

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ORHAN KEMAL

Müfettişler Müfettişi

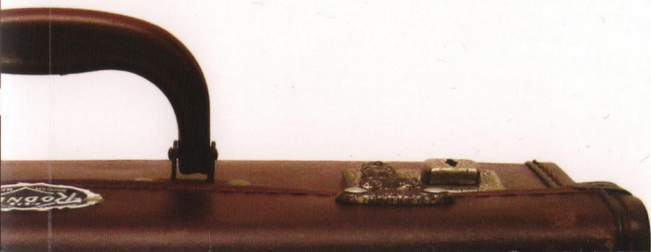
—

Üçkâğıtçı

Müfettişler Müfettişi 1-2

13. BASKI

ROMAN

§

EVEREST

454

ORHAN KEMAL

Asıl adı Mehmet Raşit Ögütçü olan Orhan Kemal, 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Babası ilk TBMM'de milletvekilliği ve Adalet Bakanlığı yapmış olan Abdülkadir Kemali Bey'dir. Adana'da Ahali Cumhuriyet Fırkası'nın kurucusu olan Abdülkadir Kemali Bey daha sonra partisinin kapatılması üzerine ailesiyle birlikte Beyrut'a yerleşti ve Orhan Kemal bu dönemde orta son sınıftaki eğitimini yarıda bıraktı. 1932'de Türkiye'ye geri döndükten sonra, çıırçı fabrikalarında işçilik, dokumacılık ve ambar memurluğu yapan Orhan Kemal, 1937 yılında evlendi. 1938 yılında, Niğde'de askerlik görevini yaparken Ceza Yasası'nın 94. maddesine muhalefetten yargılanarak beş yıl hüküm giydi. 1940 yılında Bursa Cezaevi'nde Nâzım Hikmet'le tanışması sanat yaşamının önemli dönüm noktalarından biri oldu. 26 Eylül 1943'te serbest kalan Orhan Kemal, 1951 yılında İstanbul'a yerleşti. Bu dönemden itibaren geçimini yazarlıkla sağladı. 1966 yılında bir ihbar nedeniyle yeniden tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne gönderildi. Otuz beş gün sonra salıverildi. 1968 yılında bu davadan beraat ettikten iki yıl sonra, 2 Haziran 1970'te davetli olarak gittiği Sofya'da öldü. İlk şiirlerini Raşit Kemali adıyla *Yedigün, Yeni Mecmua* gibi dergilerde yayımlayan Orhan Kemal, Nâzım Hikmet'in etkisiyle düzyazıya yöneldi. İlk düzyazısı "Balık" adıyla 1940 yılında *Yeni Edebiyat* gazetesinde ilk öykülerini ise 1942 ve 1943 yıllarında *İkdam* ile *Yurt ve Dünya* dergilerinde yayımlandı. Daha sonra *Varlık, Gün, Yığın, Seçilmiş Hikâyeler, Yaprak, Yeni Başdan, Yeditepe, Beraber* gibi dergilerde de yer alırken birçok romanı da *Vatan, Dünya, Ulus, Son Havadis* ve *Cumhuriyet* gazeteleri tarafından tefrika edildi. *Kardeş Payı* ile 1958 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan Orhan Kemal, *Önce Ekmek* ile de 1969 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ve TDK Öykü Ödülü'nü kazandı. 72. *Koşuş, Murtaza, Eskici Dükkânı, Kardeş Payı* ve *İspinozlar (Yalova Kaymakamı)* adlı yapıtlarını oyunlaştırdı. 72. *Koşuş* ile 1967 yılında Ankara Sanatseverler Derneği tarafından en iyi oyun yazarı seçildi. Orhan Kemal'in ailesi tarafından 1972 yılından beri yazarın ölüm yıldönümünde verilmek üzere Orhan Kemal Roman Armağanı düzenlenmektedir. İstanbul'da kendi adını taşıyan müzesi bulunmaktadır. Yapıtları: *Murtaza, El Kızı, Yalancı Dünya, Sokakların Çocuğu, Müfettişler Müfettişi, Üçkâğıtçı, Ekmek Kavgası, 72. Koşuş, Eskici ve Oğulları, Cemile, Nâzım Hikmet'le Üç Buçuk Yıl, Bereketli Topraklar Üzerinde, Sokaklardan Bir Kız, Vukuat Var, Hanımın Çiftliği, Suçlu, Dünya Evi, Kötü Yol, Yağmur Yüklü Bulutlar, Kırmızı Kúpeler / Babil Kulesi, Oyuncu Kadın / Gâvurun Kızı, Grev, Serseri Milyoner / İki Damla Gözyaşı, Gurbet Kuşları, Evlerden Biri, Kaçak, Kanlı Topraklar, Arkadaş Islıkları, Devlet Kuşu, Bir Filiz Vardı, Baba Evi / Avare Yıllar, Sarhoşlar, Çamaşırcının Kızı / Küçücük, Kardeş Payı, Önce Ekmek, Tersine Dünya, İstanbul'dan Çizgiler, Oyunlar 1-2, Yazmak Doludizgin* (Günlükler/Şiirler), *Senaryo Tekniği ve Senaryolar, Önemli Not!* (Düzyazılar), *Yüz Karası, Zamana Karşı Orhan Kemal* (Eleştiriler ve Röportajlar), *Uçurum/Röportajlar, Orhan Kemal Sessizlerin Sesi, Kenarın Dilberi, Bilinmeyen Senaryolar, Unutulmuş Öyküler, İnci'nin Maceraları, Elli Kuruş / Çikolata, Farecik / Uyku, Aslan Tomson / Köpek Yavrusu, Eşe Dosta Selam / Orhan Kemal Mektuplar.*

ORHAN KEMAL

MÜFETTİŞLER MÜFETTİŞİ

(Müfettişler Müfettişi - 1)

Yayın No 454
Türkçe Edebiyat 114

Müfettişler Müfettişi
(Müfettişler Müfettişi - 1-2)
Orhan Kemal

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Sayfa tasarımı: Muzaffer Aysu

© 1969, Orhan Kemal
© 2007, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1-8. Basım: 1969-1991, Tekin Yayınevi
9-10. Basım: 2005-2006, Epsilon
11. Basım: Mart 2010, Everest Yayınları
12. Basım: Aralık 2016
13. Basım: Eylül 2020

ISBN: 978 - 975 - 289 - 374 - 0
Sertifika No: 43949

Orhan Kemal Müzesi
Kılıçalipaşa Mah., Akarsu Yokuşu Sok. No:30, Cihangir,
Taksim, Beyoğlu, İSTANBUL
Tel: (0212) 252 88 38 - 292 92 45 Fax: (0212) 293 63 39
E-mail: info@orhankemal.org
www.orhankemal.org

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İSTANBUL
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
[www.twitter.com/everestkitap](https://twitter.com/everestkitap)
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

MÜFETTİŞLER MÜFETTİŞİ

(Müfettişler Müfettişi - 1)

1

Küçücük şaraphane gecenin dokuz buçuk sarhoşluğundan ayılıp, içeri girene baktı; bakmasıyla da elinde olmayarak toparlandı: Vay anasını!.. Kimdi vali, milletvekili, parti başkanı, belki de bakan yapılı bu adam? Kahverengi rölöve şapkası, siyah çizgili kahverengi kostümü, kolalı yakasına irice bağlı, siyah siyah damarlı kırmızı kravatı, gömlekle bile ılık ılık terlenen sıcak ağustos gecesinde ceket, yeleği, içinde kim bilir ne türlü evraklar bulunan şişkin çantası...

Yalnız garson değil, dar gelmekten patlamış gri pantolonu, dirseklere kadar sıvalı kılı, kalın kollarıyla meyhaneci de koştı:

“Buyrun beyefendi!”

“Beyefendi” değil bu şaraphane, değil bu şaraphanedekiler, bu şehrin valisi, emniyet müdürü, jandarma kumandanını, boy boy,

çeşit çeşit avukatları, hâkimleri, lise, öğretmen okulu, sanat enstitüleri öğretmen ve müdürlerini, işadamlarını falan hiçe sayabileceğini belirten bir çalımla, bakmadı bile. Kocaman ayaklı, kabakıymı biriydi. Ablak yüzü, kalın kapkara kaşları, ağız kıyılarında derlenip toparlanmış kapkara bıyığı, kemerli iri burnu...

Çift kösele sarı ayakkabılarıyla şaraphane betonunda zııt zııt zııt, diye, hiç ama hiç kimseye bakmadan, oradakileri adamdan saymadan, ta dibe, dipteki tahta sedirin yanına gitti. Durdu. Rölöve şapkasını çıkardı. Tepe saçları dökülmüş, iri bir baş, şaraphanenin tozlu ufacak ampulü altında yağlı yağlı parlamaya başladı.

Sonra sağa baktı, sola baktı... Çevresinde şapkasını asacak portmantodan geçtim, alelade bir askı arandı, bulamadı. Tam karşısındaki badanasız duvara kakılmış paslı katır mihına asacak değildi ya!

Şaraphane sahibi emretti:

“Beyefendi’nin şapkasını alsana!”

“Beyefendi” değil şapkasını vermek, bakmadı bile. Şapkasını, çanta tutan sağ eline geçirdi, boş sol elinin üzeri kıllı, kalın şahadetparmağını tahta sedirin yağlı bir donukluk içindeki muşambasına sürdü, garsonla patronun yüzlerine bakmadan, kir bulaşmış parmağını omuzu üzerinden göstererek, kalın kalın sordu:

“Bu ne pislik?”

Sonra çevik bir davranışla döndü, kirli duvarları işaret etti:

“Bu ne rezalet? Şu duvarların suratsızlığına bak! Müşteriye karşı bu ne laubalilik? Buraya sağlık ekipleri gelmiyor mu? Kontrol etmiyorlar mı? Ediyorlarsa neden kapatmıyorlar?”

Akları hafifçe kanlı iri gözlerinin soran, sorusuna karşılık bekleyen hırslı bakışlarını garsondan çok şaraphane sahibine dehşetle çevirmişti. Şaraphane sahibi, müşterilerin artık şaraplarını tezgâh ardında hiç kimseye çaktırmadan şipşak içiverdiği için hayli sarhoşturdu. Yutkundu. Yanlışlıkla gülümsedi, sonra durumun önemini kavrayarak bir şeyler söylemeyi, belki de birtakım mazeretler ileri sürmeyi deneyecek olduysa da, “Beyefendi”, “Şuna bak!” diye, tam karşısındaki paslı katır mihını başıyla işaret etti.

“Ne bu? Sözümlü ona askı mı?”

Çok iri bir patatesi hatırlatan şarapçıyı süzdü, süzdü, süzdü.

Şarapçı gözlerini korkuyla yere indirmişti. Kim olduğunu henüz bilmiyordu ama, kim olursa olsun, “Herif,” yerden göğe kadar haklıydı. Haklıydı, çünkü gerçekten de pisti şaraphanesi; duvarların badanası döküktü, ayıp resimler çizilmişti kurşun ya da boyalı kalemle, ayıp ayıp yazılar yazılmıştı; şapka, palto, pardösü asacak portmantodan geçtim, alelade bir askı bile yoktu. Yoktu ama, yıllar yılı kış, yaz, bahar, şaraphanenin sıvaları dökük bu kirli duvarları, ayıp resimlerle yazılar dolu pis duvarları, yağlı peykeler arasında kendilerini yerli filmlerin ünlü jönleri ya da İstanbul’un büyük kulüplerinin yüz binlik forvetleri sanıp, şaraphanenin sigara dumanı yüklü havasında salladıkları palavralarla, tepe saçları dökülmüş, çoluk çocuğa karışmış orta yaşlı esnaf müşterileri sinirlendirdiklerinden habersiz müşterileri ona, duvarların badanasızlığı, tahta sedirlerin kirliliği, hele hele şaraphanenin askısızlığını hatırlatmamışlardı ki!

“Bir bardak şarap ver bakayım bana!”

Kıçı patlak pantolonuyla koca göbekli şarapçı, tezgâhına beceriksizce koştu. Titreyen elleriyle şaşkın, lâmpasa, bir bardak kırmızı şarapla geldi.

“Buyrun efendim...”

“Beyefendi” unutmuştu adeta. Şarapçıya sırtını çevirdi. Duvar-da, ta yukarıda, iktidar partisi büyüklerinin belki de çirişle yan yana yapıştırılmış kirli taşbasma resimlerine bakıyordu. Ardında elleri, elinde çantası, şapkası...

Bakmadan sordu:

“Hangi partidensin?”

Kimliği üzerinde kesin hiçbir yargıya varamadığı, ama sağlama dişli bir “Kodaman” olduğuna zerrece şüphesi kalmayan şarapçının elindeki şarap dolu bardak titriyordu. İktidar partisinin adını kekeledi. “Kodaman” ani, sert, öfkeli, hatta heyecanlı bir dönüşle burun buruna geliverdi şarapçıyla, başladı:

“Pekiyy... Bu muhterem, bu çok muhterem zevatın manevi huzurunda utanmıyor musun kiii, bir muhalif partili mecburiyeti içinde, partinin aziz liderlerinin resimlerini şu iğrenç duvarlara layık görüyorsun?”

Safi kulak kesilmiş şaraphanedekilere döndü:

“Sorarım size muhterem yurttaşlar: Haksız mıyım? Bu çok sayın zevata, şu pis, şu iğrenç meyhanenin kasvetli duvarlarında azap çek-tirmeye bu partili vatandaşın hakkı var mı?”

Şaraphanedekiler içinde muhalif partililer de vardı ama, adamın öylesine etkisi altında kalmışlardı ki, hemen hemen bütün müşteriler, bir ağızdan, “Yooook!” dediler. “Olamaaaz!!”

“Elbette yok, elbette olamaz. Çünkü onlarr, bu aziz yurdun gelişmesi ve yükselmesi için gece demiyor, gündüz demiyor, okuyor, yazıyor, kafa patlatıyorlarr. Bu yurttaş, evet bu yurttaşsaa şaşılacak bir vurdumduymazlığın kahrolası ilgisizliği içinde...”

Üst yanını yitirdiği için, “Efendim?” diye sordu.

Başta şarapçıyla garsonu, kalıpsız, kirli fötr ya da kasketlerini ellerine alıp gözlerini önlerine süt dökmüşlkle indirmiş şaraphanedekilerden tek laf çıkmayacaktı ki, şarapçının kapıya yakın tezgâhı yanında ayakta demlenen, zom olmak üzere çatlak bir ses, “Biz adam olamayız!” dedi.

“Kodaman,” sesin geldiği yana sertçe baktı. Öyle bir bakıştı ki, zom olmak üzere olan sesin sahibi yanlış anlaşılmaktan korkarak ekledi:

“Allah sizin gibi büyüklerimizi başımızdan eksik etmesin. Şerefsizim altın gibi, elmas gibi, pırlanta gibi laflar. Lakin... laftan anlayan nerde?”

“Kodaman,” şarapçının elinde titreyip duran bardağa uzandı:

“Ver bakalım!”

Aldı. Şaraphane tavanındaki tozlu, ufacık ampule doğru kaldırıp evirdi, çevirdi... Evirip çevirirken de yüzü buruşuyordu: Pisti, pis! Duvarlar, peykeler, tavan, tozlu ampul, beton döşeme, şarap bardağı... Her şey bulantı verici bir pislik içindeydi.

Etli dudaklarının ucuyla, kalın dudaklarını pis bardağa değdirmemeye çalışarak, küçük bir yudum aldı. Yüzü allak bullak oldu. Ağzındaki küçük bir yudumu şaraphane betonuna püskürttükten sonra, bardağı nefretle uzattı:

“Al, al, al!”

Dudaklarını kocaman elinin kılı tersiyle sildi.

“Şarap değil, rezalet!”

Pantolon cebinden beyaz mendilini çıkardı, ağzını uzun uzun sildi, sordu:

“Demek, bu gayrisihhi pis yerde, iğrenç şaraplarla yurttaşları zehirlemek pahasına para kazanıyorsun? Bu mu yurttaş sevgisi? Vatanperverlik bu mu?”

Şaraphane büsbütün suspus olmuştu. O, başını önüne eğip suspus olmuş insanları kalın kaşları, akları az daha kızarmış bakışlarıyla ezdi, ezdi, ezdi.

Sonra gene şarapçıya sertçe döndü:

“Belediye Sağlık Ekibi uğramıyor mu buraya?”

Şarapçı garsonuna baktı, gülümsedi, ciddileşti:

“Ara sıra uğrarlar efendim.”

“Görmezler mi bu pislği, mendeburluğu? Bu, şaraptan başka her şeye benzeyen şarabı?”

Şarapçı içini çekti, gözlerini çaresizlikle önüne indirdi.

“Kodaman” bir şeyler sezmişti:

“Anlıyorum,” dedi, “anlıyorum. Pekâlâ!..”

Ceketinin mendil cebinden, büyük bankalardan birinin reklam olarak yılbaşı dolayısıyla verdiği kırmızı kaplı küçük defterle, İstanbul’da, Mısır Çarşısı kapısındaki bir işportacıda görüp beş liraya satın aldığı, ama görünüşü çok cıfcaflı tükenmeziyle dükkân içinde şaraphane tabelasını arandı. Bulamadı. Büyük ayaklarının rahat adımlarıyla dükkândan zıt zıt zıt çıkarken, ellerinde fötr şapka ya da kasketleriyle müşteriler, “Kodaman”ı eğilerek selamladılar. O, arkasında elleri, ellerinde çanta, şapka, kırmızı kaplı defter, tükenmez... dışarı çıktı. İçerde kalanlar bu adamın kim olabileceğini kaş gözle birbirlerine

soruyorlardı ki o, dükkân kapısında kırmızıya boyanmış rasgele bir kontrplak parçasına çirkin beyaz bir yazıyla yazılmış şaraphanenin adıyla sahibinin adı, soyadını deftere geçirir gibi yaptıktan sonra, gene zıt zıt zıt... uzaklaşmaya başladı.

Köşe başlarında ufacık ampullerin aydınlatmaya çalıştığı sıcak bir gece vardı.

Şaraphanedekilerinse dilleri çözölmüştü:

“Herif sağlama esaslı biri, arkadaşı!”

“Kodaman!”

“Sağlama!..”

“Sağlama ya, nerenin kodamanı?”

“Nerenin olursa olsun. Kodaman ya!”

“Belki de belediyenin yeni sağlık müfettişi!..”

“Yok canım...”

“Niye?”

“Kalıbını görmüyor musun? Vekil, vükela kalıbı!”

“Particiliği ya?”

“Herif sapına kadar partici!”

“Belki de partici bir müfettiştir?..”

“Sağlık ekibi mağlık ekibi karıştırdı. Demek sağlık ekiplerinin üstünde bir müfettiş?”

“Ya milletvekiliyse?”

“Olur olur...”

“Durun hele! Bakan makansa ya?”

“Ağzının havına bakarsan vallaha Başvekil bile olabilir!”

“... ”

“... ”

“... ”

“... ”

Az önce “Kodaman”ı haklı çıkaran zom ses, az daha zomlaştı.

“Piyango,” dedi, “anam avradım olsun, piyango akşam...”

Bir başkası şarapçıyı omuzundan itti:

“Gidiyor lan, koş!”

“Koş ki koş!”

“Sonra vallaha.. Çakıyorsun ya?”

“Çakmaz olur mu? Kaçın kurrası o?”

“Eski kulağı kesik!”

Şarapçı ne yapacağını, ne yapması gerektiğini şaşırması, çevresine bön bön bakıyordu.

“Bakınma ulan,” dedi komşu bakkal, “bakınma!”

“Ne yapayım?”

“Ne yapacağını bilmiyor musun? Esnaflığa yeni mi başladın?”

“Ya milletvekiliyse? Bakansa?”

“Kadere kırk beş!”

Sağdan soldan:

“Öyle ya...”

“Madem insan, madem ağzı var...”

“O kadar!”

Şarapçının da aklına yatmıştı. Tezgâhına koştu, çekmeceyi çekti. Aksi gibi bütün bir ellilik, bir yüzlük yoktu. Onluklar, beşlikler, iki buçukluklar...

Rasgele avuçladı. Avucunda kirli paraların tomarı seğirtti. Ya devlet başa, ya da kuzgun leşeydi. Milletvekili, bakan falan değil de işi yokuşa vurmazsa, kırk elliyle geçiştirir, şaraphaneyi belki de kapanmaktan kurtarırdı.

“Kodaman,” sıcak Anadolu gecesinin zayıf elektrikle aydınlatılmaya çalışılmış tozlu yolunda, caddeye çıkmak üzereydi. Ardından seğirterek gelenin lâmpasa şarapçı olduğunu dönüp bakmadan anlamıştı.

Az sonra şarapçının yanık sesi, “Beyefendi!” diye yetiştii, “Bir dakika beyefendi!..”

Durdu. Şaraphanedeki çalımla yarım döndü:

“Ne var?”

“Sağlığınız beyefendi!”

“Sana ne benim sağlığımdan?”

Şarapçı gene yanlışlıkla güldü, sonra ciddileşti:

“Deminki teftişinizden yüzümüzün akıyla çıkamadık beyefendi.. Biliyorum, şaraphane çok pis. Duvarlar badanasız, şarap... Ama ne yapayım? Küçükten kusur, büyükten af, beyefendi!..”

Hınçla, “Ya!” dedi, “Öyle mi? Pis şarapla vatandaş zehirle, parti büyüklerine saygısızlığın daniskasını göster, sonra da af, ha?”

Şarapçı donmuş kalmıştı.

“Cevap ver!”

Verecek cevabı yoktu ki... Yutkunup duruyor, arada yanlışlıkla gülümsese bile hemen ciddileşiyor, kendine geliyordu. “Kodaman” haklıydı ama, belediyenin sağlık ekibi gelmez, doktor uğramaz, müşteriler daha temizi, daha iyisini istemezlerse, suç şarapçının mıydı? Bunca yıllık esnafta da üstelik. Şimdiye kadar böyle piyangoya benzeyen hiçbir “Kodaman” da gelmemişti.

Boynunu büktü:

“Beş çocuğum var, beyefendi. Kayınvalide, kocası sizlere ömür, baldız, iki çocuğu...”

“Kısa kes!”

“... Benimkilerle yedi çocuk... Benim hanım sekiz, kayınvalide dokuz, valde on...”

“Kısa kes dedim ya!”

“Bir daha seferki teftişinizde duvarları badanalanmış bulacaksınız. Büyüklerimizin resimlerini çerçeveleteceğim. Şarabın da...”

“Ulan kısa kessene!”

Şarapçı da kısa kesmekten yanaydı ama, paraları uzatsa, altından bir çapanoğlu çıkar mıydı?

Ya herro, ya merro, uzattı:

“Zatîâlinize layık değil ama...”

“Kodaman,” şarapçının uzattığı para tomarına hayretle baktı. Sanki şimdiye kadar böyle şeyle karşılaşmamış, gezip dolaştığı yerlerin esnafından bu biçim paralar almamıştı!

“Nedir o?”

“Biraz kirli ama beyim, kusura kalma!”

“Ne parası yani?”

“Bütün ellilik, yüzlük yoktu da...”

Baltayı taşa vurduğunu sanan şarapçı, mahvolmuştu:

“Beyefendi,” diye kekeledi, “beyefendi. Bir cahilliktir ettim, Allah belamı vereydi de... Beyefendi, küçükten kusur, büyükten af. Şeref-sizim ki bilemedim. Hani böyle ufak tefek memurları, amirleri...”

“İdare eder, sonra da yedirdim enayiye derdin, değil mi?”

“Hâşâ beyefendi, zatınıza karşı hâşâ!”

“Bilirim bilirim, ben sizi avucumun içi gibi bilirim. Sekiz on nüfusluk ailenin geçim yükü altında olduğunu öğrenmeseydim, bırakmazdım yakanı ama, neyse... Fakat size iyilik yaramaz! Şimdi hemen dükkâna döner, pis şaraplarla kafayı bulmuş cahil, dedikoducu ayaktakımı müşterilerine övünürsün!..”

“Ben mi beyefendi? Ben mi?”

“Sen, o, öteki... Hepiniz birbirinize benzersiniz. Amir, memur lekelemekte, habbeyi kubbe, pireyi deve yapmakta yektasınızdır. Ne namussuz gevezelersiniz...”

“Vallaha ben o biçim sütsüzlerden değilim, beyefendi. Sen şurda tut, halime acı benim, bana bir iyilik yap, meyhanemi kapatmaktan vazgeç, ben gidip... gözüme dizime durur şerefsizim. Yılan bile su vereni sokmazmış. Nerde öyle iyiliğe kötülükle karşılık veren var Cenab-ı Allah ismiyle kahretsin!”

“Kodaman”ı gözden geçirdi. Yumuşamışçasına, kuzu kuzu dinliyordu. Cesaretlenerek sözlerinin ardını getirdi:

“... Ben öyle birtakımları gibi, sağda solda övünmekten, amir memurun ardından atmaktan hoşlanmam. Neden? Çünkü biz yolcuysak, sizler hancısınız! Bugün sana bir sütsüzlük yapsam, yerine gelecek olan mimler beni. Yaa der, demek benden öncekine böyle böyle yapmış? Kancayı takar, zatınızın intikamını alıverir benden! Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır beyefendi. Kan tükürürüm de, sordular mı, kızılık şerbeti içtim derim.”

Şarapçının elinden paraların kirli tomarını çekti aldı:

“Vallaha dilediğin gibi hareket etmekte serbestsin. Benim hiç, ama hiç kimseden korkum yok! Kaç para bu?”

“Vallaha saymadım beyefendi. Çekmecede ne varsa...”

“İyi ama, ben dilenci miyim?”

“Esağfurullah beyefendi. Hazırlıksızdım da... çekmecede ne varsa toplayıp... Malum, işlerin kesat zamanı. Zatınızca da bilinen bir şey. İnşallah bir daha sefere... Hem duvarları badanalanmış bulacaksınız, hem de parti büyüklerimizin resimlerini...”

Paraların yıpranmış, kirli tomarını pantolon cebine indirmişti bile:

“Bulmasam da olur,” dedi, “yalnız, dikkat et, ağzından tek kelime...”

“Çıkmaz beyefendi, deli miyim?”

“Hem hiçbir şey elde edemezsin, hem de...”

“Şaraphanemi kapattırırsınız, bilmiyor muyum?”

“Artık orası belli olmaz. Kapattırır mıyım, hakkında başka işlemler uygulayıp seni esnafıktan men mi ederim?”

“Eliniz uzun, kolunuz uzun beyefendi. Her ne isterseniz yapabilirsiniz. Hiç merak etmeyin, ben kahpe karı kasığında yatmadım! Bunca yıllık esnafım, amir, memurlarla bunca aksatamız oldu, şükür bugüne kadar ne kimsenin başını ağrıttım, ne de kendi başım ağrıdı. Rahmetli babamdan nasihatliyim: ‘Hıfzillisan, selametilinsan,’ derdi...”

“Pekâlâ, haydi bakalım...”

“Güle güle beyefendi, Allah işinizi rast getirsin. Sağ olun, var olun...”

“Kodaman” ondan önce, gene zııt zııt zııt uzaklaştı. Sonra, istasyonu şehire bağlayan parke döşeli yolun kaldırımına çıktı, durdu. Çok geçmeden bir fayton şakır şakır geldi. Geçip gidecekti ki “Kodaman”:

“Arabacı!”

Çakırkeyif, kupkuru arabacı, kendi kendine bir türkü tutturmıştu.

“Evet!”

“Boş musun?”

Gemleri toparladı, fayton şaak, durdu.

“Boşum beyim, buyrun!”

Şarapçıyı çoktan unutmuştu. Faytona adımını atmadan önce, ardındaki elinde tuttuğu çantasıyla şapkasını sol eline geçirdi, boşalan sağ eliyle arabaya tutundu, adımını atmasıyla ağır bedeninin altında faytonun paslı paslı gıcırdaması, esnemesi, devrilecek gibi eğilmesi bir oldu. Hatta arabacı düşmemek için tutunmak zorunda kalarak, “Vay anasını,” diye geçirdi, “... herif sağlama var bir yüz yirmi kilo!”

Şarapçı, şaraphanedekilere gerçekten de yüz vermedi:

“Size ne?”

“Canım anladık, aranızda bir şey. Peki, neciymiş?”

“Neci olursa olsun!”

Tezgâha ciddi ciddi geçti.

Az sonra garson, kurnazca sokuldu:

“Yarın duvarları badanalamayacak mıyız?”

Bakmadı bile:

“Hele yarın olsun...”

2

Bakımsız beygirlerin zorla çektiği, civatalarından laçka fayton, yarı aydınlık parkelerde şakırtıyla gidiyordu. “Kodaman,” pantolon cebinden, az önce şarapçının verdiği paraları çıkarıp saymaya başladı: “... On, yirmi, otuz, kırk... Şu onluk da lime lime, kumarcı parası gibi, neyse... Kırk mıydı? Elli, altmış, altmış beş, yetmiş... Hayır, beş değil iki buçukluk bu. Demek altmış yedi buçuk. Eh, fena değil. Altmış yedi buçuk bu, dört yüz seksen daha, beş yüz kırk yedi elli. Daha bir sürü yer dolaşacağım...”

Bir istasyon evvelki ilçeden bindiği trenden yarım saat önce inmiş, şehrin kıyısındaki bu küçük şaraphaneye yaya gelmişti. Gerçi tekniği buydu ama gene de güldü kendi kendine: Tren istasyona tam girerken abdest bozması tutmuştu. Trenlerin istasyonlara girerken,

kondüktörlerin tuvaletleri kilitlemelerine oldubitti içerlerdi. Bir sefer de gene böyle. Doğu Anadolu'da "teftiş ve tahsilat"a çıktığı sıra, tren tam istasyona mı, gara mı girerken büyük abdest bozması gelmiş, koşmuş, kondüktörün tuvaleti kilitlemekte olduğunu görmüştü. Yapılacak şey basitti: İstasyon ya da garın tuvaletine koşmak! Koşmasına koşmuştu ama, kendinden önce aynı şeyi yapmaya gelenler tuvalet kabinlerini doldurduktan başka, yaşlı, genç, çocuk bir sürü aday da kuyruğa girmişlerdi.

Gene böyle. Bakmıştı ki olmayacak, istasyon dışındaki karanlık tarlalara vurmuş, koşarken de bel kayışını, pantolon düğmelerini çözmüş, beladan zar zor kurtulmuştu. Tabii tren de çekip gitmişti.

Onun için şehre yayan gidiyordu. Şehir kıyısındaki şaraphaneye ellerini sabunlamak, yüzünü yıkamak için girmiş, her zamanki gibi talihi gülmüş, altmış yedi buçuk vurmuştu işte. Bu, yüz de olabilirdi; iki yüz de. "Teftiş"e girdiği yerin sağlık kurallarına uygunsuzluğundan geçtim, müessesenin gizli kapaklı işlerinin, alavere dalaverelerinin büyüklüğü, genişliği, derinliği, bulaşıklığına bağlıydı.

İçini çekti.

Hey gidi günler hey! Ne günlerdi... Millet parayla oynuyordu. Radyolarda "Büyükler"ın bangır bangır bağirtısı, Kıbrıs'taki haklarımızı çiğneyenlere karşı milli, hamasi şahlanışlarımız, mitingler...

Böyle günlerde dalınan içkili lokantalar, çekilen kafalar, kaldırılan kadehler, sızdırılan paralar...

Hele birinde, hiç unutmaz, üç arkadaş...

"Teşrif Ankara'dan mı, beyefendi?"

Üç arkadaşla yaptıkları ani baskın ve teftişi unutarak kendine geldi. Arabacı, şoför, esnaf gibi insanlarla laubalileşmekten kaçınırdı ama, gecenin bu saatinde, geceyi zorla aydınlatmaya çalışan elektrikleriyle 1930'lardan önceyi hatırlatan şu تنها, şu yarı karanlık Anadolu şehrinde yarenlik etmekten ne çıkacaktı? Bugün buradaysa, yarın olmayabilirdi.

Küçümseyerek, "Ankara'dan teşrif ettiğimi nereden anladın?" dedi.

Kara, kuru arabacı altmışa yakındı ama, saçlarını değirmende ağartmamıştı. En azından kırk yıl, evet kırk yıldır müşteri taşıyordu bu uzak istasyondan şehre. Müşteriye şöyle bir baksın, müşteriye şöyle bir koklasın, tamamdı. Kaçın kurasıydı o? Bu kalıp, bu kıyafet, arabasını gıcır gıcır gıcırdatan bu gövde... Vekil vükelaydı! En azından genel müdür, müfettiş. Sağlama Ankara besisiydi. Kodaman, kalantor. Lakin nesine gerek? Geçinmeye gelmişti bu dünyaya. Giden ağam, gelen paşam!

“Ha? Nereden anladın Ankara’dan teşrif ettiğimi?”

Arabacı siyasi bir kırıtişla, “Bilirim ben,” dedi.

“Bilirsin demek?”

“Bilirim. Bu saçları değirmende ağartmadık beyim!”

Herif çakırkeyiften de aşırıydı. Alkolle karışık pis bir sarmısak kokusu yayıyordu konuşurken.

“Nerde ağarttın ya?”

“Benim adım Mıstık, Kel Mıstık derler burada bana. Bu kelle var ya bu kelle?”

“Evet?”

“Sır yoluna kurban! Senin gibi nice beyler, beyefendilerin sırrı saklı bu fakir Mıstık’ta. Ölüm Allah’ın emri, canım sağken bendeki sırrı değil kul, Allah bile söküp alamaz!”

“Aferin. İnsan böyle olmalı işte.”

Mıstık bacak bacak üstüne atıp arabanın içine doğru az daha döndü:

“İstersen olma. Zor vazife altındayız. Arabacılık der geçerler. Bir arabacıda, ama akıllı başında, siyasi bir arabacıda çok iş vardır. Zatınız tabii daha iyisini bilirsiniz ya, istasyon, tren, otel, lokanta... Bir trenden her cins insan iner. Hırlısı da, hırsız da; arabama hırlısı da biner, hırsız da, beşinci kolu da. Arabacı tetikte olacak, safi kulak kesilecek, gözlerini de dört açacak!”

“Biraz parlatmışsın galiba?”

Derin bir iç geçirdi:

“Parlatmaz da ne yaparsın, beyim? Bende avrat, çoluk, çocuk, torun... Ürkütmeden sayılmaz. Deheeeeyy...”

Leş gibi kokan ağzıyla “Kodaman” a yeni bir yarım solla az daha eğildi:

“İlkin Vali Bey’i mi göreceksin, Polis Müdürü’nü mü?”

“Kodaman” besmele görmüş şeytan gibi, “Ne onu ne de onu!” dedi...

Kel Mıstık yemedi:

“Sana ne dedim bey? Arabacı Kel Mıstık ser verir, sır vermez!”

“Ne demek istiyorsun, yahu?”

“Yorma beni beyefendi, ben kaçın kurasıyım? Buraya senin gibi nice nice amirler, memurlar, müfettişler gelir de, bana açılırlar!”

Karanlıkta göz kırparak sordu:

“Sen nerenin müfettişisin? Yani nereyi teftişe geldin?”

“Kodaman” kurtuluş olmadığını anlamıştı.

“Bil bakalım nereyi teftişe geldim!” dedi.

Arabacı, “Tamam,” diye geçirdi, “... ben kaçın kurasıyım be? Bunca amir, memur, müfettiş, şu bu gelir Ankara’dan hiçbirini sekitmem de bunu mu sekiteceğim?”

Kırbacını keyifle şaklattı:

“Deheeeey!...”

“Kodaman” sorusunu yeniledi:

“Ha? Nereyi teftiş edeceğim?”

Üst yanına Rufailer karıştırdı.

“O kadar incisini bilsem, ben de boynuma medeniyet yuları takar, elime bir çanta uydurur, çıkardım teftişe. Sen şimdi büyük bir zatsın. Ankara’dan da buraya gezmeye gelmedin ya?”

“Öyle.”

“Öğle değil beyim, şimdi akşam!”

“?..”

Kendi kendine güldü. Ne olursa olsun, söktürmüştü ya!

Oturduğu yerden, arabasının altında akıp giden parke taşlarına afili bir tükürük attıktan sonra, “Bir tarihte,” diye başladı, “zatınız gibi

bir müfettiş beyi istasyondan aldım di ama, o, zatınız gibi maşallah yüz yirmi kiloluk değil. Amasya bamyası gibi kupkuruydu. Müfettiş demeye bin şahit ister. Müfettiş, amir mamir dedin mi, yüz kiloyu aşmalı. Amasya bamyası gibi oldu mu, seni kimsenin gözü tutmaz. Polis, cenderme, çarşı ağası, esnaf, amirin etli butlu, göbekli, alımı çalımını yerindesinden ürker. Doğru mu, eğri mi?”

“Doğru.”

“Bir karış boylunun çalımından ne olacak? Bağırır, çağırır, eser, gürlür, hırsını alamaz; ayaklarını yere vur ha vur. Esnaf böylelerinden korkacağına, gülesi tutar! Askerlikte bir başçavuşumuz vardı, hırslı, çalımli, sıkı mı sıkı. Lakin fukarada boy bir karış. Bağırır, çağırır, milleti ürkütecek güya. Uşaklar korkacaklarına gülüverirlerdi. Öyle ki, birinde Lömen* deriz, bir yarma vardı, güldü diye kızdı, tokat keskendi...”

O ânı hatırlayarak güldü, kırbacını gene keyifle hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattı:

“... Keskendi ya, Lömen de minare kırığı. Başçavuş Lömen’e tokat atacağım diye bir zıpladı, yetişemedi, bir daha, gene. Eh gayri gülmekten kimde can kaldı...”

Külüstür fayton bu arada birkaç köşe dönüp sokak geçtikten sonra, şehrin en büyük çarşısına girmişti. Boydan boya, sıra sıra inik kepenkler, arada elektrik direkleri, elektrik direklerinde fersiz ampuller...

Hayvanlarının gemini kasıp arabayı yavaşlatan arabacı, gene çok önemli bir yarım sağla, sır verircesine, “Seni Kristal Lokantası’na götüreceğim,” dedi.

Hemen de ekledi:

“Oraya şehrimizin tek mil alavere dalaverecileri avratlarıyla filan gelir. Bin bir dalavere orada döner. Çok büyük, çok esaslı lokantadır. Sahibine gelince, sorma. Zamanında o da benim gibi çulsuzun biriydi ya, bakma. Şimdi hatırı gönülü dört yüz dirhem. Bütün

* Numan.

büyük memurlar ahbabı. Hatta şu sıra Vali Bey bile oradadır belki avradıyla!"

"Kodaman"ın hiç işine gelmezdi.

Arabacı:

"Yemeler, içmeler, hızını alamayıp çiftetelli oynamalar. Rezaleti kendi gözünle görürsün. Tanımazlar seni. Ben de demem..."

Önemle sordu:

"Sen tabii valiyi bile teftiş edebilirsin, değil mi?"

"Kodaman" sıkılmaya başlamıştı:

"Sen beni, daha çok halkın kendi aralarında içip eğlendiği bir lokantaya götür!"

Arabacıda yeni bir şafak attı: Doğru. Herifi Ankara'dan belki de vali, polis müdürü hakkında soruşturma yapmak için göndermişlerdi! Böyle olunca, ne diye heriflerle pat diye yüz yüze gelsin?

"Doğru beyim," dedi, "haklısın. Ben orasını akıl edemedim."

Arabaya gene yarım sağla eğildi, sesini kısıtı:

"Buranın bazı memurları hakkında en iyi bilgiyi sana... (göz kırptı) Neşe Lokantası'ndaki esnaf verir. Oraya hem esnaf, hem de ufak memurlar gelir, çoğu kafayı beleş tutar. İyi mi?"

"Kodaman"ın vereceği karşılığı beklemeden hayvanlarını kamçıladi. Külüstür fayton lastik tekerlekleriyle bozuk, hemen hemen karanlık bir başka ara sokaktan, daha küçük, az aydınlık bir meydanlığa çıktı. Meydanlığın hemen sağında, aydınlık, camları tül perdelerle kapalı büyükçe bir lokantanın önünde durdu. Arabacı atladı, lokantaya koştu. Alkol kokusu, sigara dumanı içindeki lokantada millet vur patlasın çal oynasın gidiyordu. Bilmem nere belediye seçimlerini kazanmış muhalefet partisinin ileri gelenleriyle, şehrin orta halli esnafı, bir kısım küçük memurlar. Amerikan traktörleri acentaları memurları...

Lokantanın iriyarı sahibi, lokantasının tam ortasında göbek atıyordu.

Arabacı Kel Mistik, hemen oracıkta, patronuna elleriyle tempo tutmakta olan şef garsona şipşak haber verdi:

“Benden duymuş olmayın, demin Ankara’dan gelen bir müfettiş getirdim. Dışarıda arabada. Buraya girecek. Validen, en küçük memura kadar bütün memleketi teftiş edip Ankara’ya rapor verecekmiş. Söyle patrona, çakıyorsun ya?”

Geldiği gibi dışarı koştu.

Şef garson, hâlâ kendini kaybetmişçesine göbek atmakta olan patronuna durumu haberverdi. Herif kavrayamadı birden. Şef garson önemle anlatmaya çalışırken, Kel Mıstık, lokanta kapısını açmış, çift kösele sarı ayakkabılarını cızırdatarak cızırdatarak lokantaya giren “Kodaman” a, usulcacık haber verdi:

“Senin için tüccar dedim. Müfettiş falan diye karıştırmadım. O değilden sor soruştur gayri, bozma!”

“Kodaman” üzerinde durmadı. Paldır küldür eğlenirlerken, şef garsonun verdiği haberle aralarına sanki bomba düşmüşse dönüveren iktidar ya da muhalif partili, partisiz esnaf, nüfus, adliye, tapu, kadastro, çeşitli bankaların küçük memurları, büyük büyük açılmış gözleriyle, lokantadan içeri milletvekili, belki de düpedüz bakan çalışımı içinde giren adama baktılar. Bu kelle, bu kulak, bu alım çalım, hele hele yürürken zııt zııt zııt eden büyük sarı ayakkabılarıyla bu adam basit bir müfettiş olamazdı.

“Kodaman”dı bu, sağlama kodaman, kalantor!

Aldığı aşırı alkolle ayakta zor duran lokanta sahibi, şef garson, garsonlarını falan itip bizzat koşmuştu. Geçirmesini tutmaya çalışarak, “Buyrun,” dedi, “hık. Buyrun, hık hık...”

Allah kahretsin, kahretsindi şu biraz kaçırınca gırtlığına yapışan “hık hık”ları!

Sanki faydası varmış gibi, boyuna hıçkırıp duran ağzını eliyle kapayarak ta dipteki masaya koştu. Allah kahretsin, masa örtüsü yer yer kurumuş yağ ve şarap lekeleri içindeydi. Tabaklar çatlak, peçetelerin uçları salkım saçak...

“Örtüleri,” dedi, “hık, örtüleri falan çabuk değiştirin, hık!”

Lokanta sahibinin az önce paldır küldür kafa çekip, sonra da kendini alamayarak ortalarında göbek atmaya başladığı arkadaşlarından başka hemen hemen bütün lokanta ona bakıyor, fikir yürütüyorlardı:

“Kim acaba?”

“Şef garson, müfettiş demiş amma...”

“Kalıba kıyafete bakarsan müfettişten filan büyük...”

“Doğru.”

“En azından mebus, vekil gibi...”

“Yahut iktidar partisinin esaslı bir kodamanı!”

“Olabilir.”

“...”

“...”

Lokanta kapısı yanında durmuş, ağırlanarak ta karşı masalardan birine buyur edilmekte olan “Kodaman” a memnunlukla bakan arabacı Kel Mıstık’a seslendiler.

Baktı, gördü, biraz geç gitti masaya.

Çoğunun ağızları altın kaplama, beş kişiydiler. İçlerinde esnaf da vardı, çiftçi de, banka memuru da.

Sordular:

“Kim lan bu iri herif?”

“İri herif” sözüne bıyık altından gülen arabacı, “Umum müfettişler müfettişi!” dedi.

Bir masa önden kulak kabartan Adliye Başkâtibi gözlüğünü sinirli sinirli düzelterek, “Yok böyle bir memuriyet,” dedi.

Kel Mıstık boş iskemlelerden birine çökmüştü bile. Önünde duran, yarısı içilmiş rakı kadehini, kendisininmişçesine aldı, tepesine dikti. Yağları donmuş tas kebabından çatalıyla bir parça. Sonra:

“Sizin anlayacağınız, herif buraya validen en küçük memura tefişe gelmiş!”

Haber kulaktan kulağa lokantaya yayılmıştı. Küçük esnaf, bir kısım çiftçiler memnun, ama memurlarla bankalarda çalışan çeşitli müstahdemler, daha doğrusu yarası olanlar, gocunmaya başlamışlardı.

Adliye Başkâtibi önemle sordu:

“Nerden duydu?”

Tapu Kadastro Kâtibi:

“Kendi mi söyledi?”

“Kendi söylemedi, ben yakıştırdım. Yüz kiloluk adam müfettişler müfettişi değilse, başka ne olabilir?” dese, önemi azalacak, belki de, “Ulan serseri. Senin de bir bok bildiğin yok!” diyeceklerdi.

“Kendi söyledi tabii,” dedi.

Boş kadehine yeniden rakı koydu, susuz musuz dikti.

“Daha doğrusu, ben ağzından aldım. Ona kalsa saklıyordu. Laf aramızda, çok gizli tutuyor. Sakın,” dedi, “büyüklerin kulağına gitmesin ki, ne yolda gezdiklerini belleyip...”

Göz kırptı:

“Çakıyorsunuz ya? Herif bildiğiniz gibi değil, anasının gözü, siyasi!”

Adliye Başkâtibi başta olmak üzere, bütün bu sözler pek de yerinde değil gibiyse de, arabacı Kel Mıstık gene de bazı doğruları belirtiyordu. İlk defa gördükleri bu adam tüccar olamazdı, çiftçi hiç, alelade bir memur asla. Olsa olsa, en azından müfettiş!

Kadastro Memuru:

“Ya Kel’in dedikleri doğru da, herif el altından halkı dinleyip...”

Nüfus Kâtibi:

“Yukarıya bildirecekse?”

Olabilirdi, her şey olabilirdi. Gerçi çiğ yememişlerdi, karınları ağrıımıyordu ama, gene de ne şeytanı görmek, ne de salavat getirmekten yanaydılar. Onlara değmeyen yılan bin yaşasındı. Hazır rakılarını içmişler, karınlarını doyurmuşlardı. Eğlenmeye gelince, eh eğlenecekleri kadar da eğlenmişlerdi. Daha ne duracaklardı?

Adliye Başkâtibi, geçen yıllar içinde gene böyle kelle kulak yerinde bir müfettişin Adliye’ye verdiği tepeden inme baskını hatırlayarak gözlüğünü düzeltilti. Tapu Kadastro Kâtibi, içperlere çökmüş gözlerini ovuşturup iskemlesinden kalktı. Nüfus Kâtibi, göbeğini pantolonuna yerleştirmek istercesine bastırıp pantolonunu yukarı çekti. Bütün kâtiplerin kafasında, “Belki de bizim daireyle ilgili bir teftiştir?”

fikri, tam kalkmışlardı ki, hâlâ boyuna hık hık edip duran lokanta sahibi, önemle geldi:

“Ulan,” dedi, “baltayı taşa vurduk be, hık...”

Hepsi her yandan merakla, ne olduğunu sordular.

Anlattı:

“Masa örtüsü, hık, peçete, hık hık, tabaklar mabaklar hık, berbat. Üstelik de hık, yemek listesini istedi hık, yok, dedim hık, hık!”

Dişleri altın kaplama bir çiftçi:

“Kızdı mı?”

Arabacı Kel Mıstık bu arada Adliye Başkâtibi’nden artakalmış yarım bardak sulu rakıyı da usullacık almış, dikmişti. Yeni bir çatal pençesiyle, yeni bir tas kebabı parçası.

Bu arada konuşulanlara da kulak vermiyor değildi.

“...”

“...”

“...”

“Kızmadı, hık, bu lokanta hık hık, bu örtü, bu peçetelerin hık, her zaman böyle mi olduğunu, hık sordu hık.”

“Ne cevap verdin?”

“Hayır, dedim hık, ama, yuttu mu hık, yutmadı mı?”

“...”

“...”

Lokantanın öteki masalarını doldurmuş banka memurlarıyla, bankalardan kredi alan küçük esnaf, çiftçiler de bu masa kadar ilgilenmişlerdi. Umursamayanlar da yok değildi. Böyleleri daha çok kendi yağıyla kavrulan, devlet, hükümet, banka, tapu, adliye madliyeyle ilgisi olmayanlardı. Nelerine gerekti herifin kimliği, şehre ne için geldiğinden.

Arabacı Kel Mıstık birden parladı:

“Aha aha... Defterini çıkardı, kalemini de... Demedim mi ben size müfettişler müfettişi diye? Bir şeyler yazıyor!”

Memurlar üzerinde durmadılar. Yalnız, birbiri ardı sıra lokantadan çıktılar.

Lokanta sahibi, Kel Mıstık'ın tam karşısına geçip, hıkrıyla oturdu:
“Ne yazıyor acaba, hık?”

Kel Mıstık bıyık altından gülerek, “Ne yazacak,” dedi, “lokantada gördüğü yolsuzlukları!”

“Yani uzun lafın kısası, hık, bu adam hık, sence yani hık hık, belediye müfettişi mi, hık?”

“Daha büyük!”

“Daha mı büyük, hık?”

“Tabii daha büyük. Bedeni görmüyor musun?”

Birden dikkat etti ki, “Kodaman” ta karşığı masadan kendisine el ediyordu. Toparlandı:

“Beni çağırıyor!”

Masadan fırlarken, “Geliyorum beyefendi!” dedi.

Son aldığı rakıların etkisiyle iskemleleri falan devirerek koştu. “Kodaman”ın masası donatılmış, ancak çekinilen ya da çok hatırlı müşteriler için kullanılan yeni, gıcır gıcır örtü, peçete, tabak, çatallar ikram edilmiş, küçük bir Yeni Rakı açılmıştı. Arabacıya göre, helal olsundu herife. Doğrusu masaya yakışıyordu. Yalnız masaya mı? Örtülere, peçete, çatal bıçak, kıyıları yaldızlı tabaklara da. Hele üzeri kıllı tombul eliyle sulandırılmış rakı kadehini alışı, kadehi ağzına götürüşü, yudumlayışı, sonra kadehi yerine bırakışı, ekmeği koparış, önce dudaklarına bastırış, daha sonra da çatalına takışı...

“Buyur beyefendi!”

“Kodaman” gülümseyerek, hep o büyük adam haliyle iltifat etti:
“Yahu Mıstık Efendi, ben senin araba ücretini vermeyi de unuttum. Ha?”

Pantolonunun cebinden çıkardığı eski, kirli iki buçukluğu, çevreye göstermeden, uzattı. Mıstık, böyle önemli birini taşımış olmanın gururu içinde, uzatılan parayı elinin tersiyle itti:

“Sok cebine. Bir daha da para lafı etme!”

“Neden?”

“Kırk yılın başı senin gibi bir beyefendiyi arabamıza aldıysak ne oldu yani?”

“İyi ama evladım, bu senin hakkın!”

“Hak değirmende. Sen onu, dokuzu bırak da...”

Eğildi, her zamanki sır vermişliğiyle, “Seninkiler fitili aldı,” dedi.

“Kim benimkiler?”

“Lokantacı, Adliye Başkâtibi, Nüfus, Tapu Kadastro kâtipleri falan ama, enayiler. Kendi başlarından korkuyorlar. Halbuki senin derdin valide, polis müdüründe, değil mi? Cahiller işte. Tabii hiç bozmadım. Bırak korksunlar. Öyle değil mi amma? Yarası olmayan gocunmaz!”

Arabacı Kel Mıstık’ın “Kodaman”la uzun uzun konuşması, az önce kendilerini ilgilendirmeyen esnafın bile dikkatini çekmişti şimdi. Kel Mıstık da farkındaydı bunun. Bir yandan, “Kodaman”la konuşuyor, öte yandan çevreyi kontrol ediyordu. Görsünlerdi, herkesin çekindiği bir “Kodaman”la nasıl senlibenli konuştuğunu.

“Hepsinin yarası var beyim,” dedi, “hepsi gocunuyor. Şu masalardakilerin tümü esnaf. Tümü de gaza su karıştırır, kömüre işer, yağı bile şunu bunu ona keza, milletin zararına berbat ederler!”

“Kodaman,” gerçekten bir müfettiş gibi önemle sordu:

“Peki, belediyenin sağlık ekipleri uyuyor mu?”

“İlahi beyim... Sen neyin nesini soruyorsun? Esnaf bunlar esnaf, ayaklı canavar her biri. Fukara çarşı ağaları da ev bark sahibi, onlar da çoluk çocuk besliyor. Sonra, isterse zabıt mabıt tutsunlar. Heriflerin bir ayağı Belediye’de, bir ayağı Vilayet’te, şurda burda. Bu memlekette partili ne demek?”

Laf olsun diye sordu:

“Ne demek?”

“Orasını kendin daha iyi bilirsin!”

“...”

“...”

Lokanta sahibi şef garsona, “Bu Kel’de çok iş var, hık!” dedi.

Upuzun boyuyla maşayı hatırlatan şef garson, “Doğru,” diye başını salladı.

“Bu herif, bu adamın kim olduğunu biliyor, hık hık...”

“Bilmez olur mu patron?”

Göz kırptı, sesini alçaltarak:

“O gün Birinci Şube’den Ali Efendi’nin anlattıklarını unuttun mu?”

“Unutur muyum, hık? Ha, sahi sen de yanımızdaydın o gün...”

“Emniyet Müdürü’ne falan bilgi verirmiş...”

“Ben hık, bir küçük Yeni Rakı hık, aç getir hık, içirip, içirip hık, ağzından laf alalım, hık hık...”

Şef garson rakıyı getirmek üzere tezgâha giderken, yan masalardan birindeki çiftçiler çağırdılar. Gitti:

“Buyrun ağalar!”

“Ağalar” içinde en kalınları, lokantanın başköşesindeki masaya kurulmuş kendi kendine demlenirken oradakileri zerrece adam yerine koymadığını belirtmek istermiş benzeyen “Kodaman” üzerine bilgi almak istedi:

“Neyin nesi, kimin fesi bu, oğlum?”

Şef garson kısa kesmek için:

“Valla ağa, çok gizli tutuyor amma, biz yerinden öğrendik, bu şehirde validen çöpçüye kadar herkesi teftiş edecek, yukarıya rapor verecekmiş!”

Zoma yaklaşan ağalarda bu sözler heyecan yarattı. Hemen hepsi bankalardan, daha çok da Ziraat Bankası’ndan yakınmaktaydı. Gerçi banka, yetkisi dahilinde çiftçilere gerekli krediyi açmıştı ama, yetmemişti aldıkları kredi. Çoğu paraları ev, apartman yaptırmaya, pek çoğu da içkiye, kumara, büyük şehirlerdeki bar karlarına yatırmışlardı. Bankaydı bu. Versindi efendim! Ne diye vermiyordu? Tükenecek miydi? Vermiyordu, çünkü paraları geceleri valinin evindeki briçlere, pokerlere, konkenlere yatırıyorlardı.

Ağalar sevinç içindeydiler:

“Ulan bu müfettişi buraya Allah mı gönderdi dersiniz?”

“Tabii yahu.”

“Ona ne şüphe?”

“Deveden büyük fil var oğlum...”

“Devlet, Ziraat Bankası’nı niye açtı?”

“Çiftçi vatandaşlarıma kana kana avans, kredi açsın diye!”

“Bitti.”

“O kadar...”

“Vali Bey şimdi ayıklasın pirincin taşını bakalım.”

“...”

“...”

Arabacı Kel Mıstık tuvalete giderken çağırdılar. Kendisini adam yerine koymayan bu adamlara oldubitti içeren Mıstık, hafif bir yalpayla yanlarına gitti:

“Buyur ağa!”

İskemle ikram ettiler, oturmadı. “Kodaman”ı sordular. Bugüne kadar adam yerine konulmamanın hıncıyla, “Umum Türkiye Başmüfettişler Müdürü!” dedi.

Türkiye’de böyle bir unvanın olup olmadığını bilmek değil, böyle bir unvanın yeryüzünde olamayacağından habersiz cahil ama, zengin çiftçiler, üzerinde durmadılar.

En ağaları:

“Yani buraya niye gelmiş?” diye sordu.

Kel Mıstık gevezelik etmemek için, “Vallahi orasını bilmem,” dedi.

Ağalar da sarhoştular, ağalar da tıpkı Mıstık gibi atıp tutmayı severlerdi, içlerinden biri, “Biz biliyoruz,” dedi.

Mıstık merakla:

“Nedir bildiğin?”

“Validen çöpçüye kadar herkesi teftiş edip yukanya rapor verecek!”

Mıstık elini önemle uzattı:

“Pardon. Ben saklıyordum... Demek siz de biliyormuşsunuz!”

Mıstık’ın da katıldığı karmakarışık bir konuşma başladı:

“Bilmeyen mi var?”

“O banka müdürleri, savcı, hâkim makam görürler...”

“Demek, arkadaş bunların yaptıkları ta Ankara’lara kadar gitmiş de büyüklerimiz... hı?”

“Tabii yahu.”

“Lakin herifin oturuşuna bak, oturuşuna!”

“Halis müfettiş...”

“Müfettiş dediğin dağ gibi olacak, gözünü budaktan sakınmayacak!”

“Topnan bile devrilmeyecek be!”

“Lakin aşkolsun. Herif masaya yakışıyor...”

“Rakı koyuşu, sulandırışı, dikişi...”

“Çatalıyla meze alışı ya?”

“Her yanından asalet akıyor!”

Mıstık dayanamadı. İşte böyle, her cihetçe yüzde yüz müfettiş birinin sıkı ağzından laf almıştı laf!

“Arabama binerken anladım işi efendi. Bak, size böyle böyle demişler. Ben bir bakışta anladım. Dedim kendi kendime, bu Ankara besisi sağlama, esaslı bir kodaman ya, nerenin kodamanı? Neyin kodamanı?.. Ee, kırk yıldır patriğin eşeğini, ha? Ağzından girdim, burnundan çıktım...”

Şef garson yanına geldi:

“Mıstık Efendi, patron çağırıyor!”

“Efendi” lafı da ayrıca gururunu okşamıştı.

“Geliyorum,” dedi.

Kalktı, hayatında belki de ilk, adam yerine konulmanın sevinci, kendini önemli sayışıyla, “Gayri bundan ötesinin taşını ayıklasın vali mali!” dedi.

Tuvalete girip çıktı, birbirine dolaşan bacaklarıyla az önce artık rakılarla artık mezeleri idare ettiği masaya oturdu. Patron ona özel olarak bir küçük Yeni Rakı açtırmış, cacık, salata, sıcak bir tas kebabı hazırlatmıştı. Bu, gururunu büsbütün okşadı. Demek, gerçekten önemli insandı; daha doğrusu, önemliliği yeni anlaşılmıştı!

“Herifin Umum Türkiye Başmüfettişler Müdürü olduğunu herkes biliyor,” dedi.

Patronun korkusu az daha arttı:

“Nereden duymuşlar?”

“Yerin kulağı var, ama, bana öyle geliyor ki, o ağzı bütün altın kaplama ağa var ya ağa?”

Patron o masaya doğru baktı:

“Haşim Ağa mı?”

“Haşim Ağa, Ankara’dan hususi bildirmişler ona. Neden dersen, o banka müdürleri, ille de Ziraat Bankası müdürü görecektir,” dedi. “Herife kredi açıp bol avans vereceğine, her gün valinin evinde. Polis müdürünün evinde briçler, pokerler, konkenler. Vallaha benim de haberim var. Bana sorarsa söylerim. Yazık değil mi millete?”

Patron hem dinliyor, hem de boyuna hık, hık hık.

Merakla sordu:

“Demin seninle uzun uzun konuştu. Ne sordu? Hık!..”

Gene atmaya başladı:

“Buranın valisi, polis müdürü, banka müdürleri, bütün memurlarından başka esnafı da bozukmuş, doğru mu?” dedi...”

“Sen ne cevap verdin? Hık!”

“Ben mi? Hiç canım... Memleketin engin yerini verir miyim? Ama biliyor o. Sen istediğin kadar sakla, dedi. Esnafın gaza su kattığını, kömürler ağır çeksin diye kömürcülerin işediğini, yanlış dirhem kullandıklarını biliyorum. Sonra, buranın banka müdürleri de, en çok Ziraat Bankası müdürünün, çiftçiye bol kredi vereceğine valiyle, polis müdürüyle akşamları toplanıp kumar oynadıklarından da haberim var, dedi. Dondum kaldım arkadaş. Herif kurt! Sonra, belediyenin sağlık ekibi de esnafı hiç kontrol etmiyormuş, dedi. Yalan mı? Ediyor mu?”

Lokanta sahibi ta karşıda kendi kendine demlenmekte olan “Umum Türkiye Başmüfettişler Müdürü”ne korkuyla baktı. Sonra üst üste hık hık etti:

“Yandık,” dedi, “şap gibi yandık! Bizim örtüler, peçeteler de berbattı. Tabaklar çatlıktı, hık. Üstelik, yemek listesi istedi, onu bile veremedik. Demek sağlık ekipleri, hık, böyle böyleymiş dedi?”

“Dedi şerefsizim!”

“Sen ne dedin o öyle deyince, hık?”

Kel Mıstık'ın kafasında şimşek çaktı:

“Sağlık ekipleri Allahlık beyim, dedim. Kime kancayı takarlar-sa yandılar. Canlarının istediği cennetlik, istemediği cehennemlik, dedim.”

“O ne dedi, hık?”

Gene attı:

“Defterine yazdı dediklerimi!..”

“Yazdı hı? Bak bak, hık, ne o? Hık, ne yapıyor öyle, hık?”

Kel Mıstık da “Kodaman”ın ne yaptığını anlayamamış, hatta elindeki kalemle lokanta kapısına doğru bir şeyler ölçüp biçmesinden hiçbir anlam çıkaramamıştı.

“Nereyi ölçüp biçiyor? Hık!”

Bir şeyler, kötü, çok kötü bir şeyler sezerek arabacı Kel Mıstık'ın masasından kalktı. “Kodaman”ın masasına heyecanla gitti, durdu, ellerini göbeği üzerine koydu.

“Kodaman,” lokanta kapısına dikkatle bakarak kalemle sanki uzaktan uzağa santimliyormuş gibi, hâlâ ölçüp biçiyor, bu işi mah-sustan uzatıyordu... Sonra küçük defterine bir şeyler çizdi, birtakım hesaplar yaptı, daha sonra başını lokanta sahibine birden kaldırdı:

“Belediye Fen İşleri'nden herhangi bir tebligat yapılmadı mı sana?”

Bunu sorarken, gözücuyla çevreyi kontrol ediyordu. Lokantanın hemen bütün müşterileri yemeyi, içmeyi bırakmış ona bakıyorlardı.

Lokanta sahibi tam hık'layacaktı ki, “Kodaman”ın sorusuyla sanki kuvvetli bir yumruk yedi ve hıkırtısı geçti.

“Anlayamadım, efendim?”

“Belediye Fen İşleri'nden diyorum, herhangi bir tebligat yapılmadı mı sana?”

İki yanına şaşkınlıkla baktı, sonra, “Hayır,” dedi.

“O halde...”

Çantasını masaya aldı, açtı, bir tabaka beyaz kâğıt çıkardı, lokanta sahibinin adını soyadını, lokantanın adını falan yazdıktan sonra, küçük

defterine çizdiği krokilerin daha büyük, daha ayrıntılısını kâğıda çizdi. Kâğıdı çantasına kaldırmadan önce, “Bu lokanta kapısı, dar!” dedi. Hiçbir şey anlamayan lokanta sahibi, sanki yeni bir yumruk yemişti. “Dar mı? Hık!”

“Evet, dar. Bu kapı, iki yana, en az, kırkar santim genişletilmeli!”

Artık bu konu üzerinde durmayacaktı. Tükenmezini cebine soktu, dükkân kapısıyla ilgili kroki çizip birtakım hesaplar yaptığı kâğıdı çantasına soktu, çantayı yanındaki iskemlesine indirdi. Rakısına, mezelerine döndü. Alnı kırışıyor, kaşları çatılıp açılıyordu.

Rakısını üzeri tüylü elinin biçimli parmaklarıyla kibarca aldı, zarif bir yudum, üstüne gene aynı zariflikte bir yudum su, şık bir çatalla salatadan alış, ağzına atış, asil çiğneyişler... O, bir “Umum Türkiye Başmüfettişler Müdürü”ydü. Gelir, kontrolünü tepeden inme yapar, notlarını alır, içkisini içer, karnını doyurur, kalkar giderdi. Masası yanında, göbeği üzerinde birleşmiş elleriyle dikilip duran lokanta sahibiyle mi uğraşacaktı? Sağlık kurallarına önem vermeyen, fenni gereklere sırtını dönmüş, üstelik mecbur olduğu halde bir liste, evet bir yemek listesi bile bulundurmayan bu ilkel lokantanın ilkel insanlarıyla...

Hafifçe öksürdü. Tabakasından bir Yaka sigarası alıp yakacaktı ki, lokanta sahibi hıkırtısını zor tutarak çakmağına davranıp çaktı, beyefendinin sigarasını saygıyla yaktı.

Sonra ağzını peçeteye sildi, sertçe, “Hesap!” dedi.

Lokanta sahibi yeni bir yumruktan sonra kendini toparlayarak kırıttı. Hesap almamak önemli değildi. Önemli olan, “Kodaman”ın aldığı notlar ve lokanta üzerinde edindiği kanaatle yarın Belediye’ye giderek Fen ve Sağlık İşlerinde bağırıp çağırarak mahvına yürümesini önlemektir.

“Kodaman” adeta gürledi:

“Hesap dedim!”

Patron, şef garson, garsonlar falan bir an karıştılar. Ne yapacaklardı? Gerçekten hesap pusulası mı götüreceklerdi? Götürmeleri mi doğrudu? Götürmemeleri mi?

O, bütün bu çekimserliğin şaşkınlığıyla zerrece ilgilenmeden kalkmış, rölöve şapkasını başına geçirmiş, sarı çantasını almış, pantolon cebinden de, yediği yemeklerle içtiği rakının hesabını ödemek için, bundan önceki yerlerden “tahsil ettiği” dört yüz küsurla, küçük şaraphaneden kestiği altmış yedi buçuğun tomarını çıkarmıştı: Bekliyordu, hesap bekliyordu! Peki ama nerdeydi hesap? Bu herifler Fen Sağlık kurallarına uymamakla kalmıyor, bir de müşteriye bekletiyorlardı! Avazı çıktığıınca bağırmaya başladı:

“Nedir bu müşteriye karşı saygısızlık? Nedir bu laubalilik? Bir saattir hesap istiyorum, hâlâ hesap gelecek! Allahümme sabiriiin!”

Lokanta halkı gerçekten müfettişler müfettişine benzeyen, sapına kadar büyük, büyükler büyüğü bu adamın çalımına hayran olmuş, birbirlerine bakışları, kaş, göz, çene, dudak, gerdan hareketleriyle, “Helal olsun!” demek istiyorlardı.

“Helal olsun şerefsizim...”

“Müfettiş dediğin böyle olur!”

“Milletvekili, Bakan olacak adam be!”

“Helal olsun!”

Şef garson, lokanta sahibinin çaresiz bir baş işaretiyle hesabı masaya şipşak getirip, bir tabak içinde bıraktı. “Kodaman,” yarısından çoğu şişesinde duran rakıyla yediği yemeklerin tutarı olan on altı küsura yüzde on eklenmemiş olduğunu görerek sordu:

“Niçin garsoniye eklemediniz?”

Şef garson patronuna baktı. Patron gene hafif kırıttı:

“Zatîâliniz için...”

Sözü aldı:

“İltimas geçtiniz, öyle mi?”

Eliyle lokantanın öteki müşterilerini şöyle bir tarayarak:

“Bütün bu sevgili vatandaşlar yurttaş değil mi? Onlardan aldığınız yüzde onu niçin benden de almıyor, bana iltimas geçiyorsunuz? Bu yaptığınız hak mı? Adalet mi? Namus kurallarına sığar mı?”

Müşterilere döndü:

“Sorarım aziz vatandaşlar, yurttaşlık hukukuna sığar mı?”

Sarhoş, yarı sarhoş, zom “aziz vatandaşlar” güredek cevapladılar:
“Sığmaaaaaz!!!”

O da coşmuştu:

“Elbette sığmaz muhterem vatandaşlar. Ya benden de alacak, yahut sizden de almayacak!”

“Almayacaaaak!!!”

Derken iş cıvıdı, millet zıvanadan çıktı:

“Helal olsun beyefendi, helal olsun sana emdiğin süt!”

“Helal olsuuuuun!!!”

“Allah seni, senin gibileri başımızdan eksik etmesiiiii!”

“Etmesiiiii!!”

“Allah seni çoluğuna, çocuğuna bağışlasıın!!”

“Bağışlasıın!”

“Amiiiiin!!!”

“...”

“...”

O, üzeri tüylü, ağır elini kalabalığın yaygarası üzerine kaldırdı. Gürültü, nümayiş şıp, kesildi. Olabilirdi ki, müşteriler arasında polisle ilgili, durumu emniyete haber verebilecekler de bulunuyordu.

“Bana gösterdiğiniz samimiyete çok teşekkür ederim muhterem vatandaşlarım ama, ben, bu naçiz ben, bu büyük iltifata katiyen layık olmayan...”

Kalabalık gene bir deniz gibi şahlanıp kabardı adeta:

“Hâşâââââ!”

“Layıksıın!!”

“Senden daha layığı olamaaazzz!!”

O gene elini kaldırdı, kalabalık yatıştı:

“Asıl layık olanlar, bu aziz vatanın gelişmesi ve yükselmesi için gece gündüz göz nuru döküp, sabahlara kadar dirsek çürüten muhterem büyüklerimizdir vatandaşlarım!”

“Büyüklerimizdiir!!”

“Ne mutlu Türküm diyene, arkadaşlaaaar!!!”

Alkış, “Yaşa, var ol!”dan lokanta zangır zangır titriyordu ki, o, yüzde onu da hesaba koydurup, on yedi küsura karşılık üç tane onluk attı. Garson üstünü vermeye davranıyordu, elinin tersiyle tabağı itti: “Kalsın!”

Sarı çantası elinde, lokanta halkını selamladığı şapkasıyla zıt zıt zıt... lokanta kapısına doğru ilerlerken, ortalık alkıştan kırılıyordu.

Tam kapıda, gürültüyü işitip gelmiş bir bekçiyle karşılaştı. Fakat bu ani karşılaşış sanki bekçiye yıldırımla çarptı: Derhal askerde öğrendiği sert bir esas vaziyetle put kesilerek, bu hiç tanımadığı “Kodaman”ı gözleriyle takip etti.

Arabacı Kel Mıstık da bütün bunlar olurken beyefendiyi avuçları patlarcasına alkışlamış, sonra da ağzını peçetesiyle silip, üç parmak içilmiş rakısını kara şalvarının geniş cebinden içeri sokmuştu.

Beyefendi’nin ardından tam çıkarken, şef garson yetişti, fısıldadı: “Beyefendi’yi otele bıraktıktan sonra gel!”

“Niye?”

“Patron öyle istiyor...”

Kaybedecek vakti yoktu. “Peki” anlamına bir baş işaretiyle lokantadan, beyefendinin ardından fırladı.

“Tabii bir otele teşrif edeceksiniz, değil mi beyefendi?”

“Kodaman” unutmıştu Kel Mıstık’ı. Şöyle bir baktı, hatırladı: “Haa... Sen misin?”

“Evet beyefendi. Bir otele gideceksiniz tabii?” Arabaya ilerlerken, “Ee, tabii...” dedi. “Vakit hayli ilerledi. Geceyi otelde geçirmem lazım.”

3

Yolda, arabanın içine gene laubali bir yarım sağla eğilen Kel Mıstık, “Helal olsun beyefendi,” dedi. “Kırk yıllık arabacıyım şurada, lakin sapına kadar müfettişsin. Hem de müfettişler müfettişi...”

“Kodaman” memnun, güldü, gene de, “Kaldır şu müfettiş lafını!” dedi.

“Boş ver beyefendi. Herkes kurt be... Anam avradım olsun, yedisinden yetmişine kadar herkes biliyor seni!”

“Neyimi biliyor?”

“Ankara’dan buraya niye geldiğini!”

Önemsizlikle:

“Niye gelmişim?”

“Ha haaa... En çok da o Ziraat Bankası Müdürü var ya Ziraat Bankası Müdürü?”

“E?”

“Çiftçilerin yüreği ille de ondan pek göyünük!”

“Neden? Çiftçiye gerekli krediyi vermiyor mu?”

“Orasını bilmem gayri ya, benim anladığım, az veriyormuş. Hani laf aramızda, bizim çiftçimizde de iş yoktur haa!”

“Niye?”

“Niyesi var mı bre beyim? Bilmez gibi benden soruyorsun. Aldıkları krediyi çiftlik işlerinde kullansalar dağ taş mahsul olur. Hayır, kullanmazlar...”

“Ne yaparlar ya?”

“Beyim ağzımdan laf alıp da sonra bunları Mıstık diyor deme!”

“Merak etme.”

Eğildi, fısıldadı:

“İçki bunlarda, kumar bunlarda. Ankara’ya, İstanbul’a gidip bar karılarıyla har vurup harman savurma bunlarda. Ee, para mı dayanır buna? Bir de ev, apartman yaptırıyorlar mı sana? Bir değil beş, on, yüz Ziraat Bankası olsa, fos!”

Sonra birden hatırlayarak, “Ha,” dedi. “Lokantada ne diye hesabı gördün beyim?”

“Kodaman” merakla:

“Ya ne yapacaktım?”

“Ya ne yapacaktım’ı var mı? Senin gibi ağırlığınca altın eden bir beyefendi, külüstür lokantasına gelmiş, iki kadeh rakısını içmiş, ne çıkar?..”

Kesti attı:

“Ben dilenci değilim!”

“Hâşâ beyim, hâşâ amma...”

Kırbacını beygirlerinin yelelerinde şaklattı. Sonra, midesinde daha şimdiden sasımış pis yağ kokusuyla geçirip oturduğu yerde dimdik doğruldu. Ulan sahiden de müfettişler müfettişi değil, ağırlığınca altın ederdi bu adam. Müfettiş olsa, herifin de engin yerini yakaladığına göre, niye hesap ödesindi? Tamam tamam... Umum Türkiye Başmüfettişler Müdürü değil, Umum Türkiye’nin bilcümle valileri, emniyet müdürleri, mebusları, vekil vükelası üzerinde müfettişti. Alımından, çalımından, kadeh bardak, çatal bıçak tutuşundan, lokmayı koparışı, çatalına takışı, salatanın, yemeğin suyuna batırışı, zıt zıt zıt yürüyüşü, masaya oturuşu, konuşuşu, hatta sekize katlı beyaz, kar gibi mendiline sümkürüşüne kadar belliydi bu. İstedیği kadar saklasın, o değilden gelsin. Kırk yıllık arabacı, insan sarrafı Kel Mıstık yer miydi? Sonra, akıl var, yakın vardı. Herif bu kadar büyük adam olmasa, cebinde, hem de pantolon cebinde o kadar çok, öyle desteyle para mı olurdu? Ee, olunca da tabii tenezzül etmezdi külüstür lokantacının yirmi, yirmi beş liralık hesabına.

“Haklısın beyim,” diye mırıldandı. “Yerden göge kadar haklısın!”

“Kodaman”sa, hiç istemediğı halde lokantada kopan nümayiş yüzünden ödemek zorunda kaldığı hesabı düşünüyordu. Hiç sevmiyordu şu arada hem kendi coşup, hem de milleti coşturuşunu. Altından çapanoğlu filan çıkmazdı çıkmaya ama, ne lüzum vardı? Zararı gene kendisine dokunuyordu. Şayet o ala ala hey olmasaydı, hesabı ödemez, otuz liradan çıkmazdı. İki buçuk lira da şu kılkuyrak arabacıya bayılmıştı. Demek ki, şarapçıdan aldığı altmış küsur liranın yarısını bayılmıştı?

Sonraa... “Eşegin büyüğü ahırdan çıkıyor. Bırak otuz lira bayılmayı, herif anasının gözü müdür ne? Lokanta kapısının kırkar san-

tim yanlara genişlemesi içinde bile telaşlanmadı. Halbuki ben bu numarayı İstanbul'da bile yedirmiştim!"

Aklından, İstanbul'daki lokanta sahibinden aldığı iki gıcır gıcır yüzlük geçti.

Bu arada arabacının az önce, "Haklısın beyim, yerden göğe kadar haklısın" ını hatırladı.

"Neden haklıyım?"

"Haklısın tabii beyefendi. O kadar insanın içinde yemek parasına tenezzül edecek değilsin ya!"

Bu heriften de huylanmaya başlamıştı. Sanki bir şeyler sezmiş-
çesine soruyor, eşeliyor, laf almaya çalışıyordu. Belki de laf almak
falan değil, huyu buydu. Çünkü gayet iyi biliyordu ki, Anadolu
kasaba ve şehirlerinin gar, istasyonlarıyla şehir arasında çalışan, daha
çok faytoncuların hemen hepsinde vardı bu eşeleyicilik. Sonra gene
biliyordu ki, bunlardan pek çoğu, şüphelendikleri müşterilerini bağlı
oldukları polise haber verirlerdi. Bu haberler arasında bazen çok
önemlileri de bulunurdu. Polis üzerinde durur, eşeler, inceler, arada
çok, ama çok önemli sonuçlar da elde ederdi.

Arabacıyı tersledi:

"Sen, üstüne vazife olmayan işlere karışma!"

Arabacıya yeni bir tokattı bu. Yıllara varan tecrübesine dayanarak
biliyordu ki, böyle herhangi bir müfettiş titizlenip azarladı mı, üstüne
düşmemeliydi. Bırakmalıydı yakasını. Altından çapanoğlu çıkabilirdi.

"Beni şu otele bırak!"

Yol üzerinde, yarı kapalı kapısı, pencere pencere sönük ışıkla-
rıyla derme çatma bir oteldi ki, Mıstık "Müfettişler Müfettişi" ni bu
otele yakıştıramadı:

"Daha büyük, daha löküsleri var beyefendi!"

"Sana ne söyledimse onu yap!"

"Başüstüne."

Gemleri kıstı, arabayı tam otelin önünde durdurdu. Sonra da,
arabanın sağ ön tekerleğine basarak yere atladı, bir koşuda otelin yarı
açık cümle kapısından içeri girdi. Yarı karanlık merdiveni bir solukta

çıktı. Sağdaki “kâtip” odasının penceresinden içeri baktı: Gencecik kâtip, önündeki masaya koyduğu kollarına kapanmış, uyuyordu...

Telaşla cama vurdu:

“Heey!”

Kâtip tınmadı bile. Gene vurdu, sonra gene:

“Heey kâtip efendi, kâtip efendi, heey!”

Kâtip kollarının üstünden başını uykulu uykulu kaldırdı:

“Hıh? Ne var be?”

Birden arabacı Kel Mıstık’ı tanıyarak, camı açtı.

Kel Mıstık önemle, “Bir müfettiş getirdim,” dedi. “Herif bildiğin gibi değil. Şehrimizi valisinden çöpçüsüne kadar teftişe gelmiş. Anam avradım olsun şap gibi yanarsınız ha!”

Otel kâtibi karayağız, kuru bir delikanlı, “Müfettiş” sözüyle, otel müşterilerinin emanet olarak otel kasasına bıraktıkları paralar içinden, yerine tekrar koymak üzere alarak dostuna yedirdiği paranın kasa açığını hatırladı, bir titreme geçirdi. Merdiveni zıt zıt zıt çıkmakta olan “Kodaman” a korkuyla baktı. Herif, şimdiye kadar gördüğü belediye, fen işleri, ya da emniyet müfettişlerinden çok daha kalıplı, onlardan çok daha çalımıydı. Yalnız kasa açığı değil, yataklar, yorganlar, yastıklar, yatak yüzleri, yorgan kılıfları da temizlik kurallarına uymuyordu. Birçoğu pire, tahtakurusu kan lekeleri içindeydi. Sonra, beyannamesiz, kaçak birtakım insanlar da yatırıyorlardı. Ah, bu patron, ah bu patronu! Köylüsüymüş, bildiği tanıdığıymış... Bin kere söylemişti, ağabey bu kanunsuzluklara son verelim diye.

Merdivendeki “Kodaman” a yeniden korkuyla baktı. “Herif” belediye mi, yoksa emniyet müfettişi miydi? Gecenin bu saatinde teftiş olur muydu?

Koştı. Adamı merdivenin yarısında karşıladı:

“Buyrun beyefendi. Çantanızı verin lütfen!”

Vermedi. Merdiven muşambasının çivisinden kurtulup kalkmış yerini parmağıyla işaret etti:

“Çak orayı!”

Otel kâtibi, cızırtılı ayakkabılarıyla merdivenin çürük tahtalarını esneterek ağır ağır çıkmakta olan bu adamın, herhangi bir müfettişten de önemli, büyük biri olabileceğine çoktan inanmıştı, kaşla göz arasında, otel sahibine nerden, nasıl bir telefon edip ya da ettirip durumu bildirebileceğini düşünüyordu. Aklına geldi, ardından merdivenleri ağır ağır çıkmakta olan arabacı Kel Mıstık bu işi yapabiliirdi. Yavaşladı, fısıltıyla, “Bizim patrona telefon et, acele gelsin!” dedi.

Arabacı Mıstık geri döndü, merdivenleri koşarak indi, otelden fırladı. Telefon, telefon... gecenin bu saatinde, nereden bulacaktı? Az önce arabayla gelirken önünden geçtikleri nöbetçi eczane aklına geldi. Uzak da sayılmazdı. Bir koşu. Daldı içeriye. “Manyak” kalfa, tezgâh başında, birtakım ilaçlar hazırlarken, kendi kendine konuşuyordu. Sarhoştı da. İçeriye birinin telaşla girdiğini görmüş, aldırmamıştı: “Hergeleler, işleri düştü mü şimşek kesilirler. Düşmedi mi? Bakmazlar bile yüzüme. Boş ver!”

Kel Mıstık belli bir heyecanla tezgâhına sokuldu:

“Kardaş be, şuradan bir telefon edebilir miyiz?”

Neden sonra başını kaldırıp arabacının yüzüne aptal aptal bakan kalfa, “Ha?” dedi.

“Müsaaden olursa, bir telefon!”

Anlamamış davrandı:

“Ne telefonu?”

Mıstık’ın tepesi attı, adamı kocaman kulaklarıyla birden fareye benzettiye de, uzatmadı. İş düşmüştü sarhoş bulaşığa!

“Şuradan, ücreti neyse verelim de bir telefon...”

“Kime?”

“Otel sahibine. Senin anlayacağın, Ankara’dan müfettiş geldi. Şehri valisinden çöpçüsüne kadar teftiş edip Ankara’ya rapor verecekmiş...”

“Ne müfettişi?”

“İncesini bilmiyorum. Otel kâtibi rica etti, bizim patronu arayıver dedi...”

“Sizin patron kim?”

“Benim değil, otel kâtibinin patronu!”

“Hangi otel?”

Kel Mıstık dalga geçildiğini anlamıştı, patladı:

“Ananın dini! Dalganın sırası mı lan? Ettireceksen ettir, ettirmeyeceksen yok, de!”

“Manyak” kalfa gerçekten de fareyi hatırlatan sivri çeneli, ince yüzü, kalbur kulaklarıyla bir kahkaha attı:

“İlahi Mıstık, et bakalım... numarası kaç?”

“Ne bileyim ben?”

“Rehberde var mı?”

“Ettin bir hayır, kendin ara bari...”

Kalfa telefon rehberinde numarayı buldu, çevirdi:

“Aloo...”

Sonra dinledi, kulaklığın ağız yanını avucuyla kapadıktan sonra, “Ohoo...” dedi. “Herifin evinde gene kavga var!”

Kel Mıstık:

“Ne kavgası?”

“Yazın sazlı bahçeye bir kan gelmişti, İstanbullu. Onu kapattı ya!”

Sahi şehir çalkalanmıştı.

“Ee?”

“Aynı mahallede otururuz. Eski karısıyla kapatması her Allahın günü birbirlerini yerler!.. Alooo!..”

Gene tam Mıstık’a bir şeyler anlatacaktı ki, karşıdan ses geldi. Kalfa kendini tanıttı, sonra da kısaca bildirdi:

“Otelinize Ankara’dan büyük bir müfettiş gelmiş. Anlıyorsun ya? Ani baskın. Kâtibin acele gelsin demiş. Hemen şimdi. Tamam!”

Arabacıya:

“Başka bir emriniz Bay Mıstık Kel?”

Mıstık ciddi ciddi, “Borcum?” dedi.

Kalfa, dudağında tebessüm, ilaçlarının başına geçti. Mıstık, kara şalvarının cebinden çıkardığı bir avuç bozuk parayla tezgâha sokuldu:

“Öyle mi? Borcum ne?”

Kalfa bakmadan, “Bir dahaya ikisini bir verirsin,” dedi.

“Olur mu?”

“Olmazsa yontarız!”

Karşılıklı gülüştüler.

Kel Mıstık eczaneden çıktıktan sonra kaldırımında bir an durdu. Şimdi ne yapmalıydı? Otele gidip, otel önünde bıraktığı arabasına atlayıp eve mi gitseydi? Yoksa... “Yoksa, ne yoksası? Gece epeyce ilerledi. Çekip gitmez de ne yaparsın? Başım gene sersem gibi. Bundan sonra gelecek ne tren var, ne bir şey. Kenef karı gene yolumu gözlüyordur...”

Havaya baktı, aya karşı sarhoş sarhoş esnedi. Gerinecekti ki aklı-na lokanta sahibi geldi. Şef garson lokantaya gelmesini söylemişti! Kafasında şimşek çaktı. “Sakın ‘Kodaman’la el altından görüşmek istemesin? Vallaha olur ha! Dur bakalım, gidip bir bakayım. Öyle bir şeyse, beni de görmesi lazım!”

Otel önünde bıraktığı arabasına koştu. Geç kalmışçasına atladı, dizginleri toparlayıp kamçısını hayvanların yeleleri üzerinde şaklattı: “Deheeeey!”

Kaburgaları çıkık beygirler hayli dinlenmişlerdi, yekindiler. Boş fayton, şehrin yarı karanlık sokaklarından şakırtıyla geçip, lokantanın, artık bir hayli sönükleşmiş tül perdeli camları önünde durdu. Atladı arabadan. Kara şalvarının cebinde, yarısına yakını içilmiş Yeni Rakı şişesini yoklayarak, lokantadan içeri girdi.

Lokanta iyice tenhalaşmıştı. Patron kasası başında, gene o bitmez tükenmez “hık hık”larıyla, o günkü kasanın hesabını yapıyordu.

Kel Mıstık’ı görünce, paraları kasa çekmecesine itip kalktı:

“Gel!”

Boş masalardan birine geçtiler.

“Ee, anlat bakalım, hık!”

Kel Mıstık ne anlatacaktı? Herifin yolda, “Sen üstüne vazife olmayan işlere karışma!” dediğini mi? Yoksa otel üzerine konuşurlarken, “Daha büyük, daha löküsleri var beyefendi” deyişine karşılık, “Sana ne dedimse onu yap!” diye azarladığını mı? Bunları söylemek belki fena kaçmaz. “Herif”in çalımını, kendinden eminliği üzerine lokanta sahibine fikir verebilirdi ama, lokanta sahibi zaten varacağı

fikre varmış, hatta korkuya kapılmıştı. Büsbütün korkutmak neye yarayacaktı?

“Ee, anlat bakalım!”a karşılık, “Ne anlatayım?” dedi. “Otelleri motelleri de teftişe başladı... Beni halkın yatıp kalktığı otellerden birine götür, dedi. Şöyle bir düşündüm, aklıma bizim Cafer geldi, onun oteline götürdüm.”

Lokanta sahibinin korkusu daha da artmıştı:

“Demek hık otelleri de teftişe başladı, hık?”

“Tabii yahu. Lokantalar, oteller, kahveler, işyerleri mişyerlerini tekmiil gezip hem teftiş edecek, hem de vali mali hakkında milletten tahkikat geçecek!”

“Sana hık, öyle mi dedi hık?”

“Bana demedi.”

“Ya, hık?”

“Ağzından aldım bütün bunları. Ona kalsa, ben müfettiş filan değilim, diyor. Diyor a, gülüyor da bıyık altından. Ankara’dan hususi gönderilmiş. Bunu ben söylemiyorum, demin şoo masada oturanlardan kurumsak biri vardı, o da söyledi!”

“O nereden hık, biliyormuş, hık?”

Attı:

“Ankara’da büyük bir akrabası mı, adamı mı ne varmış, o yazmış mektupla!”

“Ne demiş hık?”

“Böyle böyle, çok büyük bir müfettişi buradan oraya gönderiyoruz. Kendinize mukayyet olun. Yalnız, sakın dallandırmayın, demiş...”

Lokanta sahibi iyice fitili aldı:

“Desene şhircek yandık şap gibi, hık?”

“Niye? Sana göre ne var?”

“Hık, ‘Ne var’ı var mı? Herif, hık, benim lokantada, hık, bir yemek listesi bile hık, bulamadı. O masa örtüleri hık, peçeteler hık, çatlak tabaklar... Derken hık, lokanta kapısının yanlara hık, kırkar santim genişletilmesi hık. En çok da hık, bu. En azından bir hafta hık, on günlük hık, iş!”

“Peki ne yapacaksın?”

Lokantacı, Kel Mıstık’a uzun uzun baktı, sonra, “Böyleleri,” dedi, “paraya maraya da yanaşmaz hık!”

Kel Mıstık toparlandı:

“Kim demiş?”

“Kim mi demiş, hık? Sakın...”

“Sakını makını yok. Madem ağzı var, korkma. Ağzı olanın yemesi olamaz!”

Çökük avurtları, içerlere gömülmüş kara, ışıltılı, sarhoş gözleriyle lokanta sahibine dikkatle baktı:

“Amma, tabii ağızdan ağıza fark var!”

“Nasıl? Hık!”

“Kimi ağız ufak lokma yutar, kimi ağız da büyük!”

“Yani? Hık!”

“Yani, Vasil, Dimitri...”

“Sana hık, açıldı mı?”

“Nene lazım senin? Benim adım Mıstık, Kel Mıstık. Kırk yıldır bu şehirde patriğin eşeğini... anla! Herifi geriden şöyle bir gördüm, dedim tamam. Bu Ankara besisi buraya boşuna gelmiyor! Gir sakalının altına, o değilden... tabii öğreneceğimi öğrendim, kendi bile şaştı?”

“Şaştı hı?”

“Hem de ne şaşmak... Dedi ki, teftişlerde şehri bana sen gezdir.”

“?..”

Birden her şeyi anlayıveren lokanta sahibi:

“Öyleyse hık, ocağına düştük Mıstık. Sen bilirsin gayri, hık...”

Mıstık’tı o, arabacı Kel Mıstık. Ötesini de, berisini de elbette bilirdi. Dinsizin hakkından imansız gelir, zaman zaman, “Kör bıçakla enselerinden kesmeli bu deyyusları!” dediği lokanta sahibiyle, ona yüz vermeyen esnaftan pek çoğunun iliğini sömürdükten başka, o kendini beğenmiş valiye de ne adam olduğunu göstermeliydi.

“Açıkçası, iş benden biter arkadaş,” dedi.

Lokanta sahibi bir hayli ayılmış, hık hık’lar da azalmıştı:

“Hık, herifle anlaştın mı?”

“Nene lazım senin?”

“Yok, yani şey... hık...”

“Uzun lafın kisası arkadaş: Ceza yememek, dükkân kapısının olduğu gibi kalmasını istiyor musun, istemiyor musun?”

“İstemez olur muyum Mıstık? Hık!”

“Ver bana temiz bir beş yüzlük. Atalım ağzına, mesele kapanıp gitsin!”

Mıstık'ın hesabı basitti: Lokantacıdan beş yüzü alacak, sonra da her zamanki gibi, durumu gidip Emniyet Müdürü'ne fısıldayacaktı. Tabii lokantandan beş yüz aldım falan diye karıştırmayacaktı. Bu arada Emniyet Müdürü, adamın durumunu inceleyecek, gerekirse kendisi inceleyecek, “Herif” anlayacaktı Ankara'dan buraya ne için geldiğinin ya da gönderildiğinin çakıldığını. O zaman ya çekip gidecekti, ya da gitmeyecek, soruşturmasını açıktan açığa yapacaktı ki, o zaman da Mıstık pek pek, “Al paranı arkadaş. Kahpe dölünün biri işimizi bozdu, arabamızın tekerine taş koydu!” diyecek, lokantacıdan aldığı beş yüzü geri verecekti.

Lokanta sahibi kalktı, kasaya gitti, üç tane bütün yüzlükle döndü.

Kel Mıstık paralara şöyle bir baktı:

“Ne kadar?”

“Üç yüz.”

“Ne olacak?”

“Herife.”

Küçümseyerek güldü:

“Herif dilenci mi be?”

“Az mı?”

“Dişinin kovuğunu bile doldurmaz! Yüz yirmi kiloluk herif. O biçim adam, iki yüzle, üç yüzle, doyar mı? Başkaları gibi, yediği yemeğin, içtiği rakının paralarına tav olmadı, çıkardı cart diye gördü hesabı. Hem de fazlasıyla. Sen ver oradan iki yüzlük daha!”

“Ne söylüyorsun Mıstık? Beş yüz?”

Mıstık yapma bir öfkeyle kalktı:

“Öyleyse yatar bu iş. Haydi bana eyvallah...”

Lokanta kapısına yürüdü. Lokantacı koştu:

“Yahu hemen de darılma be Mıstık, hık!”

Durdu:

“Darılması darılmaması yok. Parayı kendime istemiyorum. Bana göre hava hoş. Böyle dedi, sen dedi açıkgöz birine benziyorsun, beni şehrinizde dolaştır, girdiyi çıktıyı, gizli kapaklıyı, kirliyi temizi göster bana. Uyuştuk uyuştuk, uyuşmadık mı, bir rapor, beyinlerini patlatayım, dedi. Mesele bu...”

Lokanta sahibi gitti, bütün iki tane yüzlük daha alıp geldi:

“Senin hakkın bunların içinde tabii?”

Kel Mıstık paraları kara şalvarının cebine indirirken:

“Bana kulak asma. Benimki hemşerilerime hizmet. Maksat ne? Arada rakınızı içiyoruz, yemeğinizi yiyoruz. Ekmek, su hatırı var. Sizin canınızın yanması benim canımın, ciğerimin yanması demektir. Sizin canınız yanmazsa benim yararımadır bu. Haydi hoşça kal, düşünme!”

Kara donunun cebinde beş tane yüzlük, lokantadan çıktı. Arabasına atladı, kırbacını beygirlerinin yeleleri üzerinde keyifle şaklattı: “Deheey!..”

Saatler gece yarısına doğru bir hayli ilerlemiş, evlerin aydınlık pencereleri az daha seyrekleşmişti. Kaldırımlarda bekçiler, arada elektrik direkleri ya da yıkık, harap duvarların diplerine kusarken, düşmemek için tutunmaya çalışan ya da elektrik direğine bitmez tükenmez dertlerinden kim bilir hangisini döken sarhoş, sarhoşlar...

Aklına birden karısı geldi. Gece bir hayli ilerlediği halde eve dönmeyen kocasının gene kim bilir nerde, kimlerle kafayı çekip sızdığını sanacak, ondan sonra da sabaha kadar dır dır dır...

Arabasını ara sokaklardan birine sürdü, kamçısını şaklattı. Zayıf beygirler ara sokağın toprak yolunda tırısı kalkarak külüstür faytonu Kel Mıstık'ın evine doğru sürüklediler.

Ev, bu ara sokağın ta sonunda, biri ahır, iki gözden ibaretti ki, Mıstık ahırda hayvanlarını barındırıyordu; berikinde de kör karısıyla oturuyorlardı.

Kadın uzaktan akrabasıydı. Sol gözü sanki bir bıçakla oyularak çıkarılmıştı da, bu iş yapılırken kadın korkunç çığlıklar atmıştı, bu çığlıklar sanki yüzünde öylece kuruyup kalmıştı! Erkeği hatırlatan, sert çizgili, çok çirkin bir yüzdü. Bütün isteklerine rağmen arabacı Mıstık'a çocuk doğuramamış, bu kısırlılığını sırası geldikçe kocasına yüklemekten çekinmemişti:

“Hadi hadi pis cenabet! Erkek olaydın da gebe bırakaydın. Uğursuz!”

Kel Mıstık yılmıştı bu kadından. Adam ak dese mutlaka kara diye çıkardı karşısına. Günlerden salı mı? İlle de karşı koyacaktı:

“Hayır, çarşamba!”

“Etme avrat, salı bugün. Bak, takvime!”

“Hadi hadi, beni kandıramazsın, okumam yok diye!”

Komşunun ilkokula giden kızını çağırır, ona okuturdu da kadın gene dayatırdı:

“Kızı tembihledin değil mi?”

O gün canı et yemeği çekse de, sabahleyin yataktan kalkarken etli bir yemek pişirmeyi kursa, tam bu sırada da Kel Mıstık, “Yahu karı, canım bir et yemeği çekti bugün!” dese, hemen cayardı:

“Amaaan, eti batsın. Başka gün yaparız!”

Kerpiç evinin toprak yola bakan penceresinde kocasını bekliyordu. Bu saate kadar gene neye kalmıştı? Trenler gelip gideli saatler olmuştu. Bir yerlerde, birileriyle içip sızmasına razıydı. Ya içip sızmadı da, bir yerlerde, bir kariya tutulduysa? Bütün kaygısı buydu. Kocas, çocuk doğurmuyor diye kendisini atar, doğuracak bir başka kadına kapılır mıydı? Böyle bir şey olsa ne yapacağını yıllar yılı, gecelerce düşünmüş; aralarında hükümet nikâhı olmadığına göre, herifi eve nasıl getirir, o karıdan nasıl koparırdı? Bıçak bileyicisi komşunun karısı Hediye, “Başını boş bırakma Dursun Abla!” demişti. “Neden dersen, benim emmim tamam yetmiş yaşındaydı, karısı çocuk doğurmuyor diye bir göçmen karısına kaptırdı kendini; ondan da bir çocuğu oldu mu sana? Tamam. İzinnamesiz eski avradı küplere bindi ya, neye yarar? Göçmeni nikâhladı. Eski avrat göçmenin evine kavgaya gelip de eve zorla girince suçlu düştü. Mahkeme, muhake-

me, derken bizim eski yenge hapse atıldı. Onun için, sen sen ol, Mıstık Emmi'ye göz açtırma!"

Bileyci'nin karısına hak veriyordu. Çocuk çocuk diye taş saptanıyor herif. Bir gün o da şu Hediye'nin amcası gibi göçmen olmazsa yerli, yerli olmazsa aptal avradına dolanıp, Hediye'nin amcası gibi çocuk sahibi olmasın? Kariya bir de nikâh yaptırdı mı, ondan sonra ayıkla artık pirincin taşını!

Birden arabalarının yaklaşmakta olan sesi. Bu sesi ezberlemişti. İsterse bin tane araba içinde olsun, gene ayırt eder, gene tanırdı. Tanırdı, tanıyordu, tanımıştı işte. Geliyordu herif ama, bu saat hangi saatti? Bu saate kadar nerelerde sürtmüştü? Soracaktı ona, zindan edecekti dünyayı!

Kapıya indi, eşikte, beline dayalı yumrukları ile, bekledi.

Araba az sonra tam kapı önünde durdu. Mıstık epeyce sarhoş, arabadan atladı, karısının yanına sevinçle geldi. Elinde bir demet para, keyifli keyifli sallıyordu:

"Bak lan bak, kör cenabet, paralara bak!"

Kadın "para" lafını duyunca, kocasını haşlamayı unutarak, para destesini elinden çekti aldı:

"Ne parası bu?"

"Ne parası mı? Anayı kızından ayıran... deli soyka!"

Kadın yaşantısı boyunca hiç bütün yüzlük görmemişti. Hemen saydı. Beş taneydi.

"Beş tane. Yani kaç lira şimdi bunlar?"

"Beş yüz!"

"Beş yüüz? Aboo... Bizim mi bunlar, Mıstık?"

"Belle ki bizim!"

Durumu kısaca anlattı. Kadın paraları koynuna soktu:

"Gece vakti yanında durmasın, yitirir mitirirsin. Ben de dursun. Lazım olunca..."

"Deli misin karı? Her an lazım olur. Ver!"

"Vermem!"

"Ulan ver diyorum karı!"

“Vermem Mıstık, gece vakti vermem. Emniyet Müdürü’nün evine gidip haber vereceğim diyorsun. Git. Paralara ne lüzum var?”

Bir çekişmedir başladı. Gece yarısına yaklaşmış, vaktin hafif ay ışığında o ona, o ona. Kadın bir fırsatını düşürüp odaya kaçtı, kapının tahta sürgüsünü sürüyordu.

Arabacı Mıstık dışarıda bağırıp çağırıyor, kapıyı yumrukluyordu ama, nafile. O kadar ki, kadın buz gibi, geçmiş pencereye oturmuş, kocasının kapıyı öfkeyle yumruklayışına bakıyor, aldırıyordu.

Adam baktı ki olmayacak, “Allah belanı versin kör cenabet!” diye arabaya atladı, dizginlere hırsla sarıldı, kırbacını hırsla şaklattı: “Dehecey!..”

Araba şakırtıyla uzaklaşınca kadın pencereden çekildi. Koynundan beş tane yüzlüğün ılık destesini çıkardı. Küçük gaz lambasının sarı ışığında bir bir saydı, sonra tersinden bir daha saydı, daha sonra da yüzlükleri yere yaydı, karşılarına geçip oturdu. Bu paralar onun için bir kuvvetti. İsterse Mıstık, bundan böyle eve hiç uğramasın. Beş tane yüzlük! Ye ye bitmez, ye ye tükenmezdi!

4

Emniyet Müdürü’nün evi önünde arabasını öfkeyle durdurdu. Yere atlamadan önce karısına içinden okkalı bir küfür savurdu. Ulan ne lanet kadındı şu be! Lanet, Allahın belası, pis, aksi... Nasıl da bunun böyle olacağını hesap etmeden kaptırmıştı paraları! Bir şey değil, dünya dünyaya, yer yere geçse, kıyametler kopsa geri vermezdi beş yüzü. İnanmazdı ki bu paranın kendi parası olmadığına!

Emniyet Müdürü’nün evine aşağıdan yukarı baktı: Anadolu’nun ikinci derece illerinde çokluk “Konak” denilen, eski biçim, kafesli, şahnişli evlerden biriydi. İlin en gösterişli yapılarından. Ne var ki, son yıllarda yapılmış zarif stil yapıların yanında çok modası geçmiş, çok sönük kalıyordu. Buysa, bütün “İl”liğine rağmen, çok büyük bir köyü hatırlatan şehirde yerinilecek bir şey değildi. Emniyet Müdü-

rü'nün oturduğu ev, validen sonra, şehrin en gösterişli yapısıydı. Modern, stil yapılsa ünlü fabrikatörlerle, büyük bir çiftçiye aitti ki, ne Emniyet Müdürü ne de Vali onlarla yarışamazlardı.

Emniyet Müdürü'nün evinin üst kat pencerelerinde ışık vardı. Demek henüz misafirler dağılmamışlardı. Belki de gene kumar oynuyorlardı, kim bilir? Orası hiç önemli değildi Kel Mıstık için. Koskoca bir Emniyet Müdürü, koskoca bir Vali, boş zamanlarında eşi, dostuyla kumar da oynar, içki de içer, görüşür, konuşur da, içinden geleni içinden geldiği gibi yapardı. Yapardı ya, tuhaftı bu şehir işte.

Emniyet Müdürü, Vali olmakla sanki insanlıktan çıkmışlarmış gibi, makamlarında put gibi oturmalı, eşiyle dostuyla briç, poker oynamamalı, karşılıklı iki kadeh bir şeyler içmemeliydiler. Hemen pis bir dedikodudur tutturuyorlardı: Vay efendim, Emniyet Müdürü'yle Vali birleşmişler, şehrin para babası tüccar, fabrikatör ya da hazır yiycilerini poker, briç partilerine düşürüp, dayanıyorlar içkiyi, ondan sonra da söğüşle Allah söğüşle! Niçin? Kerli ferli fabrikatörler, tüccar, işadamları çocuk muydular ki, Emniyet Müdürü, Vali onları kandırsın. Her biri şeytana pabucu ters giydirdirdi dürzülerin. Kanmasınlar. Sonra, kâğıt oyunuydu bu, şans işi. Yarısı şansa, yarısı da fetbahlık. Açsınlar gözlerini. Hayır, hem koşar adamların sofrasında içkilerini içer, çuhalı masaları başında çatır çatır kumar oynar, kazandıkları zaman bir şey yok, kaybettiler mi, ertesi gün başlardı kumarda boğulduklarını yaymaya.

Arabadan yavaşça indi.

Her zaman böyle, "Beyefendi"ye fısıldanacak bir haber varsa gelir, gecenin saat kaç olursa olsun, çat kapı, beyefendiyi uyandırır, haberi verirdi. Onun için pervasızdı. Bir zamanlar öyle entipüften gibi gözüken haberler yetiştirmişti ki, Emniyet Müdürü üzerinde durmuş, inceleyip eşelemiş, altından büyük casusluklar, beşinci kolluklar çıkmıştı.

Kapıya giderken, içinden karısı gene küfür gibi geçti.

O sırada Emniyet Müdürü, Vali, şehrin bazı hatırlı tüccarlarıyla müteahhit ve fabrikatörleri toplanmış, bundan önceleri olduğunca,

brıç oynuyorlar, hanımlar da bir kıyıda kendi aralarında, kendilerini ilgilendiren meseleler üzerinde konuşuyorlardı.

Sokak kapısının çınlayan zili, konağa yayılınca, Emniyet Müdürü elindeki kâğıtları dizlerine indirip, önemle kulak kabarttı: Gecenin bu saatinde kim olabilirdi?

Gözleri, geniş omuzlu, iriyarı valiye gitti. Bakışlarıyla konuşmaya başladılar.

“Kim?”

“Bilmiyorum beyefendi...”

“Gecenin bu saatinde?”

“Evet, garip. Belki de şehrin asayişiyile ilgili bir...”

“Öyle olsa telefon yok mu? Her kimse, neden bizzat geliyor? Bu sakın şu senin laubali arabacı olmasın?”

Emniyet Müdürü’nün aklına yatmıştı. Olabilirdi. Hem de evet evet, oydu, mutlaka. Nitekim az sonra hizmetçi kız, beyaz, zarif önlüğü, uyku dolu gözleriyle geldi, beyefendinin kulağına arabacı Kel Mıstık’ı fısıldayınca, tahmininde yanılmadığını anlayarak baktı valiye. Vali de anlamıştı bu bakıştan gelenin kim olduğunu. Üzerinde durmadı. Evet, münasebetsizlikti beş paralık arabacının, gecenin bu ileri saatinde koskoca bir Emniyet Müdürü’nün evine kadar gelip rahatsız etmesi ama, gene de bunu münasebetsizlik saymamak lazımdı. Kanundışı davranışların haber verilmesinde münasebet ya da münasebetsizlik aranmazdı. Kendisi sevmiyordu o arabacı parçasını. Ayaktakımıyla “Hemhal olmayı” sevmezdi oldubitti ama, şehrin asayişiyile ilk planda ilgili sorumlu bir görevli...

Gırtlığını temizleyip beyaz mendiline tükürdükten sonra, esnemesini tutarak, “Efendim,” dedi. “Bu gece hiç şansım yok!”

Briç kâğıtlarını masanın yeşil çuhasına ters çevirip bıraktı.

Gecenin en şanslı adamı genç bir fabrikatör, beylik bir espri yaptı: “Kumarda kaybeden aşkta kazanır, beyefendi!”

Bütün geniş omuzluluğu, iriyarılığı, güçlü kuvvetliliğine rağmen, ufak tefek karısından ödü kopan Vali, yan gözle bir kıyıdaki hanımlar arasında sık sık esneyerek, anlatılanları dinler gözüken karısına baktı.

Kadının kulağı bu yandaydı. Bakmaz, ilgilenmez görünmesine karşılık, kocasının bilhassa çapkınlık konusundaki tutumunu yakından izler, ya da izlediğini sanırdı.

Vali Bey, “Aman efendim,” dedi. “Bu yaştan sonra, bu kalıp kıyafet, bilhassa bu göbekte mi?”

Oysa ne yaşı ne de kalıbı kıyafetiyle göbeği bu işlere zerrece engel teşkil etmedikten başka, tam tersi, ilde adamakıllı yakışıklı sayılırdı.

Hanım, kocasının verdiği karşılığı beğenmişti. Ne fabrikatörün esprisi ne de kocasının karşılığıyla ilgili değilmişcesine, o sıra fabrikatörün şık, zarif hanımının anlattıklarını dinler gözüküyordu. Genç kadın Fransız okullarından birinde öğrenimini yaptığı için, gayet güzel Fransızca biliyordu. Her ay çiftler gelen moda, ya da bol resimli magazinlerden derlediği çeşitli yazıları okur, toplantılarda hemen hemen hep o konuşurdu. Bu yüzden şehrin belki de en bilgili kadınıydı. Başta Vali’ninki olmak üzere, Emniyet Müdürü’nünki, öteki memur, tüccar, müteahhit, fabrikatör hanımları çok içerliyorlardı ona. İçerliyorlardı ama, o kadar. Duruşları, anlattığı şeyleri hiç de ilginç bulmamışlar gibi başka yana bakışları, ya da ona göstermeden birbirlerine dudak büküşleriyle onu alçaltıp küçümsemişcesine, alçaltıp küçümseyince de aşağılık duyularından kurtulmuşçasına ferahlarlardı.

Bir ara emniyet müdürü belli bir telaşla geldi, Vali Bey’i vilayetteki makamında ziyaret ettiği sıraların ciddiliğiyle kulağına eğildi. Arabacı Kel Mıstık’tan aldığı haberi önem taşıyan birkaç resmi kelimeyle anlatıverdi.

Vali Bey de resmi bir hayretle, “Yaa!” dedi.

Emniyet Müdürü aynı resmi edayla başını salladı:

“Evet.”

“Peki ne yapmayı düşünüyorsun?”

“Uygun bulursanız alakalı memurlara telefon edip...”

Vali şöyle bir düşündükten sonra, “Fakat...” dedi.

Emniyet Müdürü lebdan leblebiyi çıkararak, Vali Bey’in sözünü kesti:

“Merak buyurmayın efendim, ne onun ne de hiç kimsenin ruhu bile duymaz!”

“Çünkü, malum a!”

“Malum beyefendi. Vatandaşın yurt içinde dilediği yeri gezip dolaşma esenliği...”

“Değil mi ya?”

“Hakk-ı âliniz var. Hiç merak buyurmayın!”

Vali, hızla uzaklaşan Emniyet Müdürü’nün ardından kaygıyla baktı. Neşesi kaçmıştı birdenbire. Gerçi çiğ yememişti, karnı ağrımazdı, her şeyler mevzuat gereğinceydi ama, gene de... Demek ortalarda aşağı tabakanın bilgisinden toplanılacak, belki de köklü bir soruşturmaya esas teşkil edecek bir “mesele” vardı? Ne olabilirdi?

Aklından yığınla taahhüt işleri, ihaleler, banka kredileri geçti. Hiçbirinde bir valinin yetkisini kötüye kullandığını belirtecek en küçük bir formalite eksikliği ya da “keyfi”lik yoktu ama, gene de belli olmazdı, İçişleri Bakanlığı’ndaki can düşmanlarından kaim kaşlı, kısa boylu, son derece riyakâr birini hatırlayarak, sesli sesli, “Küllü kasirün fitne!” dedi.

Kadınlar da dahil, davetlilerden hiç kimse Vali Bey’in ne demek istediğini anlamamıştı. Bakıyorlardı, sadece bakıyorlardı yüzüne. O, başını iki yana salladıktan sonra, “Efendim,” dedi, “burada yabancı yok. Ankara’dan bir... herhalde mülkiye müfettişi olacak, göndermişler...”

Bütün bakışlardaki dikkat bir anda şahlandı adeta:

“Yaa!”

“Niçin acaba?”

“Müfettişler bir ilin en büyük mülkiye memurundan habersiz niçin gelir bir vilayete?”

Bunu Vali Bey’in hanımı söylemişti ki, meselenin ruhu buradaydı. Onun da, başkalarının da bildiklerine göre, Ankara’dan müfettişler çokluk, o vilayetin resmi dairelerinde incelemeler yapmak için gelirler,

gelmeden önce, geldikten sonra durumu Vali'ye bildirirlerdi. Demek bu sefer Vali Bey hakkında da soruşturma yapılacaktı!

Oradakilerden pek çoğu belki bunu düşünmemişlerdi ama, Vali Bey düşünmüşler farz ederek sinirlendi:

“Gelebilir,” dedi. “Gerekirse bir vilayetin en büyük mülkiye amiri de, hiç haberi olmadan izlenir, hakkında rapor tanzim edilir!”

Aynı şeyleri, “Merkez”e telefon etmekte olan Emniyet Müdürü de düşünüyor, o da yukardaki düşmanlarını hatırlamaya çalışıyordu. Demek ki halktan, yahut da şehrin “hatırlı” kimselerinden Ankara'ya birtakım şikâyetler uçmuştu ki, şehrin en büyük mülkiye amirinden habersiz, belki de çok yetkili bir müfettiş göndermişlerdi. Bu müfettiş şayet olgun, tecrübelerle pişmiş biri değil de, ham ahlatsa, cahil halktan dinlediği şeyleri gerekli makama rapor eder, günün birinde de bir tepeden inme...

“Aloo... sen misin Ferit?”

Masası başında uykulu bir sıkıntıyla kravatını düzelten nöbetçi görevli, müdürünün sesini tanımıştı:

“Evet beyefendi,” dedi.

Sonra müdürün anlattıkları şeylerden heyecanlanarak uykusunun içinden sıyrılıp çıktı, müdürünün beklediği resmi ilgiyle, “Yaa!” dedi.

Dinledikçe heyecanlanıyordu:

“Öyle mi beyefendi? Olabilir, olabilir efendim. Anlıyorum, gayet iyi anlıyorum. Tabii efendim, emredersiniz, emredersiniz, hemen şimdi. Neticeyi derhal bildiririm beyefendi. Merak buyurmayın efendim...”

Uyku, yorgunluk, şu bu'dan eser kalmamış, o her zamanki üstün enerjisiyle masasında ayağa fırlamıştı. Sonra ayağa fırlamaya lüzum olmadığını idrak ederek oturdu. Zile bastı. İçeri giren bekçiye, o sıra nöbetçi sivil görevlilerden birini çağırmasını söyledi. Bekçi koşara benzeyen bir hızlı yürüyüşle odadan çıktı. Az sonra istenen sivil geldi, amirini usulünce selamladı. Amir üzerinde durmadı, üstünden aldığı emri tebliğ etti:

“Şimdi arabacı Mistik gelecek, birlikte Güzel İzmir Otel'i'ne git. Fakat katiyen renk verme. Ne adama ne de etrafa!”

“Başüstüne efendim.”

“Dur, ne başüstüne? Otele hiç renk vermeden gidecek, kerli ferli beyefendinin kimliğini tespit edeceksin. Açıkçası, adamın Ankara’dan geldiği anlaşıyor. Belki de müdür beyin söylediği gibi, burada idari makamlar etrafında geniş bir soruşturma yapmaya gelmiştir. Fakat biz bu tarafını bilmiyoruz. Anlıyorsun ya? O, buraya vazife görmeye geldiyse, biz de kendi vazifemizi görmek zorundayız!”

“Elbette efendim...”

“Haydi, marş!..”

Sivil, şefini selamlayıp çıkarken, şef, “Bir dakika,” dedi. “Ne sen, ne de başkası, adamın Ankara’dan geldiğini, belki de adli yahut idari makamlar nezdinde halktan bilgi toplamak isteyeceğini bilmiyorsunuz. Biz, bu şehrin emniyetini sağlamakla mükellef olduğumuzdan, vev yüksek müfettiş de olsalar, şehrimiz otellerine gelen herkesle yakından ilgileniyoruz.. Mesele bu. Onun müfettişliği, şusu busu bizi hiç, ama hiç ilgilendirmez! Anladın, değil mi?”

“Anladım efendim.”

Dışarda bir faytonun şakırtıyla gelip duruşu.

Sivil az önce bekçi tarafından çağırıldığı odaya şıpın işi uğrayı-verdi. Arkadaşlarına, “Şimdilik eyvallah bana!” dedi.

Arkadaşları iki acar genç, merakla sordular:

“Hayrola yahu?”

O, bir an şöyle bir çıtlatmayı aklından geçirdiyse de, hayır, yakışık almazdı.

“Şimdilik sır!” dedi.

Çıktı gitti.

İki acar arkadaş ilkin bakıştılar: Sır ne olabilirdi?

Sarışını, “Tuhaf,” dedi.

Esmeri de aynı kanıdaydı:

“Bizden bile saklı bir sır ne olabilir?”

Gözleri bekçiye takıldı. Gülümsüyordu. Bir şeyler biliyordu sanki. Sarışın, “Neymiş bunun sırrı?” diye sordu.

Bekçi için önemli olmayabilirdi saklamak. Ona, “Sakın kimseye söyleme!” denmemişti ki!

Şefin az önce sivile anlattıklarından aklında kalanı anladığı biçimde, bir çırpıda saydı döktü:

“Benden duymuş olmayın, Ankara’dan yüksek bir müfettiş gelmiş, buradaki bütün memurlar hakkında halktan bilgi toplayacakmış!”

İki arkadaş önemle bakiştılar. Demek, memlekette bütün memurları topun ağzına verecek çapta bir yolsuzluk vardı ki, Vilayet ve Emniyet’ten habersiz, Ankara’dan müfettiş gönderiliyordu?

Esmer, “Tamam,” dedi. “Gene kim bilir ne biçim bir şikâyet oldu yukarıya!”

“Muhakkak.”

Az önce bu işle ilgilenmesi istenerek vazifelendirilen arkadaşlarından ötürü:

“İyi ama, Faik nasıl soruşturacak bunu?”

Sarışın, “Soruşturamaz,” dedi. “Pek pek adamın kimliğini ister alır, o kadar.”

“İyi ama, kimlikte herifin görevi yazılı değildir ki...”

5

Kel Mıstık’ın arabasına girmekte olan görevli de aynı şeyi düşünüyordu: “Herifin kimliğini öğrendim. Diyelim ki, Maraşlı, Adanalı, yahut da İstanbullu falan oğlu falan. Ne çıkar bundan? Kendisine buraya ne için geldiğini sorsam bile teftiş için der mi? Vali ve öteki memurlar hakkındaki şikâyet dolayısıyla tahkikat yapacağım... demez. Gezmeye geldim, der. Seyahat hürriyeti kısıtlı değil ki!”

Arabacıya, biraz da “Amirane” gelir tarzda sordu:

“Nereye gideceğimizi biliyor musun?”

Kel Mıstık, kırk yıllık arabacı Kel Mıstık bilmezdi de kendi mi bilirdi?

“Tabii biliyorum,” dedi.

Sivil de bu “tabii”ye tutuluvermişti birden:

“Neden tabii oluyormuş?”

Kel Mıstık’ın tepesi attı. Elbette “tabii”ydi. Koskoca Emniyet Müdürü’ne yalnız bu değil, bundan önce de çeşitli bilgiler vermiş bir insan, emniyetin bir yardımcısıydı. Hem de en candan bir yardımcı. Şimdiye kadar kim onun gibi önemli bilgiler vermiş, kim casus, beşinci kolları yakalatmıştı?

“Neden tabii oluyormuş?”un karşılığını vermemeyi uygun buldu. Çünkü tepesi adamakıllı atmıştı. Bir yandan “kenef karı”nın beş yüzü iç edivermesi, öte yandan Emniyet’e bunca yardımı dokunmuş bir insanın gene bir emniyetçi tarafından tanınmaması... Kırbacını öfkeyle şaklattı gene:

“Deheeeey!”

Kırbacın saklayışı, hınçla sarf edilen, “Deheeeey!!!”de sivil küplere bindirmişti. Alt tarafı bir arabacıydı yani!

“Ha?” dedi. “Neye tabii oluyormuş?”

Kel Mıstık hâlâ çakırkeyif, her zamanki alışkanlığıyla arabaya yarım sağla hafif eğildi:

“Beni iyi tanı!”

“Neyini tanıyacaktım senin ben?”

Kel kafası kızdı birden. Neyini tanıyacaktı ha? Vay anasını! Demek bu koca şehirde kırk yıldır arabacılık yapması, trenden şehire gelenler arasındaki şüphelileri şehrin en büyüklerine haber vermesi, o en büyüklerin de zaman zaman, “Aferin Mıstık Efendi, sağ ol, var ol!” demeleri şu sivilin yanında fostu ha?

Az daha artan bir sertlikle, “Sana,” dedi, “o kadar söylüyorum. Beni iyi tanı!”

Sivil bir an tokat atacak kadar hırslandı Gerçi bu şehre yeni tayin olmuştu ama, her önüne geleni, hele hele alt tarafı bir fayton sürücüsünü, “iyi tanımak” zorunda mıydı?

“Demek iyi tanıyayım seni ha?”

“İyi tanı!”

“Bakan, Başbakan falan olmayasın?”

Güzel İzmir Otel'i'nin önüne gelmişlerdi. Kel Mıstık arabayı durdurdu. "Bakan, başbakan" değildi ama, gene de Emniyet Müdürü'nün itibar ettiği bir insandı. Güneş dururken yıldızlarla mı uğraşacaktı?

Sivil inince dizginleri topladı, az daha hınçlı, kırbacını beygirlerinin yeleleri üzerinde şaklattı:

"Deheeeey!!!"

Sivil, pek de ciddiye almadığı, hele arabasından da inince önemini büsbütün yitiren arabacının üzerinde durmadı. Otelin açık kapısından içeri girdi. Merdiveni ağır ağır çıkarken, otel kâtibinin merdiven muşambasını çakmakta olduğunu gördü, durdu.

Kâtip de zaten işini bitirmişti. Elinde çekiç, doğruldu. Karşısında gayet iyi tanıdığı sivil görünce, saygıyla, "Buyur ağabey!" dedi.

Sivil göz kırptı:

"Ne var, ne yok?"

"Sağlığın ağabey!"

Yukarı çıktılar. Kâtip, odasının kapısında durdu. Sivilin dilinin altında bir şeyler saklı olduğunu anlamıştı ama, anlamamazlıktan geliyordu. İstiyordu ki, o sorsun.

Sivil çevresini gözden geçirdikten sonra, kâtime bir sır verircesine sokuldu:

"Bırak sağlığını. Asayiş berkemal mi?"

Otel kâtibinde hoşafın yağı kesiliverdi. Yani ne demek istiyordu? Sakın az önce otelden ayrılan kelle kulak yerinde "Kodaman" üzerine bir şeyler öğrenmek istemesindi? Şayet böyleyse, hava alırdı. Arabacı Kel Mıstık, sıkı sıkı tembihlemişti: "Herifi Ankara'dan hususi surette göndermişler buraya. Bütün vilayeti teftiş, halkın şikâyetlerini tespit edecek. Benden duymuş olma, sonra başım belaya girer. Bu, Vali'den, Emniyet Müdürü'nden falan gizli bir şey. Bana bakma, ben ağzından kaptım. Bunu bu memlekette bir ben biliyorum, bir de büyük çiftçi Kemal Ağa. Bir de sen öğreniyorsun şimdi!"

Sivilin "Asayiş berkemal mi?"sini cevapladı:

"Evvel Allah, sonra sayenizde... elbette ağabey!"

Anlamıştı sivilin bir şeyler öğrenmek istediğini. Nesine gerekti, deli miydi ki, Vali'den bile saklı bir şeyi tutsun da bir sivile açsın?

Sivil her zamanki teftiş gibi, elleri arkasında, otel içlerine yürürken, kâtibin aklından az öncesi geçti: Otel sahibi soluk soluğa gelmiş, "Kodaman"ı oteli teftiş ederken bulmuştu. Bulmuştu ama, adamın bağırıp çağırması karşısında ne diyebilmişti? Hiç. Süt dökmüş kedi gibi sinivermişti. Canım, adam haksız değildi gerçekten de. Otel, otelden başka her şeye benziyordu bir sefer. Yapı eski yapı, eğri, yataklar, yorganlar, yorgan çarşafaları, yastık örtüleri pisin pisiydi. Ayağının tozu, çamuruyla gelen bir müşteri kendini pire tersleri, tahtakurusu kanlarıyla zaten kirli yataklardan birine atar, bir de o kirletir, ertesi gün ardına bile bakmadan çeker giderdi.

"Herif," yorganları kaldırıp da bu pire, tahtakurusu, düpedüz ayak kiriyle alacalanmış yatakları görünce avazı çıktığı kadar bağır-maya başlamıştı:

"Bu ne pislik, bu ne rezalet? Siz temizlik ve nezafete riayet etmi-yorsanız, belediyenin temizlik işleri de mi görmüyor bunları? Avuç dolusu para ödeyen vatandaşların sağlığına suikasttir bu suikast!.."

Patron bir kıyıda titremeye başlamıştı. Korkuyla kâtibe bakı-yor, "Aman sen gir şunun sakalının altına. Üç, beş atalım ağzına da sussun. Belediye melediye, sağlık işleri mağlık işleri karıştırdı. Başımız adamakıllı belaya girer!" demek istemişti ama, ne yapabilir-di böylesine öfkeli müfettişe? Üstelik herif onları bir kıyıya çekerek pislik üzerinde usul usul, pazarlığa yanaşmak maksadıyla durmamış, avazı çıktığı kadar bağırarak bir çuval inciri berbat etmişti. Sonra da önemlisi, Allahtan olacak, otel kasasını kontrol etmek gelmemiştii aklına. Bir gelse de eşelesen, şap gibi yandığının resmiydi!

Asıl önemlisi... ama burasını mümkün değil, kellesini kesseler hiç kimseye söyleyemezdi. Suçtu be! Maazallah adamı tuttukları gibi içeri atıverirlerdi.

"Herif" tam avaz avaz bağırıp çağırırken gelivermişti otel sahi-bi. Zaten ödle, tabansız, höt desen korkup kaçacak biriydi. Amir, memur kim gelirse gelsin, bağırıp çağırmaya başlamazlar mı, hemen

eli ayağı çözölür, kâtibinin eline yüzölükleri tutuşturur, “Aman konuş şu herifle, bunları da ağzına atıver. Benim haberim olmasın!” derdi. Kâtip de paraları alır, ya anlaşıp verir, ya da gerekmezse para konusunu açmazdı bile. Açmazdı ama, kendisinde kalan paraları “Buyur patron. Paraya hacet kalmadan hallettim!” diyecek kadar da saf değildi.

Gene öyle, herif otel odalarında bağıradursun, patron, kâtibine iki tane yüzölüğü sıkıştırıvermişti. Kâtip de... akıl işte. Öyle adama, deve gibi adama iki tane yüzölük rüşvet verilir miydi? Nitekim yüzölükleri görünce gözleri iri iri açılmıştı:

“Ne parası bu?”

“Hiç beyefendi, öyle...”

“Nasıl öyle?..”

“Öyle işte...”

Paraları elinden çekip almış, sesini yükseltmişti:

“Yani rüşvet ha?”

“Esağfurullah beyefendi...”

“Vatandaşa karşı olan asli vazifelerinizi yerine getirmeyin, yurttaş sağlığıyla oynayın. Sonra da bu alçakça hareketinize beni de alet etmeye kalkışın... Peki, peki ben bilirim yapacağımı.”

Avucunda yüzölükler, otel sofasını, sonra da merdivenlerinin paslı çivileri laçka olmuş eski tahtalarında zııt zııt zııt, çekip gitmişti. Gitmişti ama, “Herif,” otelin sağlık kurallarına zerrece uymadıktan başka, gene patronun ısrarıyla kimlik cüzdansız kaçak yatırıp polise beyanname vermedikleri iki kişiyi de görmüştü. Belki farkına varmayacak, belki de sormayacaktı ama, herifler, “Müfettiş”i görünce, elbiselerini koltuklarına alıp, otelden paldır küldür kaçmışlardı.

Kaçanların ardından anlamlı anlamlı baktıktan sonra sormuştu:

“Kim bunlar?”

“Hiç efendim...”

“Nasıl hiç? Beni görünce neden don paça kaçtılar?”

“Bilmiyorum efendim.”

“Ben biliyorum... otelinizi mezbele halinde idare ettiğiniz yetmezmiş gibi, öte yandan beyannamesiz, kaçak adam yatırıyor, sonra da bana rüşvet vermeye kalkıyorsunuz. Peki peki...”

Gerçi patron da, ödlele patron da sanki işi idare ettirecek, sanki şimdiye kadar ettirmiş, sanki elinden böyle işler gelirmişçesine “Herif”in ardından koşmuştu.

Sivil, otel kâtibinin bütün bunları hatırlamaktan gelen düşünceli halinden anlamlar çıkararak yanına geldi, göz kırptı:

“Yattı mı?”

Otel kâtibi anlamamış göründü:

“Kim?”

“Beyefendi...”

“Hangi beyefendi?”

“Canım müfettiş bey?”

Sonra birden ayılarak kırdığı potun farkına vardı:

“Şef”i, “Herif”in Ankara’dan geldiğini, belki de yüksek bir müfettiş olduğunu bilmediklerini, sırf şehrin asayiş bakımından otelleri kontrol ederken, çaktırmadan öğrenivermesini istemişti. Şimdiyse iş işten geçmişti. Kırdığı potu düzeltmek için, kaşlarını hemen resmi bir ciddilikle çattı:

“Bana bak, ne sen, ne ben, ne de başkası, Beyefendi’nin Ankara’dan habersizce gelmiş, burada birtakım teftişler yapmakta olduğunu asla bilmiyoruz, anladın mı?”

Nesine gerekti kâtibin?

“Anladım efendim,” dedi.

“Benim şu anda buraya gelişim, sırf emniyet olarak, şehrin asayiş bakımından normal teftiş görevimizi yapmak için. Bu arada, hususi surette sana sormuş olabilirim. Bütün mesele, hususiyeti resmiyete... efendim?”

Otel kâtibinin bin kere nesine gerekti?

“Çok doğru ağabey. Çay, kahve bir şey emretmez misiniz?”

Sivil rahatlamıştı:

“Hayır, mersi...” dedi. “Yattı mı?”

Kâtip başka dallardaydı:

“Demek Ankara’dan geliyor?”

Sivil kızdı:

“Evladım bırak Ankara’yı, alma ağzına. Ne diyorum? Müdür beyin çok sıkı emri var, herifin, pardon müfettiş beyin Ankara’dan geldiğini, Vali’yi, Emniyet Müdürü Bey’i telaşa verecek kadar önemli bir zat olduğunu bilmiyoruz!”

Kâtibi uzun uzun gözden geçirdi. Sonra:

“Şey yayılırsa, hakkında hayırlı olmaz!”

Kâtip anlamadı bile, “hakkında hayırlı olmaz”ı.

“Ağabey,” dedi. “Sana bir şey soracağım...”

Sivil iyice huzursuzlanmıştı:

“Sen sormayı bırak da, cevap ver!” dedi. “Beyefendi kaç numara kalıyorlar? Yattılar mı? Oturuyorlar mı?”

“Beyefendi mi?”

Yutkundu. Kızmış gitmişti adam. Niçin kızdığını sorarsa ne diyecekti? “Yatakları, çarşafı beğenmedi, beyannamesiz kaçak adam yatırdığımızı gördü, üstelik rüşvet de verdik... Bütün bunlara kızıp gitti!” mi diyecekti?

“Ha? Yattı mı, oturuyor mu?”

Verecek başka karşılığı yoktu:

“Yatmıyor.”

“Oturuyor mu?”

“Ne yatıyor, ne de oturuyor... Yok burada!”

Sivil inanmadı:

“Nasıl yok? Güzel İzmir Oteli burası değil mi?”

“Burası.”

“Pekii?”

“Senin anlayacağın ağabey, oteli beğenmedi, kızdı gitti! Sen şimdi eşlemeyi bırak da, beni düşündüren...”

Birden akli başına gelerek kendini tuttu. Tutması, otelin sağlık kurallarına uymayacak kadar pis olması dolayısıyla “Herif”in bağırıp çağırması, otel sahibinin de kâtibi aracılığıyla verdiği, beyefendiyi

alabildiğine kızdıran iki yüz liradan dolayı bir biçimsizlik çıkarsa, otel sahibinin mi, yoksa kâtibin mi suçlu görüleceğini öğrenmeye kalkmak istemesiydi. Öyle ya, yediği yoktu, içtiği yok. Patron, “Götür, usulüyle ver!” demişti. Çok vermişti böyle. Nereden bilecekti, “herifin çok namuslu” olduğunu? Sonra, bilse bile, patronu madem emretmişti, emri yerine getirmek zorundaydı. Getirmezse patronu kızar, kasayı masayı teslim et, bas git diyebilirdi. Kasa açığı olmasa vız gelirdi ama, kasa açığı vardı!

“Sonra?” dedi sivil.

“Sonra patron geldi o bağırıp çağırırken. Ödü koptu enayinin...”

Sivil, patronu hatırlayarak güldü:

“Demek ödü koptu?”

“Kopmaz mı? Bin kere söyledim, bu yataklar ve yorganlar, bu çarşafklar berbat, değiştirelim. Bir amir, bir memur geliverirse yanarız, dedim kulak ardına attı. Herif de, pardon müfettiş bey de geliverdi işte... Gördü, öfkелendi, çekti gitti. Haksız mı? Sen müfettiş olsan mesela ağabey? Ha?”

“Patron nerde?”

“Ne bileyim? Arkasından o da çıktı gitti.”

“Beyefendi’nin nereye gittiğini biliyor musun?”

Kâtip omuz silkti:

“Nereden bileceğim?”

“Demek şimdi burada yoklar?”

“Çıkalı yarım saat olmadı...”

Sivil, birdenbire önemini yitiriveren kâtibin yanından hızla ayrılarak, şefine durumu bildirmeye koşmadan önce yarı tehdit, yarı kuru sıkı, “Bana bak,” dedi. “Tekrar ediyorum: Beyefendi’nin Ankara’dan geldiğini, yüksek müfettiş olduğunu ne sen biliyorsun ne de ben. Ağzından sakın kaçırma. Sonra vallahi şap gibi yanarsın, anladın mı?”

Koşarak otelden çıktı. Durumu şefine hemen bildirmek için bir telefon aranmaya başladı. Birden gözüne semtin nöbetçi eczanesi ilişti. Gitti. Yarı aydınlık camekânında “NÖBETÇİ” yazıyordu ama, kapı kapanmış, görünürlerde de kimseler yoktu.

Zile bastı. Tekrar bastı, sonra tekrar. Neden sonra ta gerilerdeki paravananın ardından don paça kalfa çıktı, isteksizlikle, homurtuyla kapıyı açtı, sertçe sordu:

“Ne var? Ne istiyorsun?”

Sivil kendini tanıtip telefon başına gitti, alışkın parmaklarla numaraları çevirdi:

“Alooo...”

Masası başında, gelecek telefonu uykulu uykulu beklemekte olan şef, “Eveet?” dedi.

Sonra birden ilgisi arttı:

“Yaa! Demek oteli çok kirli bulmuş? Peki şimdi neredelermiş? Bilmiyor musun? Kâtibe usulüyle soraydın. O da mı bilmiyormuş? Peki ne yapacaksın şimdi? İyi ya. Bütün otelleri gez. Herhalde birinden birindedir. Neticeyi telefon başında bekliyorum. Güle güle!”

Kulaklığı yerine koydu, kaldırdı, numaraları çevirdi:

“Aloo, beyefendi... Evet efendim bendenizim. İlk haber, Güzel İzmir Oteli’ne gitmişler. Teftiş neticesi maalesef kötü. Evet efendim kötü, maalesef...”

Emniyet Müdürü ferahlıkla Vali’ye döndü: Vali Bey hâlâ orada, “Adam”ın kimliği üzerine bilgi edinebilmek için sonucu gerekirse sabaha kadar bekleyecekti. Hanımını falan yollamış, misafirler de dağılmışlardı. Elleri arkasında, deminden beri salonda yukarı aşağı dolaşıyor, “Adam” üzerine çeşitli yorumlar yapıyordu ki, Emniyet Müdürü’nün telefon konuşmasından adamın kimliğini anlar gibi olmuştu:

“Şeyyy...” dedi. “Durum anlaşılıyor...”

Emniyet Müdürü telefonu kapatmıştı, yanına geldi:

“Evet beyefendi. Otelleri teftiş ettiğine göre... efendim?”

“Bir belediye müfettişi!..”

“Evet, belediye müfettişi!”

“Ben de başka şey sanmıştım...”

“Ya bendeniz beyefendi?”

“Üzerinde durup abartmaya değmez. Bana Belediye Reisi’ni bulun lütfen...”

Emniyet Müdürü, Belediye Reisi’nin evini buldu.

Belediye Reisi, kısa boylu, tıknefes, şeker, damar sertliği, kalp yetersizliği, arteryoskleroz gibi daha bir sürü hastalıktan şikayetçi çekingen biri, gecenin bu saatinde Vali Bey tarafından aranılması ödünü koparmış, hemen tansiyonu yükselmekle kalmamış, eli ayağı da titremeye başlamıştı. Bunca yıllık belediye reisiydi, şimdiye kadar hiçbir vali, kendisini gecenin böyle ileri saatinde aramamıştı.

Telefona koştu:

“Esağfurullah beyefendi. Emri âlileri beyefendiciğim? Yaaa! Teftiş mi etmişler? Hangi otel? Güzel İzmir Otel... ben böyle bir otel hatırlamıyorum.. Haa, bildim bildim. Demek beğenmemişler? Bağırıp çağırmışlar demek? Demek...”

6

Sıcak Anadolu gecesi derinleşerek sürüp gidiyordu.

Arkasında elleri, arkasındaki ellerinde çantası, rölöve şapkası, zıt zıt zıt... Bir ara sokağa saptı. Uygun, karanlık bir köşede küçük abdest bozmaktı maksadı ki, birden ardında ayak sesleri. Abdest bozmaktan vazgeçti. Gelen, herhangi bir görevli olabilirdi: Bekçi, polis gibi.

Otel kâtibinden öfkeyle alıp pantolon cebine çalımla soktuğu iki yüz lirayı hatırladı. Hakkında herhangi bir ihbar da olabilirdi. Numaraları tespit edilmiş paraları vermişlerdi belki, şimdi de...

Fakat hayır, o, yıllara dayanan tecrübesinin verdiği sezgiyle kim bilir kaçınıcı sefer anlamıştı ki, gelen, herhangi bir görevli değil, olsa olsa az önce iki yüz lirayı veren kâtipti. Adımlar korkaktı çünkü, adımlar iradesiz, adımlar çekingen, beceriksiz...

“Beyefendi, beyefendiciğim...”

Durdu, yarım solla hafif döndü, azametle, “Efendim?” dedi.

Kim bilir nereden vuran hafif ışıktaki adama baktı, hayır, az önceki kâtip değildi bu. Bir an şaşalar gibi olduysa da, çekinecek bir şey yoktu. Deminki korkak, çekingen, beceriksiz adımların sahibi herhangi bir görevli olamazdı, hiçbir görevli de böylesine zayıf, iradesiz, korkak adımlarla yaklaşmazdı avına. Kendini topladı. Yeniden baktı: Uzun boylu, kuru efendiden biri. Ellerini ovalayışı, çekingenliği paldır küldür konuşamayışı, yutkunuşu hoşuna giderek, “Kimsiniz?” dedi. “Ne istiyorsunuz?”

Adam hep o mahcupluk içinde kekeleydi:

“Ben, bendeniz...”

“Evet?”

“Demin teftiş buyurduğunuz...”

“Evet?”

“O, otelin...”

“Evet?”

“Sa, sahibiyim efendim!”

“Kodaman” her ihtimale karşı kendini toparladı bir an:

“Ben demin herhangi bir müfettiş sıfatıyla otel falan teftiş etmedim,” dedi. “Sadece bir yurttaş! Vilayetinize gelmiş, geceyi sizin otelinizde geçirmek isterken, her şeyi pis, kirli, bulantı verici bulmaktan gelen bir sinirlilikle bağırıp çağıran bir yurttaş! Anladın mı?”

Kuru Otelci’nin kafasında bir fikir yanıp söndü: Öyle ya, elbette böyle konuşacaktı. Müfettişim, buranın valisi başta olmak üzere çöpçüsüne kadar herkesi, her şeyi teftiş edeceğim, demezdi ya!

“Biliyorum beyefendi. Yalnız...”

“Ne yalnızı?”

“Otelimizin pisliği hakkında...”

“Evet?”

“Belediye’ye falan...”

“Falan?”

“Herhangi bir şikâyet...”

“Evet?”

“Bulunmazsınız elbette ama...”

Güya tepesi attı:

“Ne demek o? Neden şikâyetle bulunmayacakmışım? Neden elbette oluyor. Bu biçare, bu bağıryanık, bu fedakâr milleti pis lokantalarınızda avuç dolusu para karşılığı sözüm ona doyurmaya, itlerin bile yatmadan önce düşüneceği palasparelerin arasında yatırmaya ne hakkınız var?”

Otel sahibi kurdukça kurmuştu bir an. Ulan ne ağızdı bu be? Tam tamamına, seçmen tavlama çıkış milletevili aday ağız! Herif sağlama partili bir müfettişti, belki de müfettişler müfettişi. Ne laflardı onlar be! Sonra yakıştıyordu da. Yıllar yılı milletevili adaylarından çok, milli bayramlarda falan biçimine getirip kaptığı kürsüde dinleyicilerin iflahını kesene kadar bas bas bağırarak partililerle, memleketin büyüklerinden çokluk işittiği sözlerdendi ama, bu onlardan çok daha etkin olmuştu. Biliyordu, oteli hiçbir sağlık kuralına uymayacak, tümen tümen ceza yiyecek kadar pisti, bu bakımdan suçluydu. Yarın sabah sabah kalkıp Belediye'ye gitse, durumu bildirse, sağlık ekibi yenilmiş, içilmişliğe, dostluğa, ahbablığa falan aldırış etmeden hemen gereken işlemi yapmaya başlardı ki, ondan sonra artık ayıkla pirincin taşını. Kuyruğun hükümetin eline geçmeye görsün bir sefer. Geçti mi, artık her şey fazlasıyla sükun ederdi. Ceza, tekrar ceza, cezanın cezası, haftalar, aylarca kapama kararı, hatta Fen İşleri'nin çeşitli raporları. Çünkü otel olarak kullandığı yerin aslında usulsüz kullanıldığını gayet iyi biliyordu. Bir şikâyet, küçük, küçücük bir şikâyet, sağlık ekibinden geçtim, Fen İşleri şipşak kancayı takacak, ondan sonra irili ufaklı memurlar her gün gelip gidecektir. Yıkıtırıp yenisini yaptırmaya kalksa, en azından birkaç yüz binin kapısıydı. Dededen mi, yoksa dedesinin babasından mı ne kalan bu harap konağın bulunduğu yer, Belediye'nin imar planı içindeydi ki, buraya, plan gereğince gösterişli, turist avına yarayacak büyük bir yapı yapmak zorundaydı. Onun için, beyefendiyle bu gece anlaşp, üçün beşin yolunu buldurup, meseleyi kapatmalıydı. Üstelik kâatibi eliyle verdiği iki yüz lirayı almadıktan başka, otelde kaçak

yatırılanları da görmüştü. Şayet şikâyet ederse, değil para cezası, değil bir hafta, on gün kapamak meslekten bile men edilebilirdi.

“Haklısınız,” dedi, “yerden göğe kadar haklısınız beyefendi. Biz, yani fakir fukarayı düşünmeyen biz düşüncesiz esnaf...”

“Fakir fukara ne demek?”

“Yani, şeyy.”

“Fakir fukara diye ayırım yaparak sınıf tezaadını belirtir şekilde konuşma arkadaş. Buna hakkın yok!..”

“Beyefendi, bir dakika beyefendi...”

“Kesme sözümü! Zengin sınıfı, fakir sınıfı diye iki ayrı sınıf yok bu memlekette! Memleketimizdeki kanunlar nazarında birbirine tamamıyla eşit, kaynaşmış bir kütle var. Ve bu kütle, topyekûn aziz Türk milletini teşkil eder, anladın mı?”

Otelci’nin kanı büsbütün kurumuştı.

“Anladım efendim.”

“Partiler arasındaki ayrılığa bakıp da cennet yurdumuzda vatan-daşların birbirine karşı olduğunu da sanma!”

“Sanmıyorum efendim, gayet doğru, yerden göğe kadar...”

“Hakkım var, değil mi?”

“Elbette beyefendi.”

“O halde yarın, ilgililer nezdinde bir soruşturma yapıp...”

Otelci mahvolduğunu sandı...

“... Yapıp, şu otel adı altındaki kirli, pis ve ne idüğü belirsizleri barındırma yatağının mevcudiyetinden haberdar olup olmadıklarını sormak...”

“Allah... yandım!”

“Müsaade et; sormak, şayet haberleri yoksa, onlar hakkında da gereken kovuşturmayı yapıp...”

“Beyefendi!”

“... Yapıp, deveden büyük fil vardır fetvasınca onları da cezalandırmak, yahut ettirmek de bir vatandaş olarak benim hakkımdır, değil mi?”

Otelci nerdeyse yıkılacaktı. Kendini zor tutarak, “Beyefendi,” diye inledi, “mahvederler beni beyefendiciğim!”

Adamı göğsünden eliyle itti:

“Müsaade et... Kâtibinin avucuma sıkıştırdığı iki yüz liraya gelinceee...”

Otelci’de hayır kalmamıştı, bayılacaktı nerdeyse. Beriki her şeyin farkında olduğu halde, son darbeyi olanca insafsızlığıyla indirdi:

“Ben dilenci miyim, ulan?”

Her zaman en kızdığı sözlerin başında gelen “ulan” a şu sıra kızmak değil, adamın anlaşma kapısı açmak istemiş olacağı kanısına vararak sevinmişti bile. Öyle ya, “Ben dilenci miyim ulan? İki yüz lira benim gibi kerli ferli adamın dışının kovuğuna bile yeter mi? Sonra düşün, bir şikâyet eder de hakkında kovuşturma yaptırırsam, binler, on binlerce lira zarara girersin. İki yüz liracıkla olur mu bu kadar iş?” demek, demek istemekte haksız mıydı?

Pırl pırl bir umutla, “Esağfurullah beyefendi,” dedi. “O nasıl söz? Zatiâlinizin dilenciliğini kim iddia edebilir? Kimin ne haddine?”

“Ne haddine ama, kâtibin midir nedir, o maymun suratlı utanmadan buna cüret etti. İnsan bunu..”

“Bir cahillik etmiş beyefendi, zatiâlinizi tanıyamamış...”

“Hem tut yurttaşları yurttaşlık haysiyetiyle bağdaşmayacak pis yataklarda yatır, hem de karşındakini dilenci farz et! Olmaz, olmaz efendim, olmaaaz!”

Zııt zııt zııt, yürümeye başladı. Köşeyi döndü. Otel sahibi de ardında. Hep o pırl pırl umutla yürüyor, iki yüz lirayı dilenciye layık gören bu “sınıfsız”, “kaynaşmış kütle”ci yurttaşı dilenci olmaktan çıkaracak ne miktar bir para verirse uygun düşeceğini tasarlamaya çalışıyordu ki, adam yeni, karanlık, iyice karanlık bir başka köşeyi dönmüş, durmuştu.

Otel sahibi gene çekinerek yaklaştı. Dikkatle baktı beyefendinin baktığı yere: Bir bekçi. Evet evet, bir bekçi, koyu karanlığa kendini uydurmuş, horlayıp duruyordu.

Beyefendi homurdandı:

“Rezalet, kepezelik. Nedir bu memleketin hâli? Bu ne başboşluk? Bu ne vazife sınırlarını tanımamak? Bu ne laubalilik?”

Otelci soruyu kendine sanarak, “Hakk-ı âliniz var beyefendi,” dedi.

“Efendim anlaşılıyor, bu memlekette bey belirsiz, meydan ıssız. Demek ki halk bir yanda, esnaf öte yanda, idari ve adli makamlar da daha öte yanda... oooh... Allah afiyet versin, işler yolunda gidiyor!”

“?..”

Emretti:

“Uyandır şunu!”

Yıllar yılı alabildiğine şımarmış cebi dolu Otelci, isterse memleketin en büyüğü tarafından verilsin, ne bu, ne de buna benzer hiçbir emri kabul etmez, bunu kendine hakaret sayardı ama, şimdi pabuç pahalıydı. Fındık kabuğuna gir dese girecek, giremese bile girmeye çalışacaktı...

Bekçiye sokuldu, omuzunu dürttü:

“Hemşerim, heey hemşerim!”

Bir hayli yaşlı kaba saba bekçi hemen uyanmadı. Önce horultusu dindi, bir süre dinledi adeta uyku içinde, sonra, “Hıh,” dedi.

“Heey hemşerim, uyan artık, uyan!”

Silkinip kalktı:

“Uyumirdim...”

Suçüstü yakalanmışların kaygısıyla ayakta durmaya çalışırken, ceketini iki yanlara çektiyordu.

“Gözlerim eyle bi bulanmış. Volla uyumirdim ho!”

Kocaman bıyığı, kalın çatık kaşlarıyla yiyecek gibi bakan adamın karşısında ufalıp duruyor, boyuna tekrarlıyordu:

“Volla. Gözlerim eyle bulanmış...”

“Kodaman”, “Ne tuhaf memleket,” diye söylendi. “Evet evet, belli bu memlekette bey belirsiz, meydan ıssız olduğu. Ne amir belli, ne memur. Şöyle bir dolaşınca insan anlıyor ki, lokantaları pis, berbat, oteller böyle, yurttaşın mal, can emniyetini korumakla mükellef bekçiler karanlıklara tam siper yapıp horladıkları halde, uyumadıkları iddiasındalar. Âlâ, çok âlâ doğrusu...”

Bekçi gene şaşkın şaşkın, “Uyumirdim,” dedi. “Eyle bulanmış gözlerim...”

Karşısındakinin ısrarlı inkârı karşısında söyleyecek söz bulamayanların öfkesiyle sertçe baktıktan sonra, onu yutkunmaları içinde bırakıp, sarı ayakkabılarıyla, zııt zııt zııt uzaklaştı.

Bekçi, karşısındaki uzun boylu zayıf adama sokuldu:

“Bu kimdi kurban?”

Otelci, “Müfettiş,” dedi, “müfettişten de büyük.”

Sonra “Kodaman”ın ardından adeta seğirtti.

“Kodaman,” koşarcasına yaklaşmakta olan ayak seslerinden geleni tanıyarak, canı sıkıldı. Ne geliyordu gene bu herif? Küçük abdest fena sıkıştırmıştı, işeyecek uygun bir yer bulmak için bu karanlık, pis sokaklara sapıp duruyordu. Herif ardından böyle, gölgesiymiş-çesine gelmekte devam ederse, ne lezzetle küçük su dökebilir, ne de keyfince düşünebilirdi.

Durdu.

Otelci de ellerini ovalayarak durdu.

“Kodaman”, “Efendim?” dedi.

Beriki, anlaşılamayan bir şeyler mırıldandı.

“Anlamıyorum, yüksek söyle!”

Toparlandı:

“Horluyordu,” dedi.

“Kim?”

“Bekçi.”

“Onun horlaması, sizlerin horlamalarınızın yanında çok masum kalır. Sen, söyle bakalım, peşimde ne dolaşıyorsun gölgem gibi?”

Otelci yutkundu. Sonra kendini topladı:

“Affedersiniz, bir istirahatda bulunacaktım...”

“Neymiş, bulun bakalım.”

“Vakit epeyce ilerledi. Herhalde yatıp dinlenmek istersiniz diye düşünmüştüm de...”

Gerçekten de, vakit hayli geç olmuştu.

“Beni leş gibi yataklarında mı ağırlayacaksın pis otelinin?”

“Aman efendim, rica ederim.”

“Pekiyi?”

“Tenezzül buyurulursa bizim fakirhanede bu geceyi geçirmek şerefini bendenize verseniz diyecektim...”

Hemen ekledi:

“Mümkünse, tabii.”

Ha, bak buna diyeceği yoktu. Ev yatağında rahat bir uyku çeker, sabahleyin ağırlanır, asıl önemlisi, belki de iki yüzün gerisi gelirdi. Gene de:

“Buranın bütün otelleri seninki gibi iç açıcı, temiz, ferah mı?”

Otelci sözdeki alayı fark edecek kadar zekiydi. Güldü:

“İnanın beyefendi, benimkinden çok daha pistirler!”

“Allah Allah...”

“Sizi temin ederim ki.”

“Demek burada...”

Sözünü kesti:

“Bütün gece gözünüzü bir an olsun kırpamayacağınızı bildiğim için, başka otel tavsiye etmem!”

Küçük abdest, ayakta duramayacak kadar sıkıştırdığı için, kısa kesti:

“Yaa...”

“Evet beyefendi.”

“Evin uzak mı?”

“Değil beyefendi. Buyrun, gidelim!”

“Müfettiş”, “Müfettişler Müfettişi,” ne sanırsa sansın. Kendisi buna dair hiçbir şey kaçırmamıştı ya ağzından! Baltayı taşa vursa da iş resmiyete dökülürse, ne çıkardı? Nihayet bir yurttaştı. Ağzında dili dönen, kafası çalışan, bir bakışta iyiyi kötünden ayırt eden, edebilen her medeni insan gibi, ilk geldiği bu şehirde yığınla sağlık, fen kurallarına aykırılık görmüş, başkaları gibi susacağına açıklamıştı. Bu açıklama, “Ankara’dan gelen herhangi bir kodaman” havasını taşıyorsa, bu yüzden de çevresindekiler ürküyor, korkuyorsa suç onun muydu?

Otelci yarım adım sol gerisinde, konuşup duruyordu. Bütün bu konuşmalardan anlıyordu ki, bu şehir de, yurdun hemen hemen bütün öteki şehirleri gibi “A”dan “Z”ye kadar bozuktu.

Bir sokak daha geçtikten sonra, otelcinin ikinci plan bir cadde-deki konağı göründü. Gecenin içinde, yıldız dolu, hafifçe aydınlık göğe kapkara yaslanmıştı sanki.

Otelci, konağını işaret etmeden önce, “Yerden göğe kadar hak-lısınız beyefendi,” dedi. “Burada da her şey, işaret buyurduğunuz gibi, A’dan Z’ye kadar bozuk!”

“Bütün mesele, bozukluğu görüp, kabul edip düzeltmekte!”

“Doğru.”

“Herkes kendi evinin kapısını süpürse şehir temiz olurdu.”

“Çok doğru beyefendi...”

Aklından “herkes” geçti. Evet, herkes... Yani, kendisinin de içlerinde bulunduğu, şehrin lokantacı, otelci, bakkal, kasap, manav gibi esnafı. Sağlık kontrolleri ciddilikle yapılsa, cezalar hiç acıma-dan verilse, parayı verene düdük çaldırılmasa, elbette işler tıkırında giderdi ama, dinleyen kim?

“İşte bizim fakirhane beyefendi!”

“Beyefendi” durdu, kapıya aşağıdan yukarı şöyle bir baktı: Saçak-ları dantelalar gibi işli, beş katlı, ahşap, bir eski zaman konağıydı. Aşağıdan yukarı bakarken nerdeyse rölöve şapkası düşecekti.

“Bu bina da,” dedi, “senin otel gibi, mâil-i inhidâm!”*

Otelci’nin bir hayli ferahlamış yüreği hop etti. Evet, öyleydi. Hele otel! “Mâil-i inhidâmdır. Otel olarak kullanılamaz...” diye Fen İşleri’nden verilmiş bir rapor vardı. Vardı ya, bir kolayını bulmuş, şimdilik hasıraltı ettirmişti.

“Bu bina da senin otel gibi mâil-i inhidâm”ın karşılığını alama-yan “Kodaman,” hemen hile sezerek, “Ha?” dedi.

Otelci yine anlayamamışçasına toparlandı:

“Efendim beyim... ne buyurdunuz?”

* Yıkılmaya yüz tutmuş.

Bu arada cebinden de anahtarını çıkarmış, kilide sokmuştu.

“Bu bina diyorum, senin otel gibi mâil-i inhidâm!” Otelci kapıyı açmıştı:

“Buyrun beyefendi...”

“Beyefendi”nin girmekte hafif bir tereddüt geçirmesi karşısında, çaresiz, “Az önce çok güzel izah buyurduğunuz gibi,” dedi, “şehirimizde her şey A’dan Z’ye kadar bozuk. Takdir buyurursunuz ki, bir çiçekle yaz gelmez. Bendeniz... buyrun efendim!”

Buyurdu. İşler adamakıllı tıklarında gidiyordu.

Otelci kapıyı ardından yavaşça kapadı. O da kendi işinin tıklarında gitmekte olduğu kanısındaydı.

Yukarı çıkılan merdivenin en alt katıda temizliğini açıklıyordu. Demek ki “Herif,” otelinde ne kadar pisse, evinde inadına o kadar temizdi.

“Evin, otele hiç benzemiyor!”

Otelci, merdiven basamağından idare lambasını almış, açmış, ışığı çoğaltmış, merdiven yanında durmuştu. Güldü:

“Benzemez beyefendi... Buyrun!”

“Aslan yatağından belli olur derler malum a?”

“Haklısınız.”

“Unutma ki, otel de evin kadar yatağın sayılır!”

Otelci tam, “Hakk-ı âliniz var!” diyecekti ki, caddenin par-kelerinde, çok iyi tanıdığı bir külüstür çift atlı arabanın beygir nallarından geceye yayılan şakırtıyı işiterek, Kel Mıstık’ı hatırladı.

Bunu “Kodaman” da hatırlamıştı.

“Kel Mıstık gene faaliyette!” dedi, Otelci.

Gayet iyi tanıdığı halde, tanımamış davranmayı uygun bularak sordu:

“Kim o?”

“Arabacı beyefendi. Zatiâlinizi bizim otele getiren altmışlık sarhoş, geveze arabacı.”

Anadolulu şehir kadınlarının inatla, hırsla, öfkeyle, hatta adeta kazıyarak silip kehribar şansına çevirdikleri cinsten tertemiz basamakları zııt zııt zııt... çıkarken, durdu:

“Haa, şu, evet. Lüzumundan fazla geveze adam. İnsanı adeta şüpheye düşürecek şekilde ıvıt ıvıt soruyor, eşeliyor...”

Elinde idare lambasıyla Otelci, sır verircesine, “Maksadı var da ondan,” dedi.

“Maksadı mı var? Ne maksadı?”

“Siz daha iyi bilirsiniz tabii... İstasyondan şehre taşıdığı müşterilerinin hüviyetini tespit edip bunu Emniyet’e haber verir!”

“Kodaman”ın içinde bir şey küt ettiyse de, üzerinde durmadı. Önemli değildi. Hiçbir ipucu vermemiştii. Sağda solda cart curt edişii de önemli değildi. Aldığı paralara gelince... Evet ama, şarapçı mı? Şu Otelci mi gidip haber vereceklerdi? Sanmıyordu. Kaldı ki, aldığı paraları kaşla göz arasında, tek tanıksız alivermişti.

İkinci kat.

Sonra üçüncü kat. En alt kattan bu üçüncü kata kadar her yan tertemizdi. Aklından annesi geçti: Etli, butlu, eskilerin “Hamurlu” dedikleri, “Osmanlı karı” diye mertliğini övdükleri bir kadın. Annesi de tıpkı böyle kazıyarak silerdi merdivenleri, sofayı, odaları... Böyle olduğu halde karısı... Yüzü nefretle buruştu. Ufacık gözleri burun köklerine akmışa benzeyen şaşı, kupkuru, cırcır karısını hatırlamıştı istemeyerek. Şu saatte gene kim bilir, anacığıyla gırtlak gırtlığa kavgada mı, yoksa çoluğu çocuğu, evi barkı tepip, kendi gibi züppelerle poker, briç partisinde mi, otomobil gezintisinde miydi? Belki de aziz ahababı Ebe Hanım’la birlikteydi...

Yüzünün bir tikiyle sanki onu, onun hayalini gerilere attı, unuttu. Zaten tam bu sırada bir kapı gıcırtyla açılmış, darmadağın saçlarıyla dekolte bir genç kadın uyku dolu gözleriyle ortaya çıkmıştı.

“Geldin mi?”

Fakat, Otelci’den başka biri de vardı yanında. Hiç tanımadığı, enine boyuna, kara bıyıklı, çok yakışıklı bir beyefendi. Bayılırdı böylelerine. Bunlar kocaman elleri, kalın, güçlü kollarıyla erkek-

si erkeksi kokarlar, iyi sarar, insanın suyunu çıkarırlardı tatlı tatlı.

Otelci, kadını tanıttı:

“Benim ikinci hanım!”

Sonra da “Kodaman”ı:

“Beyefendi Ankara’dan geliyorlar. Kendileri yüksek müfettiş!”

“Kodaman”ın canı sıkıldı:

“Hayır hayır. Müfettiş falan değilim. Sadece şehrinize uğramış bir yolcu!”

Ne olursa olsun, Otelci’nin “benim ikinci hanım” dediği metresi sevmişti adamı birden. Sevmek de değil, galiba sadece beğenmişti. İster müfettiş, ister yolcu. Erkekti, sapına kadar erkek!

Otelci’nin elinden idare lambasını aldı:

“Bana ver şekerim...”

Verdi. Bu arada fısıldadı:

“Beyefendiye misafir odasını açalım!”

Genç kadın döndü:

“Buyrun beyefendi!”

Merdivene yürüdü.

“Kodaman,” gecenin bu hiç ummadığı saatinde bembeyaz, kar gibi bir şimşeği hatırlatarak çakıveren genç kadının yakıcı güzelliği karşısında şaşırılmıştı. Kendini toparlayarak, “Efendim,” dedi. “Gece-nin bu geç saatinde rahatsız ettim. Özür dilerim...”

Kadın gayet güzel bir İstanbul şivesiyle, “Aman efendim,” dedi. “Rica ederim...”

Öne düştü, merdiveni çevik zıplayışlarla, her zıplayışında da etek-leri hoplaya açıla, hoplaya açıldıkça da kar gibi bacaklarını göstere göstere çıkıyordu. “Kodaman” bitmişti. Bir yandan göz kırparcasına açılıp kapanan bacakların harika güzelliği, öte yandan vücudunun ılık ten kokusunu saçışı... Bu koku tahrik edici bir esansın nefis kokusuna karışmıştı.

Otelci daha arkadan geliyordu.

Dördüncü kata çıktılar.

Kadın, “Bir dakika,” dedi. “Lambayı yakayım.”

Misafir odasına hızla geçti. Ağır cevizden konsolun üzerinde duran karpuzlu, büyük lambayı yaktı. Sofada kocasıyla dikilmekte olan “Kodaman” a, adamın içinde yağlar eriterek, “Buyrun efendim!” dedi.

Yol verdi. “Kodaman” girdi. Kadın hızla dışarı çıktı. Kocasını çağırırdı. Üçüncü kata indiler. Tam merdivenin alt basamağında durdular. Kadın, “Kim bu adam?” diye sordu.

Otelci’nin aklı gitti:

“Şişşşş...”

“Niye?”

“Duyarsa...”

“Ne olur?”

“Canım karıcığım, adamın kim olduğunu biliyor musun?”

“Yoo...”

“Şehrimizi teftişe göndermişler, Ankara’dan. Bekçiden, çöpçüden valiye kadar herkesi, bütün lokanta, otel, bakkal dükkânlarını, işyerlerini teftiş edecek ama, müfettiş olduğunu saklıyor. Gizliden gelmiş!”

“Gizliden gelmiş de sen ne biliyorsun?”

“Bakma, bilirim ben!”

“Sen bildikten sonra herkes bilir demektir!”

“Ulan karı, başlama gene beni yemeye...”

“Neyse, bırak şimdi bunu. Bu saatten sonra sofraya istemeseydin Allah vere!”

“Yok canım.”

Genç kadının aklına başka bir şey geldi:

“Eve niye getirdin?”

“Mecburdum.”

Kadın küçümseyerek baktı:

“Mecburmuş. Niçin mecbur oluyorsun?”

“Karıcığım, biliyorsun, bütün esnaflar gibi benim de kanuna, nizamaya aykırı karanlık birtakım işlerim var. Herif pat diye düşmüş bizim otele. Bir teftiş. Tabii hiçbir şeyi beğenmemiş. Üstelik binanın mâil-i inhidâm olduğunu da...”

Kadın sözünü kesti:

“Ne ne ne?”

“Mâil-i inhidâm, yani yıkıldım yıkılacak olduğunu bir görüşte fark etmiş. Sordu. Aklım gitti. Belediye’ye böyle böyle diye bir bildirse, herifler zaten Allahtan arıyor, kazma kürek girişecekler. Bereket kâtip akıllılık etmiş, bana bir telefon...”

Kadın hatırladı:

“Bunun için mi telefon etmiş?”

“Tabii ya. Kızmıştın bir de, yalan söylüyorsun falan diye. Kalkıp gittim bereket versin...”

“Telefonu arabacı Mıstık etti demiştin ya?”

“Mıstık etti, tamam.”

“Az önce kâtip dedin ama?”

“Efendim, kâtip, Mıstık’a söylemiş, o da koşmuş etmiş. Mesele o değil, senin aklının ermediği işler var ortada!”

Genç kadın gene alındı:

“Öyle ya, benim aklım erer mi? Nikâhsızım, metres hayatı yaşıyorum. Nikâhlı karın olsa akli ererdi!”

“Karıcığım, canım karıcığım...”

“Hadi hadi...”

Genç kadını kolları arasına almayı denedi. Beriki şiddetle itti:

“Defol, defol kokmuş nikâhlının yanına!”

“Ama, karıcığım diyorum...”

“Demez ol!”

“Bırak şakayı da...”

“Bana bak: Bana böyle hakaret etmekte devam edersen, vallahi de, billahi de basar giderim İstanbul’a!”

“... ”

“... ”

“... ”

Bütün bu konuşma, çekişmeleri yatağında işiten Otelci’nin nikâhlı karısı her zamanki gibi gene gövdesini ateşler basarak karyoladan yere yavaşça indi, daha iyi işitebilmek için, çıplak ayaklarıyla kapıya geldi, kulağını anahtar deliğine dayadı.

Kırka yakın, pelte pelte, kocaman elli ayaklı bir kadındı. Kocasının neredense bulup üstüne “kuma” getirdiği bıcır bıcır, şeytan karı, gene adamı üzüm üzüm üzüyordu. Ne zaman heriften bir şeyler koparmak istese, hep böyle, işi ağırdan alır, adamı tersler, çekip İstanbul’a gideceğinden dem vururdu.

“Kafamı kızdırma, vallahi de, billahi de çeker giderim!”

“Peki ama, niye?”

“Niyesi miyesi yok. Ben senin nikâhlın mikâhlın değilim. Ben bir el’im şurada. Beni, nikâhlı karını tuttuğun gibi tutamazsın. Bana hükmün geçemez anladın mı?”

“Sen gidersen ben ne yaparım sonra sensiz?”

“Ne yaparsan yap!”

“Ağlarım...”

“Nikâhlın gözyaşlarını siler!”

“...”

“...”

Gene bir domuzluğu olmalıydı ki, adama sert sert, aksi aksi karşılıklar veriyor, kendini dirhem dirhem satmaya çalışıyordu. Terzininkinin dediği gibi, kapatmalar gerçekten de tilki gibi kurnaz oluyorlardı. Ama terzininki de çok ileri gidiyordu. Hükümete başvuru, eve bir baskın, kocanı da, kapatmayı da hapse attır diyordu ki, gelemezdi buna. Yalnız kapatmayı hapse atsalar, yahut daha iyisi ipe çekseler, bir an bile durmazdı. Kocasına gelince... Hayır. Erkeğin elinin kınasıydı. Sonra erkek, küçük Tanrı’sıydı kadının. Bundan da geçtim, İstanbul mektebinde okuyan oğluyla kocadaki kızının babasıydı bugünden bugüne, adam. Yapmazdı. Şimdiye kadar evinin aşını, ekmeğini, tatlısı tuzlusunu, giyimini kuşamını geri mi komuştu? Hayır. Adamdan nefret edemezdi. Onun için...

Birden bir öpüşme, bir şapırtı.

Aklı giderek, düşüncelerinin şeridi koptu. Kocasının geceleri ötekiyle yatması, ona diller dökmesi, şu bu... unuttu, hepsini unuttu. Kapıyı yavaşça açtı, baktı dışarıya: Bir kıyıda yanıp duran idare lam-

basının sarı ışığında kocası ötekini kolları arasına almış, durmadan öpüyor, bir yandan da diller döküyordu:

“Canım karıcığım, şeker karıcığım, bir tanem, ne istersen emret, emret bir tanem, alacağım. Altın bilezik, elmaslı taşlı küpe, elbiselik, ne istersen!”

Nikâhlının eli ayağı titriyordu. Bunca yıllık nikâhlısıydı da yirmi beş yıla yaklaşan evlilik hayatlarında değil böyle diller dökmek, buna benzer tek lakırdısını iştmemiştii. Seviilmek, okşanmak için kapatma mı olmalıydı? Terzinin karısının dediğı gibi, bağırıp çağırması, kıyametleri koparması, bu akşam ne olacaksa olmalı, ikisi de, evet ikisi de hapslere girmeliydiler.

Dışarı fırladı, üzerlerine saldırdı, bir yandan da gücünün yettiğince bağırmaya başladı:

“Müfettiş Beey, Müfettiş Bey, yetiş, Allahını seversen! Ankara’dan mı geldin, nerden geldiysen geldin, seni bu gece bizim eve Allah gönderdi. Şeriatın kestiğı parmak acımaz. Bu rezalete el koy. Ya benim cezamı ver, yahut bu utanmaz arlanmazların!”

“Kodaman,” buyur edildiğı misafir odasında, ahu bakışlı genç kadının, bir an beyaz bir şimşek gibi çarpıp geçmiş hayali içindeydi. Otelci’nin karısı birdenbire avaz avaz bağırmaya başlayınca, şaşaladı. İşe kendisi de karıştırılıyordu. Ne yapması lazımdı? Kadın her sözün başı, “Müfettiş Beey, Müfettiş Bey!..” diyordu. Bu, mahalleye yayılabilir, şehre dağılır, resmi makamların kulağına gidebilirdi ki, hiç, ama hiç istemediğı bir şey, bir suç olurdu. Gerçi hiçbir yerde, hiç kimseye ne müfettiş ne de başka herhangi biri olduğunu söylemek değil, çıtlatmamıştı ama, işte gene de başına bela olmaya doğru gidiyordu.

Henüz tanımadığı, sözlerinden Otelci’nin nikâhlı karısı olduğu anlaşılan kart bir kadın sesi, geceyi sinirli sinirli allak bullak ediyordu:

“... Kanunsa da, amirse de, memursa da yeter artık. Bu rezalete el koyun. Herif aylardır evimde çatır çatır metres besliyor. Revayı hak mı? Boyuyla beraber evlatları var da, utanmadan, kızı yaşındaki karıyı...”

Kadının sesi birden tokat çatırtılarıyla kesildiyse de, ardından gene, hem de öncekinden daha yaygaralı, etinden et koparılıyor-muşçasına bağırıp çağırmaya başladı:

“Müfettiş Beeeey! İmdat Müfettiş Beeeeeeeey!!!”

Artık durmaması, duruma el koyması gerekiyordu. Çantasıyla rölöve şapkasını sedire atıp koştu. Ağır bedeni, koşarken zıt zıt zıt eden büyük ayakkabılarıyla merdiveni bir solukta indi, kavgacıların yanına gitti. İki kadın saç saça, baş başaydılar. Otelci şaşır-mıştı. Daha çok da nikâhlı, öyle terbiyesizce küfürler savuruyordu ki, hemen araya girdi:

“Heey bana bak, bana bakın! Ne oluyor? Ne oluyorsunuz?”

Aldıran yoktu.

Otelci’yse bir kıydan durmadan, “Ayıptır,” diyordu, “çok ayıp beyefendiye karşı!”

“Beyefendi” baktı ki ayıba aldındıkları yok, sapına kadar erkek, ağır gövdesiyle kadınların arasına girdi. Yaşlıya dokunmamaya çalışarak, ahu bakışlıyı kaptığı gibi kıyıya çekti, kollarının arasına aldı:

“Gece vakti nedir bu rezalet, Otelci?” dedi. “Beni bunun için mi davet ettin evine?”

Otelci bitmiş, mahvolmuştu. Bir şeyler söylemek istedi, olmadı. Yalnız, nikâhlısının yanına gitmek, kadını odasına itmekle yetindi ama, ok yaydan çıkmıştı bir sefer:

“Bırak beni, bıraaak!”

Adam bırakmıyordu:

“Hanım ayıp, çok ayıp. Allahını seversen vazgeç.”

Dinlemiyordu:

“Ayıpsa da, günahsa da, rezaletse de artık yeter olsun. Siz ayıbı, günahı düşünmüyorsunuz da ben mi düşüneceğim? Ayıp, günah, rezalet size değil de bana mı? Aylardır evimde tutuyorsun nikâhsız kapatmayı!”

“Kapatma”, “Müfettiş Bey”in kolları arasından karşılık verdi:

“Oooşt, köpek! Kapatmayım, nikâhsızım evet ama, senin gibi bin tane yağ tulumuna değişilmem!”

“Yüzü cam kırığıyla sıyrılmış arsız, utanmaz!”

“Kart karı, kart karı... kokmuuş!”

Nikâhlı nerdeyse bayılacaktı. Hâlâ, “ Müfettiş Beeey!” diye bağıırıyordu.

Kocası nihayet odaya sokup sesini kesti.

Beyefendi de fırsatı kaçırmadı. Kolları arasındaki ahu bakışlı genç kadını odasına soktu. Bu oda da tıpkı tıpkısına genç kadının harika ten kokusu içindeydi. Gelin odası kadar süslü bir oda. Bir kıyıda gerçekten şahane bir karyola, teller, pullar, tüller içinde süzülüyordu. Zarif koltuklar, yerde çok nefis bir halı, duvarlarda çıplak, yarı çıplak kadın tabloları.

Genç kadın sert, sinirli bir silkinişle “Beyefendi”nin kollarından kurtulup koltuklardan birine attı kendini. Kısacık eteği dolgun bacaklarından sıyrılmış, bacaklar olanca çekiciliğiyle “Beyefendi”nin başını döndürmeye başlamıştı.

Koynundan Gelincik paketini çıkarıp bir sigara almaya kalmadı, “Beyefendi” hemen çakmağını çakarak koştı.

Genç kadın sinirli sinirli yaktı. Sonra, “Ne duruyorsun?” dedi. “Kartalozun emrini yerine getirsene!”

Çakmağı söndürüp yeleğinin cebine sokan “Kodaman” şaşkınlıkla sordu:

“Ne emri! Ne yapmam lazım?”

“Duymadın mı? Babasının uşağına emreder gibi kanunsa da, memursa da, amirse de yeter artık, bu rezalete elini koy dedi ya! Koy! Yap suçüstünü, tevkif ettir. Sanki hapisten, bıçaktan, tabancadan korkan varmış!”

İncecik sigarasından zarif bir duman aldı, dumanı odanın yüksek, yağlıboya tavanına üfledi.

Sonra bacağına bacağının üstüne attı:

“O eşek kadın bilmez ama, ben çakarım az buçuk... Beni hapse attıramazsın ki!”

“Kodaman” bomboş gözlerle bakıyordu.

“Artırabilir misin?”

Bir adım yaklaştı:

“Attırmam ki!”

“Attıramam ki de şuna! Biz de az buçuk kanundan anlarız oğlum. Attırabilir misin? Ben serbest bir kadını. Nikâhlı olan, bağı olan Otelci. Suçüstü yapsan bile hava benim için!”

Adamın hâlâ aptal aptal bakışına sinirlenerek, sigarasının külünü yere fırlattı:

“Sen sahiden müfettiş misin?”

Bir adım daha yaklaştı. Gözleri kadının sımsıkı göğsünde:

“Yoo.”

“Değil misin?”

“Değilim.”

“Ya bizimkinin otelini teftiş etmişsin?”

Büsbütün benimsememek itibarını kırabilirdi.

“Sen şimdi bırak bunları da anlat bana...”

“Neyi?”

“Bu iş nasıl oldu?”

Sert, yırtıcı:

“Hangi iş?”

“Bu eve nasıl geldin yani?”

“Bu eve değil de, bu hayata nasıl düştün diye sor asıl. Terbiyen mi müsaade etmiyor?”

Sonra birden kendini toparlayarak ayağa kalktı:

“Affedersiniz, çok affedersiniz. Henüz pek az tanıdığım bir beyefendiyle ‘Sen’ diye konuşuyorum. Fakat, ah kafa. Böyle insanlarla yaşıyor muyuz? Akıl mı? Akıllı olan bir insan, bir kadın, bu kör şehirde, bu geri insanlarla nasıl yaşar, değil mi?”

“Hayat maceranızı çok merak ediyorum.”

“Hayat maceram. Pöh... Ne olacak benim hayat maceramdan?”

Sigarasından yeni bir duman. Gözleri parlayarak baktı “Beyefendi”ye:

“İstanbuluyum,” dedi. “Kumkapı’dan...”

“Yaa... hemşeriyiz demek?”

“Siz de mi İstanbullusunuz?”

“Evet.”

“Neresinden?”

Az kalsın kaçırıracaktı, kendini tuttu:

“Bırak şimdi bunu.”

“Ama işiniz Ankara’da, değil mi?”

“Ne biliyorsunuz?”

“Bilirim ben. Müfettişsiniz, bu kirli, pis şehri dolaşıp Ankara’ya, büyüklere rapor vereceksiniz. Herhalde bu geceki rezaleti de yazar-sınız raporunuza, değil mi?”

“Canım efendim, bırakın şimdi bunları. Demek Kumkapılısınız?”

Omuz silkti:

“Nereliysen nereli. Siz söylüyor musunuz nereli olduğunuzu?”

“Yani bu adama nerede rastladın?”

“Hiiç, o bana rastladı.”

“Nerde?”

“İstanbul’da. Senin anlayacağın, babama anama isyan etmiş, ses sanatkârı olmak istemiştim. Oldumdu da ya... Neyse, yolum filmcilerle uğradı. Figüranlık falan, sonra gene ses sanatkârlığı. Derken bir turne. Yolumuz buraya uğrayacaktı, yolda, trende Otelci’yle tanıştık. Mesele bu.”

Tam bu sırada gene bir kaçma, kovalama oldu. Ardından Otelci’yle karısı, birbirlerini kovalayarak odaya geldiler. Kadın, “Müfettiş Bey,” dedi, “kurban olduğum Müfettiş Bey... Bu gece ne olacaksa olsun. Ya beni, ya da şu sürtüğü hapse atın, Allahınızı, peygamberinizi severseniz atın. Çoluk çocuğunuzun başı için! Bıktım usandım artık bu dirlikten, dayanamayacağım. Mahallelinin yüzüne bakamıyorum. Herkes tuh, lanet olsun senin gibi kadına diyor. Kanun madem nikâhlıya haklar tanımış, ne diye bu haklardan faydalanmayacakmışım? Dayanacağım kalmadı artık!”

Zarif parmakları arasındaki sigarasından sinirli dumanlar alıp tavana üfleyen genç kadın da onun gibiydi:

“Benim de tahammülüm kalmadı,” dedi. “Benim de!”

Kart karı, daha çok kaba bir erkeği hatırlatarak bağırdı:

“Tahammülün kalmadıysa git, defol!”

“Terbiyeli konuş, adi kadın!”

“Adi de sensin, arsız, yüzsüz de. Benim terbiyem senden sorulmaz. Sen kendine bak. Namahrem karşısında oranı buranı göstererek oturmaya utanmıyorsun değil mi?”

“Hah hah haaay!”

“Arsız, edepsiz. Yüzü cıncık kırığıyla sıyrılmış!”

“Cıncık değil, cam kırığıyla...”

“Cam, cıncık hepsi bir!”

“Öyle ya, senin gibiler için ha hoşafın suyu, ha tanesi!”

“Yani ne? Beni eşek yerine mi koymak istiyorsun aklınca?”

“Koymak istemiyorum, sen yerini bulmuşsun...”

“Sus haydi sus. Seninle çene yarıştırmaya niyetim yok!”

“Öyleyse dırdırı kes!”

“Sen kes.”

“Kaynanam yerindesin, utan!”

“...”

“...”

“...”

“Kodaman” bayılıyordu genç kadının konuşmasına. Konuşurken elini kolunu sinirli sinirli sallayışı, alttan alta alay edişi... Birden kendi karısını hatırlamıştı. Otelci’nin şu karısı bile onun kuru karısından çok daha alımlıydı. Hiç olmazsa etli, butluydu. Onun karısı nerdeyse değnek, bir değnekti. Hele burun köklerine akmışa benzeyen şaşı gözleriyle, onu büsbütün acayipleştiren külot pantolon giyip ata binme merakı!

İçini dertli dertli çekti.

O karı olmasa, şu hani nerdeyse abayı yaktığı karıyı şuradan kaptığı gibi... Ama, belki gene de bir şeyler düşünecekti.

Hâlâ çekişip duran kadınlara yaklaştı.

“Rica ederim,” dedi. “Bir dakika...”

Kadınlar sustular.

Otelci'nin nikâhlısı, adamdan medet umarak bakıyor, sağ gözü seyirip duruyordu. Sağ gözünün seyirmesiye çok iyi geliyordu. İnşallah bu gece bu işi burada hallolur da yarına rahat çıkardı. Öyle ya, herif kocaman bir müfettişti, müfettişler müfettişi belki de. Doğrusu yakışıyordu. Tam erkek güzeliydi.

"Müfettişler müfettişi," Otelci'ye gerçekten bir müfettiş çalımıyla döndü:

"Evin, otelin mâil-i inhidâm; yatakların, yorganların pis; kanunen polise vermekle mükellef olduğun beyannamesiz kaçak adam yatırırıyorsun otelinde; evinde, nikâhlı karının yanında ikinci bir kadın bulunduruyorsun..."

Demeye kalmadı, Otelci'nin nikâhlı karısı heyecanla araya girdi: "Hay ağzını öpeyim! Seni bu gece buraya Allah gönderdi Allah!" Birden öfkesi taştan genç kadın, "Tuh," dedi. "Ağzını öpeyim diyor!"

"Ağzımdan kaçtı. Sözün gelişi. Senin gibi elin yabancı herifinin yanında kapatma değilim ya!"

"Kapatmayım, sürtüğüm, daha başka bir diyeceğin var mı?"

"Ne diyeceğim olacak? Yüzün cıncık kırığıyla..."

"Cıncık değil, cam!"

"Dert!"

"Karnına!"

Aklına başka bir şey gelmişti. Sahi, şu gerine gerine "sürtük" diyen kadının ne için ağzının payını vermiyordu?

"Bana bak!" dedi.

Nikâhlı, kocaman yumruklarını beline dayadı:

"Bakıyorum, ne var?"

"Açtırma benim ağzımı, otur oturduğun yerde!"

Kart karı hop kalktı hop oturdu:

"Aç kız, aç!"

"Açarsam fena olur sonra ama..."

"Yaa... ne olur acaba? Yoksa gizli bir işlerimi mi gördün?"

Öyle bir baktı ki, kart karı ürktü. Sakın şu iyi su getiren sakayla, geçen günkü mesele... Ama, yok canım, nerden görecekti? Küp en alttaki taşlığın sonunda, karanlık odadaydı. Yarı karanlık bir oda. Sucu geldiği sıra “şu kancık” odasındaydı!

“Ya, ne olur acaba? Yoksa gizli bir işlerimi mi gördün?”ün karşılığını anlamlı anlamlı verdi:

“Sana, açtırma ağzımı dedim ya!”

Korktu birden, kocasına baktı, sonra edepsizlendi:

“İnsanı şüphe altında bırakmasana kız!”

“Ben kız değilim!”

“Ne cehennemin dibi olursan ol. İnsanı ne diye suçluymuş gibi şüphe altında bırakıyorsun?”

“Biz o işi apaçık yaparız. Sen, senin gibilerse perde arkasında gizli, kaçamak!”

Üstüne yürümek istedi, tuttu kendini sonra:

“Nedir gizli, kaçamak olan?”

Otelci’ye dönen genç kadın:

“Sucuyu değiştir,” dedi. “İyi su getirmiyor!”

Kart karı her şeyi anlayarak titredi. Sonra kendini topladı:

“Hadi hadi. Biz yıllar yılı sucumuzdan memnunuz!”

Ama Otelci’nin içine şüphe girmişti. O, kapkara bıyıklı, genç irisi, sıırım gibi sucudan çoktandır şüphelenip duruyordu. O kadar ki, Otelci’ye alayla bakıyordu hatta. Birden namus damarı kabardı otelcinin. Hiç ama hiç kıskanmadığı halde, gene de karısının karısına dikildi:

“Doğru mu kız?”

Kadın kireç kesilmişti. Yutkundu, gözleri doldu, sonra da sesli sesli ağlamaya başlayarak, “Yalan,” dedi. “Vallahi de, billahi de yalan. İftira ediyor bana. Ben beş vakit namazında, niyazında, Müslüman dindar bir kadını. Sen beni bilmez misin? Bunca yıllık karını ondan bundan, yazının sürtüklerinden mi öğreneceksin?”

Otelci, “namusa dokunan” bu işi incelemek için, karısını odadan çıkardı.

Genç kadın sinirli sinirli, "İstemezdim ama, mecbur etti," dedi. "Müslümanmış da, beş vakit namazındaymış da... Müslümanlık da bir kalkan. Hemen ardına gir, saklanıver. İki ay oluyor şu mahalleye, şu eve geleli, bu kadının da, konuştuğu ahbablarının da ne mal olduklarını öğrendim. Namus paçalarından akıyor!"

Birden "Beyefendi"nin hayran bakışlarıyla karşılaşarak dikkat etti. Ne o? Adam abayı yakmış mıydı yoksa? Daha dikkatle baktı: Tamam, kul, köle bakışı. Hiç de fena değildi. Kerli ferli, boylu boslu, üstelik de erkek güzeliydi. Otelci gibi kabuğuna yapışmışın biri değildi ya! Hem, İstanbullu olduğunu da söylemişti. Kim bilir, belki de alır götürürdü giderken. İstanbul olmazsa Ankara olsun. İkisi de büyük şehir, güzel şehir, medeni şehirdi. Sonra, şu Müfettiş mi, Milletvekili mi, Tüccar mı, Müteahhit mi, Film prodüktörü mü, nereye çeksen çekilecek adam gibisiyle de yaşamamış değildi. Bir zaman da onu koştururdu bakalım. Yalnız, bir şey... Paralı mıydı acaba? Paralı değilse, dünya güzeli olsun isterse. Otelci paralı olmasa neden kahrını çekecekti?

Gülüverdi.

"Kodaman" sarsıldı. Bu öyle bir gülüştü ki, her şey vardı içinde: İstek, hayranlık, aşk...

Sokuldu.

Kadın kaçınmadı. Tam tersi, hafifçe şehla, ama bu şehlalık onu büsbütün yakıcı kılarak, olanca kadınlığıyla baktı adama. Adam elini uzattı, genç kadının elini tuttu. Kadın çekmedi. Adam boş eliyle kadının öteki elini de tuttu.

Genç kadın gene çekmedi.

Adam yanan, titreyen dudaklarıyla elin önce birini öptü.

Gene aldırmadı kadın.

Ötekini öptü, daha sonra da bir onu, bir bunu, sonra gene bir onu, bir bunu... Makineli tüfek gibi öptü öptü öptü... Az kalsın dudaklarına uzanacaktı, kadın eliyle göğsünden itti:

"Yoo... o kadar uzun boylu değil!"

Kısık, ihtiraslı sesiyle:

“Niçin?”

“Adam görüverir!”

“Ne çıkar?”

“Hiç ama, görmemesi daha iyi!”

“Gece? Ha?”

“Amma da acelecisin... Beni buradan kurtarmaya bakacağına...”

“Kodaman” sevinçten çıldıracaktı. Ne gözleri burun köklerine akmış karısı, ne karısının duyarsa dırdırı, ne çocukları, ne de annesi. Hoş annesi, “... Seni bu Çingene maşası karıyı almaya ben zorlamıştım. Bin pişmanım. İnşallah seni gene ben kurtaracağım bu it sürüsünden Kudretçiğim!” demişti.

“Demek buradan kurtulmak istiyorsun?”

“İstiyorum tabii.”

“Zor mu?”

“Değilse bile, sipsivri kaçmak neye yarar?”

“Niçin?”

“Eşyalarımı, ötemi berimi birlikte götüremem ki!”

“Nelerin var?”

“Bileziklerim, elmas taşlı küpelerim, yüzüklerim...” “Kodaman”ın gözleri daldı bir an. Kadına dikkatle bakıyordu ama, cinsel iştahı çok, “Zavallıyı şuradan nasıl kurtarmalı da bilezikleri, küpe, yüzükleri de kurtulmuş olsun!” diye.

“Seni kurtarmak istesem...”

“Evet?”

“Bana inanır mısın?”

“Anlamadım?”

“Yani, seni ve altınlarını falan kurtarmak istesem, bana inanır, öteberini teslim eder misin?”

Kadın her şeyi anlayarak, “İyi ama,” dedi, “henüz nerede oturduğunu, ne iş yaptığını doğru dürüst bilmiyorum ki!”

Pantolonunun arka cebinden çıkardığı cüzdanından bir kart alıp uzattı:

“Bunu iyice sakla. İstanbul’da gelir, bu adreste bulursun beni!”

Genç kadın zekice sordu:

“Hani Ankara’dan geliyordun? Hani bu şehri teftiş edip büyük-
lere rapor hazırlayacaktın?”

Üzerinde durmaz görünmeyi uygun bularak, “Sen şimdi karıştır-
ma, sonra her şeyi öğreneceksin!” dedi. “Bana itimat et, inan bana.
Çok hoşuma gittin. Senin gibi bir genç kadını insan tepesinde taşır.
Sen bir harikası!”

Öyle heyecanlandı ki, değil Otelci, kim görürse görsündü. Genç
kadını kuvvetli kollarının arasına aldı, etli, kalın dudaklarını kadının
rujlu, taze dudaklarına yapıştırdı.

Derinlerden Otelci’nin karısına attığı tokatların sesi geliyordu.

Genç kadın telaş, hatta sevinçle dudaklarını adamın ağzından çekti:

“Dövüyor!”

“Dövüyor evet...”

“Oh olsun. Ben de bunu istiyordum. Ben bugün varsam yarın
yokum...”

“Gece, bir kolayını bul, bileziklerini falan getir bana, karşılığında
sana bir senet veririm. Sonra karttaki adresime gelir, beni bulursun.
Tamam mı?”

“Tamam ama... Evli değil misin sen?”

“Yok canım,” dedi. “Allah göstermesin!”

“Benimle evlenir misin?”

“Sen istedikten sonra...”

“İstiyorum,” dedi genç kadın.

“Ben de.”

Dudaklarını kendiliğinden uzattı:

“Öp beni!”

Yeni, yepyeni bir iştahın coşkun hamlesiyle yapıştırdı dudakla-
rını. İçerden, nikâhlı kadının sesli sesli ağlayışı, Otelci’nin küfürleri
geliyordu.

Genç kadın teneke bir kutu içindeki altın bilezik, küpe, yüzük-
lerini getirip verdi:

“Senet menet istemem. Al!”

“Kodaman” aldı, tenekeden çıkardı, pantolon ceplerine doldurdu. Genç kadın boş kutuyu götürdü konsolun çekmecesine tekrardan koydu, gözü itti. Adamın yanına geldi:

“Sen buradan hemen İstanbul’a mı gideceksin?”

“Hayır.”

“Ya?”

İlk defa “suç” sınırını atladı:

“Anadolu içinde teftiş edeceğim başka yerler var!”

Kadın elini tuttu adamın:

“Ben de seninle geleceğim!”

Adam bir an düşündü. Ne mahzuru vardı?

“İyi ya!”

Sevinçle:

“Tamam mı?”

“Sen istedikten sonra...”

“Ben istiyorum. Bırakma beni, n’olursun bırakma. Madem beni seviyorsun.. Ben de seni seviyorum. Sonra, hemşeriyiz de.. Oldu mu? Bırakmıyorsun, değil mi?”

“Bırakmayacağım.”

“Senin karın olmak, seninle dolaşmak istiyorum!”

“Ben de.”

“Ne iyi, ah ne iyi. Beni senin karın sanırlar, hanımefendi hanımefendi...”

“Ama,” dedi “Kodaman,” “bir şartla!”

“Ne şartı?”

“Bana da Otelci’ye taktırdığından taktırmayacaksın!”

Genç kadın darılmadıysa da gücenmiş ya da kırılmıştı. Öyle saf, öyle zavallıca baktı ki, “Kodaman” inandı, hatta bir ara kadının kızıp ona boş vermesinden korktu.

Kadın ne kızmıştı, ne de boş vermeyi düşünmüştü:

“Sen Otelci misin?” dedi. “Seni hangi kadın aldatabilir?”

Koltukları kabardı. Şu sözleri şaş, mendebur, çiroz karısı işitseydi... İkide birde, “Gemi aslanı!” derdi. “Kalıp, kıyafetini görenler seni bir adam sanarak heves ederler ama, içine girmeye görsünler. Benden başka her kadın taktırır sana, her kadın, her kadın.”

Gene yüzünün umursamaz bir tikiyle çiroz karısını kafasından attı.

“Peki,” dedi. “Önce seni buradan kurtarmak lazım. Ben bu işi tereyağından kıl çeker gibi halledeceğim!”

Derinlerden nikâhlının böğüren sesi gelmekteydi.

7

Kel Mıstık’ın şehrin parke döşeli anacaddesiyle ara sokaklarındaki araba şakırtısı gecenin çok geç saatlerine kadar bir türlü dinmedi. Onu kırk yıldır şakırtısından tanıyan halk, uyuyor uyanıyor, tatlı uykudan uyanınca da önce basıyordu küfürü, sonra da aynı yatakta birlikte yattıkları karısına soruyordu:

“Yahu nedir bu gece bu herifin zoru?”

“Vallaha ne bileyim? Uyudum uyandım hep bu!”

“Yarın ucuzlar ya, hele bu geceyi geçirsek bir...”

İl olmasına rağmen bu küçük şehrin insanları hemen hemen hep tanırlardı birbirlerini. Bir yabancı hemen sırtıverirdi. Arabacı Kel Mıstık’ın deyimiyle “Ankara besisi”de hemen sırtıtmış, önce küçük şaraphanedeki küçük esnaf içkililiğin verdiği aşırı etkenlikle, dağıldıkları semtlerde veryansın etmişlerdi:

“Ne oldu biliyor musunuz bu gece?”

Çeşitli lokantalarla içki yerlerinde kafaları çekmiş genç, yaşlı, orta yaşlılar, tavla, altı kollu iskambil, pişti ya da altmış altı oynarlarken kulak kabartmışlardı.

Ne olmuştu her geceden başka acaba?

“Bizim Haydar’ın orada çekiyorduk kafayı, birden bir kodaman girdi şaraphaneden içeri efendi... Kelle, kulak tam. Hepimizde şafak attı. Ulan kim bu iri herif? En azından ya milletvekili, ya bakan,

ya müfettiş ya da parti müfettişi filan. Bir bakıyorsun herif sağlama milletvekili diyorsun; sonra bir konuşuyor, diyorsun hayır, bakan; derken sağlık müfettişi belliyorsun, ardından parti müfettişi olması daha yatıyor aklına. Lakin, herif bir konuşuyor efendi, tatavacı Haydar bile karşısında sustalı maymuna döndü!”

Tavlalar, kâğıtlar bırakılıyor, soruluyordu:

“Peki neciymiş?”

Havadisi veren omuzlarını kaldırıyordu:

“Valla ne bileyim? Dedim ya, bir bakıyorsun milletvekili, sonra hayır diyorsun bakan, ardından müfettiş, daha ardından parti müfettişi!”

Semtte ukalalığıyla ün salmış herhangi bir emekli horozlanıyordu:

“Peki sormadınız mı? O Haydar olacak kakavan sormadı mı?

Hüviyetine bakmadı mı?”

Şaşıyordu havadisi veren:

“Yahu ne diyorum sana baba? Öyle iri ki, herkesin birden akı bokuna karıştı. Kim çıkar da böyle böyle, necisiniz beyefendi diyebilir?”

“Baba,” eski kulağı kesiklerdendir. Atar tutar ama, aslında hiçbir zaman, hiçbir “İri”ye karşı çıkmamış, dikilmemiştir. Ama o anda içkilidir, karşısında da ne “Kodaman” ne de “Kalantor”:

“Siz işte bunun için adam olmazsınız!”

Bir başka mürekkep yalamış sözünü keser:

“Sen olsan ne yapardın?”

Aralarında efendilik, mürekkep yalamışlık üzerine geçmiş vardır. Kahve halkı da oyunu, dedikoduyu falan bırakmış, onları dinlemektedir, e, altta kalacak değil ya!

“Ne mi yapardım?”

“Ne yapardın?”

“Bunlar, bu davarlar gibi hu çekmezdim karşısında!”

“Ya? Secdeye mi kapanırdın?”

“Ne hu çekerdim, ne de secdeye kapanırdım. Ben cesaret-i medeniyesi olan insanım arkadaş. Sen bilmezsin ama, beni bilen bilir!”

“Hadi canım sen de... Kendini fasulye gibi nimetten sayma!”

Kahve halkının cahil kalabalığına gün doğmuştur. Mürekkep yalamış, eli kalem tutan, kalemi eline aldı mı, kâğıdı ürküten iki akıldâne alı al, moru mor veriştirmeye başlamışlardır. Arkası ana avrat küfür, daha arkası da sille tokat girişmektir birbirlerine. Gene gün doğmuştur. İskemlelerini yaklaştırır, gözlerini az daha açarlar.

“Bana bak!”

“Ne o?”

“Cahil halkın önünde yemeyelim birbirimizi!”

“Yersek ne olur?”

“Ne mi olur?”

“Ne olur?”

“Ne olacak? Foyaların meydana dökülür!”

“Beniiiiim???”

“Hayır babanın!”

“Babamı karıştıрма!”

“Ha baban, ha sen be. Kendinizi fasulye gibi nimetten mi sayıyorsunuz? Ben seni bilirim, babam babanı bilir, dedem de dedeni!”

“Neyimizi bilirsin?”

“Ulan nüfus kâtibi değil miydin? Piçlere beşer, onar liraya kafa kâğıdı vermez miydin?”

“O zamanın beş, on lirası, şimdinin elli, altmış!”

Eski günlere hasret bir ak sakallı içini çeker:

“Beş yüzü, de altı yüzü, de...”

“Diline sağlık, doğru. Şimdikiler beş altıdan geçtim, elli altmışa verebiliyorlar mı kafa kâğıdını?”

“Veren veriyor!”

“Kim?”

“Bizim Rıza. Getir gıcır gıcır elliliği, seni nüfusta ölmüş göster-sin, yeniden kafa kâğıdı versin!”

“...”

“...”

“...”

O gece şehrin birçok semtinde bu, buna benzer tartışmalarla, sille tokat kavgalar gırla giderken, arabacı Kel Mıstık şakır şakır koşarak, birdenbire yitirdiği “Müfettişler müfettişi, Ankara besisi”ni arıyordu. Ulan herif bir dilim ekmek olup çıkmıştı be! Bir şey değil, bir yandan Vali, öte yandan Emniyet Müdürü sıkıştırıp duruyorlardı:

“Nerede bu adam? Nereye gitti?”

Ellerini iki yana açarak sızlanıyordu:

“Bilmiyorum beyefendi, vallahi billahi bilmiyorum. Biliyor da söylemiyorsam, Allah iki gözümü avuçlarıma akıtsın!”

Daha çok da koca göbekli Vali’nin dinlediği yoktu. Evinin geniş salonunda bir aşağı bir yukarı dolaşırken, arada, “Lâ havle velâ kuvete illâ billâ!” diyor, sonra Emniyet Müdürü’nü haşlıyordu:

“Görüyorsun değil mi? Rezaleti kendi gözlerinle görüyorsun? Koskoca, deve gibi adam geliyor şehrimize, sonra da elini kolunu sallaya sallaya geçip gidiyor! Geçip gidiyor mu? O da belli değil. Çünkü geçip gidecekti de ne diye geldi?”

Ve iri gözlerini Emniyet Müdürü’ne yiyecek gibi çevirip soruyordu: “Efendim?”

Haklı bile olsa, amirlerin karşısında, “Hakk-ı âliniz var!”dan başkasının pek de söylenmemesi gerektiğine inanmış Emniyet Müdürü, suçlu suçlu susuyor, ama, gene de düşünüyordu: Hep birlikte birç oynuyorlardı. Gecenin o saatinde, dünyanın hiçbir Emniyet Müdürü, emniyetiyle yükümlü olduğu bir şehre pat diye geliveren, herhangi bir amir veya yurttaştan haberli olamazdı ki! Kaldı ki, Emniyet Müdürü olmak, gaipten haberler almayı gerektirmezdi. Bu, daha çok küçük memurların, küçük memurların da faydalandığı daha küçük, daha önemsiz uçların göreviydi. İşte arabacı Mıstık da bunlardan biri. Gelmiş, haber vermişti. Haber verdiği andan itibaren de görevi bitmişti. Adam zaten görevli de değil ya, Vali Bey gene de bağırıp çağırmış, hatta, “Eşek herif!” demişti. Hakkı yoktu. Arabacı Kel Mıstık bunun için sevmiyordu işte Vali’yi! “Vali’den bana ne? Yediğim içtiğim mi var? Amma Emniyet Müdürü, gözümün

yağını yesin. Herifin güler yüzü, tatlı dili, hele arada ikram ettiği sigara dünyaya değer!”

“Dikilme kazık gibi!”

“Ne yapayım beyim?” demek isteyerek bakmış. Vali Bey’s’e anlamıştı, arabacının bu anlamda baktığını:

“Git sor, soruştur, ara, herifin ne cehenneme gittiğini öğren. Marş!”

Bereket imdadına Emniyet Müdürü yetişmişti. Sırtını okşayarak salon kapısına kadar geçirmiş, bir yandan da teselli etmiş, gönlünü almıştı:

“Vali Bey’e bakma Mıstık Efendi. Hırslı bugün çok. Ne dediğini bilmiyor. Çık git, bütün otelleri tekrardan dolaşiver. Yer yarılp da içine girmedi ya düzü!”

Çıkmış, kim bilir kaçınıcı sefer otelleri dolaşmıştı... Dolaşılan irili ufaklı otellerle hanların sahipleri önemini çabucak kavradıkları için, barındırdıkları bütün kaçakları arka kapılardan savmışlar, kirli çarşaf lar değiştirilmiş, odalar süpürülmüş, kâtipler ne yapmış yapmış kasa açıklarını kapatmışlardı. “Müfettiş Bey” her an gelebilirdi. Gelebilirdi ya, hani, nerdeydi? İşte Mıstık gene geçiyordu şehrin anacaddesinden şakır şakır!

Hem de küfür gibi geçiyordu! Onun telaşı Vali’den falan değil, kör karısına kaptırdığı beş yüzdendi.

Kim bilir kaçınıcı sefer hayvanlarının dizginlerini evinin kapısı önünde kısararak arabayı durdurdu, yere atladı. Lokantacının ikramı küçük Yeni Rakı’yı çoktan bitirmiş, yenisini bulamadığı için de krizi tutmuştu. Beş yüzün üstüne sağlama yattığı anlaşılan kör karıyı dövecekti eline geçirse ama, geçiremiyordu. Karı kapıyı arkasından sürgülemiş, vurmuştu kafayı. Değ il Mıstık’ın avucuyla kapıya vurması, top atsalar, yer yerinden oynasa, kıyametler kopsa vız gelecekti. Aaaah, ah bir şişe rakı olmalıydı şimdi! Bir küçük şişe rakısı olmalıydı da, yumruk mezesiyle dikmeliydi. Sonra da biliyordu yapacağını! Kapıya bir tekme, bir omuz, bir tekme daha. Dalardı içeri, saçlarından yakaladığı gibi...

“Avraaaat!” diye seslendi. “Ulan avrat, bu gecenin gündüzü de var. Gene yüz yüze bakacağız. Aç şu kapıyı!”

Açmıyor açmıyordu. Açmaktan geçtim, ses bile vermiyordu. “Çakal öldü”ye vurmuştu besbelli. Bir şey değil, beş yüz kendisinin olsa, vallahi billahi aramaz, bunca yıllık karısı, üstüne bir bardak su içiverirdi. Lakin kendisinin değildi!

“Avrat, para bizim değil, yarın Müfettiş Bey’e verilecek. Vermezsem içeri atarlar beni. Yapma, aç şu kapıyı!”

Adamın akşamdan beri, “Para Müfettiş Bey’e verilecek, vermezsem içeri atarlar beni!” sözleri komşularda, ilgiyi büsbütün çekmişti. Önce her komşu kendi ev halkıyla bu meseleyi indirip kaldırmıştı:

“Bu Kel’in Müfettiş’le ne alakası var?”

“Nerden baksan beş kuruşluk bir arabacı parçası!”

“Müfettiş kim o kim...”

“Sakin arabacıların üzerine de müfettiş konmuş olmasın?”

Bu daha çok faytoncu, yük arabacılarını değil, fayton ve yük arabaları sahiplerinin karılarını ilgilendirip korkutmuştu. Kocaları zaten kazanamıyorlardı. Bir de üzerlerine müfettiş tayin edilirse tamamdı. Kel’in gecedan beri, “Beş yüz, ver şu beş yüzü, müfettişe verilecek yarın. Vermezsem içeri atarlar!..” deyişi nedendi? “Kel domuz”un müfettişle, hangi müfettişle, kimin, nerenin müfettişiyle ilgisi vardı da, beş yüzü vermezse içeri atılacaktı?

“Avrat inadı bırak da ver şu parayı!”

Önce komşulardan birinin başı uzandı pencereden:

“Mıstık laan!”

Ayın silinip gittiği, yıldızların ışıyla hafifçe aydınlık gecenin içindeki komşu pencereye baktı:

“Ne var?”

“Ne oluyor gece vakti? Nerdeyse şafak sökecek...”

Bir başka komşu hınçla, “Sökecek ki sökecek!” dedi.

Bir anda başkaları eklendi:

“Bütün gece dırdırından uyuyamadık bre herif!”

“Bir beş yüz tutturdun...”

“Ne beş yüzü bu?”

“Sakin arabacılara müfettiş tayin edilmiş olmasın?”

Kel Mıstık derin bir ah çektikten sonra, “Rakınız var mı?” diye sordu. “Yarım şişe de olsa yeterdi. Hem de öyle bir makbule geçerd ki...”

Gecenin bu saatinde, rakı? Yoktu, gerçekten yoktu. Kel Mıstık gibi fakir insanlardı. Ellerine geçen parayla ancak çoluk çocuklarının karınlarını doyuruyorlardı, rakıya verecek fazladan paraları olamazdı ki!

“Vazgeç bu saatten sonra rakıyı da vur kafayı yat!”

Korkunç bir küfürden sonra, “Kapıyı açmıyor ki,” dedi. “Kapıyı açsa, ah bir açsa!”

İçerde kadın hepsini duyuyor, kıs kıs gülüyordu. Ne kapıyı açacaktı, ne de bu gece Kel’i eve alacak! Beş yüze gelince vermeyecekti efendim, zorla mı? Kime yutturuyordu o müfettiş falan diye? Kırk yıllık arabacı Kel Mıstık’sa o, kendisi de otuz yıldır karılık ediyordu ona. Şimdiye kadar kaç parasını görmüştü? Kazandığı paraları rakıya, şaraba verir, cennetlik canından başkasını düşünmezdi. Madem düşünmez, kör karısı da onun içeri atılmasını düşünmeyecekti. Yarın Allah izin verirse, bu beş yüzü bankaya götürüp yatıracaktı. Başkalarına nasıl çıkıyordu? Allah belki de yüzüne bakar, haline acır, bir apartman katı da ona çıkardı!

Apartman katı çıkarsa neler yapacağına gene dalıp gitmişti ki, kocasının mahalleliyle paldır küldür konuşmakta olduğuna dikkat ederek, yatağından usulca kalktı, çıplak, kirli ayaklarıyla pencereye gitti.

Ohooo... dışarda hemen hemen yediden yetmişe kadar bütün komşular kapılara, pencerelere dökülmüş, her kafadan bir ses çıkıyordu:

“... ”

“... ”

“... ”

“Kiiim? Ben mi? Tabii, beğenemedin mi?”

Faytoncu Recep, “Ulan,” dedi, “sen kaç paralık adamsın ki Emniyet Müdürü...”

Kel Mıstık şahlandı:

“Ne demek kaç paralık? Ben bugüne bugün kırk yıllık arabacıyım arkadaş! Hanginiz benim kadar eskisiniz? Mustafa Kemal Paşa’nın Yunan’ı denize döktüğü sıra, ben gene arabacıydım. Siz o zaman kuma mühür basıyordunuz!”

“Demek müfettiş sana böyle böyle dedi ha?”

“Dedi tabii. Estağfurullah, demedi esasta. Demedi ya, ben kendim anladım. Dedim beyim teşrif Ankara’dan mı? Es geçmek istedi. O saat anladım. Besi Ankara besisi. Var bir yüz yirmi, yüz otuz kiloluk. Arabaya binerken nerdeyse araba devrilecek!”

“Sonra Kel?”

“Sonrası sağlık. O kurnazsa, tilkiyse; ben de kuyruğuyum. Onun gibi nice nice müfettişler gördüm ben. Lakin adamın hakkını yemek de doğru değil, Müslümanlığa sığmaz. Gördüm, çok amir, memur, müfettiş gördüm amma, bunun kadar heybetli, bunun gibi besilisini görmedim doğrusu. Sonra müfettişlerin de üstünde olduğu şundan belli: Herif yemek yedi, rakı içti; parasını fazlasıyla verdi be!”

“Tamam,” dedi Seyis Ömer. “Aşkolsun!”

“Tabii aşkolsun yahu. Bizim bildiğimiz müfettiş, yer içer, geçer gider. Vermek değil, üste de alır!”

Oradakilerin buna hiçbir diyecekleri yoktu. Hiçbiri, hiçbir müfettişin yiyip içip üste de para aldığını gözleriyle görmüş değildi ama, gene de kalıbını basarlardı ki, müfettişler teftiş sırasında yer içer, üste de alırlardı.

Mıstık ne yapmış yapmış, komşulara da yedirmişti şehirlerine yüz yirmi kiloluk, harbi bir müfettişin geldiğini: “Herif yiyor, içiyor. Yiyip içtiğinin parasını bile veriyordu!”

Kupkuru biri gene de, “Gösteriş,” dedi.

Mıstık adama sertçe döndü:

“Ne gösterişi?”

“Tabii gösteriş yahu! Daha büyük avanta almak için, yemek, içki parasını vermiştir. Onlar ne hinoğlu hindirler!”

Kel Mıstık kızdı:

“Lan çiroz,” dedi. “Bu senin bildiğin müfettişlerden değil!”

“Niye? Kedisiz sıçan mı tutuyor?”

“Doğru konuş!”

“N’olur?”

“Ulan, heriften Vali bile tir tir titriyor be!”

“Vali titrer...”

“Niye titrer?”

“Kendine sor. Ben niye titremiyorum? Mahalleli niye titremiyor? Korkumuz yok da ondan!”

Kel Mıstık şöyle bir düşündü, doğrudu. Sapına kadar doğru, kitap gibi laftı ama, burada kalıp ona hak mı verecekti? Nerden baksan beş paralık bir “çiroz”du!

Arabasına atladı, dizginleri kaptı, kamçısını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattıktan sonra:

“Deheeeey!!!”

Araba toprak yolu hızla geçti, ara sokaklardan birinin bozuk parkelerine düşünce bir şakırtıdır başladı gene. Bu şakırtı bu gece evlerdeki uykulara girdikçe uykuların pek çok sahibini uyandırıyor, uyananlarsa basıyorlardı küfürü Kel Mıstık’a...

O, bütün bunlardan habersiz, akşamdan beri kim bilir kaç sefer uğradığı otellere gene şöyle bir uğruyor. “Kodaman”ın gelmediğini öğrenip, basıyordu kalayı.

Manyak eczacı kalfasının nöbetçi eczanesi önünden şakırtıyla geçip gidecekti ki, kalfa don paça kapıya fırladı:

“Heeey... dur be!”

Dizginleri kısıp durdurdu arabayı:

“Çüüüüş... Ne var?”

Beriki, eliyle koluyla bas bas bağırmaya başladı:

“Bu ne rezalet be adam? İlk akşamdan beri şakır şakır şakır, şakır şakır şakır... Ne bu be? Gece kuşu musun? Yatmaz mısın sen hiç? Sen yatmıyorsun, milleti ne diye rahatsız edersin?”

Arabacı Mıstık arabadan kahırlı kahırlı indi, kalfanın yanına gitti:

“Sen de haklısın arkadaş,” dedi. “Haklısın amma, ne yapayım? Benim yerimde sen olsan ne yaparsın? Öyle bir belaya giriftar oldum ki, sorma!”

Cebinden sigara paketiyle kibritini çıkardı, önce kalfaya ikram etmek istedi. Kalfa her şeye rağmen öfkeliydi. Bir an alıp almamakta çekimser davrandıysa da, aldı sonunda.

Mıstık'ın çaktığı kibritten yaktı.

Mıstık da yaktı, sordu:

“Evli misin, ergen mi?”

Kalfa hiç beklemiyordu böyle bir soruyu:

“Değilim,” dedi.

“Evli olsan, avradına bütün bir beş yüzlük göstersen, para da senin olmasa, sende emaneten duruyor olsa, avradın kapsa. Sonra da sana kapıyı açmasa...”

Kalfa, Kel Mıstık'ın, “Ne yaparsın?” diye sormasına meydan vermeden, “Doğrarım,” dedi. “Kıtır kıtır keserim onu!”

“Hay yaşa, babana rahmet...”

Göz kırptı:

“Ben de o işi yapacağım amma...”

“Ee?”

“İslimim yetmiyor!”

Hiçbir şey anlamayan kalfa:

“Ne islimi?”

Sağ elinin başparmağıyla işaret ederek:

“Anlarsın ya?”

“Haa. Rakı yani?”

“Sen de akşamcısın hemşerim. Akşamcı akşamcının halinden anlamalı!”

“Yok,” dedi kalfa. “Şerefsizim ki yok. Olsa, ben piizlenirdim. İstersen...”

“Alkol var!” diyecekti, eczacıyı hatırladı. Limonla karıştırıp içtiği için kızmış, bağırıp çağırmıştı.

Kel Mıstık, “İstersen...”in ardını bırakmadı:

“İstersem şarap mı var?”

“Hayır, alkol var ama, pis eczacı dırdır etti geçende. Namussuz herif, kendi dayanır ilaçlara tebeşir tozunu, suyu, boyayı, güllaçlara karbonatı, biz iki parmak alkol uçlansak kıcını yırtar!”

Kel Mıstık şöyle bir düşündü:

“Onu bizim müfettişe fısıldayalım mı?”

Kalfa safi dikkat kesildi:

“Ne müfettişi?”

“Müfettişler müfettişi. Hem de bu memleket böyle besilisini görmedi. Anam avradım olsun, sağ okka var bir yüz on, yüz yirmi kilo!”

“İnsan değil aygır desene...”

“Aygır maygır. Senin Vali tir tir titriyorlar. Keyiften mi dolaşıyorum böyle gece vakti, sabaha karşı şakır şakır?”

Kalfa merakla sordu:

“Niçin dolaşıyorsun?”

“Herifi arıyorum otellerde, şurda burda...”

“Yok mu?”

“Yok. Yüz yirmi sağ okkalık, koskoca adam bir lokma ekmek oldu kardaş!”

8

Dayak yemiş, ağlamakta olan nikâhlının bulunduğu odaya zıt zıt zıt, girdi. Elleri arkasındaydı, durdu. Saçı başı dağılmış Otelci, ayakları dibinde hıçkırmakta olan karısının tepesine şahin gibi dikilmişti. “Müfettiş Bey”i görünce, şahinliği falan eriyerek davrandı, koştu. Bir şeyler kekeleyecek, durumu belirtmeye, haklı çıkmaya çalışacaktı.

“Müfettişler müfettişi” havaya kalkan elinin ağır bir hareketiyle adamı susturdu, sonra da emretti:

“Çık dışarı!”

Otelci süklüm püklüm çıktı. Mâil-i inhidâm otel binası, otelin kirli, parça parça, sağlık kurallarına uymayan yatak yüzleri, çarşaf-

ları, tuvaletlerinin pisliği, Emniyet'e beyanname verilmeden kaçak yatırılmış ne idüğü belirsizler, bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de evinde metres bulundurması suç üstüne suçtu. Herif istese de sırf şu metres dalgası mevkii muameleye koysa, en azından üç ay hapis yatabilirdi.

Otelci dışarıda, tırnaklarını kemirerek, işin nereye varabileceğini düşünüyordu.

İçerde "Müfettişler müfettişi" nikâhlıya sertçe emretti:

"Ayağa kalk!"

Kadın hıçkırarak ayağa kalktı.

"Ağlamayı da bırak!"

Bıraktı.

"Cevap ver bakalım. Kocanın hapislerde çürümesini istiyor musun?"

Kadın hiçbir şey anlamadan baktı.

"Yani," diye ardını getirdi, "bu meseleyi mevkii muameleye koyarsak, zina davası açılır. Kocan üç aya mahkûm olur!"

Kadının derdi kocası değildi ki:

"Öteki?" dedi.

"Ötekine hiçbir şey olmaz!"

"Olmaz mı? Niye? Terzininki, ikisi de girer dediydi..."

Kızdı:

"Terzininki de kim? O mu bilir, ben mi?"

"Tabii siz beyefendi!"

"O halde sözlerime kulak ver: Kadın evli değil. Binaenaleyh, yalnız kocan girer!"

Terzininki, "İkisi de girer ama, sen istemezsen kocanı salıverirler..." demişti.

Adama çirkin değilse bile, geçkin yüzü, kıyıları buruşmuş gözleriyle bakıyordu.

"Senin istediğin kocanın hapse girmesi mi?"

Telaşla, "Yoo, hayır..." dedi.

"Ne ya?"

Şahlandı:

“Ötekinin, o sürtüğün içeri girmesi. Girmeyecekse, defolup başımızdan gitmesi!”

“Müfettişler müfettişi”nin de istediği, sözün buraya gelmesiydi. Kadını hemen cevaplamadı. Elleri arkasında, odanın içinde zıt zıt zıt dolaşmaya başladı. Kadın büyük bir saygıyla bakıyordu bu iriyarı, alımlı çalımlı adama. Aaah ah, o sürtüğü buralardan defedip bir daha geri dönemeyeceği yollara gönderebilecek miydi acaba? Bu uğurda hacılara hocalara avuç dolusu paralar verip büyüler mi yaptırmamış? Kurbanlar mı adamamış? Kocasına, okunmuş, tılsımlı sular mı içirmemişti?

İçini çekti.

Öyle fettan, öylesine yedi denizin dışarı attığı arsız, edepsizin biriydi ki, ne büyü kâr ediyordu, ne tılsım!

“Müfettişler müfettişi” tam karşısında durdu:

“Dinle beni!” dedi. “Meşhur atasözüdür: Erkeğin elinin kınası, kadının yüzünün karası! Bir erkek evine, barkına, karısı çoluk çocuğuna bakar, onları aç susuz bırakmaz, giyiminde kuşamında kusur etmezse, üst yanı helaldir, anladın mı? Bunu kanun da böyle kabul etmiştir. Onun için, ben kadının ifadesini alıverdim. O da duruculardan değil, çekip gitmek istiyor. Üstelik, kocanı da sevdiği mevdiği yok. Sen ona benim vasıtamla birkaç kuruş ver, çekip gitsin buralardan. Bu mesele de kapansın. Oldu mu?”

Kadın dünden razıydı. Sevinçten çılgına dönerek, “Müfettişler müfettişi”nin ellerine sarıldı:

“Aman beyefendi, ocağına düştüm. Tek defolup gitsin buralardan da...”

“Gider. Yeter ki sen...”

“Kesemin ağzını açarım da, bütün külliyatımı veririm de öte bile geçerim beyefendi!”

Kulaklarındaki altın küpeleri heyecanla çıkarıp adama uzattı:

“Al bunları beyefendi...”

Kolundan altın bileziklerini de çıkardı:

“Bunları da al!”

“Şimdi oldu.”

“Para da vereyim, köşede kıyıda neyim varsa hepsini alsın. Yeter ki defolsun buralardan, cehennemin dibine kadar yolu var!”

Sarı demirleri adeta paslanmış karyolasına paldır küldür koştı, yatağın ucunu kaldırdı, iç içe yüzlüklerin demetiyle geldi:

“Bunları da al. Sen benim dünya ve ahiret kardeşimsin. Seni bu gece buraya Allah gönderdi. Beni bu arsız, bu yırtık, bu utanıp arlanmazın elinden kurtar. Duydun demin ettiği iftirayı değil mi? Yalaan, vallahi de yalan, billahi de. İki yüzü iki cihanda kara olasıca, demek herifime de böyle böyle diyor ki, herifbenden yüz çeviriyor...”

“Müfettişler müfettişi” küpe, bileziklerle yüzlüklerin sıcacık tomarını pantolon ceplerine yerleştirirken, memnundu. Epeyce “tahsilat” yapmıştı. Bu böyle giderse, bu ölü şehrin yarı ölü gecesi hayli verimli geçmiş sayılabilirdi.

Kaba kaba öksürdükten sonra, “Sen hiç merak etme,” dedi. Sonra, “Haa, kocana sakın bunlardan söz açma!”

“Peki beyim, başüstüne beyim. Yeter ki...”

“Gidecek. Hemen gidecek, sen de bu beladan kurtulacaksın!”

Kadını coşkun sevinci içinde bırakıp dışarı çıktı. Bir kıyıda yarı kısıllı yanıp duran idare lambası ortalığı hafif bir sarıyla aydınlatıyordu. Hep o zıt zıt zıt’larla, döşeme tahtaları, merdiven basamaklarını gıcırdata gıcırdata genç kadının odasına geçti.

Otelci oradaydı. Sıkıntılı bir sinirlilik içinde, köşeden köşeye gidip geliyordu. Belliydi ki, genç metresiyle bir tartışma halindeydi. “Müfettişler müfettişi” odaya cızırtı, gıcırtilarla girince, üstü karşısında hemen toparlanıveren bir er gibi, saygıyla durdu.

“Müfettişler müfettişi” gene emretti:

“Gel buraya bakayım!”

Genç kadın, Otelci’yle yalnız kalmak istediğini anlayarak daha önce dışarı çıktı.

“Buyrun burada konuşun. Benim biraz işim var.”

Genç kadının hafifçe Şanuvar kokulu odasında yalnız kaldılar. Duvarlardaki yarı çıplak resimler, karpuzlu lambanın sarı ışığında

cıvı cıvı, pırıl pırıl karyola, karyolanın rüya mavisi baygın tülleri, zarif bir tekmeye ayakucuna fırlatılmış kar beyazı yüzüyle mavi ipek yorgan, hâlâ nefis hanımının yumuşacık çizgilerini taşıyan ya da öyle sandıran gene kar beyaz yatak çarşafı...

“Müfettişler müfettişi” hiçbir başlangıca lüzum görmeden, “Karrın, meseleyi mevki muameleye koymamı istiyor!” dedi.

Otelci şaşaladı:

“Yani beyefendi?”

“Yani, hakkında zina davası açılabilir ve sen üç ay yiyip içeriyi boylarsın!”

“Sema?”

“Sema kim?”

“Şey... benim şey canım...”

“Metresinin adı Sema mı?”

“Evet.”

“Ona ne olacak? Evli değil ki! Sen içeriyi boylarsın.”

“Hapse girdikten sonra nikâhtan da düşerim ya!”

“Kim demiş onu? Yatar, çıkar, nikâhtan da düşemezsin. Üstelik karrın yeni bir ihbarla seni gene mahkemeye verirse, cezan çoğalır. Ve bu böyle sürer gider!”

Otelci'nin yüzü karpuzlu lambadan vuran sarı ışıktaki bir an karardı. Ne kötüydü, ne kötüydü şu dünya, şu dünyanın kanunları, mahkemeleri, adaleti! Deve dişi gibi adamı karrı elinde oyuncak yapıyordu. Mal, mülk sahibi, kazancı yerinde, zengin biriydi. Hoşlandığı, hoşlandığı ne kelime, sevdiği, çıldırdığı bir kadınla dilediğince yaşayamıyor, parası puluyla rezil oluyordu.

Derin bir iç geçirdikten sonra, “Peki beyefendi,” dedi. “Bu işin içinden nasıl sıyrılıp çıkacağım?”

“Müfettişler müfettişi” bilek saatine baktı, esnedi:

“Yahu, vakit sabaha yaklaşmış!”

Sonra sinirlendi:

“Bütün bunlardan bana ne be? Beni ne alakadar eder? Senin hususiyetinle uğraşmak benim vazifem mi? Ne mecburiyetim var birader? Beni evine bunun için mi davet ettin? Şuna bak, saat üçü geçiyor!”

Otelci'nin de uykusuzluktan gözleri iyice ağırlaşmıştı:

“Yerden göğe kadar haklısınız beyefendi. Fakat... ocağınıza düştüm. Beni bütün bu belalardan kurtarın Allah aşkına!”

Kesti attı:

“Bir tek yol var: Metresini buradan çıkaracaksınız.”

Otelci aklını kaybedecekti:

“Neee? Buradan çıkaracak mıyım?”

“Evet, çıkaracaksınız!”

“Mümkün değil beyefendi...”

“O halde ne halin varsa gör. Mâil-i inhidâm otel, kaçak yatırılmış müşteriler, sağlık kurallarına zerrece uymayan yataklar, çarşaf, ötekiler..”

Çantasıyla rölöve şapkasını sedirden aldı.

Otelci hayretler içinde:

“Nereye beyefendi?”

“Canım efendim, gecenin bu saatine kadar aile dırıltısı dinledik. Benim vazifem değil ki!”

“Aman beyefendi, ne münasebet! Bir dakika!”

Fırlayıp odadan çıktı. Üst kattaki misafir odasına bakıp gelecekti. Olabilirdi ki oda, karyola, örtüler falan...

Metresiyle karşılaştı. Tuvaletten çıkmış, geliyordu.

“Beyefendiyi yalnız bırakma,” dedi.

“Ne yapayım?”

“Yanına git...”

Elinde olmayarak gülmek geldi içinden. Güldü de ama, Otelci fark etmedi. Kedinin boğazına ciğer asıyordu aceleyle... O kalıp, o kıyafet, bir kadını her anlamda mutlu kılabilcek o alım, çalım güç...

Hafifçe titredi. Hırslı bir titreyiş..

“Beyefendi”nin bulunduğu kendi odasına gitti. Adam oda içinde ağır ağır dolaşıyordu. Kadın görünce, durdu:

“Nerde o?”

“Kim?”

“Otelci?”

“Bilmem. Yukarı çıktı acele acele.”

“Dinle beni: Herifi yumuşattım. Karıyla da konuştum. Senin için yapılacak tek şey; bu evden ayrı bir eve çıkmak. Madem birlikte yaşayacağız...”

Genç kadın yüklü göğsüyle bakıyordu:

“Nasıl?”

“Canım işlet kafanı biraz. Herif sana fena tutkun. Bundan faydalanmamız lazım!”

“Yani giderken beni birlikte götürmeyecek misin?”

“İstesem de götüremem. Sonra dile düşeriz. Müfettiş, Otelci’nin metresini kaçırmış, derler. Onun için, en doğru yol, herife dayat, seni ayrı bir eve çıkarsın...”

“Sonra?”

“Sonra atlar İstanbul’a gelirsin. O zamana kadar ben unutulurum. Hiç kimse, bana kaçtığını bilmez. Oldu mu?”

“İstanbul’da seni verdiğin karttan mı bulurum?”

“Sana daha önce verdiğim karttaki adrese gelme, başka bir adres vereceğim, beni orada ararsın. Aklında tut, herif nerdeyse gelir. Hemen bir kenara yaz: İdris İnce, Cağaloğlu...”

İdris İnce’nin han, yazıhane adı ve numarasını söyledi. Genç, cin gibi zeki kadın, kaşla göz arasında bir kıyıya İdris’le yazıhanesinin adresini tam yazıp işini bitirmişti ki, Otelci koşarak geldi:

“Buyrun beyefendi!”

Birden anlayamadı:

“Hayrola?”

“Odanız hazır.”

“Yaa, öyle mi? Demek nihayet yatağımıza kavuşacağız?”

“Özür dilerim beyefendi. Zatiâlinizi buraya aile dırdırı dinletmeye getirmemiştim ama, kader, kısmet...”

“Ne yapalım, olur.”

Sarı çantası, rölöve şapkası, zırt zıtt zıtt'larıyla odadan çıktı.

Genç kadını hafif bir sinir sarmıştı. Sevincin verdiği bir sinir. Onunla birlikte hemen gitse belki daha iyi olacaktı ama, böylesi daha iyiydi. Önce ayrı bir eve çıkarttırdı kendisini, vaat ettiği bilezikleri, elmas taşlı küpeyi, kuyumcуда görüp o gün çok beğendiği yüzüğü falan aldırır, sonra da bir gün pırrr...

Çabucak soyundu, karyolasına girdi, kocaman bir virgül gibi kıvrıldı yorganın altına. Aklında "Müfettişler müfettişi." Müfettişliği falan umurunda değildi. Erkekti, her anlamıyla erkek. Şu anda onun kollarında olmak isterdi. Peki niçin değildi? Otelci mi? Hadi canım, pek de umurunda mıydı, Otelci? Olmasa bile, gene de ondan ayrıydı işte!

İçini derin derin çekti:

"Herif'e meseleyi nasıl açmalıydı? Hemen mi? Birkaç gün sonra mı? Herhalde birkaç gün sonra açması daha uygun olacaktı. Hemen açarsa, Otelci şüphelenebilirdi.

Bütün bunlara lüzum kalmadı. Az sonra sıkıntıyla gelen Otelci, üstünü başını soyunmaya kalmadan karyolaya sokuldu, kadını okşamaya başladı. Bunun ne demek olduğunu bilirdi. Genç kadına ne zaman bir fikrini kabul ettirmek istese, soyunup yanına girmeyi beklemez, ayaküstü onu okşamaya başlardı.

Sordu:

"Hayrola? Gene ne domuzluğun var?"

Nikâhlı karısı bu ya da buna benzer bir şey sorsa, tepesi atar, tersleyiverirdi. Ama bu... bu ne derse desindi!

İçini çekti, biraz geç, "Bu rezalet ne zamana kadar devam edecek?" diye sordu.

Genç kadın anlamamış davrandı:

"Hangi rezalet?"

"Gece yarısı bayrakları açtınız. O sana, sen ona. Elin adamının yanında... üstelik müfettiş de herif... Tutsa vaziyeti resmiyete dökse, anamı ağlatsa benim... ha?"

"Gene iyi adammış."

“Bırak iyiliğini, kötülüğünü... bu rezalet ne zamana kadar devam edecek?”

Yorganı atıp yatakta oturuverdi:

“Bana ne soruyorsun be?”

“Kızma şekerim. Kime sorayım?”

“Rezalete sebep bensem, bırak beni çekip gideyim İstanbul’a, sen de nikâhlı karınla mesut ol!”

Otelci’nin aklı gitti:

“Ne münasebet şekerim?”

“Daha ne?”

Yutkundu, dudaklarını yaladı, sonra, “Demin yukarıda müfettiş beyle de konuştuk... Aklıma ne geliyor biliyor musun?”

“Ne geliyormuş?”

“Hani eskiden de konuşmuştuk... Sana şehrin bir başka, uzak semtinde güzel bir ev tutsam...”

Genç kadın laf olsun diye itirazı bastı:

“Haa, anlaşıldı. Beni başından atsan da, adi karın etrafa, ‘Attırdım!’ diye övünüp gezse, değil mi?”

“Hele öyle bir şey yapsın...”

Çıplak ayaklarıyla karyoladan atladı. Yumruklarını beline dayayıp alayla sordu:

“Ne yaparsın?”

“Ne mi yaparım?”

“Öyle ya, söyle bakalım: Ne yaparsın?”

Otelci şimşek gibi düşündü bir an: Gerçekten de ne yapardı?

Genç kadın bindirdi:

“Demin açtı ağzını yumdu gözünü müfettiş beyin önünde de ne yaptın? Ne yapabildin?”

“Odasına götürüp tokatlamadım mı?”

“Tokatladın. Sen vurdukça o böğürdü. Susturabildin mi?”

Genç kadını koltukaltlarından tutup karyolaya kaldırdı, oturttu:

“Bırak şimdi bunları...”

“Peki, bıraktım. Ayı eve bir şartla çıkarım...”

Otelci umutla baktı:

“Ne şartı?”

“Buraya ara sıra uğrayacaksın. Her zaman benimle kalacaksın. Oldu mu?”

Otelci’ye tam tersini düşünürdü oldubitti.

Karşılık alamayan geç kadın, titizlikle, ama yapma bir titizlikle sordu:

“Oldu mu diyorum?”

“Valla bilmem ki Semacığım?”

“Haa... anlaşıldı. Beni oraya kaldırıp atacaksın, ondan sonra da...”

“Gündüzleri akşama kadar senin yanında olacağım!”

Genç kadının aklından gece trenleri geçti. Ankara, İstanbul’a geceleri de trenler gelip gidiyordu. Bir gece herif nikâhlısının yanında horlarken atlar bir arabaya, haydi istasyon, oradan da trenle ver elini İstanbul!

İçi sevinçle çalkalandığı halde, yastığına kapandı, numaradan hıçkırmaya başladı. Otelci, çabucak soyundu, yanına girdi, başladı okşamaya:

“Sema, Semacığım, yavrum. Bak bana, bana bak...”

“?..”

“Bana bak diyorum, baksana bana Sema!”

Kupkuru gözleriyle sertçe baktı:

“Ne var?”

“Seni kaldırıp atmak değil, düşünemem bile bunu. Ama bakıyorum bu karı seni fena üzüyor. Onun için, dinle beni, ayrı bir eve çıkarayım. Dayayıp döşeyeyim... Oldu mu?”

Hemen “Peki” demedi. Yeniden kapandı yastığına, yeniden, hatta öncekinden daha şiddetli hıçkınlardan sonra gene yatakta oturverdi:

“Bir şartla!”

“Emret...”

“Vaat ettiğin yüzüğü, küpeyi, bilezikleri taşınmadan önce alırsın. Sonra evi tutarsın, dayar döşersin, ondan sonra...”

Otelci’nin içinde bir sevinç çırpınmaya başlamıştı:

“Ondan sonra taşınırsın!”

“Gündüzleri yanımdan ayrılmazsın!”

“Ayrılmam...”

“O zaman...”

“O zaman şekerim?”

“Razı olabilirim. Ama dediğim gibi, ilk şart yüzük, küpe, bilezikler!”

Neşeyle karyoladan atlayan Otelci, gitti karpuzlu lambayı iyice kısıp geldi, genç kadının yanına girdi.

9

Saat sabahın dördüne geliyordu.

“Müfettişler müfettişi” koca konağın horultuyla uykuda olduğuna inandığı sıra, karyoladan yere yavaşça indi. Buradan önceki şehirlerden yaptığı “tahsilat”tan başka, bu şehrin şarapçısı, otel kâtibinden aldıklarıyla birlikte iki bin altı yüz altmış yedi lira elli kuruşu vardı. Otelci’nin karısı ne kadar vermişti acaba? Ve şimdi bütün parası ne olmuştu?

Kapı arkasında asılı pantolonunun cebinden para tomarını çıkardı saymaya başladı: “... Nee? Beş yüz mü? Dehşet be! Yüzlükler de çarktan çıkma gibi, gıcır gıcır. Beş yüz, beş yüz elli, altı yüz, yedi yüz, sekiz yüz...” Keyifli keyifli güldü. “Karı demek iyice paralı!”

Uzun uzun sayarak vakit geçirmeye lüzum yoktu. Otel kâtibinden aldıklarıyla birlikte iki bin altı yüz altmış yedi lira; beş yüz de otelcinin nikâhlısından, üç bin yüz altmış yedi.

Fakat bunca yıllık “teftiş ve tahsilat”larında böylesine bir kelepire rastlamamıştı. Yani, şimdiye kadar hiçbir eve misafir edilmemiş, hiçbir evde de nikâhlı karı, metres mücadelesine rastlamamıştı!

Paraları pantolon cebine tekrardan yerleştirirken, kendi kendine sordu:

“Otelci’den de bir şeyler almam lazım. Bir binlik, hiç olmazsa bir beş yüzlük falan...”

“... Dur dur, deminki paraya küpe, bilezikler dahil değil... Eee... Kudret, aferin, işler adamakıllı yolunda gitti... Gitti ama, daha fazla oyalanmadan hızla uzaklaş buradan. Arabacı Kel bilmem neyi hiç beğenmedim. Bunlar Emniyet’le falan alakalı olabilirler. Otelci’nin dediği gibi. İş, polise aksederse... Gerçi hakkımda şikâyet olmazsa, ki yok, hiç kimse bir şey yapamaz. Yurttaşın Anadolu’da dilediğince seyahat hürriyeti kısıtlı değil ya!”

Birden aklına gene karısı geldi. Yüzü buruştu, içinden öğürmek geçti. En çok da burun köklerine akmışa benzeyen kirpiksiz, ufak gözleri!

Pantolonunu kapı arkasından aldı, sedirin üzerine yatırıp eliyle ütüledi, şöyle bir katladı. Asılı durursa çuvala döneceğini sanıyordu.

Karyolaya ağır ağır geldi, tam önünde durdu:

“Kenef karıya bir binlik posta etsem? Yahut bankayla... İyi ama, takip ediliyorsa para yolladığım adreste İstanbul’daki evimi bulur, yaptığım işi tespit eder, müfettiş falan olmadığımı anlarlar. Bu anlaşılınca, başlarlar şehirde soruşturma yapmaya. Şarapçı, otelci, lokantacı derken çorap söküğü gibi...”

İstanbul’daki arkadaşlarını düşündü. İri burunlu, uzun, kısa boylu, hepsi de alım çalım bakımından Kudret Yanardağ gibi değilse de, gene de ayrı ayrı kurt insanlardı. Hiçbiri gerçeği polisin istediğince bildirmezdi ama, olsun, bu “teftiş”teki “tahsilat”tan onlara pay vermek niyetinde değildi.

“Kira, sıpalara üst baş, bakkala, kasaba, manava, taksitçilere borç gırla. Ee, kendi şahsi masrafım, içkim falan? Anca bize göre. Anneme de bir manto yapmak lazım bu kış. Kadın pek tırılılaştı. O olmasa, kenef karı, sıpalar gözümü oyardı alimallah. Hani Allah gecinden versin, ölüverirse diye ödüm kopuyor. Öldü mü, yandım. Şaşı, kuru, mendebur karı tırnaklarını gırtlığıma iyice geçirir. Hergele oğlanlar, kız...”

Paranın her yılki gibi gene çarçur oluvereceğini bilmenin ağırlığı kapkara bir kâbus gibi oturmuştu içine. Bıkmış usanmıştı bu kâbuslardan. Ah şu karı, ah şu mendebur karı.. Ulan çiroza hâlâ çivi

gibi, poker, briç, viski... “... İnek karı, viski neyine senin? Zıkkımlanacaksan, şarap zıkkımlan bari, rakı zıkkımlan. Hayır. Viski, hem de İskoç olacak. Sanki İngilizce bilirmiş gibi, İskoç değil de Skaç!”

Okkalı bir küfür kaçırdı. Sonra da ürkerek çevresine bakındı telaşla. Sanki karısı buralardaydı, duyabilirdi.

Sedire ilişti bir ara. İş arkadaşı İdris'i düşündü: Onun da ufacık gözleri burun köklerine akmışa benziyordu ama, hiç de karısı gibi mendebur değildi. O kadar değildi ki, karısının bir gün usullacık yazıhaneye gelip ağzını aramasını bile hemen haber vermişti:

“Seninki geldi bugün buraya!”

“Kim?”

“Karın, Şehvar...”

“Niye?”

“Malum..”

“Kadın ve para meselesi değil mi?”

“Malum dedim ya!”

“Sen ne dedin?”

“Ne diyebileceğimi bilmiyor musun?”

“İnandı mı?”

“İstersem, inandırabileceğimi de bilirsin..”

“Yaşa.”

“Sen de yaşa. Hani birtakım parfümler falan almıştı ya?”

“Haa... o gün mü?”

“O gün. Annenden falan attı tuttu..”

“Ne dedi?”

“Her zamanki, malum şeyler...”

“... ”

“... ”

Karyolaya gitti, girdi, beyaz örtüyü kaim, kıllı bacaklarına çekti.

İdris'e de biraz para ayırmalıydı. Ayırmalıydı, ayıracaktı ama, Sema'ya İdris'in yazıhane adresini vermesi... Gerçi İdris'in zam-paralığı falan yoktu. Ağzı da sıkıydı ya, gene de korkuyordu bir biçimsizlik oluvermesinden.

Bir yandan bir yana döndü.

Kadına yarın bir fırsat düşürüp İdris'e fazla açılmamasını tembih etmeliydi. Etmeliydi ki, sakalı eline vermesin. O kuru bamyâ, o sinir yükü, çirkin, yenilmez yutulmaz karının bu kadar bindirmesi, bütün sırlarını bilmesindendi. Aptallık etmiş, paşa torunudur falan diye her şeyini anlatmış, "Müfettiş"liğini bile gizlememişti.

Gene bir yandan bir yana döndü.

Allah Allaaaah... uyku tutmuyordu be. Gözleri uykusuzluktan çöller gibi yanıyordu oysa.

Yarın geç vakte kadar uyur, geceki uykusuzluğunun acısını çıkarırdı. Çıkarırdı ama, Sema, cıvıl cıvıl Sema, harika Sema şu anda o ciğeri beş para etmez herifin kolları arasında mıydı? "Tabii," diye geçirdi. "Tabii ama, neden? Niçin? Ne hakla? Madem anlaştık, bundan sonra benim sayılır. Deyyus, hakkıma, hakkı sarihime..."

Öksürdü, kendi kendine güldü. Sanki karşısında İdris, yahut da "boktan arkadaşları"ndan kısa boylu, çakır gözlüsü vardı. Sanki, İstanbul'da Meserret kahvesindeydiler, karşı karşıya da, Anadolu macerasını anlatıyor, anlatırken de "Hak"tan, "Hakkı sarih"ten söz ediyordu. Arkadaşı da sanki, "Hak mı?" diyordu. "... Hakkı sarih mi? Hangi hak? Hangi hakkı sarih ulan? Herifin karısından mangırları tırtıkla, bileziklerini falan al, metresini ayarla. Sonra da herif son birkaç gece daha yatacak belki, onu çok gör, hakkına el atılmış, hakkı sarihin gasp edilmiş say. Aşkolsun oğlum palavracı!"

Arkadaşları kısaca, "Palavracı" derlerdi.

Yüzü gene nefretle buruştu. Onlar neydi ya? Asıl palavracı onlardı. Meserret kahvesine sabah sabah toplanılır. Gazeteler açılır. Her biri bir kurt, gözler projektör gibi, taranır bütün gazeteler. Daha çok da işyerlerindeki iş kazaları üzerinde falan durulurdu. Bir yerlerde bir duvar mı yıkılmış? Bir amele mi ölmüş? Tamamdı. Bayram sevinci içinde kahveden çıkılır, pırıl pırıl taksilere dolunur, atlanırdı iş kazası olan yere. Kalıbı, kıyafeti, milletvekili, bakan, müfettişe benzeyen

Kudret Yanardağ başta, ötekiler derece derece arkasında, “Teftiş Heyeti” gibi, düşölürdü iş kazası olmuş yere.

“Sakatlanan işçinin sağlık durumu ne merkezde?” Her işyerinde eksik bir şeylerin, kanunsuzlukların bulunduğu kural halinde olduğundan, “İşveren” ya da sorumlu mühendis, mimar, hık mık’a başlardı. Derken yalvarıp yakarmalar, ardından da “Allah ne verdiyse”, “Miktar-ı münasip dercep edilir” gene teftiş heyeti edasıyla taksilere dolunup ver elini gazinolar, randevu evleri!..

Uykusu gene piç olmuştu. Karyoladan indi.

Gazinolara, randevu evlerine de pek para vermezlerdi. Gene hep o “Teftiş Heyeti” çalımını içinde, Palavracı önde, teftiş heyeti reisi, ya da kim bilir, belki de Belediye Sağlık Ekibi sanılarak, korkulur, çekinilir, en iyi yerler onlara ayrılır, kadınların en güzelleri, yiyeceklerin, içkilerin en pahalıları onlara ikram edilirdi. Yerler, içerler.. Yiyip içerken sık sık çatal, bıçak, peçete, tabak beğenilmez, bardaklar -laf olsun diye- kirli, canım balıklar bayat bulunur, garson azarlanır, şef garson kovulur, patron çağırılırdı. Patron çokluk süklüm püklüm gelirdi. Korku içinde. Korkunun derecesine göre, ona da bağırılır çağırılır, üstü örtülü tehditler savrulurdu ki, yiyip içtikten başka bolca bir cep harçlığıyla körkütük çıkılırdı gazinodan.

Esnedi. “Kenef uyku!” dedi sesli sesli. “Karyolaya girsem kaçarsın, yatmayıp kalksam gelir, beni esnetirsin...”

Pencereye gitti, perdeyi hafifçe açtı, dışarıya baktı: İkinci plan caddenin bozuk parkeleri, sıra sıra elektriklerle aydınlanmıştı. Kim-seler yoktu. Perdeyi kapayıp çekildi.

Yarın parayı karısına, İdris’e postayla mı, yoksa banka yoluyla mı gönderseydi? İkisini de sakıncalı buluyordu. Takip ediliyorsa? Adresi tespit edilip enselenirse? Cart curt’unu yemezlerse? Eski sabıkası da meydana çıkınca cezası katlanarak içeri atılırsa? Bu sefer içerde yeni, candan bir İdris bulabilecek miydi bakalım?

Sedir üzerindeki çantasından sigarasıyla kibritini çıkarıp yaktı bir tane. İstemiyordu, yeniden hapse girmekten korkuyordu. Şayet

“kenef karısı” ile “boktan arkadaşları” olmasa, bu palavra işlere de son verir, çekilirdi kenara.

Sigarasından aldığı dumanlar tavana doğru ağır ağır yükseliyor, sonra da odaya yayılıyordu. Daha şimdiden odayı açık mavi, açık gri bir duman tülü kaplamıştı.

Evet evet, “kenef karı”yla “boktan arkadaşları” olmasa, şu şimdi pantolon cebindeki üç binden çok parayla İstanbul’un dışında, altı kahve, üstü iki odalı bir evcik yaptırır, anacığını yanına alır. İdris’le birlikte...

Ne zaman bunları düşünse canlanırdı. Gene öyle oldu. Sigarasından keyifli bir duman aldı. İdris, kendisi, annesi, “Helal-ı minallah” kazanacakları paralarla...

Kafasında gene İdris canlanmıştı. İstanbul’da, İdris’in Cağaloğlu’ndaki büyük iş hanlarından birinin üçüncü katındaki yazıhanesinde çok konuşmuşlardı bunu. Kısa beyaz külotu, tire ten fanilas, etli, büyük, kocaman kocaman ayaklarıyla sedire ilişmişti. Sonra sarı çantasından yıllar boyu hayalinde yaşattığı altı kahve, üstü iki odadan ibaret evinin çeşitli açılardan iştahla çizilmeye çalışılmış planlar tomarını çıkardı. Kendi çizdiği, hepsi de hemen hemen ezberindeki bu kara kalem planlara kim bilir kaçınıcı sefer yeniden, teker teker göz attıktan sonra, bunlar içinde en beğendiğinin üzerinde durdu. Bu plan, altta kahveden başka bir de küçük bakkaliye sıkıştırılmış, üstü iki odalı yapılardan biriydi. Kendisi ya da İdris kahvede oturur, gene kendisi ya da İdris bakkal dükkânına bakardı. Oh be, ne güzel olurdu, ne güzel! Büyük oğlan tıbbi bitirmiş, küçük hukuku, biri avukat olmuş, öteki doktor. Kız da eczacı. İsterlerse babalarını defterden silsinler, zaman zaman başına kaktıkları gibi, babalarının “palavra”dan para kazanmasına dayanamayıp, ilgilerini kessinlerdi. Öyle memnun olurdu ki! “Kenef anaları”nı yanlarına alsalar, artık sabahlara kadar poker, briç partileri, çaylar, toplantılar, geziler... Analarına at, spor araba alsınlardı isterse...

Karısından, çocuklarından, herkesten bucak bucak sakladığı yalnız anacığıyla İdris’in bildiği ev planlarını sarı çantasına kaldırdı,

her ihtimale karşı, İstanbul merkez postanesinden tomarla alınmış, sırasına göre, zaman zaman kullanılmış para kâğıtlarından ikisini ayırıp, tükenmeziyle doldurmaya başladı. Karısına bir binlik, İdris'e de iki yüz elli posta etmeliydi. İdris'ten çok karısı... Şimdiye kadar yollamadığı büyük hataydı.. Eve gidince gene açardı iğrenç ağzını:

“Eee.. Kudret Yanardağ Beyefendi hazretleri, hasır eskileri çöp tenekeleri... İki haftadır keyfince gezdin tozdun. Tabii yanında Şehvar yok, kalıbını kıyafetini yaya yaya, fakir fukaraya kendini sata sata rakılar içtin, zıkkımlıklar yedin, karılara kızlara kırım kırım kırıttın, değil mi? Burada Şehvar dokuz doğurdu parasızlıktan. Senin umurunda mı?”

Daha fazla düşünmek istemedi, gözlerinin önünde karısının burun köklerine akmış şaşı gözleri, kuru yüzü, sözümona berberde yaptırılmış, ama “bir boka benzemeyen” saçları...

Posta kâğıdını doldurmaya koyuldu.

Tam bu sırada Otelci de tuvalete kalkmıştı. Geç yattığı, üstelik de genç metresiyle boğuştuğu için yorgundu, gözlerinden uyku dökülüyordu. Öyle olduğu halde üst katın misafir odasındaki lamba söndürülmemiş, hiç olmazsa kısılmamış olacaktı ki, lambanın sarı ışığı merdivenlere vurmuştu. Yoksa “Beyefendi” yatmamış mıydı?

Tuvalete girip çıktı.

Sakın rapor mapor düzenliyor olmasındı?

Uykusu falan dağılıverdi. Aklından “mâil-i inhidâm” oteli, otelin pis örtüleri, kirli tuvaletleri şusu busundan başka, kâtip tarafından teklif edilen iki yüz liralık rüşvet geçince, uyku muyku kalmadı. Yolunu üst katın merdivenlerine yöneltti. Ayağındaki terlikler gecenin bu ileri saatindeki sessizlikte bir münasebetsizlik yapabilirlerdi. Eline aldı. Ayaklarının uçlarına basarak, kedi sessizliğiyle, merdivenleri çıktı. Sofa üzerindeki pencereye iyice yaklaşmaya lüzum kalmamıştı. İndirilmiş tülün ötesindeki “Müfettişler müfettişi”nin masa başında, bir şeyler yazdığını seçti. “Eyvah!” diye geçirdi. “... Herif yatmamış. Ne yazıyor acaba?”

Pencereye az daha sokuldu. Evet evet, yazıyordu, harıl harıl bir şeyler yazıyordu, hem de. “Mâil-i inhidâm” otel, otelin sağ-lık kurallarına taban tabana zıt yatakları, yorganları, yatak yorgan örtülerinden geçtim, kaçak yatırılan müşterileri, kâtibin verdiği iki yüz liralık rüşvet, nikâhlı karısının yanında zorla tuttuğu metres... aklından sıkıntıyla geçti. Bütün bunlar onu bir değil, birçok sefer suçlu duruma sokabilirdi.

Ne yapmalıydı?

Anı bir kararla kapıyı vurup bekledi.

“Müfettişler müfettişi” ürkütü ilkin. Kapısı mı vurulmuştu? Evet. Niçin? Sakın ahu bakışlı Sema gelmiş olmasındı? Kapının vuruluşu Sema gibi bir kadının kibarlığını hatırlatacak biçimde, hafifti.

Dudağında memnun bir tebessüm, kalktı, çarpan kalbiyle kapıya gitti, yavaşça açtı. İçeriden vuran karpuzlu lambanın bol, sarı ışığında ahu gözlü Sema yerine, kart Otelci’yi görünce tepesi attı:

“Ne var? Ne istiyorsun?”

Otelci korktuğuna uğramış mıydı? Galiba. Uğramayacak olsa ne diye bağırsın? Herhalde raporunu hazırlıyordu, niyeti kötüydü ki, hatıra gönüle falan bakmıyordu, bakmayacaktı.

“Zatîâlinizle biraz görüşebilir miyim efendim?”

Otelci’nin belki de rüşvet vermek isteyeceği ihtimali kafasında şimşek hızıyla geçtiği için, gerekli azametini çalımıyla:

“Gecenin bu saatinde?”

“Evet beyefendi.”

“Tuhaf, çok tuhaf; hem de...”

“Rahatsız ettim, özür dilerim ama, suçlarımız o kadar çok ki, bir türlü uyku tutmadı!”

“Pekâlâ, konuş bakalım!”

Otelci kırttı bir iki, gülümsedi, ciddileşti, hafifçe öksürüp yut-kundu ama, ağzından tek laf çıkmadı.

“Konuşsana bee!”

“Rapor tanzim ediyordunuz değil mi beyefendi?”

Anlaşılmıştı. Memnun, ama bunu belli etmeden, “Sana ne?” dedi.

“Hiç beyefendi. Bana göre şu ki...”

“Evet?”

“Ocağınıza düştüm yani. İsterseniz çanıma ot tıkar, beni mahvedebilirsiniz!”

“İstemezsem?”

“İstemezseniz hayatımı bağışlarsınız!”

“Müfettişler müfettişi” yalın, kocaman ayakları, kısa beyaz külotu, kalın kıllı bacakları, tire fanılası, kocaman göbeğiyle odada ağır ağır dolaştı. Öfkeli, kolay kolay yola gelmeyecek, gelse bile epeyce bir şeyler koparmadan adamın yakasını bırakmayacak gibi davranmalıydı.

Arkasında elleri, otelcinin tam karşısında durdu:

“Şehrinize geldim, tesadüf yolum senin berbat oteline düştü. Göreceklerimi gördüm. Hem de Emniyet’ten gizli, kaçak yatırılan insanlara kadar her şeyi. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, bir de utanmadan kâtibin iki yüz liracıkla işi kapatacağını sandı. Sorarım: Ben Çingene miyim be?”

Otelci’yi gözleriyle uzun uzun tarttı, sonra ardını getirdi:

“Demek, elli lira, yüz lirayla müfettiş, kontrol, belediye görevlilerini falan idare edip uyutmaya alışmışsınız ki, bana iki yüz liracık teklif ettiniz?”

“Hâşâ beyefendi...”

“Sus, hadi sus. Bana iyi bak. Ben senin bildiğin avanaklardan değilim, biir; rüşvet müşvetten anlamam ikii!.. Üçüncüsüne gelince...”

Sokak kapısı çalındı. Otelci şaştı. Bu saatte, gecenin bu saatinde kim olabilirdi?

Elindeki terlikleri yere attı, giyindi. Merdivenleri koşarak indi, taşlığı geçti, kapıyı açtı: Kâtibiydi.

“Bütün gece sivillerin biri gitti beşi geldi patron?”

“Niye?”

“Akşamki kodamanı arıyorlar... Şehirdeki bütün otelleri, hanları aramışlar yok yok. Koş dediler bana, sakın senin patronun evinde olmasın? Ben de...”

“Ne dedin?”

“Patronumun âdeti değildir, evine yabancı insan kabul etmez, dedim.”

“İyi demişsin.”

“Yok değil mi?”

“Ne işi var benim evimde be?”

“Biliyorum patron, öyle söyledim zaten.. Gidip yokmuş diyeceğim...”

“De!”

Kapıyı kapadı ama pişman da olmuştu yok dediğine. Şehrin asayişle görevli makamlara karşı yalancılık etmekle suç işlemiş olmayacak mıydı?

Şiddetle aranan birini evinde saklıyor, sorulunca da, “Haberim yok!” diyordu. Onlardan geçtim, bu, evinde sakladığı “Müfettişler müfettişi”nin de dikkatinden kaçacak mıydı bakalım?

Bir çuval inciri berbat etmişlerin süklüm püklümlüğüyle yukarı, “Müfettişler müfettişi”nin yanına çıktı yeniden. Bundan önceki suçlarına bir de bizzat bir müfettişi evinde sakladığı halde, görevlilere yalan söyleme suçu binmişti. Yarın nasıl olsa evinden çıkacak, hazırladığı raporla belki de Vali’ye dayanacak. Her şeyi sayıp döktükten başka, “Beni evinde sakladı. Görevlileriniz sorduğu zaman da inkârdan geldi. Otelinde de kaçak insanlar görmüştüm teftişimde. Demek ki bu adamın devlet makamlarından hem pervası yok, hem de her türlü gayrikanuni işlere yataklık edegelmeye yatkın bir karakteri var. Gereken işlemleri hemen uygulayın!” derse?

“Müfettişler müfettişi,” beline dayalı yumruklarıyla sanki onu bekliyordu. Kaşları da bir çatıktı ki!

“Kim o?” diye sordu.

“Benim kâtip, efendim.”

“Şu, bana iki yüz liracık veren mi?”

“Beyefendi, yalvarırım...”

“Niçin gelmiş?”

“Şehir birbirine girmiş beyim. Zatınızı arıyorlarmış!”

“Kimler?”

“Siviller...”

“Niçin?”

“Zatınızın büyük bir memur olduğunuzu anlamışlar herhalde, başlarından korkmuş olacaklar...”

“Elbette büyük memurum. Onlara yarın sorarım ben!” anlamı taşıyan bir sözde reddedişle:

“Zatımızın büyük bir memur olduğumuzu neremizden anlamışlar?”

Otelci gülmedi, kıırttı:

“Aman beyefendi, bunu anlamayacak ne var?”

“Tuhaf...”

“Size şöyle bir bakan, hemen anlar büyük, çok büyük bir memur, bir amir olduğunuzu!”

“Neyse, geç bunu şimdi. Beni niçin arıyorlarmış?”

“Bütün otelleri, hanları dolaşmışlar. Size rast gelmeyince...”

“Burada yattığımı mı çıkarmışlar?”

“Çıkarmamışlar. Bir ihtimal olarak...”

“Müfettişler müfettişi”nin tepesi gerçekten bir müfettişler müfettişi gibi attı:

“Sen ne dedin?”

“Yoklar burada dedim efendim...”

“Neee???”

“Yoklar dedim.”

“Neden? Niçin? Ne için sakladın efendi? Devletin görevlilerinden hakikat gizlenir mi?”

Otelci kireç kesilmişti, titriyordu. Beriki avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Demek ben ya kaçakçıyım ya da herhangi kanuna aykırı, gizli işlerle meşgul, bu işlerde seninle ortak birisiyim ki...”

“Beyefendiciğim!”

Kulağına söz girmiyordu:

“... Birisiyim ki, beni gizlemek mecburiyetini duydun! Bundan bin türlü mana çıkar efendi. Demek gizli kapaklı işlerin oluyor kanundışı

insanlarla ve böylelerini sık sık saklıyorsun ki, kâtibin bu alışkanlıkla evine bu saatte gelip beni aradı?”

“Vallahi, billahi yok böyle bir şey beyim!”

“Sonraa... Beni ne diye arıyorlarmış? Ben neyim? Kimim? Hapishane kaçağı bir katil, bir zehir kaçakçısı, bir casus muyum? Yoksa, evet yoksa, Türkiye Cumhuriyeti kimliğini taşıyan, yurt içinde dilediği seyahati yapmakta serbest bir vatandaş mı? Bu memlekette herhangi bir vatandaş, Misakımilli hudutları dahilindeki herhangi bir şehir veya kasabaya gidip, otel veya handa değil, herhangi bir ahabının evinde geceyi geçiremez mi? Geçirirse suç mu bu? Kanunda, daha açıkçası Anayasa’nın ihtiva ettiği vatandaş hak ve hürriyetleri karşısında idari makamlar hangi hak ve selâhiyetle...”

Sözünün ardını çokluk olduğunca gene unutuvermişti:

“Efendim?”

Otelci ne diyeceğini şaşırmış, hayır kalmamıştı. Ağzını açtı mı, oy avına çıkmış milletvekili adayı patırtısıyla konuşan bu kalın kaşlı, gümrâh bıyıklı, semiz insana sığınmaktan başka çare olmadığını anlamıştı.

“Beyefendi,” dedi, “ocağınıza düştüm. Elinizi ayağınızı öperim, bir halttır ettim, yarın mesele anlaşılınca beni mahvederler. Yalnız bırakmayın beni!”

Bu herif de lafı amma uzatıyordu...

“Kısa kes!” dedi.

“Peki beyefendi, emredersiniz. Yani diyeceğim şu ki...”

“Ne?”

“Beni yalnız bırakmazsanız...”

“Size bir binlik...” falan mı diyecekti?

“Evet?”

“Kurtulmuş olurum!..”

“Bana ne faydası var senin kurtulmanın?”

“Yani, şey... Evet, öyle ya, size ne faydası... Çok doğru... Ama beyefendi, sizce de malum ki, biz bu şehirde kontrolsüzlüğün başı-

boşluğuna alıştık. Bundan sonra ilk fırsatta yıkıldım yıkılacak otelimi yeniden yaptıracağım. Yatakları, yorganları, yatak yorgan çarşaflarını...”

Ortalık ağarıyor, laf ise uzadıkça uzuyordu. Dayanamadı, gene bir, “Kısa kes!” çekti.

“Otelimde hiçbir surette kaçak müşteri yatırmayacağım!”

“Sana kısa kes dedim!”

“Metresimi tavsiyenize uyarak başka eve...”

“Ulan sana kısa kes demiyor muyum?”

Otelci gece, “Müfettişler müfettişi”ni misafir odasına uğurlayıp metresinin yanına döndükten sonra, hatta metresiyle boğuşup, kadın hafifçe horlamaya başlayınca kalkıp, uygun bir sıra bir yolunu bulup avucuna sıkıştırmak için hazırladığı bütün bir beş yüzlüğü pijamasının cebine sokmuştu. Şayet az bulur, patırtıyı göklere çıkarırsa, gıcır gıcır bir beş yüzlük daha tutuşturabilmek için bir başka beş yüzlüğü de öbür cebine yerleştirmişti. İlk beş yüzlüğü çekinerek uzattı:

“Beyefendi, kâtibin cahilliğini affedin!”

Parayı eline aldı, sordu:

“Kâtibin hangi cahilliği?”

“İki yüz vermişti ya?”

Anlamıştı. O, hiç olmazsa bir binlikle kapamak istiyordu bu işi. Beş yüz, iki yüz de kâtibin verdiği, yedi yüz. Hiç olmazsa üç yüz daha vermeliydi ki, öfkesi biraz yatışsın!

Elinde gıcır gıcır beş yüzlük, içini hırsıyla çekti:

“Bu cahillik bu gece ikinci sefer tekrarlandı. Arkadaş şunu unutma ki, her ağzı olan mutlaka yemez! Kural değildir bu. Beni burada çok yanlış anladınız. Hayatımda hakkım olmayan hiçbir şeye tenezzül etmedim. Devlet, millet aleyhine, saçı bitmedik yetimlerin hakkını gırtlığımdan geçirmedim, geçirmem de! Tenezzül etmem buna arkadaş!”

Otelci’nin verdiği gıcır gıcır beş yüzü tehdit edercesine salladı:

“Bu, suçtur. Seni yıllarca hapis yatırabilir. Ne yaptığının farkında mısın? Aklınla düşünüp anlayabiliyor musun? Çeşitli suçlarını affettirebilmek için bana rüşvet veriyorsun! Ne korkunç şey! Ben

şimdi bunu mevkii muameleye koyayım mı? Seni mahkemeye verip hapishane köşelerinde sürüm sürüm süründüreyim mi?"

"Sizin âlicenap vicdanınızdan..."

"Vazifede âlicenap vicdan yoktur. Vicdan vazifedir ve bir vazife mukaddestir!"

Otelci'yi gözden geçirdi, sonra, "Cevap ver," dedi. "Ben şimdi bu paraları ne yapayım?"

Otelci boynunu büktü:

"Ha? Ne yapayım?"

Birden bir şey hatırlamışçasına başını salladı:

"Evet, en iyisi.."

Emretti:

"Bana bir beş yüz daha ver bakayım!"

Otelci öylesine etki altındaydı ki, öbür beş yüzlüğü de çıkarıp uzattı.

Aldı beriki:

"Bin oldu. İki yüz de eşek kâtibinin verdiği, bin iki yüz. Bu bin iki yüzü ne senin suratına fırlatacağım, ne de mevkii muameleye koyup seni hapishane köşelerinde süründüreceğim!"

İki beş yüzlüğü adamın suratına suratına salladı:

"Ben bu paraları Ankara'ya döndüğüm zaman Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağış edeceğim, anladın mı?"

Sonra hemen ekledi:

"Tek şartım, metresini ayrı bir eve çıkaracaksın!"

Otelci ferahladı. Paralar ondan çıktıktan sonra, ister "Müfettişler müfettişi"nin kursağına gitsin, isterse Çocuk Esirgeme Kurumu kasasına.

"Oldu mu?"

"Emredersiniz beyefendi."

"Fakat unutma ki, benden başkaları benim gibi anlayışlı davranmaz. Neden? Talihin varmış. Bir ara hafifçe uykuya geçmiştim, rüyamda rahmetli beybabamı görmüştüm. Biz, paşa dedem yoluyla Saray-ı hümayun'a dayanırız!"

İçini dertli dertli çekti:

“Haydi, marş!” dedi. “Anan kadir gecesı doğurmuş...”

Otelci yerden temennalarla uzaklaşıyordu:

“Allah ömürler versin beyefendi. Allah her tuttuğunuzu...”

Kapıyı yüzüne kapadı.

Otelci, ahu bakışlı metresinin yanına dönerken, bahçedeki kümeste horoz sabahın müjdecisi gibi, uzun uzun ötmeye başladı.

10

Sabah sabah gene başlamıştı millet:

“Ben bu memlekette bunca yıldır esnafım, böyle alımlı çalımlı, böyle toksözlü ne müfettiş gördüm, ne de büyük adam!”

“Mebus adaylarından daha mı patırtılı konuşuyor yani?”

“Mebus adayları ne ki yanında? Konuşmak yakışıyor herife şeref-sizim..”

Daha bir başka semtte, daha başka bir esnafa soruyorlardı:

“Peki, anladık. Niye gelmiş buraya?”

Bunu bilen yoktu işte. Onların anladığına göre, Ankara’dan büyük adamlar sık sık gelirdi vilayetlerine ama, bunun gibi Vali’yi falan aşır, memleketin büyüklerine haber vermeden değil. Geleceği bir hafta önceden bilinir, başta Vali, derece derece öteki büyük memurlar, istasyona giderler, adamı fabrikatörlerle öteki işadamlarının pırıl pırıl otomobilleriyle alır şehire getirirlerdi. Ondan sonra gelsin ziyafetler, gitsin nutuk.

Buysa... Bu, şimdiye kadar gelenlerden belki de çok daha heybetli olduğu halde, usullacık gelmiş, kimliğini, niçin geldiğini saklamış, sağdan soldan öğrenildiğine göre, doğrudan doğruya şehrin eteklerinden başlamıştı vilayeti teftişe.

“Ee... her Firavun’un bir Musa’sı var oğlum!”

“Doğru. Herif demek vilayeti esaslı şekilde teftiş edip...”

“Tabii yahu, raporunu verecek...”

“Ondan sonra seyreyle sen gümbürtüyü!”

Biri, yanındakilere fısıldadı:

“Vali sabah sabah makamına gitti!”

“Demee?”

“Şerefsizim ki ha!”

“Yarası olan gocunur!”

“Gocunur ki gocunur...”

Akşam poker, bezik partisinde gene avuç dolusu kaybederken, “Herifin geldiği haberi” üzerine daha fazla kaybetmekten kurtulan fabrikatörlerden biri, Vali’yi hiç sevmeyen, her zaman el altından aleyhinde atıp tutan karşı partili bir müteahhite, “Laf aramızda, haber Vali üzerinde yıldırım tesiri yaptı!” dedi. “Neye uğradığını bilemedi. Eli ayağı çözüldü...”

Müteahhit birçok taahhüt işlerindeki suiistimalde Vali’yi baş suçlu görmekten özel bir zevk alırdı:

“Tabii,” dedi. “Artırma eksiltmelerde kapalı zarfların içindekileri adamlarına fısıldar mı? Sonra da komisyon alır mı? O müfettiş gelsin de benimle konuşsun...”

Koca göbekli, astımlı Vali, vilayetteki odasında, makamına henüz gelmiş, soluğunu toplamaya çalışıyordu. Öyle erken bir saatti ki, değil irili ufaklı memurlar, odacılar bile gelmemişti. Yalnız vilayetin, daha çok da Vali Bey’in odasının bulunduğu tahta koridoru her sabah erken erken yıkayıp silen kara entarili Zeynep Ana gene faaliyetteydi. Vali Bey’i erkenden vilayete gelmiş görünce, gözlerine inanamadı. Ayağa kalktı, toparlandı. Ellerini yanlarına birleştirerek, beyefendiyi başıyla selamladı. Sonra gene işine büyük bir şaşkınlıkla koyuldu. Vali Bey’e karşı özel bir saygısı olmakla beraber, gene de, elinde olmayarak, “Evden mi kovdular sabah sabah babam?” diye geçirmişti.

Bir ara Vali Bey’in kalın sesi:

“Zeynep Anaa!”

Koridor tahtalarını silmekte olduğu bezi atıp, yaş ellerini de kara entarisinin kuru eteğine kurularak koştu:

“Buyrun beyim!”

“Bana yarım bardak su aliver.”

“Başüstüne.”

Rengi de renk değildi bugün Vali Bey’in. Vali Bey’in renginin renk olmaması birden önemini yitirivermişti. Odacı olacak o sırık herif kahve takımlarıyla su sürahisinin bulunduğu daracık odayı gene kilitlemiş, anahtarı da birlikte götürmüştü. Şimdi ne yapacaktı? Suyu hemen koşturmazsa adamın öfkelenip belki de işine son vermesinden korkuyor, telaşı artıyordu.

Aklına birden Baytar Müdürlüğü geldi. Zaman zaman su sürahisini Baytar Müdürü’nün masasında görürdü. Koştu. Alt katta, yarı karanlık bir başka salonda masaları, duvardaki Atatürk levhası toz içinde, perdeleri yarı inik bir odaydı. Adamın, yani Baytar Müdürü’nün on gündür izinli olduğunu bilmediği için, odasına “tu lanet” etti. Sonra her zaman gördüğü tozlu sürahidenden, tozlu bardağa bayat suyu doldurup, daha sonra da Vali Bey’in yarım bardak istediğini hatırlayıp yarısını Baytar Müdürü’nün tozlu tahtalarına dökerek, koşturdu.

Vali Bey, odasının çivileri laçka tahtalarını gıcırdata gıcırdata dolaşiyor, bu şehirdeki karşı partili bir kısım tüccarla müteahhitleri düşünüyordu. Bunları o kadar iyi tanıyordu ki, aklından boy sırasıyla teker teker geçiyorlar, geçerlerken de dişlerini gıcırdatıp yumruklarını sıkarak, “Biz biliriz müfettişe diyeceklerimizi!” demek istiyorlardı.

Odaya yarım bardak suyla giren Zeynep Ana’ya bir süre anlamsızca baktı. Bu kadın da gene ne istiyordu? Sonra elindeki yarım bardak suyu gördü, hatırladı... Hatırlayınca da astımı, damar sertliği, kalp yetersizliği, romatizmaları aklına geldi.

İlacı elindeydi zaten, suyu aldı, ilacını içti. Yüzü buruşarak, “Ne berbat su bu?” dedi.

Uzatılan bardağı alan Zeynep Ana, kaç vakittir sırasını beklediği taşı gedğine koyuverdi:

“Odacınız odacı değil ki beyefendi!”

“Niçin?”

“Bizim bildiğimiz odacılar Vali Bey’in suyunu taze taze doldururlar. Bu, kendi havasında...”

Vali Bey’in bunları düşünecek zamanı mıydı? Esnedi.

Zeynep Ana, “Uykunuzu iyice alamamışsınız beyefendi,” dedi.

Birden bütün geceyi, bütün geceyle de “Müfettiş” midir ne karın ağrısıdır herifi hatırladı. Efendim deve dişi gibi, koskoca adam Ankara’dan sallana sallana geliyor, şehrin lokantalarıyla otellerini teftiş ediyor, sonra bir dilim ekmek oluyor da, vilayetin asayişiyile görevli koca Emniyet teşkilatı adamı bir türlü ele geçirmek şöyledursun, nerede kaldığını, geceyi nerede geçirdiğini tespit edemiyordu.

Birden Zeynep Ana’ya dert yandı:

“Yok efendim yok, emniyet diye bir şey yok bu memlekette. İster misin herif şehrin asayiş-i bakımından emniyeti kontrol ediyor olsun?”

Zeynep Ana hiçbir şey anlamamıştı.

Vali Bey endişelerini dile getirmeye koyuldu:

“Yalnız Emniyet Müdürü’nü suçlasa neyse. Bir de tutar, vilayetin en büyük mülki amiri sıfatıyla beni de işe karıştırırverir. Üstelik poker, bezik partileri, bilmem taahhüt işlerindeki, ihalelerdeki yolsuzluklar, şunlar, bunlar da artık çorap söküğü gibi gider!”

Ankara’da, Özlük İşleri’ndeki hasmını hayalledi.

“O namussuz da fırsatı ganimet bilerek... Hayır, bir şey değil, merkez-i hükümette derdimi dinletirim ama...”

Çevresine korkuyla baktı. “Merkez-i hükümet”teki arkasının sıkı tembihini hatırladı: “Bu seferlik önledik. Fakat dikkat et, Özlük İşleri’ndeki herif çok ağır basıyor. Bir daha sefere vallahi emekliye ayrılırsın!”

Geçirdi.

Her ne pahasına olursa olsun, şu geceden beri arayıp da bir türlü yeri tespit edilemeyen müfettiş midir, ne Allahın belasıdır herifi bugün, mümkün olursa sabah sabah bulmalıydılar.

Telefona gitti, numaraları öfkeyle çevirdi:

“Aloo... sen misin?”

Emniyet Müdürü evinde, pijamalarını çıkarmış, pantolonunu bacağına yeni geçirmişti. Bel kayışını olsun bağlamaya vakit bulamamışta ki, telefon çaldığı için koşmuştu. İçinde bir his, bir önsezi, Vali'nin onu sabah sabah, erkenden arayacağını biliyordu.

“Benim beyefendi.. Efendim? Hiçbir haber yok beyefendiciğim. Bütün gece şehrin her tarafını defalarca taradık adeta. Maalesef beyefendi. Ne oteller kaldı, ne de hanlar...”

Kulaklık kulağında, boyuna söyleniyordu:

“Evet beyefendi, doğru, çok doğru... Maazallah... haklısınız. Geliyorum efendim, çeyrek saate kadar!”

Kulaklığı yerine koydu, yanı başında dikilmekte olan genç, güzel karısına göz kırptı, sanki söylediklerini Vali Bey duyarmış gibi, ağzını yaklaştırıp fısıldadı:

“Herif fitili fena almış!”

Akşam, arabacı Kel Mıstık'ın haberi getirdiği andan beri esmeye başlayan havanın içinde olan genç, güzel kadın, merakla sordu:

“Neden bu kadar korkuyor?”

Gene fısıltıyla:

“Yarası olan gocunur karıcığım!”

Kravatını duvar aynasında bağlamak üzere o yana giderken, gözüne ayna yanındaki duvar takvimi ilişti. Dokuz yüz elli yedi yılının ağustos on ikisini gösteriyordu. Bugünse on üçüydü ayın. Bir gün önceyi gösteren yaprağı koparıp karısına uzattı.

Genç kadın aldı:

“Peki, ne olacak şimdi?”

Aynada kravatını bağlamakta olan yakışıklı adam, “Ne?” diye sordu. “Adam bulunmazsa?”

“Hiç canım, ne olacak? Herif belki de bir tanıdığı, yahut akraba-sının evinde kalmıştır. Cehennemin dibinde kalsın canım. Polisin, emniyetin de haber alma imkânları bir raddeye kadardır...”

İçeriden tatlı bir çocuk sesi:

“Babacığımı!”

Genç Emniyet Müdürü, on yaşındaki kızının tatlı sesiyle Vali'yi de, akşam şehre düşüveren "Müfettiş"i de unutarak, koştu:

"Efendim yavrum?"

Sarı saçlı, annesini hatırlatan, taş bebek kadar güzel kız, kar-yolasında, kısacık mavi geceliğiyle sırtüstü yatıyor, çıplak kollarını babasına uzatıyordu:

"Beni öpmeden mi gideceksiniz?"

Kızını kolları arasına aldı, sıktı, saçlarını öptü öptü...

"Seni öpmeden gider miyim hiç?"

"Peki nereye böyle erken erken?"

"Vali Bey amca çağırdı!"

"Amaaan Vali Bey amca da... Kahvaltı yapmadan mı gideceksiniz?"

"Ee, bugün öyle..."

"Bana sütümü kim içirecek ya?"

"Anneciğin."

"Ben sizin içirmenizi istiyorsam ya?"

Kızını karısına uzattı:

"Anneciğin darılır ama sonra. Öyle değil mi, annesi?"

Genç kadın başının bir hareketiyle alnındaki bir tutam saçını arkaya attıktan sonra, "Ben dargınım ona!" dedi.

Çocuk sofada lastik topuyla oynarken zarif bir vazoyu masadan düşürüp kırmıştı. Gözlerini önüne indirdi. Zaten babasının da böyle şeyleri düşünecek vakti yoktu. Ceketini sırtına geçirdi. Hava çok sıcaktı. Daha şimdiden terlemişti.

"Gel öpeyim seni yavrum..."

Annesinin kucağındaki kızını öptü. Kız da babasını. Sonra:

"Öğleye gelirken unutmazsınız değil mi?"

Unutmuştu bile genç baba:

"Neyi?"

"Tom Miks'imi..."

"Ha, evet. Unutmam, unutmam. Haydi bay baaaay!"

Çevik adımlarla sofaya geçti, merdiveni inerken, sokakta Kel Mısıtık'ın şakırtısı. Sahi, akşam bir şeyler gevelemişti. "Herif" bir

oteli teftişten sonra sırta kadem baştığına göre, sakın o otelin sahibi-
binin evinde geceyi geçirmiş olmasındı? Kel de böyle düşünerek,
sabaha karşı Otelci'nin evine gideceğini söylemişti.

Arabaya binerken kızıyla karısı balkondan el sallıyorlardı. O da
onlara el salladı.

Yolda, "Ne yaptın?" diye sordu arabacıya.

Kel Mıstık, onu sabaha kadar üzüp yoran karısından kopara-
bildiği iki yüz liranın ne de olsa neşesiyle, hayli ferahtı ama, bütün
gece hemen hemen yarım saat olsun uyumamıştı.

"Neyi beyefendi?"

"Otelci'nin evine gittin mi?"

Birden hatırlayarak:

"Haa... hayır. Kâtibini gönderdim..."

"Orada mıymış?"

"Yokmuş beyim."

"Şaşılacak şey," diye geçirdi Emniyet Müdürü.

Kel Mıstık:

"Teşrif vilayete tabii?"

"Evet, Vali Bey sabah sabah bekliyor!"

Kel Mıstık o sıra Emniyet Müdürü'nün evine şu meseleyi,
"Herif'in Otelci'nin evinde de olmadığını bildirmek için gelmiş,
ne yapmaları gerektiğini öğrenecekti. Vali Bey'in bu kadar erken
vilayete gelmesine şaştı:

"Demek Vali Bey bu saatte makamında?"

"Öyle."

Yarım sağla arabanın içine döndü:

"Niye?"

Emniyet Müdürü az kalsın, "Yarası var da gocunuyor," diyecekti,
kendini tuttu. Ne olursa olsun, vilayetin en büyük mülki amiriydi!

"E... bazen öyle icap eder."

Yeni bir yarım sağ, yeni bir göz kırpış:

"Niye?"

"Ne niye?"

“Neden icap eder?”

Emniyet Müdürü’nün birden tepesi attıysa da terslemeyi uygun bulmadı. Kel Mıstık çok işlerine yarıyordu sırasına göre. Baştan atmak için, “Hikmet-i hükümet derler buna Mıstık Efendi,” dedi.

Hiçbir şey anlamayan arabacı, kırbacını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattıktan sonra, kendi kendine mırıldanmaya başladı:

“Hikmet-i hükümet... hikmet-i hükümet... hikmet-i hükümet...”

Vilayetin üç katlı, harap ahşap yapısı önünde beyefendiyi indirdi. Emniyet Müdürü geç kalmışçasına, adeta koşarak yapının tahta merdivenini çıkarken, meraklılar arabacıya sokuldular. İçlerinden kravatlı, efendiden biri sordu:

“Emniyet Müdürü neden böyle erken erken geldi Mıstık?”

Kendini kasarak:

“Vali Bey çağırtmış!”

Başta soruyu soran kravatlı, şaşıldı:

“Vali Bey mi?”

“Bu saatte?”

“Çok mühim bir şey mi var acaba?”

“Belki de seferberlik?”

“Olur olur...”

“...”

“...”

Gene kravatlı, Mıstık’ın az önce arabada Emniyet Müdürü’ne sorduğu gibi bir göz kırpmıyla, “Niye?” dedi.

Mıstık çalımla:

“Ne niye?”

“Vali Bey niye bu kadar erken gelmiş makamına?”

Emniyet Müdürü’nü hatırlatarak:

“E... bazen öyle icap eder...”

“Niye? Neden icap eder?”

Arabasına atlarken, “Hikmet-i hükümet derler buna,” dedi.

Dizginleri toparlayıp kırbacını hayvanların yeleleri üzerinde şaklattı:

“Deheeeeeey!”

Orada kalanlar, en çok da kravatlı, efendiden adam şaştı arabacı Mıstık'ın "hikmet-i hükümet"ine. Yıllardır tanıdığı, ayyaş, geveze, üstüne vazife olmayan şeylere burnunu sokan, içip içip kaldırımlara sızan biri ne biliyordu "hikmet-i hükümet"i?

"Herif diplomatlıktan da çıkıyor," dedi.

"Çakar. Onun çakmadığı var mı?"

"..."

"..."

Tam bu sırada akşam, Emniyet Müdürlüğünde "Müfettiş" in kimliğini, kendisine çaktırmadan öğrenme görevi verilen "Sivil" geliverince, sözü kestiler. Merakla, genç adama bakıyorlardı. O, hiçbirisiyle ilgilenmeden merdiveni ciddi ciddi çıktı. Bütün gece imanı gevremişti koş oraya, koş buraya. Hani şu herif "Müfettiş" değil de, herhangi zararlı biri olsa, şu anda eline geçse...

İlk katın insansız loşluğunu geçip ikinci kata çıkılan merdivene yöneldi.

... Eline geçse, itoğlu itin anasından emdiğini burnundan getirirdi. Ulan anlamıştı işte müfettiş mi ne Allanın belası olduğunu... Buraya da ne için gelirse gelsin. Yattığı, zıbardığı yeri saklamakta ne mana vardı? Sonra, müfettiş, bilmem ne? Tefiş edecek de ne olacaktı? Otellerin pisliği, lokantaların sağlık kurallarına uymaması, sokaklar, esnaf, A'dan Z'ye kadar her şeyin bozuk olduğuna dair düzenleyeceği rapordan da ne çıkacaktı? Düzelecek miydi? Bütün bunları Ankara bilmiyor muydu?

İkinci kat. İkinci kat, birinciye bakarak az daha aydınlıktı ve çok iyi tanıdığı Zeynep Ana tahtaları siliyordu.

"Kolay gelsin," dedi.

Geveze kadın hemen ayağa kalktı, haber verdi:

"Vali Bey erken erken geldi!"

"Bizimki yanında mı?"

"O da az önce geldi."

Sivil, kravatını düzelterek üçüncü katın merdivenine yöneldi. A'dan Z'ye kadar bütün bozuklukları düzene sokabilecek miydi sanki vereceği rapor?

“... Ohoooo...” diye geçirdi. “... Şimdiye kadar nice nice raporlar verilmiştir. Bu da onların yanına gider, ebedi uykusuna varır!”

Üçüncü kat. Artık ne “Müfettiş,” ne vereceği raporlar, ne de verilecek raporla işlerin düzene girip girmeyeceği...

Valinin kapısına geldi. Vurdu, bekledi.

Emniyet Müdürü'nün tanış sesi:

“Geel!”

Girdi.

Vali Bey elleri arkasında, odada sıkıntıyla dolaşırken kapı vurulmuş, kimin geldiğini merak etmişti. Sivil her ikisini başıyla kibarca selamladıktan sonra, “Maalesef, nerede kaldıklarını tespit edemedim efendim,” dedi.

Vali'nin birden öfkesi taşarak:

“Neden? Neden tespit edemiyorsun? Vazifen ne?”

Emniyet Müdürü de kızmıştı bu soruya. Laf mıydı yani? Herif kalkmış Ankara'dan özel olarak buraya gönderilmişti. Kim bilir ne maksadı vardı gelişinde? Şehrin otelleriyle hanlarından başka yerde yatıyor da, bunu, yani kaldığı geceyi, geçirdiği yeri bilhassa saklıyorsa, ne yapsındı emniyet? Şehirde davul çaldırıp tellal çığırtacak değillerdi ya!

Vali ise bildiğini okuyup duruyor, akşamdan beri birikenleri adeta kusuyordu:

“Emniyet demek, bir memleketin A'dan Z'ye kadar her türlü asayişle ilgili ve bu asayişin tanziminde birinci derecede görevliler ocağı demektir. Bir emniyet, önceden haber alma vasfına haiz olmalıdır. Haber, haberin sıhhatini belgeler, sonra da kanun çerçevesi dahilinde suçu suçsuzluktan ayırt etmek. Emniyetin birinci vazifesidir. Halbuki siz...”

Emniyet Müdürü'nün sabrı da taşmak üzereydi. Vali'nin sözünü keserek, sivile:

"Ona dair hiçbir haber alamadınız mı?"

Vali, Emniyet Müdürü'ne içerlediyse de, belli etmedi. Bakalım başka ne gibi bilgi toplamışlardı...

Sivil, az önce Vali'den yediği zılgıtın isteksizliğiyle, "Bazı şeyler öğrendik efendim," dedi.

Vali Bey merakla sokuldu:

"Mesela?"

"Mesela... Akşam saat dokuz sularında şehrin kıyı bir şaraphane-sine uğramışlar, şaraphaneyi çok pis bulmuşlar ama, asıl kızdıkları, şaraphanenin kirli duvarlarında çirişle asılı iktidar partisi büyüklerinin, pardon, büyüklerimizin taşbasma resimlerini görünce, bu saygısızlığa öfkelenmişler, bağırıp çağırmışlar şarapçıya..."

Vali ferahlıkla, "Öyle mii?" dedi. "Demek beyefendi iktidar partisini tutuyorlarmış?"

Emniyet Müdürü de memnun, "Öyle anlaşılıyor efendim," dedi.

Sivile döndü:

"Kimden öğrendiniz bunu?"

Sivil, "ifşa edeceği" sırrı bir yabancıнын işitip işitememesinden korkarcasına çevresini kolladı, sonra, "Şaraphane garsonu adamımdır efendim," dedi.

"Peki, şarapçıyı çağırtıp bizzat dinlemediniz mi?"

"Dinledim efendim."

"Neler anlattı?"

"Şarapçı pek bir şeyler anlatmadı ama, garson ve müşteriler arasında o sıra orada bulunan bir yakınımızın anlattığına göre, şaraphaneyi çok pis, çok kontrolsüz bulmuşlar, sağlık ekibinin gelip gelmediğini sormuşlar efendim..."

"Sonra?" dedi Vali.

"Sonra, bir bardak şarap istemişler, bir tek yudum almışlar, çok berbat bulmuşlar ve milletin sağlığı pahasına kazanç sağlamanın vatanperverlikle alakasını sormuşlar..."

Vali'nin korkusu büsbütün artmıştı. Emniyet Müdürü'ne hazin hazin bakarak başını salladı:

"Adam, işi, demek, çok sıkı tutuyor?"

Sivile sordu:

"Bütün bunlardan belediye reisi olacak kendini beğenmiş bahsettiniz mi?"

Sivil haklı olarak Emniyet Müdürü'ne çevirdi gözlerini. Öyle ya, belediye reisiyle ne ilgisi olabilirdi? Yahut da ne sıfatla uyarmaya kalkardı adamı?

Emniyet Müdürü:

"Bunu bizim bildirmemiz lazım."

Vali de hatasını anlamıştı, örtmek için emretti:

"Ne duruyorsun? Aç telefonu, ikaz et!"

Emniyet Müdürü telefonda şehrin Belediye Reisi'nin ev telefon numaralarını çevirdi: .

"Alooo..."

Hizmetçi kızıdan başka Belediye Reisi Beyefendi, hanımefendi, küçük hanımlar, küçük beyler uykudaydılar. Telefondaki "Emniyet Müdürü"nün önemi üzerine bilgisi olmadığından, "Uyuyorlar," dedi.

Emniyet Müdürü:

"Uyandır!"

"Uyandıramam."

"Niçin?"

"Akşam geç yattılar. Hanımefendi sıkı sıkı tembih etti, kim ararsa arasın bizi sakın uyandırma," dedi.

Emniyet Müdürü, hizmetçinin delibozuk biri olduğunu anlamıştı:

"Kızım, çok mühim bir şey söyleyeceğiz Reis Bey'e. Sen uyandır!"

Kart hizmetçinin erkeği hatırlatan yüzü karıştı:

"Uyandıramam dedim ya be! Aaa... ne laftan anlamaz insanmışsın! Bir insana bir laf bir sefer söylenir. Uyandıramam, o kadar! Nee? Maaşımı sen vermiyorsun anladın mı? Uyandırmayacağım işte!"

Kulaklığı hırsla yerine bırakıp bulaşıklarının başına giderken telefon yeniden çalmaya başladı. “Dert!” diye geri döndü. Belki başkasıydı. Kulaklığı aldı:

“Aloo... kim? Gene mi sen? Hayır, uyandıramam!”

Emniyet Müdürü yumuşaklıkla, “Bak, Vali Bey konuşacak,” dedi. Hizmetçi inanmadı:

“Hadi hadi, beni kandıramazsın. Vali Bey bu saatte horul horul uyur. Senin karşında çocuk yok. Zır zır edip durma, vallaha Reis Bey uyanınca derim, suçlu düşersin!”

Telefonu yeniden, daha büyük bir hırsla kapadı. Allah Allaah... ne laf anlamaz insanlar vardı şu dünyada be! İnsan olan bir insana bir laf bir sefer söylenirdi. “Uyandıramam!” demişti, ne diye zorlayıp duruyordu yani? Uyandır’mış. Uyandıramazdı! Hanımefendinin de bir bildiği vardı herhalde. Koskoca bir Belediye Reisi’nin karısıydı, bilmem ne müdürününki kadar akli yok muydu?

Mutfığa girdi.

11

Telefonun kim bilir kaçınıcı sefer çalması, önce hanımefendinin uykusuna girip uyandırmış, sonra da Belediye Reisi beyefendinin ağır uykusunu tırmalayarak onu, uykunun derinliklerinden yüze çıkarmıştı. Koyu uykuyla uyanıklık arası...

Hanımefendi delibozuk hizmetçisinin sesine kulak vermişti:

“Aloo... kim? Vali Bey mi? Bana bakın, karşınızda eşek yok sizin. Ben bugüne bugün koskoca bir Belediye İreizinin hizmetçisiyim. Bana kül yutturamazsınız. Deminki ses bilmem ne müdürü dedi, şimdi sen çıktın karşıma Vali’yim diyorsun. Vali Bey bu saatte değil, bundan iki saat, üç saat sonra bile uyanmaz. Hayır, uyandıramam! Ekmeğimi siz vermiyorsunuz, maaşı sizden almıyorum. Uyandırıp da sizin yüzünüzden ekmeğimden olamam!”

Hanımefendi karyoladan atladı. Dekolte geceliğinden taşan çıplak, löp löp göğsü, kolları, varisli bacaklarıyla telefona gitti.

“Kiminle konuşuyorsun kız?”

Kalın kara kaşları, erkek yüzüyle kadından çok kocaman elli, ayaklı bir erkeği hatırlatan Fatma, zaman zaman Belediye Reisi’nin kızlarıyla arkadaşlarını gerçekten erkek heyecanları içinde sarar, kucaklayıp sıkar, hatta altına alıverirdi. Hanımefendi üstüne gelip de, “Kiminle konuşuyorsun kız?” demeseydi, telefonu Vali’nin yüzüne şırak diye kapatacaktı.

“Kim olacak? Delinin biri hanımcıgım...”

Hanımefendi kulaklığı aldı:

“Ver bakayım. Alooo... kim? Vali mi? Siz misiniz beyefendi? Hay Allah kahretsin. Aman efendim, özür dilerim, çok affedersiniz. Bizim delibozuk hizmetçi, Fatma ayol. Kusura bakmayın beyefendi... Hanımefendi nasıllar? Eksik olmayın efendim. Bizimki mi? Uyuyor henüz. Akşam biraz fazla kaçırdı viskiyi. Mani olmak mı? Bilmez misiniz, hanım sözü dinler mi hiç? Sağ olsun, iyidir hastır ama, söz dinlememesi olmasa. Kim dediniz efendim? Müfettiş mi? Lokantaları, otelleri mi teftiş etmiş? Yaaa! Hemen, hemen uyandırayım beyefendi, bir dakika...”

Kocasının, “Bu şehrin pisliğiyle başa çıkmak imkânsız. Sağlık müfettişlerinden, belediye memurlarına kadar herkes kendi dalgasında. Bir gün Ankara’dan suret-i hususiyede bir müfettiş gelirse de bizden habersiz bir teftiş yapsa, hepimiz şapa otururuz!” dediğini hatırlamıştı. Heyecanı telaş halinde artarak kocasını uyandırmaya koşarken, küçük kızı, kavuniçi geceliğinin fazla açık yakasından taşan zengin göğsüyle, uykulu uykulu sordu:

“Kim o telefon eden sabah sabah, anne?”

Kızına cevap verecek durumda değildi. Kocasının yanına telaşla gitti, sarsarak uyandırmaya başladı:

“Bey, bey hişt, bey...”

Saçlarının yarısından çoğu ağarmış Belediye Reisi’nin iri gövdesinden içinin derinliklerine sanki elektrik dalgaları yayıldı. Karısı

tekrar, sonra tekrar sarsıp, “Bey, bey hişt, bey” lere devam edince, yarıbuçuk uyanarak:

“Hık!”

“Korktuğunuza uğradınız galiba. Ankara’dan bir müfettiş gelmiş, akşamdan beri lokantaları, otelleri teftiş ediyormuş...”

Doktor ısrarla, “Sakin yataktan sıçrayarak kalkmayın, fazla heyecanlanmayın,” dediği halde, sıçrayarak kalktı, yere heyecanla atladı, üzerleri kılı kocaman ayaklarına rugan terliklerini heyecanla giyerken:

“Telefonda mı? Bekliyor mu?”

“Telefonda,” dedi hanımefendi.

Küçük kız niçin telefon edildiğini öğrenmişti sabah sabah. İki ablasıyla ayrı karyolalarda yattığı yatak odalarına koştu. Ablalar da uyanmıştı. Haberi verdi:

“Ankara’dan bir müfettiş gelmiş!”

Ablalara neydi?

Mavi dekolte geceliklisi, “Ee, n’olmuş gelmişse?” diye sordu.

Öteki hepsinden güzeldi:

“Genç miymiş? Yakışıklı mıymiş?”

Yeşil geceliğinin göğsünden fırlamış sağ memesini çevik bir el hareketiyle içeri itiverdi.

Küçük bayağı sinirlendi:

“Ne bileyim genç mi, yakışıklı mı?”

“Git öğren, emrediyorum sana!”

Küçük, bir erin esas vaziyetiyle toplanıp selam çaktı:

“Emredersiniz bayan!”

Büyük de güzeldi ama, boyluydu bir parça. Boylu olmasa bir, bir de yüzünde, daha çok da çenesinde sivilceler olmasa.

“Gece rüyamda kimi gördüm bilin bakalım,” dedi.

Ortanca:

“Bilmeyecek ne var?”

Küçük:

“Bozacı Nejat’ı mı?”

En büyük karyolasına sırtüstü uzandı, elleri başının altında. Tıraşlı koltukaltları görünüyordu. Gözlerini kırmızı gece lambasının hâlâ yanmakta olduğu tavana dikmişti. Her zamanki gibi, aklında iriyarı, bir kız kadar güzel eczacı Nejat. Günde birkaç sefer laf olsun diye eczaneye uğrar, laf olsun diye çeşitli kremler, losyon Es'ler alırdı. Genç, yakışıklı eczacı çakıyordu ama, ortancaya bitiyordu o asıl. Ortanca şehirde bir taneydi onca. Eski güreşçi mi, boksör mü ne, bir doktorla kırıştırdığını, doktorun kıza abayı yaktığını bilmesi hemen balta olacaktı ama, çekiniyordu. Çünkü delibozuğun biriydi doktor. İkide bir, "Yumruklarım kaşınıyor, dağıtılmak ihtiyacında olan çene var mı?" diye meydan okurdu sağa sola. Şayet kırıştırdığı ortancaya asıldığını duysa, kaşınan yumruklarıyla...

Ortanca, "Bizim boksör," dedi, "bugün gene benimle boks antrenmanı yapacak!"

Küçük:

"Fena mı?"

"Canımı yakıyor kız!"

Büyük hâlâ tavana dalgın dalgın bakıyordu.

Ortancanın dikkatinden kaçmadı:

"Ne o abla hanım, pek romantik bir poz içindesiniz gene!"

Küçük hınçla:

"Nejatçığını düşünüyordur..."

Ablasının ne dediğini duymadı. Öyle sinirleniyordu ki. Nejat ona göreydi işte, ona göre. Ne diye ablası daha önce tanışivermiş, kırıştırmaya başlamıştı? Korkmasa, ablasının elinden almaya kalkardı ama, korkuyordu. Hem de beybabasından. Gençliğinde kırıdığı ceviz kırkı değil, belki de yüz kırkı geçmiş babasının gözü hâlâ çöplükte olduğu halde, kızlarını sıkmaktan yanaydı. Yoksa koskoca Belediye Reisi'ydi, yok herkesin gözü onların üstündeydi, yok karşı parti, muhalefet vardı memlekette. Herkesin yaptığı göze batmazdı da, kendilerinininki...

Annesi oda kapısında belirip de, "Uyandınız mı?" diye sorunca, düşüncelerinin zinciri koptu.

“Uyandık,” dedi.

“Babanız korktuğuna uğradı.”

Üç kızın üçünü de ilgilendirmezdi ama, gene de laf olsun diye sordular:

“Ne oldu?”

“Ankara’dan bir müfettiş gelmiş gizlice. Şehrin lokantalarını, otellerini teftiş ediyormuş!”

“Babama ne?” dedi büyük.

“Hiiç,” dedi anne. “Babana göre hava hoş ama, Vali Bey pek telaşlanıyormuş!”

Ortanca, “Niye?” diye göz kırptı.

İriyarı, ama genç baba, karısının omuzu üzerinden cevapladı:

“Yarası olan gocunur, kızım!”

Belediye Reisi ellinin üstünde, ama yaşından çok genç gösteren bir adamdı. Akşam fazla kaçırıldığı viskinin, daha doğrusu şeytana uyup viski arasında yuvarladığı rakı, votkaların karışmasıyla berbat haldeydi.

“Bana çabuk bir Alka!” dedi.

Hanımfendi yeşil sabahlığıyla bir koşu gitti, yarım bardak su, bir Alka tabletiyle geldi. Reis Bey tableti mavi kabuğundan soyup yarım bardak suya attı. Beyaz tablet suyun içinde döne, kıvrana, fısıldaya erimeye başlamıştı. Biriken suyun içinde adeta ihtilal oluyordu: Küçük küçük kabarcıklar cızırtılarla suya başkaldırarak atmosferlerini parçalamaya çalışıyor, ama suyun havayla birleştiği yere gelince patlayıveriyorlardı. Sonunda her şey bitti. Yarım bardak su, ihtilalci, afacan, yaygaracı Alka’yı eritmiş, çözmüştü.

Reis Bey buzdolabından getirilmiş Alka’lı suyu sıcak midesine indirip boş bardağı karısına uzattı:

“Oooooh!”

Sonra gülerek:

“Demek eşek Fatma... ha?”

Hanımfendi gülmedi, kızdı:

“Gülme şu sersem kıza!”

“Ne olmuş anne?” diye sordu büyük kız.

“Emniyet Müdürü’nü azarlamış telefonda. Sersem!”

Kızlar, birden meraklandılar:

“Azarlamış mı? Nasıl?”

“Adam, Vali Bey’le birlikteymiş. Babanı aramışlar. Hani akşam tembih etmiştik ya, babanı kim ararsa arasın uyandırmasın diye? Sen tut...”

Kızlar katıla katıla güldüler.

Reis Bey, “İyi yapmış,” dedi. “Aferin benim Fatma’ma...”

Seslendi:

“Fatma!”

Suçlu bir karşılık:

“Efendim beyefendi?”

“Hanıma bakma sen. Vali Bey’le, Emniyet Müdürü’nden başka kim olursa olsun, sabahleyin beni uyandırma olmaz mı?”

Mutfak kapısında durmuştu, bulaşık sulu elleriyle, “Peki beyefendi...” diyecekti, hanımın çatık kaşları, asık yüzünden korktu. Gözlerini önüne indirdi. Fakat şu beyefendi... “Olsun, saçları ağarmış olsun. Yakışıklı adam ya sen ona bak! Boy, pos, endam, kırpık bıyık...”

İçini çekti. Nerdeee... imkân mı vardı?

Erkek suratlı hizmetçisinin aklından geçenlerden habersiz Belediye Reisi, sırtına ceketini isteksizlikle geçirdikten sonra, karısının düzelttiği kravatını aynada kontrol etti, mırıldandı:

“Öyle de uyku var ki!”

Hanımfendi sinirlendi:

“Bu Vali de deli midir nedir? Saat dokuz yok daha. Ne diye herkesi tatlı uykusundan uyandırır, bilmem ki!”

“Efendim,” dedi Reis, “kafam kızarsa gitmem, mecbur değilim. Bana ne müfettişten, otelleri teftiş ediyormuş. Ediyorsa varsın etsin. Rapor mu verecek pis diye, sağlık kurallarına uymuyor diye? Versin. Ankara ne yapacak bana? Saçlarımdan tutup tavana mı asacak? Kafamı kızdırırlarsa al atını ver tımarımı der çıkarım işin içinden!”

Büyük toprak sahibi, inadına zengin bir adamdı. Hatta Belediye Reisliği'ni "fahri" yapıyor, laf olsun diye alıyordu maaşını. Tutku-ları vardı: İçinde oturduğu şehrin bu birinci sınıf caddesindeki aşı boyalı konak, dededen kalmaydı. İstese bir değil, beş on apartman yaptırırdı. Gerçi apartmanları vardı ama, oturmuyordu. Kiradaydılar. Dedesinden kaldığını sık sık, sağda solda anlattığı bu ev bir dede ocağıydı; burayı bırakıp başka yere taşınmayı dede ocağına saygı-sızlık kabul ediyordu.

İsteksizlikle evden çıktı, kapıda onu bekleyen 1946 model Cadil-lac'ına atladı.

Vali'nin odasında Emniyet Müdürü, Emniyet'in irili ufaklı memurları, çeşitli lokanta, içkili yerler, otel sahipleri toplanmıştı. Vali Bey her zamanki Vali Bey değildi. Rengi kireç kesilmiş, yarı sinirli, sorup soruşturuyor, "adamin" geceyi nerede geçirdiğini, şu an nerede bulunduğunu tespit edememenin korkulu öfkesini taşıyordu.

Belediye Reisi'nin içeri girdiğini görünce esnafla Belediye, Emni-yet'in irili ufaklı memurlarını bırakarak, "Gel birader," dedi, "nere-desin yahu?"

İnadına esneyen Belediye Reisi, "Rahatsızım da," dedi.

"Geçmiş olsun. Neyiniz var?"

"Akşam karışık, çeşitli içkiler almışım da..."

"Geçer," dedi Vali.

Sonra Belediye Reisi'nin, "Yok geçmeyecekti? Geçermiş. Bu yaşta bu zekâ" gibilerden düşünebileceğini hesaba katmadan, durumu kısaca anlattı: Anlaşıldığına göre, Ankara'dan gizlice bir müfettiş gönderil-mişti. Adamin bütün gece arandığı halde bulunamayışı, bir yerlerde gizlenmiş olmasındandı. Bütün mesele, gizlendiği yeri tespit edip...

Geceyi evinde geçirten uzun boylu Otelci korkuyla bakındı çev-resine. Şurada burada, daha çok da Emniyet'te falan adamı otelde gördüğünü, fakat sonra ayrıldıklarını söylemiş, geceyi evinde geçirt-tiğini, hatta avanta verdiğini saklamıştı.

Vali Bey:

“Haydi, gidebilirsiniz. Bir şartla: Adamı nerede görürseniz en yakın karakola haber verin. Fakat anlıyorsunuz ya? Herif Ankara’dan buraya gizlice, vilayetimizi teftiş etmek için gönderilmiştir. Sakın kendisine bir şey...”

İrili ufaklı, toplu, zayıf bir alay esnaf, “Merak etme beyim,” dediler. “Müfettiş değil, şeytan olsun isterse...”

Esprileriyle tanınmış lokantacı Çakal Ali kaçırdı:

“O tilkiyse biz kuyruğuyuz beyim!”

“Kodaman”ı evinde saklayan uzun boylu Otelci endişeyle oradan ayrılmıştı. Vilayetten çıktı. Kel Mıstık bekliyordu. Otelci’yi görünce göz kırparak sokuldu:

“Ne haber?”

Üzerindeki şüpheleri büsbütün silip atmak için, “Vali, Emniyet Müdürü, derken Belediye Reisi... Ulan amma da cayırdattı şehir herif be!” dedi.

Arabacı Kel Mıstık başını önemle salladı:

“Eee... tabii. Hikmet-i hükümet aslanım!”

Otelci duymadı. Kel’in arabasına girdi. Kel yerine atladı, dizginleri topladı, kamçısını hayvanlarının yeleleri üzerinde her zamanki gibi şaklattı:

“Deheeeey!”

Yolda hiçbir şey konuşmadılar. Kel Mıstık anlıyordu işin deşetli önemini.

Araba içine yarım sağla hafifçe eğilerek, “Ne adam olduğumu anladınız mı?” dedi.

Otelci, böyle bir adamı evinde gizlice misafir edip sonra da bunu ilgili makamlardan saklamış olmanın korkusuyla:

“Ne?”

“Ne adam olduğumu anladınız mı?”

“Ne gibi?”

“Herifi keşfeden ben oldum. Sırası gelip de kırk yıllık arabacıyım, gözümünden şeytan bile kaçamaz dedim mi, basıyorsunuz kahkahayı. Nasıl? Kaçar mıymış, kaçmaz mıymış?”

Otelci ne kaçar dedi, ne de kaçmaz. Üzerinde durmadı hatta. Bir an önce eve gitmek, “Herif”in durumuyla ilgilenmekten başkasını düşünmüyordu. Peki ama, enine, boyuna, yüz kilonun üstünde, üstelik ayakkabıları da zıt zıt zıt eden bu koca herifi evinden nasıl çıkaracak, nasıl komşulara falan çaktırmadan savacaktı?

Yolda Kel Mıstık’ın boyuna işleyen çenesiyle ilgilenmeden, eve korkuyla geldi. Anahtarıyla kapıyı açtı, girdi. O ne? Derinlerden bir horultu geliyordu. Bu horultunun ne işi vardı evinde? Bunca yıllık evde şimdiye kadar böyle bir horultu...

Kafasında şimşek çaktı: Sakın “Müfettiş Bey” horlamasındı?

Üst kata, “Müfettiş Bey”in misafir edildiği odaya heyecanla gelince anladı: Horlayan gerçekten de “Müfettiş Bey”di. Sağa baktı, sola baktı, ne yapacaktı şimdi? Kapısını vurup girse, sarsarak uyandırsa da “feci şekilde” horladığını söylese... çok ayıp kaçacağından başka, herif belki de kızardı. Uyandırmasa, bu makaralı horultu mahalleye yayılabilir, şimdiye kadar mahallenin tanımadığı bir horultu, evinde sakladığı adamı ele verebilirdi.

Sesli sesli öksürdü. Pencerenin tül perdesinden içeri baktı: “Herif” sırtüstü yatıyordu, camız gibi. Açık ağzıyla kalın kalın horluyor, dünyayı umursamıyordu. Emniyette, şurada burada adamın kendi evinde misafir olmadığını söylemeyip saklamasaydı zarar yoktu. Varsın makaralı, makarasız... dilediği gibi horlasındı. Ama şimdi, yeniden öksürdü, sonra tekrar. Tınmıyordu bile herif!

Karısının odasına koştu. Yoktu. Sağa sola arandı, yok yok yok.

Metresinin katına indi, odasına girdi. Uyuyordu. Minyon vücuduyla çok iri bir virgülü hatırlatarak tatlı tatlı kıvrılmıştı. Dayanamadı. Yanına gitti. Çıplak bacaklarını, kocaman virgülün iri eğrisini okşamaya başladı. Genç kadın neden sonra uyandı, döndü. Uykulu uykulu baktı. Birden tanıyamadı Otelci’yi. Düşünde “Müfettiş Bey”le birlikteydi. Boğaz’daki bir otelde. Bu pis herif de ne diye okşayıp tatlı rüyasından uyandırmıştı sanki?

“Ne var sabah sabah be?”

Otelci karyolanın ucuna ilişti:

“Bir halt ettik ki sorma!”

“Ne haltı?”

“Horultuyu duymuyor musun?”

“Düşümde onun...”

“Bir şey değil, mahalleye yayılırsa yandık!”

“Niçin?”

“Bildğin gibi değil, herif şehri altüst etti. Demin beni vilayete çağırmışlardı, gittim. Hemen hemen bütün esnafı toplamışlar. Emniyet Müdürü bile oradaydı. Derken Belediye Reisi de geldi. Herifi aratmışlar bütün gece. Bulamayınca deliye dönmüşler!”

“Bizde misafir kaldığını niye söylemedin?”

“Ne bileyim ben? Eşeklik işte. Sakladım önce, sonra da öyle gitti. Şimdi düşünüyorum, herif uyanacak, çıkıp gidecek. Mahalleli de görecek. Nasıl yapsak bilmem ki?”

Odanın içinde dolaşmaya başladı. Gerçekten, nasıl defedecekti herifi?

Tam bu sırada nikâhlı karısının geniş kalçalarıyla merdiveni çıkıp sofayı odasına doğru geçtiğini gördü. Az sonra da gitti, odasında buldu.

“Nerdeydin?”

Hani yıllardır unuttuğu kıskanç kocalara mahsus bu soruştan memnun, “Karşı terzilerdeydim,” dedi.

“Horultu dışardan işitiliyor mu?”

Kadın farkında bile değildi. Kulak verdi:

“Yoksa Müfettiş Bey mi horluyor?”

“Canım bırak şimdi bunu, duyuluyor mu komşulardan, duyulmuyor mu?”

Şaşırdı:

“Ne?”

“Herifin horultusu!”

Ferahladı:

“Duyulmuyor.”

“Aman duyulmasın da. Sakın orada artık eksik bir laf etmeseydin!”

Endişeyle:

“Ne gibi?”

“Herifin bizde geceyi geçirdiğini falan...”

Bir an buz gibi olduysa da, kendini toparladı:

“Edilir mi?” dedi. “Deli miyim? Aklımı peynir ekmekle mi yedim?”

Oysa neler de neler konuşmuşlardı terzinin bilgiç, ağzı kara, yarısı yerde bodur karısıyla!”

Kocasını kâtibin erkenden alıp götürmesinden faydalanarak koşmuştu. Bodur karı mutfakta bulaşık yıkıyordu. Otelci’nin karısını görünce, akşamki böğürmeleri hatırladı. Kadın ne zaman dayak yese böyle böğürür, kıyametleri koparırdı. Sormaya kalmadan başlamıştı anlatmaya:

“Sorma gülüm sorma, neler oldu bu gece!”

Terzinin karısı çok önemli bir şeyler geçtiğini anlayarak bulaşıkları bırakıp mutfak kapısının eşiğine oturmuş, koynundan sigara paketiyle kibritini çıkarıp bir sigara yakıvermişti. Bayılırdı sigara içerek dedikodu yapmaya.

“Allah tarafından olacak, gece yarısı bizimki bir Müfettiş getirdi eve. Baktım tahtalar, merdiven basamakları gıcınıır, gıcınıır, gıcınıır... Şeytan dürttü. Yavaşça atladım yataktan, kapıyı aralayıp baktım ki, ne bakayım, enine, boyuna, kapı gibi bir adam. Elinde sarı çantası, mebus şapkası... Nasıl yakışıklı, hani laf aramızda, tam senlik!”

Terzinin ufak tefek karısı gülmüştü:

“Kaşı gözü yerinde hı?”

“Tam senlik dedim ya!”

“Bıyığı?”

“Kız tam senlik dedim işte... Yüz kilodan fazladır eksik değil...”

Terzininkinin içinden baygınlığa benzer bir şeyler geçmişti:

“Rakılı rakılı, sigaralı sigaralı kokar o kurban olduğum ha?”

“Duur, dinle. Baktım içeri dışarı girip çıkıyorlar. Hele fahişeyi görme. Zaten aylardır yerde miyim gökte mi, bilmiyorum, bir de merdiven başında bizimkiyle sarılıp şapur şupur öpüşmesinler mi?”

“Kim?”

“Fahişe!”

Terzininki heyecanla kımıldanmıştı:

“Eee???”

“Deli kafam bir hükmetti, ne oldum, nasıl oldum bilmem. Allah tarafından bir cesaret geldi, başladım bağırmaya!”

“Ne diye kız?”

“Müfettiş Beeey, Müfettiş Bey, diye. Şöyle bir hatırlıyorum. Bizimki de fahişe de bir telaşlandılar. Çenem durur mu? Ver yansın. Artık ne bileyim? Saydım döktüm: Adaletini göster, evimde, namuslu evimde nikâhsız avrat taşıyor aylardır. Kanuna sığar mı? Hak mı, adalet mi?.. Beni kendir kement zapt edemezdi. Uzatmayalım, müfettiş geldi, susturdu beni. Kurban olduğumda bir eller var kız, tombul, kıllı kıllı. Sıcacık!”

“İnsanı o ellerle sıkı sıkı tutup canını acıtmalı ki...”

“Dinledi, dinledi... Sonra ne dedi biliyor musun?”

“Ne dedi?”

“İstersen derhal muameleye geçeyim ama, kocan hapse girer, dedi. Halbuki sen ikisi birden girer, sonra da karıdan kurtulursun dediydin. Karı nikâhsızmış, girmemiş. Girse bile, bizimkini de attıktan sonra, ha girmiş ha girmemiş... Öyle değil mi?”

Terzininkinin yüzünden bozulmanın esmer gölgesi geçmişti:

“Ne bileyim? Ben de başkalarının yalancısıyım. Öyle biliyordum. Demek ikisinin içeri düşmesi için nikâhlı olmaları lazım mı ha?”

“Öyle dedi Müfettiş Bey.”

“Neyse... sonra?”

“Sonra, adam iyi adam, bilgili adam, ağırlığınca altın eder. Beni bir kenara çekti...”

Terzininki yerinde gene iştahla kımıldandı:

“Eee??? Kenara çekti demek?”

Otelci'ninki de memnun, hatta gururlu:

“Sorma!”

Göz kırpmış, atmaya başlamıştı:

“Bileğim sıcacık avucunda. Demek herif üstüne ortak getirdi, dedi. İçim bir kabarsın, bir ağlamaya başlayayım... Çenemden tutup başımı kaldırdı, sus dedi, sus ağlama. Gözü çıksın o midesiz herifin. Senin gibi mayalar gibi kadını bırakıyor da, yazının çirozlarına tapıyor ha, dedi.”

Terzininkinin içinden bir kıskançlık geçmişti.

“Sağına baktı, soluna baktı. Görünürlerde kimseler yok. Beni kucakladı, kendine çekti, gözlerimin yaşını sildi avuçlarıyla!”

Yoo, terzininkinin bu kadarına tahammülü yoktu. Kocaman elli, ayaklı, bastığı yeri cızırdatan, üstelik boylu poslu, yakışıklı, kara bıyıklı bir erkek güzelinin, şu yağ tulumunu sarıp gözyaşlarını avuçlarıyla kuruluması... İnanmamıştı, inanmamıştı ama, renk vermeye çalışmış, onu “fahişe’yle” kıyaslamıştı. “Fahişe” nerdee, bu yağ tulumu nerdeydi!

“Sonra?”

“Sonra, dedi ki; sen hiç merak etme şekerim. Biraz fedakârlık yapabilir misin? Ne gibi dedim. Böyle böyle, para, bilezik falan. Ben onu buradan çekip gitmeye razı ederim, dedi. Hemen sıyırdım bileziklerimi, birikmiş paralarımı da...”

“Herife mi verdin?”

“Herife değil, müfettişe. Fahişeye verip buradan aşıracak!”

Adamın bütün bunları “fahişe”ye verip vermeyeceği de önemliydi ama, asıl önemli olan, yağ tulumuna “Şekerim” demesiydi adamın. Doğrusu aşkolsundu. Boylu, poslu, yakışıklıydı ama hiç mide yoktu demek?

Terzininki tabii bütün bunları da belli etmemişti.

Tam bu sırada kocasının arabasıyla geldiğini duyarak koşmuştu eve. Kocasını yanından düşünceli düşünceli ayrılmadan önce sıkıladı yeni baştan:

“Sakin kimseye kaçırma herifi evimizde misafir ettiğimizi ha!”

“Deli miyim? Kaçırılır mı?”

Adam hızla gittikten sonra geçti karyolasına oturdu. Gerçekten de, delilik etmişti terzininkine açılıp saçılmakla. Bin kere kendi ken-

dine yemin, ant eder ağzından bir şeyler kaçırmamak için, duramaz, hemen koşardı terzininkine. Terzininki de hani dost yüzlü düşmandı ya, düşünmek istemezdi bir türlü. Geveze, ağzında mercimek ıslanmaz, kıskanç...

O sıra evlerinin penceresinde, kıskançlığın kararttığı esmer yüzüyle Otelcilerin sokak kapısına bakıyordu. Adamı pek merak etmişti. Bakalım yağ tulumunun anlattığı gibi yakışıklı, iriyarı, tuttuğu yeri koparıp morartacak kadar güçlü müydü?

Birden karşı pencereye çıkıveren Otelci'yle karşılaşınca, içeri çekildi. Otelci de evinin terzilere bakan penceresinden çevreyi kontrol etmek isteyerek, pencereye gelmişti o sıra; terzininkiyle karşılaşmış, kadının onlara bakmakta olduğunu anlamıştı. Sakın "Herifin horultusunu duyduğu için pencereye çıkmış olmasındı?"

Metresi yanına geldi:

"Ne o? Kime bakıyorsun?"

"Hiiç," diye pencereden çekildi.

"Seni seni, bilmem mi ben seni?"

"Neyimi bilirsin?"

"Terzinin bodurunu dikizliyordun, değil mi?"

"Vallahi değil, billahi değil."

"Sus sus haydi, midesiz. Bana bak: Bana çok çabuk, ama çok çabuk bir ev tutup, beni bu iğrenç, üstelik sucuyla oynaşan alçak karının yanından ayırmaz, söz verdiğin bileziklerle küpeyi, mantoyu satın almazsan, vallahi de durmam burada, billahi de, anladın mı?"

Bilezikler, küpe, manto, şu bu önemli değildi. Önemli olan; genç kadının, müfettişin yanında da kaçırdığı, sucu meselesi. Gerçi nikâhlısını sevmiyor, sucudan değil, hiç kimseden kıskanmıyordu ama, gene de çevreye karşı, nikâhı altında bir kadının oynaması, oynayabilmesi kanına dokunuyordu.

"Bırak bunları," dedi. "Bilezikler, küpe, manto kolay. Şu sucu meselesi..."

Genç kadın gene kızdı:

“Ay ay... yalan mı sanıyorsun? İftira mı ediyorum yani? Vallahi de doğru billahi de. Karın, karşı terzinin boduru, öbür taraftaki avukatınki... Bunlar yere bakan yürek yakan cinsten. Haftadan haftaya sinemaya giderler. Niye? Hepsinin ayrı ayrı birer tane var da ondan!”

Otelci'nin öfkeden kaşı gözü oynamaya başlamıştı.

Bu sırada birden evi adeta temellerinden sarsan kalın bir öksürük top gibi patlayınca, kendine gelerek karısını falan unuttu. “Herif” uyanmış olacaktı. Koştı. Pencerenin tülü ardından içeriye yavaşça baktı: Kısa külotu, tire fanilas, kocaman göbeğiyle falan karyoladan atlamıştı. Sofaya bakan pencerenin tül perdesi ötesindeki ince, uzun gölgeyi gördü. Otelci olduğunu anladığı halde, gene de gürledi:

“Kim var orada?”

Otelci yerlere geçerek, “Benim beyefendi!” diye koştu.

İçerden sürgülü kapı açıldı. “Kodaman,” kocaman göbeğiyle, “Saat on bire geliyor be,” dedi. “Ne diye uyandırmadınız beni bu saate kadar?”

Ellerini önünde ovuşturarak Otelci kekeleydi:

“Ce... cesaret edemedim beyefendi!”

“Niçin?”

“Horul horul uyuyordunuz da!..”

“Haa, evet. Horlarım biraz ama, hiç kimseyi rahatsız etmem. Demek horultum dışarıdan duyuluyor?”

Otelci, “Hem de nasıl. Sokaktan duyulacak diye ödüm koptu!” diyemeyeceği için, “Biraz,” dedi.

Duymadı bile. Gece gene düşünde “kenef karısı”yla uğraşmıştı. Bugün ne yapıp yapıp ya banka ya da posta yoluyla beş yüz mü olur, bin mi... bir şeyler yollamalıydı. Aksi halde, İstanbul'a döndüğü zaman kıyametleri koparırdı lanet!

Pantolonunu bacağına çabucak geçirdi.

Otelci gene çekinerek sordu:

“Sütün yanına, tereyağı, reçel de emreder misiniz?”

Akları kanlanmış iri gözlerini öfkeyle çevirdi:

“Ne?..”

“Sütün yanına diyorum efendim...”

“Ne olmuş sütün yanına?”

“Tereyağıyla reçel emreder misiniz?”

“Deli misin sen be?”

Bileğindeki saati Otelci’nin göğsüne sokarcasına:

“Görmüyor musun? Saat on bire geliyor! Öğle olmuş. Bu saatte süt ne demek? Tereyağı, reçel ne demek?”

Zııt zııt zııt... dışarı çıktı. Sofanın sağına baktı, soluna baktı, gene gürledi:

“Abdest bozacak, el yüz yıkayacak bir yer yok mu?”

“Var efendimiz, buyrun!”

Maşayı hatırlatan Otelci merdiveni koştu, alt kata hızla indi.

“Sema!”

Genç kadın odasında boyanıyordu:

“Ne var?”

“Beyefendi el yüz yıkamaya iniyor, yeni havlu çıkar!”

Sema hiç de Otelci gibi telaşlanmadı. Ne diye telaşlanacaktı? İnce, uzun, geniş, alımlı çalımlı, zengin, fakir... efendi, bey, beyefendi, paşa, âlim, cahil... ne olurlarsa olsunlar; erkek değiller miydi? Gene ne olurlarsa olsunlar güzel, akli başında bir kadının karşısında kırılıp dökülmeye mecbur değiller miydi? İşte şu merdiveni zııt zııt zııt inmekte olan sayın bay mesela. Adres vermiş, fırsat bulsa ayaklarını öpmeyecek miydi? Otelci korkup çekinsindi, ona ne?

“Orada,” dedi, “sandıkta. Al götür!..”

Otelci sandığa gitti, kaba tüylü, mavi, yeşil, sarı, kırmızı işlemeli beyaz havluyu aldı, koştu.

“Kodaman” iri göbeğiyle sofada hırslı hırslı dikilmekteydi:

“Hani? Nerde?”

“Burada beyefendimiz, buyrun!”

Önden koştu, tuvaletin kapısını açtı.

“İyi, anladık. Benimle beraber mi gireceksin kenefe?”

“Aman efendim, rica ederim...”

“Ver şu havluyu. Haydi, yallah!”

Otelci tekme yemiş köpek gibi metresinin odasına döndü. Genç kadın hâlâ boyanmasını bitirememişti. Gülerek:

“Ne o? Kovuldun mu?”

Canı burnuna gelmişti Otelci’nin:

“Ne yapsak yaranamıyoruz birader. Bu büyük adamların hiç yüzlerinde gözleri olmuyor. Bir şey değil, evden nasıl çıkaracağız bakalım...”

Odanın içinde gitti, geldi, metresinin tam arkasında durdu. Genç kadının aynada boyanmakta olan hayaline bakıyor, görmüyor, görse bile anlamıyordu.

“Buna Vali’den maliden de bahsedilmez,” dedi.

Genç kadın boyalı dudaklarıyla bir an döndü:

“Niye?”

“Öyle ya, şehir çalkalanıyor. Koca vilayette, yediden yetmişe herkes müfettiş beyin geceyi nerede geçirdiğini merak ediyor. Buna desem ki, evden usullacık çıkın. Sorarlarsa geceyi benim evimde geçirdiğinizi söylemeyin... kızar mı, kızmaz mı?”

Sema:

“İstersen ben söyleyeyim.”

“Sana kızmaz mı?”

“Belki kızmaz. Kızsa bile nihayet kadınıam. Dağdan inme ayı değil ya bu!”

Sonra gene boyanmasına koyulurken:

“Hooş. Ayılar bile kadınlara karşı nazik...”

Otelci de kaç sefer okumuştı kadınlara, kızlara âşık olan ayıları gazetelerde. Gülecekti, “Herif”in tuvaletten çıkmakta olduğunu, kapıyla sofa tahtalarının gıcırdamasından anlamıştı, koştu.

Tuvaletin önünde kurulanıyordu.

On bire kadar uyumuştı ama, doğrusu uykusunu da tam almıştı hani. Koca gövdesinin her yanından rahatlık, dinlenmişlik, sağlık dereler gibi akıyordu. Demin şu herif süt, tereyağı, reçelden söz açmıştı. Bir de iştahı vardı ki. Allah ne verdiyse gövdeye indirse hani hiç de fena kaçmayacaktı ama, öğle olduğu da muhakkaktı. Peki ama, hemen sokağa çıkıp da ne yapacaktı?

Sordu:

“Reçel dedin demin, ne reçeli?”

“Marmelat beyefendi.”

“Bal yok mu?”

“Âlâsı var emrederseniz.”

“Süt nasıl süt? Katıksız mı bari?”

“Kendi ineklerimden sağılıyor efendim.”

Hiç lüzum yokken bilek saatine gene baktı:

“Vakit de öğleye yakın ama...”

Otelci'ye bakışlarını çevirdi, kesinlikle:

“En iyisi, şehrinizin pis lokantalarında mideyi bozmaktansa...”

Emretti:

“Süt, tereyağı, marmelat ve...”

Elini cebine attı, buruş buruş bir on liralık çıkardı:

“Yarım kilo yağsız pirzola... Fakat, sahandada ve tereyağında kızarmak anladın mı?”

Otelci buruşuk onluğa falan bakmadan fırladı:

“Emredersiniz efendim!”

Adam silinip gitmişti bile.

“Kodaman” onluğu pantolon cebine sokarken mırıldandı:

“Ne yapalım? Para almadı...”

Gözleri oda kapısında Sema'ya ilişince kaynayıp taşmakta olan bir cezve kahve gibi heyecanlandı. Son derece kibar, “Günaydın hanımefendi!” diye eğildi.

Kırmızı dudakları, göğsünü geren memeleriyle alev alev genç kadın, çapkınca:

“Günaydın!”

Sonra gene fevkalade çapkın bir göz kırpması:

“Geceyi rahat geçirdiniz mi?”

“Çok,” diye adım adım yaklaştı. “Siz?”

“Ben...”

Gülüverdi.

“Kodaman” anlamıştı kadının düş gördüğünü. O da bütün gece genç kadınla uğraşmıştı zaten:

“Evet, siz?”

“Nasıl söyleyim bilmiyorum ki...”

“Biraz cesur olun canım...”

“Utaniyorum.”

“Benden mi?”

Çevresine bakındı.

Genç kadın anlayarak odasına bir adım geriledi ama, öylesine davetkârdı ki.

“Kodaman” da bir adım ilerledi.

Genç kadın bir adım daha gerilerken:

“Sakın haa!”

Durdu beriki. Gene çevresini kolladı. Tam içeri dalacaktı, yakınlarda betona düşüp parçalanan bir bardak sesi.

Nikâhlı kadın, kahvaltı sofrasını hazırlarken kapı aralığından onlara dalmış, sonra da adamın kadınla birleşmesini önlemek için, elindeki bardağı yere mahsustan düşürmüştü.

“Kodaman” hızla uzaklaşarak yukarı kata, odasına çıktı.

Bu, tam zamanında kırılan bardaktan şüphelenen Sema, mutfağa öfkeyle gitti:

“Ne var? Ne oluyor?”

Nikâhlı, buldoğu hatırlatan yüzüyle sertçe:

“Sana ne?”

“Mahsus kırdın, değil mi?”

“İşine mi mani oldum?”

“Olamazsın ki!”

“Oldum işte!”

“Hiçbir işim yoktu ki olasın...”

“Evet yoktu.”

“Ben sen değilim kızım!”

“Ne olmuş bana?”

“Sucu... Anlarsın ya? Fazla konuşursan, sinema numaralarınızı da açarım. Bak, defolup gideceğim buradan. Kes sesini!”

12

Sema, tereyağda çıtır çıtır kızarmış bir tabak pirzolayı “Beyefendi”nin önüne koyarken, “Başta Vali, Emniyet Müdürü, şehir telaştıymış!” dedi.

Az önce koca bir kâse sütü tereyağlı beş dilim ekmekle gövdeye indirmişti. Kudret Yanardağ, hâlâ kanlı gözleriyle genç kadına biraz geri çekilerek baktı:

“İyi ama, sebep?”

“Sebep sizsiniz.”

“Yani benim geceyi nerede geçirdiğim mi dert olmuş heriflere?”

Otelci cesaretle, “Evet beyefendi,” dedi.

Bu “evet”i Otelci değil de Sema söylese, adam kızmayacaktı. Çıldırdı adeta:

“Evet beyefendi ne demek? Bu memlekette ne zamandan beri Misakımilli hudutları dahilinde seyahat serbestisi vatandaşa sınırlandırıldı?”

Otelci’yi mahvedip, yerinde küçülttükçe küçülten bakışları üzerine dikmiş, bu münasebetsizliği yapan sanki oymuş gibi, sorusuna ondan karşılık bekliyordu.

Otelci’yse araya girdiğine pişman, gözlerini önüne indirmiş, bakamıyordu.

Sema, gene hafif Şanuvâr kokusuyla, söze karıştı:

“Canım bu ne bilsin? Sabah sabah yatağından kaldırıp götürdüler adamcağızı!”

Sağındaki bahar gibi genç kadına baktı:

“Nereye?”

“Vali Bey çağırtmış...”

Elindeki çatalla bıçağı bıraktı.

“Kimi?”

“Bunu canım işte, bizimkini!”

Otelci’ye döndü:

“Vali mi çağırtmış?”

“Evet efendim.”

“Niçin?”

“Zatîâlinizin geceyi nerede geçirdiğini öğrenememişler. Bütün otelciler arasında bendenizi de...”

Birden her şeyi kavramıştı. Yaa, demek iş adamakıllı önemli bir hâl almıştı? Bunca yıl hep bundan kaçmış, sakınmıştı işte. Şimdi ne yapacaktı? Ne yapması gerekiyordu?

Kendini toplayarak, “Peki,” dedi. “Peki!”

Az önce bıraktığı çatalıyla bıçağını yeniden aldı, pırzolalara girişti. Gerçekten de fevkalade kızartılmıştı. Şunu evde, “kenef karı”sına bin kere söyler yaptıramazdı. Bırak karısını, karı onu dinlemezdi ya, oğlanlar da, kız da. Yalnız anacığı...

Aklından kısa, tonton, ama kızdı mı da çirkeleşiveren anası geçti. Bir ucun saraylara, padişaha dayansın, paşa konaklarında, paşa babasının, paşa dedenin gak dedikçe et, guk dedikçe suyuna alış, sonra da gözleri burun köklerine akmış, çirkin, kuru bir karının dırdırına... Ama, önemli olan bu değildi. Demek korktuğuna uğramıştı sonunda?

Çatalı, bıçağı bırakıp elle girişti pırzolalara.

Genç kadın da, Otelci de sütlerini bırakmış, bu alabildiğine iştahlı adamın yemesine dalmışlardı. Hatta Otelci kendini bile unutuvermişti o an. Öyle ya, herifin müthiş kızdığı susuşundan belliydi. Hırsını önündeki çıtır çıtır pırzolalardan alıyordu. Şimdi kalkar gider, bağırır çağırırsaydı ya? Geceyi nerede geçirdiğini açıklasaydı?

Beyefendi yarım kilo pırzolayı gövdeye çıtır çıtır indirdikten sonra iskemlesinin arkalığına yaslanarak:

“Demek geceyi nerede geçirdiğime pek merak olmuşlar?”

“Evet beyefendi, yalnız bir istirhamda bulunacaktım...”

Yağlı parmaklarını teker teker yaladı:

“Ne gibi?”

“Geceyi burada geçirdiğinizi.”

“Evet?”

Ürken Otelci, metresine baktı. İş anlayan genç kadın, “Söylemeyin,” dedi.

Otelciye sertçe:

“Niçin?”

Gene metres:

“Burada kaldığınızı saklamış da...”

Hop oturup hop kalktı:

“Neden? Neden saklıyorsun efendi? Otelim, yataklarım pisti, temiz bir vatandaş ağır layacak temizlikte şehrimizde de otel bulunmadığından, efendim?”

Geçirdi, geçirişine de ayrıca kızarak, daha öfkeli:

“Vatandaş evime davet ettim neden demedin de sakladın?”

“?..”

“Çünkü alışmışsınız kaçak iş görmeye, gizlenip sakınmaya alışmışsınız da ondan. Damarlarınızdaki kanda mertlik kalmamış, erkeklik kalmamış, uyuşmuşsunuz!”

Gümbürtüyle kalktı. Kalkarken de bacağı masaya çarpmış, birtakım tabak, bardak, fincan şangırtısı yükselmişti.

Tuvalete girdi, elini ağzını uzun uzun sabunlayıp yıkadıktan sonra çıktı. Tek kelime söylemeden üst kattaki odasından çantasını, rölöve şapkasını aldı, ceketini giyindi. Aşağı indi. Genç kadına:

“Efendim, gösterdiğiniz yakınlığa ve zahmete çok teşekkür ederim.”

Bilek saatine baktı:

“On ikiye geliyor ama, zarar yok. Ben şimdi gider onlara sorarım!”

Otelci arkasında, daha arkada Sema, merdivenleri zıtt zıtt zıtt, indi. Sema merdiven başından seslendi:

“Güle güleee!”

Beyefendi bu seslenişten “Pek beğendim seni, çalımına diyecek yok. Tam erkeksin. Yakında gelip seni İstanbul’da bulacağım!” demek istendiğini anlamış, ya da bu anlamı çıkarmakta özel bir zevk duymuştu. Merdivenin en alt basamağında durdu, döndü, üst baştaki

kadının etek altından ta derinlere doğru gözüken nefis bacaklarına bakarak şapkasını çıkardı, genç kadını kibarca selamladı:

“Çook merci!”

Genç kadın da, bundan, “Seni pek beğendim. Verdiğim adreste seni mutlaka mutlaka bekleyeceğim. Elini çabuk tut!” demek istendiğini anlamıştı.

Kapı kapanınca caddeye bakan pencereye koştu: Kaldırımında gidiyorlardı. Otelci yarım adım sol gerisinde, ötekiyse kaldırımın kenar taşlarına sağlam sağlam basarak...

Birden gözü karşı konağın penceresindeki terzininkine ilişti. O da bakıyordu adama. Canı sıkılarak pencereden çekildi, kanadı hırsla çat, kapattı.

“Ne oluyor gene?” diyen bir ses, nikâhlının öfkeli sesi.

Bakındı, göremedi. Göremedi ama altta mı kalacaktı?

“Derdin dibi!”

“Karnına!”

“Senin karnına!”

“Sıska...”

“Yağ tulumu!”

“...”

“...”

Otelci az sonra ayrılmış, “Beyefendi”yi kendi haline bırakmıştı. Zaten onun istediği de buydu. Ama, dikkat ediyordu, yollarda süpürgeciler durmadan caddeyi süpürüyordu. Derken bir arazöz parke taşlarını sulayarak geçti. O, yani “Kodaman,” dükkânları önünden geçtiği esnafın selamlarını “Kodaman”ca alıyor... zııt zııt zııt yürüyordu. Bir ara şöyle bir konuşma çalındı kulağına:

“Hayrola, gene neye sulanıyor yollar dersin?”

“Kim bilir. Belki de Ankara’dan iri biri gelecek...”

Sertçe baktı. Konuşmalarını şıp kestiler, şapkalarını çıkardılar:

“Kodaman” bir an durdu:

“Demek Ankara’dan iri birisi gelmezse bu cadde sulanmaz ha?”

Okşayıcı, baygın bir bakıştan sonra geçti.

Arkada kalanların kanı dönüvermişti sanki, “Kodaman” köşeyi dönüp kaybolduktan sonra, kurusu, “Ulan tam da baltayı taşa vurduk ha!” dedi.

Öteki başını salladı:

“Vurduk ki vurduk.”

“Dedikleri müfettiş bu herhalde?”

“Tamam, bu bu!”

“... ”

“... ”

Arazöz, yolları sulayarak geri dönmüştü. “Beyefendi”nin hizasına gelince yavaşladı, beyefendiyi ıslatmamak için sağ musluğu kısıtı. Zaten caddenin parke taşlarında da Kel Mıstık’ın araba şakırtısı kopmuştu, geç kalmışçasına geliyordu. Tam hizasında durdu, saygıyla yere atladı:

“Buyrun beyefendi!”

Tepesi attı:

“Gene mi sen? Hayır, binmeyeceğim!”

Sarı, kocaman ayakkabıları, ona çok yakışan, yakışmaktan başka bambaşka bir heybet veren çizgili kahverengi kostümü, rölöve şapkası, arkasındaki ellerinde sarı meşin çantasıyla zıt zıt zıt, yoluna koyuldu. Yoldan gelip geçenler, daha çok da dükkânları önündeki esnaf ateş almış ispirto gibi ilgilenerek kasketlerini çıkarıyor, onu yerlere kadar eğilerek selamlıyorlardı.

Kırılan kırıldığı yerde kalsındı. Milyonlarca yurttaştan biriydi. Anayasa’nın bütün yurttaşlara tanıdığı gezi hürlüğünden faydalanarak bu şehre gelmişti. Ne için gelmiş olursa olsun, gelebilir, otellerinde yatar, yattığı, karnını doyurduğu yerleri pis, sağlık kurallarına aykırı bulabilirdi. Bulunca da, yurdunu seven bir medeni insan gibi buralara Belediye Sağlık Ekipleri’nin uğrayıp uğramadığını da öğrenmek isteyebilirdi. İşkilliler dingilderlerse suç onun muydu?

“Herif”in cızırdaklı ayakkabısı, alımı çalımı şehir halkını mest edivermiş, adama hemencecik “Müfettişler müfettişi, büyük adam!”lığı yapıştırıvermişlerdi.

Aklı, elinde olmayarak, yıllarca öncenin gene böyle 1930'lardan önceleri hatırlatan bir ilinin kırmızı kiremitli bir ortaokuluna kaydı.

1927 ya da 1928'lerdeydi. O zamanlar "ortaokul" değil, henüz "orta mektep" deniliyordu, ortaokullara. Hık deyip burnundan düş-tüğü babasının aşkıyla hâlâ yanıp tutuşan annesi ağlamış, yalvarmış, hiç olmazsa bir "orta mektep diploması" almasını sağlamak için, gözünden çok sevdiği biricik oğlu Kudretini dışardan sınava gir-meye razı edebilmişti. Sınav ayları eylül başlarına rastlıyordu. Orta Anadolu'nun 1930'lardan çok öncelerini hatırlatan iline trenle git-miş, istasyondan şehre faytonla inmişti. Sırtında lacivert kostüm, boynunda zarif kolalı yaka, gene böyle zıt zıt zıt, sarı ayakkabılar, üstelik elinde gri eldivenler, beyaz pardösü ve içi ortaokul kitaplarıyla birkaç defter dolu, babadan kalma sarı, büyük meşin çanta.

Çarşı içinde inmişti arabadan. Gene böyle, esnaf hemen saygı gösterilerine başlamış, kim, ne, neci olduğunu bilmeden, hatta o devirde bilmeye de lüzum görmeden, başlamışlardı saygıyla selam durmaya. O zaman anlamıştı ki, İstanbul'un kendisini, daha çok da annesinin babası, paşa dedesini tanıyan halkının gösterdiği saygıyı paşa dedesiyle dedesinin paşa babasına vermemeliydi. Öyle olsa, şu hayatında ilk geldiği Orta Anadolu ili halkının onları tanıması gere-kirdi. Demek ki, bu saygı sırf kendisine, alımı, çalımı yüzündendi.

Çevresinin selamlarını ala ala şehrin anacaddesinde ilerlerken, çevrenin ona nasıl dikkatle baktığını, selama durduklarını, geçtikten sonra da onun üzerine nasıl konuştuklarını görüyor, göremediklerini de kestiriyordu.

Bir ara durmuş, birinden ortaokulun nerede olduğunu sormuştu. Adam tarif etmekle kalmamış, şöyle demişti:

"Buyrun götüreyim Müfettiş Bey!"

Bozmamıştı. Adamın ardına takılmış, ortaokula gitmişti. Adam okulu gösterdikten sonra geri dönse ya! Hayır. Önden koşmuş, okul yöneticilerine, "bir müfettiş geldiğini" söylemişti.

O, bütün bunlarla zerrece ilgisiz, bu kalıp kıyafetiyle anasını paşa dedesinden adeta zorla çekip alan erkek güzeli babasını hatır-

latarak, merdiveni zıt zıt zıt, çıkmaya başlamıştı. Sınav sırasıydı, irili ufaklı öğrenciler, ellerinde kitapları, defterleri, merdivenlerde, sofada dolaşüyor, sınav sıralarını bekliyor, ya da sınavdan çıkmış arkadaşlarının çevresini alarak içerde neler sorulduğunu öğrenmek istiyorlardı. Yürürken zıt zıt zıt eden ayakkabıları, geniş bedeni, o zaman da şimdikini hatırlatan bıyığı, kolalı yaka, kravatıyla önemli biri kanısına vardırıveren bu “Kalantor”un, hariçten ortaokulu bitirme sınavına girmeye gelmiş olabileceği kimsenin aklından bile geçmemişti. Hele o sıra bir de çocuklar arasında “Müfettiş gelmiş” diye yayılınca, şıp, yapıştırıvermişlerdi müfettişliği.

“İmtihan salonu burada Müfettiş Bey!”

“Buyrun efendim!”

Öne düşülmüş, sınavın yapıldığı salonumsu geniş oda gösterilmişti. Tam kapıda okul müdürü adeta komut vermişti:

“Dikkat!”

O zamanki adıyla “Mümeyyiz,” yani sınav görevlileri, kadınlı erkekli, ayağa güür kalkmış, “Müfettiş Bey”i selamlamışlardı.

O, hiç bozmamıştı:

“Buyrun, devam edin!”

Sınava devam edilmişti. “Müfettiş Bey için” yapılacak başka şey yoktu. Sınavı bir süre izlemiş, sonra da geldiği gibi çıkıp gitmişti.

O sıra, işte o sıra anlasaydı ya kalıbının kıyafetinin en yüksek diplomadan daha işe yararlığını! Anlamamış, anlasa bile bunun verimli meyvelerini toplamayı düşünmemiş, düşünmemişti.

Gene hasta annesinin zoruyla illaki memur olmak hevesine kapılmıştı. Öyle ya, annesi tarafından çeşitli paşalar torunuydu. 31 Mart’la birlikte bu “Paşa”lar birer utanç vesilesi olmuş, babasıysa o “Nazırlar,” “Dâmâd-ı şeh-riyârî”ler kalıbını Tatavralı* bir Rum dilberinin peşinde Yunanistan’a sürüklemiş, sonraları da “namı nişanı” silinip gitmişti. Silinip gitmekle kalsa gene iyi, kocasına çılgıncasına âşık karısının çeşitli paşalar bulunan soyundan kalmış “Emlak, ara-

* Kurtuluşlu.

zi, altın avadan"ını da satıp satıp Eleni'ler, Leyla'lar, Melahat'larla yedirmişti. Kadıncağızsa henüz gençti. Ne olursa olsun "rahmetli kocası"nın yadigârı Kudretinin okuması, paşa dedelerine layık şekilde yetişmesi için çırpınıyordu. Gel gör ki, elde avuçta pek bir şeyler kalmamış, akrabalar hayırsız çıkmışlar, hepsinden kötüsü de "oğlan," o zamanki ortaokul demek olan "Rüştiye" ikiden ayrılmış, işi haylazlığa vurmuştu. Böyle giderse elde avuçtakileri silip süpürdükten başka, ortalara düşecek, para için hırsızlık, uğursuzluğun daniskasını yapacaktı.

Onun için, artık kendilerine eski itibarı göstermeyen bu İstanbul semtinden çıkıp gitmeliydiler. Sonra da Kudret'e iyi kötü, az maaşlı da olsa bir memuriyet uydurulmalıydı. O zamanlar henüz "Memurin Kanunu" uygulanmadığından, Ankara'daki vefalı bir baba dostu marifetiyle Ç. şehrinde bir nüfus kâtipliği bulundu. İstanbul'dan, İstanbul'daki suya batmaz arkadaşlarından ayrılmak Kudret'e hayli ağır geldiyse de, anacığını kıramadı.

Daha kasabadan içeri girerken başlamıştı fasıl. Gene böyle, hemencik "Kodaman, kalantor, müfettiş, büyük adam" sanılmış, alelade nüfus kâtipliği eriyivermişti. Eriyivermemişti belki ama, halk nazarında o basit bir nüfus kâtibi değil, "Kudret Beğ"di. Kudret Yanardağ!

Ufak tefek Nüfus Müdürü dururken, "Erbâb-ı mesâlih"* ille de gelir "Kudret Beğ"i bulur, derdini saygıyla ona döker, çokluk da en önemsiz işlerini bile görüşmek için ilçenin içkili lokantasında beklerdi. O, büyük bir saflıkla giderdi. Gittiği her akşam, cin gibi İdris, kasabanın "İstidacı İdris"i oradadır. Çevresinde "Kudret Beğ"in hastaları; "Kudret Beğ"e verilmek üzere getirilmiş yağlar, ballar, yumurta, peynirlerin en tazesisi... Bu arada masa altlarından, gene işlerini görüvermesi için, tabii Kudret Bey'e takdim edilmek üzere verilmiş paralar da olurdu elbette ama, İstidacı İdris "Beğ"e çokluk söz açmazdı bu paralardan. Yalnız yağları, balları, peynir, kaymakları akşam lokantadan çıktıkları zaman İdris alır, eve götür-

* İş takip edenler.

rürdü ki, “Beğ,” bunların hemen hemen yarısını ona bırakır, üst yanını anacığına verirdi.

Gün geldi kasabada bir “Kudret Beğ”dir aldı yürüdü. Müdü-rü’nün de gözünden kaçmıyordu bu. Kızıyor ama, kimselere laf anlatamıyordu. Daha çok da köylü, “Kudret Beğ” diyordu, başka bir şey demiyordu:

“Doğrusu ipten adam alır kurban olduğum!”

“Doğru vallaha. Ağırılığınca altın eder!”

“O İdris var ya İstidacı İdris?”

“O da ondan geri kalmaz diyecen biliyorum ya, nirde Kudret Beğ, nirde İstidacı İdris!”

“Töbe di laan. İdris, Kudret Beğ’in kesip attığı dırnak olamaz...”

“Tabii canım...”

“Kudret Beğ di, orda dur!”

“...”

“...”

Kudret Bey dilediğince her şeyleri bilsin, yapsın çatsın, köylünün dediğince, konuşurken ağzından yağ bal aksın. Eşekten büyük at, attan büyük deve, deveden büyük fil vardı, ve “Muamelât-ı resmiyye, öyle beş paralık kâtiplerin dilediğince muamele görmez, işler onun keyfince döndürülemez!” di.

İyi ama, Kudret Yanardağ’ın böyle bir iddiası olmadığı gibi, buna heves bile etmezdi. Akşamları kendi kesesinden iki kadeh atmak üzere gittiği şehrin biricik içkili lokantasındaki her zaman oturduğu masayı İdris ve “Erbâb-ı mesâlih”le dolu bulur, o lokantadan içeri girerken de, başta lokanta sahibi, garsonlar, hatta başka masalardaki müşterilerle “Erbâb-ı mesâlih,” güredek ayağa kalkarlar, masanın köşesini ona ikram ederlerdi.

Ne yapabilirdi? “Hayır, olmaz. Bana bu ikramı göstermeyin. Ben bu kadar iltifata layık değilim. Benden büyük, bizim müdür, sonra kaymakam var. Onlar benden daha iyi bilirler her şeyi. Bu ikramı onlara yapın!” mı desin? Dese bile kim dinler? Askerlik şubesinde bir işleri mi var?.. Gitseler herhangi bir istidacıya, iki satırlık

bir istida. Sonra başvursalar şubeye, işleri oluverecekken gitmezler, “Kudret Beğ”i lokantada küçük tereyağı kepleri, peynir tulumları, taze mevsimlik meyve sepetleriyle bekler, o gelince dinsel bir saygıyla ayağa kalkar, küçük bir iltifatına kavuşmayı cana minnet bilirlerdi.

Sonra da başlarlardı:

“Kudret Beğ... Esgerlik şubesinde böyle bi işimiz vaa... Zâtiniz ne dirsiniz ola bu işe? Ne tevir dutsak işi acep?”

İster askerlik şubesi, isterse tapu, kaymakamlık, bankalar, vergi memurlukları... Kudret Yanardağ’ın tutumu hemen hemen hiç değişmezdi: İri gözleriyle karşılarda bir noktaya uzun uzun bakar, kendi kendine ölçer biçer, ceketinin mendil cebinden küçük defterini çıkarır, bir şeyler not eder, daha olmazsa iş sahibinin adını sanını sorar, defterini yerine koyarken İstidacı İdris’e, “Yarın sabahleyin bana gel, müsveddeleri al. Gereğini yap!” derdi.

Hinoğlu hin İdris de, ufacık gözlerinin cıva kadar oynak, şimşekli ışıltılarıyla hiç mi hiç bozmazdı:

“Başüstüne beyefendi!”

Sonra yenilir, içilir, sırasına göre çalgıcılar dinlenir, eller çırpılır, oyunlar oynanırdı. Herkes, İstidacı İdris bile zıvanadan çıkardı da, Kudret Bey sadece gülümserdi. Öyle ki, herkes onun gözünün içine bakardı.

“Ee, artık vakit hayli geçti. Kalksak fena olmaz...” dedi mi, her şey mayna, evlerin yolu tutulurdu.

Kudret Bey kazara o gece lokantaya gelmedi mi? Masasındaki boş yere hiç, ama hiç kimse oturamazdı. Böyle bir gün, Kaymakam’la arkadaşları gelmiş, o masaya oturmak istemişlerdi de, lokanta sahibi özür dileyerek, o masanın önceden tutulduğunu ileri sürmüş, koskoca Kaymakam’la arkadaşlarını başka masaya oturtmuştu. Oturtmuştu ama, az sonra bir kral, bir hükümet, devlet reisi edasıyla giren, önceden tutulduğu söylenen masaya geçince, Kaymakam hop kalkmış hop oturmuş, o günden sonra “kâtip parçası”na kancayı takmıştı. Hele milli günlerden birindeki bir olaysa bu kancaya tüy dikmişti:

Şehrin kurtuluş yıldönümlerinden biri kutlanıyordu, geçit resmi vardı. Başta Kaymakam, Jandarma Komutanı, ilçenin sıra sıra, irili ufaklı memurları yerlerini almışlardı. Kudret Yanardağ da bu mutlu günü heyecanla kutlamak için siyah elbisesini giymiş, küçük memurların arasına katılmıştı ama, hakçası, onun bulunuşu, küçük memurlar bölümünü büyük memurların bulunduğu baş taraftan daha heybetli kılmıştı.

Merasim kıtası geçiyordu. Komutu verecek komutanın gözü Kudret Yanardağ'a takılmış, bu kelle kulak yerindeki adam onu adeta büyüleyip çekmişti. Nitekim Kaymakam'ın falan değil de, Kudret Yanardağ'ın hizasına gelince, komutu patlatmıştı:

“Dikkaaat... sağaaaa bak!”

Merasim kıtası şırak, sağa bakarak Kudret Yanardağ'ı selamlayıp geçerlerken, Kaymakam küplere binmiş, tepinmiş, yanı başındaki kara, kuru Nüfus Müdürü'nü kıyıya çekip açmıştı ağzını, yummuştu gözünü:

“Ben sana bu pezevenğin merasime katılmasına mani ol dememiş miydim? Bu ne rezalettir? Bu ne laubaliliktir? Neden, neden katıldı merasime bu meşe odunu?”

Kara, kuru Nüfus Müdürü kekelemişti:

“Nasıl mani olabilirdim beyefendi? Herhangi bir vatandaşa, bu kutsal günden hisse almayacaksın nasıl diyebiliriz?”

“Ukalalık etme karşımda, bana vatandaş hürriyeti üzerine ders mi vereceksin?”

“Esağfurullah beyefendi. Arz etmek istediğim...”

“Kes, kes haydi ötüp durma!”

Kaymakam'dan yediği zılgıtla Nüfus Müdürü de Kaymakam'ın gözünden düşmüş, ama en çok da Kudret Yanardağ, ilçeli memurların kıskançlık, hırs yıldırımlarını üstüne çeker olmuştu. Memurlardan pek çoğunu kışkırtan, Kudret Yanardağ'ın gerçekten “erkek güzeli” oluşuydu. Alımlı, çalımlı lafı sözü yerindeydi. O kadar ki, namı şanı evlerde, kadınlar arasında bile yaygınlaşmıştı. Hatta bir gün Kaymakam evde, karısını bu yüzden misafirlerin önünde adamakıllı

haşlamıştı. Boş bulunan kadın, sokakta gördüğü bir köylü delikanlısının yakışıklılığını övmek için, “Tıpkı Kudret Bey gibi!” demişti.

Bir kıyıdaki masada arkadaşlarıyla bezik oynamakta olan Kaymakam duymuş, küplere binmiş, oyun kâğıtlarını falan fırlatıp kalkmış, avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı:

“İnadına mı yapıyorsun hanım? Beni çıldırtmak için mi? Bilmiyor musun, o kepezenin nazarımdaki kıymetini? Neden, neden ismi geçiyor bu evde? Hem de karımın ağzında?”

Kadın özür dilemekle kalmamış, yalvarmış yakarmış... sonunda Kaymakam kesip atmıştı:

“O öküzün adı geçmeyecek bir daha evimde!”

13

Saat on ikiyi beş geçiyordu.

Vali, vilayetin en üst katındaki odasının penceresinden caddeye bakıyordu ki, birden Kudret Yanardağ gözüne ilişti: Arkasındaki ellerinde sarı çantası, sırtında çizgili kahverengi kostümü, kolalı yakası, kravatı... Tamam, buydu işte. Böyle anlatmışlardı. Geliyordu, hem de vilayete geliyordu “Herif!”

Pencereden hızla çekildi, zile bastı, içeri giren odacısına, “Vali Yardımcısı Bey’i çağır bana!” dedi.

Vali Yardımcısı gelinceye kadar da gene bir koşu pencereye gitti, aşağıya baktı. Vay anasını, amma heybetli adamdı be! Peki ama, vilayete ne diye geliyordu? Hani halkın nabzını yoklayarak şehir üzerine bilgi toplayacaktı?

Telefon çaldı. Koştı kulaklığı aldı:

“Aloo... ha, sen misin? Evet? Gördüm geliyor. Peki peki...”

Telefonu kapattı. O sırada Vali Yardımcısı da gelmişti.

Kulaklığı yerine bıraktı. Vali heyecanla, “Geliyor,” dedi.

Vali Yardımcısı, “Kim?” diye sormadı, biliyordu.

“Öyle mi efendim?”

“Peki ama, neden geliyor? Maksadı ne olabilir? Hani halkın nabzını yoklamak suretiyle vilayetimiz hakkında gereken bilgiyi alacak diyorlardı?”

Vali Yardımcısı az kalsın Vali’yi soluksuz koyacaktı:

“Efendim,” dedi, “tedbirsizlik neticesi, kendisini araştırdığımız kulaklarına gitmiş olabilir!”

Aklına fena halde yattı Vali’nin. Olabilirdi.

“Bana bak,” dedi, “kuzum... sen karşıla şunu, ben bir kenardan dinleyeyim. Biliyorsun, çok heyecanlıyım.”

“Sizi görmek isterlerse?”

“Yarım saat evvel çıktığımı söyle. İstersen rahatsızlandı de!”

Vali Yardımcısı genç, sağlam yapılı bir adamdı. Bu meseleye pek öyle önem vermemişti. Müfettişe, Ankara’dan özel olarak bile gönderilmişse ne çıkardı yani? Vali çekinip korkmakta haklı olabilirdi belki ama, ona neydi?

Odasına geçti, belirli bir sinirlilikle masasına oturdu. Zile bastı. Odacıya, “Vali Bey yarım saat önce rahatsızlanıp gittiler,” dedi.

Sözünü bitirmeye kalmadı, odacı heyecanla:

“Odasında beyim!”

Vali Yardımcısı kızdı:

“Ukalalık etme be! Ne diyorsam onu dinle!”

“Başüstüne beyim.”

“Yarım saat önce gitti. Arayan olursa bana gönder!”

“Emredersiniz!”

Bütün bunları Vali Yardımcısı’nın odasına açılan bir ara pencereden dinleyen Vali, yardımcısının enerjik davranışından memnun, heyecanla bekliyordu. Bakalım ne için geliyordu adam? Maksadı neydi? Çünkü iş çatallanmıştı birden. Şehre, şehrin valisinden en küçük memuruna kadar soruşturma yapmak için gelmişse, kendini ısrarla gizliyorsa, ne diye elini kolunu sallaya sallaya vilayete gelmişti?

Kudret Yanardağ arkasında arabacı Kel Mistik, ilk katın merdivenlerini zıt zıt zıt, çıkmıştı. Durdu, çevresine iri gözleriyle baktı.

Birden Kel Mıstık'ı gördü. Kızmadı. O da heyecanlıydı ama, hiç belli etmiyordu heyecanını. Mırıldandı:

“Vali'nin makamı nerde?”

Tereddütler içindeki Kel Mıstık koştu:

“Ne buyurdunuz beyefendi?”

“Vali'nin diyorum, makamı nerde?”

“En üstte beyim, en üst katta!”

Artık perhiz bozulmuş, takılmıştı adamın ardına.

İkinci katın merdivenini beyefendinin sol gerisinde çıkarken mağrur, arkalarındaki meraklı kalabalığını düşünüyordu. Kredisi birden yükselivermişti gene. Öyle ya, akşamdan beri şehre cayırtıyı vermiş bir insanın yaveriymişçesine, adamlarla hemen hemen yan yana Vali'nin makamına çıkıyordu.

Lokantacıdan alıp, karısına kaptırdıktan sonra ancak iki yüzünü geri söktürebildiği parayı “Herif’e verse miydi acaba?

“Herif”se zııt zııt zııt, çıkıyordu.

İkinci kat. Durdu. Geniş bir salondtu. Çok eski bir yapı. Camları yer yer kırık, kirli pencereler, aşınmış tahtaları çivilerinden kurtulu kurtulu vermiş döşeme, badanaları dökük duvarlar...

Üçüncü kata hemen çıkmadı. Arkasındaki ellerinde büyük sarı çantası, başında rölöve şapkası... Tam bir müfettiş edasıyla salonu ağır ağır sona doğru geçerken, odacılar falan kapı önlerindeki iskemlelerinden kalkıyor, neden, niçin bilmedikleri, ellerinde olmayan bir saygıyla adamı selamlıyorlardı. Öyle ki, arabacı Kel Mıstık sanki adamın gerçekten muaviniydi de, memleketi teftişe çıkmış bir devlet başkanının yanında, işin ciddiliğini kavrayıp toparlanmayan gafilleri kaş, göz, baş, el işaretleriyle uyarıyordu.

Bir ara gene kendi kendine mırıldandı:

“Hükümet binasından başka her şeye benzer!”

“Çok doğru beyefendi...”

“Bak oraya buruşturulmuş bir kâğıt atmışlar... Al oradan!”

Kel Mıstık'a meydan vermeden, bir odacı hızla gitti, kâğıdı aldı.

Meraklı bir halk kalabalığı ikinci katın merdiven başında omuz omuzaydı. Bakalım Vali'ye nasıl çıkışacaktı?

İçlerinden biri, "Vali mali takar mı böyle adam!" dedi.

"Bakalım kalıbının adamı mı?"

"Kel Mıstık da muavinimi ne?"

"Allah canını ala Kel Mıstık'ın. Tatavacı!"

"Yan gözle de bize bakıyor ha!"

"Herif gittikten sonra dinle gayri fort atmasını..."

"..."

"..."

"..."

"Kodaman," üçüncü katın merdivenini çıkmaya başlamıştı. Her basamakta heyecanı az daha artıyordu ama, ya devlet başa ya da kuzgun leşeydi. Bir zamanlar İstanbul'da Borsa Kıraathanesi'nde maceralarını hazla dinlediği, hatta belki de hayatında ona rehber olmuş bir Niyazi Bey vardı. "Mücadele-i milliye mücahitlerinden ve eski valilerden" diye kart kullanırdı. Kahvenin başköşesine kurulur, dostları, ahbabları, daha çok da Ankara ile işleri olan "Erbâb-ı mesâlih" toplanır. Niyazi Bey'in bire bin katışlarını gerçekmişçesine dinlerlerdi. Birinde Ankara'ya gitmiş, bilmem hangi bakanlıkta, birinin işini kovalayacakmış. Başkaları gibi ezile büzüle değil, gerçekten bir "Mücadele-i milliye mücahidi," yurdun kurtuluş savaşını, bu savaşın tertip ve kazanılmasında başrolü oynamış büyüklerle birlikte çalışmış, bu vatanda yüzde yüz hakkı olan ünlü biri edasıyla. Ayaklarında zıt zıt zıt, ayakkabılar, elde budaklı kalın baston, başta rölöve şapka... Asık yüzü, çatık kaşlarıyla sanki o günleri, hâlâ o günleri, "Mücadele-i milliye" günlerini yaşıyormuşçasına, bakanlığın koridorlarındakilerin şaşkın, hayran, çekimser bakışları önünde Bakan'ın odasına gelir. Odacı ayağa fırlar. O, yani Niyazi Bey, odacıya falan, hatta Bakan'a makana aldırış etmeden, kapıyı nerdeyse tekmeyle açarak dalar içeriye. Bakan, ne de olsa gençten biri, masası başında, önündeki evraklarla meşgul, içeri girene pek

de dikkat etmez, hatta başı evraklarından kalkmaz. Niyazi Bey'se Bakan'ı şoke edecek.

"Oh oh oh oh," der. "...Çok şükür, Allaha çok şükür... demek döktüğümüz kan, verdiğimiz emekler boşa gitmeyecek, bugünlere kavuşacakmışız?"

Bakan'ın hayreti önünde masa yanındaki koltuğa kendini bırakır. Şapkasını çıkarıp yanındaki iskemleye koyar, budaklı bastonunu bacakları arasına alır, bir eski "Mücadele-i milliyyeci"ye yaraşır kocaman bafon tabakasını çıkarır, başlar kalın bir sigara sarmaya.

"Nasılsın bakalım Bakan Bey evladım, iyi misin?"

Bakan hâlâ şaşkın:

"Teşekkür ederim efendim. Fakat..."

Şıp, sözünü keser Bakan'ın:

"Sen bana bir yorgunluk kahvesi söyle bakalım..."

Bakan zile basar, odacıya, "Bak oğlum," der, "... beyefendi kahveyi nasıl içiyorlar?"

"Sade!" der, "Yalnız, söyle kahveciye, cezveyi, fincanı iyice yıkasın kahveyi pişirmeden önce. Şekerin zerresi baş ağrısı yapar!"

Odacı saygıyla çıkarken, Niyazi Bey, itinayla sardığı sigarasının kâğıdını ağır ağır yapıştırır, sonra derin bir iç geçirir:

"Rahmetli de böyle içerdi kahveyi!" der.

Bakan "Rahmetli"nin kim olduğunu düşünedursun, o yayılım ateşe devam eder.

"Galiba Afyon cephesindeydik... Hani canım şu Yunanlıları soba borularıyla korkuttuğumuz sıralar..."

Bakan'a önemle bakar:

"Sen hatırlamazsın bunu. Allah gani gani rahmet eylesin, sormuştu bana, Niyazi demişti, düşman bizden çok kuvvetli. Ne yapacağız? Tereddütsüz cevaplamıştım: Blöf yapacağız paşa hazretleri. Nasıl? Gayet basit: Soba borularını top namlularıymış gibi kullanıp, uzak-taki düşmana toplarımız hakkında fikir vereceğiz!"

Gözleri yaşarmışçasına elinin tersiyle sildikten sonra, gene derin bir iç geçirmiş:

“Öyle yaptık. Afyon şehrindeki bütün soba borularını toplattık, boyattık, sonra da... malum. Efendim gerçekten dâhiydi, erişilmezdi. Onu anlatıyordum, başım ağrıdı işte o gün. Alakadar oldular. Ve derhal sordular: Sakın kahveyi şekerli içmeyesin Niyazi? Kahveyi az şekerli içerdim o güne kadar. Sade, buyurdular, sade!”

Ortaparmağının büküm yeriyle Bakan'ın masasına hafif hafif vurur:

“Leülhamd, o gün bugün...”

Kahvesi gelir, yavaş yavaş içer. Bakan gene kim, ne, neci olduğunu soracak olur. O, “Rahmetli” üzerine yeni yeni olaylar anlatır ki, hiç kimsenin o güne kadar duyup işitmediği şeyler. Allem eder kallem eder, Bakanlık'taki işi koparır.

Aklından gene Niyazi Bey'in bu macerası geçince, hafifçe güldü. Niyazi Bey koskoca bir Bakan'a yedirmişti, kendisi ikinci derecedeki bir vilayetin Vali'sine mi yediremeyecekti?

Üçüncü kat.

Hep aynı aldırış etmez, üstten üstten tavırlar. Arkadaki ellerde kocaman sarı çanta, başta rölöve şapka, ayaklarda zıt zıt zıt ayak-kabılar, bıyıkta, kalın kara kaşlarda çalım...

Vali de Vali Yardımcısı da odalarının hafifçe aralık kapılarından “Herif”i görünce fitili almışlardı. Düpedüz gelse, isterse Devlet Başkanı olsun, çekinmeyeceklerdi. Herifin ne olduğu belli değildi. Öyle bir konuşma tutturmaları gerekiyordu ki, ne şiş yansın, ne kebab!

Vali'nin odacısı adamı görür görmez çarpılmıştı adeta. İskemlesinden ayağa saygıyla fırlamış, ellerini önünde kavuşturmuştu.

O, kalıbına, kıyafetine uygun biçimde odacıya gürledi:

“Nerde Vali?”

Vali Yardımcısı'nın tembihini hatırladı:

“Yarım saat önce gittiler efendim.”

“Vali Yardımcısı da yok mu?”

“İçerdeler efendim.”

Zaten Vali ve Vali Yardımcısı'nın odaları yan yanaydı, kapıları üzerindeki siyah zemine sarı yaldız harflerle VALİ, VALİ YARDIMCISI yazılı küçük tabelalar durumu açıklıyordu.

“Haber ver,” dedi odacıya, “görüşmek istiyorum!”

Odacı dolaşan ayaklarıyla koştu, haber verdi.

Vali Yardımcısı kendini sert, otoriter göstermeye zorlayarak:

“Kimmiş? Ne istiyormuş?”

“Bilmiyorum efendim.”

“Gelsin bakalım!”

Odacı kapıyı saygıyla açtı, kıyıya çekildi.

“Kodaman” içeri heybetle girdi. Bütün sert ve otoriter görünmek hevesine karşılık, Vali Yardımcısı bir an tokat yemişçesine, adamın heybetiyle adeta çarpılarak, iskemlesinden kalktı:

“Buyrun efendim, buyrun!”

Vali de aynı şeyleri görmüştü ara pencereye gerili perdenin aralığından. Yüreği hızlı hızlı çarpıyordu, soluğunu tutmuştu, konuşulanlara kulak verdi.

“Vali Bey’den şunu öğrenmeye gelmiştim: Anayasa’nın teminat altına aldığı yurtiçi seyahatler ne zamandan beri sınırlandırıldı? Bizim bilmediğimiz yeni bir kanun mu çıktı acaba?”

Vali Yardımcısı hafifçe öksürdü:

“Anlayamadım?”

“Açıkçası, akşamdan beri ısrarla takip ediliyor, geceyi nerede geçirdiğim merak buyuruluyormuş. İşte geldim. Buyrun!”

Vali tam da böyle düşünmüştü adamı. Öyle ya, “Yurtiçi gezileri yapmaya çıkmış bir vatandaş”ım derse, takip ediliyor, rahatsız oluyorum diye dertlenirse? İşte dertlenmişti!

Vali Yardımcısı:

“Kim takip ediyormuş efendim? Kim merak duyuyormuş?”

“Orasını sizin bilmeniz lazım beyefendi. Hüviyetimi mi istiyorsunuz? Onu da buyrun!”

Önceden ceketinin iç cebine yerleştirdiği “Kimlik” cüzdanını Vali Yardımcısı’nın önüne açtı. Vali Yardımcısı çabucak bir göz atışla şunları okudu: İstanbul doğumlu, Behiç oğlu, Firdevs’ten doğma; tevellüt 324. Ama bütün bunlardan hiçbir şey anlayamazdı ki.

“Buyrun beyefendi, sinirlenmeyin, rica ederim. Yurttaşın yurtçi gezileri kısıtlanmamıştır ve böyle ne yeni, ne de eski bir kanun yoktur, çıkmamıştır.”

Tatlılıkla sordu:

“Kahveyi nasıl emredersiniz?”

“Mersi,” dedi Kudret Yanardağ. “Ankara trenine yetişmem lazım!”

“Ankara” sözü öte yanda Vali’yi, bu arada da Vali Yardımcısı’nı ürkütmediyse bile, “Herif”in müfettişliği üzerine çıkmış söylentiye kuvvetlendirdi.

Canını dişine takan Vali Yardımcısı, öte yandaki Vali’nin merak edip durduğu soruyu sordu nihayet:

“Ne işle meşgulsünüz beyefendi?”

“Maksadınızı anlıyorum. Beni yakalamak, sonra da kısıkvrak bağlamak istiyorsunuz ama, yağma yok!” demek isteyen bir gülüşten sonra, “Farz edin herhangi bir müteahhit!” dedi.

Vali Yardımcısı’nın aklından geçenleri anlamışçasına gene sordu:

“Bununla ilgili belgelerimi görmek ister misiniz?”

“Aman efendim, rica ederim.”

“Belki de öğretmenim!”

“Olabilir.”

“Yahut celep!”

“Rica ederim.”

“Düpedüz tüccarsam ne buyrulur?”

“O da pekâlâ mümkün beyefendi!”

Vali Yardımcısı’nın masası yanındaki rahat koltuğa kuruldu. Artık teşebbüsü eline almıştı.

“Bir orta şekerli içerim,” dedi.

Odacı kapıda duruyordu zaten, kapı da açıktı. Kel Mıstık’ın başı uzanıp çekiliyor, her uzanıp çekildikçe de gururu artıyor. Vali Yardımcısı’nın kapı önünü doldurmuş meraklılar kalabalığına durumu anlatıveriyordu:

“Hah bakın, Vali Yardımcısı’nı şaşırttı!”

“...”

“Hah, oturdu.”

“...”

“Ulan ne laflar söylüyor herif be, bravo!”

“...”

Bütün bunların farkında “Kodaman”sa, koltuğa yayıldıkça yayılıyor, gittikçe artan bir önemle bastırıyordu:

“İster müteahhit, ister öğretmen, isterse tüccar olayım. Bir kelime ile vatandaşım, değil mi?”

Vali Yardımcısı iyice etkisine girmişti:

“Şüphesiz beyefendi!”

“Şehrinize geldim, lokantalarınızda yemekler yedim, otellerinizde yatmak istedim. Fakat...”

Vali Yardımcısı bu yanda, Vali de öte yanda anlamışlardı leb denince ardından gelecek leblebiyi. Lokantalar, oteller sağlık kurallarına aykırı, bir kelimeyle pistiler. Adam, bir vatandaş olarak yerden göğe kadar haklıydı.

Kısaca, “Hakk-ı âliniz var beyefendi,” dedi.

Ama karşısındaki adam yumuşayacaklardan değildi. Tam bir müfettiş, tam bir görevli haliyle ardını getirdi:

“Fakat, yatamadım. Sonraa... dikkat edin, çok dikkat edin, otellerde beyannamesiz, hatta hiçbir kayıt kuyuda dayanmadan kaçak birtakım insanlar yatırılıyor ve ilâ maşallah, bu işlerle görevli makamlar uyuyorlar!”

“Hangi otellerde rastladınız beyefendi?”

“Bunu bilmek sizin vazifeniz, benim değil!”

Vali Yardımcısı bozuldu.

“Burada oturup evrak imzalamakla memleket hizmeti görülmüş olmaz beyefendi!”

Ve artık açıldı:

“Bu vatan, bu aziz vatan, ne sizin, ne benim, ne de başkalarının. Ama hepimizin, anlıyor musunuz?”

Vali Yardımcısı öyle etkisine girmişti ki, “Anlıyorum efendim,” dedi.

“Bu yurdun lokantaları, otelleri, esnafının sattığı emtia sağlık kurallarına aykırı olmamakla kalmaz, satılan yerler de aynı sağlık kuralları anlayışı içinde...”

Çokluk olduğunca gene sözünün ardını unutuvermişti:

“Efendim?”

“Hakk-ı âliniz var beyefendi.”

“Sonra... küçük, basit bir şaraphane gördüm. Pisliği, şarabının berbatlığı bir yana, partimizin sayın büyüklerinin taşbasma resimlerini iğrenç duvarlarına çirişle yapıştırarak, bu saygıdeğer zevatı adeta manevi bir azaba mahkûm etmişti. Sorarım size: İktidarda bulunan bir partinin çok çok çok saygıdeğer büyüklerine karşı böyle saygısızca bir muamele reva mıdır?”

Ve yeni bir tokat:

“Yoksa sizler de muhalefete sempati mi besliyorsunuz?”

Vali'nin de Vali Yardımcısı'nın da akılları başlarından gitti. Öte yandaki Vali az kalsın, “Hâşâ!” diye bağıracaktı.

Vali Yardımcısı:

“Rica ederim. Mümkün mü?”

“O halde, hemen emir verin, o resimler oradan indirilip, duvarlar badanalansın ve büyüklerimizin daha gösterişli resimleri kendilerine en layık şekilde çerçevelenip...”

“Duvarlara asılsın beyefendi. Not ediyorum...”

Kahvesi gelmişti, önüne konurken, o, adeta görmedi bile bunu. Sağ elinin üzeri kılı kalın parmağını Vali Yardımcısı'nın not etmekte olduğu bloknota sertçe uzattı:

“Yaz, iki. Bazı mâil-i inhidâm binalara rastladım. Turistik bölgelerde oldukları, yahut da olmaları lazım geldiği halde hâlâ istimlak edilip yıktırılmamış, yahut da sahiplerine, semtin şerefiyle mütenasip şekilde yeniden yaptırılması için emir verilmemiş...”

“Not ediyorum beyefendi...”

Kahvesini aldı, yudumladı. Vali Yardımcısı'nın yazısını bitirmesini bekledi.

“Evet efendimiz...”

“Sonra, bu bina, vilayetin bulunduğu hükümet binası...”

Vali Yardımcısı da biliyordu binanın eksikliğini, yetersizliğini.

“Hakk-ı âliniz var beyefendi ama, bu iş... malumuâliniz...”

“Evet?”

“Bütçe meselesi?”

“Evet, orası öyle ama, yazdınız mı? Ankara’ya yazdınız, durumu bildirdiniz mi?”

Şahlandı:

“Bu millet, gemilerini altından, yelkenlerini de atlastan yapacak kadar kudretli bir mazinin devamıdır arkadaş!”

Vali Yardımcısı iskemlesinde kalkıp oturdu:

“Hakk-ı âliniz var efendim.”

“Onun için, yaz, yazın, bağırıp çağırın, ne demek? Bütün Türkiye muazzam bir şantiye halinde bugün. Masalarınızın başında, önünüzdeki evraklara imza atmakla işlerin görülemeyeceği bir devre, dinamik bir devre geldiğinizin farkında değil misiniz? Silkinin bir parça. Gemilerini altından, yelkenlerini atlastan yaptırabilecek gücü kendinde görmüş dedelere layık torunlar olduğunuzu hatırlayın.”

Kapı önünde Kel Mıstık sevinç ve gururdan adeta oynuyordu.

“Yaşasın, yaşasın anam avradım olsun. Ne sözler be!”

“Demek müfettişler müfettişi?”

“Daha büyük,” dedi. “Şerefsizim daha büyük!”

Sonra başladı övünmeye:

“Trenden indi efendi, baktım taksiye gidecek, hemen yolunu kestim, dedim; beyefendi böyle buyur. Bir baktı, akıllı adam tabii, anladı derhal, geldi, bindi bizim arabaya ya, herif sağlama var bir yüz on, yüz yirmi kilo!”

İriyarı biri:

“Ben doksan kiloyum. O, yüz yirmiden aşağı değil!”

İçerden Vali Yardımcısı’nın sesi:

“Mıstık!”

Mıstık toparlandı:

“Efendim beyim?”

“Ankara’ya ekspres kaçta?”

“Birde.”

“Kodaman” kahvesini sallayıp sallayıp tepesine dikdikten sonra, kalktı. Bilek saatine baktı:

“Yirmi dakika var. Bana müsaade, dediğim gibi, kudretli bir mazinin mirasını taşıyan insanlarsınız. Unutmayın bunu. Ecdat bize bakıyor, bizi seyrediyor; tarih gözlerini bize dikmiş!”

“Hakk-ı âliniz var efendim...”

Kapıya kadar yolcu ettikten sonra masasına döndü, kendini iskemlesine bıraktı. Her yanı terlemişti sıkıntıdan. Adamın kim, ne, neci olduğunu uzun uzun düşünmek bile istemiyordu. Kim olursa olsun, neci olursa olsundu.

Valinin sesi:

“Gelsene biraz!”

Kalktı, isteksizlik, hatta öfkeyle gitti.

14

Otelci’nin, şehrin ta öbür başında tutup döşediği evde bir haftadan çok kalmaya lüzum görmeyen Sema, bir gece valizi ve çantasıyla eksprese atlamış, İstanbul’un yolunu tutmuştu.

Sabahleyin Haydarpaşa’dan trenden inen genç ve güzel kadın, İstanbul’un yabancısı olmadığından, Tepebaşı’ndaki bir otele inmiş, sonra da hiç vakit kaybetmeden “Müfettiş Bey”in verdiği adrese koşmuştu.

Verilen adres Cağaloğlu’ndaki büyük iş hanlarından birinin üçüncü katında, küçük, gösterişsiz bir yazıhaneydi.

Kapıyı vurdu, bekledi.

Az sonra içerden kalın bir ses:

“Buyrun!”

Girdi. Yoğun bir sigara dumanı yüzüne tembel, gri bir yel gibi çarpıp geriletti. Ama aldırmadı. Tam karşısındaki geniş tahta masa-

nın başında birbirine yakın, ufacık ufacık gözlü, ama bakışından cin mi cin, kurt mu kurt olduğu belli biri oturuyordu. Yanı başındaki iskemlede, daha çok erkeği hatırlatan, kırkın üstünde gösteren, yaşıyla kıyaslanamayacak biçimde, daha çok gençlere özenmişe benzeyen bir kadın, kalın siyah çerçeveli gözlüğü ardından, şaş şaş bakıyordu.

Masanın bu yanında da kocaman elli, ayaklı, iri kulaklı, saçları hemen tamamıyla ağarmış geniş omuzlu biri, iskemlesine yatar gibi uzanmıştı. O kadar ki, içeri yabancı bir kadının girmesi bile onu bu sallapati uzanışından davrandırıp, hiç olmazsa derleyip toparlatmamıştı.

Kapı yanında, ötede, oturmuş, ayakta, tilki bakışlı, kravatlılar. Sema'nın gözüne geniş tahta masa üzerinde, yeni basıldıkları, mürekkeplerinin yaş yaş parlamasından belli, iki ayrı yığın halindeki iki gazete ilişti. Biri *Esnafın Sesi*, öteki *İş ve İşçi Haberleri*. Sema için ne o, ne de öteki önemli olmadıklarından, üzerlerinde durmadı.

Çevresindekilere şaşkın şaşkın bakarak sordu:

“İdris Bey'i arıyorum!”

Geniş tahta masa başında ufacık gözleriyle, cin gibi oturmakta olan adam, “ Benim,” dedi. “Bir emriniz mi vardı?”

“Müfettiş Bey, kendilerini burada bulmamı söylemişlerdi de...”

Sigara dumanı yüklü havada bir an alaya, matrağa benzer bir şeyler uçuşur gibi oldu. Kocaman elli, ayaklı, iskemlesine yatarcasına uzanmış adam, gülümseyerek ensesini kaşırken, yanındakine göz kırptı, bir başkası arkadaşına bir şeyler fısıldadı. Çakmışlardı “manzara”yı. Bıyıkaltından gülüyorlar, bunu kadından saklamaya çalışıyorlardı ama saklayamamışlardı. Yalnız, İdris Bey'in sağında oturmakta olan erkek suratlı, genç özentisi içindeki kırk beşlik kadın somurtmuş, somurtunca da alabildiğine gudubetleşmişti.

Yıllarca öncenin “İstidacı İdris”i:

“Müfettiş Bey, henüz teftiştan dönmediler.”

“Ne zaman dönecekler?”

Gudubet kadın dayanamadı:

“Çok mu lazım?”

Genç kadın, kart bir erkeği hatırlatan gudubet kadına şöyle bir baktı, sinirlenmişti:

“Sizi neden alakadar etti?”

“Aynı suali ben de size sorabilir miyim?”

“Nasıl?”

“Müfettiş Bey’i nereden tanıyorsunuz? Niçin arıyorsunuz? Onunla ne alakanız var?”

Sema, kadına dudak büküp, İdris Bey’e döndü:

“Ne zaman gelecekler acaba?”

Kocaman elli, kocaman ayaklı adam, kaba kaba güldü:

“Teftişleri ne zaman sona ererse!”

Tam bu arada kapı sertçe açıldı, yirmi yaşlarında bir genç içeriye bomba gibi girdi:

“Validehanım, haydi, tüyüyoruz!”

“Müfettiş Bey”in çizgili kahverengi kostümünün kumaşındandı elbisesi. Ceketinin sol yakasında bir hukuk rozeti taşıyordu. Gözü birden Sema’ya ilişince safi dikkat kesilmiş, kulaklarına kadar kızarmıştı.

Genç kadın da ona bakıyordu hayretler içinde. Hem tıpkı tıpkısına “Müfettiş Bey”in bir başka modeli, hem de çok yakışıklıydı. Üstelik kapkara bıyığı da tıpkı tıpkısına “Müfettiş Bey’e benziyordu. İçeri girerken, “Validehanım, haydi tüyüyoruz!” demişti. Sakın “Müfettiş Bey”in oğlu, gudubet kadın da “Müfettiş Bey”in eşi olmasındı?

Gudubet kadınsa şu, az önce sorusunu karşılıksız bırakan şıfıntıya bunu anlatmak istiyordu. Oğluna, “Beybaban gene kayıplara karıştı Tunç,” dedi. “Arayan arayana!”

Genç kadın anlamıştı:

“Siz hanımısınız galiba?”

“Başka sahibi çıkmazsa...”

“O halde özür dilerim hanımefendi. Bana, bekâr olduklarını söylemişlerdi...”

Kocaman elli, ayaklı adam gene lafa karıştı:

“Ah Müfettiş Bey, ah!”

Bir başkası:

“Sakin evlenme falan teklif etmiş olmasın?”

Genç kadın birden genelleşiveren matrak konuşmadan rahatsız olmuş, şaşırmıştı. Bir süre dinledi.

“Erkek değil mi? Neden etmesin?”

“Yoo, arkadaşım yamandır!”

“Kulağı kesildikten sonra daha da yamanlaştı!..”

“... ”

“... ”

Sema ağlayacak kadar hırslı, gudubet kadına:

“Bir dakika müsaade eder misiniz hanımefendi?”

Gudubet kadın merakla kalkarken, genç üniversiteli, “Bizim moruk gene baltayı taş a vurdu gibime geliyor,” dedi.

Kocaman elli, ayaklı:

“Babanın zanaatı oğlum!”

Köşeden kupkuru biri:

“Yahu, fazla uzadı bu sefer. Gelecekse gelse de...”

“Dalgamıza baksak,” diye iskemlesinde kıınıldandı tahsildar yapıllı daha bir başkası.

Kocaman elli, ayaklı adam, genç üniversiteliye:

“Çıkıp baksana ananla ne konuşuyor karı?”

Üniversiteli çıkacak oldu, vazgeçti:

“Boş ver...”

“Niye?”

“Kocakarı sevmez sırrının öğrenilmesini.”

Gerçekten de, Sema, gudubet kadına, yani Kudret Yanardağ'ın, paşa soyundan gelmiş eşine, onu öfkeden kudurtup çıldırtacak sırrı veriyordu: O Anadolu ilinde, bir otelcinin evinde tanışmışlardı. Hani söylemesi ayıp ama, kaza, kader kurbanı oldu mu insan, başına gelenler pişmiş tavuğun bile başına gelmiyordu. Aslına bakılırsa o da, İstanbul kıyı mahallelerinden birinin aş boyalı bir evinde dünyaya gelmiş, okullara gitmiş, sonra da deli gençlik, kendini bir sarı saçlı, mavi gözlüye ziyan ettirmişti. Bütün bunlar da bir şey değildi belki. Baştan çıkanın önüne düşen, yol göstermekten dem vuranı çok

olurdu. Önce akrabalar, sonra komşuların uçan hovarda oğlanları... Sesi de güzeldi azbuçuk, geneleve düşeceğine, okuyucu olmaya karar vermiş, Anadolu'ya turneye çıkan gruplardan birine katılmıştı. İşte o sıra tanımıştı Otelci'yi. O da, tıpkı tıpkısına "Müfettiş Bey" gibi, bekâr olduğunu söylemiş, alıp evine götürmüştü. Sonradan öğrenmişti adamın evli olduğunu ama, iş işten geçmiş, çaresiz adamın boyuyla beraber çocuklar yetiştirmiş karısının üstüne kuma olmuştu. Aylar geçmiş, her gün hır gür, derken bu "Müfettiş Bey" bir gece evlerine misafir gelmiş, durumu öğrenince işe karışmış, otelcinin nikâhlısına bir türlü, ona bir türlü, Otelci'ye de bir türlü... Hani alınmasın hanımefendi ama, kocası bir parça...

Gudubet kadının genç kadına kanı kaynayıvermiş, aklından, "Ahret kardeşi," komşu "Ebe Hayriye" geçmişti. Kaç vakittir genç, güzel, eli yüzü düzgün bir tane bulalım deyip duruyordu. Hazır ayaklarına gelmişti işte!

"Ne alınacağım şekerim," dedi. "Bilmem mi ben güttüğüm domuzun huyunu?"

"Boylu, boslu, yakışıklı ama..."

"Bakma boylu bosluluğuna, yakışıklılığına..."

Sır verircesine fısıldadı:

"Ben ondan daha erkeğim!"

Genç kadının gözlerinin içine öyle bir baktı ki, genç kadın azgın bir erkeğin bakışıyla karşılaştığını sandı bir an.

"O gece bileziklerimle küpelerimi teslim ettim ona. Otelci'nin karısından da, bana verilmek üzere kadının bilezikleriyle küpelerini, bilmem kaç lira parasını almış, sözde bana verecekmiş. Hiiiç. Ortalardan silindi gitti. Onun için, siz madem eşisiniz..."

Gudubet kadın:

"Hiç merak etme şekerim. Ben her şeyleri tereyağından kıl çeker gibi hallederim."

Yarı açık yazıhane kapısına gitti, seslendi:

"İdris Efendi!"

"Efendim?"

“Bir dakika gelir misin?”

Gözleri cin gibi parlayan İdris, mavi kravatını düzelterek geldi. Gudubet kadın onunla içli dışlıydı. Tabii Kudret Yanardağ bilmiyordu bunu.

“Buyrun,” dedi İdris.

“Sema Hanım’ın gelip yazıhanede Kudret’i aradığını kendisine sakın söyleme!”

İdris merakla:

“Niçin?”

“Bizim gemi aslanı gene dolap çevirmek isteyecek bana kalırsa!”

“Ne gibi?”

“Şimdilik bırak ne gibisini. Sonra anlatırım. Duydun mu? Sema Hanım’ın gelip onu aradığını söyleme. Arkadaşlarına da söyle, onlar da kaçırmalarını ağızlarından. Oldu mu?”

“Başüstüne,” dedi İdris.

Sonra oğluna seslendi:

“Tuuunç!”

Genç üniversiteli yazıhaneden fırladı:

“Hoop!”

Sema gülüverdi. Ne şeker çocuktu. Annesi:

“Haydi gidiyoruz.”

İçerdekilere toptan bir, “Allahaismarladık çocuklar!” dedikten sonra, çekimserlikle dikilmekte olan genç kadına:

“Haydi şekerim. Yürüsene!”

Sema şaştı:

“Ben de mi? Nereye?”

“Bize gideceğiz!”

“Aa...”

“Neden?”

Tunç’la karşılaştı bakışları, yeniden kızardı. Gözlerini önüne indirdi. Sonra:

“İyi ama, eşyalarım...”

“Hangi otele?”

“Tepebaşı’nda. İsmi unuttum.”

“Zarar yok. Atlarız bir taksiye, alırsız eşyalarını, sonra doğruca bize. Çünkü sen bana çok lazımsın. Bizim domuz müfettiş, altınların üstüne yatacak gibi geliyor bana!”

Genç kadını elinden çekti, üçü, merdiven karanlığına yürüdüler.

İdris dirseklerini masaya dayamış, yüzünü avuçlarına almış, gidenlerin ardından bakıyor, “Müfettiş Bey”i düşünüyordu: Nasıl olsa dönüp, dolaşıp gelecekti. Tilkinin kürkçü dükkânına yolunun enikonu düşmesi gibi. Gelecek, kafasında kim bilir neler parçalanacaktı!

İçini çekti.

Kocaman elli, ayaklı adam, *İş ve İşçi Haberleri* gazetesini ağır ağır katlayıp geniş tahta masanın bir kıyısına bırakıyor, bir başka arkadaşı bantlıyor, daha bir başkası da abone defterindeki adreslere göre, bantların üzerlerini yazıyordu.

Kocaman elli, ayaklı adam, içini çeken İdris’e baktı:

“Ne o? Niye içini çektin?”

“Fukara Müfettiş Bey aklıma geldi de...”

“Niye?”

“Niyesini bilmem ama, Şehvar bir çorap öreceğe benziyor fukaranın başına!”

Bantlanmış gazetelerin üzerlerini yazmakta olan yeşile çalan mavi gözlü, kırk beşlik adam, “Ne gibi?” dedi.

“Ne gibisini de bilmem. Durum, Müfettiş Bey için hiç de iç açıcı değil. Karı gene şipşak bir plan hazırlamış olacak, Kudret buraya uğrarsa, bu kadından bahsetmeyin dedi!”

Kocaman elli, ayaklı adam umursuzca güldü!

“Anlamayacak ne var bunu? Genç kadını kocasından kıskandı. Ebenin evine zula edecek!”

Oradakilerin akıllarına yatmıştı:

“Sahi ha!” dedi biri.

Öteki ekledi:

“Hiç düşünemedik. Doğru...”

Kocaman elli, ayaklı:

“Fakat karı da kıyak karı ha!”

“Şehvar ineklik etmese de...”

“Değil mi ya?”

Kocaman elli, ayaklı:

“Ben o maksatla söylemedim.”

İdris:

“Ya?”

“Bu yazıhaneye bir kadın lazım değil mi?”

“Teftişlerde mi?”

“Tabii!..”

İdris’in aklına “teftişler” gelince, kaç vakittir Anadolu içlerinde dolaşıp duran, elbette “tahsilat” yapan Kudret Yanardağ’ın bunca zamandır neden para yollamadığını hatırladı.

“Yazıhane kirası, benim ev kirası, bakkal borcu... Şerefsizim eve hangi sokaklardan gideceğimi şaşırdım gene!”

Kocaman elli, ayaklı adam:

“Ya ben?”

Ötekiler de hemen hemen aynı durumdaydılar:

“Annemin reçetesi bir haftadır cebimde!”

“Benim Köroğlu doğuracak, bekle diyorum. Kudret Ağabey’in teftiş ve tahsilattan dönsün!”

İdris gene içini çekti:

“Evine de yollamamış. Baksana, Şehvar canavar gibiydi...”

“Oğlanlar? Oğlanlar ya?”

“Kız?”

“Fakat birader, Kudret’inki de hayat değil şerefsizim. Bir yandan kenef karı, öte yandan oğlanlar, kız... Milyon geçmeli eline ki, belki!”

Kocaman elli, ayaklı adam:

“Milyon geçse eline gene hava. Değil mi ki o karının pokeri, beziği, seviciliği var? Bırak!”

“Doğru.”

“Deve dişi gibi adamı almış avucunun içine!”

“Ona da müstahak. Neden gitti de paşazadedir diye yedi denizin dışarı attığını aldı? Çeksin pezevenk!”

İdris:

“Yooook. Bakın bunda günahını aldınız adamın. Ben içindeyim evlenmesinin. O, ensesine vur, ağzından lokmasını al annesi yok mu annesi?”

“O mu sebep?”

“Ben biliyorum, içindeyim dedim ya! Bütün sebep o. Neymiş? Soy, sop, hesap, nesep sahibiymiş. Koca Anadolu şehrinde bir talibi çıkmamış da, zavallı Kudret’e kaskalladılar!..”

Kocaman elli, ayaklı:

“Almasaydı efendim. Almasaydı!”

“Olur mu yahu? Annesi. Sonra bilirsiniz annesine ne kadar düşkün olduğunu!”

“Kaç para? Şehvar bu. Anne manne dinler mi?”

“O da doğru...”

“Laf aramızda, şuraya geldi mi ben bile korkuyorum!”

“Şerefsizim ben de.”

“Ya ben?”

“Ödüm kopuyor anam avradım olsun...”

Cağaloğlu durağında, Tunç:

“Dolmuş binelim anne.”

Şehvar kalın çerçeveli gözlüğünün ardından oğluna öyle bir baktı ki, delikanlı yuttu.

“Taksi!”

Kapkara, kocaman bir taksi önlerinde durdu.

“Evet?”

“Bizi Tepebaşı’na götüreceksin. Bir otelden bavulumuzla, vali-zimizi alacağız. Oradan da...”

İstanbul'un Maçka, Şişli, Nişantaşı falan gibi eski ve çok ünlü semtlerinden hemen sonra gelen bir başka büyük semtinin adını söyledi.

Şoför, kart karının pazarlık edeceğini sanmıştı.

“Götürelim bayan,” dedi.

“Kaç para vereceğiz?” denmesini bekledi ama, kart karı sormadı. Arabanın arka kapısını açtı, yanındaki genç, güzel, cıvılcıvılcı kadına kibarca:

“Buyur şekerim!”

Genç kadın arabaya girerken, genç üniversiteli de annesine çaktırmadan genç kadına bakıyordu. Arabaya girerken eğilmişti. Eteği kalkmış, bacağına büküm yerinden yukarısı bir an bembeyaz meydana çıkmıştı. Genç üniversiteli orasını dişleyebilmenin hasretiyle yandı. Her yanı gerilmiş, kanı damarlarında kurşun gibi dolaşmaya başlamıştı.

Annesi de girdi arabaya, oğluna, “Sen öne geç!” dedi.

Şoförün yanına geçerken içi içini yiyordu. Anne manne, ne inek karıydı şu be!

Araba yürüdü.

Genç kadın, gudubet karının solundan öndeki genç üniversiteliye bakıyordu gözucuyla. “Gözucuyla,” çünkü anlamıştı sevice annesinin kendisini oğlundan kıskandığını.

“Demek sizin bilezikler, küpelerle, otelcinin karısından aldıkları onda?”

“Evet.”

“Peki. Bana rastladığınız çok iyi oldu...”

Arabanın içine doğru yarım sol yapmış, genç kadına yiyecek gibi bakmakta olan oğlunun bakışını yakalayarak kan tepesine çıktı:

“Önüne dön!”

Genç adam fena bozularak:

“Ee... sen de be...”

Kadın kızdı:

“Ee... mi? Sen de be mi?”

“Kes yahu...”

Hırsla önüne döndü, ta Tepebaşı'ya kadar bir daha arkaya bakmadı. Genç kadın ya da kızların yanında kendini kaybediyordu annesi. Babası mı vardı karşısında? Ona bağırır, çağırır, ortalığı süpürtür, kap yıkatır, çöpçüye çöp tenekesini koştururdu ama, Tunç, babası Kudret Yanardağ değildi!

Tepebaşı'nda otelin önünde durdular.

Sema arabadan çabucak indi, koşarak otel merdivenini çıktı, kapıda kayboldu.

Tunç arabanın arkasındaki annesine döndü:

“Bakıyorum gene kendini kaybettin karının yanında?”

Kart karı gözlüklerinin ardında kıpkırmızı kesildi.

“Elin karısına yiyecek gibi bakıyorsun. Ayıp değil mi?”

“Karının yanında bana fiyaka yapmak ya?”

“Kes şimdi de evde konuşuruz bunları!”

Şoför güldü:

“Yaşa delikanlı!”

Sema valizi, bavuluyla geldi. Şoför bunları arabanın bagajına soktu. Sonra hareket ettiler. Trafik gereğince araba Galatasaray'a, oradan Tarlabası'na geçecek, sonra Aynalıçeşme önünden Tepebaşı, Şişhane, Unkapanı...

Cadde üzerinde, sıra sıra, kocaman apartmanlardan birinin önünde durdu araba.

Şehvar:

“Sen eve git,” Tunç.

Tunç hırsla sordu:

“Sen nereye gidiyorsun gene?”

“Ebe Hanım teyzene uğrayacağım biraz...”

“Ebe Hanım teyze, Ebe Hanım teyze...”

Araba tam hareket etmişti, oturdıkları apartmandan ağabeyi çıktı:

“Vay, Tunç, nerde kocakarı?”

Tunç alıp alıp veriyordu zaten:

“Bırak yahu.”

“Niye?”

“Ebe Hanım teyze, Ebe Hanım teyze...”

“Babamdan haber yok mu?”

“Yok... Yok ama... Öyle kızıyorum ki şu kocakarıya!”

Ağabeyi de Tunç’un az iri bir başka modeliydi ki, ikisi de babalarının hıh demiş, burnundan düşmüşlerdi. Onun sırtında da beyaz çizgili kahverengi bir kostüm. Bu kostümlerin kumaşlarını Kudret Yanardağ, bir arkadaşının kefaletiyle bir taksitçiden almış, üç kostümün üçü de aynı taksitçinin terzisinde, ayda belirli taksitler karşılığında diktirilmişti ki, şimdiye kadar bir tek taksiti bile ödenmemişti.

Tunç’un iki yaş büyüğü Yalım, kardeşinin, “Yok. Yok ama... Öyle kızıyorum ki şu kocakarıya!” demesiyle ilgilenerek sordu:

“Niye?”

“Yazıhanedeydik. Bir karı geldi ki görme, şerefsizim Marylin Monroe halt etmiş yanında!”

“Atıyorsun?”

“Allah belamı versin ki ha!”

“Nerden gelmiş!”

“Peder bey teftiş sırasında ayarlamış, öyle anlaşılıyor. İdris Amca’dan babamı sordu. Aksiliğe bak. Kocakarı bombok oldu tabii... Ben dışardaydım, bir geldim, Allah... çarpıldım!”

“Sonra?”

“Sonra, çıktık oradan, taksiye bindik. Karıya kesiliyorum. Gör-sen bitersin. Beni öne oturttu. Vardır ya hani boktan numaraları... genç kadın, genç kız oldu mu bize çıkışır falan. Gene öyle. Öne geç, önüne dön...”

“Karıyı Ebe Hanım teyzeye mi götürdü?”

“Oraya götürdü...”

Birden gözüne ta karşı kaldırımındaki hoppala kız kardeşi ilişti:

“Bak bak,” dedi. “Alev’e bak!”

Yalım baktı, güldü:

“Ulan ne hergele kız be!”

“Şerefsizim tam sekiz oğlan arkasında!”

“Boş ver. Demek karıyı?”

“Ebe Hanım teyzeye götürdü.”

“Maksadı bizden kaçırmak...”

“Namuuuuus!”

Yalım “Namus”a sövdü.

“Ben Aksaray’a iniyorum...”

“Haminne evde mi?”

“Evde.”

“Kayıntı var mı? Öyle acıktım ki...”

Yalım karşılık vermeden, karşı kaldırıma beş, altı adımda geçti. Vızır vızır geçen taksi, dolmuş, otobüs, kaptıkaçtı, trolleybüslerin arasından çevik zikzaklarla sıyrılmıştı. Kız kardeşiyle karşılaştı:

“Eve git!” dedi.

Oğlanlar Yalım’ı görünce bozulmuş, gerilemişlerdi.

Alev:

“Sana ne?”

“Bir tane atarsam?”

“Anlamadım.”

Yalım sözde vuracak gibi üstüne yürüdü. Alev çevreyi baktıran bir çığlıkla oğlanlara tutunarak arkalarına kaçtı. Delikanlılar yaygaraya benzeyen kahkahalarla güldüler.

İçlerinden biri:

“Yaşa Alev!”

Alev, ağabeylerini hatırlatır kalıpta, ama çok güzel bir kız, İstanbul Kız Liselerinden birinin hâlâ orta son sınıfındaydı. Bu yıl da kalırsa belge alacaktı ki umurunda bile değildi.

Oğlanların gevezeliği yeniden başlamıştı:

“Alev, şist Alev!”

“Bu ne çalım be?”

“Boş veriyor şerefsizim. Ben olsam...”

“Ne olurdu?”

Alev şıp, durdu. Önünden akmakta olan taşıt kalabalığını gözleriyle tarttıktan sonra, az önce ağabeyinin çevik davranışlarını hatırlatarak apartmanlarının bulunduğu karşıya geçti. Kıl payıyla kurtulmuştu bir dolmuşun çamurluğundan. Şoför klaksona kuvvetle bastı. Araba vahşi bir hayvan gibi bağırdı.

Şoförün kaba küfürüne nanik yapan Alev, küçük ağabeyinin yanına gelmiş, şoförü de, arabasını da unutmuştu.

Küçük ağabeyi, “o oğlanların” kim olduğunu sormadı. Aklından bile geçmedi. Semt delikanlılarıydılar. Kız kardeşleri vardı onların da. Tunç da, Yalım da onların kız kardeşleriyle dalga geçer; şakalaşırlardı.

“Kayıntı var mı, kayıntı?”

Alev omuz silkti:

“Babamdan haber var mıymış?”

“Yokmuş, ama, kocakarı...”

Ağabeyine anlattığı kadını kız kardeşine de anlattı.

Alev:

“Demek çok güzel! Yaşadınız... peder beyse tabii avucunu yalayacak!”

Tunç göz kırptı:

“Valide hanımdan fırsat bulabilirse...”

Yanlış anlayan Alev:

“Tuh,” dedi. “Terbiyesiz... Ben Ebe Hanım teyzeye gidiyorum.”

Tunç’un karnı gerçekten zil çalıyordu. Şu moruk da ne diye mangır yollamazdı sanki?

Apartmandan içeri daldı. Otomatiği yaktı. Yarı karanlık merdivenler aydınlandılar sarı sarı.

Mangır yollasaydı gider Çiçekpazarı’nda iki kadeh atardı kocakarının şu aynasızlığı üzerine. Ulan ne inek karıydı be annesi. Babası genç kadını herhalde biçimlemiş olacaktı. Karının namusunu korumak ona mı düşmüştü?

Birden birinci katın kapısı açıldı, gür bir ışık seli otomatiğin hafifçe, sarı sarı aydınlattığı merdivenleri yıkayıp sildi adeta. Altmışa yakın, kırış kırış ama sürmesi راستığı, dudaklarının boyası yerinde

Dürdane Hanım teyze, genç bir kadınmışçasına kırıtarak, “Tunç paşa... ne haber?” dedi.

Kocakarının yiyecek gibi bakışı, zaman zaman pişirdiği tatlıları ya da yemekleri ikram etmek için ağabeyinden gizli bir çağırışı, parası falan olup olmadığını soruşu... “Karta kaçmış” olmasa iyi ama, haminnesi yaşındaki kadını da...

“İyilik be Dürdane Hanım teyze...”

“Beybabanızdan ne haber?”

“Valla bu sefer teftiş uzadı biraz...”

“Karnın aç mı?”

“Teşekkür ederim!..”

Gençlik özentisi içindeki kocakarının hayran bakışları ardında sürükleyerek ikinci, sonra üçüncü, kendi katlarına çıktı. Zile uzun uzun bastı. Babaannesini yarım saat önce Tahtakale’deki tuzcunun yanından, çuval dikmekten gelmiş, çok yorgun olduğu için odasında, sedirin ayakucuna çökmüş, hemen de kendinden geçmişti. Zilin üçüncü mü, dördüncü mü çalınışında uyanıp, ağır ağır kalktı, gitti kapıyı açtı. Tunç baruttu gene:

“Ne o kocakarı? Gene kulağına kurşun mu aktı?”

Mutfağa hızla yürürken babaannesinin vereceği karşılığa kulak bile asmadı. Babaanneysen, ne olursa olsun, çok sevdiği ortanca torunununu cevapsız bırakamazdı. Paşa dedesi, sonra da paşa babasının konağında böyle görmüş, böyle alışmıştı.

“İşten döndümdü de yavrum, sedirin ayakucunda gözlerim şöyle bir kirlenivermiş...”

Tunç, buzdolabını falan karıştırmış, yiyecek bir şeyler bulamamıştı. Öfkeyle dışarı çıktı:

“Yiyecek bir şey yok mu yahu?”

Babaanne gene şaşırmıştı, mutfağa seğirtti. Sağa baktı, sola baktı. Buzdolabını açıp kapadı. Onu öfkeyle seyretmekte olan ortanca torun gene parladı:

“Şaşkın ördek gibi ne dönüp duruyorsun mutfakta be?”

Yaşlı kadın büsbütün şaşırdı:

“Sana yiyecek arıyorum yavrum...”

“Baktık, yok. Yalancı pehlivan gibi sen de... Mangırın var mı, mangırın?”

Babaanne tuzcudan aldığı parayla geçinirdi. Günde, sabahın sekizinden, akşamın dördüne, beşine, bazen iş olursa altısı, yedisi, hatta sekizine kadar çuval dikmek, tuz paketlerinin ağızlarını kapamak işinde altı lira gündelikle çalışır, pek pek üçünü yer, geriye kalan üçünü de saklardı. Çünkü “yedi denizin dışarı attığı” gelin, aydan aya ondan oturduğu küçücük odanın kirası olarak elli lira alırdı ki, oğlu, “Sağ olsun, taş deyi tuttuğu altın olsun, Kudretçiği” bu elli lirayı karısından gizli verirdi annesine. Gelinin odayı, odadaki “hırtı pırtı” karıştırıp para aramak âdeti olduğunu bildiği için, biriktirdiklerini köşe bucak saklar, zaman zaman torunlarına verirdi.

Ortanca torununun, “Mangırın var mı, mangırın?”ı üzerine, odasına geçti, sedirin altına sakladığı kırk lirasının onunu getirdi verdi:

“Al yavrum.”

“Kaç para bu?”

“On lira.”

“Bir onluk daha olsa...”

“Ne yapacaksın? Kitap mı alacaksın?”

“Yok yahu, başlarım şimdi kitabından defterinden ha!..”

Suratına haykırdı:

“Rakı içcem rakı!”

Babaanne kırış kırış, ufacık yüzü, süt mavisi gözleriyle ürktü, sonra da, “Allah sen gösterme Yarabbi...” diye mırıldandı. Rakı değil de kitap alacak olsaydı, birikmiş kırk lirasının kırkını da verirdi. Ama rakı? İçen kadar, içki parasını verenin de günaha gireceğine inanan yanı ağır basıyordu.

Tunç, Aznavur’dan bir şarkının melodilerini ıslıkla çalarak apartman merdivenlerini hızla inerken, babaanne torununun ardından üç Kulhüvallahı bir Elham okuyup üflemiş, sonra da kapıyı usulcacık kapamıştı. Gelininin bile ardından okur, üflerdi o. Paşa dedesi, paşa babası... Haminnesi, annesi... Sonra çeşit çeşit halalar, teyzeler, dayı-

lar, amcalar, hala, teyze, amca, dayı kızları... Bayramlar, seyranlarda renk renk giyilerek koca konağın içinde fır dönülürken, yemin yiyeceğin sözü mü olurdu? Bu yem yiyecek derdi yeni çıkmıştı. Eskiden fakir fukara gelse, kapıyı çalmaya kalmaz, uşaklar, hizmetçiler koşar, dolu dolu verirlerdi.

Odasına geçti. Saklı yerden bir on lira daha ayırdı. Ortancaya vermişti, büyüğün de hakkı vardı. Torundu bunlar. Hatta bir on lira daha ayırmalı, onu da kıza vermeliydi annelerinden gizli. Fazla olsa, kıza fazla verirdi. El malıydı o. Yarın gittiği yerde iyisine mi düşer, kötüsüne mi, belli olmazdı. Ne görürse baba evinde görürdü kızlar ama, ne baba babaydı, ne de anne anne. Hele anne!

İçini derin derin çekti.

Ne bilirdi paşa soyunun bile bu devirde böylesine azacağını? Azmıştı işte. Oğlunu, gak deyince et, guk deyince suya alışmış Kudret çiçeğini ne hallere sokmuştu! Zavallı yavrucuğu, böylesine beş paralık karının elinde oyuncak olacak, çöpçülere çöp tenekeleri koşturacak bir dedeyle babanın çocuğu muydu? Mezarlarından başlarını kaldırıp da görmeliydiler yavrucuklarını!

Devrilen akşam güneşinin soluk rengine bir hüznün çöktü içine. Oracığa, demin uyuyakaldığı sedirin önüne yeniden bıraktı kendini; başını sedirin kıyısına dayadı, gözlerini yumdu. Yetmiş yakın bir kadındı. Ayağa kalkıp ortalarda dolaşınca bir baş dönmesi...

Yumulu gözlerinin ardında koca apartman fırıl fırıl dönüyordu sanki.

15

Tren Ankara garına girdi, durdu. Kudret Yanardağ hemen hemen en önce inen yolcuların arasında, sarı çantası, kocaman ayakkabılarıyla hızlı hızlı gardan çıktı. Niyeti bir taksiye atlayıp "Bakanlıklar"ın yolunu tutmaktı. Hiçbir işi yoktu oysa "Bakanlıklar"da. Sırf, Valisi, Emniyet Müdürü, Belediye Reisi, esnafını falan cayırtıya verdiği

bu şehirden ayrılırken peşine takılan “Sivil”i şaşırtmaktı maksadı. Çünkü, zaman zaman tren koridorundan geçerken kompartımana göz atıyordu. Gerçekten herhangi bir “Sivil” miydi? Öyle sanıyordu. Hele istasyona getiren arabacı Kel Mıstık’ın en son dakikada eline tutuşturmaya çalıştığı paralar...

Gardan çıktı, durdu, bir sigara yaktı, bekledi.

“Sivil”de çıkmış, “Beyefendi”nin durduğunu görünce o da duraklamıştı. Tamamdı canım, sağlam ardına takılmıştı. İyi ki arabacının verdiği paraları almamıştı. Bu paralar herhalde bir suçüstü için önceden numaraları tespit edilmiş paralardı ki, canına okuyacaklardı. Bıkmış usanmıştı bu türlü yaşamaktan. Ölse, ölebilse... çoluk çocuk... Tunç’la Yalım’a acımıyordu.. Erkektiler onlar. Fakat Alev? Ortayı bile bitirememiş bir kız çocuğu... O öldükten sonra kendi havasında anaları, çocukları okullarından alır, hayata atardı. Alçak karı, pokeri, briçi için...

Bir taksiye çabucak girdi:

“Bakanlıklar’a!”

Araba yolu tuttu. Arka pencereden yavaşça baktı. Tam arkalarından bir başka araba geliyordu. Sivil bu arabada olmalıydı. Hiç önemi yoktu. Sivil, siviller vız gelirdi, hepsini atlatırdı evvel Allah, ancak evdeki kart karıyı atlatamıyordu. Günlerdir tam bir esenlik içindeydi ama, zavallı anacığı ne yapıyordu acaba? O karı, o kart, çirkin, yelloz, eli bayraklı karı zavallıya belki de kan kusturuyordu. Hele şimdi, para da yollayamamıştı ki, deli olmuştu musibet!

Arka pencereden gene baktı.

Geliyordu, hem de izlercesine!

Ama ölmeye lüzum yoktu şu sıra. Sema’nın bilezikleriyle küpelelerini verir, Otelci’nin karısından aldıklarını kendine ayırır, daha yaşlandığı zaman başını sokacağı ev için şehrin dışında, Çekmece mi olur, Bakırköy mü, daha başka bir yerler mi, şimdiden bir arsa-cık uydururdu.

Sigarasının külünü arabanın açık penceresinden dışarı silkeyim derken, küller suratına, gözlerine geri tepti. Hay Allah belasını ver-

sindi. Ulan amma da pis gitmeye başlamıştı işler be! Hiç de hayra alamet değildi şu küllerin gözüne kaçması. İşaret kötüydü. Olabilirdi ki “Sivil” bir punduna getirip başşehirde tevkif ettirmek emrini almıştı!

Aklına birdenbire yatarak, hâlâ elinde tuttuğu lanet sigarayı dışarı fırlattı.

Peki ama, nasıl bir gerekçeyle tevkif ettirebilirdi? Bundan önceki şehir ya da kasabalarda buna benzer hiçbir şeyle karşılaşmamıştı. Neden? Neden karşılaşmamıştı da, burada...

Aklına sıska arabacı Kel Mıstık geldi. Tamam, bu mendeburun yüzünden olacaktı. Ne diye binmişti sanki onun arabasına?

Bakanlıklar’da indi.

“Sivil”in arabası da gelmiş, adam inmişti. Bir ara bekledi. Hatta adamı yakasından tutup yaygarayı basmak geçtiyse de aklından, yeni bir maceraya lüzum yoktu. Elinde sarı çantası, kocaman ayak-kabıllarının zıt zıt zıt’larıyla büyük yapıdan içeri daldı. Kim bilir hangi işleri için memleketin dört bucağından kopup gelmiş çeşitli işadamları bu zıt zıt zıt geçen heybetli adamı birbirlerine gösteriyor, ne bakanı olabileceğini kestirmeye çalışıyorlar, kapı önlerindeki odacılar, ellerinde olmayarak iskemlelerinden ayağa kalkıyorlardı.

O, aklında “Sivil,” İçişleri Bakanlığı’na geldi.

“Sivil” merdiven başında kalmıştı ama bakıyordu.

“Özel Kalem”e daldı. İş sahipleri Bakan’ın yanına girebilmek için sıralarını bekliyorlardı. Herkes kendi âleminde, düşünceli bir sıkıntı içinde sırasının bir an önce gelivermesini bekliyordu. Onun içeriye zıt zıt zıt girmesi, başta Özel Kalem Müdürü, oradakilerin dikkatini çekmiş, hatta sağdan soldan ayağa kalkanlar olmuştu.

“Rahatsız olmayın evladım, rahatsız olmayın!”

Özel Kalem Müdürü’nün masasına önemle gitti. O da bu hiç tanımadığı ama şu kalıp kıyafetine bakılırsa herhalde çok önemli biri olması gereken beyefendiye ayağa kalkmıştı.

“Buyrun beyefendi!”

“Bakan beyefendi çok meşguller galiba?”

“Çok. Ama arzu buyursanız...”

Leb demeden leblebiyi anlamıştı:

“Yoo yooo,” dedi. “Kendileriyle görüşeceğim çok önemli bazı meseleler var. Akşam Ankara Palas’ta görürüm. Selam söyleyin!”

“Başüstüne beyefendi.”

O, gene oradakilerin hayran bakışlarını ardında sürükleyerek, zıt zıt zıt odadan çıktı. “Sivil” kapıdaydı, tahmin ettiği gibi, Özel Kalem Müdürü’yle yaptığı konuşmayı görmüş, duymuştu. O kadar ki, “Beyefendi” çıkarken kapıda saygıyla yol verdi, yerlere kadar eğilerek onu selamladı. Laf mı? Herif, hayır, “Beyefendi,” koskoca bir bakanla çok önemli şeyler konuşacaktı ve akşam onu Ankara Palas’ta özel olarak görecekti. Demek bu adam, söylendiğince sadece bir “Müfettiş” değil, daha çok daha büyük bir şeylerdi ama, ne? Ardından gene de koştu.

Adam gene bir taksiye binmişti. O da bir başka taksiye binmeliydi ama taksi yoktu ortalarda. Sağa baktı, sola baktı...

“Beyefendi” ise, “Sivil”in bu halini arka pencereden memnunlukla görüyordu. Şoföre, “Karpiç’e çek!” dedi.

Araba, sağa sola koşan “Sivil”in şaşkınlığı arasında hızla yolu tuttu. Akıl edip arabanın numarasını alsa da, sonradan nereye götürdüğünü sorsa bile gene de hiçbir faydası olmazdı.

Arabada rahat bir soluk aldı, bir sigara yaktı.

Evet, Otelci’nin karısından aldığı altınları İstanbul’da, Kapalıçarşı’da kuyumcularda hemen paraya çevirtip... Hayır hayır, beğenmedi. Ne olur ne olmazdı. Birkaç gün beklemeliydi!

İçinde tuhaf bir önsezi, bu altınların kendisinde kalamayacağını sandırıyordu. Nedenini, niçini bilmemesine karşılık, öyle geliyordu gene de. Sanki Sema işleri arapsaçına çevirecekti de, sonunda kabak dönüp dolaşıp Kudret Yanardağ’ın kafasında patlayacaktı.

“... Ne olabilir?” diye geçirdi. “Sema’nınkini geç, fakat ötekileri Sema’ya vermek için Otelci’nin karısından aldığını kim gördü? Hiç. Bir ben, bir kadın, bir de Allah! Başka? Hiç kimse...”

Ferahladı bir parça.

“Diyelim ki biçimsiz bir iddia oldu. Ne çıkar? İnkâr yiğidin kalesi. Yok canım, kendi kendine evham... Şimdi bırak bunları da, altınları nasıl satacağım?”

Aklından İstanbul’daki Kapalıçarşı hızla geçiyordu. Kapalıçarşı, kalabalık. Vitrinleri küme küme altın bilezikler, yüzükler içindeki kuyumcu dükkânları... En baştan birincisine dalıyor. Bileziklerden bir çiftini gösteriyor:

“Şunlara bakar mısınız?”

Adam ya da kalfası saygıyla alıyor:

“Bakalım beyefendi...”

Eviriyor, çeviriyor:

“Çok güzel. Ne yapmak niyetindesiniz?”

“Satmak istiyorum.”

Dükkân sahibi ya da kalfa şöyle bir gözden geçiriyor. Bilezikleri satmayı hiç yakıştıramadığı belli. Bir pazarlık, bir çekişme...

“Olmaz!” diye sesli sesli söylendi. “... Satmak olmaz. Belki de işin bombası patlamış, iş polise aksetmiştir? Sema’da da adresim olduğuna göre... İstanbul polisi şıp diye bulur İdris’i. Beni sorar. Gerçi İdris, ötekiler ham halat değiller, ağızları sıkıdır ya, gene de belli olmaz, boş bulunabilirler!”

Araba Karpiç’in önünde durunca şaştı, ne çabuk geldiklerine. Taksiyi savdı, her ihtimale karşı Karpiç’e girdi. Girerken kapıdakiler önemle, “Buyursunlar beyefendi!..” diye yerlere kadar eğildiler. Böyle nice nice beyler, beyefendiler görmüşlerdi. O, zııt zııt zııt içeri girdi, sağa sola bakındı. Bahçe bölümündeki masalarda seyrek gruplar... Çıktı. Kapıda bir an durdu:

“Beni İçişleri Müsteşarı beyefendi arayacak. Akşam, dokuzdan sonra Ankara Palas’tayım!”

Yerlere kadar eğilenler:

“Başüstüne beyefendi!”

Adam çıktıktan sonra da birbirlerine bakarak şipşak konuşuverdiler:

“Kimdi bu?”

“Ne bileyim ben?”

“Hangi müsteşar arayacaktı?”

“Onu da bilmem.”

“Müsteşarların alnında yazmaz ki birader...”

“İşin mi yok yahu? Tasa ettiğin şeye bak!”

“...”

“...”

“Beyefendi” hiç vakit geçirmeden yeni bir taksiye atlamış, artık takip falan edilmediğinden emin, istasyonun yolunu tutmuştu. Bir saat sonra tren vardı İstanbul’a. “Sivil” kaynayıp gitmişti ama, gene de tedbiri elden bırakmamalıydı. Gar Lokantası’nın kuytu bir köşesine yürümeye kalmadı, şef garson, garsonlar saygıyla koşuştular:

“Şöyle buyrun beyefendi!”

“Beyefendi, bu köşe daha ferah...”

“...”

Çatık kaşları, geniş omuzlu ağır bedeni, sarı çantası zııt zııt zııt, gösterilen yerler arasında en göze çarpmayacak köşeye gitti, masaya oturdu. Çevrenin gözü ondaydı. Hatta birbirlerine bir şeyler anlatanlar, bu zatın kim olabileceğini kestirmeye çalışanlar...

“İki duble Kulüp rakısı, soda ve...”

“Evet beyefendi?”

“Beyazpeynir, domates, hıyar, söğüş, kavun!”

Şef garson yerlere kadar eğildi:

“Emredersiniz efendim!”

Ne olursa olsun, gözleri lokanta kapısındaydı. Sanki suç işlemişti. Öyle ya, Özel Kalem’de Ankara Palas’tan söz açmış, bunu Karpiç’in kapısındakilere tekrarlamış, adeta perçinlemişti. Madem perçinlemişti, ne işi vardı garda? Haydi diyelim ki, akşamın dokuzuna, onuna kadar vakit öldürecek, olabilir, o halde “Sivil”de beklerdi sonucu. Buradan kalkıp Ankara Palas’a gitmesi gerekirdi ki hem imkânsız, hem de geceyi Ankara’da geçirmekle İstanbul’a bir gün daha gecikecek, lanet karısının öfkesini büsbütün kabartırdı.

Rakısı, söğüş, beyazpeynir, kavunu geldi.

“Başka bir emriniz?”

Başını “büyük adamlar gibi” iki yana sallamakla yetindi.

Şef garson çekilirken rakısını yudumladı... Oooh... dünya vardı. “Kenef karı”dan uzak şu günler, hatta şu saatler ne güzeldi! Çocuklarıyla anacığı orada, bir çeşit “Yedibaşlı dev” demek olan karısının yanında olmasalardı.

Yeni bir yudum.

Olmasalardı, nasıl büyük bir iştahla “işine” yeni baştan sarılır, Anadolu şehir, kasabalarını nasıl soyar, nasıl kırk, elli bin vurup İstanbul kıyı semtlerinden birinde uyduracağı bir arsaya çantasındaki ev planlarından birini yaptırır, “Bu pis iş”e son verirdi!

Üçüncü yudum, soda, beyazpeynir, kavun.

Ama düşündükleri bu gidişle olamayacaktı galiba... Ölmeden kurtuluş yoktu. Karısını saymasa bile, İdris’le ötekiler vardı. Hem de öyle bir vardılar ki... *İş ve İşçi Haberleri* ile *Esnafların Sesi* gazetelerinin sahipliğini ona yüklemişlerdi. Sağda solda çeşitli baskınlar yapıp, “Teftiş Heyeti” rollerini oynarlarken, “Teftiş Heyeti Reisliği”ni Kudret Yanardağ’a vermekle topun ağzına onu itmişlerdi. Şayet onlardan ayrılacak olursa, her türlü kötülüğü yapar, mahvetmek için evini bile cayır cayır yakarlardı.

Yüzünden sıkıntının karanlığı geçti.

Dördüncü yudumla rakısını tamamladı.

Kurtuluş yoktu “kenef karı”yla, “kenef arkadaşlar”dan!

Tren saatine kadar “Sivil” falan gözükmeydi. Biletini alıp birincinin تنها kompartımanlarından birine girdi. Eh, şimdilik rahattı. Hele tren hareket edince, “Sivil” falan Ankara’da kaldı. Hafif bir çakırkeyif içinde, mahmur, başını vagon penceresinin tahtasına dayadı, hemen de uykuya geçti. Düşünde evini, karısını gördü. Taksi ile eve gidiyordu. Karı, oturdukları katın balkonunda, elinde sopa, onu bekliyordu. Arabadan inerken koşuyordu aşağıya:

“Ulan nerdeydin deyyus? Ha? Nerdeydin, cevap ver bakalım!”

“Karıcığım, dur karıcığım, anlatayım karıcığım...”

Ter içinde uyandığı zaman karşısında, tam karşısında gene “Sivil”i görünce, beyninden vurulmuşa döndü.

Adam sırtıyordu:

“Rüya gördünüz galiba beyefendi?”

Şaşkınlıkla, “E evet,” dedi, “evet...”

“Hanımefendi fazlaca mı titiz?”

“Peki ama, ben sizi...”

“Tanıyamadınız mı?”

“Yoo...”

“Nasıl olur beyefendi? Ankara’ya aynı trenle gelmedik mi?”

“Farkında değilim.”

“Sonra siz Bakanlıklar’a uzandınız.”

“Evet.”

“Bendenizin de bir işi vardı. Tesadüf. Özel Kalem’de, aynı Bakanlığın Özel Kalem’inde yani... Hatta siz Bakan’ı gece, dokuzdan sonra Ankara Palas’ta göreceğinize dair not bıraktınız müdüre...”

Nerdeyse nefesi tıkanacaktı.

“Evet, bütün bunlardan size ne?”

“Bana mı? Hiiç. Sadece vilayetimize şeref verip, birkaç gün için işleri yoluna sokan bir beyefendiye hayranlık hislerinin ulaştırılması ihtiyacıyla...”

Herif deli miydi neydi?

“Devam edin!”

“Bizim vilayet Allaha emanet edilmiş bir vilayettir beyefendi. Sayenizde birkaç gün caddeler süpürölüp sulandı. Otelleri, lokantaları gezdiniz, dolaştınız. Ne kadar pis, nasıl kontrolsüz olduğunu gözlerinizle gördünüz. Hatta otellerin pisliğinden, Otelci’nin evinde kalmayı munasip görmüştünüz.”

“Siz bütün bunları nereden biliyorsunuz?”

“Bendeniz, misafir kaldığınız Otelci’nin ev komşusuyum. Ağabeyim terzidir. Bendeniz vilayette haddim olmayarak memurdum, bu Vali, bu astımlı, tıknafes Vali beni işimden atmıştı. İçişleri Bakanlığı’na bu sebepten başvurdum. Zatiâlinize dert yanacaktım, Otelci mani oldu. Cesaret de edemedim.”

Adamın “Sivil” olmadığını anlayarak ferahladı. Ferahlayınca da gene hemen “Beyefendi”liğini takındı:

“Neden edemiyorsun? Senin işin, benim işim, bizim işimiz. Bir kelimeyle memleket işi!”

“Hakk-ı âliniz var beyefendi ama, zatıâliniz bizim oraya gizli gelmişsiniz. Vali’yi falan el altından sorup soruşturmak için. Fakat asıl hayran olduğum icraatınız, Otelci’nin evindeki o musibet karıyı defetmeniz!”

“?..”

“Kadıncağız altınlarını falan feda ettiğine yanmıyor, size nasıl dua ediyor bilemezsiniz?”

“?..”

“Namuslu aile içinde böyle şeyler olur mu beyefendi? Bırakın kanunu, dinimize sığar mı? Zaten bu yüzden değil mi dinin gevşediği? Dini gevşek bir milletin de yaşamasına imkân var mıdır?”

Farkında değildi ama, herifin gerçekten de “Sivil” olmadığına inanmıştı. Evet evet, altınları bozdurmamalıydı. Herhangi bir aksilik çıkar da karı gelir, ister, edepsizlenirse, “Adresi boşuna vermedim sana. Al!” diyebilirdi. Diyebilirdi ama, canavar karısından nasıl gizeleyecekti bakalım?

“Hele son gün vilayete gidip de Vali’yi makamında bastırmak istemeniz, bütün şehirde memnunluk yarattı. Fakat, size oyun ettiller beyefendi. Bendenizden duymuş olmayın, Vali Bey makamında olduğu halde, sizi atlatmış, yardımcısıyla görüşürmüş. Gerçekten yardımcısı beyle mi görüştünüz?”

“Evet.”

“Evet” ama, mesele altınların saklanması. Eve gidince, yakasına “Para!” diye yapışacaklardı her zamanki gibi. İdris’e uğrasa önce, tren gece varıyordu İstanbul’a. O saatte İdris yazıhaneyi kapamış olurdu.

Terzinin haksızlığa uğramış memur kardeşi, Kudret’in “Teftiş ettiği” şehre gelince, kalktı. “Beyefendi”nin elini öptü:

“Hayırlı yolculuklar beyefendiciğim...”

“Güle güle evladım... Hemşerilerinize selamlarımı götür, hepsinin gözlerinden ayrı ayrı öptüğümü söyle!”

“Emredersiniz beyefendi.”

İndi. Arabacı Kel Mıstık oralardaydı.

Heyecanla, “Mıstık,” dedi, “Mıstık!”

Arabacı Mıstık, “Beyefendi”ye vermeyip kendisinde kalan iki yüz liranın hızıyla her gün kafayı çekiyordu. Gene sarhoştı:

“Ne var?” dedi.

“Seninki trende!”

“Kim benimki?”

“Müfettiş Bey!”

Birden coşkun bir heyecana kapılan arabacı Kel Mıstık, sordu:

“Hani? Nerede?”

“Bak, orada, nah... Birincinin penceresinde!..”

Mıstık koştu. “Beyefendi”nin bulunduğu kompartımana girdi, iki yüzü almayıp kendisine bıraktığı için daha çok, ellerine sarıldı:

“Allah çoluğunu çocuğunu bağışlasın beyefendi, Allah taş deyi tuttuğunu altın etsin...”

Şu pis herife gene nereden rastlamıştı!

“Peki peki.. Çok yaşa haydi...”

“Beyefendi sen benim babamsın, şerefsizim ki babamsın!”

“Teveccühün, peki...”

Kel Mıstık öyle sarhoştı ki, “teveccüh”ün avradına sövdü yanlışlıkla. Sonra toparlandı:

“Affet beyim, Allahını seversen affet!”

“Canım efendim, affedecek bir şey yok...”

“Ne demek yok? Senin gibi bir beyefendinin huzurunda ben kim oluyorum da mesela...”

“?..”

“Mesela ben kim oluyorum da...”

“Peki peki...”

Kampana çaldı da kurtuldu. Arabacı Kel Mıstık trenden atlamış, yavaş yavaş hareket eden trenin yanında koşuyordu:

“Allah yolunu açık etsin beyim, Allah taş deyi tuttuğunu...”

Tren hızlanmıştı. Mıstık gerilerde kaldı. Sonra büsbütün artmış sarhoşluğuyla geri döndü, “Beyefendi”nin “Sivil” sandığı terzinin kardeşinin yanına geldi:

“Ulan ne adamdı be!” dedi. “Ne adamdı yahu...”

Ağlamaya başladı. Ağlaması sevinçtendi. Lokantacıdan aldığı beş yüzün üç yüzünü karısına kaptırdıysa, iki yüzü de kendine nasip olmuştu ya!

“Ben hayatımda böyle namuslu, böyle erkek müfettiş görmedim. Böyle adam insanı çekip vursa, insan kanını helal eder be!”

Arabaya girdiler.

Terzinin kardeşi:

“Nereye gidiyor buradan acaba?”

Kel Mıstık düşünmeden, “Teftiše,” dedi.

“Doğru. Ankara’da Bakanlıklar’a gitti, şipşak raporunu verdi. Gözümle gördüm şerefsizim...”

Arabacı Kel Mıstık’ın canı sıkılıvermişti birdenbire. Sakın bu beş yüzünü aldığı lokantacı hakkında da rapor vermiş olmasındı?

Canı büsbütün sıkıldığı halde gene de bozmadı. Her zamanki gibi kırbacını beygirlerinin yeleleri üzerinde şaklattı:

“Deheeeey!...”

İş sarpa sararsa, “Görmedim, bilmem, duymadım, haberim yok. Hem ne, ben lokantacıdan beş yüz meş yüz de almadım!...”

16

Şehvar, kalın siyah çerçeveli gözlüğü, gözlük ardında adeta burun köklerine akmış gözleri, gene bir genç kızı hatırlatmak istercesine aşırı boyalı dudaklarıyla semt bakkalına geldi, içeriye her zamanki çalımıyla girdi:

“Pazar ola bakkal başı!”

“Bakkal başı,” otuzla otuz beş arası, dinç, semt kızlarıyla daha çok da semtin fakir kadınlarının elinden hemen hemen pusulayı şaşırmış bir adam, yüreği hop ederek, çirkin olmaktan çok acayip kadına baktı:

“Buyursular hanımefendi...”

“Bizim kocakarıya neden istediklerini vermediniz?”

Bakkal yutkundu, güldü, sonra ciddileşti:

“O kadın gerçekten beyefendinin annesi mi?”

Bunu laf olsun diye sormuştu. Yıllardır dükkâna pek uğramasa da, biliyordu Kudret Bey’in annesi olduğunu. Laf olsun diye, daha doğrusu çirkin karının bombardımanından kurtulmaya yarar diye sormuştu işte.

Çirkin kadın şaştı:

“Aa...”

“O maksatla sormadım efendim. Biliyorum annesi olduğunu ama, çok pısırik. Sonra bir hayli de geveze!”

Çirkin kadının gözleri dört açıldı:

“Yoksa dedikodu mu yaptı?”

“Efendim, laf aramızda, Ebe Hayriye Hanımlara bir misafir getirmişsiniz, genç bir kadın... doğru mu?”

Çirkin kadının dikkati büsbütün arttı:

“Onu ne alakadar edermiş?”

“Mesele burada işte. Diyor ki: Oğlumun kesesinden gene viski-ler içiliyor, pokerler, bezikler oynanıyor. Emirgân gezileri, Sipahi Ocağı atları, otomobiller gırla. Bu saltanatın sonu bakalım nasıl gelecek, diyor. Ben de...”

Şehvar’ın tepesi iyice attı, açtı ağzını:

“Pis bunağın sözüyle postayı kestir öyle mi? Aşkolsun sana! Şunu iyi bil ki, bakkal efendi ben, Kudret’in bugüne bugün nikâhlı karısıyım... Anasının üzerimizde hiçbir hukuki önemi yok. Kapımda Allah rızası için tutuyorum. Kafamı kızdırırsa vallahi de billahi de kolundan tutar kapı dışarı ediveririm!”

Konuşurken gözleri burun köklerine büsbütün akıyor, yüzü çarpılıyordu...

Ardını getirdi:

“Pis, karaktersiz, adi insanlar... Kadın misafir dediği, adi oğlunun marifeti. Bir köşelerde kıvrılıp kalmazsa nasıl olsa gelecek, soracaklarım var ondan. Kadın kendisiyle ilgili, kendisiyle!”

Sonra sakinleşti:

“Sen şimdi ver bana iki şişe viski daha...”

Bakkal yutkundu.

“Neden vermiyorsun?”

Ellerini ovalayarak:

“Vallahi hanımefendi. Borç biraz aştı da. Malumuâliniz, başka müşterilere de veresiye fazlaca takıldı...”

“Ben başka müşteriler gibi miyim?”

“Onu demek istemedim efendim. Yalnız, Tekel’e para yatırmam lazım. Tüccara, vergiye...”

“Hadi hadi. Bu gece değilse yarın gelir, borçların temizlenir. Sonra, a... ne ayıp! Biz her zaman böyle veresiyeler yapmaz mıyız Akif Efendi? Ben senden biraz da para isteyecektim!”

Bakkal Akif, tezgâhı yanındaki ahabına hazin hazin baktı:

“Mümkün değil hanımefendi bu sefer. Vergi ve Tekel’e yarın para yatırmayacak olsam kolaydı ama...”

“Peki peki... ver viskilerimi!”

Bakkal Akif istemeye istemeye viskileri getirdi verdi. Şehvar aldı, dükkândan çıktı. Daha pırzola yaptıracaktı kasaptan, manavdan domates, havuç falan alacaktı.

Bakkal ardından:

“Allah belasını versin böyle karının!”

Kırkın üstünde ahab:

“Niye?”

“Kocası fazla açılırlarsa postayı kesersin,” dedi. “Halbuki bunlar...”

Veresiye defterini sinirli sinirli çıkardı, açtı:

“Şuna bak birader. İki bine yaklaştı. Adam teftişe giderken, bini aşmasın diye tembih etmişti. Karıya laf anlatamıyorum ki...”

Bu sırada Kudret Yanardağ’ın kızı Alev, dükkândan içeri bomba gibi girdi:

“Bana bir paket çiklet, on lira para!”

Bakkal çiklet paketini yanındaki vitrinden alıp verdi:

“Para yok...”

Alev çiklet paketinin kâğıdını yırtmıştı bile:

“Şimdi kafana bir şey indiririm ha!”

“Anneniz dedi ki...”

“Uuuuf, annemden başlatacaksın şimdi. Hadi be!”

Tepinip duruyordu.

Bakkal, yanındaki ahaba baktı. Ahaba göre, “Değil bir onluk, insan bu yavruya beş, on, yüz onluğu feda eder, düşünmezdi bile!”

“Ver, ver, veeeer! Küçük hanımı boş çevirme. Kim bilir belki de sinemaya gidecektir?..”

Alev dudak büktü:

“Sinemaya para vermem ki. Demir Ağabey’in canı sağ olsun...”

Bakkal tertemiz, gıcır gıcır bir onluk çıkarıp uzattı.

Genç kız parayı kaptı, dükkândan çiklet çiğneyerek hoplaya zıplaya çıktı. Bakkalın da, ahababının da akılları gitmişti.

“Ulan Akif,” dedi ahababı. “O çirkin karıya iki şişe viskiyi verdin de, bu yavruya on kâğıdı mı çok gördün? Ulan canımı istesin vereyim be!”

Bakkal göz kırparak:

“Canım, dallandırma. Sen varsın diye biz de ağız yaptık. Şu arka deponun dili olmalı da...”

“Allahını seversen?”

“Ohooo...”

“Kız değil mi?”

“Kız, kız ama, anasının kızı!”

Bakkalın ahababının aklından içerideki depo, depoda az önceki kızın savrulmuş etekleri geçti.

Bakkal:

“En az yarım düzine sevgilisi var. Karşıda üniversiteli talebeler oturur. Geceleri, gündüzleri, yanına arkadaşlarını da alıp oğlanlara...”

“Ne yapıyorlar?”

“Eteklerini kaldırıp bacaklarını gösteriyorlarmış da, kasap sinirlenmiş, geldi bana dert yandı...”

“Dert mi yandı? Genç kız bacaklarına mı sinirlenmiş enayi?”

“Canım, herif yetmişlik.”

“Bunlar değil yetmişlik, ölüyü canlandırırılar be!”

Gülüştüler.

Sonra ahbap:

“Peki. Oğlanlar ne yapıyor?”

“Ne yapacak?” dedi bakkal. “Bu semt çok verimli bir semttir. Bu çocuklar, Anadolu’nun şurasından burasından geliyorlar üniversiteye. Üçü beşi birleşip kat, oda kiralanıyorlar. Anlarsın ya?”

“Vallaha bu zamanda talebe olmak varmış!”

Dükkâna başka müşteriler gelip gidiyorlardı. Semtin en azından kırk yıllık bakkalıydı bu dükkân. Otuzluk bakkal, babasının sağlığında da gelir gider, çevrenin genç kızları, daha çok da yoksul kadınlarıyla kaynatırdı ama, babası on yıl önce ölüverince, dükkâna temelli yerleşmişti. Hiç değilse günün on beş, on altı saatini burada semtin çeşitli dedikodularını dinlemekle geçiriyordu.

Ahbap sordu:

“Bu kızın babası ne iş yapıyor? Müfettiş falan mı?”

Bunca yıldır o da gerçek işini bilmiyordu Kudret Yanardağ’ın. Enine, boyuna, kapı gibi adam. Kocaman bıyığıyla semt kadınları, daha çok da kocası öleli yıllar olmuş, ölürken mal, mülk, akar bırakmış hanımefendiler pek ilgileniyorlardı. Bir İfakat Hanım vardı, altmışlık. Eski valilerden birinin on beş yıllık dul hanımı. Ne zaman dükkâna gelse, Kudret Bey’in çirkin karısını sorar, sonra da başlardı:

“Şehvar mı? Ayyy... evlere şenlik... O ne yenmez yutulmaz şey öyle ayol! Allah sabırlar versin Kudret Bey’e. Doğrusu hâzâ erkek. Yere çak çakılır. Öyle beyefendinin dengi mi o postal?”

Bakkal, ahbabına tam bu İfakat Hanım'dan söz açacaktı ki, İfakat Hanım, inceltilmiş kaşları, boyanmış saçları, kim bilir ne çeşit kremlerle saatlerce ovulmuş pırıl pırıl yüzüyle dükkândan içeri girdi. Tam, "Pazar ola bakkal başı? Kudret Bey'den ne haber?" diye soracaktı, bakkalın yanındaki ahbap gözüne ilişince kendini tuttu.

Ama bakkal anlamıştı:

"Arkadaş yabancı değil İfakat Hanımcığım. Ne haber ebelerdeki genç kadından?"

İfakat Hanım bunu beklermiş gibi:

"Ah sorma Akif Efendiii, sorma. Gene iki şişe viski ile gidiyordun gudubet..."

Bakkalın dertleri depreşti.

"O yaprağı hiç açma. Versen bir türlü vermesen bir türlü. Kudret Bey'in annesi gelmişti, açtı ağzını yumdu gözünü!"

"Ben gönderdim ayol. Verme, kes veresiyeyi efendim. Mecbur değilsin ya!"

"Demek siz gönderdiniz?"

"Ben gönderdim ya... Zavallı kadıncağız ta Tahtakale'lerde, tuzcu yanlarında çalışsın, üstelik paşazadeliğiyle, öteki gudubet postal, yazının ne idüğü belirsizleriyle sevicilik yapsın, viskiler, pokerler oynasın. Eee... Cenab-ı Allah'ın parmağı yok ki soktuğu gibi insanın gözünü çıkarsın. Pis kadın. Bulmuş kapılardan sığmaz, aslanlar gibi beyefendiyi, takmış yuları..."

Elinde zeytinyağı şişesiyle genç bir kadın girdi dükkândan içeri. İfakat Hanım'ı görünce adeta sevinerek sokuldu:

"Ablacığım, haberiniz var mı Şehvar'dan?"

Altmışlık kadın, çokluk öykündüğü genç kızların o, başlarının bir davranışıyla, alınlarına düşmüş saçlarını arkaya atışlarını hatırlatan bir davranıştan sonra, sordu:

"Yoo... ne olmuş?"

"Viskiler, pokerler, gençlerle gene Sipahi Ocaklarına gidip atlara binmeler, otomobil kullanmaya kalkışmalar..."

İfakat Hanım gene bir genç kızı hatırlatır biçimde:

“Şekerim, Şehvar’ın eski zanaati o!”

“Doğru ama, Sema mıdır nedir, o karıyı kıskanmalar ya?”

“Kimden?”

“Küçük oğlundan ayol!”

“Tunç’tan ha?”

“Benim kayınbirader söyledi. Geceleri çocuk ebenin evi etrafında dolaşıyormuş. Sema da pencereden kibritle işaret veriyormuş. Hatta birinde kapıya inmiş. Gecenin dördünde mi, üçünde mi ne...”

“Sonraaa???”

“Sonrası annesi derdine yansın!”

“Ebe? Ebe ya?”

“Ebe’nin neden haberi var ki? Haa, dur dur... Asıl haberin koyusunu unuttum. Sema var ya Sema?”

“Evet?”

“Bizim komşuların görümcesi tanıyor. Kumkapılı’ymış!”

“Burada ne geziyor ya?”

“Belli değil. Anası da varmış karının, babası da ama, konuşmuyorlarmış. Karı birine mi takılmış, Anadolu’ya okuyucu olarak mı kaçmış ne. Babası Müslüman, dini bütün adammış!”

Dükkâna Kudret Yanardağ’ın büyük oğlu girince iki kadın dedikoduyu kestiler, İfakat Hanım kıırttı.

“Ooo... maşallah Yalım. Nasılsın bakayım?”

“Teşekkür ederim İfakat Hanım teyze...”

“Beybaban gene uzun uzun gitti...”

“Ne yapsın be İfakat Hanım teyze? Vazife...”

Bakkala sağ elinin şahadetparmağıyla, “Bir onluk...” demek istedi. Bakkal yanı başındaki ahbabına baktı, sonra kadınlara.

İfakat Hanım anlamıştı:

“Ayol versene delikanlının istediğini!”

Bakkal, çaresiz çekmeceyi çekti, kirli bir onluk çıkarıp uzattı. İfakat Hanım hemen laf sokuşturdu:

“Aaah ah. Senin gibi oğlum olaydı da Yalım, apartmanımı satıp yeseydi. Ana ana değil ki!”

Yalım, bir yandan onluğu koparma, öte yandan da gururunun okşanmasından coşarak İfakat Hanım'ın boynuna sarıldı:

“Ah teyzeciğim, teyzeciğim. Farz edin oğlunuzum!”

“Aa... Farz edemem Yalım. Her zaman söylüyorum, gelirsin yanıma, benim katımda, benimle oturursun... feda olsun!”

Kapıda küçük:

“Yoo... İfakat Hanım teyze, ağabeyime pas vermek yok, şeref-sizim kan çıkar!”

İfakat Hanım “kah kah kah” güldükten sonra:

“İlahi Tunç. Sen çok yaşa e mi?”

Yalım:

“Kıskanma oğlum, kıskanma. El elden üstündür!”

Bakkal, “O kadar,” dedi.

Tunç, ceketinin yakasında hukuk rozetiyle içeri girdi, İfakat Hanım'ın boynuna sarıldı:

“Canım sevgilim benim, şeker sevgilim, biricik sevgilim...”

İfakat Hanım sözde kızdı:

“Yooo... bana numara yok!”

“Neden? Ne oldu?”

Göz kırptı:

“Çakarsın ya?”

“Anlamadım ki...”

“Getir kulağını!”

Genç adamın kulağına “Sema”dan söz açtı. Tunç:

“Susss... Kimden duydun?”

İfakat Hanım'ın az önce dedikodu yaptığı genç kadın zeytinyağı şişesiyle oradan kaçarcasına uzaklaştı ama, Tunç anlamıştı:

“Bu inek mi söyledi?”

Sonra sırrı açıkladı:

“Ona da kaynı söylemiştir ama, o kaynıyla olan dalgasını mahalleliden saklasın.”

İfakat Hanım yepyeni bir dedikodu konusu yakalamıştı:

“Allasen?” diye genç adamın koluna girdi. “Demek...”

Genç adam bakkala, tıpkı tıpkısına ağabeyi gibi işaret ederek bir onluk istedi. Bakkal çaresiz, onun da gönlünü gördü. Hep birlikte dükkândan çıktılar. Bakkalla ahbabı yalnız kalmışlardı. Ahbap:

“Vay anasını. Ulan senin dükkân amma da eğlenceli be!”

Bakkal içini çekti:

“Ara sıra olursa eyvallah. Ama benim gibi yıllar yılı aynı yerde patriğin eşeğini işte o biçim olursa, çekilmiyor. Dünya kadar para taktım sağa sola. Evet, kazanıyorum, kazanıyorum ama, kârın yarısı kan kancığa gidiyor. Bu yüzden peder rahmetli elli beşine varmadan...”

Ahbap:

“Amaaan sen de. Atın ölümü arpadan olsun be Akif!”

Bir kıyıdaki fôtr şapkasını alıp çıkarken:

“Haydi ben tüyüyorum!”

“Güle güle. Canın festival isterse uğra. Akşam üzerleri uğrarsan daha eğlenceli olur.”

Kapıya kadar gidip ahbabını yolcu etti. Sonra dükkân kapısında durup güneş dolu caddeye bakmaya başladı. Dalmıştı. Birden kendine gelerek safi dikkat kesildi: Hızla geçen taksilerden biri, Kudret Yanardağ’ın oturduğu apartmanın önünde durmuştu. Sarı çantası, kocaman sarı ayakkabıları, iri gövdesiyle adam taksiden indi. Çevreye pek de aldırış etmeden apartmandan içeri girdi. Bakkal ellerini birbirine memnunlukla sürdü. Ee... iki bine yaklaşan borcun sahibi gelmişti!

Kudret Yanardağ, evine yaklaştıkça yürek çarpmaları artmıştı. Günler, haftalardır Anadolu şehirlerinde ne iyiydi. “Kenef karı”nın korkusundan uzak, çevresine dilediğince cart curt edip, cart curtuna karşılık saygı toplayarak rahat günler geçirmişti. Ama şimdi galiba işler çatallanacaktı.

İdris’e uğramış, herif ağzının içinde bir şeyler gevelemiş, sonra da, “Sema’nın geldiğini, karısıyla karşılaştıklarını” anlatmıştı. Ama Kudret Yanardağ şimdi bütün bunları biliyordu, sözde.

İlk katı, çarpan yüreğiyle suçlu suçlu çıktı. Durdu biraz. “Kenef karı” evde miydi acaba? Evdeyse nasıl karşılayacaktı? Nasıl karşılayacağını biliyordu. Neden bunca zamandır para göndermediğini ilk planda ortaya atacak, sonra da Sema’dan laf çakacaktı ki, meydan vermeyecek, kadının altınlarını ortaya çıkarıverecekti. Artık ondan sonrası ne olurdu bilmiyordu ama, ilk fırtınayı böylece geçirirdi herhalde.

İkinci kat.

Bıkmış usanmıştı şu hayattan. Anadolu’yu bölge bölge gez, dolaş. Cart curt et, paralar sızdır, yanlış bir davranışla da yakayı ele verdin mi gir içeri. Ve tabii, “Kendi düşen ağlamaz. Ona kim dedi milleti dolandır diye?” karşılığını al, almazsan bile şundan bundan duy.

Çantasındaki ev planları aklına gelince ferahladı. Otelci’nin nikâh-
lı karısından Sema’ya verilmek üzere aldığı altınları hatırladı. Ne Sema’nın ona emanet ettiği altınlar, ne de topladığı “tahsilat” paraları... Belki sadece Otelci’nin nikâhlısından aldığı altınlar kendisine kalabilecekti. İşte bu altınlarla, Şehvar’dan gizli bankaya koyduğu bir, iki bin lira ona ömrünün sonunda şehrin dışında üstü iki oda bir salon, altı kahve bir evcik yaptırabilirdi. O zamana kadar Tunç hukuğu, Yalım tıbbi bitirir, kız da kocaya giderdi. Anacığıyla yalnız kalırlar, kafasını dinlerdi.

Üçüncü kat.

Yüreğinin çarpıntısı dayanılmaz bir hâl almıştı ki, üzeri kılı, kalın parmağını zile uzattı, beyaz düğmeye bastı. Başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Bunca yıl gezip dolaştığı şehirlerde ne valiler, ne de emniyet müdürleriyle çeşitli memurlardan korkmamıştı şu az sonra karşılaşacağı karısından korktuğu kadar. Kadın değil, Allahın belasıydı. Bir tane vursa yamyassı edebilirdi İfakat Hanım teyzenin dediği gibi ama, olmazdı ki. Karı “teftiş ve tahsilat” işinin içyüzünü biliyordu. Hele vursun! Burun köklerine akmış şaşı gözleriyle kıyametleri koparırdı.

Kapı açıldı: Annesi, anneciği! Boynuna sarılmak, yanaklarını öpmek öpmek geçti içinden ama, acaba Şehvar evde miydi?

Sütlaç kırıışıkları içindeki bembeyaz yüzüyle annesi, “Gel yavrum. Hiç kimse yok!”

Ancak o zaman girdi, anneciğinin boynuna sarıldı, kırıışık yanaklarını öptü öptü öptü.

Yaşlı kadın çok sevdiği oğlunun geniş göğsüne başını yaslamış, hıçkırıyordu.

“Anneciğim,” dedi Kudret Yanardağ.

“Yavrum, yavrucuğum...”

“Niçin ağlıyorsun?”

“Nasıl ağlamam yavrum, ah nasıl ağlamam? Şehvar gene gemi aزیا aldı. Senin yokluğundan istifade, ne ata binmeler, ne otomobil kullanmalar, ne de şu ahlaksız ebenin evine genç kadınlar kapatmalar... Ayol viskiler sel gibi aktı. Mahallelinin diline iyice düdük olduk. Arımdan, namusumdan kimselerin yüzüne bakamıyorum. Nihayet dayanamadım, gittim bakkal Akif Efendi’ye, oğlum dedim, verisiyeyi kıs bir parça. Neden valide hanım? dedi. Nedeni var mı yavrum? Can mı dayanır o borçları ödemeye? Onları yarın benim oğlum ödeyecek! Neyse ki sen, geldin...”

Anne’nin odasına geçtiler.

Kudret Yanardağ annesinin sedirine oturdu:

“Benim gelmem neyi değiştirir ki, anneciğim?”

Annesi dikildi.

“Ne demek neyi değiştirir oğlum? Bu evin erkeği sensin!”

Kudret Yanardağ, işin içyüzünü bilmeyen annesine bomboş gözlerle bakıyordu. Evin erkeği idi ama, kadın bütün sırlarını biliyor, erkeğinin erkekliğini sifıra indiriyordu. Bütün bunları anacığına anlatmak o kadar zordu ki!

Yaşlı kadın durmamamacasına akıl vermeye çalışıyordu oğluna:

“Bundan sonra çöpçüye teneke meneke götürme Kudret. O paşa soyundan geldiyse, sen de paşazadesin. Neden kendini bu kadar alçaltıyorsun? Kazık gibi oğlanlar ne güne duruyor? Kız ne güne duruyor? Kendisi götürsün yazının Çingene maşası. Sonra... o kızın da gemlerini kıs birazcık!”

“Neden? Ne var?”

“Azgın mart kedileri gibi evladım. D n terasa çıkmıştı. Allah vermeye, arkasında en azından sekiz, on oğlan. Her biri de kazık gibi kazık gibi. Oğlanlarsa onlar da başka  lem. Karına gelince...”

Kudret Yanardağ  zeri kıllı kocaman elini havaya kaldırarak annesinin sözünü kesti:

“Bırak şimdi bütün bunları. Seninle konuşacaklarım var!”

Çantasını yerden iştahla aldı, dizleri üzerinde açtı, içinden en yeni ev krokisini çıkardı:

“Bak anneciğim, üstte şöyle şöyle iki oda, ortada salon, arkada mutfak, yanında tuvalet... Odalardan birinde bir şömine. Hani beybabamın sağlığında oturduğumuz köşkün şöminesi gibi?”

Yaşlı kadın artık bir daha hiçbir zaman geri gelmeyecek kocasının eski günlerini hatırlamış, yüreği kabarmıştı. Gözlerinden sıcak sıcak yuvarlanmaya başlayan yaşlar kırık yanaklarından yere düşüyorlardı. İçini dertli dertli çekti. Aaaah ah, nasıl, hatırlamazdı o köşkü? Paşa kayınbabasından kalma, saçakları dantelalar gibi işli,  ingır  ingırdı. Kudret’in babası, paşa babasının landosuyla gelirdi eve. Başında hasırlı, vişne  r ğ  fes, ayaklarında kaloş potin... Ya bıyıkları? “S l s vav” gibiydi. Kapıdan karşıardı onu. Koynu koltuğu latilokum, akide şekeri, tahin helvası paketleriyle dolu, salına salına merdiveni çıkar, merdiven başında dururdu. Elinden alırdı kocasının paketlerini. Sonra yatak odasına geçilirdi. Sadakor geceliğini değişirken, kocasına yardım eder, elbiselerini itinayla askıya asardı. Nerdeydi gelini şehvar, nerdeydi o. Onların zamanında kocaya karşı, “Sen sensin, ben ben!” yoktu. Haddine mi düşmüştü kocasına çöp tenekesini verip   p ye koşturmak!

“Sen beni dinlemiyorsun ama, anneciğim...”

Kafasındaki sinemanın şeridi koptu:

“Ben mi yavrum? Eski günlere gitti aklım da...”

“şu altınları sakla iyi bir yere. şehvar’a, oğlanlara, kıza sakın gösterme ha!”

“Nerden aldın bunları?”

Attı:

“Birisinin işini yaptım, karşılığında bunları verdi. Ne yapacağız biliyor musun?”

“Ne yapacağız yavrum?”

“Zamanı gelince bozdurup, bankadaki paramızın üzerine ekleyip, evimizi yaptıracağız!”

Yaşlı kadın bu işin ne zaman, nasıl olabileceğine aklı hiç ermiyordu. Bu karı, bu oğlanlar, bu kız... bulmuşlardı bir “Küşneli ahır,” ders, okul, üniversite hak getire, zavallı adamcağız çalış, kazan, didin, getir ver, hazır yesinler!

Gene de altınlarla kalktı, onları Şehvar’la çocukların bulamayacakları bir kıyıya sakladı.

“Aman sakın haberleri olmasın ha anneciğim!”

“Olmaz evladım olmaz.. Daha olmazsa, işe gidip gelirken, yemek sepetimin altına saklarım, biter gider.”

“Tamam, bu daha iyi...”

İçini çekti. Annesiyle çokluk baş başa kaldıkları zamanki gibi başladılar tatlı tatlı konuşmaya:

“Bu oğlanlardan da kızdan da hayır yok bana anne, biliyorum. Bütün sıkıntım, Tunç’un hukuğu, Yalım’ın tıbbı, Alev’in de ortayı bitirmeleri. Alev ortayı bitirdi mi, varsın okumasın isterse. El malı. Nasıl olsa çekip kocaya gidecek. Benim beklediğim, oğlanların birer külâh kapması. Külâh kaptılar mı, anaları yanlarına gider yamanır!”

“İyi ama oğlum, bakalım oğlanlar isterler mi?”

“İstesinler efendim, anaları!”

“İyi doğru... Gelinler? Gelinler kaynanayla oturmaya yanaşsalar amenna. Fakat hiç aklımın işi değil Şehvar’la bir çatı altında oturacakları...”

Kudret Yanardağ’ın geniş, yakışıklı yüzünden sıkıntının esmerliği geçti. Biliyordu, biliyordu ama, öyle farz etse ne olurdu annesi sanki? Yoksa Şehvar onu bırakır mıydı hiç? Başının belasıydı. Onu mezara kadar takip edecek, ondan sonra da oğlanların, arada da kızın başına bela olacak, ağızlarının tadını kaçıracaktı.

Gene biliyordu ki, yıllarca sonra bile belki de ulaşamayacağı eve annesinin ömrü yetmeyecekti. Zaten nerdeyse yetmişin eşiğinde, her sabah işe giden bir kadındı.

Birden kat zili deli deli çalmaya başladı. Anayla oğulun arasına sanki hiç hesapta olmayan bir bomba düşmüştü. Fırladılar şaşkınlıkla. Yaşlı anne kapıyı açmaya koşarken, Kudret Yanardağ da çantısıyla filan kendi yatak odalarına geçiverdi. Şayet Şehvar geldiyse onu annesinin odasında değil, kendi yatak odalarında görmeliydi.

Gelen Alev'di. İçeriye fırtınaya tutulmuşçasına bir heyecanla girdi:

"Babam mı gelmiş? Hani? Nerde?"

İçerden seslendi:

"Buradayım kızım, buradayım!"

Alev koştu:

"Çok para getirdiniz mi?"

Haminnesi oda kapısında durmuştu:

"A kızım," dedi. "Paradan önce halini hatırını sor babanın. Adamcağız hasta mı, sağ mı? Ne biçim evlatlık bu anlamıyorum ki..."

Genç kız sert bir davranışla haminnesini payladı:

"Ee... Karışma sen be!"

Tam bu sırada kapı gene çaldı. Haminne gene koştu, açtı. Bu sefer de iki oğlan.

Tunç, "Kudret Beeey," diye bağırdı. "Kudret Beyefendi!"

Yalım ekledi:

"Annem bir odun kapmış geliyor şerefsizim!"

Kudret Yanardağ'ın sırtında sanki soğuk terler belirdi.

"Niçin?" dedi. "Ne yaptım?"

Tunç:

"Daha ne yapacaksın? Ne diye mangır yollamadın?"

Yalım ekledi:

"Bakkala dünya kadar borç oldu!"

Ve üç çocuk, karmakarışık başladılar:

"Annemin huyunu biliyorsunuz değil mi?"

"Her zaman böyle yapar!"

“Niçin?”

“Şimdi annem gelince sorar niçinini. Öğreniriz...”

“...”

“...”

“...”

Üst üste birkaç sefer azarlanan haminne, gözyaşları içinde odasına geçmiş, akşam namazına durmuştu. Tam duaya başladığı sıra Şehvar, daha merdivenlerde başlayan yaygarasıyla geldi. Kat kapısı açıktı zaten:

“Nihayet teşrif edebildiler demek? Halbuki ben onu bir köşede geberip kaldı sanıyordum. Hani, nerede?”

Kudret Yanardağ çarpan yüreğiyle, buz gibi, dışarı ok hızıyla fırladı: “Buradayım karıcığım!”

Şehvar büsbütün şaşılmaşan gözleriyle, “Yaa,” dedi. “Buradasınız demek? Demek bir eviniz ve çocuklarınız olduğunu nihayet hatırlatabildiniz Kudret Yanardağ Beyefendi, hasır eskileri, çöp tenekeleri...”

Odasında haminne sesli sesli, “Sadakallahil’azim!” dedi.

Şehvar oğlunu bırakıp anasına döndü:

“Ne o kocakarı? Kara çalı gibi girdin mi aramıza gene?”

Seccade üzerinden, “Ayıp ayıp,” dedi. “Boyunuzla beraber evlatlarınızın arasında... Bir kadın kocasına böyle hitap eder mi?”

Şehvar kıpkırmızı kesilerek:

“Sen işine karış!”

Kocasına döndü:

“Ee, anlat bakalım gemi aslanı?”

Çocuklar kahkahalarla güldüler.

İçeriden:

“La havle velâ kuvvete illâ billâh...”

“Kes be!” diye bağırdı Tunç.

Şehvar:

“Bu bunak anandan bıktım usandım. Evet, cevap ver, cevap. Haftalardır nerelerde boy gösteriyordun bakalım?”

Sorusunu gene kendisi cevapladı:

“Nerelerde olacak? Sağdan soldan itibar görünce başı döndü, evi, karıyı, çoluk çocuğu unuttu. Öyle değil mi?”

Kudret Yanardağ tombul avucuna hafifçe öksürdükten sonra, “Değil,” dedi. “Başım öyle bir derde giriyordu ki...”

Birden hatırlamışçasına, “Ha,” dedi, “İdris’i gördüğünüz var mı?” Şehvar anlamlı anlamlı sordu:

“Yoo... niçin?”

“Sema diye bir kadın gelecekti...”

“Ne kadını?”

“Anadolu illerinden birinde tanıdığım bir Otelci’nin yanında met-resti. Bana sığındı. Hatta burada kendisine verilmek üzere altınlarını da bana emanet etmişti. Gelmişse verelim altınlarını diyecektim.”

Şehvar hiç bozmadı:

“Geldiği zaman verirsin. Peki, kaç paramız var?”

“Beş bine yakın.”

“Beş bine yakın mı? Üç haftadır bu kadar mı tahsilat oldu?”

“Sorma başıma gelenleri... Oyalanmamın sebebi, son vilayette işle-rimin ters gitmesinden. Az kalsın bir çuval inciri berbat ediyorduk...”

“Niçin?”

“Pis bir arabacı musallat olduydu. Lanet herif, pireyi deve yaptı. Şehre bir cayırtı...”

Başından geçenleri, işine geldiği biçimde anlattı. Ne Otelci’nin karısından Sema’ya verilmek üzere aldığı altınların sözünü etti, ne de Sema’ya yaptığı evlenme teklifini açıkladı.

Sonunda Şehvar, “Bitti mi?” diye sordu.

Kudret Yanardağ gayet tabii, “Bitti,” dedi.

“Demek hepsi bu kadar?”

Şüphelenir gibi oldu:

“Bu kadar karıcığım, başka ne olsun?”

“Peki ver bakalım şu beş bini!”

Kudret Yanardağ çıkarıp verdi.

“Sema’ya verilecek altınları da!”

Altınları da çıkardı, verirken çekimser davranıyordu. Fena şüphelenmişti birden. Karısı elinden çekip almıştı altınları çünkü.

“Peki Kudret Yanardağ... Öteki altınlar nerede?”

Kudret Yanardağ yumruk yemişçesine sarsıldı, gözlerinden karaltılar uçuşmaya başladı.

“Ha? Ne?..”

“Altınlar!”

“İşte verdim ya...”

“Otelci’nin nikâhlı karısının verdiği altınları soruyorum. Hani Sema’ya verecektin de falan...”

Koca apartman Kudret Yanardağ’ın tepesinde fırıl fırıl dönmeye başlamıştı. İşte şimdi baltayı taşa vurmuş, şapa oturmuştu. “Yok” demişti bir sefer, başka bir şey yok. Kalkıp da nasıl meydana çıkarabilirdi Otelci’nin nikâhlı karısından aldıklarını?

Öte yandan haminne de ne diyeceğini, ne yapması gerektiğini şaşırmış, odasının karanlığında buz gibi dikiliyor, ellerini ovalayıp duruyordu.

Birden bir şangırtı koptu dışarıda. Ardından Şehvar’ın sinirli sesi:

“Utanmaz, arlanmaz, adi adam seni! Nerde o alnı seccadeden kalkmayan annen? Kudret Beyefendi Hazretleri, hasır eskileri çöp tenekeleri dediğim zaman kanına dokunan Saraylı Hanımefendi?”

Hırsıyla haminnenin odasına geldi, elektriği açtı. Haminne ne diyeceğini şaşırmış, odasında dikilmiş kalmıştı.

Bağırması başladı Şehvar:

“Hani? Kayırsana oğlunu! Çok namuslu oğlunu kayırsana hanımefendi! Elin karısının rahatını bozan, evlenme teklif eden alçak oğlunuzun haysiyetini müdafaa etsenize!”

Hırsını alamadı, geri döndü, bir başka vazoyu kaptığı gibi, “Müfettişler müfettişi”nin kafasıdır diye fırlattı. Ancak adam yana çekildiği için vazo karşı duvarda parçalandı. Sonra da kadın histerik bir nöbetle oracığa kıvrılarak köpükler saçmaya başladı.

İki oğlanla kız, babasıyla haminnelerine ters ters bakarak, annele-
rinin başına üşüştüler. Kolonya, kekik suyu, nane ruhu... Biri nabzını
ovuyor, öteki alnına kolonya döküyordu.

Alev sesli sesli ağlarken babasına bağırdı:

“Ne dikiliyorsun? Koşsana doktora!”

Kudret Yanardağ iri gövdesinden beklenmeyen bir çeviklikle fırladı. Merdiveni koşarak indi. Ne olursa olsun, beş, on dakika için de olsa kasvet verici o evden kurtulmuştu. İyi ama, alnı da fena ağrıyordu. Herhalde yarına kadar şişecekti. Bir şey değil, İdris öğrenmişti geldiğini. Öteki hergelelere söyler, onlar da başlarıydı matrağa.

“Hoş geldiniz beyefendi!”

Ürktü birden, öylesine dalmıştı. Sonra kendini topladı:

“Ooo... Akif Efendi, hoş bulduk...”

“Ne oldu alnınıza?”

“Alnıma mı? Hiç. Karanlıkta rafa çarptım da... Şu doktora gidiyorum. Evde mi acaba?”

“Zannetmem. Sinemaya gidiyorlardı!”

“Başka doktor yok mu buralarda?”

“Tuncay Bey var ya!”

“Ha sahi...”

Ters yüz, Doktor Tuncay’ın yolunu tuttu.

Çeyrek saat sonra karısına gerekli müdahale yapılmış, doktor iyi akşamlar ve hayırlı şifalar dileyip evinin yolunu tutmuştu. Tutmuştu ama, çocuklarının ters ters bakışları nedendi? Ne yapmıştı?

Karısı az sonra gözlerini açınca, yatakta doğrulup oturdu:

“Cevap ver; Sema’ya neden evlenme teklif ettin? Kadına verilmek üzere emaneten aldığın öteki altınlar nerede?”

Yemin üstüne yemin ediyor, kutsal kitabı getirsinler, abdest alıp üzerine el basacağını söylüyordu ki, annesinin bir işareti üzerine Alev usulcacık koşup gitmiş, Sema’yı alıp getirmişti.

Genç kadın da:

“Evet, evet... Otelci’nin nikâhlı karısı size altınlarını vermiş bana verilmek üzere!” deyince soluyarak bir iskemleye çöktü.

Fakat bir yandan çocuklar, öte yandan Şehvar, daha öte yandan Sema... Hele Sema, “Ayıp ayıp,” diyordu. “Kalıbınızdan, kıyafetinizden ayıp, utanın. Beni bekânım diye aldattınız. Yazık günah değil mi bana? İyi, kötü geçinip gidiyordum. Ne yapacağım bundan sonra?”

Bir ara kimseye çaktırmadan Tunç’a göz attı.

Tunç, “Cık cık cık,” yaptı.

Yalım, Tunç’u dirseğiyle dürttü.

Çekişme bütün gece sürüp gitti. Aranmadık ne çantası kaldı, ne de ceket, pantolon cepleri.

Birden Alev’in aklına bambaşka bir ihtimal geldi:

“Sakın haminneme verip saklatmasın?”

Tunç:

“Sahi ha!”

Yalım’ın da aklına yatmıştı:

“Olur olur...”

Şehvar marş marş komutunu verdi:

“Arayın kocakarının odasını!”

Üç torun, üç canavar gibi saldırdılar yaşlı kadının odasına. Yatmıştı oysa. Tartaklayarak uyandırdılar:

“Oğlun sana altınları vermiş. Söyle nerde?”

Yaşlı kadın korkmuş, ürkmüş, lafını sözünü unutmuştu. Bakıyor, sadece bakıyordu.

Yalım, “Nerde ulan?” diye bağırdı.

Tunç geri kalmamak için çenesini dürttü:

“Cevap versene, baykuş!”

Alev kıyıyı köşeyi arıyordu. Ayaklarına yemek sepeti dolaştı, az kalsın yuvarlanacaktı, öfkeyle bir tekme. Sepet karşı duvara çarpıp baş aşağı yere düştü. İçindekilerle birlikte altınlar da yere döküldü. Üç kardeş, aç üç kurt gibi saldırdılar: Bilezikler, küpeler, para... Şehvar hınçla içeri girdi. “Kocakarı”yı sediriyle falan devirdi:

“Acuze seni, seni adi kadın seni!”

Haminne baygınlıklar geçiriyordu.

Kudret Yanardağ salonda oradan oraya don paça kaçıyor, Şehvar elinde tabla, küçük vazolar, ne bulursa arkasından atıp kovalıyordu. Çocuklarsa bağırıyorlardı koro halinde.

17

Kudret Yanardağ için, korktuğuna bundan daha kötü uğrama olamazdı. Alnı, başı, ense kökü yara bere içindeydi. Daha kötüsü, çantasında gözü gibi sakladığı ev planları da ele geçmiş, bir yandan Şehvar, öte yandan çocuklar başlamışlardı:

“Nedir bunlar?”

Ne diyebilirdi? “Hiçbirinize güvenemediğim için, gelecek daha yaşlı günlerimi sigortaya almak maksadıyla böyle bir evcik yapıp kafamı sokacağım!” mı diyecekti? Yoksa, “Teftiş ve tahsilat dalaveresinden korkuyorum. Keşfedilivermekten ödüm kopuyor. İçeri atılacağım. İçeri atılınca da mahvolduğumun resmidir. Bıktım bu hayattan. Beni anlayın. Korkuyorum, evet korkuyorum ele geçmekten” mi?

Şehvar’la çocuklarsa durmadan:

“Cevap ver, nedir bu ev planları, krokiler?”

En kestirme yol, baştan atmak, savsaklamaktır:

“Canım efendim, hiç. Laf olsun diye çizdim boş zamanlarımda!”

Sonra da aklına daha inandırıcısı gelince, “Efendim,” dedi. “Teftiş’te, etrafa itimat telkin edebilmek, mesela Fen İşleri Yüksek Mühendisi, yahut da Müfettiş’i kanaatini verebilmek için birtakım krokilere, planlara ihtiyaç vardı. Sırasına göre, çantamı açıyor, bunları laf olsun diye seriveriyordum masaya. Görenler...”

Çocuklar inansa bile, Şehvar, “Bunlar o biçim şeyler değil ki,” diyordu. “Hemen hepsi, üstte iki oda, bir salon, altta dükkân, küçük ev planları. Bana yutturamazsın. Cevap ver. Sahtekâr seni! Cevap versene ulan!”

“Ne cevabı karıcığım?”

“Nedir bunlar? Bu evi kime, niçin yaptırmayı düşünüyorsun?”

Uzun uzun sakladıktan sonra kesti attı:

“Günün birinde başımı sokmak için!”

Şehvar, kocasının yeni bir niyetini yakalamıştı:

“Peki biz?”

“Siz, yani çocuklarla sen... Oğlanlardan biri hukukçu, öteki doktor olacak. Kız evlenecek. Sen de çocuklarından ayırlamayacağına göre...”

Yumruklarını beline dayayıp karşısına dikildi:

“Zatîâliniz de Sema Hanım, yahut bir başkasıyla, oooh... öyle mi? Seni namussuz, seni mendebur seni. Demek oğullarımla kızımın eli ekmek tutunca beni kapı dışarı ha?”

Adamın kafasına atacak bir şeyler aranıyor, çocuklarsa basıyorlardı kahkahalarını. Kudret Yanardağ telaşla:

“Tam tersi hanımcığım, tam tersi!”

“Nasıl tam tersi?”

“Siz beni kapı dışarı ederseniz, ortalarda kalırsam diye düşündümdü...”

O gece sabaha kadar salondaki koltuğun tahtasına başını dayayarak, yarı uyku, yarı uyanıklık içinde acı acı düşündü. Şimdi ne yapacaktı? Hemen hemen bütün paralarıyla altınları kaptırmıştı. Bankadaki iki bine yakın parasından başka meteliği yoktu. Eline beş bin küsuru geçiren kadının bakkal borcunu bile ödemeyeceğini biliyordu. Bir yandan öylece kalacak borçlar, öte yandan anacığının hırpalanışı... Kaldı ki çocuklarla Şehvar, kadıncağızı şimdi oğluna “suç ortağı,” oğlunun suçlarında “yatak” sayıyor, ikide birde burunluyor, hakaretin çeşitlisini reva görüyorlardı.

Sabahleyin evden yara bere içinde çıkarken, karısı, çocuklar, hat-ta annesi uyuyorlardı. Annesinin iş zamanına bile daha bir saatten fazla vardı. Ayaklarında zıt zıt zıt, sarı ayakkabıları, başında rölöve şapkası, arkasındaki elinde sarı çantası.

Bakkal Akif dükkânı yeni açıyordu. Kepengi kaldırırken, adamın gelmekte olduğunu gördü, sevinçle döndü:

“Vay, beyefendi... hayrola böyle sabah sabah?”

O, tam tamına yüksek bir memur ya da milletvekili, hatta bakan çalımıyla geldi, bakkalın yanında bir an durdu.

“Nasılsın bakayım?”

“Teşekkür ederim efendim beyim.”

“Hanıma para bıraktım. Gelip hesabı kapatacak!”

“Aman efendim, ne acelesi var?”

“Yoo Akif Efendi. Al gülüm, ver gülüm. Borcumuz çok mu bari?”

“Bakayım mı?”

“Canım, beş aşağı, beş yukarı...”

“İki bine yakın efendim...”

Kudret Yanardağ bir dehşet ıslığı çaldı, sonra kendini toplayarak:

“Yandık desene.”

“Canınız sağ olsun beyefendi... Hesap bu kadar olmayabilirdi.

Bu ayki viski sarfiyatı biraz fazlaca oldu da...”

Kudret Yanardağ şaştı:

“Viski sarfiyatı mı?”

“Evet efendim. Refikanız hanımefendi hemen hemen bütün viski stoğumu tükettiler!”

Ne diyebilirdi? Önemsizmiş gibi göstermek zorundaydı:

“Neyse, sağlık olsun. Ne yapalım? Sen de öteki bakkallar gibi, rakıyla votkadan başkasını bulundurmasan alıp içemezdi...”

“Ne yaparsınız beyefendi? Zatîîlileri gibi, kibar müşterilerim istiyorlar! Yoksa bizde âdet değildir, malum. Bakkallar viski bulundurmaz!”

“Haydi hayırlısı...”

“Güle güle beyefendi...”

Zıt zıt zıt... uzaklaştı. Karı şimdi de viskiye alışmıştı. Artık bundan böyle bir de viski masrafı ödemek zorundaydı. Değer miydi? Değer miydi ufacık gözleri burun köklerine akmış, tapon karıya bütün bunlar?

İçini dertli dertli çekti. Cebinde de birkaç liradan başka parası yoktu. Oysa neler ummuştu! Beş bin küsurla hiç olmazsa iki ay, bir ay olsun, rahat bir soluk alacak, arada İdrislerle falan İstanbul içinde, “Teftiş”lere çıksalar bile, gene de kafasını dinleyecekti.

İdris'in yazıhanesine geldiği sıra yazıhanede İdris'ten başka kimse yoktu. Masa üzerinde, yerlerde, *İş ve İşçi Haberleri* gazeteleriyle şuraya buraya sokulu *Esnafın Sesi*.

Yolunu hacı yolu gözler gibi bekleyen şeytan İdris, oturmakta olduğu masadan fırladı:

"Buyur. Ne o? Nedir o yaralar, bereler?"

Sıkıntıyla geçip bir kıyıya oturdu:

"Sorma!"

İdris merakla bekliyordu.

Kudret Yanardağ içini dertli dertli çektikten sonra, "Hani," dedi, "felaketin bundan daha beteri olamazdı İdris!"

Her şeyi, hiçbir şey saklamadan bir bir anlattı.

İdris, bütün paraların kadına geçtiğini öğrenmenin verdiği dehşetli sıkıntıyla mosmor kesildi bir an. Yazıhane kirası, ev kirası, arkadaşlarının ev kiralrı, bakkal, kasap, manav borçları...

Sanki hacı yolu gözleyen Kudret Yanardağ'mış gibi sordu:

"Ne yapacağız?"

İdris biraz da öfkeyle:

"Ne bileyim ne yapacağımızı? Bir çuval inciri berbat etmişsin. Dün ben sana paranın bir kısmını burada bırak, bir aksilik olabilir demiştim. Dinlemedin. Al bakalım, şimdi çay bile içemeyiz. Çaycı da seni bekliyordu hacı yolu gözler gibi!"

"İyi ama kardeşim..."

"İyi aması maması var mı? İnsan gittiği yerden hafif tertip postalamaz mıydı?"

"Postalayacaktım, olmadı ki. Öyle fena çapraza girdiydim ki..."

"Laf, bütün bunlar laf..."

Kudret Yanardağ oturduğu iskemleden kalktı, sarı ayakkabısıyla odanın içinde zıt zıt zıt, dolaşmaya başladı. Ulan şu rezalet de hani aranmayla bulunmaz cinsinden bir rezaletti ki, ne yenir, ne de yutulurdu.

"Sigaran var mı?"

"Sende varsa bana ver!"

İçini derin derin çekti. İdris'in masası önünde durdu:

"Bir zamanlar ne iyiydi değil mi? Keşke İstanbul'a gelmeseydik. Kasaba masaba amma, terbiyeli köylüler yağ getirir, bal getirir, peynir getirir; erbâb-ı mesâlih hatırımızı dirhem dirhem sayardı!"

İdris'in hayal kurmaya, geçmişle uğraşmaya vakti yoktu.

"Bırak şimdi bunları... Ne yapacağız?"

Şaşmışçasına sordu:

"Neyi ne yapacağız?"

"Para lazım para!"

"Peki ben yokken ne yaptınız?"

"Neyi?"

"İş kazası, yahut teftiş falan olmadı mı?"

"Sensiz olabilir mi?"

"Var mı yeni bir şeyler?"

"Deve gelsin bakalım. Bir şeylerden bahsediyordu. Levent'te bir apartman mı çökmüş neymiş. Sonra ötekiler de bilmem nerelerde bazı yolsuzluklar işittik diyorlardı. Şimdi gelirlerse hiç vakit geçirmeden işe çıkın da kurtulalım parasızlıktan!"

Sonra ekledi:

"Alnın, suratın çizikler, şişler içinde. Böyle de teftişe gidilmez ki birader!"

Çeyrek saat sonra önce kocaman elli, kocaman ayaklı "Deve" geldi. Kudret Yanardağ'ı görünce, "Vay, müfettiş bey," dedi.

Elinin yüzünün çizik, morartılarını görünce de şaşı:

"Karı gene tımar mı etti? Nedir o suratının hali be?"

Kudret Yanardağ:

"Bırak. Dünden beri anamdan emdiğim burnumdan geliyor!"

"Niye?"

Dolaşmasına koyulurken:

"İdris anlatsın..."

Kocaman elli, ayaklı Deve, masası başındaki İdris'e sokuldu, fısıllı fısıllı konuşmaya başladılar:

"Karıdan mariz mi yemiş gene?"

“Bırak yahu, görmüyor musun suratını?”

“Mangır?”

“Kaptırmış!”

“Kime?”

“Kenef karıya..”

“Demee?..”

“Şerefsizim ki...”

“Peki ne yapacağız?”

“Ne bileyim ben?”

Deve, İdris’in masasından hırsla kalktı:

“Ulan iki elinle bir şeyi doğrultamazsın be. Gördüm ama, senin kadar beceriksizini görmedim!”

Kudret Yanardağ acı acı baktı.

Deve yanına yaklaştı, elinin tersiyle göğsüne hafifçe vurdu:

“Peki nasıl ödeyeceğiz şimdi ev kiralarmızı? Bakkal, kasap, manav borçlarımızı? İdris buranın kirasını nasıl verecek? Çaycının borcu?”

Kudret Yanardağ kızdı:

“Yahu, bütün kaderinizi bana niye bağlıyorsunuz? Ben yokken hiç mi iş yapmadınız? Yapmadınızsa niye?”

Deve:

“Şu ineğin sorduğuna bak! Ulan şefimiz sensin. Sen olmadan biz bu palavraları nasıl çevirebiliriz? Sonra, neydi o karı dalgası ulan? Karıya bekârım, evlenelim falan demişsin?..”

Elinde olmayarak gülüverdi:

“Yahu yoluma çıkmış, ilik gibi bir karı. Ne yapalım? Dedim ki; İstanbul’a, İdris’e yollarım. İdris bir yerlerde saklar. Dönüp geldikten sonra...”

“Allah ne verdiyse, değil mi?”

“O kadar!”

“Aksi gibi de karın buradaydı. Fakat oğlun yiyecek gibi bakıyordu...”

“Tunç mu?”

“Ne oldu karı şimdi?”

“Bir çuval inciri berbat etti, sorma!”

Yeni baştan her şeyi anlatırken, kısa boylu, yeşil gözlüyle ötekiler de geldiler. “Teftiş heyeti kadrosu” tamam olmuştu. Kudret Yanardağ’ın anlattıklarını tatlı tatlı dinledikten sonra:

“Mangırdan ne haber mangırdan?”

Küçük çışı tutmuştu, çıkarken, “Deve anlatsın,” dedi.

Kudret Yanardağ’ın yolunu hacı yolu gibi gözlemekten hâl olmuş “Efkâr-i fukara,” Deve’nin çevresini alıverdiler:

“Ne haber mangırdan, Deve?”

“Tırıla benziyor, ha?”

“Şerefsizim bu akşam eve dönemem. Ev sahibi postasını adamakıllı koydu!”

“Ya ben? Bakkal postayı kestikten başka, ekmek alacak para bile yok. Çocukları aç acına bıraktım...”

Deve:

“Bırakın ulan şu her zamanki nağmeleri. Yok, mangır yok!”

Aralarına yıldırım düşmüş gibi oldu.

Deve ekledi:

“Mangırları kenef karıya kaptırmış!”

Ufak tefek, yeşil gözlü:

“Nasıl?”

“Nasılı var mı? Film çevireyim derken, hâli film olmuş enayinin. Suratı, alnı malnı görmüyor musun? Nedir o çizikler? Morartılar?”

Öfke ile kapkara bir sessizlik anından sonra, küfürler, sızlanmalar başladı:

“Allahını da, kitabını da...”

“Yerini göğünü de...”

“Ulan ne kenef karı be!”

“Kaç para kaptırmış?”

“Beş bin küsur!”

“Beş bin küsur ha?”

“Ulan amma da kelekmiş be!”

“Hıyar.”

“Kalıbının adamı değil vesselam!”

“...”

“...”

“...”

İdris masa başında sadece dinliyordu. Sonunda baktı ki laf uzayıp gidecek, söze karıştı:

“Hiç vakit geçirmeden teftiše çıkmamız lazım!”

Deve’ye göre de başka çare yoktu:

“O kadar,” dedi.

Sonra yeşil gözlü, ufak tefek adama döndü:

“Nereye koydun dünkü gazeteyi?”

Yeşil gözlü, ufak tefek adam, rafa sakladığı gazeteyi alıp getirdi. Deve çabuk çabuk açtı: Kısa şehir haberleri sütununda, birkaç satırdan ibaret küçük bir haberd. Levent’teki bir apartman inşaatında bir iş kazası olmuş, bir işçi ölmüş, birkaç işçi de yaralanmıştı.

Kudret Yanardağ tuvaletten geldikten sonra, Deve:

“Hadi bakalım Palavracı. Kolları sıva!”

Kudret Yanardağ boynunu bükerek:

“Yahu merhamet. Ayağımın tozuyla mı?”

“Başka çaremiz var mı arkadaş? Millet mangırsızlıktan zil!”

Gazeteyi aldı, küçük iş kazasını okudu. Yaşlandı mı ne, artık rolüne karşı dehşetli bir bezginlik başlamıştı. Tuhaf bir bıkkınlık. İstemiyordu, istemiyordu. İstemiyordu ama, evde karıya, dışarda arkadaşlara anlatamıyordu. Sanıyorlardı ki, onları kandırıyor. Kendi başına bir dolap çevirip onları es geçecek!

Deve:

“Tamam mı?”

Bomboş gözlerle baktı:

“Ne tamam mı?”

“Teftiše çıkıyor muyuz?”

Aklından ev, şehrin dışında, iki odalı, altı kahve ya da bakkaliye, küçücük ev geçti. Ama şu anda bu ev o kadar uzaklara kaçmıştı ki!

Gözlerini Deve'ye çevirdi. Sonra ötekilere. Kara, ela, mavi, yeşil bir alay göz, ona kinle bakıyordu. Bu kinden kurtulmanın tek çaresi, isteklerine uymaktı.

“Çıkıyoruz,” diye mırıldandı.

Kısa boylu, yeşil gözlü odadan fırlarken, kapıda bir an durdu:

“İki taksi çağırayım, değil mi?”

“Evet,” dedi Deve. “Yalnız arabalar yeni olsun!”

“Tabii, tabii...”

Kudret Yanardağ kendini rahat bir iskemleye bırakmış, taksileri getirmeye giden arkadaşının az önce çıktığı kapıdan yarı karanlık koridora bakıyordu. Görmüyordu. İçinde titreyen bir korku vardı günlerdir. Aslında günlerdir değil, yıllardır sallanıp duruyordu ama, bu son günlerde büsbütün artmıştı. Yakalanıverecek, bileklerine kelepçe takılıp hapse atılacaktır gibi geliyordu. Korkuyordu hapsedilmekten. Yıllarca önce, nüfus kâtipliği yaptığı kasaba hapishanesinden biliyordu hapisliğin tadını. Günler değil, saatler, hatta dakikalar geçmez, can sıkıntısı yağmur yüklü, ağır, kara bulut yığınlarıymışçasına içine çöker, bunalıyormuş gibi olurdu. Bağır, bağıramazsın; deli derler, ağla ağlayamazsın alay ederler, konuş, ne konuşacaksın? İçeriye düştüğün ilk günler bütün konuşacaklarını bol bol konuşmuş, tüketmişsindir. Başkalarının konuşmalarını dinlemek. Buna da doymuşsun, kanıksamışsındır. Bir anlatan en azından beş, on, yirmi sefer anlatmıştır. Her seferinde de değişik değişik. Yalan, diyemezsin. Dersen kızar, küfrederler, arkandan atar tutarlar. Buysa hemencik düşmanlıkların büyüyüp şişmesinden başka bir işe yaramaz. Düşmanlıklar büyür, şişer, genişler. Hiç yoktan sebepler, büyük ağız dalaşmalarına döner. Bıçaklar çekiliverir, insanlar şişlenirler...

“Ee, Palavracı... Anlat bakalım!”

Gözlerini Deve'ye çevirdi. Yelken kulaklarıyla kocaman kocaman bakıyordu. Bu herif de öyle sinirine dokunuyordu ki. Yalnız bu mu? O da, öteki de, beriki de, hatta hatta cin bakışlı İdris de. Evde karıyla çocuklarının, yazıhanede arkadaşlarının sağmal ineği, dolap beygiri olmuştu yıllardır. Hele bu Deve! Ulan Kadırğa'da yaptırdın

koca apartmanı. Nerden! Orasına Rufailer karıştırdı. “Nerdeyse nerden oğlum. Sana ne?”

Geldi, elini omuzuna koydu:

“Anlatsana be!”

Onun yerinde olsa, yani Kadırğa’daki apartman gibi bir apartmanı olsa, kariyla çocuklara bıraksa, basıp gitse canım Anadolu’nun hatır, gönül, insanlık bilen kasabalarına. Ne, “Palavracı” diyenler, ne de kafasına öteberi atacak kadın. İğrenç karı, bakkala da iki bine yakın borç yapmıştı. Vermezdi, mümkün değil vermezdi. Katır inadı tutmasın bir sefer. Tutmuştu gene işte. Hem de ne inat!

Deve, İdris’e yaklaştı usullacık:

“Seninki gene kara kara düşünüyor!”

İdris başını salladı, gülerek:

“Eee, karıdan marizi yedi mi böyle düşünür arpacı kumrusu gibi!”

“Fakat hayat değil bununki be!”

“Kulağına gitmesin...”

“Herifi fena kıstırmış!”

“Çok söyledim zamanında, dinletemedim. O annesini görüyor musun o annesini? Bu Şehvar’ı nerden bulmuşsa bulmuş, ta hapis-haneyeye getirdiydi. Bu da malum. Neymiş, paşa kızıymış. Ulan enayiliği bırak, bekârlık sultanlık dedim, dinletemedim. Bekâr olsaydı şimdi... ha?”

“Bekâr olsa parayla oynardı şerefsizim...”

“Ne karıdan güldü fukara ne de çoluk çocuktan!”

“Bir erkek yuları çoluk çocuğa teslim etti mi, bırak!”

Kısa boylu adam, yeşil gözleriyle telaşlı, geldi:

“Haydin, arabalar tamam!”

Deve:

“Yeni mi? Pırıl pırıl mı? Kral mı?”

“1956 model Şevrole ikisi de anam avradım olsun, kız gibi!”

İdris ciddileşerek:

“Haydin gidiyoruz!”

Kudret Yanardağ, Belediye mi, Hükümet mi, yoksa Devlet mi, her neye bağlı olursa olsun, yüksek yetkili, ani teftişler, kontroller yapabilen bir heyetin başkanı çalımını alıvermiş, yüzündeki tırmıklarla, alnının morartılarını unutmuştu.

Deve bu heyetin ağır ağır kalabalık bir memuru. Arabaları getiren, kocaman siyah çantasıyla “Teftiş heyetinin tahsildarı,” ötekilerden her biri yetkili bir memur, sekreter, doktor falan.

Yazıhaneden ağır ağır çıkıldı. Koridor, merdiven ağır ağır geçildi, alt kata inildi, sonra iş hanının kapısına. Arabalar gerçekten de son model, pırıl pırıl şeylerdi. Biri kapkara, kocaman; öteki de kocamandı, pırıl pırıldı ama, lacivert... Her iki şoför de, başlarında zıt zıt zıt ayakkabılarıyla Kudret Yanardağ’ı “Teftiş heyeti reisi” sanarak, direksiyonlarından heyecanlı birer saygıyla indiler. “Beyefendi”yi selamladılar. Ötekilerin davranışı zaten zorunlu kılıyordu şoförleri böyle saygıya.

Deve, kocaman boyu, kocaman elleri, ayaklarıyla koştu, öndeki taksinin kapısını açtı:

“Buyrun beyefendi!”

O, yani Kudret Yanardağ, sarı çantası, rölöve şapkasıyla arabaya girdi. Şoför geç kalmış bir aceleyle direksiyona geçti:

“Nereye emir buyuruluyor efendim?”

Beyefendi’nin yardımcısıymışçasına şoför mahalline geçen Deve, saygılı, kısık bir sesle, “Levent,” dedi.

İdris, kara çantalı ve ötekiler arka arabaya binmişlerdi. İki araba birbirinin ardından caddeyi hızla geçti.

Kudret Yanardağ sıkıntısından hâlâ kurtulamamıştı. Kurtulamamak şöyledursun, sanki ölüme hükümlü biriydi de, asılmaya götürülüyordu. Bunu anlamıyordu hiç kimse. Karısı sanıyordu ki, çok kolay, kendiliğinden oluveren işler görüyor kocası, binler, on binler kendiliğinden cebine akıyor, “Herif”se namussuzluğundan, para saklıyordu. Kudret Yanardağ’ın parası olmadığına, hiç değilse on beş, yirmi bininin bulunmadığına karısı değil sade, arkadaşları, hatta İdris bile inanmıyordu. Yalnız annesi... Ne iyi kadındı bu

anne! Oğlunun, velev yalan, her dediğine hemencik inanır, fırsat buldukça da yavrusunun, yıllarca öncenin “Tonton Kudret”i gibi, babasını hatırlatan iri, ama çok biçimli başını dizine alır, saatlerce okşar okşardı. Yavrusunun bu iğrenç kadının elinde bu hallere gelmesinden kendisini sorumlu tuttuğu için, Kudret, içinde bir acıma kaynağıydı. Artık yetmişe yaklaşmış, ömrünü tamamlamaktaydı. Bir gün “Emr-i hak” vaki olur da, gözlerini yumarsa... ölmekten korkmuyordu. Kendisi de ortalarından silinince, “Bu gudubet karı”nın yavrusunu ne hallere sokacağından korkuyordu!

“Kudreeet! Ne cehennemdesin? Çöpçü geldi, çöpçü!”

Koskoca, kapılardan sığmayan Kudret, Kudreti, Kudretçiği, biricik yavrusu; iki gözü, tuvaletteyse bile palas pandıras koşar, paslı, pis tenekeyi kapar, çöpçüye koştururdu. O sıra isterse “kazık oğlanlar” orada olsunlar. Ne anne bu işi onlara teklif eder, ne de onlar babalarının elinden çöp tenekesini alırlardı.

Caddelerden art arda hızla geçmekte olan arabalar çevreyi telaşa vermeseler bile, çevrenin dikkatini çekiyorlardı. Trafik memurlarıyla yol kavşaklarındaki lambalarda zaman zaman durularak caddeler açılıyordu. Birinde trafik görevlisi kendini alamamış, sanki arabalardan önde kinde başbakan, ardındakinde de başbakanın adamları varmışçasına selamlamıştı.

Kudret Yanardağ farkında bile olmamıştı polisin bu selamının. İçine kapanmış, hep o, “Asılmaya götürülen”in aysız, yıldızsız karanlığına kendini kaptırmış, çökmüştü taksinin köşesine. Başka zamanlar neyse ama, şu an, şu an ne için rahat bırakılmıyordu? Canı çalışmak, birtakım insanları kandırmak istemiyordu işte. Bambaşkaydı şu an. Çocuktuk, korkak, ürkek, aç, beş parasız bir hamal, beceriksiz bir hırsızdı. Dünyanın bütün miskinliği üzerine çökmüş, palavrasıyla kandırırverdiği her zamanki insanlar sanki büyümüş, büyümüş, büyümüşlerdi. Neden zorluyorlardı sanki? İçinden gelmiyordu. Geldiği zamanlar ne olmuştu? Bütün ustalığını toplayıp kafese soktuğu esnaftan sızdırdığı paralar ne olmuştu? Alt tarafı bir apartman katında oturmak, çeşitli taksitçilere borçlanma, borçlarını ödememe, borçlarını ödememenin

verdiği utançla köşe bucak kaçıp, yol değiştirme karşılığı yediği bir, pek pek iki kap yemek değil miydi? İşte yıllardır kafasında çimlenip dallanan, budaklanan “ev” ciği bile ona çok görülmüş, özene bezene çizdiği, gecelerini verdiği, hayallerinin en tazeleriyle bezediği şeyler hoyrat ellerde yırtılıp parçalanmıştı.

Bir sigara yakmak geçtiyse de içinden, üşendi. Ne olacaktı? İçse de, içmese de değişecek olan neydi? En iyisi ölmekti galiba. Bir depresyon falan olurse de anacıyla diz dize otururken, yıkıntılar altında kalıp... İçi kabardı. Anacığı onu bu insafsız dünyanın, insafsız insanları içinde bırakıp gitmemeliydi. O da giderse kendini daha bir yalnız, daha bir dayanaksız bulacak, yaşama gücü daha da azalacaktı.

Derin bir iç geçirdi, arabanın geçtiği çevreye korkuyla baktı. Eyvaaaah, sol gözü de seyirmeye başlamıştı. Çok denemişti sol gözünün seyirmesini. Birinde gene böyle, ama bunun yarısı kadar bile sıkılmıyordu o zaman, arkadaşlarıyla bugünkü gibi “Teftiş ve tahsilat” a çıkmışlardı. Oysa rolünü nasıl da oynamıştı da, teftiş ettikleri yerin sahibi yememiş, diklenmişti. Ya gene öyle olursa? Ya adam diklenirse? İşi uzatırsa? Diklenip işi uzatmaz da polise başvurursa? “Beyefendi şu kahvede mola verelim mi?”

Uykusundan uyandı sanki. Deve’ye baktı. Fena olmazdı ama, kim inecekti arabadan? Kahvenin tahta iskemlelerine kim oturacak, kahveyi kim içecekti? Bütün bunlara gücü yetmeyecek gibi geliyordu. Kolu kanadı kırılmış, içindeki güç, heves, istek iğneyle delinmiş bir balon gibi içinden uçup gitmişti.

Gene de, “Hayır,” dedi. “Teftişe geç kalırız!”

Şoför, “Haa... müfettiş” diye geçirdi, gaza bastı. “Nereyi teftiş buyuracaksınız beyefendi?” diye sormak isterdi ama, adamın sıkıntılı ciddiliğinden ürkererek vazgeçti. Yoksa “Büyükler” e her zaman, öyle sık sık rastlanmazdı. Deveden büyük fil olduğu gibi, çoğu zaman ince eleyip sık dokumakta dibine yakan trafik memurlarından yakınmak isterdi. Onların yüzünden vazgeçmişti dolmuşçuluktan. Nasıl geçmesin ki, yolcu aldın ceza, indirdin ceza, sağa baktın ceza, güldün ceza...

“Dur delikanlı!”

Deve, bilmem kaçınıcı Levent'in sınırında durdurmuştu arabayı. İndi, "Müfettiş Bey" in kapısını saygıyla açtı. Arka araba da gelmişti bu sıra. Öndeki arabadan inen "Teftiş heyeti başkanıyla yardımcısı"nın yanına saygıyla geldiler. "Sayın başkan" önemle yürüdü. Tak-siler bekleyeceklerdi besbelli. "Sayın başkanının" ardından seğırtten Deve akıl ederek durdu, geri döndü, şoförlere resmi bir ciddilikle, "Bekleyin, döneceğiz!" dedi.

Apartmanın çöken bölümü olduğu gibi bırakılmıştı. Henüz iskelet halindeki yapı insansız, bomboş dikiliyordu. Öne doğru kaykılmıştı azıcık.

Deve önden yürüdü yapıya. Durdu. Sağa sola baktı... Görünür-lerde kimsecikler yoktu. Seslendi:

"Heeey, kimse yok mu burada be?"

Öne kaykılmış yapının kaykılmışlığında hiçbir davranış olmadı.

Kudret Yanardağ memnun, hatta sevinçliydi. İnşallah kimse-ler yoktu yapıda. Buna sevinirdi işte. Sevinince de üzerine çökmüş beceriksizliğin koyu griliğinden kurtulabilir, ferahlardı.

"Allah Allaaah..."

Kudret Yanardağ'a döndü, saygıyla:

"Bendeniz içeriye girip etrafı kolaçan edeyim mi efendim?"

"İnşallah kimse yoktur" diye geçirirken, "Gir," dedi.

Beş dakika sonra geri dönen Deve, "Allahını kitabını," diye söv-dü. "Hiç kimseler yok!"

Kudret Yanardağ ferahlamış, sırtından sanki dağlar kalkmıştı. Ta uzakta art arda beklemekte olan arabalara bakarak, "Ne yapa-cağыз?" dedi.

Deve kızdı:

"Ne demek ne yapacağız? Burada kimse yoksa çekip gideceğiz Boğaz'a!"

"Boğaz'da ne var?"

Deve gene sövdü:

"Ulan başlarım sinsile sülalenden ha, Palavracı!"

Gayet sakin:

“Niye?”

“Niye mi? Sende bugün tam bir aptallık var. Niye diyor herif be! Ulan, taksiler canavar gibi bekliyor. Vazgeçtik bizim ev kiraları, bakkal borçlarından. Taksileri savacak küçük bir voli bulalım da, yarına Allah kerim!”

İdris:

“Şoförler uzaktan kurt gibi bakıyorlar!”

Ufak tefek, yeşil gözlü:

“Çakal olmasınlar, basıp gidelim arabalara!”

Kudret Yanardağ sordu:

“İyi, gidelim ama... Teftişi gereken bir yer var mı bildiğiniz?”

Deve:

“Allah kerim. Yoğurthane, mandıra bir şeyler bulur teftiş ederiz...”

18

Arabacı Kel Mıstık'ın mahallesi, gecenin bu ileri saatinde gene bütün antenlerini germiş, herifin karısıyla yaptığı kavgayı dinliyordu. Hem de hazla. Kadının bileğindeki “üç yüz liralık altın bilezik”le, Kel Mıstık'ın günlerden beri kafa çekip sağda solda cart curt ederek övünmesinin sebebi anlaşılyordu galiba bir dereceye kadar.

“... Allah eşeklerin yokluğunu vermesin. Eşekler, enayiler olmasa benim gibi açığözler nasıl yaşar?”

Kadının cırlak sesi hesap soruyordu durmadan:

“Cevap ver cevap: İki yüzü götürüp vermedin miydi müfettiş yani?”

“Belle ki vermedim. Sana ne?”

“Nasıl bana ne? Ben senin neyim?”

“Avradımsan Allah olmadın ya!”

“Peki, yarın biliyom ben yapacağımı...”

“Ne yapacan? Beni bilmem neyimden tavana mı astıracan?”

“Bilmem neyin batsın, uğursuz herif. Yarın olsun hayrı da beraber gelsin. Gidip Zeynep Ana’ya bunları bir bir anlatmazsam bana da Kör Dursun dimesinler!”

Mahalle kavrır gibi olmuştu meseleyi: Arabacı Kel, Müfettiş’e verilmek üzere aldığı beş yüzün üç yüzünü karısına kaptırmış, iki yüzüyle de günlerden beri kafayı çekiyordu demek?

Bunları bütün mahalleliyle birlikte Zeynep Ana da işitmişti.

Ertesi sabah vilayetin kurt yenikleri içindeki eski tahtalarını silerken, yanına Vali Bey’in odacısı ince, uzun adam geldi. Öyle dalmıştı ki. Dalgın ve sinirli:

“Kolay gele Zeynep Ana!”

Ürktü. Sonra yatışarak esnedi.

Vali’nin odacısı:

“Ne o? Gece çocuk mu emzirdin?”

Yaşlı kadın içini çekti:

“Yok canım, ne çocuk emzirmesi? Arabacı Kel, gene çekmiş çekmiş kafayı gece yarısı, karısıyla tutuştular. O ona, o ona. İnsanda uyku mu bırakıyorlar deli cenabetler?”

Odacı üzerinde durmayacaktı ki, Zeynep Ana:

“Karı da itin, uğursuzun biri. Ulan herif tutmuş sana üç yüz lira vermiş. Sen de gitmiş bilezik almışsın bu parayla. Daha ne dırdır edersin? İki yüzünü de varsın o harcasın. Hayır. Günlerden beri adamı gagalıya gagalıya kel tavuğa çevirdi!

“Beş yüzü nerden almış Kel?”

Zeynep Ana şöyle bir düşündü: Gerçekten de... nerden almıştı beş yüzü? Günlerdir süregelen kavgayı şöyle bir hatırladı. Bir müfettiş lafıdır dönüp dolaşıyordu ortada. Bıçak bileyicisinin karısı komşulara şu geçenki Müfettiş’ten söz açmış, bilmem nerden Müfettiş’e verilmek üzere aldığı beş yüzü vermemiş de karısıyla mı paylaşmış? Yoksa, Müfettiş kabul mü etmemiş?

Anlattı bunları yalan yanlış.

Vali’nin odacısı, “Müfettiş” sözüyle safi kulak kesilivermişti. Vali Bey’in günlerdir indirip kaldırdığına göre, “Herif,” yani “Müfettiş Bey”

Ankara'ya gitmiş, İçişleri'ne raporunu vermiş. "Herif'in Ankara'da Bakanlığa girişini görenler bile varmış. Odacı, Vali Bey'le Emniyet Müdürü'ne kahve, su götürüp getirdikçe kulak vermişti konuşmalarına. Pek tedirgindiler. Hatta Vali Bey, emekliye sevk edilmesinden korkuyordu. Emniyet Müdürü'yle Vali Yardımcısı'ysa teselli ediyorlardı emekliye değil, belki de başka bir vilayete tayin edilebileceğinden söz açarak.

Odacı bütün bunları yeniden düşünerek kahve ocağına gitti. Astımlı Vali çok titiz olduğundan, kahvesini özel olarak pişirtir, hatta rasgele şeker yerine, şeker hastalarının küçük beyaz haplarından kullanırdı.

Saat on bire doğru sıkıntıyla gelince, odacı koştu.

Vali Bey şapkasıyla bastonunu verdi. Aldı, askıya saygıyla astı. Sonra da masası önünde ellerini birleştirerek bekledi.

Vali Bey'in hâli hâl değildi. Sıkıntısı her günden daha çok, rengi de her günden daha soluktu.

"Kahve emrediyor musunuz beyefendi?"

Dalgındı da. Bakıyor, kalın kaşlarıyla dimdik bakıyordu da, "Yap" ya da "İstemem" demiyordu. Neden sonra, "Ne?" dedi.

"Kahve emrediyor musunuz?"

"Bana Vali Yardımcısı'nı çağır!.."

Odacı koştu, haber verdi.

Vali Yardımcısı da akşam fazlaca kaçırdığı pastırmalı yumurtadan rahatsız olmuş, geceyi hemen hemen uykusuz geçirmişti. Sabah sabah gene Vali'nin kendi derdinden söz açacağını sanarak canı sıkıldıysa da, odacıya, "Geliyorum," dedi.

Biraz geç gitti. Vali'yi odasında, kurt yeniği eski tahtaları gıcırdata gıcırdata dolaşır buldu. İçeriye Vali Yardımcısı'nın girdiğini görünce durdu:

"Yeni bir şey yok, değil mi?"

Vali Yardımcısı, günlerdir huyu değişen amirinin bunu ne için sorduğunu anlayarak, "Henüz hayır..." dedi.

Vali bu, "henüz"ü beğenmedi:

"Sakın bir şeyler işitmiş olmayasın?"

“Ne gibi efendimiz?”

“Yani, emekliye sevkim, yahut başka bir yerlere naklime dair?”

Vali Yardımcısı sinirli sinirli güldü:

“Hayır efendim, endişeye mahal yok.”

“Var. Benim için emekliye sevk felaket olur. Nakil de öyle. Önümüz kış, kıyamet. Yerimden oynamaya hiç niyetim yok ama, belli olmaz ki. Herif raporu aleyhimize tanzim ettiyse, hepimizi dağıtırlar. Emniyet Müdürü’nün kulağı deliktir. İçişlerine böyle bir müfettişin geldiğini oradaki adamı bildirmiş ama, rapordan falan haberi yok!”

Odacıya emretti:

“Kahve yap bize!”

Yeleğinin cebinden çıkardığı küçücük bir kutudan özel şekerlerini uzattı. Odacı aldı, çıktı. Çeyrek saat sonra kahvelerle döndüğünde, Emniyet Müdürü’nü de yanlarında buldu.

Vali Bey:

“Beyefendiye de kahve yap.”

Odacı bilmiyordu Emniyet Müdürü’nün kahveyi nasıl içtiğini. Daha doğrusu, o an unutmuştu. Sordu. Sonra çabucak pişirip getirdi.

Vali Bey masasının başına geçmişti:

“Efendim, emekliye sevk bile olunsam mühim değil. Bizim bacanak İstanbul’da turistik bir otel açacak. Geçenki mektubunda, valilikten aldığın paranın iki mislini veririm sana, diyordu. Diyordu ama, insan valilikten, turistik otel idare müdürlüğüne indi mi havası değişir. Ne dersiniz?”

Vali Yardımcısı aynı fikirde değildi:

“Benim böyle hayırlı bir bacanağım olsa beyefendi...”

Emniyet Müdürü de onun gibi düşünüyordu:

“Bastım mı istifayı...”

Vali:

“Bakalım. Evde hanım, kızlar, görüştük, konuştuk. Şayet bir başka vilayete naklim değil de, emekliliğe ayrılırsam...”

“Harika olur beyefendi,” dedi yardımcısı.

Sonra da gevrek kahkahalar atarak başladılar:

“Turistik otel ne demek İstanbul’da?”

“Boğaz’da mı, Boğaz’da mı?”

“Hem de,” dedi Vali, “Boğaz’ın en şahane yerinde!”

“Desenize dünya cenneti?”

“Orası öyle. Öyle ama...”

Emniyet Müdürü ayağa kalktı:

“İstanbul beyefendi, İstanbul!”

Vali Yardımcısı daha da iştahlanmıştı:

“Turistik otelde idare müdürlüğü demek, huriler, gençler arasında cennet-i âlâ demek beyefendi!”

“Gençleri geç bir yaprak...”

“Huriler olsun...”

“Kevser şarapları...”

“Yoo, rakıdan şaşmam!”

“En mühimi, canım İstanbul’un havası, suyu!”

“Evet,” dedi Vali. “Hanım da öyle söylüyor...”

“Otel büyük mü bari?”

“Efendim, çok büyük. Bacanağa kalırsa, ayrıca ev tutmanıza lüzum yok, diyor. Bir daireyi bana tahsis edebilirmiş. O zaman nasıl olur beyefendi?”

Emniyet Müdürü, “Kaymaklı ekmek kadayıfı!” dedi.

Odacı içeri girdi. Emniyet Müdürü’ne bir “Sivil”in beyefendiyi acele görmek istediğini söyledi. Emniyet Müdürü fırladı. Geçenlerde, şu kelle kulak yerinde müfettişin geldiği sıra görevlendirilen sivildi. Müdürüne sır verircesine, “Müfettiş’in sahte bir müfettiş olduğu kanısı bendenizde kesinleşiyor beyefendi,” dedi.

Gitti gideli “O”nun üzerine sağda solda soruşturma yapıp duruyordu.

Merakla sordu:

“Yaa!”

“Evet.”

“Nasıl?”

“Şehrin kıyısında Haydar diye bir şarapçı var. Yanında çalışan garson adamımdır. Geçende sıkıştırırken sıkıştırırken patronunun herife bir paralar verdiğini ağzından almış!”

Emniyet Müdürü büyük bir ferahlıkla:

“Yaa!”

“Evet.”

“Gel!”

“Sivil,” amirinin ardından Vali’nin odasına girdi. Odacı da merakla arkalarından. Emniyet Müdürü sevinçle:

“Müjde beyefendi. Müjde!”

Vali heyecanlandı:

“Hayrola?”

“Geçenki müfettişin ipliği pazara çıktı galiba...”

“Sivil”e döndü:

“Anlat!”

“Sivil” bildiklerini anlattı.

Vali’nin heyecanı daha da artmıştı ki odacı da ortaya bildiğini atıverdi:

“Beyefendi, bendeniz de haddim olmayarak, bir şeyler işittim...”

Odacıya önemsizce baktılar. Bu adam, böylesine gizli şeylerin konuşulduğu sıra yanlarında neden bulunuyordu?

Odacı:

“Arabacı Kel Mıstık da ona verilmek üzere bir lokantadan beş yüz almış, vermemiş. Hatta bizim Zeynep Ana diyor ki, karısıyla paylaşmışlar parayı, diyor!”

Odacının “önemsizliği,” bir anda dehşetli önem kazanıverdi.

Vali:

“Çok mühim!”

Emniyet Müdürü:

“Anlat, anlat!..”

Odacı:

“Ben de Zeynep Ana’nın yalancısıyım beyim...”

“Zeynep Ana kim?”

“Şu, tahtaları silen, orta işlerine bakan avrat yok mu?”

Vali:

“Burada mı o?”

“Benim odada beyim. Çağırayım mı?”

“Çağır!”

Odacı koştu. Tulum peyniri, ekmek, çayla hem sabah kahvaltısı, hem de öğle yemeği yerini tutturmaya çalışan Zeynep Ana, odacının heyecanı karşısında ürktü:

“Ulan sana bir şey dediysek beni ne karıştırdın?”

“Sana göre hava hoş ana. Kalk haydi!”

“Acelen ne be? Şu lokmamı yutayım hele...”

Lokmasını yuttu, bir bardak suyu yere çömelip, elini de başına koyarak içtikten sonra, ağzını kara iş entarisinin eteğiyle sildi, çarpan yüreğiyle takıldı odacının ardına. Öyle kızırıyordu ki şu minare kırığına. Bir sır verdiyse hemen koskoca Vali Bey’e yetiştirmeli miydi? Bir daha ağzına sahip olma kararıyla, Vali Bey’in odasına girdi. Sigara dumanı içindeydi. Sordular, soruşturdular. Anlıyordu ki, bu sorup soruşturma kendisini hiçbir şekilde zararlı kılmayacak, tam tersi, bileğindeki üç yüz liralık altın bilezikle mahallede cart curt dolaşan, sağa sola caka satan, geceleri de kocasıyla kavga edip milletin tatlı uykularının canına okuyan Kör Dursun’un çanına ot tıkayacaktı.

Başladı:

“Her gece kavga, her gece kavga beyefendi. Mahallelinin hepsi bıktı usandı. Neymiş, kocası beş yüz almış da, üç yüzünü kendine vermiş, geriye kalan iki yüzüyle de gece yarılarına kadar kafayı çekiyormuş...”

Vali merakla sordu:

“Arabacı beş yüzü nereden almış?”

“Orasını bilmiyorum beyim.”

“Demek müfettişe verecekmiş, vermemiş?”

“Ben de bizim bileyicinin karısı Hadiye’nin yalancısıyım...”

Yarım saat içinde bileycinin karısı Hadiye, arabacı Kel, karısı falan Emniyet'e çekilip sıkı bir ifadeden geçirildiler. Kel Mıstık gene zifir gibi sarhoştı. Dikiliyordu boyuna:

"Beni Emniyet Müdürü'ne götürün. Ben ancak ona anlatırım her şeyi!"

Emniyet Müdürü bütün bunları bitişik odada dinliyordu zaten. Dayanamadı:

"Getirin!" dedi.

Kel Mıstık, Emniyet Müdürü'nü görünce bir ağıttır tutturdu. Bir yandan da adamın ellerine sarılmaya çalışıyordu:

"Bir hatadır ettim beyefendi. Beni koru. Bunca yıllık arabacıyım. Mustafa Kemal Paşa'nın Yunan'ı İzmir'de denize döktüğü günden beri. Koru beni. Şuna buna yedirme. Ben, bu kel, Kel Mıstık sana, her zaman lazımım beyim!"

Emniyet Müdürü:

"Sana göre hava hoş. Bizim maksadımız, o herifin gerçekten müfettiş olup olmadığını anlamak!"

Kel Mıstık, "Yooook," dedi. "Herif sapına kadar müfettiş!"

"Ne biliyorsun?"

"Hem de müfettişler müfettişi!"

"İyi ama evladım, ne biliyorsun müfettişler müfettişi olduğunu?"

"Bilirim ben!"

"Kendisi mi söyledi?"

"Hı, söyler mi? Enayi mi?"

"Nerden anladın öyleyse?"

"Anladım ben. Bir insana şöyle bir bakayım, şıp, anlarım ne mal olduğunu. Allahtan bir his işte. Herif sapına kadar müfettiş hem de. Müfettişler müfettişi olmasa yediği yemeğin, içtiği rakının parasını verir mi?"

Emniyet Müdürü kızdı:

"Zırvalama!"

"Hiç mi müfettiş görmedik beyefendi?"

Emniyet Müdürü anlıyordu ki, zifir gibi sarhoş bu adamdan şu anında bir şeyler öğrenmek imkânsız.

Birden, ani bir soruyla boş atıp dolu tutmak istedi:

“Demek ondan beş yüzü aldın, herife vermedin?”

Kel Mıstık boş bulunarak:

“Lokantandan mı?”

“Evet.”

“Ocağına düştüm beyim. O herif aksinin biri. Ertesi gün sor-du parayı götürüp verdim mi vermedim mi diye. Verdim dedim. Duyarsa, ki vermedim, garaz olur bana. Duyurma e mi?”

Emniyet Müdürü hangi lokantacı olduğunu anlamamıştı ama, adama sezdirmemeliydi. Bir başka dolaylı yoldan gitmeyi uygun bularak, “Bana bakın!” diye seslendi.

İçeriye bir daktilo memur girdi:

“Buyrun beyefendi?”

Sesini mahsustan kıstı, işe önem, daha doğrusu üçü arasında kalacak bir sır süsü vermek için kısmıştı:

“Arabacı Mıstık Efendi yabancımız değil. Hatta adamımız da sayabiliriz. Daha doğrusu benim adamım. Herkesten gizli ifadesini al...”

Kel Mıstık inledi:

“Aman beyefendi...”

Emniyet Müdürü tekrarladı:

“İfadesini al, bana getir!”

Kel Mıstık’a, “İfade evrağı bana gelecek,” dedi.

Kulağına eğildi:

“Hiç merak etme. Ben hasıraltı ederim. Sonra unutma ki, sana göre hiç, hiçbir şey yok. Olsa ben kendi adamımı... haydi!”

Tam çıkarlarken, memuru çağırdı:

“Bilhassa, beş yüz lira rüşvet aldığı lokantacının kim olduğunu öğren!”

“Başüstüne efendim...”

Üç gün içinde hemen hemen her şey öğrenilmiş, “Müfettişler müfettişi”nin korkunç bir dolandırıcı olduğu kanısına varılmıştı.

Düzenlenen evrak savcılığa teslim edilmişti.

Peki ama, neredeydi bu adam şimdi?

Bunu bilen olmadığı gibi, elde fotoğrafı da yoktu ki çoğaltılıp sağa sola gönderilsin...

Bütün bunlar, zaten emekliliği kanunen gelmiş Vali'nin emekliye sevkini önleyemedi.

Vali Bey bir hafta içinde valiliğini yaptığı şehirde bütün ilişkisini kesip, bacanağının Boğaz'daki turistik otelinde idare müdürlüğü yapmak üzere İstanbul'un yolunu tuttu.

19

Sema'nın bir gün altınlarla falan kaçıp ortallardan silinmesi, Şehvar'ı deliye çevirdi. Belki döner gelir diye bir bekledi, iki bekledi. Baktı ki yok, sanki dünya yıkıldı, altında kaldı. Nereye gitmişti? Niçin gitmişti? Hani bir yandan Ebe Hanım'ın, öte yandan Şehvar'ın boyunlarına sarılıp yanaklarından şapur şupur öptükten sonra, “Aa-aah ah... ben sizler gibisini dünyanın neresinde bulabilirim canım ablalarım? Erkeklerin bıyığına köpekler işesin. Bundan sonra değil şöyle böyle, dünyanın en yakışıklı erkeğine dönüp bakarsam benden adisi yok!” diyen cıvılcı kadın yalan mı söylemişti? Aldatmış mıydı onları? Demek bütün bıcırdaması altınlarını koparıncaya kadardı? Ah, cahil kafa... ne diye, ne diye “Ahret kardeşi” Ebe Hanım'ın sözünü dinlememişti. Kadıncağzı bilirmiş gibi: “Şehvar, canımın içi. Beni dinle, verme altınlarını şuna. Alır ya çarçur eder ya da takılır pis bir herifin ardına. Vallahi şap gibi yanarsın sonra!”

Dinlememiş, dinlememişti işte. Şimdi vurunup dövünmek neye yarardı? Atı alan Üsküdar'ı geçmişti! Ondan artakalan bir mendil, birkaç kirli bez parçası, bir saç tokası, firketeleri falan bağrına basıp koklayarak ağlıyor, hemen hemen bütün gün gözyaşı dökerek, bitmez

tükenmez iskambil, kahve fallarına bakıyor, baktırıyordu. Kocas, kaynanası, çocukları umurunda bile değildi. Kendini kapmış koyuvermişti. O kadar ki, zaman zaman tokat atacak kadar öfkelenen Ebe Hanım, “Yeter Şehvar yeter!” diye bağıırıyordu, “...Alt tarafı beş kuruşluk bir kenar mahalle kızı. Fazla bir şey beklenir mi? Kancığı rahat tepti şurda. Nesi eksikti? Rahatı beyde var mıydı? Kazık mı kakıyorduk? Viskisine varana kadar yediğı önünde, yemediğı ardında değil miydi? Sırtında taş mı taşıyordu bize? Soğuktan sıcağı el mi sürüyordu? Deli! Yarın kokmuş erkekler hakkını avucuna verir, altınlarının maltınlarının üstüne bir güzel oturur, sonra da ardına bir tekme, görür gününü!”

Hemen de ekliyordu:

“Ağlama, hiç ağlama. Tilkinin dönüp dolaşıp geleceğı yer kürkçü dükkânıdır. İşte buraya kertiyorum, Sema erkeklerden alımını alıp da buraya gelmez, elimize ayağıımıza kapanmazsa eşek gibi anırırım ibret-i âlem için!”

Şehvar tatlı tatlı dinliyordu. Hoşuna da gitmiyor değildi geri dönüp gelmesi ihtimali. Ah, ne iyi olurdu ne iyi!

“Gelir mi dersin Ebe Hanımcığım?”

“Hiç şüpheden olmasın. Bu hususta tecrübelerim var. Benim elimden böyle nice nice Sema’lar geçti. Bir Beyhan vardı Beyhan, hani her zaman anlatırım.. O da bu Sema gibi ilik ilik kadındı. Hem de bundan daha genç, daha körpe. Bir oğlanla bir gece evlerinin ardındaki bir samanlıkta başından bir kaza geçiyor. Derken babası yakalıyor, yer misin yemez misin? Bir dayak, bir dayak. Sonra da kolundan tuttuğı gibi atıyor sokağı. Ortalık kış, kıyamet. Üstte yok, başta yok. Oğlanın evine gidiyor. Oğlan nerde? Babası annesi üstüne bir yürüyüş yürüyorlar, soluğı alıyor bizde. Baktım, karların altında soğuktan mosmor olmuş. Çeneleri vuruyor. Zaten gözüm var. Sokuyorum hamama. Yıka ha yıka. Derken pembe pembe meydana çıkıyor. Karnını doyuruyorum, üst baş alıyorum, canlanıyor. Tıpkı tıpkısına bu Sema gibi, o da başını şöyle yapiverir, alnına düşmüş kâkülünü arkaya atıverirdi. Aaaah ah Şehvar yaktı, kavurduydu

beni. Neyse, bir ay, beş ay. Kış geçti. Yaz geldi. Biti kanlandı ya? Başladı oynamaya. Bunun gibi, tıpkı bunun gibi. Senin oğlanla bu da başlamadı mıydı oynamaya? O da öyle. Zamparaları kapıdan kovarım, bacadan içeri alır. Üzerlerine az mı bulaşık suyu döktüm? Ne yaptımsa nafile. Bir gün de bir uyandım ki, ne uyanayım? Beyhan'ı koydunsa bul. Beyhan aşağı, Beyhan yukarı. Bir dilim ekmek olmuş kâfir. Ağladım, çırpındım, dövündüm. Fallar mı açmadım, hocalara mı baktırmadım? Adaklar mı adamadım? Yok, yok, yok. Fakat bir güüün... Hani bir gün dedimse, o bahar, yaz geçti. Kışla birlikte bir gün çat kapı gelmesin mi?"

"Ah Yarabbi... Semacığım da bir gün gelecek mi?"

"Ama bende de Beyhan falan kalmamış, yerini Ayten almış. Hani anlatmıştım ya? O Ayten işte. 'Ne var Beyhan dedim?' Ellerime sarılıyor. Karın şişmiş, gebe, doğuracak. 'Ben ettim sen etme ablacığım. Bundan sonra dizinin dibinden ayrılırsam...' demeye kalmadın, Aytenciğim yukarıdan işitmiş konuşmalarımızı, kartallar gibi yetiştirdi, geldi. Kapıyı kızın suratına çat! Sonra da döndü bana, 'Beyhancılığı mutlakla geri almak istiyorsan, bana müsaade...' Deli miyim? Bin Beyhan'ı Aytenciğimin kesip attığı tırnağa değişir miyim? 'Hadi hadiii,' dedim, 'bin Beyhan feda olsun sana kız!'"

Şehvar heyecanla soruyordu:

"Sema döner gelirse yüzlemeyiz değil mi?"

"Yüzlemeyiz ama, sen bana bırak!.."

Çocuk gibi telaşlanıyordu:

"Ne yapacaksın? Sakın kalbini kırma olmaz mı?"

"Sen bana bırak dedim ya!"

Ebe Hanım, metin görünmeye çalışmasına karşılık, Şehvar kadar değilse bile, gene de gizliden gizliye yanıp tutuşuyor, yatağında zaman zaman gözyaşı döküyordu. Hakçası bu, Beyhan'dan da, Ayten'den de baskın çıkmıştı. Şayet Şehvar'la ortaklaşa sevmeseler, belki de aklını oynatırdı kadının kaçması üzerine...

Öte yandan mahallenin "ağzı kara dedikoducuları" da pek keyiflenmişlerdi Sema'nın altınlarla falan kaçıp gitmesine. Hele İfakat gibi

on parmağında on kara bulunanlarsa, meseleyi Bakkal Akif'in orada, mahalle aralarındaki sokak başlarında, evlerde konuşup duruyorlardı:

"Kah kah kah, kih kih kih... ilahi Sema... hiç de güleceğim yoktu..."

"Nereye gitti dersiniz?"

"Cancağızının istediği yere ayol. Elmas parçası gibi taze. Yerde bırakırlar mı?"

"Doğru. Evlense bari!"

"Akli varsa bir erkeğin boyunduruğuna girmez!"

"Doğru doğru... biz girdik de ne oldu? Kıymetimiz biliniyor mu?"

"Akli varsa paralılarla yaşasın. Biraz eskidi de burunlanmaya başladı mı, haaaydi yenisine. Öyle değil mi amma?"

"Tabii hanım teyze. En doğrusu o..."

"..."

"..."

"..."

Şehvar bütün bu dedikodularla birlikte, evi, kocası, çocuklarının dışında, aklında Sema, ya Ebe Hanım'ın orada, ya da odasına kapanıp Sema'dan artakalan öteberilerin başındaydı. Böyle zamanlarında dünya siliniyor, sanki Sema'nın hayali gerçek beden kadar kanlanıp canlanarak karşısına geçiyor, çokluk da adeta konuşuyorlardı:

"Semacığım, yavrum, bir tanem... neden kaçtın?"

"Ebe Hanım teyzeden ablacığım..."

"Niçin ama?"

"Ben seni seviyorum, yalnız seni!"

"Kaçacağına, söylesen olmaz mıydı elmasım?"

"Korktum."

"Neden?"

"Ebe Hanım teyzenin kulağına gitmesinden."

"Ah canım benim, bir tanem. Ben hiç duyurur muydum ona?"

"Akıl edemedim..."

"Bir daha kaçmayacaksın değil mi? Kaçma bir daha Sema, beni çıldırtma. Sensiz olamayacağımı anla şekerim..."

“Peki Şehvar ablacığım...”

“ ... ”

“ ... ”

Annelerinin yatak odasına kapanıp karyolanın ayakucuna oturarak dalması, Alev’i çok korkutuyordu. Bir gün ağabeylerine:

“Çok korkuyorum.”

“Neden?”

“Annemin böyle birdenbire değişmesinden...”

Tıpta okuyan Yalım, annesinin şu andaki ruhi durumunun psikanalizini yarı buçuk yapmaya çalıştı ama, hukukluyu tatmin etmedi bu açıklama, “Olmadı doktor,” dedi.

“Niye?”

“Bu bence bambaşka bir *idéefixe* olayı!”

Tıplı kızdı:

“Ulan hukuklular ne anlar bu psikolojiden?”

“Belki ama, senin izahın da fasarya!”

“Bir tane atarsam?”

“O senin dediğin ebegümeci. Baharda, kırlarda olur...”

“Bok!”

“Sensin.”

“Ulan eşek, kendini ne sanıyorsun?”

“Eşek sözüne kızmam ben!”

“Eşşoğlu eşek!”

“Baba, bak seni çağırıyor!”

“ ... ”

“ ... ”

“ ... ”

Kudret Yanardağ günlerden beri yatağında kımıldanamayan anacığının başucunda, dışardaki kardeşlerin kavgasına kulak bile vermiyordu. Şehvar’ın altınlarla birlikte kaçan Sema’ya yas tutması, meydanı boş bulan kızın gece yarıları sevgilisini apartmanın en alt katındaki merdivenin altına çekip kendini sıkıştırtması, oğlanların

her birinin bir yanda çeşitli kız ya da kadınlarla düşüp kalkması umurunda değildi. Anacığıyla beraberdi. Eli onun sütlaç kırıksıkları içindeki yüzünde, gözleri anacığının ferini yitirmekte olan gözlerinde...

Komşu doktor, Kudret Bey'i bir kıyıya çekmiş, "Metin olun," demişti. "Yapılacak bir şey yok. Anneniz..."

Bir doktor için bile gerçeği söylemek ne kadar zordu!

"Anneniz Kudret Bey."

"Kanser" diyemiyordu, dili varmıyordu. Bu, kapılardan sığmayan "iri" adamın günlerdir anacığının başucundan ayrılmaması, üzülp zayıflaması içine dokunuyor, dili varmıyordu gerçeği belirtmeye.

"Anneniz fazlaca üşütmüş. Sonra yaşı da hayli ileri..."

Kudret Yanardağ ellerine sarılıyordu doktorun:

"Çare doktorcuğum, çare?"

Doktor gözlerini yerden zorla kaldırıyor:

"Mutlak istirahat. Bir de iğnelerini her gün vurdurun!"

İğneler kanserin korkunç ağrılarını dindirmekten başka bir şey yapamıyordu ama, olsun, anacığı ıstıraplar içinde kıvranmıyor, bağır-mıyor, boyuna uyuyordu ya! Sonra doktor, "Bırakın uyusun," demişti. "... Ne kadar çok uyursa o kadar iyi!"

Kudret Yanardağ anasının sarkmış elini avuçları arasına alıyor, öpüyor, okşuyor, seviyordu. Annesini hiç bu günlerdeki kadar sev-diğini hatırlamıyordu... Ölüvermesinden korkuyor, bunu aklına getirmemeye çalışıyordu ama, inadına geliyordu aksi gibi. Anacığı ölüverirse? Ondan başka hiçbir yakını yoktu. Onsuz ne yapardı bu dünyada? O olmadıktan sonra neye yarardı birtakım yerleri teftiş, birtakım paralar tahsil etmek? O olmadıktan sonra şehrin dışındaki eve ne lüzum vardı?

Annesi bazen uyanıyor, mavi gözlerini oğlunun iri gözlerine dike-rek Kudret'in tıpkı tıpkısına Kudret'e benzeyen rahmetli babasını hayalliyordu. Gerek hayallerinde, gerekse düşlerinde adam boyuna el ediyordu: "Gel hatun. Gel artık. Ben burada pek yalnızım, sana ihtiyacım var!"

En çok da çekişiyorlardı:

“İyi ama bey, Kudret’i kime bırakırım?”

“Hanım, düşündüğün şeye bak. Onun da karısı, çocukları var. Sen daha çok bana lazımsın. Sonra biliyor musun burasını? Hiç de fena değil. Vallahi rahat edeceksin. Orada gelin, torunlar başının etini yiyorlar. Gel, gel buraya, kocanın yanına gel. Hani ilk evlendiğimiz günleri hatırla. Nasıl sevişirdik? Nasıl yaşadık birbirimiz için? Toz pembe bir geceliğin vardı... unuttun mu? En çok onu giydirdirdim sana. Giyerdin, güvercinim derdim. Kollarıma yataydın. Sana arada Hacıbekir’den latilokum getirirdim de dünyalar senin olurdu. Unuttun mu? Gel, buraya gel karıcığım, sırtım üşüyor...”

Uyanır. Bu ısrarlı düşlerin neye işaret olduğunu uzun uzun düşünür, ama gene de kocasının sırtının üşmesi içinde yara yeri gibi sızlasa da üzerinde durmazdı. Düştü bütün bunlar. Gerçekten elini avuçları içine almış, okşayan, öpen, seven bir oğlun yanında idi. Öyle bir oğul ki, karısı, çocukları iliklerine kadar düşmandılar. Gün gelse de adamcağız hastalanıp yatağa düşse, bunlar, bu nankörler dönüp bakmazlardı bile. Üstelik oğlu şu yıllar yılı anacığınan anlatmakla bitiremediği “ev”den hazla, iştahla, heyecanla söz açıyordu:

“Ne güzel olur değil mi anneciğim? Ha? Ne güzel olur değil mi?”

“Tabii evladım, olmaz mı?”

“Eskiden olduğunca, beybabamın ölümünden sonraki gibi, gene seninle ben, yani anayla oğul... Sen yemeğimizi pişirirsin, ben aşağıda kahvemde olurum. Beni yukarıdan yemeğe çağırırsın. Ah anneciğim, senin sardığın yaprak dolmalarına ne kadar hasretim bilsen!”

“İyi olup kalkarsam yavrum ilk işim sana kendi elceğizimle yaprak dolması, Tatar böreği yapmak olsun. Sen Dilberdudağı’nı da severdin. Baban rahmetli de çok severdi... Aaaah ah beyim benim, beyefendim benim!”

Düşünde gördüğü, boyuna, “Gel, gel hanım. Arkam üşüyor. Isıt arkamı!” dediğini açmazdı yavrusunu üzmemek için. Doğrucası şaşır-mış kalmıştı babayla oğul arasında. Baba gel der, oğul gitme der. Hiç yaşanacağı kalmamıştı bu dünyanın oysa. Karı karı, çocuklar çocuk olsa gitmek isterdi kocasının yanına. Ama ne karı karıydı, ne

de çocuklar çocuk. Günlerdir yatıyordu da ne gelin, ne de torunlar kapıdan olsun bir, “Nasılsın haminne?” dememişlerdi. Gelin zaten nemrutun biriydi, ondan beklemezdi ama, torunlar? Aynı kanı taşı-mıyorlar mıydı? Aynı soydan gelmiyorlar mı? O, onlar için böyle mi davranmıştı? Soğuk algınlıklarında bile arkalarına kininli sirkeler mi sürmezdi? Şişeler mi çekmezdi? Oğlanların sünnetinde rahmetli kocasından kalma son altın kırıntılarını da Bedesten’de bozdurup sünnet elbiseleri, oyuncaklar almamış mıydı? Ama onlar... gene de sağ olsunlar, Allah acılarını göstermesindi.

Kudret Yanardağ’ın eve kapanması arkadaşlarını iyice sinirlendir-meye başlamıştı. Deve, “Ne hergeledir o,” diyordu. “Paraları kariya kaptırdım diye numara yapıyor. Kariya para kaptırır mı o hiç?”

Ötekiler de her biri bir şey:

“Kariya kaptırdım lafı dümen!”

“Dümen tabii.”

“Zaten dikkat ediyorum, eski iştahı da kalmadı. Eskiden kalkıp gidecektik teftişe de, Kudret ortalığı zangırdatmayacaktı ha?”

“Herif büyük artist, büyük artist ama...”

“Bıktı mı, bezdi mi nedir?..”

“İyi ama, ekmek kapımız oğlum. Başka zanaatımız var mı?”

En son İdris karıştı söze:

“Annesi hasta, annesi!”

Umursamadılar bile:

“Yahu annesi dediğin, kafa kâğıdı eskimişin biri!”

“Ama ne...”

“Yaşı yetmiş, işi bitmiş!”

“Peki kocakarının yanından ayrılmamasının sebebi ne?”

Şüpheyle bakıştıktan sonra, Deve:

“Kim bilir?”

Tahsildar:

“Aklıma gelen gibi mi yoksa?”

Sekreter sordu:

“Aklına gelen ne?”

“Eski karı oğlum, kim bilir. Kenarda, köşede... ha?”

Deve:

“Sahi ha. Bak bu benim aklıma gelmemişti. Şehvar da buralara pek uğramıyor? Ne dersin İdris?”

Kocakarının kıyıda köşede altını maltını, yahut parası, veyahut da dişe dokunacak antika bir şeyleri niçin olmasındı? Niçin olmasın da Kudret karısından, karısı da Kudret’ten araklayacak diye şüphelenmesinler?

Ne türlü düşünür, ne biçim şüphelenirlerse şüphelensinler, Kudret Yanardağ’ın içinden gelmiyordu anacığının yanından ayrılmak. Son günlerde gittikleri “iş”lerde zoraki cart curtlar savurmuş, söktürmüş, söktürememiş, söktürünce heriflerden üç beş tırtıklamış, paylaşmışlar, söktüremeyince de kös kös geri dönmüşlerdi. Bu sayede bakkalın iki bine yakın borcu tamamıyla değilse bile, yarıdan fazlası ödenmişti ki, bakkal yeniden veresiyeyi açmış, yeni alınanların bedellerini geriye kalan borcun altına yazmaya başlamıştı.

“Anneciğim?”

“Yavrum?”

“Bugün nasılsın? Biraz daha iyi gibisin... ha?”

“Bundan sonra benim iyiliğimden ne olacak?” diyemiyor, demeye dili varmıyor, pek pek, “Çok şükür yavrum”larla geçiştirmeye çalışıyordu.

Yoksa kocasının el edişleri öylesine artmıştı ki, adamın öfkelenmesinden korkuyordu. Öfkesinin çok kötü olduğunu bilirdi. İyiydi, hastı, yumuşak başlıydı ama, kızdı mı da öyle bir tokatlar atardı ki, Allah yarattı demezdi.

O gün gene eli oğlunun avuçları arasında, dalmış gitmiş, her zamanki gibi gene düşünde kocasını görmüştü. Görmüştü ama, adamın yanında öteki mi vardı ne? Dikkat etmiş. “Karı”nın oracıktaki bir ağacın ardına gizlediğini seçer gibi olmuştu.

Damarları mor mor fırlak, kupkuru eli oğlunun avuçları arasında, düşündeki kocasına sesli sesli sormuştu:

“Yaa, demek böyle?”

Adam şaşırmıştı:

“Ne?”

“O karı gene yanında bakıyorum. Ayol dünyada yetmedi mi de bir de öte dünyaya çağırdın onu?”

“...”

“...”

“...”

Kudret Yanardağ dehşetler içinde dinliyordu annesinin sayıklamasını:

“... Yetmedi mi beyefendi, bu dünyada yetmedi mi? Peki benim ne lüzumum var o halde? Evet, ya ben, ya da o!”

Sonra da omuzlarını silkerek:

“Gelmem, istemiyorum, gelmem. O oradayken vallahi de gelmem billahi de. Üşürsen üşü. O orada, arkanı o ısıtsın. Gelmem efendim, a...”

Kudret Yanardağ avuçları arasındaki elden korkarak bırakıp kalkmıştı. Evde kimseler yoktu o sıra. Şehvar gene Ebe Hanım'ın orada, kız sinemada, sinemacı Necati Ağabey'le diz dize, oğlanlardan büyüğü mahallenin şen duluyla Taşlık Gazinosu'nda, küçük de Sema'nın Kumkapı'daki babasının evi çevresinde. Çevresinde, çünkü Sema bu iriyarı yakışıklı ama, müthiş müsrif oğlandan bıkmış, altınlarını bozdurup babasına bir mahalle bakkaliyesi açtıktan sonra, Anadolu içlerindeki çalgılı bahçelerde ses sanatçılığı yapmak üzere, Şehvar'dan kaçtığı gibi, Tunç'tan da kaçıp gitmişti.

Kudret Yanardağ anasından, anasının oda kapısına kadar kaçmış, hayatında ilk, bu, canı kadar sevdiği kadından uzaklaşmak zorunda kalmıştı...

Peki, ne yapacaktı şimdi?

Yaşlı, üstelik hasta kadını nasıl bırakır da giderdi?

Apartmanın önündeki caddeden taşıtlar uğultuyla gelip geçiyorlardı ama, apartmanın yarı karanlık havasında da acayip gölgeler uçuşmaya başlamış, ağır yapı yer yer çatırdar olmuştu sanki. Çocukluğundan kalma, derinlere işlemiş, ta derinlerden sanki yüze

çıkan birtakım içe itilmiş yanlış inançlar, dinsel inançlar... Belki de atalardan, ataların atalarından, binlerce yıl gerilerden birike birike toplanmış, nedenleri belirsiz inançların hayalleri, gölgeleriydi. Kim bilir hangi cenazesine ağlayan, gene kim bilir hangi başörtülü kadına yapılmış telkinlerden çocuk Kudret'in içine işlemiş şeylerdi ki, şimdi meydanı boş bulup yüze çıkıyorlardı:

"Ruhlar..."

"Ölüler ölmezler, yaşarlar..."

"Bizi seyredeler her an, civarlarımızda uçuşurlar."

"Yalnızlık, tenhahlığı severler. Yalnız evlerde, tenhahlıkta insana sürünür sürünür geçerler. Geçerlerken kanatlarını bile dokundurdukları olur!"

"Ee... kul ne biliyor ki? Ruhlar için gizli, kapaklı var mı?"

"Bütün gizliler onlara apaçık!"

"Fatıha, dua isteyen ruhlar işaret verirler insanlara!"

İç i korku dolu, avuçlarını açtı, pıtırdayan dudaklarıyla üç Kul-hüvallah i bir Elham okumaya başladı. Bu kelimeler, Arapça'nın hiç anlamadığı bu kelimelerinin ölümlerle, ruhlarla ilintisi olmalıydı. Şimdi çevresinde dolaş an gölgelerin çoğaldığını sanıyordu. Demek duaya ihtiyacı olan ruhların saldırısına uğramıştı? Gölgeler yavaş yavaş insan sureti olmaya başladılar ama, yaşayan insanlardan çok, yoğunlaşmış dumanlar gibi. Korkusu arttı. Annesine baktı büyümüş gözleriyle. Sayıklaması ya da düşte konuşması sona ermiş, rahat bir uyku içinde, rahat rahat soluğunu alıp veriyordu.

Yavaşça ayrıldı odadan, kat kapısını açtı. Alt katlardan birinin de kapısı açık olmalıydı, apartman merdivenine portakal renkli bir ışık vurmuştu. Cesareti arttı. Ne ruhlar kaldı, ne de uç an, uçarken de kayan gölgeler.

"Ölümler aydınlığı sevmezler!"

Merdiven ışığına doğru ağır ağır indi. Işık, altmışlık taze İfakat Dürdane Hanım'ın açık kapısından vuruyordu. Otomatığı yak-tı. Kadın ya Tunç'u ya da Yalım'ı bekliyor olmalıydı. Yukarıdan

inmekte olan ayak seslerine kulak kabarttı. Sonra kapıya yürüdü: O... gelen babalarıydı! Kudret Bey, Kudret Beyefendi!

Eski biçim sürmeli, rastıklı, düzgün yüzüyle, daha çok da bir zamanlar salaş tiyatrolarının suratı renk renk boyanmış palyaçolarını hatırlatırcasına:

“Vay efendim Kudret Beyciğim... şükür görüştürene ayol...”

Kudret Yanardağ çakıyordu bu kadını ama fırsat bulamamıştı. Çok parası, tahvili, altını, elması olduğu söylenir, zaman zaman evine hırsız girerdi... Ne hikmetse hırsızlar pek bir şey çalmaz, girer çıkarlardı işte...

Şehvar:

“İfakat Dürdane Hanımefendi’nin hususi hırsızları onlar!” diye manalı manalı gülerdi.

“Nasıl oldu valide hanım, beyefendi?”

Kudret Yanardağ içini çekti:

“İyi olacak inşallah..”

“İnşallah efendim inşallah. İnanır mısınız, ben size çok acıyorum!”

“Eksik olmayın efendim.”

“İçeri buyurmaz mısınız?”

“Bilmem ki, valide rahatsız...”

“Küçük paşalar yukarıda değiller mi?”

“Hiç kimse yok.”

“Vah vah vah vah... Yazık değil mi size? Sizin gibi bir koca, sizin gibi bir beybaba... Şehvar Hanım da sizi çok ihmal ediyor hani... Neden böyle yapıyor sanki? Siz ihmal edilecek erkek misiniz?”

İçerden rahat bir koltuk getirdi:

“Buyrun efendim, buyrun beyefendiciğim... Kahveyi orta içerdiniz değil mi?”

Nasıl içeceği karşılığını vermesini beklemeden içeriye koştu, genç kadınların giydiği naylon mu, orlon mu, perlon mu mavi bir gecelikle üstündeki entariyi değiştirip geldi. Saçlarını çabucak taramış, dudaklarına kızılık, sivri şakaklarına allık sürmüştü. Kırım kırım kırıtarak:

“Kahveden önce çikolata? Yoksa bir kadeh likör mü emredersiniz?”

Gene karşılık beklemeden:

“Yoksaaaa...”

Hep o genç kadınları hatırlatan davranışlarla buzdolabına koştu, açtı, soğuktan terlemiş küçük bir Kulüp şişesiyle geldi:

“Evet, yoksa rakı mı? Bakın, nasıl terlemiş!”

Rakıyı masaya bıraktı. Hâlâ açık duran kat kapısını kapadı, gene bir koşu mutfığa gitti, bir tabak sardalyeyle döndü:

“Yanına güzel bir salata da yaparım. Açsanız imambayıldım da var...”

Kudret Yanardağ bir an kadının yatak halini düşündü. Rahat rahat altmışın epeyce üstündeydi ama, şimdiye kadar ne sızılarından dertlendiğini duymuş, ne de böbrek ağrılarından sızlandığını. Zaman zaman, “Kendimi genç kadınlara değişmem ama, nerde o erkek? Beni deneyecek erkek nerde?” dediğini şuradan buradan işitmişti.

İfakat Dürdane Hanım bir yeni gelin iştihasıyla oradan oraya koşuyor, mutfakla rahmetlisinin iyi günlerinden kalma, çokluk akşamcılık yaptığı yuvarlak masası arasında mekik dokuyordu. Gerçekten de hızını alamamış, yıpranmamış bir kadındı. Elin herifine kendi kocasıymışçasına hizmet ederken, bir yandan da, “Allah taksiratımı affetsin!” diyordu, “... Ne yapayım? Ölenle ölünmez ya! Karını kırkına varmadan dul bırak da dünyayı değiş diye ona kim söyledi?”

“Beyefendiciğim, imambayıldı?”

“Ee, ayıp oluyor ama, hani pek de severim imambayıldıyı!”

“Emredin efendim, emredin canım, gözüm, emredin...”

Kocaman kayık tabakta imambayıldı.

“Lakerdanın yanına mor soğan emredersiniz tabii?”

“Esağfurullah... rica, rica sadece...”

“Ah Şehvar Hanım, ah. Böyle kuzular gibi kocayı bulmuş da bunuyor. Ayol size hanımlık yapmak insana şeref verir, şeref!”

“Teşekkür ederim efendim...”

“Vallahi kompliman değil beyefendi. İnanın, sizdeki sapına kadar erkeklik... Ekmek bayat mı? İsterseniz gidip daha tazesini alayım?”

“Aman efendim, rica ederim... ne bayatı? Pamuk gibi... Pamuk gibi ama, siz? Siz içmeyecek misiniz?”

Kırıttı:

“Ah sizi ah... demek size kadeh arkadaşlığı etmemi arzu buyuyorunuz?”

“E, fena olmaz.”

“Peki. Ne yapayım? Madem istiyorsunuz...”

Mutfaktan kristal kadehlerden biriyle buzdolabından su getirip karşısına değil, bir iskemle soluna oturdu. Alışkın ellerle kadehine rakı koydu, sulandırdı, tokuşturdu:

“Şerefe beyefendi!”

“Şerefiniz vaar olsun hanımefendi!”

İlk, ikinci, sonra üçüncü kadehler İfakat Hanım’ın dilini çözülvermişti. Alıllıkların altındaki teni kızarmaya, gözleri baygınlaşmaya başlamıştı:

“Ah beyefendi tasavvur edemezsiniz rahmetliden çektiklerimi. İyi bir gününü görmedim gitti. Hani inanın, söylemesi ayıp, hepimiz dünya evine girdik, çıktık malum ya? Ben eşimle, gene Allah rahmet eylesin, şöyle hayal kuracak bir anımı...”

Dördüncü kadeh.

“... Vallahi de hatırlamam, billahi de!”

Kudret Yanardağ:

“Belli,” demek zorunda kaldı. “Hiç yıpranmamışsınız...”

“Aaaah ah beyefendi. Şu sıralar üzerinize iyilik, hafif bir soğuk algınlığı geçirdim de üzerinizden ırak, kötüleştim. Mamafih, çok şükür Allahıma... hani çocuk falan yapmadığımdan mıdır ne? Bakın şu etime!”

Kolunu uzattı.

Kol hiç de o yaştaki bir kadının sarkık derili, porsumuş koluna benzemiyor, tam tersi, iştah bile veriyordu. Kudret Yanardağ kolu etli, kocaman avucuyla yakaladı. İfakat Hanım gıdıklanmış gibi kıvrandı:

“Aaaay...”

“Ne o hanımefendi?”

“Gıdıklandım!”

“Bayılırım gıdıklanan kadına!”

Genç bir kadın gibi:

“Saahiiii???”

Kudret Yanardağ işin dalgasında, bu sefer öteki kolu yakaladı. Yaşlı kadın büsbütün gıdıklanmışçasına kıvrıldı, kendini boyuna Kudret Yanardağ’ın üstüne üstüne atıyordu. Derken bir kucaklaşma. Sonra Kudret Yanardağ tam öpecekken, kalkıp masanın öte yanına kaçma. Kudret Yanardağ’ın kovalaması.

“Ay kovalamayın, n’olursunuz kovalamayın!”

“Kaçma, kaçma diyorum sana...”

“Yapma Kudret, Kudretçiğim n’olursun yapma!”

“Kız gelsene!”

“Ama nasıl olur canımın içi? Geliveren olursa?”

“Korkma, hiç kimse gelmez!”

Üstüne hamle. Kadının kaçması. Kaçış birden yatak odasına yönelmişti. Kudret Yanardağ ardından. Karyolanın yanında yakaladı, kucakladı. Tam karyolaya atarken, dışarda Alev’in sesi:

“İfakat Hanım teyze!”

Kudret Yanardağ kızının sesini tanıyarak geriledi:

“Beni sorarsa burada yokum, görmedin!”

“Aa, tabii,” dedi kadın.

Koştı, kapıyı açtı.

Alev:

“Babam kat kapısını açık bırakıp bilmem nereye gitmiş. Gördünüz mü?”

“Yoo,” dedi. “Nasıl oldu haminnen?”

Alev, kadının ağzından yayılan anason kokusuyla laubalileşti:

“Ne o İfakat Hanım teyze? Anlayalım yani... Rakılar bizsiz mi içiliyor?”

Durumu kurtarmak için iç geçirerek, “Aaah ah yavrum,” dedi. “Yalnızlık Allaha mahsus. Ne yapayım? Dişimin lanet ağrısı tuttu gene. İlaç niyetine...”

Bu sırada kızın iki ağabeyi de gelmişlerdi. Üç kardeş babalarının nereye gidebileceği üzerine gürültülü bir konuşma halinde yukarı çıktılar.

Çok geçmeden gelen babaları, “Sigaram bitmişti de,” dedi.

20

Şaka maka derken, İfakat Hanım’la mercimeği adamakıllı fırına verdiler. Yıllardır tek başına yaşayan kadın, eline geçirdiği güçlü erkeğe öyle bir sarılmıştı ki...

“Defet sıska Şehvar’ı Kudret!”

“Sonra?”

“Sonra birlikte yaşayalım!”

“Çoluk çocuk? Ev bark? Evin barkın geçimi?”

“Sana ne? Sıska karın hazır yiyeceğine, yazının orospularını senin kesenden dost tutup paralar yedireceğine, bir yerlerde çalışsın. Oğlanlar eşek kadar. Kızınsa Mart kedileri gibi ayol, Allah vermeye ele avuca sığdığı yok. Hem sana bir şey söyleyeyim mi? Sen gerçekten de, karının dediği gibi, bir gemi aslanısın!”

“İfakat sen de mi?”

“Evet ben de. Ben de ama, ben senin erkekliğini karın gibi takdir edemeyenlerden değilim. Acıyorum sana. İyi kalplisin, hep bu iyi kalpliliğinin cezasını çekiyorsun. Aç gözlerini!”

İfakat Hanım’ın epeyce parası var mıydı acaba? Varsa, şu yıllar yılı kafasında yaşattığı, şehrin dışındaki evceğizi yaptırır mıydı? Hani buna yanaşsa, yanaşabilse de birlikte çekip gitseler, izlerini kaybetseler... Karısı, çocukları kadar, parazit arkadaşlarından da bıkmış usanmıştı. Bir gün mutlaka, mutlaka çakılıp yakalanacaklar, içeri atılacaklardı. Artık ondan sonra cezaevinde geçmeyen, geçmeyi bilmeyen dakikaların gri yalnızlığında hayaller kur, günlerinin dolmasını bekle!

Annesini beklerken aklına geldi gene bir gün bu ev, meselesi. Hazır kimseler yoktu evde, annesi de rahat soluk alışlarıyla kendi

kendine uyuyordu. Tam fırsat. Hemen kalktı, indi aşağıya. Kapı, aralarındaki anlaşmaya göre hemen her zaman açıktı, itip girdi. İfakat Dürdane Hanım da zaten bekliyormuş. Genç kadınlarınkı gibi toplanmış saçları, boyalı dudaklarıyla, koştu:

“Geldin mi canımın içi?”

“Seninle çok önemli bir şey konuşacağım...”

“Öp beni!”

“Ama çok önemli!”

“Bu gece karınla mı yattın?”

“Yok canım...”

“Yalansan?”

“Gözlerim kör olsun!”

“Beni kucağına oturt!”

Oturttu, öptü, okşadı ama sonu gelmiyordu kadının isteklerinin.

“İfakat, yavrum, bir dakika dinlesene beni!”

“Yatak odama geçelim...”

“Gececeğiz hayatım. Aklımdakini söyleyeyim de...”

“Önce yatak odama geçelim, sonra...”

Çaresiz, kucakladı, götürdü, karyolaya bıraktı. Kadın hemen sırtüstü uzanmıştı:

“Gel yanıma!”

Elbisesiyle falan uzanmak istedi:

“Geldim ama, asıl söylemek istediğim...”

“Ceketini çıkar!”

“İfakat!”

“Ne o? İğrenç karına olsa soyunursun bile. Soyunacaksın, soyunacaksın efendim!”

“İfakat, şekerim biliyorsun, kimseler yok annemin yanında!..”

Kadın bu sefer yüzükoyun döndü, başladı şımarık şımarık ağlamaya.

Kudret Yanardağ saçlarını okşamaya başladı:

“İfakat, canımın içi, yavrum...”

Genç, kaprisli bir kadın gibi sıçrayıp oturdu:

“Hayır, yalan söylüyorsun, beni aldatıyorsun. İfakatin değilim senin, canının içi de değilim, yavrun da. İfakatin, canının içi, yavrun olsam sözünden çıkmazsın.”

“Çıkıyor muyum sevgilim?”

“Çıkıyorsun ya!”

“Ne dedin de hayır dedim?”

“Ceketini çıkar dedim çıkarmadın.”

“Peki hayatım, çıkardım işte!”

Kart karı bu sefer de, “Beni sıkı sıkı sar,” diye tutturdu.

Sardı.

“Öp!”

Öptü.

“Daha sıkı, daha içten!”

Daha sıkı, daha içten. Sonra ciddileşti:

“Aklıma ne geldi biliyor musun? Şehrin dışında bir evimiz olsa diyorum...”

İfakat Hanım’ın etine iğne dürtülmüştü sanki:

“Neee? Şehrin dışında evimiz mi?”

“Evet, evimiz. Yukarıda iki oda, bir salon. Aşağıda kahve...”

İfakat Hanım kulaklarına inanamıyordu:

“Allahım! Ne olacak?”

“Şu benim kenef karı, ya oğlanlarıyla başını alıp gitse, ya da dünyasını değişse... ha?”

“Evet?”

“Seninle evlenip...”

Sözünü kesti:

“Oraya taşınısak öyle mi? Korkarım evin altındaki kahveyi de sen işletmeye kalkardın?”

Ne evet diyebilirdi, ne hayır. Kadın anlamıştı adamın niyetini.

“Senin gibi kapılardan sığmaz bir bey, beyefendiye yakışır mı kahvecilik ayol? Ben sana neden heves ettim? Beyefendiliğinden! Yoksa kahveci istesem bulamaz mıydım? Hayır. Gerekirse karını, çocuklarını, hatta ananı falan atıp buraya, benim katıma yerleşecek-

sin. Pek pek başka bir şey yapabilirim: Satarız bu katı, İstanbul'un daha anlı şanlı semtlerinden birinde yeni bir kat alır, başımızı sokarız biter gider!"

Bu bile bir şeydi Kudret Yanardağ için. Böylelikle parazit arkadaşlarından kurtulur, her "Teftiş"te yakalandım, yakalanacağım korkusundan yürek oynatmaları geçirmezdi. Ama istediği ev, kahve... Kahvenin bir yanında İstidacı İdris. Kendisi masada. Garson, "Çay biiir!", "Kahve ikiii... Birisi yandan çarklııı!!"larla kahvenin sigara dumanı denizi içinde oradan oraya koşardı. Bu bir hasretti içinde. Hiçbir zaman ulaşamayacağını sandığı bir hasret.

İfakat Hanım meselesini çıtlatmıştı İdris'e:

"Fakat Deve'ye falan sakın açma!"

"Deli misin?"

"Bir yerlerde zengin bir yaşlı dul egafladım..."

"Eee???"

"Katı var, tahvilleri, mangırı..."

"Kaç yaşında?"

Altmışın üstünde diyemedi:

"Eh, var bir elli beş ama, doğurmamış sağlam karı. Mesele sağlamlığında değil, mangırlı. Çakıyorsun ya?"

"Peki?"

"Ben bu teftişlerden, tahsilatlardan bıktım. Korkuyorum. Ne dersin? Yakalanırsak halimiz duman olmaz mı?"

İdris'in aklından bir zamanların Anadolu içi kasabasının cezaevi geçti. Neleri eksikti? Sabahtan akşamlara kadar temyiz lâyhaları, dilekçeler yazarlar, dolu para kazandıktan başka, halli mallı ama, cahil tutuklularla hükümlülerin ikramlarıyla metelik harcamadan geçindikten başka, para da biriktirirlerdi.

"Neden duman olacaktı halimiz? Keyfimiz beyde, paşada var mıydı? Unuttun mu o günleri?"

"Evet ama, yaşlandık şimdi. Sonra düşün, gazetelerin yazacaklarını düşün! Vallahi rezil oluruz.."

Ama arkadaşları rahat bırakmıyorlardı:

“Palavracı, haydi gidiyoruz!”

Pırıl pırıl taksiler aşağıda beklemektedir. Kalkar. Birtakım eli çantalı, kocaman kocaman defterli insanlarla birlikte “Teftiş heyeti reisi” edasıyla önden arabaya girer, ardından arkadaşları, gerçek bir “Teftiş heyeti reisi”ne gösterilen saygıyla izleyerek çevrenin saygısını sağlarlar. Arabalar hırslı, çevik, caddelerden geçer, “Teftiş”i istenen müessesenin önünde durulur. Ondan sonra belli...

Bir gün Deve, “Çocuklar,” dedi. “Boğaz’da kıyak bir turistik otel keşfettim. İyi kullanırsak şerefsizim voliyi vurduk!”

Anlattı:

“Sahipleri memuriyetten gelme... Andavallı insanlar. Polisten, ani baskınlardan falan ödleri kopuyormuş. Anlatan iyice etüt etmiş. Karı falan da bulunduruyorlarmış. Baskın basanın. O kayartoya haber gönderin de gelsin, yarın hemen gidelim!”

“Kayarto” birdenbire ağırlaşan annesinin başucundaydı. Kadının rengi morarmaya başlamıştı, eli yüzü, daha çok da sütlaç kırıksıkları içindeki yüzü şişmişti. Kolunu kaldıramıyor, iğnesi yapılmazsa müthiş sancılarla cıyak cıyak bağıırıyordu.

Doktor kim bilir kaçınıcı sefer gelmişti. Ama ağzından bir türlü baklayı çıkaramıyordu. Kadın komaya girmişti oysa. Pek pek yarın, belki öbür gün; daha öbür güne kalacağı şüpheliydi. Ama gene de, “İğnelerine devam edin,” diyordu.

“Ağrılarını kesemez miyiz doktorcuğum?..”

“İğne yaptırmıyor musunuz?”

“Yaptırıyoruz ama...”

“Kafi gelmiyor o halde. Bir buçuk ampul yapsın iğneci her seferde.”

Bir buçuk ampul yapılıyordu. İğneci de farkındaydı işin ama, o da farkına vardığı şeyi söylemiyor, kaçınıyordu.

“Geçer inşallah. Bakarsınız bir gün kalkıvermiş...”

Kudret Yanardağ anacığının başından ayrılmıyordu ama, aklılıkri de İfakat’ta. Kadına bayıldığından değil, çamurlaşıvermesinden. O

kibar, o, hatırını dirhem dirhem sayan kadın, şimdi iyice değişmiş, Kudret Yanardağ'a kapris üstüne kaprise başlamıştı:

"Kudret, vallahi karışmam. Külahları değişiriz!"

"Niçin elmasım? Ne yaptım?"

"Beni madem karına değıştin, madem sevgilinim, benim yanıma sık sık uğrayacaksın!"

"Annem İfakat, biliyorsun!"

"Bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum. Vallahi de billahi de çamurlaşır, seni de, kendimi de el âleme rezil kepaze ederim bilmiş ol!"

"Ama İfakat, senin gibi bir hanımefendi..."

"Ben hanımefendi falan değilim artık anlıyor musun? Seviyorum ayol, dizimin dibinde istiyorum seni ötesi var mı?"

"O da olacak bir gün, sabret!"

"Edemem."

"Hatırım için!"

"Hatırın başımın üstüne ama, edemem. Edemeeeeem!"

"Niçin?"

"Yalnızlıktan bıktım. Sevdığım erkek neden yatağında olmasın bütün gece? Neden beni sarmasın, sevmesin, uykularımdan uyan-dırmasın? Hakkım değil mi?"

"Hakkın elmasım, hakkın ama..."

"Aması maması yok. O kenef karıyı, çocuklarını, ananı mananı atıp bana geleceksin, benim olacaksın... o kadar!"

"..."

"..."

"..."

Bakkal Akif:

"İfakat Hanım teyze, size teyze demeye dilim varmıyor. Son gün-lerde bu ne gençlik? Bu ne güzellik? Sakın âşık falan olmayasınız?"

Belki de yirmi yaş gençleşmiş, teni berraklaşmış, cıvıl cıvıl bir kadın olmuştu:

"Neden olmasın Akif Efendi? Kokmuş Şehvar gibi, kadına âşık olmadım ya!"

“Ya?”

“Erkeğe ayol, erkeğe. Canım sağ olsun!”

Mahalleye yıldırım hızıyla yayılmaktan geri kalmadı İfakat Hanım’ın sevdası.. Gençler, yaşlılar, delikanlılar söyleyip söyleyip gülüyorlardı.

“Demek âşıkımış ha?”

“Hem de sıırılsıklam!..”

“Kime acaba?”

“Saklıyor kardeş...”

“Bu mahallede mi?”

“Belli değil.”

Bir gün Alev, “İfakat Hanım teyze, işittiklerim doğru mu?” dedi.

İfakat Hanım her zamanki “İfakat Hanım teyze” değildi. Zaten işerleyip durduğu Şehvar’ın piçine, “Nedir işittiğin?” diye sertçe sordu.

“Âşıkımışınsınız, doğru mu?”

Kesti attı:

“Anneniz hanımefendi gibi karılarla kancıklara âşık değilim ya!”

Alev bozuldu. Ne diyebilirdi? Öfkeyle yukarı çıktı, yatak odasında Sema’nın öteberileriyle kapanmış annesine ağlayarak boşaldı:

“Yeter artık, yeter!”

Kadın neye uğradığını şaşırmişti:

“Nedir yeter olan?”

“Git de İfakat Teyze’nin dediklerini sor ona! Senin yüzünden yerlere geçiyoruz!”

Şehvar bir an Sema’nın yapışkan, cıvık anılarından kendini kurtarıp kızına eski günlerin çamur Şehvar’ı öfkesiyle baktı:

“Ne demek istiyorsun?”

“Ben bir şey demek istemiyorum. İfakat Hanım teyzeden sor!”

“Ne soracakmışım kokmuştan?”

“Kokmuş mu, genç taze mi? Kadın sıırılsıklam âşık.”

Şehvar kalktı, öfkeyle İfakat Hanım’ın yolunu tuttu.

İfakat Hanım zaten bekliyordu. Hırslı hırslı çalınan zilden Şehvar’ın geldiğini anlamıştı. Açtı kapıyı. Şehvar karşındaki kadının

gençleşmiş, değişik yüzünü görünce şaştı. Ama gene de, “Alev’e neler demişsin İfakat Hanım?” diye sordu.

“Neler demişim?” karşılığını aldı.

“Bilmem. Kız ağlayıp duruyor!”

İfakat Hanım, bentlerini yıkmış deli bir nehir azgınlığıyla:

“Bana bak Şehvar! Ben bugüne bugün tek başına, erkek gibi yaşayan bir kadını! Allahtan başka da hiç kimseden ne korkum var, ne de pervam. Bir karış bacağıyla karşıma geçip de bana, ‘İfakat Hanım teyze işittiklerim doğru mu?’ diye soramaz!”

Şehvar:

“Neymiş işittiği?”

Annesiyle İfakat Hanım’ın çekişmelerini merdivenin üst basamağında sinirli sinirli dinlemekte olan Alev:

“Koskoca kadın âşıkmiş. Âşıkmiş!..”

İfakat Hanım çılgın gibi kapıdan fırladı. Şehvar’ı bir itişte geçivermiş, nerdeyse merdiveni hızla çıkacak, kızı ayaklarının altına alacaktı:

“Elbette âşığım, canım sağ olsun. Senden, sizlerden neyim eksik? Ben senin gibi fittini fittoni’leri daha çoook cebimden çıkarırım, mart kedisi!”

“Mart kedisi sensin,” dedi Alev. “Kart kedi!”

“Ne var sokak süpürgesi?”

Şehvar karıştı:

“Aşkolsun İfakat Hanım. Kızın değil, torunun yaşındaki şeyle... Aşkolsun yani!”

Bu sefer ona döndü:

“Anasına bak kızını al, astarına bak bezini al!”

“Yaa...”

“Yoğurt!”

“Beğenemedin mi anasını?”

“Beğenilecek yerin kalmamış ki!”

“Senin maşallahın var... Şuna bak, anam yaşında karı, düzgünler, sürmeler, rastıklar...”

“Evet ama, hem seviyorum, hem de seviliyorum kokmuş?”

“Nee? Kokmuş mu? Bana ha? Bana mı söylüyorsun?”

“Tabii sana!”

“Ben senin gibi altmışımdan sonra azmadım anladın mı?”

“Doğruu. Sema’nın ardından yas tutan, fal fal üstüne baktıran, gözyaşları dökken benim değil mi?”

“Seni alakadar etmez. Mahalleye rezil oldun haberin yok!”

“Hah hah haaay... Aynaya bakıp söyledin galiba bunları... Ayol ben tutuldumsa aslanlar gibi erkeğe tutuldum. Sen? Sen ya?”

İyice komaya girmiş anacığının başucunda aşağıdaki çekişmeyi endişeyle dinlemekte olan Kudret Yanardağ’ın cezvesi iyice bulanmıştı. İfakat’ın, “Ayol ben tutuldumsa aslanlar gibi erkeğe tutuldum,” demesi üzerine yerinden fırladı, çabuk çabuk giyinmeye başladı. Çekişmenin kendi başında patlayacağına inanan yanı ağır basıyordu. Annesinin ağırlaşan soluk alışlarını falan unutarak evden fırlamayı düşünüyordu. Bu iş de nasıl olacaktı bilmiyordu ama, bir kolayını bulup cızlamı çekmezse, iki kadın işe onu karıştırabilirlerdi. Apartmanın öteki katlarında oturanların gene kadınlı, erkekli, don paça merdivene biriktikleri kahkahalarından anlaşılıyordu. Bir kavga olmasın, sanki komedi tiyatrosundaymışlar gibi, alttan alta kışkırtır, sonra da basarlardı kahkahalarını...

“... ”

“... ”

“... ”

“Çiroz çiroooooz!”

“Ne var aşağı mahalle çaçası?”

“Bana mı? Bana mı söylüyorsun? Komşulaar, şahit olun komşulaaaaar!”

Derken kapışan kadınların birbirlerini yolarkenki cıyıklamaları arasında, Şehvar’ın kart horoz sesi:

“Kudreeet, Kudret Beeeey!!!”

İfakat’ın sesi:

“Kurban ol Kudret’e de, Kudret Bey’e de. Sen o aslanlar gibi adamın eline su dökemezsin su!”

“Doğru. Ben dökemem... sen dök!”

“Eh, bir gün o da olur!”

“Yaa!”

“Evet.”

“Demek kocamda gözün var?”

“O senin kocan değil ki!”

“Ya?”

“Açtırma benim ağzımı Şehvar, komşulara daha fazla rezil olmalıyım!”

“Aç, aç... açılacağın kadar açıldın zaten, rezil olmaya gelince, bana göre hava hoş nineciğim...”

“Nineciğin mineciğin. Beni sana değişti ya!”

Merdivenlere birikenlerin hayret çığlığı! Yaa, demek İfakat Hanım teyze, Kudret Bey’e âşıktı? İşte bunu bilmiyorlardı. Ee, doğrusu aşkolsundu o erkek güzeli Kudret Bey amcaya da!

Aşağıda çekişme süredursun, “Kudret Bey amca” titreyen elleri, ayaklarıyla zorla giyinmiş, merdivenden inmeye başlamıştı. Tam da zamanıydı. İki kadın iki yandan üzerine atıldılar:

“Demek bu kokmuş karıyla mercimeği fırına verdin öyle mi?”

Adam şaşırmıştı:

“Şehvar, karıcığım...”

Öteden İfakat:

“Nee? Şehvar mı? Karıcığım mı?”

“Şey, İfakat Hanım, İfakat Hanımcığım..”

“Hani şekerindim? Hani elmasındım?”

“Kudret neler işitiyorum, Kudret?”

“...”

“...”

İki kadının çekiştirmesi, komşuların kahkahaları arasında fırsat bulup kendini sokağa attı. Oooh, dünya vardı. Ortalık günlük güneşlikti. Aklında ne annesi, ne de Şehvar’la İfakat... Bakkal Akife de görünmeden, hep o zıt zıt zıt ayakkabıları, sarı çantası, rölöve şapkasıyla cadde kaldırımında durdu. Ulan amma da felaketti be!

“Taksi!”

Araba dolmuşta çalışıyordu oysa, durdu. Girdi.

“Nereye emrediyorsunuz beyefendi?”

Soluk soluğa, “Cağaloğlu,” dedi.

Eveet, işler şimdi çatallanmıştı işte. Bu rezaletten sonra o eve nasıl dönerdi? Dönse, karısı bir yandan, İfakat öte yandan didiklerlerdi. Sonra iki oğlu, kızı.. Oğlanlar zaten memnun değillerdi. İkisi de üniversite öğrencisi oldukları halde, babalarının bol para vermeyişine tutuluyor, bir kaşık suda boğmaya bakıyorlardı. Şehvar’a gelince, herhalde bu rezaletin üzerine onu artık eve almak istemezdi. İfakat’sen... Ulan amma da çatmıştı be! Karıyla işe şakadan başlamış, sonra da kuyruğu adamakıllı kaptırmıştı.. Kurtarabilirsen kurtar!

Ne olursa olsun, şimdilik yazıhanede arkadaşlarına çaktırmamak, “teftiş ve tahsilat” a kendini vermeliydi. Vermeliydi ki cebine birkaç para girsin!

Yazıhanede arkadaşları da aynı şeyi görüşüyorlardı.

Deve, “Yahu bıraksın anasının başında beklemeyi de gelsin, dalgamıza bakalım,” diyordu. “Ana bu. Elbette ölecek. Başucunda beklemekle canına can katacak değil ya!”

İdris, Boğaz’daki otel üzerine Deve’yi boyuna sorguya çekiyordu: “Demek kadın da bulunduruyorlar?”

Kocaman ayaklarıyla yazıhaneyi köşeden köşeye adımlamakta olan Deve:

“Yahu. Yıllardır bu meslekten ekmek yiyorum. Yaş tahtaya basarmıyım?”

Bir başkası:

“Hayır, bir şey değil, otelin sahipleri memuriyetten gelmiş insanlar diyorsun. Memuriyetten gelmiş olanlar bizim dümenimizi yerler mi?”

Deve kızdı:

“Enayiye bak. Ulan yedirmesini bildikten sonra, Hazreti Allah’a bile yedirir insan!”

Boğaz'ın şahane bir yerindeki otel, pek o kadar kocaman değil ama, zarıftı, şirindi. Yeni açıldığı, işletmeye yeni alındığı için fazla kalabalık değildi.

Güneş altında sakin, rahat bir mavilik içindeki Boğaz'ın sularına bakan terasında otelin sahibi emekli hâkimle, emekli vali karşılıklı tavla oynuyorlardı.

İkisi de iriyarı, ikisi de göbekliydi.

Emekli vali zarları salladı salladı, attı:

“Ne o bacanak?”

“İki bir.”

“Dubara gibi geldi bana!”

“Yoo... mızıkçılık istemem! Oyna...”

“Peki, şu iki, şu da bir. Oldu mu?”

“Olmayacak ne var mirim? Al düşeşi. Tuh, şeş beş. Ulan orada sıkıştık kaldık be...”

“...”

“...”

“...”

Boğaz'ın deniz kokusu sessizliği içinde hızla yaklaşp, belki de otel kapısında duran iki arabaya dikkat bile etmediler. Oteldi burası... Belki de yeni müşteriler gelmişti... Emekli vali, otelin İdare Müdürü'ydü ama, kendisi koş oraya, koş buraya gidecek değildi bu yaştan sonra. Üstelik astımı, şekeri, şusu busu... Süreyya vardı yerine sağa sola koşturan. Bacanağının damadı. Doğrusu açıkgözdü. Polis, Belediye, şu bu işlerinden hınzır gibi anlıyor, gereğini gerektiğince yaparken ne şişi yakıyordu, ne kebabı!

“Evet bacanak... bu se, bu da penç!”

“Bir çift, marssın, ona göre!”

“O çifti atmak, ah mirim ah... Bilek ister ona bilek!”

Emekli vali zar tutmakta olan elinin bileğini gösterdi:

“Ne bu?”

“O mu? Lahana sapı lahana!”

Kah kah kah kah... güldüler. Emekli vali zarları attı, iki bir. Emekli hâkim:

“Ee, geçmiş olsun bana!”

“Yak öyleyse bir sigara!”

“Sağ ol!..”

Hâkim’in damadı şipşak aşağıya inip iki gıcır gıcır taksiyle otel kapısına dayananların kimliğini kestirmeye çalışmadan önce, adamlarına emir verdi:

“İçerdeki kadınlarla zamparalarını arka kapıdan... çakıyorsunuz ya?”

Gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönen, otuz altı yaşlarında eski bir otel işletmecisiydi! Kayınbabası emekliye ayrılıp, eline de toplu bir para geçince, kaç vakittir tasarladığı bu otel işini ihtiyarın kafasına sokmuş, ne yapmış yapmış, bu oteli aldırıştı.

Arabadan inenlerin davranışlarından, kimliklerini kestirmeye çalışıyordu ama, pek bir şey anlayamamıştı. Bakıyordu, sadece bakıyordu. Öndeki arabadan inen sarı çantalı, zıt zıt zıt sarı ayakkabılı, boylu poslu adam, heyetin ya reisi olacaktı, ya da... Velhasıl kestiremiyor-du işte. Heyetin belki de reisi olması mümkün, zıt zıt zıt adam arabadan inmiş, arkasında elleri, ellerinde çantası, rölöve şapkası, aşağıdan yukarı otele bakıyor, yanı başındaki uzun boylu, kocaman elli ayaklı adam da kırıla döküle, büyük bir saygıyla ona bir şeyler anlatıyordu. Ötekiler önemsiz, küçük memurlar olmalıydılar. Biri kara çantasıyla herhalde tahsildardı öteki de... Doktor diyecekti ama, hayır, doktorluk kılığı yoktu adamda. Hem ne diye doktor olsun-du? Doktor olsa, Belediye’nin sağlık ekibi diyebilirdi ama, sağlık, fen işleri ekipleri gelmiş, her şeyleri görmüşlerdi. Kalıyordu polis. Polisten miydiler acaba? Polisten olsalar... Yok canım, polis böyle gelmezdi. Hoş, polisin nasıl geleceğini de Allah bilirdi ya... Baskına gelenler daha çok gece yarısı, yahut da sabaha karşı gelirler, baskın verirlerdi. Hayır, hayır, bu otelde henüz böyle bir şey olmamıştı. O, bunun daniskalarını, çalıştığı çeşitli otellerin idare müdürlüklerinden biliyordu.

Uzun boylu, kocaman elli, kocaman ayaklı adam “Deve”ye benziyordu. Sarı ayakkabıları zıtt zıtt eden rölöve şapkalı, çantalı “Amir”e yol gösterirken, “Buyrun beyefendi,” diyordu.

“Beyefendi” ağır adımlarla otel kapısına geldi, durakladı. İçeri girdi. Kapı yanında elleri kavuşuk bekleyen saygılı adama bakmadı bile. Bu, emekli hâkimin tecrübeli damadı üzerinde korku yaratmıştı.

“Heyet” otele girmiş, otelin incecik kırmızı kum yolunda daha içperlere ağır ağır ilerliyorlardı. Süreyya en arkadaydı. Kimlikleri üzerine hiçbir fikri olmadığı için, yüreği çarpıyorsa da, kadınlarla zam-paraların şimdiye kadar arka kapıdan aşırılmış olacaklarını sandığı için de ferahlık duyuyordu. İster Belediye, ister Polis, isterse de hiç hesapta olmayan herhangi bir “Teftiş kurulu üyeleri” olsunlardı. Polis defteri düzenliydi; sağlık kurallarınaysa dehşetli bir titizlikle riayet ediyorlardı. Ondan ötesine gelince...

Deve, alt katın tuvaletlerinden birinin kapısını itti:

“Bakın!”

“Beyefendi” şöyle bir baktı, sonra, “Hafif koku var!” dedi.

Deve hemen hu çekti:

“Haklısınız beyefendi, var! Ötekilere de bakalım mı?”

Kudret Yanardağ iri gözlerinin küçümseyen bakışlarıyla Süreyya’ya şöyle bir baktı:

“Öteki tuvaletlerin hepsi de böyle mi?”

Ellerini önünde ovalayıp duran Süreyya:

“Hayır beyefendi. Üst kattakiler alafrangadır!”

“Bunlar neden alaturka?”

“Efendim bunlar müstahdemin olduğu için...”

“Yaa. Demek müstahdem insan değil?”

Kocaman defterli adama döndü:

“Not al!

Sonra parladı:

“Necisin sen bu otelde?”

“İdare müdür yardımcısıyım efendim.”

“Tahsilin?”

“Orta beyefendi.”

“O halde, mikrop denilen şeyi bilirsin?”

“Biliyorum beyefendimiz...”

“Bulaşıcı hastalıkların mikroplardan geçtiğini, mikroplarınsa otele asıl müşterileriyle müstahdem diye bir ayırım yapmayacaklarını da bilmen lazım!”

“Hakk-ı âliniz var ama beyefendi...”

Kocaman eli havaya kalktı:

“Sözümü bitirmedim daha!”

“Özür dilerim efendim...”

“Mikroplar hem müşteri, müstahdem diye bir ayırımyapmazlar, hem de...”

Sözünün ardını unutuvermişti. Aklında annesi, kavga, mahal-
lelinin kakhahaları...

Sözünün ardını unutunca çokluk yaptığı gibi, “Efendim?” dedi.

“Hakk-ı âliniz var beyefendi...”

“Onun için...”

Kocaman defterliye döndü:

“Not aldınız değil mi?”

Kocaman defterli:

“Aldım beyefendi...”

“Pekâlâ... Üst kata çıkalım!..”

Süreyya önden koştı. Ardından Deve.

Deve:

“Dur dur. Acele etme!”

Süreyya bozularak durdu. “Herifler” sağlık ekibi mi, polisten miydiler?

Kudret Yanardağ zıt zıt zıt’larla önden merdivene yürüdü. Yarım adım sol gerisinde Deve, Deve’nin ardında kocaman defterli, onun ardında kara çantalı, daha arkada ufacık ufacık yeşil gözleri cin gibi parlayan bir kravatlı. Süreyya bu adamla anlaşabileceğini kestirdiği için, yanına sokuldu, konuşma kapısı aradı:

“Ağabeyciğim, affedersiniz... Ne heyeti bu acaba?”

Ufacık ufacık yeşil gözlü adam öyle bir baktı ki, Süreyya tekme yemiş köpek gibi geriledi. Ulan ne tuhaf heyetti bu be! Bunca yıllık otelciliğinden gelen denemelerle biliyordu ki, ne heyeti olursa olsun, müessese sahibiyile anlaşma yoluna giderdi, gidebilirdi; gitmese bile kimliğini belirtirdi. Bir şey değil, yukarıda bacanağıyla tavla oynamakta olan kayınbabası emekli hâkime durumu anlatsa... Olmazdı ki! Emekliye ayrılması hiçbir şey değiştirmemişti. Herif kendini hâlâ hâkim saydığı için, cart curta başlayacak, hele emekli vali bacanağı da işe tıpkı tıpkısına emekli hâkim kayınbabası gibi, kendini hâlâ vali sayarak karıştı mı, bir çuval inciri berbat edecekti.

En iyisi, işi oluruna bırakıp, şişi de, kebabı da yakmamaktı! Arkalarından seğirtti.

“Heyet” ikinci kata çıkmıştı.

Deve önden koştu. Sanki otelin köşesini, bucağını, girdisini çık-tısını biliyormuş gibi, tuvaletlerden birinin kapısını rasgele açtı:

“İşte beyefendi... Buyrun!”

“Beyefendi,” zıt zıt zıt, geldi, kapıda durdu. Duvarları, zemini beyaz fayans tuvalete baktı. Gerçekten de modern tuvalet tekniğine uygundu. En küçük bir eksiklik bulamazdı istese bile. Kafasında şimşek çakararak, “Bana otelinizin tarifesini getir!” dedi.

Süreyya hiçbir şey anlamadıysa da, “Emredersiniz beyefendi,” diye koştu.

Deve sesini alçaltarak:

“Ulan çuvalladın. Neyin tarifesini istedin adamların?”

“Ne bileyim ben?”

“Bugün tam dalgınlığın üzerinde. Ne oluyor sana?”

İçini derin derin çekti:

“Anam, anam ağır hasta...”

Kafasından anacığı geçti gene: Ağır hastaydı gerçekten de. Anacığı, her şeyi. Bu dünyaya onu bağlayan tek insan! Gözlerini yumu-verirse, Kudret Yanardağ için, yaşamanın hiçbir anlamı kalmazdı. Hele karısıyla İfakat’ın da takışması tüy dikmişti.

Süreyya, zıt zıt zıt adamın, “Bana otelinizin tarifesini getir!” emri karşısında o an “Hangi tarifeyi?” diye soramamanın verdiği çaresizlik içindeydi. Öyle ya! Otelin ne tarifi? Yatak ücreti mi? Yoksa lokanta kısmının yemek fiyatları tarifi, yani liste mi?

Üst kattaki terasa koştu. Kayınbabasıyla emekli vali bacanak tavla partisini kızıştırmışlardı:

“Kesme zarımı!”

“Keserim bacanak, bu kadar zar gelmesi...”

“Vallahi bırakırım!”

“Partiler sende kalır!”

“...”

“...”

Süreyya elini tavlının ortasına koydu:

“Bırakın şunu da gelenlere bakın biraz!”

Emekli vali içerledi:

“Oğlum laubaliliği sevmem!”

Süreyya da bu “Vali eskisi”ne ilk gündenberi içerleyip duruyordu. Kayınbabasının bacanağıysa ne olmuştu yani? Süreyya olmasa, kayınbabası, herifi ailesi ile birlikte otelin bir dairesinde alıkoyacaktı.

“Bey amca,” dedi. “Birileri geldi, benden otelin tarifesini istediler!”

Ne kayınbaba hâkim, ne de kayınbabanın bacanağı emekli vali, “Otelin tarifi”nden hiçbir şey anlamamışlardı.

Hâkim emeklisi, “Otelin ne tarifi?” dedi.

Emekli vali, bir parça da öfkeyle:

“Öyle ya, ne tarifi?”

Süreyya kırıla döküle:

“Orasını ben de anlayamadım.”

“Git sor öğren, gel oğlum!”

Emekli vali içini çekti:

“Bu mu tecrübeli otel işletmecisi, bacanak?”

Süreyya kızdıysa da renk vermedi:

“Bir zahmet siz kalkıp baksanız.”

Emekli vali hem Süreyya'nın şefi, hem de haftalardır otele yanlamış olmanın verdiği rahatsızlıktan kurtulmak için, ondan beklenmeyen bir çeviklikle yerinden fırladı.

Hâkim emeklisi, bacanağına, “Bir dakika,” dedi.

Önden yürüdü. Ardında Süreyya, alt kata indiler. Emekli vali, bütün emekliliğine karşılık kendini gene de vali saymaktan gelen bir alışkanlıkla, kolalı yakasıyla kravatını hiç lüzum yokken düzeltip, gene hiç lüzum yokken öksürdükten sonra, bir adım sol gerisindeki Süreyya'ya bakmadan sordu:

“Nerdeler?”

“Aşağıdalar efendim...”

“Efendim” sözü emekli valinin gururunu okşamış, yeni bir güç vermişti. İşte böyle zamanlarda belli olacaktı hizmeti. Emekli hâkim bacanak anlasındı tecrübeli idare müdürü damadının en gerekli bir yerde işe yarayamayacağını!

Bir kat daha indiler ve vali emeklisi uzaktan gözüne çarpan “Müfettişler müfettişi”yle durakladı. Vay anasını, o muydu bu? Şu, hani en son valiliği zamanında şehri allak bullak eden sahtekâr? Hani savcılıkta tamamlanmış evrakı bekleyen adam ha?

Bir anlık duraklamada hatırladı ki, “Müfettişler müfettişi” onu tanıımıyordu. O gün vali yardımcısıyla konuşmuşlar, valinin rahatsızlandığı için yarım saat önce evine gittiği kendisine bildirilmişti. Yani vali emeklisi onu tanıyordu da, o, vali emeklisini tanıımıyordu.

Vali emeklisi kendini toparlayarak yaklaştı. “Müfettişler müfettişi” ona şüpheyile bakıyordu! Vali ne yapmalıydı da ürkütmemeliydi adamı? Yanına iyice yaklaştı, ellerini ovalayarak, “Hoş geldiniz beyefendi, dedi.

Başta Kudret Yanardağ, hiçbiri durumu olağanüstü bulmadılar. “Hoş bulduk,” demedi Kudret Yanardağ. Doğrudan doğruya sordu: “Otelinizde kadın da bulunduruyor musunuz?”

“Hayır, katiyen.”

“Bize yapılan ihbar, bulundurduğunuz merkezinde?”

Süreyya'nın aklı gitmişti, ama, emekli valinin kafasında da şimşek çakmıştı. Süreyya'ya döndü:

“Beyefendileri neden lokanta kısmına buyur etmedin?”

Süreyya, hayretler içinde şaşaladı. Bu, kayınbabasının cimri bacadnağı mıydı? Şimdiye kadar gerek belediye, gerekse polis, ya da başka yerlerden çeşitli görevliler gelmiş, hiçbirine böylesine bonkör davranmamıştı da, bunlara neden, niçin?

Gene de, “Buyrun beyefendi,” dedi.

Kudret Yanardağ önden zıtt zıtt zıtt yürüdü. Yarım adım solunda Deve, Deve'nin hemen arkasında İdris, İdris'in yanında kocaman defterli, kocaman defterlinin yanında da ufacık ufacık yeşil gözlü.

Deve yolda, “Nasıl,” dedi. “Yalan mıymışım?”

Kudret Yanardağ kızdı:

“Sırası değil şimdi!”

Deve'nin çenesi durmuyordu ki:

“Bi binlikten aşağı kurtarmaz ha!”

“Ulan kessene be!”

Lokanta kısmına geçtiler. Kavuniçi, mavi dilimli deniz şemsiyelerinin altlarındaki masalarda çiftler, daha çok bira içerek, konuşuyorlardı.

Deve:

“Ta karşıdaki masaya geçelim, pazarlık daha iyi kızışabilir orada!”

Kudret Yanardağ gene bir, “Kes!” dedi.

Çünkü dalgasına taş atıyordu boyuna. Anlamıştı otel sahiplerinin korktuğunu. Korkan her müessese sahibinin mutlaka kanuna aykırı bir yanı vardı, ya da olmalıydı. Elbette temiz bir binlik kaldıracaktı. Boğaz'ın pırlantası bu otel. Daha fazla da kaldırabilirdi belki ama, falsoları neredeydi acaba? İşte bütün mesele bunu yakalamaktaydı!

Ta en uçtaki masaya geçtiler.

Süreyya:

“Ne emir buyuruyorsunuz efendim?”

Deve:

“Büyük bir Kulüp getir her şeyden önce!”

Kudret Yanardağ:

“Bol miktarda buz. Sonra... Istakoz var mı?”

“Emredersiniz beyefendiciğim!”

Kocaman defterli defterini yanındaki iskemleye bırakmıştı:

“Tarama,” dedi.

Kara çantalı:

“Havyar!”

Garsonlardan herhangi biri değil, siyah ceketiyle şef garson not ediyordu istenenleri.

Süreyya:

“Başka efendimiz?”

İdris en son karıştı lafa:

“Neyi uygun görüyorsanız getirin.”

Süreyya ve şef garson çekildikten sonra, Deve, “Bana bak Palavracı,” dedi Kudret Yanardağ’a. “Pazarlığı bana bırak!”

İdris:

“Hayır bana.”

“İyi ama, sen ufakçısın kardeşim. Burada beş kişiyiz. En azından birer yüzlük geçmeli elimize, yiyip içtikten sonra!”

“Yüzlük az,” dedi Kudret Yanardağ.

“En azından dedim.”

“Yiyip içtikten sonra ikişer yüzlük nasıl, ikişer yüzlük?”

“Eh, fena sayılmaz!”

İstenen büyük Kulüp rakısı geldi. Buzdolabında terlemişti üşümekten. Istakoz, karides, havyar, ançuez, iri siyah zeytinlerle işli domates salatası, pilaki, bolca buz, şişe şişe maden suları...

Süreyya:

“Başka bir emriniz beyefendiciğim?”

Kudret Yanardağ çalımla:

“Olursa sesleniriz...”

Süreyya elini belli etmediği bir sevinçle ovalayarak emekli valinin yanına gitti. Adam telefonda birtakım numaraları çevirdikten sonra, “Alooo,” dedi. “Kimsiniz efendim?”

Biraz kekeleydi, sonra üstün saygılarını sunmak için hazırlanarak:
“Bendeniz Ç. vali emeklisi beyefendiciğim. Hani şu tekemmül etmiş bir evrak vardı... Hatırladınız mı? Evet beyefendi, burada, Boğaz’da, benim bacanağın otelindeler. Öyle yaptık beyefendiciğim, otelin lokanta kısmındalar şimdi. Evet evet, merak buyurmayın efendim. Elbette efendim. Yalnız biraz çabuk. Hay hay beyefendiciğim!”

Kulaklığı yerine koydu.

Bir şeyler sezen Süreyya:

“Ne oluyor yahu?”

Emekli vali, bu “Ne oluyor yahu?”ya da müthiş içerleyerek, sanki bu laubaliliğin öcünü almak istercesine, “Bir şey yok,” dedi.

“Kime telefon ettiniz?”

“Az sonra öğrenirsin!”

22

Süreyya iyice öfkeli, terasa, kaynatası emekli hâkimin yanına gitti. Emekli hâkim, elinde zarlar, bacanağının dönmesini bekliyordu. Hep böyle yapardı bacanak, mars olmak üzereyken... Mutlaka bir bahane bulur, sıvışır, emekli hâkime mars yapmanın zevkini tattırmak istemezdi.

Süreyya hep o sinirli haliyle bir iskemle çekti:

“Yahu çok tuhaf adam bu senin bacanak be beybaba!”

Emekli hâkim mars olacakken gene bir punduna getirip kaçan bacanağı için aynı şeyi düşündüğünden, “Çok,” dedi.

“Herifleri hiç sebep yokken içkiye davet ettirdi. Ne mecburiyetimiz var? Şerefsizim hesap en azından var yüz elli, iki yüz lira!”

Emekli hâkimin gözleri büyüdü:

“Yüz elli, iki yüz?”

“Tabii ya!”

Sonra ekledi:

“Ne mecburiyetimiz var? Hiç kimseye haraç vermek zorunda değiliz. Şayet resmi görevlilerse, gerekiyorsa, varsa bir falsomuz, tutsunlar tutanaklarını!”

Emekli vali telaşla geldi. Bacanağına, “Çabuk on tane yüz liralık,” dedi.

Süreyya bir şeyler sezer gibi olmuştu.

Emekli hâkim de:

“Ne olacak?”

“Siz dediğimi yapın, vaktimiz yok. Paraların numaralarını tespit edelim, sonra da Süreyya bunları vermenin yolunu bulsun!”

Süreyya anlamıştı işi ama çok tehlikeliydi. Görevlilere oyun oynamaya, hele onları faka bastırmaya gelmezdi. Ne yapıyordu bu adam? Otelin adı bir sefer kötüye çıktı mı, bir daha en önemsiz işinde bile gözlerini dört açarlar, kahveni bile içmedikten başka, sık sık tef-tiş, müşteriye rahatsız ederlerdi ki, bu da bir sefer yayıldı mı, artık müşteriden elini yıka!

“Bana kalırsa boş verin bu dalgaya!” dedi.

Emekli vali kızdı:

“Neden o?”

“Otelimizin adı çıkar, sonra her Allahın günü baskın, kontrol, şu bu. Bu da müşterinin işine hiç gelmez. Koca İstanbul’da, koca Boğaz’da başka otel yok değil ya!”

Emekli valinin kulağına söz girmiyordu:

“Bu otelin idare müdürü ben miyim?”

“Orası öyle...”

Bu “orası öyle”ye de kızdıysa da, kendini tuttu:

“Öyleyse dediğimi yap!”

Süreyya istemeye istemeye gitti, otel kasasından on tane yüz liralık alıp geldi. Paraların numaraları tespit edildi, imzalandı, Süreyya’ya teslim edildi. Süreyya istemeye istemeye lokanta bölümüne geçti.

Beş kişi yiyor, içiyorlardı.

Deve, Süreyya’yı uzaktan görünce, “Geliyor,” dedi.

Hep baktılar.

“Deminki koca göbekli kimdi?” diye sordu Kudret Yanardağ.

“Otel idare müdürüyüm dedi ya!”

“Bu?”

“Bu da yardımcısı olmalı...”

Süreyya yanlarına sokulmuştu:

“Başka bir emriniz var mı?”

Deve, “Deminki beybaba idare müdürü mü?” diye sordu.

“Evet,” dedi Süreyya.

“Siz?”

“Ben yardımcısıyım efendim. Bir dakika rica edebilir miyim?”

Deve kalktı, yanına gitti Süreyya’nın. Bir şeyler sezmişti. Sezerdi be. Bu işlerde yeni miydi? En azından on beş yıldır geziyordu bu yollarda. Demek tam da üstüne basmışlardı? Herhalde, ona anlatıkları gibi, bal gibi randevuculuk yapıyorlardı.

Ayrı bir masaya geçtiler.

Süreyya’nın lafı uzatıp, döndürüp dolaştırmasına lüzum kalmadı. Deve hemen senlibenli oluverdi:

“Çakıyorum otelinizi aslanım... Burada dönen fırıldaklardan habirim var. Fakat sen, deminki gebeşe benzemiyorsun, hoşuma gittin. Seninle anlaşırsak bundan sonra rahat edersin!”

“Tamam,” dedi Süreyya.

“Aksi halde başınız ağrır!”

“Biliyorum beyim. Söyledim ama, herif bu işlerin adamı değil ki. Emekli validen otel idare müdürü olur mu? Güya iş yapacak. Sizinle bin liraya mı anlaştı?”

“İki bin dedik, o illa ki bin üzerinde durdu...”

“Bence bu da yanlış. Böyle müesseselerin sahipleri paradan kaçmayacaklar. Fakat benim bildiğim, sizlere katakulli olmaz!”

Deve şüpheyle sordu:

“Ne katakullisi?”

Süreyya sır verircesine:

“Benden duymuş olmayın, yüzlüklerin numaralarını tespit etti aklınca!”

“Yaa!” dedi Deve. “Ver sen onları bana. O gitsin derdini Marko Paşa’ya anlatsın...”

On tane yüzlüğü aldı, pantolon cebine indirdi, kalktı:

“Gel, makbuzları al!”

Arkadaşları masada merakla bekliyorlardı. Kocaman defterliye, “Beşer yüz liralık iki makbuz kes,” dedi.

Sinirli görünüyordu.

Kocaman defterli, önce *Esnafın Sesi* gazetesine otelce verilen bir yıllık reklam bedeli olarak beş yüz liralık bir makbuz kesti. Sonra da *İş ve İşçi Haberleri* gazetesine bir yıllık reklam bedeli olarak ikinci bir beş yüzlük makbuz.

“İmzala şurasını aslanım!”

Süreyya imzaladı. Bu suretle, alınan bin lira, iki ayrı gazetede otelin iki ayrı ilanı için birer yıllık reklam ücreti olmuş oluyordu:

“Yırtık makbuzları, ver beye... Haah, tamam!”

Süreyya, elinde makbuzlar, dikiliyordu.

Deve rakısını aldı, kaldırdı:

“Sen çok hoşuma gittin. Şerefe!..”

“Afiyet olsun beyefendi.”

“O gebeşe söyle, paraların numaralarını noterden tasdik ettirsin. Oldu mu?”

Süreyya makbuzları götürdü, otel kasasına soktu.

Az sonra gelen görevliler, baskını yapıp numaraları önceden tespit edilmiş paraları Deve’nin pantolon cebinde buldularsa da hiçbir şey lazım gelmedi. Çünkü bu paralar, otelin birer yıllık reklam bedeli olarak iki ayrı gazeteye verilmişti. Makbuzlar vardı, makbuzların altları da otel idare müdür yardımcısı tarafından imzalanmıştı.

Yalnız Kudret Yanardağ...

“Kudret Yanardağ hanginizsiniz?”

“Müfettişler müfettişi,” “Ben,” dedi.

“O halde lütfen buyrun...”

Bembeyaz bir ıstakoz parçasını çatalıyla ağzına atarken:

“Sebep?”

Görevli:

“Gittiğiniz yerde öğrenirsiniz!”

Masadan öfkeyle fırladı:

“Siz kimsiniz, ne hak ve yetkiyle beni...”

Görevli kimliğini çıkarıp gösterdikten sonra, “Patırtıya boş verin lütfen,” dedi. “Buyrun!”

Bir anda bütün palavrası tuzla buz olmuş Kudret Yanardağ, ağzını peçetesiyle düşünceli düşünceli silerken, aklında da, hayli uzaklarda kalmış, gölgelenmiş birtakım resimler canlanıyordu: Küçük şaraphane, altmış yedi buçuk, sonra arabacı Kel Mıstık, lokanta derken uzun boylu zayıf otelci, nikâhlı karısı, nikâhlı karısının altınları...

Yoksa Sema mı bir şikâyetle bulunmuştu?

İçini çekti.

Arkadaşlarının yüzlerine hazin hazin baktı. Deve gülmüyordu. İdris düşünceli, ötekiler şaşkın. Demek ortada sırf kendisini ilgilendiren, yalnız onunla ilgili bir suç vardı? Bu gidiş sakın cezaevine olmasındı? Peki ama... annesi? Anneciği? Hastaydı, yatıyordu. İğnelerinin vurulması lazımdı. Onu içeri atarlarsa, iğnelerini kim vurdururdu? Şehvar mı? Mümkün değil, düşünmezdi bile. Sonra kadının yanında kim kalıyordu? Ah, şimdi, şu anda anacığının yanında olsa, damarları mor mor fırlak, kuru elini avuçları arasına alsın...

Damarları mor mor fırlak kuru el, o anda yatmakta olduğu sedirdeki yatağından aşağı sarkmıştı. Bu el onun mu? Bu eli oğlu avuçları arasına alıp okşar mıydı? Hiç hatırlamıyor. Böyle bir şeyin olup olmadığını bile. Hem onun bir oğlu var mıydı? Adı Kudret mi? Yanardağ mı soyadı? Tuhaf şey. Böyle birini hatırlamıyor ki. Yalnız oğlunu değil, gelinini, torunlarını da. Şu anda İstanbul’da mı? İstanbul’un hayli ünlü bir semtinin bilmem ne adındaki apartmanının, üçüncü katında mı oturuyorlar? Bir zamanlar tuzcuda mı çalışırdı? Aydan aya oğlu ona elli lira verirdi usullacık da, o da bu parayı gelinine mi verirdi? Hiç, hiç hatırlamıyor. Peki birkaç saat önce geliniyle saç

saça baş başa kavga edip karakolluk olan alt kattaki İfakat Dürdane Hanım ya? Onu da hatırlamıyor. Hiç tanımadı ki. Kim o?

Karanlık sulara ağır ağır batmakta olan yarı aydınlık bir gemi sanki. Yalnız, kocası. Düşlerindeki gibi net değilse de, gene de titrek bir gölge. El ediyor, “Gel!” diyor... “... çok yalnızım, üşüyorum, donuyorum. Gel beni ısıt karıcığım!”

Gidecek gidecek... Ondan başka kimi var? Elbette gidecek. Arada zil zurna içip içip kalbini kırsa da, kocası. Gidecek elbette. Nasıl gitmez? Kızarsa sonra, bağırır çağırır. Bir zamanlar bir Rum karısıyla kaçıp Atina'lara gitmesi de önemli değil. Erkeğin elinin kınası. Kocasının uzanan eline uzatıyor elini. Eller tutuşuyor. Çekiliyor elinden. Kocasına doğru sarsıntısız, yağ gibi, gri bir kayışla bir bakıma çok hızlı, bir bakımayla çok yavaş gidiyor. Ama gidiyor...

“Ayy... anne, kulakları sapsarı!”

İçerlerden Şehvar'ın hırçın karşılığı:

“Gebersin!”

Duyuyor. Duyuyor duymasına, anlamıyor.

“Ayy... anne, kulakları sapsarı!” diyen kim?

“Gebersin!” karşılığını veren? Biri torunu, öteki gelini mi? Oğlu, yavrusu, paşa soyundan gelme Kudretçiğine özene bezene aldığı gelini mi? Az önce karakolluk olduğu kadınla kanlı kinli mi şimdi? Kayıyor, hep kayıyor kocasına doğru!

Alev'se gözlerini dikmiş haminnesine bakıyordu. Gün gelecek o da mı böyle bir haminne olacaktı? Onun kulakları da mı böyle saracak? Elinin damarları böylesine mor mor mu fırlayacaktı? Fakat hayır hayır, o hiçbir zaman böyle olmayacak. Neden olsun canım? Olmak istemiyor, zorla mı?

Alnına düşen saçını başının bir hareketiyle arkaya attı. Sonra geniş, ağır, rahat soluk alıp vermeleri içindeki haminnesini bırakıp, seslendi:

“Anne!”

Yatak odasında gene Sema'nın firketeleri, saç tokası, bez parçalarıyla baş başa annesinin karşılığı:

"Ne var?"

"Gidiyorum."

"Nereye?" ya da "Cehennem beri sen daha öte!" falan demesini bekledi, demedi. Dese ne olacaktı, demese ne? Kat kapısından fırladı. Merdiveni koşarak inerken, İfakat Hanım'ın aralık kapısından içeri gözü kaydı. Kadın yoktu görünürlerde. Yoktu ama, amma da çamurdu ha!

"Komiser Bey, Komiser Bey... Ben bugüne bugün dul bir kadıyım. Arkamdan koşan erkeklere canım isterse yüz de veririm astar da. Hiç kimse keyfimin kâhyası değil! Zaten bunlar karmakarışık bir aile. Şu kız, şu Alev, bir karış bacağına bakmadan geçmiş karşıma, "İfakat Hanım teyze, işittiklerim doğru mu?", "Âşık mışsınız!" Âşığım, değilim, ona ne? Kız başıyla ona mı kaldı benim gibi bir kadının âşıklılığını kurcalamak? Ben de insanım Komiser Bey oğlum, benim de hissim, ihtiyaçlarım var. Hani söylemesi ayıp, kendimi genç kızlara değişmem. Böyle olmasaydı Kudret Bey... Canım efendim, Şehvar adam olaydı da kocasını komşulara muhtaç etmiyeydi, doğru mu eğri mi Allah aşkına? Hem efendim adamcağız yalnız karısından değil, çocuklarından da dertli. Bana birlikte kaçmak teklif etti ayol, kaçmak! Şehrin kıyısında bir ev yaptıralım İfakatçığım, dedi. Kaçalım seninle. Kurtar beni şunlardan!"

"Ooooşt köpeek! Altmışın üstündesin altmışın üstünde. Bense daha kırkımı yeni bitirdim kokmuuuş!"

"Hah hah haay... Görenler Allah için söylesinler kimin kokmuş olduğunu. Altmışımın üstündeyim ama, senin gibi kırkımda suyu çekilmiş çarığa dönmedim!"

"Suyu çekilmiş çarık sensin!"

"Ben daha genç kız gibiyim genç kız. Senin gibi kazık kazık oğlanlar, kızlar yetiştirmedim. Ben hiç doğurmadım ne haber?"

"Onun için evine hırsız dümeniyle... Açtırma benim ağzımı!"

“Canım sağ olsun. Elin kancıklarına tutulmuyorum ya! Tutulmuşsam kapılardan sığmaz, karısı tarafından ihmal edilmiş erkek güzeli bir beyefendiye tutulmuşum. O da bana tutulmuş. Ayıp mı? İnsan ol da aradan çekil, kumrular gibi sevişelim!”

“Yırtık karnı!!!”

“Ne var kuru bamyaaa???”

“...”

“...”

Alev gene başının o her zamanki hareketiyle saçını arkaya atarak Bakkal Akif’ten içeri giriverdi:

“Merhaba Eddi Konstantin!”

Bakkal yalnızdı:

“Vay Marilyn, ne haber?”

“Çiklet ver bana, çiklet!”

“Ne oldu kocakarıların meselesi?”

“Komiser barıştırmış, davalarından vazgeçtiler. Hadi be, çiklet istedim ya!”

“Bir çikletlik konuştuk mu kız?”

“Ee... hadi!”

Bakkal camekândan aldığı Amerikan çikletini hemen vermedi:

“Demek barıştılar?”

“Semte de rezil oldular ama!”

“Baban? Babandan ne haber?”

“Başlarım şimdi babamdan ha!”

“Amma da midesizmiş değil mi?”

Çikleti bakkalın elinden kaptı:

“Çok!”

Jelatinli kâğıdından soyarken:

“Bir de...”

“Bir de?”

“Beş lira!..”

“Beş lira mı?”

“Beş lira, ne var?”

“Yoksa?”

“Fazla konuşma!”

“Peki, ne yapacaksın beşliği?”

“Pasta yiyeceğim.”

“Ben de seni yemek istiyorsam ya?”

Yanağını uzattı.

Bakkal çevresini kolladıktan sonra kızın yanağını öptü.

Fısıldadı:

“Kilere geçsene!”

“Amaan... hadi be!”

“Ne?”

“Beş lira!”

“Kilere geçeceksin ama? Geçersen beş yerine on veririm, hesabınıza da yazmam!”

Deftere geçmemesi de önemli değildi, geçmesi de. Şimdiye kadar geçenleri o ödememişti ki!

“Sen beşliği ver, deftere geç!” dedi.

23

Ertesi gün gazeteler: “Kendisine müfettiş süsü veren Kudret Yanardağ adında kerli ferli birinin bir Anadolu ilinde içkili yerlerle lokanta ve otelleri teftiş ederek sahiplerinden paralar sızdırdığı için İstanbul’da, Boğaz’daki otelin lokanta kısmında arkadaşlarıyla keyif çatarken yakayı ele verdiğini” irili ufaklı manşetlerle yurt çapında yaydılarsa da, böyle şeylere adamakıllı kanıksamış yurttaşlar üzerinde pek bir etki yapmadı bu. Uydurma doktor, uydurma hâkim, uydurma subay olayları gazetelerde sık sık okunur, gülünür, sonra da unutulurdu.

Bu arada, “Vay namussuz vay!” diyenlerin yanında, “Ulan aşkol-sun herife be, bravo!” diyenler de olurdu.

Gene öyle. Yurdun çeşitli bölgelerine yayılmış gazetelerde Kudret Yanardağ'ın resmine bakılıyor, "Ulan herif sahiden de kerli ferli" deniyordu, "... Böyle işlere gireceğine, partilerden birine mebus adayı olsa da halka bol bol nutuk atıp sonra da mebus olsa, vekil olsa olmaz mıydı?"

Şehvar, "Allah kahretsin yüz karasını" demişti. "... Anası yaşındaki karıya tenezzül eden, her türlü şerefsizliğe tenezzül eder. Benim böyle kocam yok. Yaptığını çeksin!"

Gözyaşı döken İfakat Hanım'sa, "Adamcağızı bu hallere hep o karı düşürdü!" diyordu. "Benim kocam olsaydı, vallahi de billahi de kuş sütüyle beslerdim!"

Deve:

"Akılsız pezevenk! Kim bilir ne kadar tahsilat yaptı da bizden sakladıydı. Ee... Allahın parmağı yok ki sokup gözünü oysun! Arkadaşlarına ihanetinin cezasını çekiyor, meheldir!"

Arabacı Kel Mıstık'sa şehrin içinde şakır şakır dolaşıyor, önüne gelene veriyordu cayırtıyı:

"Nasıl? Demedim miydi ben? Ulan bir baktım herife, hacı gözü yok. Koştum Emniyet Müdürü'ne, dedim böyle böyle beyim. Sabret Mıstık dedi, ekini belli etme. Tam zamanında..."

Şehir antenlerini germiş "Müfettişler müfettişi"ni bekliyordu. Hangi saatte geleceği bilinse, çürük yumurta, domates, tenekelerle beklenecekti ama, hangi gün, hangi saatte geleceği belli değildi.

Şehrin kıyısındaki küçük şaraphanede gene toplanılmıştı o akşam. Şarapçıdan başka hemen herkes ağzına geleni söylüyordu. Şarapçıysa sadece dinliyor, söze karışmıyordu. Çünkü Savcılık'ta ifade vermiş, "Herif'in ele geçmesinde tuzu karışmıştı ama, hâlâ bilmiyordu Savcı'ya bu haberin nasıl uçtuğunu.

"Trenden inince jandarmaların elinden alıp..."

"Ee?"

"Ağzını, burnunu bir güzel kırmalı!"

Ta öbür baştan kısık bir ses:

"Niye?"

“Kendine müfettiş süsü vermiş düzü...”

“Vermişse yutmayaydınız!”

“Sen yutmadın mı?”

“Yuttum, helal olsun. Siz de yuttunuz, şimdi kasmaya çalışıyorsunuz. Marifet, hiç yutmamakta, hemen inanmamaktaydı. Her önünüze çıkana inanıverirseniz böyle olur işte!”

Bir başkası:

“Amaaan, inansak da, inanmasak da, ne değişiyor? Bu dünya bir dolap dünyası. Dolabını döndür de nasıl döndürürsen döndür!”

“...”

“...”

Hepsinin kafasında o, o geceki gelişi: Gecenin dokuz buçuğu muydu ne?.. İçeriye zıt zıt zıt girmişti. Sarhoşlar, aşırı sarhoşlar, hatta zom'lar toparlanmış, kendilerine gelmişlerdi. Vay anasını, kimdi bu? Vali mi? Milletvekili mi? Yoksa Parti Başkanı, ya da Bakan mı? Kahverengi şapkası, siyah çizgili kahverengi kostümü, kolalı yakasına irice bağlı, siyah siyah damarlı kırmızı kravatı...

Kompartımanda gene böyle oturuyordu. Siyah çizgili kahverengi elbisesinin yakaları epeyce yağlanmış, kolalı yakası kirlenmiş, sakalı uzamıştı. Ne olursa olsun gene heybetliydi, gene “Büyük adam” etkisi yapıyor. “Suçlu”luğuna inandıramıyordu kimseyi.

Tüfekli iki jandarmadan soldakine göre, “Besbelliydi ki, iftiraya uğramıştı. Bu kalıp, bu kıyafet... Kim bilir hangi okullarda, ne türlü dersler okumuştur? Bileklerindeki kelepçeyi çözseler, ne lazım gelirdi?”

Sağdaki jandarmanın kalın kaşları öfkeyle çatılmıştı: “Görüyordu herifin bey, beyefendi olduğunu. İftiraya da uğramış olabilirdi ama, kelepçesini çözmeye gelince... Komutan sıkı sıkı tembih etmişti, dikkat edin kaçır, demişti. Kaçmasa bile bir amirin sıkı tembihi...”

“Canım amir ta İstanbul'da kaldı, ne haberi olacak?”

“Olmasın. Emir emirdir!”

Kudret Yanardağ'sa jandarmalara değil, vagon penceresinden zifir karanlığı içindeki geceye bakıyordu. Herkes bir yana, annesi duymuş muydu bu rezaleti acaba? Hasta kadının şekeri, tansiyonu yükselir,

ağırlaşabilirdi. Allah vere de duyurmasalardı. Sonra, iğnesi... Şeh-
var, oğlanlar, kız... akıl ederler miydi acaba? Yanında kalırlar mıydı?
Şimdi yanında olsa, mor damarları fırlak elini avuçları arasına alsa,
okşasaydı. Fakat tuhaftı Boğaz'daki otelde yalnız onu tevkif ediş-
leri... Anlıyordu, demek bombası patlamıştı o sönük, o caddeleri
hayvan pislikleri içindeki şehirde yaptığı "Teftiş" ve "Tahsilat"ın.
Kim? Nasıl haber vermişti? Tevkif edilip suçu işlediği yere yollan-
masından anlaşılıyordu ki, hakkındaki deliller kuvvetliydi demek?

Başını vagon penceresinin kenar tahtasına dayadı.

Altındaki raylarda tık-tık-tık'lar...

Gece derinleşerek uzayıp gidiyordu.

Tam uykuya geçecekken soldaki jandarma, "Bey," dedi. "Beye-
fendi!.."

İsteksizlikle döndü, baktı:

"Söyle evlat, ne var?"

"Uzat bileklerini de kelepçeni çözeyim!"

Müthiş bir yıkıntı içindeydi. Ne çıkardı kelepçenin çözülmesinden?

"Sağ ol evlat. Çözüp de ne olacak?"

"Neden be bey amca?"

"Anan var mı anan?"

İki jandarmanın da anaları vardı.

"Var," dedi soldaki.

"Hasta mı?"

"Değil şükür..."

"Anan hasta olsa, bugünlük yarınlık. Koyup yola çıksan, yahut
da çıkarsalar. Ne yaparsın?"

İki jandarma bakıştılar. Köydeki analarını hatırlamışlardı.

Sağdaki jandarma ilgiyle sordu:

"Senin anan hasta mı bey?"

"Hem de ölümcül, oğul!"

Soldaki:

"Vay bey vay... Senin suçun ne?"

"Uzundur oğul."

“İftira mı ettiler sana?”

“Ne sayarsan say.”

İki jandarma tekrar bakiştılar.

Tren düdük çalarak küçük bir istasyona girdi, durdu, az sonra gene hareket etti. Jandarmalar kelepçelerini çözdüler. Bu adamdan zarar gelmezdi. Belliydi ki, iftiraya uğramıştı.

“Sağ olun çocuklar,” dedi. “Evlatlarım sağ olun!”

O kadar zarar gelmezdi ki, tüfeklerini vagonun file rafına yatırıp dışarı çıktılar.

Kudret Yanardağ’ın başı hep vagon penceresine dayalı, gözleri yarı örtük, yarı örtük gözlerinde annesi. Bir sigara yakmak geçti içinden, yoktu. Sigarasını İstanbul’da peş peşe içip bitirmişti. Yenisini alacak parası da yoktu. Ama bir sigara, ah bir sigara olsaydı!

İki jandarma, vagon koridorundaki pencereye abanmış, bozkır gecesine bakarak sigara içiyorlardı.

Gidip isteyemezdi ki!

BİRİNCİ CİLDİN SONU

ÜÇKÂĞITÇI

Müfettişler Müfettişi - 2

1

İstasyon çok kalabalıktı.

Günlerden beri İstanbul'dan gelen ekspreslerle posta katarlarına bakmak için halk istasyona iniyor, "memleketi mantara bastıran kalantor"u, jandarmalar arasında, kelepçeli elleriyle görmek istiyordu. Yalnız görmek mi? Yanlarında getirdikleri çürük domates, yumurta, patates, çakıl taşlarıyla bir güzel donatacaklardı: "Deyyus, kendine Müfettişler Müfettişi süsü verir miydi?"

Gazetelerin yazdığına göre, İstanbul'da Boğaz'da, yeni açılmış bir otelin lokantasında arkadaşlarıyla kafayı çekip keyif çatarken enselenmişti. Oh olsun. Şimdi bir de hapse atılır görürdü gününü!

Heriften ilk sapartayı yemiş olan kıyı mahalle şarapçısı, gri pantolonunun kışındaki kahverengi yamayı kaşıyarak, “Fakat,” dedi, “şimdi kendi yok Allahı var, heybetli adamdı ya, zart zurt edişinden içime bir şüphe düşmüştü Allahtan. Şerefsizim herifi sahtekâra benzetmediysem!”

Elindeki yumurtayla, yanı başında kupkuru dikilmekte olan garsonuna döndü:

“Öyle değil mi?”

Uzun boylu, kuru garson az kalsın esneyecekti, kendini tuttu.

“Tamam,” dedi, “hatta bana...”

Ustası sözünü kesti:

“Sana göz kırpmamış mıydım?”

“Kırpmıştın da ben sana...”

“Göz kırpmıştım. Fakat neyse... Mangırları...”

Birden kendisine gelerek “Mangırları adama pasa ettiydim,” demekten vazgeçti. Ne olur ne olmaz, başımızdakilerin işine akıl sır ermezdi. Gün gelir bir yumurtayı on kişiye taşıtır, gün gelir on kişiyi bir yumurtanın içine sokmaya çalışırlardı. Evet. “Müfettişler Müfettişi” az sonra gelecek trenden inecekti belki. İnince de ellerindeki yumurta, domates, patates ya da çakıl taşlarını fırlatacaklardı ya, şarapçı gene de çekimserdi bu işte. Herkes fırlatsındı hele. En çok da günlerdir palavrasından geçilmeyen arabacı Kel Mıstık fırlatsındı. “Nasııl? Demedim miydi-i? Ulan bir baktım herife, dedim bunda töbe hacı gözü yok! Koştum emniyet müdürüne, dedim böyle böyle beyim. Sabret Mıstık Efendi dedi, ekini belli etme. Az zamanda evvel Allah...”

Şarapçı hâlâ ötüp duran arabacı Kel Mıstık’a yeniden baktı. Kuyrukkaldırana benziyordu. Çarşı esnafının anlattığına göre, herifi arabasından indirmeyen, kahvelere, irili ufaklı meyhane ya da otellere, bankalara getirip götüreren oydu. Nereye götürecekse arabasını şakır şakır sürer, beygirlerinin gemini iştahla çeker, arabadan atlar, önden koşarmış: “Benden duymuş olmayın, beyefendi, Ankara’dan şehrimizi teftişe geliyor. Sakın mantara

basmayın!” der, sonrada adamı kapıda saygıyla karşılamış. Öyle olduğu hâlde, günlerdir kuyruklu sıçan gibi ordan oraya, ordan oraya koşuyor, herifin trenden inerken yumurta, domates, patates ya da çakıl taşlarıyla taşlanması sağlamaya çalışıyordu.

Evet evet, elindekini o atmadan atmayacaktı! Baştakilerin herhangi bir düzeni olmazdı Allah’ın izniyle ama, gene de ne olur ne olmaz, korkulu rüya görmektense uyanık durmak daha akıl kârıydı. Sonra, içini günlerdir değil, haftalar, aylardır kemirip duran, böylesine kelle kulak yerinde birine rol verilip verilmediği idi. Ya, “Bakalım halkımızın, başındakilere bağlılığı ne kertede?” diye milleti sınamak istemişlerse. Herifi önce o biçim vazifelendirir, paralar sızdırır, sonra da boktan bir tevkif, gazetelerde, resmi mesmi; jandarmaların arasında suç işlediği şehre yollar, ardından da...

İçini yepyeni bir korku yalayıp geçti.

Evet, ardından da taşlatıp, sonra da taşlayanları yakalatıp, analarına karlar yağdıramaz mıydı?

Yanındaki garsonuna heyecanla döndüyse de kendini tam zamanında tuttu. Tutmayıp aklına geleni söylese, hinoğlu hin belki de yanından yılan gibi ayrılıp “Benden duymuş olmayın; bizim patron diyor ki...” diye yayıverirdi.

Öfkeyle baktı sağındaki garsona. Avucunun içindeki yumurta ile dikiliyordu dikilmesine ya, aslında trenin bugün de gelse bile içinden “Müfettişler Müfettişi”nin çıkmamasına dua ediyordu. Çıksa, adamı taşlasalar. Sonra da polisler taşlayanları yakalayıp karakola götürseler...

Sırtından yeni bir ürperti geçti.

İş kimlik cüzdanlarına dökülse, baksalar ki otuz yaşını aştığı hâlde hâlâ askerliğini yapmak değil, yoklamaya bile gitmediği, hele hele ırza dolanmışlığı meydana çıksa...

Patronunun öfkeli bakışına dikkat bile etmedi. Herif gelse bile belki de atmazdı elindeki yumurtayı: “Ne bilecek patron? O kadar kalabalığın içinde benim atıp atmadığıma mı dikkat

edecek? Herif dolandırdıysa dolandırdı. Helal olsun. Beni dolandırmadı ya. İtoğlu itler... Dünya kadar para kazanıyorlar. Güzellikle istesen vermezler. Metazori olmaz. Eee... biçimine getirip kafese sokmuşsa sokmuş. Bana ne?"

Patronuna baktı. Patron da tam bu sırada elindeki domatesi uzatmıştı:

"Tut şunu da bir su döküp geleyim!"

Uzatılanı aldı ama:

"Tren nerdeyse gara girer patron..."

"Girerse kıyamet mi kopar?"

"Kopmaz ama..."

"Ama?"

Sesini kısarak:

"Sonunda bir bokluk çıkmasından korkuyorum, dallandırma!"

Çekti gitti. Garson, çok iri bir patatesi hatırlatan kahverengi yamalı gri kıcıyla gar helalarına doğru gitmekte olan patronunun ardından bir süre baktı. Sol elinde yumurta, sağ elinde patronunun tutuşturduğu domates. Demek patronu da korkuyordu trenden inecek adamı taşlamaya. Koskoca patrondur o. Askerliğini yapmış, ırza mırza dolanmaktan da aranmıyordu üstelik. Peki? Kendisine ne oluyordu? Boş vermeliydi böyle şeylere!

Birden irkildi: Arabacı Kel Mıstık ona doğru gelmekteydi hızla. Suçüstü yakalanmışçasına, sağ elindeki domatesi ardına sakladı. Deminden beri patronla garsonun şüpheli hâllerinden huylanıp duruyordu zaten. Üstelik patronundan aldığı bir şeyi de ardına saklamıştı. Neydi bu sakladığı şey?

"Nedir o ardına sakladığın?"

"Hiiç," dedi.

"Nasıl hiç?"

"Basbayağı hiç."

Arabacı Kel Mıstık, anasının gözüydü. Mustafa Kemal Paşa'nın Yunan'ı İzmir'de denize döktüğünden beri bu şehirde

arabacılık yapıyordu. Böyle aç kalmış tahtakurusuna benzeyen nice nice garsonlar görmüştü. Yalnız garsonlar mı? Beyler, beyefendiler, paşalar, hırlılar, hırsızlar, sahtekârlar, dolandırıcılar!

Garsonu karakolda komiserin karşısındaymışçasına ürküten bir sesle bağırdı:

“Başlarım basbayağı hiçinden. Göster bakayım nedir o!”

Garsonda bir an şafak attı:

“Domates,” dedi.

“Bu elindeki?”

“Yumurta.”

“Patronun domatesini sana niye verdi? Kendi nereye gitti?”

“Aptesaneye.”

“Peki, domatesi ardına niye sakladın?”

Birden kendine gelince dikkat etti ki karşısındaki komiser değil arabacı Kel Mıstık’tı. Nesinden korkacaktı Kel Mıstık’ın. Bugün öğle yemeğinden sonra patronunun tezgâha dayanıp uyduğunu, uyku sırasında da sayıkladığı şeyleri hatırladı. “Herif belki de başımızdakilerin adamı. Taşlarsak suçlu düşersek ya? Ya bizi sınıyorsa başımızdakiler? Neme lazım. Çoluk çocuk sahabıyım ben!”

“Ha? Niye sakladın domatesi ardına?”

Boğaz tokluğuna çalıştığı patronunun sırrını ne diye gizleyecekti? Her şeyi olduğu gibi anlattı: Patronu bir rüya görmüş, rüyasında böyle böyle sayıklamıştı. Az önce domatesi eline tutuşturup aptesaneye diye kırması, nerdeyse gelecek trenden çıkması pek mümkün adamı taşlamamak içindi.

Arabacı Kel Mıstık kendine geldi. Gerçekten de ha, başımızdakilerin dolabına dolap, dümenine dümen, aklına da akıl mı yeterdi? “Müfettişler Müfettişi” pekâlâ da başımızdakilerin milleti sınaması için rol yapabiliirdi.

Uzaktaki trenin uzun sesi.

Arabacı Kel Mıstık geç kalmışçasına koştu kalabalığa.

“Arkadaşlar,” dedi. “Atın ellerinizdekileri!”

Kalabalık şaşı. Neden? Niçin atacaklardı? Günlerdir kendilerini bu işe o hazırlamamış mıydı? Herif jandarmaların arasında, kelepçeli elleriyle trenden inerken yuh çekip taşlamayacaklar mıydı?

İtirazlar yükseldi.

“Neden?”

“Niçin atacakmışız?”

“Günlerdir bugüne bizi sen hazırlamadın mı?”

“Korktun mu yoksa?”

Kel Mıstık sesini kısarak, “Korkmadım ve de korkmam!” dedi. “Lakin işin içinde iş var...”

Kalabalık az daha sokuldu:

“Ne işi var?”

“Aklınız ermez...”

“Ermezse erdir de anlayalım.”

Her şeyi inceden inceye anlatmaya başladı: Az önce haber aldığına göre “Müfettişler Müfettişi”nin İstanbul’da Boğaz’daki bir otelde arkadaşlarıyla keyif çatarken yakalanması falan dümen-di; başımızdakilerin siyaseti. Maksat, gözden düşen, koltuktan inen, sivile geçen ya da suç işleyen düşkün büyüklerimize karşı halkımızın saygı derecesini ölçmek! Hatta işittiğine göre, adamı taşlarken polisler çevirecek, alıp götüreceklerdi!

Tren daha yakınlarda yeniden öttü.

Akılları yatmıştı. Olur olurdu. Başımızdakilerin dubarasına dubara mı yeterdi? Boş yere ağrımaz başlarını ağrıya sokmamaları akıllıca olurdu. Nelerine gerekti el âlemin keçisiyle koyunu?

Tren yorgun bir hayvan gibi fişildayarak gara girdiği sıra ellerdeki yumurtalarla domates, patates, çakıl taşları birer kıyıya usulcacık atılmış, gözler trene şefkatle çevrilmişti. Ulan aşk olsundu, aşk olsundu şu Kel Mıstık’a. Pardundu herife. Bunca yıldır yaptığı arabacılığın hakkını veriyordu. Herhalde şehre gelen büyüklerden birinin adamından işitmiş olacaktı. Nerden işitmiş olursa olsun, fakir fukarayı kurtarmıştı ya işte!

Tren gelmiş, durmuştu. İnenler binenler arasında birden o gözüksü: Kelepçeli elleri, geniş omuzları, kenarları kıvrık şapkası, zııı zıırt zıııt eden sarı ayakkabıları...

Kel Mıstık koşmadan önce kasketini çıkarmıştı. Kalabalık da akıl ederek ona uydu. Hep birlikte adam, yerlere kadar eğilerek selamlandı.

Kel Mıstık, “Hoş geldiniz beyefendi,” dedi. “Müfettişler Müfettişi” birden arabacı Kel Mıstık’a dikkat etti, tanıdı onu. Adını falan unutmuştu gerçi ama ne zarar? Sigarasızlığın verdiği sersemlikten bir an kurtularak:

“Hoş bulduk...”

Jandarmalar hemen yanlarına sokulup Kel Mıstık’ı uzaklaştırmak istedilerse de, o, “Ne var?” dedi. “N’oluyor? Ben de sizden sayılıyım aslanım!”

Ve fısıldadı:

“Düşmez kalkmaz bir Allah. Allah kimseyi kuru iftiraya uğratmasın. Bugün onaysa yarın sana, öbür gün bana. İnsan olan bir insan ne oldum dememeli, ne olacağım demeli...”

Kalabalığı yarararak önden koştu, gardan çıktı, arabasının yanına geldi. Onlar da kalabalıkla birlikte ardından çıkmışlardı. Jandarmalar Kel Mıstık’ın arabacı olduğunu anlamışlardı. O yana yürüdüler. Zaten Kel Mıstık da arabasına atlamış, sesleniyordu:

“Hemşerim, candarma, candarma kardeşler... Buyurun!”

“Müfettişler Müfettişi” az önde, iki jandarma yarım adım kadar sağ, sol gerisinde, arabaya geldiler. Kalabalıksa daha arkalarında, büyük bir merakla izliyor, Kel Mıstık’ın ortaya attığı son şekle dayanarak, herifin hâlâ gerçekten üstün teftiş görevine inanmanın, daha doğrusu o saklasa bile bunu keşfetmenin memnunluğu içinde dirsekleşerek gülüşüyorlardı: “Başımızdakiler tilkiyse biz kuyruğuyuz. Bizi faka bastırmak için elli olsalar fos. Allah bizimle. Keremine kurban olduğum nasıl da dalaverenin iç yüzünü açıkladı bize!”

“Müfettişler Müfettişi” adımını arabaya atınca, araba, hazretin ağırlığıyla devrilecek kadar esnediyse de, iki jandarma hemen öbür yana koşmuş, ayaklarını arabaya atmış, dengeyi sağlamışlardı. Sonra onlar da bindiler. Bindiler ya, iki yanına oturdular. O, arkaya tek başına kuruldu, iki jandarma, karşısındaki daracak yere sığışmaya çalıştılar.

Kel Mıstık’ın kamçısı beygirlerinin yeleleri üzerinde gururla şaklarken afil bir nara attı dosta düşmana:

“Deheeee, aslanlarım!”

Kalabalığın bakışları önünde araba bozuk lastik tekerlekleriyle şehrin yolunu tuttu.

Kel Mıstık bacak bacak üstüne atmış, arabanın içine sol yanını dönmüştü. Cebinden sigara paketini çıkarıp uzattı:

“Beyefendi buyurun!”

Dünyada hiçbir ikram “Müfettişler Müfettişi”ni o andaki kadar sevindiremezdi. Saatlerdir sigara içmemişti. Geberiyordu sigarasızlıktan. Geberiyordu ama kelepçeli elleriyle uzanıp alamaz, almaya kalksa jandarmaların nasıl davranacağını kestiremezdi. İstanbul’dan beri onu zararsız, gadre uğramış sayarak kelepçesini çıkarmış, ekmeklerini onunla paylaşmışlardı ama, “suç işlediği şehre” yaklaştıkları sırada değişiverip bileklerine kelepçeyi yeniden geçirmişlerdi.

Kelepçeli bileklerle sigaraya uzanılmayacağını anlayan Kel Mıstık, paketi bu kez jandarmalara uzatırken, “Hemşerilerim, aslanlarım...” dedi. “Bu zat var ya bu zat?”

“Müfettişler Müfettişi”nin yüzüne baktı. O, hep o bıyıkaltı gülüşüyle jandarmaları falan hafife alıyor gibiydi. Sanki sonun nasıl da ondan yana gelişeceğinden yüzde yüz emin, sabırla bekliyora benziyordu.

“Bırak şimdi,” dedi. “Ne zat olduğum daha sonra meydana çıkacak. Arkadaşlar da emir kulu. Madem beni savcılığa teslim emrini almışlar, zatlığım matlığım onları ilgilendirmez!”

Jandarmalar memnun, uzatılan paketten sigara almadılar.

Kel Mıstık çabucak bir sigara yakıp bol bir dumanı üflerken, “Öyle değil kazın ayağı,” dedi. “Arkadaşlara esas vazifeni anlatmadın mı?”

Bozmadı:

“Ne gereği var?”

“Canım ne gereği var olur mu?”

Jandarmalara tepeden:

“Size İstanbul’da idare etmenizi fısıldamadılar mı?”

İki jandarma dönüp Kel Mıstık’a baktılar. Sağdaki:

“Ne fısıldayacaklardı?”

“Beyefendiyi idare edin, devlet millet adına vazife görüyor falan gibi...”

Soldaki iyice kuşkulanarak, “Yooo,” dedi.

“Müfettişler Müfettişi” tam zamanında, “Canım bırak şimdi bunları!” demeseydi, Kel Mıstık lafı uzatacak, “beyefendi”nin İstanbul’da hangi maksatla tutuklanıp jandarmalarla buraya gönderildiğini sayıp dökecekti.

Dökmedi. Sigarasını kibritiyle yaktı yeniden. Sönmişti çünkü. Neden sonra laf olsun, diye başladı.

“Mustafa Kemal Paşa’nın Yunan’ı İzmir’de denize döktüğü yıldan beri bu şehirde arabacıyım. Her ekspres, her postadan çıkacak müşterileri gözlerimle tararım. Nice nice tebdil memurları bakışlarından çaktım...”

Gülerek “Müfettişler Müfettişi”ne baktı:

“Yalan mı? Seni bile ilk görüşümde çakmadım mıydı?”

“Müfettişler Müfettişi”, sırrının açığa vurulmasını istemeyen bir gülüşle kırıtip jandarmaların içine büsbütün kuşku düşürerek, “Canım Mıstık,” dedi. “Bırak şimdi bunu...”

“Bırakamam bey. Neden dersen, arkadaşlar bilsinler senin ne adam olduğunu. Cahil halk yutar amma, Kel Mıstık yutmaz. Ben kaçın kurasıyım?”

Jandarmalar adeta teslim olmuşlardı. Sağdaki, “Kusura bakma beyefendi,” dedi.

Soldaki sözünü kesti:

“Kusura kalma ve bizi affet!”

“Müfettişler Müfettişi” bir nutuk atma zamanının geldiğini anlayarak, “Evlatlar,” dedi, “İstanbul’dan beri bana karşı gösterdiğiniz anlayıştan çok memnunum. İnanın ki içimde size karşı dehşetli bir minnet hissi yaşamakta. Fakat, evet fakatı var işin. Neden bileklerimdeki kelepçeyi, emirsiz çözdünüz?”

Jandarmalar irkildiler.

“Neden? Cevap verin?”

Soldaki, “Siz, siz...” diye kekeledi.

Sağdaki, “Zatınız,” diye düzeltti. “Zatınıza güvendik... Kaçmayacağınızdan emindik...”

“Öyle bile olsa, amirleriniz beni size hiçbir özel, gizli talimatla teslim etmediklerine göre suç işlediniz. Öyle değil mi?”

Jandarmalar başlarını önlerine eğdiler. Gerçekten de, adamı teslim eden üstleri, kelepçe çözüp idare etmeye dair hiçbir özel talimat vermemişlerdi. Adam, arabacının dediği gibi, devletin gizli bir memuruysa, bu kelepçe çözme işini de elbette üstlerine bir raporla bildirecek, amirleri de gereken kovuşturmayı yapacaktı!

İkisi de iki yandan yalvarmaya başladılar.

“Bilemedik beyefendi...”

“Zatınızın yüksek bir memur olduğunuzu...”

Şıp, sözünü kesti soldaki jandarmanın:

“Ne memuru? Ne yüksek memuru? Ben sadece herhangi bir vatandaşım. Herhangi bir vatandaşa anayasanın verdiği hakka dayanarak...”

Kesti. Tam bu sırada da Kel Mıstık şüpheli şüpheli “Öhö öhööö...” yapmıştı. Bu, “Sen bunları benim gecelik külahıma anlat!” demeye geliyordu. Jandarmaların içlerine bir an için düşen “Bizim gibi vatandaşmış. Boş ver” emniyeti sarsılıp, yerini “vazifeli yüksek memur” inancı almıştı.

Kel Mıstık, “Bunlar yabancı değil beyim,” dedi. “O zamanki teftişinizden sonra valiyi buradan aldılar. Lakin herif kumardan yükünü öyle tutmuştu ki...”

Karşılık vermedi. Büyümüş gözlerle ona bakmakta olan jandarmalara da bakmadı. Bakmadı ama, büyümüş gözlerle ona baktıklarını, ondan çekindiklerini anlıyordu. Sigarasızlık, annesini “kenef karı”sının yanında bırakışının acısı falan silinmiş, her zamanki “Müfettişler Müfettişi”liğini takınmıştı.

İki jandarma şıpınışi fısıldaştıktan sonra, “Beyefendi,” dedi sağdaki. “Küçüklerden kusur, büyüklerden af!”

Şimdi artık bir zamanların “Müfettişler Müfettişi”liğini daha da alarak sordu:

“Ne demek istedin yani?”

“Vazifemizi kötüye kullanarak kelepçenizi çözmüştük ya?”

“Evet?”

“Bizi affedin... Benim terhisime üç ay kaldı...”

“Benim beş,” dedi soldaki.

“Çoluğumuz çocuğumuz bizi bekliyor!”

“Ben evli değilim. İhtiyar babam çalışamaz hâlde.”

“Terhisimizi dört gözle bekliyorlar vallaha.”

“...”

“...”

Kel Mıstık araya girdi:

“İyi bakın siz bu beyefendiye. Bundaki kalp, bundaki vicdan hiç kimsede yoktur. Bunun derdi zoru, memleketin iri memurlarıyla, daha çok da valisinde. Fakir fukara düşmanı değildir bu. Haza beyefendi. Sizi rapor etmez. Öyle değil mi?”

Ne şöyle ne de böyle demesi uygun düşmeyeceğinden, arabacı Kel Mıstık’ı her zamanki bıyıkaltı gülümsemesiyle cevapladı. Bu türlü gülümseyişlerin cevaptan daha etkili olduğunu biliyordu. Biliyordu ya, gene anlıyordu ki jandarmalar diken üstünde gibidirler.

Kel Mıstık’ı bırakıp jandarmalara sertçe baktı:

“Bundan böyle, isterse babanız, kardeşiniz olsun, üstlerinizden aldığınız emirleri harfi harfine uygulayın olmaz mı?”

Sağdaki jandarma, “Uygularız beyim,” dedi.

Soldaki:

“Sağ ol!”

“Siz de sağ olun. Sizler, bu vatanın ümidi, yurt asayişinin gözbebeklerisiniz. Altında bulunduğunuz sorumluluk çok büyük. Vatan, sizin, sizlerin sayesinde asayişe kavuşuyor. Bunu bir an bile akıllarınızdan çıkarmayın ve arkadaşlarınıza bu gerçeği dilinizin döndüğünce anlatın, olmaz mı?”

İki jandarma mest olmuşlardı. Heyecanlı davranışlarla “Müfettişler Müfettişi”nin kelepçeli ellerine, öpmek için davrandılar. Oysa çekti, öptürmedi. Maksadı jandarmalardan çok arabacı Kel Mısıtık’ı, geçen seferki gibi gene kazanmaktı.

Oysa çoktaaan kazanılmıştı.

“Deheeeeeeyt aslanlarıım!”

2

Bakımsız beygirlerin çektiği, cıvatalarından laçka faytonları, öküz, camız mayısı, çokluk da beygir pislikleriyle kirli asfalt caddesi, birbirini kesen daracık sokakları, arada yepyeni apartmanlar yükselse de, kerpiç tahtaları kararmış evleri, kara çarşaflarının peçeleri kıyısından erkeklere öcüler gibi bakan ürkek kadınları, şiş karınlı çocukları, çarşısında herhangi bir yabancıнын ilk bakışta tanınıverdiği ampulleri tozlu bu Anadolu ili, günlerden beri antenlerini gerip, “Müfettişler Müfettişi”nin gelmesini boşuna beklemişti.

Beklenen gelmişti oysa. Gelmişti ama ne yumurta ne domates ne patates ne çakıl taşlarıyla donatılmış, hatta yuhlarla olsun karşılanmamıştı.

Neden, nedendi bu?

Arabacı Kel Mıstık'ın boyun damarlarını şişire şişire anlat-
tığına göre. “Herif hâlâ devletin emrinde, yurttaşların devlete,
hükümete karşı tutumunu” şavulluyordu. Devletti bu. Sırasında
bir yumurtayı kırk kişiye taşıtır, şurasında da kırk kişiyi bir
yumurtanın içine sokmaya çalışırdı. Herifi, vatandaşın nabzını
yoklasın diye göndermişti. Koca yurdu il il, ilçe ilçe, hatta köy
köy dolaşacak, dolaşırken baskınlar yapacak, rüşvet verenlerle
alanları mimleyecek, il, ilçe ya da köylerde devlet ve hükümeti
temsil edenlerle halkı gözden geçirecekti. İlk gelişindeki atıp
tutması, sağdan soldan paralar alması bundandı. Sonra ekini
belli etmeyip ortallardan silinmesi, şimdi de yeniden gelmesi...
Hep hep belirli bir sebebe dayanıyordu. Yoksa böyle kerli ferli
bir zat ne diye Ankara’da göbek şişirmeyip dolaşsındı yurdu il
il, ilçe ilçe, köy köy!

Kel Mıstık ilkin şarapçıya uğramıştı. Kıcı kahverengiyle
yamalı gri pantolonu içinde kocaman bir patatesi hatırlatan
şarapçı korku içindeydi. Öğle uykusunda sayıkladığını, bunu
da garsonunun işitip Kel Mıstık’a fısıldadığını nereden bilecekti?

Kapıya koştu:

“Buyur Mıstık Efendi, hoş geldin!”

“Hoş bulduk,” dedi Mıstık.

Şaraphaneden içeri yürüdü. Gün akşamüstü, güneş devril-
dim devrilecek, ortalık sıcak mı sıcak. Bedava tarafından birkaç
bardak şarap yuvarlasa hiç fena kaçmazdı hani. Sağa baktı, sola
baktı.

“Nerde garsonun?”

“Şehre indi. Bir şey mi lazımdı?”

Cebinden bir tek liralık çıkarıp tezgâha attı:

“Kafam da karmakarışık... Ver şurdan bir bardak şarap...”

Şarapçının para alıp almayacağını sınamak için tekliği atmıştı
tezgâha. Şarapçı para alırsa tek bardakla yetinecek, çekecekti
postayı. Almazsa... ki şarapçı tezgâh üzerindeki tekliği elinin
tersiyle itmişti bile:

“Senin paran burada geçmez!”

Nazlandı:

“Yoo... Olmadı!”

Kıpkırmızı şarap dolu bardağı önüne koyan şarapçı:

“Niye?”

“Dostluk başka, alışveriş başka aslanım!”

Şarapçının maksadı bambaşkaydı. O da başkaları gibi savcılıkta ifade vermiş, ama “herif”e mangır pasa ettiğinin kapağını kaldırmamıştı. Şehirde hızla yayıldığına göre, adam gerçekten devletin danışıklı dövüş memuru ise, şarapçıdan aldığı altmış yedi buçuk lira rüşvetin savcılıkta saklandığını ileri sürerek, “Rüşvet veren de, alan da suçludur” yargısına dayanarak anasına karları yağdıracaktı.

Kel Mısıtık’ın “Dostluk başka, alışveriş başka aslanım!”ı üzerinde durmadı. Gümüş tekliği aldı, arabacının cebine soktu.

“Herifin o biçim olduğu doğru mu?”

Mısıtık şarabı bir solukta diplemiş, boşu tezgâha bırakmıştı:

“Hangi biçim?”

Şarapçı dörde kesilmiş katı bir yumurtayı kirli tabağıyla önüne sürerken, “O biçim işte canım,” diye göz kırptı. “Essahtan Müfettişler Müfettişi yani?”

Katı yumurta parçalarından birini tuza banarak ağzına attı. Hemen “şöyle” ya da “böyle” deyivermek işine gelmiyordu. Buraya daha çok kafayı bulmak için gelmişti, “Hiç şüphelen olmasın. Devlet vatandaşını sınamak için” falan filan diye anlatıverse önemini yitirecek, şarapçının belki de üst üste dolduracağı şaraplardan olacaktı!

Bıyıkaltından güldü, boş bardağı elinin tersiyle itti:

“Kimden duydun essahtan Müfettişler Müfettişi olduğunu?”

Bardağı dolduran şarapçı, “Milletin dilinde,” dedi.

“E, kim bilir? Ateş olmayan yerde duman olur mu?”

Ve kafasında şimşek çakarak, “Ben bunun rüyasını gördüm,” dedi.

Şarapçı heyecanlanmıştı. O da bu işle ilgili bir rüya görmüştü bir gün öğle yemeğinden sonra ayaküstü ilişiverdiği tezgâhına dayanıp kestirdiği sıra.

“Nasıl gördün?”

Kel Mıstık ikinci bardağı da dikip yeni bir katı yumurta parçasını ağzına attıktan sonra:

“Öğle yemeğinden sonra hayvanın ahırında, yemliğe dayanıp ayaküstü kestirdiydim. O sıra işte...”

Şarapçının heyecanı artmıştı:

“Vay anasını...”

Bir pir sakallı gelmiş, “Mıstık, herife karşı olanlara katılma. Hakkında hayırlı olmaz,” demişti.

Şarapçının heyecanı olağanüstü artarak üçüncü bardağı doldurdu:

“Sonra?”

“Sonrası sağlığın. Sordum pir sakallıya. Dedi: Devletin, hükümetin aklına akıl yetmez. O adam sahiden Müfettişler Müfettişi. Devlet, hükümet adına milleti sınıyor!”

Üçüncü bardağı da devirip katı yumurtanın üçüncü parçasını ağzına attı. Gözleri dışarlarda, akli buradan sonra nereye gitmesinin uygun olacağındaydı. “Herif”i jandarma komutanlığına götürmüştü, iki jandarmayla birlikte kapıda bırakarak dönmüştü. Allah vere de jandarmalar komutanlarına durumu açık etselerdi. Şarapçıdan bedava şarap içebilmek için bu numarayı yapmış, herife de bal gibi yutturmuştu ama, ne olursa olsun, işin içinde gerçek payı vardı. Bu kelle, bu kulak, bu cızırdaklı sarı ayakkabılarla salına salına yürüyen, milletvekili, hatta bakan yapılı bir insan alelade bir dolandırıcı olamazdı. Dolandırıcı dümeniyle milletin nabzını yokluyordu ki, sonunda kabak gene fakir fukaranın başında patlayabilirdi.

Şarapçıya baktı. Dalmıştı. Savcılıkta ifade verirken herife altmış yedi buçuk sıkıştırdığını saklaması başına iş açabilir miydi acaba?

Kel Mıstık, “Daldım gene dalgalanıyorum ben!” diye eski bir şarkıdan tek bir mısraı şarkının ahengiyle mırıldandı.

Şarapçı uyandı:

“Daldım ki daldım,” diye iç geçirdi.

Kurt Mıstık:

“Niye?”

Bardağı sıkıntıyla dördüncü kez doldurup önüne sürdü:

“Valla bilmiyorum...”

Tam bu sırada şaraphanenin önünde bir tek atlı durdu. Garson yere atladı. Tek atlıda şarap bidonları, mevsimlik sebze, yumurta, bayat ekmek yüklüdü.

Garson, “Usta!” diye içeri dalıp da Kel Mıstık’ı tezgâh başında görünce, ona döndü:

“Pardon Mıstık Ağabey... Usta, getirdim şaraplarla öteberileri. Yardım et de indirelim!”

Tek atlının arabacısı bidonlardan birini omuzlamış, şaraphaneye giriyordu.

“Şuraya getir,” diye şarapçı, mahzeni işaret etti.

Kel Mıstık fırsattan faydalanarak beşinci bardağı kendi kendine doldurmuş, yeni bir yumurta tabağını önüne çekmişti. Şarapçı, garsonu, tek atlının arabacısı öteberileri taşıyadursunlar, o beşinci bardağı da yuvarlayıp ikinci katı yumurtayı sağlam dişlerinin arasına atmıştı bile.

İşler mayna olup şarapçı yanına geldiği zaman bardağı boş bularak, altıncıyı doldurdu.

Kel Mıstık beş bardakla, hem de çabuk çabuk içtiği beş bardakla hayli olmuştu. Altıncıyı ağırdan almazsa arabasını doğru dürüst kullanamaz, kullansa bile uğradığı yerlerde “Akım derken bokum” diyebilirdi.

Bir sigara yaktı.

Garsonsa ustasına iri iri anlatıyordu:

“Şehirde hiç kimse yemiyor herifin tevkif edildiğini!”

Patron:

“Ya?”

“Numara diyorlar... Tabii numara yahu. Milletvekili, bakan yapılı bir insan, büyük şehirler dururken ne diye gelip de burada esnafı dolandırır.”

Şarapçı, Kel Mıstık’a baktı. Kel Mıstık ne şöyle dedi ne de böyle. Altıncı bardağı usul usul içip üçüncü yumurtanın da yarısını ağzına attıktan sonra, “Haydi bana eyvallah!” dedi.

Bu bir “zengin kalkışı”ydı. Ya da “çok şeyler bilip susmakta hayır bulan” bir insanın davranışı. İstendiği yana çekilebilirdi. Diledikleri yana çeksinlerdi varsın. Şarabını içmiş, yumurtalarını mideye indirmişti. Üst yanı fasa fisoydu.

İstasyondan şehre uzanan asfalt caddenin kıyısına bıraktığı arabasına atladı, dizginleri toparlayarak kamçısını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattı:

“Deheyyt aslanlarım!”

Altı bardak şarap kafasını iyice buldurduğundan, asfalt caddeyi yıldırım gibi geçtiğinin farkında değildi. Çarşıya kadar böyle indi. Birkaç yolun birleştiği kavşak noktasında kendine gelerek hayvanların dizginlerini çekti, arabayı yavaşlattı. Aklına gene karısı takılmıştı. Lokantacıdan sızdırıp Müfettişler Müfettişi’ne vermediği beş yüzlüğü karıya kaptırmıştı o zaman. Gerçi karı paraları kendine değil, eve harcamıştı ama, yıllar yılı beş yüzlük değil, yüzlük, ellilik, hatta üç onluğu bir arada göremeyen bu ev gene de nasıl olsa geçinip giderdi. Beş yüzlüğün girmesiyle ihya olmamışlardı ya!

Otelin önünde arabasını durdurup indi. Tam otelden içeri girecekti ki, uzun boyuyla maşayı hatırlatan otel sahibi kapıdan çıkıverdi. Mıstık’ı gökte ararken yerde bulmuşçasına bir heyecanla koştu:

“Mıstık.”

Altı bardak şarap Mıstık’a koydukça koyuyordu. Üstüne gelen heyecanlı adamın karşısında dimdik durdu, sarhoş gözlerle baktı:

“Buyur!”

Hiçbir başlangıca lüzum görmeyen otelci sordu:

“İşittiğim doğru mu?”

“Ne işittin?”

“Herifin tevkifi, buraya sevki falan numara mıymış?”

Arabacı Mıstık hep o, bir şeyler sezdirenen gülümseyişiyle:

“Kimden duydun?”

“Memleket çalkalanıyor tekmil. Ne yapacağız?”

Mıstık her şeyi anladığı hâlde gene de:

“Neyi ne yapacaksın?”

“Savcıdan sakladığı para verdiğimi. Sonra ikinci avrat meselesini. Karı davacı olmadıydı, ben de savcıya kapağını kaldırmadığıydım. Bana bir zararı dokunur mu dersin?”

Arabacı Mıstık hiçbir şey anlamadığı hâlde, “Dokunmaz,” dedi.

Gittikçe batan akşam güneşinin hafif kızılıyla gözleri bir an parlayan otelci sevindi:

“Dokunmaz mı?”

“Dokunmaz!”

“İyi biliyor musun?”

“Kendi adım bildiğim gibi hem de...”

İnanamıyordu ki adam:

“Dokunmaz demek?”

Kel Mıstık’ın tepesi attı:

“Dokunmaz dedim, dokunmaz. Benim de bir bildiğim var!”

Geri döndü, arabasına hafif bir yalpayla yürüdü. Adamın “Benim de bir bildiğim var!”ından anlamlar çıkaran otelci, ardından umutla gitti. Kel Mıstık durmuş, otelciye dönmüştü:

“Herifi istasyondan candarma dairesine götüren benim. Sonraaa...”

“Ankara’dan bana haber geldi herifin durumu hakkında!” diyecekti, vazgeçti. Daha doğrusu inandırmayacağını sanıyordu.

Otelciyse “Sonraaa...”nın ardını öğrenmek merakı içindeydi. Arabasının sürücü yerine çıkmaya hazırlanan arabacıyı kolundan tutup durdurdu:

“İşin var mı?”

Olmadığı halde uzattı:

“Ohoo... Geç bile kaldım. Yığınla müşterim beni bekliyor!”

Otelci, cebinden iç içe bir miktar kâğıt para çıkarıp eline tutuşturdu:

“Boş ver. Gidip bir yerlerde ikişer kadeh atalım...”

Hemen peki demedi. Elinde paralar, durdu, düşündü, ölçüp biçti. Sonunda iç geçirerek baktı otelciye. Bu bakışıyla sanki, “İyi ama birader, beni dört gözle bekleyen müşterilerimi ne yapayım?” demek istemişti. Otelci anlayarak arabaya atladı:

“Bugün de benim hatırım için müşterilerine boş ver bre herif.”

Sürücü yerine sözde isteksizlikle çıktı, hayvanların dizginlerini isteksizlikle aldı, kırbacını isteksizlikle şaklattı ama, “Deheceyt aslanlarıum!” demedi.

Çeyrek saat sonra şehrin en büyük içkili lokantasındaydılar. Lokanta sahibi gene kafayı bulmuş, belki ta akşamdan beri sürüp gelen sarhoşluğunun “hık, hık”ları içindeydi. Arabacı Kel Mıstık’ı görünce bir an ayıldı. Yanlarına gitti, masalarının kenarına tutunarak, “Seninki,” dedi, “o biçimmiş ha?”

Kel Mıstık anlamaz davrandı:

“Hangi benimki?”

“Şu canım, hık, hani çakıyorsun ya? İstanbul’da, hık, Boğaz’da enselenip...”

Güldü:

“Kimden duydun?”

“Ohooo, hık. Memleket çalkalanıyor teknil!”

Her zamankinin aksine susmayı uygun bulan Kel Mıstık’ın bu davranışı pek çok şey bilip, bildiklerini açıklamaktan çekinenlerin hâlini andırdığı için, otelcinin de, lokanta sahibinin

de meraklarını alabildiğine artırmıştı. Çünkü, 'günlerden beri milleti yumurta, domates, patates, çakıl taşlarıyla istasyona çıkmaya zorlayan bu adam, son dakikada milleti caydırmış, üstelik "herif"i arabasıyla istasyondan jandarma komutanlığına kadar götürmüştü. Nedendi bu? Önce ne için öyle davranmış, sonra neden böyle olmuştu? Herhalde bir sebebi vardı ama, ne?

Lokantadaki akşamcıların uğultusu da birden kesilivermiş, gözleri Kel Mıstık'ın bulunduğu masaya çevrilmişti. Lokanta sahibinin, garsonlara "Haydi, masamızı hazırlayın!" demesine fırsat kalmadan, karşı masadakiler seslendiler:

"Mıstık Efendi, Mıstık Bey!"

Yadırgadı bu türlü çağrılmayı. Alay mı ediyorlardı yani?

"Efendiyi beye vurduk, olduk beyefendi... Başlarım ervahınızdan ha!"

Sağdan soldan kakhahalar yükseldiyse de, seslenen masa gayet ciddiydi. Hatta saçları kırlaşmış bankacı masalarına önemle gelerek, "Yanlış anlama," dedi. "Hasan Ağa hepinizi davet ediyor!"

Masanın başköşesinde, ağırdı güreşen pehlivan heybetiyle oturmakta olan genç irisi Hasan Ağa'ya baktı Kel Mıstık. Adam köşesinden el ediyordu. Kafası dumanlı olmasa, bu, tüm dişleri altın ağanın davetini cana minnet bilirdi ya, dumanlıydı kafası. Sonra biliyordu ki çağırımları, "Müfettişler Müfettişi"nin şehre yayılan yeni kimliğinin gerçekliğini öğrenmek içindi. İşi ağırdan almalıydı. Herifin nabız yoklamaya geldiğine kuşkusu yoktu ama, gene de ters türs laf etmemeliydi.

"Ne diyorsunuz arkadaşlar? Gidelim mi?"

Ne otelci ne de lokanta sahibi "Hayır," diyemezlerdi. Kalktılar. Önde saçları kırlaşmış bankacı, Hasan Ağa'nın kendi gibi şalvarlı ağalarla oturmakta olduğu masaya gittiler. Hasan Ağa'dan başka öteki ağalar ayağa kalkarak saygı gösterdiler, iskemle ikram ettiler. Tek masa yetmeyecekti. Başta şef garson, garsonlar iki masayı birleştirip çeyrek saat içinde yeni meze, yeni

rakırlarla donattılar. Kel Mıstık kendine sövüyordu içinden. Ne diye şarapçıda kafayı tutmuştu sanki? Üst üste yuvarladığı löp yumurtalar ya? Ulan ne talihsiz insandı be! Anası onu doğuracağına keşke bir kalıp sabun doğursaydı!

Dalmıştı. Birden Hasan Ağa'nın kalkan kadehi:

“Hadin, hoş geldiniz bakalım!”

Herkes kadehine sarıldı. İlkönce Kel Mıstık'ın kadehi-ne kadehini dokundurdu Hasan Ağa. Ağırdan alınıyor, Kel Mıstık'a “o mesele” üzerine tek soru sorulmuyordu. Onun da zaten sorulması için can attığı yoktu.

“Yaksana Mıstık!”

Uzatılan iyi cins sigarayı alıyor, sağdan soldan uzatılan ateşlerden yakıyor, sonra şerefine kalkan kadehlerle kadehini tokuşturup içiyordu.

“Mıstık Efendi, sıcak meze bir şeyler emretsene!”

“...”

“Mıstık Efendi, hiçbir şey yemiyorsun?”

“...”

“Garson oğlum, bak Mıstık Efendi'ye...”

“...”

“...”

“Pis şarabın üstüne Kulüp rakısı midesini iyice karıştırmıştı. Ona öyle geliyordu ki, Kulüp rakısı, daha önce içtiği şaraplarla savaşıyor, yumurtaları falan midesinden süpürüyordu. Lakin ne olursa olsun, “şu herifin” rızkı boldu vesselam. Geçenki gelişinde hani Mıstık parayla oynuyor mu oynuyordu. Bu gelişinde henüz paranın lafi olmamışsa da, Allah rızktan yana kapıyı açmış, yürü ya kulum demişti. Ne olursa olsun kendini tutup ağırdan almalı, cıvıyıvermemeliydi.

Birden lokanta kapısına gözü kayd: Ne o? “Müfettişler Müfettişi”ni getiren jandarmalar mıydı onlar? Lokantanın içeri dışarı açılıp kapanan kapı kanatları jandarmaları bir an göstermiş sonra kaybetmişti. Yerinden fırlayıp tehlikeli bir yalpayla koştu.

Masadakiler ne olduğunu anlayamamışlardı. Oysa ters mers, bulmuştu kapıyı. Dışarı çıktı. İki jandarma ordaydı. Kel Mıstık'ı görünce gülümsediler.

Mıstık, "Hayrola?" dedi.

"Hayır," dediler

"Bir görünüp bir kayboldunuz. Niye girmediniz?"

Esmer jandarma eri:

"Karnımızı doyuralım dedik amma..."

Öteki tamamladı:

"Bize göre değilmiş baktık..."

"Niye?"

"Büyük lokanta. Bir saat sonraki posta trenine yetişeceğiz.

Sonra buranın yemekleri pahalı olmalı..."

Öteki jandarma ekledi:

"Hem pahalı hem de komutanlar ne geliverir de..."

Bütün bunlar önemli değildi. Onun için önemli olanı sordu:

"Beyefendiyi ne yaptınız?"

Jandarmalar, "beyefendi" sanki karşılarındaymış ya da aniden önlerine çıkıvermişçesine toparlanıp saygıyla, "Teslim ettik," dediler.

Mıstık yeniden sordu:

"Müfettişler Müfettişi olduğunu fısıldadınız mı?"

Esmer jandarma, "Ne lüzum var?" dedi.

"Niye?"

Öteki:

"Onbaşı geldi, biliyor. Hatta bu akşam, beyefendi, teğmenin karyolasında geceyi geçirecek!"

"Niye?"

"Onbaşı bizden bir saat sonra geldi, teğmen de daha sonra. Onbaşı teğmenin kulağına bir şeyler fısıldadı, teğmen de 'Yaaa,' dedi. Beyefendinin hâlini hatırlını sordu!"

"Savcılığa neden teslim etmediler?"

"Vakit geç olmuş, işlem yetişmezmiş, yarın."

Kel Mıstık öğreneceklerini öğrenmişti. Laf olsun diye, “Yemeklerin pahalı olması mühim değil,” dedi. “Mühim olan, komutanlarınız ne geliverir de... Yoksa misafirim olun derdim...”

İkisi iki yandan, “Sağ ol,” dediler. “Zaten vaktimiz yok...”

Kel Mıstık az önce oturduğu masaya cıvı cıvı bir neşeyle dönerek bire bin katmaya başladı:

“Adam essahtan Müfettişler Müfettişi arkadaşlar. Dışarda cendermelernen konuştum. Herifi cenderme komutanlığına teslim etmişler ki ne etsinler? Tekmil komutanlar meseleyi biliyormuş. Yere yurda komamışlar!”

Ve nişangâhsız atmasyon sürüp gitti:

“Cenderme komutanı koşup gelmiş, demiş hoş geldin beyefendi. Teymene çıkmış. Teymenin ne suçu var halbuki? Ne bilecek adamın böyle böyle olduğunu? Komutandır çabuk demiş, evden karyola yatak, yorgan getirin, sefertasıynan yemek, tatlı. Şimdi ordaymış. Belli olmaz, komutannan belki de buraya gelirler, tebdil!”

Masa öğreneceğini öğrenmişti. Demek İstanbul’da, Boğaz’daki lokantada arkadaşlarıyla keyif çatarken yakalanıp suç işlediği şehre posta edilmesi filan masaldı? Öyle ya, devletti bu, neye kadir değildi? Adamını “casus” adı altında kılıktan kılığa sokup düşman memleketlere yollamıyor muydu? Kılıktan kılığa girip, düşman memleketlerinde cirit atanlar da iğnenin deliğinden geçip kilitli kasalardan lüzumlu evrakları aşırıyorlar mıydı? Onlar yabancı memleketlerde, daha çok da düşmanlıkları öğrenip ilgililere haber veriyorlarsa, bu da, daha doğrusu koca Türkiye’de bunun gibiler de daha başka görevleri yerine getirmek için kendilerine şu ya da bu süsü veriyorlardı pekâlâ. Devletti bu devlet: Eli uzun, kolu uzun!

Hasan Ağa kadehini kim bilir kaçınıcı kez kaldırdı:

“Haydi arkadaşlar şerefe!”

Masadaki bütün kadehler kalkıp teker teker tokuştu:

“Şerefın vaaar olsun!”

“Şeker, kaymak, bal olsun inşallah...”

“Zit olsun!”

“Sevdiğin çit olsun!”

“...”

“...”

3

Kel Mıstık’a iki jandarma tarafından ulaştırılan haberde yalan yok, yanlış vardı. Gerçi onbaşıya “beyefendi”den, dillerinin döndüğünce söz etmişler, onbaşı da o gün bakkal, kasap, manav gibi esnaftan işittiği yakıştırmalar dolayısıyla “Biliyorum biliyorum,” diye jandarmaları geçiştirmişti ama, daha sonra gelen teğmenin kulağına bunlardan söz açmamıştı. Genç teğmen, belediye reisinin küçük kızına tutulmuştu son günlerde. Kurnaz kız, hoşuna giden teğmeni kendine iyice bağlamak için ustaca kaçıyor, bunu da komşuları olan onbaşının karısına anlatıyordu. Onbaşı da karısından duyduğu şeyleri teğmenine fısıldamıştı: “Çok seviyorum ama fazla yüz vermekten korkuyorum. Çünkü ablam, erkeklerin tuhaf olduklarını söyler. Kaçarsan kovalarlarmış, kovalarsan kaçarlarsın. Onun için, maksadım işi nikâh dairesinde bitirmek!”

Teğmenin delice neşesi buradan gelmekle beraber, gene de “Müfettişler Müfettişi” dikkatini adamakıllı çekmemiş değildi. Kalıp, kıyafet, kelle kulak okkalıydı adamda. Jandarmaların getirdikleri kocaman sarı zarf içindeki evraklardan pek bir şey anlaşılmıyor, sormak da gene işine gelmiyordu. Nesine gerekti. Bu göreve atanalı üç ay ya oluyor ya olmuyordu. Yurdun çeşitli bölgelerinden zaman zaman getirilen çeşitli suçluları, ellerindeki evraklara göre savcılığa teslim eder ya da başka illere yollanacaklar için jandarma verirdi. Son on beş gündür onu şiddetle ilgilendiren, belediye reisinin küçük kızıydı. Otuz yılı yeni dolduran yaşamı süresince böyle bir aşka tutulmamıştı. Evlenmeye

ise hiç mi hiç niyeti yoktu. Oysa yaşlı, romatizmadan şikâyetçi annesinden başka kimsesi yoktu. Romatizmalarını unutan kadın, oğlunu düşünür, ölüverince ortalarda kalacağını sanarak telaşlanırdı. Şu son günlerde neyse ki yüreği rahata ermişti kadıncağızın. Oğlu bir akşam eve dehşetli şen gelmiş, gelirken de bir şişe rakı getirmişti. Zaman zaman aptesli, beş vakit namazındaki annesinin önünde kafayı çekse bile annesinden izin izin üstüne almayı ihmal etmezdi. Gene öyle, annesinin boynuna sarılarak buruşuk yanaklarından öpmüş öpmüş, sonra da annesinin severek hazırladığı salata, beyaz peynir, öğleden kalmış karnıyarıkla şişenin yarısını devirmişti. İçince çok neşelenmek âdetiydi. Hoşuna giderdi annesinin. Ana oğul masa başında dereden tepeden konuşurlarken, oğul bir ara ağzından baklayı çıkarmış, belediye reisinin küçük kızından söz açmıştı. Sanki dünyalar ananın olmuştu birden. Demek oğlu bir kız beğenmişti? Varsın beğensindi. Hemen gider ister, söz alır, birkaç ay sonra da düğün, yavrusu bu suretle yalnızlıktan kurtulurdu.

Teğmen o gece onbaşıdan işittikleriyle de coşarak, savcılığa yarın teslim edilecek garip bakışlı, iriyanı adamı kendi odasına buyur etmişti. Nöbeti yoktu, eve gidecekti. Evde annesine müjdeyi verecek, “Peki anneciğim, git iste. Ben canım annemin hangi arzusuna hayır dedim şimdiye kadar?” diye boynuna sarılıp yanaklarından öpecekti. Öpecekti ya, kelle kulak, kalıp kıyafet yerindeki garip bakışlı adam da dikkatini fena çekmişti. Herkes gibi o da biliyordu bu “müşekkel” adamın dolandırıcılık, kendine memur süsü vermek gibi yığınla suçun altında olduğunu. Aslına bakılırsa öyle ya da böyle, ilgilendirmezdi onu. Yarına kadar alıkonacak, yarın savcılığa teslim edilecekti. Suçlu ya da suçsuz oluşundan ona neydi? Burasını mahkeme karara bağlayacaktı. Ama gene de çekip gidememiş, adamın suçsuz olabileceğini sanan yanı ağır basmıştı.

Nasıl olmuştu pek anlayamıyor, söz analardan açılmış, Müfettişler Müfettişi’yle teğmenin ana tutkuları dostluğu kaynaş-

tırıvermişti. Demek şu “müşekkel” zatın -adam ya da herif diye düşünemiyordu- annesi de kendi annesi gibi oğluna çok düşkünlüğü? Demek bütün analarda vardı bu oğullarına düşkünlük!

Teğmenin bilek saati gecenin onunu çeyrek geçeyi gösterirken, “Müfettişler Müfettişi” sordu:

“Beyefendi, evli misiniz?”

Genç teğmen hafifçe güldü. Değildi, değildi ama onbaşidan aldığı bilgiye göre kız, işi nikâh dairesinde bitirmek istiyordu ki, evliliğe aday sayılırdı.

“Hayır,” dedi. “Maalesef...”

“Bekârsınız demek? Ne mutlu size, ah ne mutlu!”

Genç teğmenin şaşkınlığı dinip “Neden?” diye sormadan, beriki bambaşka bir soru daha sordu:

“Bilmiyorum, sultanlığınızın farkında mısınız?”

Hiçbir şey anlamayan teğmen, “Nasıl yani?” dedi.

“Bekârlık sultanlıktır derler ya hani...”

Ve anlatmaya başladı: Onun, yedi denizin dışarı attığı, kuru mu kuru, çirkin mi çirkin, huysuz mu huysuz bir karısı vardı. Anasını eve sığdırmaz, burunlar, ağzına geleni söylerdi. Anasının, sırf zavallı anacığının gül hatırı için nemrut karıya ses çıkarmazdı ki, bu, ters sonuç vermiş, kadını büsbütün azıtmıştı.

“Müfettişler Müfettişi”nin insanı sarıveren tatlı konuşması genç teğmeni oraya bağlamıştı. Kalkıp gitmesi gerekirken bir türlü kımıldayamıyordu.

Sigara paketini kim bilir kaçınıcı kez uzatırken, “Beni korkutuyorsunuz,” dedi.

“Niçin?”

“Bugünlerde ben de dünya evine girmek niyetindeyim de...”

“Korkmayın aziz dostum, sadece karınızın yularını ilk akşamdan elinize alın, sımsıkı tutun. Yani yuları ona siz takın, onun size takmasına meydan vermeyin. Cennet mekân ecda-dımız gerdek gecesi kediye bacağından boşuna ayırmazmış. Bizlerse, evet bizlerse aziz dostum, hanımlarımızın kedileri

bacaklarından tutup ayırmalarını bekledik. Ayırdılar da. Ondan sonra hayyalessela... Ok yaydan fırlamasın, fırladı mı; isterseniz filin bacaklarını ayırın havayla cıvadır!”

Genç teğmen, adam haklı mıydı, değil mi, düşünmüyordu bile. Konuşması güzel ve etkiliydi. Yoksa her kadının bir olmayacağı kanısındaydı. Örneğin, onun şimdi deliler gibi sevdiği belediye reisinin küçük kızı. Bu kız kanatsız bir melekti teğmene göre. Yarın evine gelin gelince dünyalar onların olacak, evleri şenlenecekti. Çünkü bu kızın her hâli iyi gelin olacağını bas bas bağırıyordu. Annesini “kaynana” saymayacak, öz kızımıymışçasına başının üstünde taşıyacaktı.

“Müfettişler Müfettişi” güldü. Genç âşığın o anda neler düşünebileceğini az çok kestirdiğinden, “Mamafih,” dedi, “cesaretinizi kırmak istemem. İlk zamanlar yani cicim ayları, daha doğrusu cicim aylarından önce gelen haftalar, günlerde, insan hele sırlıslıkla âşıkça, müstakbel karısı kendine melek gibi gelir. İşte en tehlikeli kısmı bu sıradır. Unutma genç dostum, biz erkekler yuları bu masal kadar tatlı düşlerimizde takınır, kılıbıklığımızın imzasını böyle harika sarhoşluklarda atarız!”

Uzaklardan kopup gelen bir fayton şakırtısını dinlediler bir süre. Şakırtı, kırbaçlanan beygir nallarıyla cıvatalarına kadar laçka külüstür bir arabadan geliyordu. “Müfettişler Müfettişi” bu şakırtıyı tanır gibi olmuştu. Birden Kel Mıstık’ı hatırlayarak, “Sahi,” diye geçirdi, “o olmasın? İster misin gelsin, bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sorsun?”

Gerçekten de, araba pencerenin hemen altında durmuştu. Aynı şeyleri düşünmek değil de, pencere önünde bir arabanın durması teğmeni meraklandırmıştı. Kalktı, sokağa baktı: Cılız beygirlerle, yer yer boyaları dökülmüş külüstür arabayı tanımıştı. “Hayrola Mıstık?” diye sormaya kalmadan, Mıstık arabadan atlamış, jandarma komutanlığından içeri girmişti bile. O kafayla değil jandarma komutanlığı, Cumhurbaşkanlığı’ndan bile içeri dalabilirdi. Nöbetçiler karşılayıvermişlerdi hemen.

Onunsa gözü ne nöbetçi görüyordu ne de onbaşı, çavuş, baş-
çavuş, teğmen...

“Yasak, geri dur!”

“Komutanı görecem, çekil!”

“Komutanı mı göreceksin? Niye?”

“Size söylenmez, bak, cünhalı düşersiniz, anam avradım
olsun cünhalı!”

Tam bu sırada genç teğmen gözüne ilişmiş, koşmuştu:

“Teğmenim!”

Yerli yersiz, vakitli vakitsiz “Mustafa Kemal Paşa’nın Yunan’ı
İzmir’de denize döktüğü günden beri bu memlekette arabacı-
yım ben!” diye fort atan Kel Mıstık’ı herkes gibi genç teğmen
de tanıyordu.

“Ne var?” dedi. “Ne istiyorsun?”

Kel Mıstık ellerine sarılmış, öpmeye savaşıyor, soludukça da
ortalığa mide bulantısı karışık, sarımsak kokulu pis bir sarhoş
havası yayılıyordu.

“Beyefendiyi savcılığa teslim etmemişsiniz, doğru mu?”

“Doğru veya değil. Sana ne?”

“Bana mı ne? Aman teğmenim, o adamın kimliğini biliyor
musunuz?”

Kızdı:

“Canım sen ne istediğini söyle. Ne istiyorsun?”

İki yanını telaşla kollayıp sesini kıstıktan sonra, sarhoş kafayla
da iyice büyüterek, kurduğu hayallerle bilgi vermeye başladı:
Önce valiye çıkmış, sonra emniyet müdürüne uğramıştı. Yarın
savcılığa teslim edecekleri adamın kimliğini iyice bellemeliydiler.
Bundan önce de buraya gelmiş, memlekette ne kadar iri memur
varsa denetlemiş, hatta valiyi attırmıştı. Neden? Çünkü eski vali
şehrin ağasını, beyini, tüccarını, doktorunu zorla pokere otur-
tuyor, kaybederse vermiyor, kazanırsa herifleri soyup soğana
çeviriyordu. Şehri bu beladan “Müfettişler Müfettişi” kurtar-
mıştı. Müfettişler Müfettişi’ninse, İstanbul’da, Boğaz’daki bir

otelde yakalanıp suç yerine, yani buraya gönderilmesi dümendî. Bilmez değildi ya, Ankara, canı isterse bir yumurtayı kırk kişiye taşıtır, canı istemezse de kırk kişiyi bir yumurtanın içine sokmaya çalışırdı.

Genç teğmen kısa kesti:

“Sen ne istediğini söyle...”

“Beyefendinin bir şeye ihtiyacı var mı acaba?”

“Ne gibi?”

“Cigara, kibrit... Karnı aç mı, tok mu?”

“Hiçbir şeye ihtiyacı yok, müsterih ol sen. Bunları yarın, savcılık tevkif eder de cezaevine yollarsa oradan öğrenirsin, haydi, marş!”

Kel Mıstık, Milli Mücadele askerliğinden kalma bir toparlanışla, gene Kurtuluş Savaşı’ndan kalma sert bir selam verdi. Dengesini bozan sert bir dönüşle, talim adımlarıyla çıktı gitti.

“Müfettişler Müfettişi” Kel Mıstık’ın geldiğini anlamıştı ama, nesine gerekti herife sahip çıkmak?

Teğmen gülerek içeri girdi:

“Mıstık,” dedi. “Arabacı Kel Mıstık! Tanırsınız tabii?”

“Ha, evet. Delibozuk bir şey...”

Ve anlatmaya başladı:

“Efendim, geçen gelişimde arabasına binmiştim. Bende, Ankara’dan kenti kontrol için suret-i mahsusada gönderilmiş bir müfettiş vehmetmişti. Hatta hiç unutmam: ‘Teşrif Ankara’dan mı?’ diye ciddi ciddi sormuştu.”

Teğmen yeniden sigara paketini uzatıp çakmağını çaktı:

“Efendim bunlar, yani kendilerine süs veren arabacı, şoför cinsinden bazı kimseler, boş atıp dolu da tutarlar. Geçen gelişinizde ben burada değildim. Anlatıyorlar...”

Şıp, kesti, “Ne anlatıyorlar?” diye sorabilirdi adam. Ama sormadı. Hacet yoktu sormasına, biliyor, daha doğrusu kestiriyordu. Teğmenin susuşundaki fırsatı kaçırmadı, neler anlatıldığını sayıp dökmeye başladı:

“Anlatırlar efendim. Biraz tuhaf kaçacak ama, memleketimiz acayıptır. Daha doğrusu memleketimizin insanları... Kelle kulak yerinde, bir parça da büyük adamlar gibi konuşan birine rastlamasınlar, hemen yakıştırırlar: Ya milletvekili, hatta ya da bakan! Milletimizin, yani fakir fukaramızın inanıvermek huyu vardır. Seçimlerde oyunu gerçeğe, çıkarlarından yana olana değil, palavracılara veriverir, sonra da dört yıl, dört koca yıl dövünür dururlar!

Genç teğmen bu adamın söylendiği gibi “kendine memur süsü veren bir dolandırıcı” olamayacağı kanısına nerdeyse varacaktı.

“Haklısınız,” dedi.

“Milletimizin yüreğinde tuhaf bir korku vardır kelle kulak yerindekilere karşı. Beyefendi korkusu. Bu korkunun köklerini ta saltanatın derinliklerinde bulabilirsiniz. Bu korku, korktuklarına karşı hem nefret hem de def-i bela kabilinden sahte bir sevgi tezahürünün doğmasına sebep olur. Bu seçmen, halk kalabalığına söz söyleme durumunda olan bir koca göbekliyi korkudan, ama kinle alkışlar. Alkış, inanmışlığın tezahürü olması lazım değil mi? Hayır. Çünkü alkışladıklarının ardından, kahve köşelerinde falan, ana avrat sövdükleri çok vakidir!”

Genç teğmen, belediye reisinin küçük kızını düşünmek istiyordu şu sıra. Nesine gerekti arabacı Kel Mıstık vesilesiyle açılan politik konu?

“Demek,” dedi, “sultanlığımın farkında değilim?”

“Siyasi bahislerden sıkılıyorsunuz galiba?”

“Yoo, ama, bilmem...”

Bilek saatine baktı. On biri gösteriyordu. Anacığı belki de yemeğini bile yememiş, bekliyordu.

Kalktı:

“Müsaadenizle!”

Elini sıkıp çıktı. Nöbetçilere gereken uyarıyı kim bilir kaçınıcı kez yaptıktan sonra çekip gitti.

“Müfettişler Müfettişi” kendini suçlamıştı. Ne diye sereserpe konuşmuş, işi politikaya dökmüştü sanki? Cepte metelik nanaydı. Karnını doyurmuşlar, sigaradan idare etmişlerdi ama, yarın sabaha kadar sigarasız ne yapacaktı?

Altındaki portatif karyolada esneyerek gerinirken, az kalsın derme çatma karyola “gösterişli” ağırlığı altında kırılacaktı ya da ona öyle gelerek, gerinmesini yarıda kesti.

Şu son birkaç günde ne tuhaf olaylar geçmişti başından!

“Baltayı taşa vurmanın daniskası!” diye mırıldandı. Şimdi İstanbul’da kalmış melanet arkadaşlarını gülerek düşündü. En çok da Deve’yi! İt, hâl hatır sormadan “Mangırdan ne haber?” demişti. “Kenef karı”ya kaptırdığını öğrenince de tepesi atmıştı. “Ulan iki elinle bir şeyi doğrultamazsın! Gördüm ama, senin kadar beceriksizini görmedim!”

İyice ufalan sigarasından yeni bir duman, izmariti fırlattı. Paraların “Kenef karı”ya kaptırılışına başta İdris, ötekiler de bozulmuşlardı ya, en çok Deve. Mosmor kesilmiş, “Peki nasıl ödeyeceğiz şimdi ev kiralarmızı? Bakkal, kasap, manav borçlanmamızı? İdris buranın kirasını nasıl verecek? Çaycının alacağı?”

Ne olursa olsun bütün bu yüklerden kurtulmuştu vesselam. Sabahleyin erkenden kalk, kahveye koş, saatlerce gazetelerin ıçığını cıcığını çıkar, nerede bir yolsuzluk ya da iş kazası havadis-i okursan zıpla sevinçle, üçkâğıtçı ortaklarıyla taksilere doluş, tam bir “teftiş heyeti” çalımıyla yolsuzluk ya da iş kazası olan yere git. Arkadaşlardan kimi tahsildar rolünü oynasın, kimi “Beyefendi beyefendi” diye önden koşup saygı numaraları içinde kapılar açıp atölyelere buyur etsin. Boktan teftiş numarası. İşyeri sahibinin yüzüne bile bakmadan, tahsildara “Yaz! Yaz beş yüz!” ve zııt zııt zııt çık. Tahsildar artık üç yüz mü, iki yüz mü her neye razı ederse mangırları kessin, eline boktan bir makbuz imtiyazınızın altındaki gazetelerden birinin abone makbuzu, makbuzda belli belirsiz bir yazıyla “Şu kadar aylık abone bedeli” ya da “Reklam karşılığı” yazsın ama işyeri sahibi

farkına bile varamayıp ceza makbuzu sañsın ve sevinşin ucuz atlattığına...

Sesli sesli:

“Dümen iyiydi ama, kazandığını dört, beş kişi paylaşmak... yaştı, yaş!”

Derin bir iç geçirdi:

“Hep Anadolu’da dolaşıp o inekleri İstanbul’da yeniden bulmasaydım başıma bu bela gelmezdi!”

Kendi kendini cevapladı:

“Gelmezdi, gelirdi... Her neyse, geldi. Şimdi bu badireden kurtulmanın yolunu bul!” Göz kırpı:

“Nasıl?”

Omuz silkti:

“Şimdiden nasılinı ne bileyim? Dur bakalım, yarın olsun. Savcı tevkif ederse... Ederse’si yok, sağlama edecek. Etmeyecek olsa ne diye jandarma muhafazasında suç yerine yollasınlar?”

Durakladı:

“Suç mu? Ne suçu?”

Aklından buraya geçen gelişinde ilk teftiş ettiğı şarapçı, sonra uzun boyuyla maşayı hatırlatan otelci, otelcinin evi, nikâhlı karısı, nikâhlı karıdan herifin metresi Sema’ya verilmek üzere aldığı bilezikler, paralar geçti. Sahi, Sema. Davacı o muydu acaba? Oysa ya da ondan ibaretse... Ondan ibaret olamazdı; jandarma muhafazasında buraya sevk edilmişti. O hâlde kim?

Altındaki portatif karyola da olsa, sırtüstü yattığı yerde düşünülüyordu. Dolaşarak düşünmeliydi. Dolaşarak düşünse belki de tevkifinin asıl nedenini bulup çıkartabilirdi.

Tavanda, tam tepede yanmakta olan tozlu ampule baktı. Bu böyle sabaha kadar yanacak mıydı? Herhalde. Onbaşı, çavuş, teğmenin adam yerine koyup sevgi göstermelerinin hiçbir önemi yoktu. Tutukluydu. Zanlı olması bile önemli değildi. Hatta savcı yarın tevkif bile etmeyecek olsa gene havaydı. Kapıdaki nöbetçilere bunu anlatmak mümkün değildi ki. Oysa

canı hiç olmazsa odanın içinde köşeden köşeye gidip gelmek, bu arada da düşünmek istiyordu. Hani savcı yarın tevkif için yeterli delil bulamasa da salıverilse. Ne yapardı? Annesine hemen bir yıldırım: “Suçsuzluğum anlaşıldı, atla trene gel!”

Birden adeta burnunun direği sızladı; yıllar, yıllarca önce “alelade” sayılsa da ilçenin nüfus kâtipliğini yaptığı günleri hatırladı: Ufak tefek nüfus müdürü dururken “erbab-ı mesalih”,* “Kudret Beğ” diye gelir illaki onu bulur, derdini saygıyla ona döker, çokluk da en önemsiz işlerini bile görüşüp akıl almak için onu ilçenin en büyük içkili lokantasında beklerdi. Beklerdi ama, kerametın yarısı Kudret Yanardağ’ın kalıbı kıyafetindeyse, öbür yarısı da İstidacı İdris’teydi!

Az önce, İstanbul’daki yazıhanede, düşündüğü İdris’i şimdi yıllarca öncenin o masal yüklü kasabasında yeniden düşününce yüreği tatlı tatlı çarpmaya başladı. Annesine çekeceği yıldırıma bir satır daha mı ekleydi acaba? Dese miydi ki: “Ötekilerden gizli olarak İdris’i de al gel!”

Gerçekten de, yarın savcı tevkif değil de serbest bıraksa, Kudret Yanardağ da annesine İdris’le birlikte acele gelmelerini telleseydi. Annesi eski kadındı. Bir silkelense ya da orada eşten dosttan biraz bir şeyler uydurup gelse. İdris’le birlikte, o, eski yılların ilçesindeki altın çağa yeniden dönseler!

Ah şimdi bir sigarası olsaydı...

İdris o yıllardaki gibi gene istidacılık yapsaydı, kendisine Nüfus, Tapu ya da Kadastro’da küçük bir memurluk uydursa, “erbab-ı mesalih” gene müdürünü aşırp ona koşsa, geceleri ilçenin içkili lokantasında ziyafetler çekseydi!

Gözlerini karşı duvardaki elbise askısına dikerek, içten içe tatlı bir sohbeta daldı. Sanki içi ikiye bölünmüş, kendi kendisiyle konuşuyordu:

“Ah be ah, ne günlerdi!”

“Ne günlerdi ki ne günler...”

“Bütün dümenleri İdris kıvırırdı, değil mi?”

“Soruyor musun? O mis gibi yağlar, ballar...”

“Taze yumurta, kaymak...”

“Ya masa altlarından verilen paralar?”

“İdris tek kuruşuna tenezzül etmez...”

“Getirir sana verirdi!”

“Yağların, balların çoğunu ona verirdim ben de...”

“Yok bir de vermeyecektin!”

“Vermemek olmazdı. Yarısını verirdim canım... Annem nasıl memnun olurdu!”

“?..”

“!..”

Gün gelmiş kasabada bir “Kudret Beğ”dir almış yürümüşü. Yürümüşü ama ufak tefek müdürünün de gözünden kaçmamıştı bu. Kızdığı, kızmak ne kelime, küplere bindiği her hâlden belli olduğu hâlde çaktırmadığını sanmıştı. Ne diyebilirdi? “Kâtibimi benden daha çok sayıyorlar, buna deli oluyorum...” mu?

Ya “Kudret Beğ” üzerine çıkan tevatürler:

“Bir dilekçe yazsın, ipten adam alsın!”

“Doğru. Kaleminden kan damlıyor. Ağırlığınca altın eder!”

“O İdris var ya İdris?”

“İstidacı İdris mi?”

“O da ondan geri kalmaz ha...”

“Yok canım. Nerde Kudret Beğ, nerde İstidacı İdris!”

“...”

“...”

Dilediğince söylenti çıksın, kasabalı, ne kasabalısı, kasabaya bağlı yığınla köyün köylüsü onu değil İstidacı İdris, kaymakam dahil, kasabanın bütün mürekkep yalamışlarından daha bilgili, kaleminden kan damlar sayarsa saysın, o kendisinin derecesini herkesten iyi biliyordu. Gene gayet iyi biliyordu ki, İdris olmasa kanadını kımıldatamaz, herhangi bir işle ilgili olarak tek dilekçeyi doğru dürüst yazamazdı.

Ah bir sigara, şu anda bir paket sigarası olsaydı!

Zaten herhangi bir iddiası da yoktu. Şu anda, onu sarıp geçmiş yılları bir masal güzelliğinde düşündüren, o kasabanın gösterdiği candan içtenlikti. Çoğu akşamları kendi parasıyla içmek için çıktığı kebabçılarla içkili lokantalardan herhangi birinde yerlere kadar eğilinerek karşılanır, başköşeye buyur edilir, ondan sonra da gelsin ikramların çeşidi, daniskası.

“Ben içeri girdim mi, lokanta sahibi güredek ayağa kalkardı. Hesap için elimi cebime attığımı hatırlamam..”

İçindeki bu sesi gene kendi cevapladı:

“Öyle olduğu hâlde kıymetini bilmedin. Anadolu kasabalarını tepip kapağı İstanbul’a attın!”

“Attım, doğru. Doğru ya... Evet, ne kötülüğünü gördüm İstanbul’un? Akıl hocam İdris yanı başımda. Deve, ötekiler... Az mı baskınlar, teftişler yaptık, az mı paralar tahsil ettik?”

“Öyle ama, her seferinde de yüreğinin oynamasına ne diyelim? Ha şimdi çakıldım, ha birazdan tevkif edileceğim...”

İşte uzun, -ona öyle geliyordu- yaşamı boyunca bu “meslek”ten tek yakınışı buydu galiba. Ha çaktılar, ha çakacaklar, ha şimdi, ha birazdan bileklerime kelepçeyi takacaklar korkusu cam isi gibi sinmişti içine. Nitekim en son Boğaz’daki otel teftişinde korktuğuna uğramıştı. Nasıl da hiç ekini belli etmeden, nasıl da şipşak oluvermiş, nasıl da posta edilivermişti!

Düşünmek istemiyordu bunu. Ne kadar istemezse istemesin, elinde olmayarak kafasına geliyor, huzurunu bozuyordu. Boğaz’ın şahane bir yerindeki otel, o kadar kocaman değildi ama, zarifti, şirindi. Yeni açılmış, henüz kapısında sıra sıra hususiler sıralanmamıştı. Güneş altında sakin, Boğaz’ın mavi sularıyla terasındakilere huzur veren bir oteldi. Gayet iyi hatırlıyor, hasır iskemleye yanlanıp da Boğaz’ın mavi sularına bakınca adamakıllı dinlenmiş içindeki “yakalanacağım” korkusu yeniden bir nabız ya da kanayan bir yara hâlini almıştı.

“Bütün ters işler otel müdürü olan o hergelenin başının altından çıkmıştı, ama kimdi o? Beni nereden tanıyordu? Ekini de

hiç belli etmemiştin... Fakat bırak onu bunu, bizim Deve kıyaktı! Buyurun beyefendi diye, tam bir teşrifatçı çalımıyla... Hergele..."

"Sen?" dedi içindeki ses. "Sen az hergele misin?"

"Ben de beyefendiliği kabulleniverirdim. İyi ama beyefendi olarak yaratılmışsam, beyefendilik yakışıyorsa suç bende mi?"

"Ne sende, ne onda, ne de ötekinde. O işin içinde başka işler olmalı. Yoksa o teşrifatçı adamakıllı yemişti. Sararmıştı. Beni görünce be!"

"Ne gibi başka işler mesela?"

"Bilsem, bilebilsem. Yalnız şuna inanıyorum, orada beni tanıyan, Anadolu ya da İstanbul'un çeşitli yerlerinde çevirdiğimiz fırıldıkları çakan birisi olmalıydı. Biz onu görememiş olabildik, o bizi görmüş, gizlenmişti bir kıyıya mutlaka!"

"İstanbul'dan tanıyan olamaz. İstanbul'da hiçbir falsomuz olmamıştı ki!"

Birden kafasında şimşek çaktı: Sakın Sema, saklı olmasını otelin bir yerlerinde? Bal gibi de olabilirdi. Karı, şu kadınlardan. Tavladığı biriyle otele gelmiş, odalardan birinde idiyse, pencere ya da tül ardından onları görmüş, tanımış... Onlardan çok, onu, yani Kudret Yanardağ'ı, "Müfettişler Müfettişi"ni daha açıkçası, görmüş, polise telefon etmişse...

Aklına yatmıştı:

"Olabilir!" dedi. "Bal gibi de olabilir!"

Bir el hareketiyle kafasındakileri sanki attı. Olan olmuş, geçen geçmişti. Bütün mesele şu vartadan yakayı sıyırmak, anacığın yıldırımını çekip İdris'le birlikte gelmelerini sağlamaktı.

Annesini acıyla hatırladı. Anacığı, her şeyi! Bu dünyaya onu bağlayan belki de en güçlü bağ. Gözlerini yumuverirse, Kudret Yanardağ için yaşamanın hiçbir önemi kalmayabilirdi!

Derin bir iç daha geçirdi anacığı için.

Şimdi artık her şey silinmişti "Müfettişler Müfettişi"nde. İçine anacığı gelip oturmuş, yaşlı gözleriyle bakıyor, sanki "Yavrum," diyordu, "Kudret'im. Çok hastayım. Ölmekten kor-

kuyorum. Ölmekten değil, seni yeryüzünde yapayalnız bırakmaktan! Gözlerimi yumuverirsem hâlin nice olur?”

Gözlerinden yuvarlanan damlalar, altındaki karyoladan tozlu döşeme tahtalarına düştü. Gerçekten de, anası, anacığı ölüverirse ne yapardı?

Uzun uzun düşündü bunu elinde olmayarak. Kolu kanadı kırılabilir, belki de artık kalıbı kıyafetiyle insanları aldatabilmek kabiliyetini yitirirdi.

Ne zaman, nasıl geçtiğini bilemediği uykuda anasıyla baş başaydı. Yıllarca öncenin İstanbul sayfiye semti. Ufacık bir çocukmuş. Başını annesinin iri memeli göğsüne dayamış. Kadın oğlunun iri, yusuvarlak, son derece biçimli başını, sırma saçlarını okşuyor, “Kudret'im,” diyordu. “Büyüyecek, nişanlar, madalyalar içinde paşalar olacaksın. Anneciğini saraylarda değilse bile, kocaman konaklarda yaşatacağın değil mi?”

Sonra iri salkımlar yüklü üzüm kütüklerinin arasında bacaklarının olanca gücüyle koşmaya başlamıştı. Birden sarı bir yılan. Çığlık çığlığa geri dönmüştü ama yılan, çatallı diliyle fişilayarak akmış, akmış, ardını bırakmamıştı.

Kan ter içinde uyandığı zaman, yattığı odanın yan yana iki penceresi sabahın ilk griliğiyle aydınlanmıştı. Esnedi, bir daha esnedi.

Ah sigarası olsaydı şimdi!

4

Sigarasızlık uzun sürecekti besbelli. Parası yoktu. Birazdan savcılığa götürülecek, ihtimal, ihtimal değil muhakkak, tutuklanarak cezaevine yollanacaktı. Bunda kuşkusu yoktu. Çünkü tevkif kararı çok önceden alınmış, görüldüğü yerde tutuklanması sağa sola bildirilmişti ki, tutuklamışlardı.

Ah bir paket sigara!

Annesini düşünde görmesi iyi ama, yılan ne oluyordu? Bir düşmanı vardı da kovalıyor muydu? Kimdi bu düşman? Herhalde onu ihbar eden. Bu sakın Sema olmasındı?

Karyoladan inip elini yüzünü yıkasa, sonra da odanın içinde köşeleme dolaşsaydı ne iyi olacaktı. Örtük kapıya baktı, bakışlarını duvarlarda dolaştırdı, pencere... Dışarının sabah adına gri-liği dağılıyor, ortalık her an biraz daha ışıyordu. El yüz yıkamak için dışarı çıkması gerekecekti. Gerekecekti ya, kapısının önünde beklediğini sandığı nöbetçi ne diyecekti? Birden küçük su dökceğini hatırlayınca, sidik sıkıştırmaya başladı. Gittikçe artabilir, yatamaz, kalkıp oturamaz hâle gelebilirdi. En iyisi bir denemek!

Karyoladan yere kaydı, çift kösele sarı ayakkabılarını çorapsız, çıplak ayaklarına giyerken, “Buradayım!” demek isteyen nöbetçinin öksürüğü kapısının önünde duyuldu. Hiç önemi yoktu. Kapıya yürüdü, avucunun içiyle vurdu:

“Hemşerim!”

Dışarda sert değilse de ciddi bir ses:

“Ne var?”

“Helaya gitmek istiyorum, açsana kapıyı!”

Nöbetçi besbelli nöbeti devralırken böyle bir gereksinmeyi de devralmış olacaktı ki, “Yasak!” dedi.

“Müfettişler Müfettişi” tuvaletin de ne için yasak olabileceğini anlayamadı. Tuvaletti bu. Küçük aptesti sıkıştırmıştı işte. Ya büyük de aklederek geliverseydi?

“Tuvalete gitmenin yasağı olur mu evladım?”

“Memet”ti o, “Yasak!” dedi mi yasaktı. Akan sular durmalı, Memet’in yasağına uçan kuşlar bile uymalıydı. Durmadı, uymadı mı, “Memet” durdurur, uymayanı uydururdu.

“Evladım” sözünden “Memet” anladı ki içerdeki en azından babası, dayısı, belki de küçük amcası yaşındaydı. Yaşındaydı ama, içerdeki değil yadırgı, babası, dayısı, emmisi olsundu isterse. Yasak yasaktı ve “Memet”in yasağına bütün dünya uymalıydı. Sonra nöbetteydi “Memet”. Nöbette olmasa, hele

başlıbozuk hayatında, kim olursa olsun ekmeğini paylaşır, karşılıklı sigara içer, yükü varsa “bila bedel” taşır, toprağını sürer, yaşlıysa sırtına alıp kilometrelerce taşırdı. Nöbetteyse iş değişiyordu ama. Vazife namusttu. İçerdeki adamı bekle demişlerdi. Nöbetinin sabaha rastlayacağını, içerdeki adamın tuvalete gitmek isteyeceğini nereden bilecekti?

“Tuvalete gitmenin yasağı olur mu hemşerim?” sözlerine hiçbir karşılık alamadı. “Müfettişler Müfettişi”ninse sidiği sıkıştırmaya başlamıştı. Hay Allah kahretsindi! Bütün gece o da “Müfettişler Müfettişi”yle uyumuştı da, aklına gelince mi edepsizliğe başlamıştı?

Yeniden avucunun içiyle vurdu kapıya:

“Hemşerim aç kapıyı!”

“Açamam, yasak!”

“Onbaşını, çavuşunu çağırver!”

“Nöbeti bırakamam...”

Kızdı:

“Evladım ben senin gibi er değil, subaylık yaptım. Vazife nedir en az senin kadar bilirim. Aç şu kapıyı da tanışalım hiç olmazsa!”

“Memet” lafı uzatmak niyetinde değildi. Yeniden, “Yasak,” dedi ve oda kapısının önünde dolaşmaya başladı.

“Müfettişler Müfettişi”, İstanbul’da ya da Anadolu şehir ve kasabalarında yutturduğunu “Memet”e söktürememişti. “Memet”ti o be heeey, “Aslan Memet”; daha doğrusu “Memetçik!” İstersen hatta binbaşı, albay, general ol. “Yasak!” dedi mi yasaktı!

Kudret Yanardağ palavrasını “Memet”e söktüremeyince üstelemekten vazgeçerek karyolasına oturdu. Tuhaftır, sidik geçmişe yakın hafıflemişti. Demek ayağa kalkınca zorlatmış, oturunca geçmişti. Umursamadı, yeniden sigarasızlığını düşünmeye başladı. Sigarasızlığının yanında sevgili annesi bile aklına gelmiyordu. Ah şimdi şu delibozuk arabacı şakır şakır gelse,

birkaç paket sigara getirse, nöbetçiyi falan uyutup veriverse paketleri...

“Nerdeee?” diye geçirdi. Nöbetçi uyur muydu hiç? Kabil mi? Uyumazdı ama, sabah da olmuştu işte. Pek pek yarım saat sonra, nöbet değişirken nöbetçi çavuş ya da onbaşısına sesini duyurur, tuvalete de çıkar. “Asker” de olsa, bir sigara uydurmanın yolunu bulurdu. Kudret Yanardağ’dı o be, “Müfettişler Müfettişi”ydi. Başta İstanbul esnafı, Anadolu’nun pek çok işyerlerinde borusunu öttürmüştü!

Çoraplarını giydi, sakalını yokladı. Sakalı hayli uzamıştı! Bir şey değil, zıııt zıııt zıııt eden çift kösele sarı iskarpinleri, rölöve şapkası, kahverengi üzerine beyaz çizgili kostümünün etkisi kaybolacaktı sakalla!

“Aaaaam sen de...” diye söylendi. “Böylesi daha iyi. Sakalım daha da uzasın isterse. Hatta uzaması elbette daha iyi. Kendime, gadre uğramış bir politikacı süsü veririm!”

Bu fikir kafasında birden güneş gibi parladı: Gerçekten de, kendine bundan böyle “mağdur bir politikacı” süsü vermeli, yeni girilen “demokrasi dönemi”ndeki muhalif parti taraftarlarını tavlamalıydı. Cezaevlerinde herkes az çok muhalifti iktidara. Kuraldı bu. İsterse kanlı katil olsun, beş kişiyi öldürmüş bulunsun. Değil mi ki içeriye atılmıştı iktidar tarafından, mesele yoktu. İktidar haksızdı. Üstelik memleketteki iktidara nasıl dış bilendiğini gayet iyi biliyordu. Yeni kurulan muhalif partilerin başındakilere pek değilse de, ilçe, bucak başkanlarıyla adamlarına dış bileniyor, fırsat düştü mü böyleleri içeri atılıyordu.

Ah sigarası olsaydı şimdi!

Muhalif partilerin irili ufaklı taraftarları da hani 930’lardaki Serbest Fırka macerasını unutup başlamışlardı gene ileri geri söylenmeye. Daha çok da içkili lokantalarda, koltuk meyhanelerinde kafaları buldular mı dertleri depreşiyor, başlıyorlardı yıllar yılı dolmuşluklarını yüksek perdeden kusmaya. Derken bir tartışmadır şahlanıyordu. Çokluk karakollarda biten bu tar-

tışmalarda suç muhalefet partilerinden olanlara yükleniyor, bir kulpu bulunarak muhalifler içeri atılıyorlardı.

İşte böyleleri bekliyordu onu pek pek bir ya da iki saat sonra yollanacağı cezaevinde. O da onlar gibi iktidar tarafından gadre uğramış olamaz mıydı? Olabilirdi. Üstelik Osmanlı saltanatına hizmet etmiş bir paşa soyundan da geliyordu. E, bu, sırf bu yeterdi de artardı iktidar tarafından gadre uğramış olmasına!

Heyecanlandı.

Rahmetli dedelerinden, paşa dedelerinden kalanları ellerinden “inkılap” adına almış olanlar, şimdi bir türlü sönmeyen kinlerini bu, bir lokma, bir hırkaya muhtaç torundan alıyorlardı. Öyle ya, zaman zaman, illaki “Partiye gir!” diye dayatmış olabilirlerdi. Girmemişti. Nasıl girebilirdi ecdadının yetiştirilmiş olduğu Âl-i Osman’a büyük hakaret edenlerin partisine? Girmemiş, tekliflerini suratlarına kirli bir paçavra gibi neden fırlatmış olmasındı? Bütün mesele buradan gelebilirdi işte. Gerekirse, “Âl-i Osman gitti, dine paydos dendi, halkın bütün hürriyetlerine sünger çekildi. E canım, herkes göz yumabilir mi bu baştan başa sürüp gelen haksızlıklara? Göz yummadım. Ecdadımın mezarlarında sızlayacak kemikleriyle açıkta kalan dinimizi düşündüm. Cenab-ı Allah kahhar ismiyle kahrederdi. Bundan böyle millet nerde, ben orda!”

Etli kocaman avuçlarını memnunlukla ovuşturarak kalktı, pencereye gitti, dışarıya bakmaya başladı. Bakıyor, görüyor, ama farkına varamıyordu bakıp gördüklerinin. Oysa simitçiler, camiye koşan ya da dönen Müslümanlar gelip geçiyordu. Cebinde parası olsaydı, ısırınca çıtırdayan iki tane susamlı simit alsaydı, bir de tavşan kanı demli çay, peynir bile istemezdi ama, nöbetçi!

Hınçla, “Yasak!” dedi kendi kendine.

Bu, birdenbire kopkoyu muhalif geçindiği iktidar, askerde ona nöbet bile bekletmemişti. Annesinin çabası, bildik gördük tanıdık yardımı, büyükçe illerimizden birinde yapmıştı

askerliğini: Önceleri bölük, sonra tabur, daha sonraları da alay karargâhında yazıcı olarak. Onun için, “nöbetçi”liğin ne demek olduğunu sadece acemilik devresindeki bölük derslerinde şöyle bir öğrenmiş, pratik görmediği için unutuvermişti.

Dışarda nöbet değişecekti. Bunu nöbet yerine talim adımlarıyla gelen manga erlerinin kabara seslerinden anladı ilkin. Sonra sert bir komut:

“Kıt’a duur!”

Evet evet, nöbet değiştiriliyordu. Koştı kapıya. Az bekledi, sonra tam zamanında avucunun içiyle vurdu. Kapı açıldı: Nöbetçi çavuşu!

“Çavuşum, tuvalete gitmek istiyorum.”

Nöbetçi çavuşu, karşısındaki kerli ferli adama sertçe bakmış, sonra da bakışları yumuşamıştı. Boynundaki kravatı, sırtında beyler, beyefendilerin giydiği biçimde urbası, ayaklarında çift kösele sarı pabuçları. Sadece sakalı hafiften uzamıştı ama bu, heybetine hiçbir eksiklik vermiyor, tam tersi, daha da yaşlı ve saygıdeğer gösteriyordu.

“Posta!”

Posta eri koşarak geldi:

“Buyur çavuşum?”

“Beyefendiyi tuvalete götür, getir!”

“Başüstüne çavuşum!”

Tuvalet aynı katın üstünde, dipteydi. Musluklardan birinde elini yüzünü güzelce sabunlayıp yıkadıktan sonra işedi. Şaşılacak şeydi, bir ara iyice sıkıştıran “Namussuz sidik” şimdi geçivermişti gene. Aklına gelince, sanki birisi, sidiğini tutan musluğu çevirivermişti.

Hayli kirlenmiş mendiliyle ellerini yüzünü kurularken posta erine usullacık sordu:

“Cigaran var mıydı evlat?”

Posta eri davrandı. Asker paketinden bir sigara uzattı, kibriti çaktı. Arka arkaya birkaç duman alıp havaya ağız dolusu üfle-

yince kendine daha da gelerek, “Akşam aldırmayı unutmuşum, sabaha kadar cıgarasız kaldım,” dedi.

“Gidip alayım isterseniz?”

Mangırı olsa en azından beş altı paket aldırmaq isterdi ama, yoktu.

Bozmadı:

“Sağ ol. Savcılığa giderken yolda alırım.”

Konuşmalarını dikkatle izlemekte olan yeni nöbetçinin önünden geçip odasına girdi. Nöbetçi kapıyı çekti, dışardan kilitledi. Ne olursa olsun, şu asker sigarası, harmanlığını almış, kafasının daha iyi işlemlerini sağlamıştı. O artık “din ve milleti” uğruna belaya girmiş bir “vatan fedaisi”ydi. Bu “vatan fedaisi” sözünü çocukluğunda çokluk işitmişti. Namık Kemal için kullanıldığını biliyordu. Ama Namık Kemal “vatan fedaisi” payesine onun gibi “Âl-i Osman”dan yana olduğundan varmamıştı ki!

“Adaaam, sen de...” diye geçirdi. “Kim kime, dum duma!”

Dümenine bakacaktı o. Gemisini nasıl yürütürse o türlü davranacak, şu “fani dünya”da “cennetlik canı”nı alın teri dökmek azabından kurtaracaktı.

“Karşısındakiler dinci mi? Ben onlardan çok dinci; padişahçı mı? Ben onlardan padişahçı; muhalefet partisinden mi? Haaydi ben de muhalif. İktidar partililer, hele memur takımı bir kıyıya çekip bütün bunların nedenini mi sordular? Babam, dedem öldülerse yalanı da birlikte götürmediler ya! Mahsus öyle görünüyorum, akıllarının dibini öğreneyim diye der çıkarım...”

Pencerenin önünde Kel Mıstık’ın arabası şakırtılarla gelip durmasaydı daha da düşünecekti. Politikanın böylesine canı kurbandı. Yere kim kaldırır atarsa atсын, insan hacıyatmaz gibi her seferinde hop, ayaktaıydı.

Elinin bir hareketiyle düşüncelerini gerilere itti. Şu andaki politikası arabacı Kel Mıstık’ın ne için geldiğini öğrenip ona göre davranmaktı ki, hoşuna gitmeye başlamıştı bu adam. Ne

candan bağılılıktı bu? Ama gayet iyi biliyordu onu. Mutlaka kendisinden bir çıkarı vardı. Yoksa ne diye geçen sefer, bu sefer böylesine yakınlık gösterecekti?

“Geçen sefer anlıyorum ama, bu sefer niye? Üstelik ağır ithamlarla tutukluyum!”

İçinden çıkamadı. Çıkamayınca da gene bir “Adaaam sen de!” davranışı yaptı eliyle. “Bakayım, belki de cigara getirmişti!”

Pencereye gitti, tam da zamanında gitmişti. Mıstık arabadan atlamış, bulunduğu odanın pencerelerine bakınıyordu. Görünce selamlayıp elindeki üç paket Yenice sigarasını gösterdi. “Müfettişler Müfettişi” çok sevindi buna. Kahvaltılık bir şeyler getirse bu kadar sevinemeyecekti. “Nöbetçiye götür, bana vermelerini söyle...” demek isteyen işaretler yaptı. Anasının gözü Kel Mıstık anlamış, koşmuştu. Az sonra kapıda bir çekişmedir başladı. Kel Mıstık bin dereden bir su getiriyor, nöbetçiye Nuh diyor, peygamber demiyordu. Çekişme sürüp giderken posta eri koşup gelmiş olacaktı. Sigaraları onun aldığı anlaşılıyordu. Nöbetçiyle de bir iki çekiştikten sonra komutanın gelmesini beklemeye karar verdiler.

Güneş doğmuş, dünya iyice aydınlanmıştı.

Çok geçmeden gelen teğmen, üç paket sigarasıyla kibritini verdi, kahvaltı yapıp yapmadığını sordu. Bir iki nazlandıysa da, teğmen posta erine para vererek, çay söylemesini, kaşar peyniriyle ekmek ya da simit almasını söyledi. Sonra da dostça:

“E, nasılsınız bakalım? Yerinizi yadırgadınız mı?”

“Müfettişler Müfettişi”, uzarsa ona daha çok yakışacağını belli eden sakallı yüzüyle, hafifçe güldü:

“Gayet rahat yattım. Yalnız...”

Teğmen meraklandı:

“Yalnız?”

“Şikâyet gibi olmasın ama, gece beni tuvalete bırakmadılar. Fena sıkıştım. E, malum, askerlik. Sonra nöbetçilik boru değil tabii. Mamafih suç bende. Nöbet değişirken çavuşa rica-

da bulunmalıydım. Bir de, cigaram bitiverdi... Düşünün, bu hepsinden berbat. İnsan sıkışırsa oturur, yatar, kendini zorlar. Cıgarasızlık ya, öyle mi?”

“Haklısınız. Dün geç vakit savcıyla karşılaştım, buradan ayrıldıktan sonra. Davetten geliyormuş, ayaküstü sizden bahsettik bir nebze...”

“Müfettişler Müfettişi” heyecanlandı:

“Benden ha?”

“Evet. Durumunuzu sordum, dolaşan söylentiler çeşitli, dedi. Ondan önceki savcı zamanında bir ihbar üzerine gıyabi tevkif kararı almışlar. Tevkifinizin sebebi bu...”

“İçeri atacaklar mı dersiniz?”

“Bilmiyorum. Biz birazdan adliyeye yollarız. Üst yani malum ya, savcılığın işi...”

“Doğru.”

“Bu sizin meselenin esası ne? İftira mı?”

Birden kafasında şimşek çaktı:

“Hiç şüpheniz olmasın,” dedi. “Mürteci bir yobazın azizliği.”

“Tahmin etmiştim. Ne işle meşguldünüz?”

“Efendim, Cağaloğlu’ndaki büyük işhanlarından birinde yazıhanem vardı. İki gazete çıkarıyordum. Belki rastlamışsınızdır. Biri **Esnafın Sesi**, öteki **İş ve İşçi Haberleri!**”

Genç teğmen duymamıştı ama bozmamak için:

“Güzel,” dedi. “Peki?”

“Efendim bizim esnafın çoğu gericidir. Dikkat ediyor-sunuzdur. Demokrasi modası çıkmalı beri, muhalif partileri hemencecik dolduranlar tüccar ve esnaf takımı. Hatta buna işçileri de katabilirsiniz. 930’lardaki Serbest Fırka macerasını unutmuş gözüküyorlar. Kubilay katilleri gene kımıldamaya başladı...”

Genç teğmeni tavladığını anlıyordu. Ya da ona öyle gelmişti. Ateşe devam etti:

“Maksatları ne? Besbelli: Fırsat bulsalar yıkılmış, yerle bir edilmiş Âl-i Osman’ı ayağa kaldırıp milletin başına bela etmek!”

Birden sustu. Karşısındakinin politik kişiliğini bilmiyordu. Teğmendi, orduya bağlıydı ama gene de fazla ileri gitmemeli, tadında bırakmalıydı.

“Hakkımda fesat çeviren zat böyle biriydi işte. Mesele de nedir bilir misiniz? Halk çıkarına, halktan yana olarak gazetem yazı heyetiyle birlikte bu tip müesseseler nezdinde yaptığım ani baskınlardan aldığım ilhamla onları gazetemde teşhir etmemdir. Yalan yazdımsa aç hakkımda dava! Hayır. Adaletin karşısına çıkamaz. Gözleri kamaşır adaletin ışığından. Madem yalan yazıyorum, aç davayı, imanımı gevret değil mi efendim?”

“Demek sebep bu? Savcı da bir ihbar demişti...”

“Kim tarafından ihbar edildiğimi bilsem, sebebini de olanca netliğiyle açıklayabilirdim. Mamafih anlaşılacak elbette mahkeme huzuruna çıktığımız zaman...”

Çaylarla simitler gelmişti. Kaşar peyniriyle yediler. Sonra kısa bir veda, arabacı Kel Mıstık’ın arabasıyla adliyeye yollanıldı. Jandarmalardan teslim alan savcı, bu şehre tayin edileli beri çeşitli hikâyelerini duyup meraklandığı adamı karşısında bulunca, hiç şaşmadı. Demek buydu o? Anlatıldığına göre, tavır ve hareketleriyle büyük bir memurmuşçasına davranıyor, karşısındakileri etkisi altına alıyormuş. Ama işin bu yanı onu ilgilendirmezdi. Gıyabi tevkif kararı alınmış bir insanın durumunu ancak sorgu hâkimiyle, sonradan işe el koyacak mahkeme tayin ederdi. Görünüşe göre heybetli bir adamdı. Gene söylendiğine bakılırsa Ankara’dan bile yollanmıştı ama, laftı bu. Öyle olsa gerekli yerlerden kendisine, daha doğrusu makamına gerekli bilgi gelirdi.

Savcı üzerinde fazla durmadı, evrakını tamamlayıp cezaevine yollanması için jandarmaya teslim etti.

“Müfettişler Müfettişi”, adliyenin alt katındaki jandarma nezarethanesine olanca heybetiyle girdi. Gayet iyi biliyordu ki burada, bugünkü muhakemeleri için getirilmiş tutuklular vardı.

Enikonu gideceği cezaevi buradan başladığına göre, kendini buradakilere saydırmalıydı ilkin.

“Allah kurtarsın,” dedi.

Yan yatmış, duvar dibine çömelmiş ya da sırada oturanlar “Allah kurtarsın!” diyen adama baktılar. Bakınca da ellerinde olmayarak ayağa fırladılar. Kimdi bu? Savcı yardımcısı, savcı değil de başsavcı mıydı acaba? Hafifçe sakallı yüzü olmasa da “Ağır ceza reisiyim ben...” dese hemencik herkes inanacaktı.

“Sağ ol!”

“Sağ ol bey...”

“...”

“...”

Sırada oturanlar yer verdiler ama, kimdi? Neciydi? Burada ne işi vardı? O, “Rahatsız olmayın,” dedi. “Kader, kısmet, alın yazısı... Ne derseniz deyin. Bütün mesele, felaketlerden gereken ibret dersini almak, alabilmekte!”

Cebinden, sabahleyin Kel Mıstık’ın getirdiği Yenice paketini çıkarıp dağıttı. Paket bitmişti. Davrananlar olduysa da, “Zahmet etmeyin kardeşlerim,” diye yenisini çıkardı. “Müslüman malı ortaktır...”

Herkes birbirine soran gözlerle bakıyor, adamın kimliği üzerindeki kuşkularını gidermeye çalışıyorlardı.

Çakılmak istenen kibrit ya da çakmakları da engelledikten sonra kibritini çıkarıp oradakilerin sigaralarını yaktı, kendinin-kini en sonra.

“Buyur bey, beyefendi şöyle buyur!”

Sıradan kalkmış genç adamın ikram ettiği yere gitti, oturmadan önce, “Sen henüz çok gençsin delikanlı,” dedi. “Bununla birlikte, benim yaşıma geldiğin zaman yer verenlerin çok olsun!”

İki hırsız, bir yankesici, bir katil, bir güneşe karşı işlemiş yani baştakilere sövüp saymaktan zanlı, iki de çocuk çevresini alıvermişti. O, çevresini alanların önemle dikilmiş bakışlarından memnun, kendine poz veriyor, verdiği pozda da “çok önemli adam” kanısını yaratmaya çalışıyordu. Gerçekten de, oradaki

beş büyük, iki de küçüğün nazarında hemencik kazanıvermişti bu payeyi. Kazanıvermişti ama, gene de kimdi? Neydi? Neciydi? Tutuklu mu?

Bunu en uygun şekilde cevaplayıp çevresindekileri işine en gelecek biçimde kazanmak için sotasını bekliyordu. Beklediği sota gelsin ya da gelmesin, o yaratırdı bu sotayı. Nitekim yarattı da:

“E,” dedi çevresindekilere, “siz de bana Allah kurtarsın desenize!”

Şimdi anlaşılmıştı işte. Vehbi’nin kerrakesi. Demek bu da kendileri gibi herhangi bir suçla zanlıydı? Önce çocuklar, sonra hırsızlarla yankesiciler çekildi. Yalnız uzunca boylu, sıırım gibi biri olan, kasaba kılıklı bir adam yanında kaldı. Karşısında diki-liyordu, sıraya yanına ilişti:

“Demek siz de bizim gibi güneşe karşı işediniz bey?” dedi.

Konuşması bir hayli köylü, ama bakışından içtenlik dökülen, kırklık biriydi ki, saçları yarı yarıya ağarmıştı,

“Müfettişler Müfettişi” adamın sırtındaki urbanın kumaşından, parmaklarındaki okkalı yüzüklerden, içtiği sigaradan anlamıştı ki herif ya büyük bir çiftçi ya da çok zengin bir mirasyiyici.

Güldü:

“Güneşe karşı işediğimi nerden anladın hemşerim?”

Adam da güldü:

“Kalıbına kıyafetine baktım da herhalde dedim kendimce, adam vurmaktan içeri düşmemiştir. Sonraa... Hırsızlık, yankesicilik, uğursuzluk sürsen bulaşmaz. E? başka ne kalıyor?”

“Sen güneşe karşı mı işedin?”

“Ne sayarsan say.”

“Nasıl oldu?”

Adam zaten anlatmak için bahane arıyordu, sıraya oturdular.

“Ben esas buralı değilim, buranın yakın kasabasından. Az buçuk tarlamız, çiftimiz çubuğumuz var. Kasabamızda da hatırımız sayılır az buçuk. Neymiş, yeni partiye taraftar olmuş ve de girmişim. Suç mu Allahını seversen beyim?”

Anlamıştı.

“Ne münasebet?” dedi. “Suç olur mu? Demokrasi bu. Sen sensin, ben ben. Öyle değil mi?”

Adam az daha sokuldu:

“Hay ağzını öpeyim. Hem Demirkıratlığı icat ediyorlar hem de... Milletnen oyun mu oynuyunuz, dedim. Derken iktidar partilililernen veryansın. Ben onlara, onlar bana. Bana Serbest Fırka’yı unutma diyorlar. Devir o devir değil, sayıynan kendinize gelin, dedim. E, rakı, şişede durduğu gibi durmuyor ki. İşlerinde bir kıranta var, en azgınları o! Dedi ki: Fırkanızı başınıza geçireceğiz, dedi. Ben de bok yemişsiniz, dedim. Vay sen bize, bizim partimize bok yemişsiniz dedin, dediler. İş döndü dolaştı karakola intikal etti. Benim şahidim şuhudum yok. Onlar kalabalık. Zabıt tutulurken komiser de onlardan yana malum a? İktidar onlarda. Alladılar, pulladılar zaptı benim aleyhime düzenlettiler. Benim de tepem büsbütün attı...”

Bir ara heyecanlı bir kadın sesi işitildi:

“Enişte!”

Ses arkalarındaki parmaklıkların ordan gelmişti. Döndüler. Adam, “Benim baldız,” dedi.

Parmaklığa koştu.

Müfettişler Müfettişi, adamın gittiği yana şöyle bir baktı ama sarsılması da bir oldu. Ne iri, ne içleri kapkara ateş dolu gözlerdi onlar öyle. Az sonra yeniden döndü, baktı. Kadın da ona bakıyordu. Balık etinden az daha ince, pek öyle ahım şahım güzel değil, lakin bakışlarındaki çekicilik insanı kendisiyle meşgul etmeye yetecek kertedeydi. Bakışlarından sade zekâ akıyor, tuhaf bir delicilik, sanki baktığı kişinin kimliği üzerine sorular soruyordu. Nitekim ablasının kocası olan eniştesine, “O adam kim?” diye sordu.

Eniştenin baldızda oldubitti gözü vardı. Kıskanarak, “Beyfendinin biri,” diye geçiştirmek istedi.

Ama genç kadın geçişivereceklerden değildi:

“Nasıl beyefendi?”

“Sana ne kız?”

“Suçu ne?”

“Bakıyorum gözüne kestirmişe benziyorsun?”

“Amaaan... Suçu ne diyorum!”

“Bilmiyorum anam, ne bileyim? Yeni getirdiler!”

“İnsan sormaz mı?”

“Sormadım ama, benim gibi, güneşe karşı işemekten herhalde...”

“Hıı... Hangi partidenmiş?”

“Onu da bilmiyorum. Sen şimdi dediğimi dinle, avukatı gör, para isterse yanından ver. Eniştem başka şahit bulamamış, de... Dinliyor musun?”

Gözleri “Müfettişler Müfettişi”nde, “Dinliyorum,” dedi.

“Para isterse ver, sonra evde ablandan alırsın.”

“Bizim partiye girsin o, söyle!”

“Söyleyeyim mi? Ne deyim?”

“Benim baldız, bizim partiye girsin diyor de!”

Enişte uzun uzun güldü:

“Deli soyka...”

“De ama unutma ha!”

“Derim derim... Hadi sen git şimdi, dediklerimi de unutma: Avukat, para isterse ver!”

Baldızın gözü “Müfettişler Müfettişi”nde kalmıştı. Enişte tekrardan gelip sıranın kıyasına ilişti:

“Benim baldız,” dedi. “Çok aklevvel, ağzında dili dönen, cerbezeli bir avrattır. Senden ötürü hangi partiden diye sordu...”

“Müfettişler Müfettişi” yutkundu. Bir zamanlar tıpkı bunun gibi bakan, gülen, içe akan yeni bir Sema mıydı yoksa?

“Ne cevap verdin?”

“Bilmiyorum, dedim. Bizim partiden değilse söyle yazılsın, dedi. Öyle beribenzer kimseleri beğenmez. Sana şuracıkta kanı mı kaynadı nedir?”

Kefeki bağlamış dişleriyle keleş keleş, ama içtenlikle güldü. Müfettişler Müfettişi'ye hiç de yadırgamadı kadının bu şıpsev-diliğini. Daha çok da kadınlar üzerindeki etkisini gayet iyi bili-yordu. Ama henüz ayağının tozuyla girdiği şu jandarma nezaret-hanesinde, dikkatini ilk çektiği kadına hemen kanca mı atacaktı?

Enişteyse sanki kadını gözüne sokmaya çalışırcasına çaba gösteriyor, sorduğu sormadığı şeyleri veryansın ediyordu:

“Bir eri vardı zavallının, senin kadar babayığit değilse de seni andırırdı azbuçuk. Motora meraklıydı, motosiklete. Bir gün buraya geliyor. Çarşı içindeki büyük içkili lokantayı bilmem bilir misin? Orda kafayı çek ha çek ediyor. Geç vakit zil zurna çıkıyor lokantadan, atlıyor motosikletine. Şehrin içinden yıldırım gibi geçtiğini görenler, “Eyyvah!” diyorlar, “bu gidiş ölüm gidişi!”

Müfettişler Müfettişi birden meraklanmıştı:

“Sonra?”

“Sonrası sağlığın, üstümüzden irak... Bizim kasabaya gider-ken yol dağlardan geçer. Uçurumlar minare boyundan ziyade. Demek o kafayla virajı dönüyüm derken...”

İçini çekti. Yenice sigara paketini çıkarıp uzattı. Yaktılar. Motosikletiyle uçuruma yuvarlanan adamın ölümüne saygı gös-terircesine bir süre sustular.

“Sonra?” dedi, neden sonra Müfettişler Müfettişi.

“Sonra beyime deyim, bizim baldız deli oldu, dağlara düştü Allah vermeye. Yemeden içmeden kesildi, sarardı soldu, zayıf-ladı ki görenler mezardan çıkmış bellerlerdi. Öyle zayıfladı. E, öldürmeyen Allah öldürmez. Gün geldi kendi kendine türkü çıgırıp ağlamaya başladı. Tenhalarda menhalarda ağlar oldu. Bilenler, bırakın dediler, ağlasın. Ağlayınca zehrini dışarı atar-mış. Atamazsa korkun dedilerdi. Aylarca kendi kendine dolandı, söyledi, ağladı. Kasabada bir Hafız Zarife vardır bizim; iyi hoca-dır. O yanına aldı. Okurken üflerken, okurken üflerken kadını kendine getirdi. Bu sefer de Hafız Zarife'den ayrılmaz. Duyduk ki onun tarikatına girmiş. Eh, tarikat, avrat kısmına da tarikat

yakışır. Din iman, Allah kitap ehli olsun da oyalansın dedik. Oyalandı da. Sonunda Demirkıratı, partiler martiler. Hafız Zarife bacıyla yazıldılar bizim partinin kadınlar koluna. Şimdi orda. Lakin bir konuşur, bir konuşur...”

Öğleye doğru muhakemesi bitenlerle yeniden tevkif edilenleri kelepçeleyip jandarma muhafazasında cezaevine sevk ederlerken, Müfettişler Müfettişi ile Kemal Ağa için özel taksi geldi. Çiftçi Kemal Ağa, güneşe karşı işemiş olmasına karşın her zaman taksiyle gider gelirdi adliyeye.

5

Taksi, cezaevi kapısı önünde durdu.

İki jandarma geç kalmış bir telaşla tüfekleriyle arabadan inerlerken, Kemal Ağa taksi parasına davrandı. Müfettişler Müfettişi, sanki parası varmış gibi, pantolonunun arka cebine el attı:

“Rica ederim, müsaade edin!”

Kemal Ağa, “Dur,” diye elini itti. “Sen misafırsın. Ben haftada en az birkaç sefer gider gelirim... Bırak!”

Dört bin beş yüz dönümlük toprağını her yıl yarıcı, üçte bircilerle çalıştırıp dünyanın parasını kazanan böyle zengin bir ağanın yanında değil taksi parasını ödemek, cüzdana el atmak bile hakaret sayılabilirdi ama, bu, öyle rasgele, sıradan biri değil, kalıbı kıyafeti yerinde, beyler beyefendiler beyefendisiydi. Onun için hakaret saymadı.

“Haydi, buyurun...”

“Buyurun.”

“Siz buyurun, rica ederim...”

Çaresiz, Müfettişler Müfettişi önden indi. Kemal Ağa arkasından. Sonra jandarmalarla birlikte cezaevinden içeri girdiler. İç kapı gardiyanı, en önden yürüyen kerli ferli Müfettişler Müfettişi’ni cezaevleri müfettişi, ağır ceza reisi, başsavcı ya da

milletvekili falan sanarak ayağa fırladı. Fırladı ya, ne o? Adam büyük bir amir gibi yüksekte bakıp iri laflar edeceğine bir kıyıya çekilmişti. Jandarmalardan biri kulağına eğilip, kerli ferli zatın da tutuklu olduğunu söyleyince, elinde olmayarak güldü kapı gardiyanı:

“Demek sizin de üstünüzü başınızı arayacağız?”

Müfettişler Müfettişi, “Âdet neyse, şüphesiz!” dedi.

Kollarını havaya kaldırdı. Kapı gardiyanı daha önce şöyle bir aradığı Kemal Ağa gibi onu da yoklayıp, “Suçunuz ne?” dedi.

Müfettişler Müfettişi kısa kesti:

“İftira!”

“Eh, olur. Allah kurtarsın...”

Güneşin altında arı kovanı gibi uğuldayan cezaevi avlusunu geçip dik bir merdivenle idareye çıktılar. Merdivenin basamakları basıldıkça gıcır gıcır ediyordu. Bu, ona, geçen gelişindeki “mail-i inhidam”* vilayet konağını hatırlatmıştı.

“Efendim,” dedi Kemal Ağa’ya, “biz adam olmayız. Bakın şu merdivenin rezaletine. İnim inim iniyor.”

Kemal Ağa başını salladı:

“Devirden, devrandan şikâyet ediyor beyim.”

“Niye?”

“Niye olacak? Bir devrin behrinde Sultan Hamit’in bilmem hangi paşası burada valiymen bu binayı cennetlik canı için özene bezene yaptırmış derler büyükler. Eh, dünya... Kim kazana kim yiye...”

Tahtaları paslı çivilerden laçka, basıldıkça merdiven gibi gıcırdayıp inleyen sofayı geçtiler. Sağdaki bir odaya girdiler. Cezaevi kâtibi burada oturuyordu. Uzun boylu, kupkuru, sinir bir şeydi. Başını adeta hınçla eğdiği defterden mahsustan kaldırmıyormuş gibi, odaya girenlere bir süre bakmadı. Neden sonra gene bakmadan, “Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

Karşılık beklemeden de gözlerini defterden kaldırdı. Kaldırmasıyla birlikte ayağa fırlaması bir oldu. Tanıdı

Müfettişler Müfettişi'ni. Geçen gelişinde vilayete girerken görmüş, kalıbına kıyafetine hayran olmuş, İstanbul'da, Boğaz'daki bir otelde tutuklandığını, suç yerine yollanacağını okuduğu zaman da başından aşağı kaynar sular dökülmüştü adeta.

Böyle bir insan nasıl tutuklanır? Kaldı ki adamı mahsustan tutuklayıp cezaevine maksatlı soktukları da şehirde çalkalanıp duruyordu. Kâtibin bunda zerrece kuşkusu yoktu. Boy, pos, kalıp kıyafetiyle “büyük adam”dan başkası olamayacak bir insan kişiliği her hâlden belliydi.

Dehşetli bir heyecan içinde iskemle ikram etti:

“Buyurun beyefendi, şöyle buyurun!”

Müfettişler Müfettişi geçip oturmadan önce, büyük çiftçi Kemal Ağa'ya baktı. Onun önünde geçiverip oturmak hoş kaçmayacaktı. Baldızı üzerine umuda kapılmasaydı vız gelir tırıs giderdi ama, baldız hanım birden umutlar vermiş, zihnini doldurmuştu. Kocasını ölmüş. Herhalde kocasından bir hayli toprak kalmış olacaktı. Sakın kader ağlarını örmeye başlamıştı da, kısmetine hiç ummadığı düşünemeyeceği bir şeyler mi düşecekti?

Cezaevi kâtibiye, “beyefendi”nin büyük çiftçi Kemal Ağa'ya ne maksatla baktığını anlamıştı. Koştı, karşıdaki iskemleyi kaptı, getirdi Kemal Ağa'ya ikram etti:

“Buyur ağabey, şöyle buyurun!”

Oturdular.

“Çay? Kahve?”

Artık Kemal Ağa memal ağa, mesleğini kullanacağı tam yerine düşmüştü. Deminden beri maiyet olmuş, pısırklaşmış gibi bir huzursuzluk duymaya başlamıştı. Kırılan kırıldığı yerde kalsındı:

“Eh, bir yorgunluk kahvesi fena olmaz...”

Cezaevi kâtibi heyecandan adeta titriyordu:

“Nasıl içersiniz kahveyi efendim?”

“Sadeye yakın, çok az şekerli!”

“Sizinki sade değil mi?”

Kemal Ağa güldü:

“Bunca zamandır belleyemedin gitti bre herif...”

Kâtip fırlayıp odadan çıktı. Kahveleri bizzat söyleyecekti.

Kemal Ağa’nınsa, gözü Müfettişler Müfettişi’ne fena takılmıştı. Helal olsundu. Amirlik tam da yakışıyordu hani. Kendini tutamadı:

“Seni içeri atanların Allah belasını versin!” dedi.

Yenice paketini çıkaran Müfettişler Müfettişi:

“Abdülhamit, koca Namık Kemal’i içeri atmıştı...”

Kemal Ağa tek laf etmeden başını dertli dertli salladı. Evet Namık Kemal diye bir ad işitmişti ama, bu Namık Kemal’in kim, ne, niçin padişah tarafından içeri atıldığını doğrucası iyi bilmiyordu. Onu padişah, yani devlet hapse atmıştı. Şunu da, kendisini de aynı değilse bile gene “devlet” içeri atmıştı ya! Demek oluyordu ki onlar da birer Namık Kemal’dir.

“Bu dünya Sultan Hamit’e kalmadığı gibi bunlara da kalmaz!”

Kalır ya da kalmaz, önemli olan baldızdı baldız!

“Doğru,” diye mırıldandı.

Kemal Ağa coştı:

“Gün gelecek, bizimkiler iktidara geçecek, hapishaneleri tek-mil boşaltacağız. Bizim yeni il başkanını dinleseniz... O da zatınız gibi kalıplı. Lakin siz başkasınız tabii. Sizin başka olduğunuz şurdan belli, benim baldız öyle her önüne gelen erkeğe metelik vermez!”

Üzerinde durmaz göründü. Bu işler asla aceleye gelmezdi. Arap’ın dediği gibi şuvey şuvey, yani yavaş yavaş! Fakat ne gözler vardı kadında ya! Yuvalarında kapkara iki cıva yuvarlağı gibi oynuyor, oynarken de zekâ şimşekleri çaktırıyordu adeta. Bir de kendi “kenef karısı”nı hatırladı, yüzü buruştu. Pis bir koku alırmışçasına tiksinti ifadesine büründü yüzü.

Cezaevi kâtibi kahveleri sarı kahveci terazisiyle alıp gelmişti. Garsonmuşçasına herkesin fincanını önüne koydu, sigara pake-tini çıkardıysa da çekindi uzatmaya:

“Benim Birinci’ye iltifat buyurulur mu bilmem?”

“Buradan yakalım!” dedi Kemal Ağa.

Müfettişler Müfettişi bu kez davranmadı. Büyük çiftçinin huyunu kavrayıvermişti. Böyleleri, değer verip itibar ettikleri kimselere ikramdan özel bir haz duyarlardı. Hatta tuhaf bir kadınsal duyu, emredilmekten, azarlanmaktan da zevk alırlardı.

Kemal Ağa’nın paketinden bir Yenice aldı, çakıverdiği çak-maktan da yaktı. Zihni çok önemli şeylerle meşgulmüşçesine dalgın görünüyor, kahvesini içer, sigarasını tellendirirken onlara bakmıyordu. Kahveler içildikten sonra kâtip, “İsm-i âliniz?” diye sordu. Müfettişler Müfettişi usulen cezaevi kayıt defterine işleyeceğini anlamıştı:

“İsmim... Evrakımda yazıyor ama, şey... Kudret, Kudret Yanardağ!”

Büyük çiftçi mest olmuştu beyefendinin adı, daha çok da soya-dından. Bu kalıp, bu kıyafetin adı soyadı böyle olurdu işte. Hani şunu kandırıp kasabalarına götürse, partilerine yazdırsa, tabii o arada baldızla da... Karının kocasından kalma üç bin dönüm toprağı vardı. Evlenseler. Sonra da parti çalışmalarına katılsa karı koca, derken çalımına gelip seçilirse, meclise bir girseydi!

“Beyefendi”ye dalıp gitmişti. Kâtibin sorularına ağır ağır karşılıklar verirken onu, o sıska kâtibi adeta eziyordu. Kâtipse memnundu ezilmekten. Kocaman deftere cızır cızır yazarken kırıtıyor gibiydi. Allah vere de ilk muhakemede tahliye etme-selerdi. Etmezler de birkaç ay yatarsa çalardı bu adamı. Hani şimdi daha iyi anlıyordu, baldızı iliklerine kadar kadındı. Ölen kocasını da böyle, bakla kır atıyla kasaba çarşısından geçerken görmüş, vurulmuştu. Onun acısını ancak bu dindirebilirdi. Gerçi bir gece çiftlikte, karısının doğum yaptığı sıra yatağına kaymış, şurasını burasını okşarken kadın uyanmış, “Bağırırım!”

demişti ya, ne çıkardı? Bağırmaııştı. Bağırmaıınca üstele-
memiş, ondan sonra da el sürmemişti. Aralarında gelip geçen
bundan ibaretti.

“Yatağınız var mı efendim?”

Müfettişler Müfettişi, “Yoo,” dedi.

Kemal Ağa:

“Yatak, yorgan, yiyecek, içecek... Malum, hepsi var şükür!”

“Tabii sizin koğuşta kalacak?”

“Tabii tabii...”

“Herhangi bir şeye ihtiyacınız olursa, bendeniz emrinize
amadeyim!”

“Esağfurullah” falan demeye lüzum görmedi.

Tam tersi:

“Bir şey lazım olursa haber gönderirim!”

Buysa kâtibi çok sevindirdi. Şehirde adı çalkalanan dev-
let tarafından Müfettişler Müfettişi olarak hileyle yollanan
bir adamla burun buruna oturuyordu. Akşam Adliye, Tapu-
Kadastro, Nüfus’ta çalışan arkadaşlarını meyhanede bulacak,
hayranlıkla sözünü ettikleri adamla karşılıklı oturup konu-
tuğundan, ona kahve getirdiğinden bahsedecek, arkadaşlarının
belki de kıskançlığını şahlandıracaktı. Cezaevi müdürü izindeydi
nasıl olsa. İzinden dönmesine vardı daha bir hafta. O zama-
na kadar adamla iyice içli dışlı olur, gözüne girerdi ki, şayet
Ankara’dan ili teftiş için gönderildiyse, zamanı gelince kâtibin
daha başka, daha önemli bir işe kayırılmasında önayak olabilirdi.

Müfettişler Müfettişi sıkılmış gibi birden ayağa kalktı:

“İşim bitti herhalde...”

“Bitti efendim,” diye öne düştü kâtip. “Koğuşa gidelim,
istirahat buyurun...”

Cezaevi avlusunun uğultulu kalabalığından geçerlerken tam
bir “Teftiş Heyeti” oluvermişlerdi. Kâtip, önünde kavuşuk
elleriyle alabildiğine saygılı sol önden gidiyordu. Çiftçi Kemal
Ağa sağ geriden. Onların bu hâlini gören tutuklularsa yanlara

açılıyor, yol veriyor, birbirlerine kaşları gözleriyle kim olduğunu soruyorlardı. Hiç kimsenin bir şey bildiği yoktu. Kâtibin o biçim bir saygıyla yan yan yürüyüşüne bakılırsa “herif” irilerden de iri bir “kodaman”dı ama, ne kodaman? Hâkim mi? Cezaevleri umum müfettişi mi? Yoksa...

Para çalmadan on yıla hükümlü açığöz bir İstanbullu, çiftçi Kemal Ağa’yı kolundan tutarak, kim olduğunu sordu.

Kemal Ağa “Şimdi sırası mı?” demek isteyerek kolunu hırsla çekmiş, bütün bunları görenler üstelemekten kaçınmışlardı.

Kâtip, “İşte koğuşunuz beyefendi!” diye, harap bir tahta merdivenle çıkılan “Hatırlılar Koğuşu”nu işaret etti. Sonra gene önden koşarak merdiveni bir hamlede çıktı, koğuş kapısında durdu, içeriye seslendi:

“Heey, n’oluyor? Ahır mı burası koğuş mu?”

İki meydancı güreşiyorlardı. Kâtibin sesiyle kendilerine gelecek suçlu suçlu ayrıldılar. Bu sırada başgardıyanla iki gardıyan da seğırtip gelmişlerdi. Başgardıyan öğle yemeğinden sonra basan rehaveti gidermek için odasında uyurken gardıyanlar “bir kodamanın geldiğini” haber vererek uyandırmışlardı. Orta boylu, sıkı bir adamdı. Kendisi oradayken, kâtibin tutuklulara çıkışmasına içerlemişti.

“Ne o Hikmet Efendi?” dedi kâtibe. “Bakıyorum gene koğuşlara inmişsiniz?”

Bundan önce hayli becelleşmişlerdi kâtibin koğuşa inip inmesi üzerine. Kâtibin görevi kalemdeydi. Başgardıyanınsa cezaevinin her yerinde. Bir kâtip asla koğuşlara inemez, mahkûmlara bağırıp çağıramazdı. Koğuşların amiri başgardıyandı!

“İtler gibi boğuşuyorlar,” dedi kâtip.

Oldubitti sinirlenip durduğu kâtibi bam telinden yakalamanın verdiği fırsattan faydalanmak hem de şu kelle kulak yerinde zatın önünde fiyakasını bozmak için, “İtler gibi mi?” diye sordu. “İnsanlar insan gibi boğuşur, itler de it gibi. İnsanlara it diyemezsiniz. Buyurun, vazifenizin başına!”

Kâtip fena yakalanmış, kerli ferli zatın önünde piyasası adamakıllı bozulmuştu.

“Beni kovuyor musun?”

Başgardiyan bir an Müfettişler Müfettişi’yle göz göze geldi. Adamın sempatiyle baktığını görünce gururu arttı. Demek görevini yapmış, taşı gediğine koymuştu. Bu adamın kim, ne, neci olabileceğini o anda düşünmedi bile. Bütün mesele, burnunun kılından yakaladığı kâtibin yuvasını iyice yapmaktı.

“Seni kovmak değil, kolundan tutup atmam lazım aslında ama, neyse...”

Ok yaydan fırlamıştı. Kâtip de salıverdi keçenin dört ucunu:

“Maşallah! Bakıyorum, mahkûmlarla konuşur gibi konuşuyorsun?”

Elleri arkasında, üstüne yürüdü:

“Fazla konuşma, bas git vazifenin başına, bir daha da girme hapisane içine, marş!”

“Ben bugüne bugün Müdür Bey’i temsil ediyorum..”

“Kim vermiş sana o yetkiyi?”

“Git, infaz savcısına sor.”

“Lüzum yok!”

Sırtını dönüverdi. Sinirli kâtibin eli ayağı çözülmüşçesine, öfkeden tiril tiril titriyordu. Şu anda yanında tabancası olsa çekip vurabilirdi. Tabancası yoksa, eli, kolu tutuyordu, yumruk ya da hiç olmazsa tokat atabilirdi ama, gözü kesmedi. Başgardiyan dehşetli güçlü bir adamdı. İş tokat ya da yumruk atmaya kalırsa kâtip kaybedeceğini biliyordu. Velhasıl bir çuval incir berbat olmuştu.

“Peki,” diye hırsla döndü, “peki. Görüşürüz.”

Başgardiyan karşılık vermedi. Kâtipse üç beş adım uzaklaştıktan sonra hırslı hırslı durdu:

“Bana bak,” dedi. “Bundan sonra sen de idareye çıkmayacaksın!”

Başgardiyanın esmer yüzü adeta morardı.

“Ben bu cezaevinde istediğim her yere, hiç kimseye danışmadan girer çıkarım ama, sen giremezsin. Ben başgardıyanım, sense kâtip!”

“Bana hakaret mi ediyorsun yani?”

“Hayır, bilgi veriyorum.”

“Senin vereceğin bilgiye ihtiyacım yok!”

“Olmasa, hapishane içine girmezsin. Vazifenin neden ibaret olduğunu bilmiyorsun daha!”

Kâtip gene alta düşmüştü. Daha fazla uzatsa boyuna kaybedeceğini anlamıştı. Kahrolarak, yıkılırcasına çekti gitti.

Sinirlerine hâkim başgardıyansa, Müfettişler Müfettişi’ne döndü:

“Genç, toy, cahil,” dedi. “Cezaevine, sustalıyı, esrarı, afyonu sokan budur desem, daha kafam kızarsa bir tertip... Ama Allah göstermesin, o vicdansızlığı düşmanıma bile yapmam. Dedim ya, çocuk. İki buçuk kitap okumayan kendilerini olmuş bitmiş belliyorlar!”

Ve kısa keserek, kâtibi sanki birden unuttu:

“Siz yeni mi geldiniz?”

“Evet,” dedi Müfettişler Müfettişi.

“Haa, şu, anladım. (Az sokuldu, sesini alçaltarak) İstanbul’da, Boğaz’da tevkif edilen değil mi?”

Müfettişler Müfettişi bir an sarsıldı. Sert bir çıkış yapıp pervasız başgardıyanı tavur zavuruyla ezmeliydi ama, adam az önce bir meydan savaşı kazanmışların gururu içindeydi. Üstelik tutuklular sıralanmış, bir horoz dövüşü seyredercesine dikkat kesilmişlerdi. Bereket imdada Kemal Ağa yetişerek, başgardıyanı bir kıyıya çekti, kulağına bir şeyler söyledi. Müfettişler Müfettişi anlamıştı. Doğrusu çok da iyi etmişti hani. Hemen toparlanıp kendine o Müfettişler Müfettişi pozunu verdi. Başgardıyan umursamaz göründüyse de fitili almıştı. Bu her hâlimden anlaşılıyordu. Nitekim iyice yumuşamıştı. Bir ara yanına sokuldu:

“Bu koğuştta mı kalmak istiyorsunuz?” diye sordu. Sesin tonu müsaitti. Gene de taşı gediğine koydu:

“Siz nasıl tensip ederseniz.”

Bu da başgardiyanın gururunu okşamıştı. Adamdan çekinmekten çok, sevmiş, kâtibin ne için yaltaklandığını anlamıştı. O mademki yaltaklanmıştı, kendisi de aynı şeyi yapmak suretiyle kâtibin elindeki silahı düşürmeliydi.

“Estağfurullaah,” dedi. “Yatağınız falan vardır herhalde?”

“Maalesef yok. Yok ama...”

Kemal Ağa araya girdi:

“O ciheti düşünmeyin başefendi.. Bende fazla yatak, yorgan var, idare ederim.”

“Kemal Ağa,” dedi başgardiyan, “büyük çiftçilerimizdendir. Feleğin gadrine uğrayarak, buraya hasbelkader düşmüştür. Size, kafanıza göre iyi bir arkadaş olabilir. Başkaca neye ihtiyacınız olursa bana, doğrudan doğruya bana bildirin!”

Müfettişler Müfettişi’nin oynak zekâsı bir an ıslıl ıslıl işledi. Bir yanda kâtip, öte yanda başgardiyan... Hangisini ötekine tercih etmeliydi? Akıllıca hareket etmezse, birinden birini karşısına almış olacak, düşmanlığını kazanacaktı.

Onun için, “Kâtip de aynı şeyleri söylemişti,” dedi. “Ama ben sizi tercih ederim. İdari bakımdan sizin su götürmez üstünlüğünüz bir yana, bende ki sempatinizden ileri geliyor bu. Vazifenizde muktedirsiniz, sizi tebrik ederim!”

Bu, savcı, ağır ceza reisi ya da cezaevleri müfettişi ağzıydı. Şehirde çalkalanan doğru olmalıydı, adam herhalde bir maksatla tebdil geziyor, yukardan istenen bir teftişi mahkûm sıfâtıyla sürdürüyordu.

Tebrik edildiği için de ağzı kulaklarına vararak, “Sağ olun efendim,” dedi. “Çok teşekkür ederim!”

Koğuş safi kulak kesilmişti. Vay anasını, herif mahkûm muydu, müfettiş falan mı? Mahkûma benzer yeri yoktu. Ne olursa olsun, onlara göre hava hoştu ama, gene de tetikte

bulunmalı, saygıda kusur etmemeliydiler. Bir zamanların bir “umum hapishaneler müfettişi”ni hatırlıyorlardı. Aralarına mahkûm gibi girmiş, onlarla barbut atmış, esrarlı sigara içmiş, afyon falan, bu arada şiş, bıçak, saldırmalarla esrar afyon zulala-rını, yani esrarlarla afyonların saklandığı yerleri öğrenmiş, sonra da analarına karlar yağdırmıştı. Nasıl yağdırmıştı? Bunu bu cezaevindeki tutuklulardan pek çoğu bilmiyordu. Yeniydiler. Ama eski, yatkın tutuklular gayet iyi biliyorlardı. Herif böyle avurlu zavurlu değil, güler yüzlü, şakacı, enseye tokat biriydi. Ekini hiç belli etmemiş, zamanı gelince de karşılarna olanca gaddarlığıyla dikilivermişti.

Koğuş safi kulak, safi göz kesilmiş, büyük çiftçi Kemal Ağa'nın koğuş başköşesindeki puflla gibi yataklarına buyur edilen oturaklı adama bakıyor, adamın gerçek kimliği üzerinde fısıldaşıyorlardı. Ne kadar fısıldaşırlarsa fısıldaşsınlar, herif okka-lydı vesselam. Kelle, kulak, kalıp, kıyafet... Ayaklarındaki sarı iskarpinlerin yürürken cızır cızır etmesi, “Ben mahkûm değilim, ben okkalı adamım, ben validen, savcıdan, ağır ceza reisinden bile büyüğüm!” diye sesleniyordu.

“Amaaaan, ne olursa olsun. Ben bir mahkûmum. Ne yapacak bana?”

“E... Ağalar. Çıkarın bakalım zulalarınızdan, esrarları afyon-ları, sustalıları... Ne bekliyorsunuz? Anlaşıldı, çıkarmayacaksınız... O hâlde ben kendim alayım..”

Koca bıyıklı efelerle bıçağından kan damlayan dayıların şaş-kın bakışları önünde zulalar basılmış, afyon, esrar, sustalı, Bursa söğüt yaprağı kamalar falan toplanıp cezaevi müdürünün odası-na yığılivermişti. Bu kadarla kalsa gene iyi, almıştı makası eline, bilmem nereli ne ağanın pırasayı hatırlatan bıyığını doğrayıver-mişti, sonra da jandarma komutanına emri vermişti:

“Van Cezaevi’ne. Yayan gidecek. Haydi marş!”

Bir başkası için “Elazığ”, daha bir başkası için Erzurum, Malatya, Siirt, Hakkari!...

“O kadaaar!”

“Battı balık yan gider...”

“Esrarım yok, afyonum yok...”

“Bıçak tabanca dersen...”

“Hak getire... Onu efeler, ağalar, dayılar düşünsün!”

“Düşünsün ki düşünsün...”

“Fakat, başgardiyan fena yaptı kâtibi. Hı?”

“Yaptı ama, kâtibin de elbet bir bildiği var!”

“Başgardiyanı yabana mı atıyorsun?”

“İkisinin de arkası dişli arkadaş. Boş ver.”

“Tabii yahu, it dişi domuz derisi...”

“Yesin birbirini deyyuslar!”

“...”

“...”

Büyük çiftçi Kemal Ağa’nın meydancıları, yani yatağını serip kaldıran, yemeğini pişirip önüne getiren, tuvalete ibriğini koşturup havlu tutan üç adamı ortalıkta fırıldak gibi dönüyor, ağalarının kalıplı misafirleri önünde mahcup düşmemesi için ellerinden geleni artlarına koymuyorlardı.

Ağanın köyden getirdiği yuvarlak hamur tahtası bir çeşit yemek masası yerine kullanılmak için, yere serilen çulun üzerine konulmuş, ekmek dilimlenmiş, teneke çatalla kaşıklar, su falan getirilmişti. Bir başka meydancı ibrikle leğeni koşturdu. Dikine dörtgen koğuşun kapısı yanındaki maltız üzerinde alesta bekleyen bol etli yemekse istim üzerindeydi. Üçüncü meydancı, ağayla misafirinin ellerini yıkamasını bekliyordu.

Önce, Müfettişler Müfettişi yıkadı ellerini, kaba tüylü, iyi cins havluyla kuruladı; sonra ev sahibi. Bütün koğuş onlara bakıyor, baktığını ise belli etmemeye çalışıyordu.

Yemek işleriyle uğraşan meydancı, et yemeğini tenceresiyle getirip sofraya koydu. Kemal Ağa kollarını sıvamış, kopardığı lokmayla hamleye hazırdı ama, Müfettişler Müfettişi, “Bana bir tabak,” dedi meydancılar.

Meydancılar koşup çinko bir sahan getirdiler. O, zerrece çekinme, misafirlik numaraları yapmaya lüzum görmeden sahanını tepeleme doldurdu. Sonra, “Huy,” dedi. “Elimde değil. Yemeğimi illaki ayrı sahana almalıyım...”

Bu, Kemal Ağa’ya birden baldızını hatırlatmıştı.

“Bizim baldız da tıpkı senin gibi,” dedi. “Öldürsen bir kaptan yiyemez!”

“Aynı kaptan yiyecek kimselerden iğrenmek değil benimki, katiyen. Dediğiniz gibi huy...”

Ve atmaya başladı:

“Rahmetli beybabam, cennetmekân paşa dedem de böyleydiler. Küçüktüm, dedem beni dizine oturtur, ayrı kabımdan seve okşaya yedirirdi. Hatta bir gün padişah, birlikte taam etmek arzusu izhar etmişler. Paşa dedemi o kadar severlermiş ki, illa aynı kaptan yiyelim buyurmuşlar da dedem bir türlü yanaşmamış. Nihayet padişahımız efendimiz razı olmuşlar da ayrı kaplardan yemek buyurulmuş...”

Koğuş adeta mest, sadece dinliyordu. Oysa akşam olmuş, yemeklerin yenme vakti gelmiş de geçiyordu bile. Hiç kimsede hiçbir davranış yoktu.

Doğrusu Kemal Ağa da, “kalıplı kıyafetli” misafiri de iyi lokma ediyorlardı. İkisi de, arkalarından atlı geliyormuşçasına soluk soluğa atıştıyorlardı. Bu arada, Müfettişler Müfettişi’nin aklından “baldız” çıkmıyordu. Kemal Ağa’nın zaman zaman baldız lafını açmasıyla onda umut kıvılcımlarının çakmasına vesile oluyor, ağayı gittikçe daha çok seviyordu. Demek kadın da tıpkı kendisi gibi, ayrı kaplarda yiyordu? Zaten, “Kalpten kalbe yol gider” sözü yalan değildi galiba. Büyüklerden biri de “Aşk ummaktır!” gibi bir laf etmiş, Müfettişler Müfettişi bunu “Aşk, ummaktan doğar!” biçimine sokmuştu ki, bunun gerçek payı galiba daha çoktu. Öyle ya, birinden hoşlanmakla iş bitmiyordu. Sokakta kadın olsun, erkek olsun yığınla yabancı güzel görüyor, beğeniyor, hatta gidip yakalamak, kollarının arasına

almak, öpmek geçiyordu içinden insanın. Sonra? Sonra yolcu yoluna, köylü köyüne hesabı, bir daha karşılaşmamak üzere ayrılınyordu. Aşk, görüp beğenmek, ummaktan doğsa, pek çok insanın, beğendiğine hemencik âşık oluvermesi gerekirdi.

“Pek daldın bacanak!”

Müfettişler Müfettişi’nin yüreği hop etti. “Bacanak” mıydı? Böyle mi demişti? Gerçekten istiyor muydu bunu, yoksa sözün gelişi miydi?

“Valla bacanak,” karşılığını verdi, “kafam çıfıt çarşısı. İnsan ne tuhaf? Kafasından düşüncelerin bini bir para akar akar da birisi dürtüverip ne düşündüğünü soruverirse de hatırlayamaz ne düşündüğünü...”

Tepsimsi bir kalaylı kapta pilav gelmişti. Müfettişler Müfettişi gene kabına tepeleme doldurdu. Bundan önceki bol etli yemeğin suyu, iyi pişmiş pirinç pilavına salça olmuştu.

“Bizim rahmetli bacanak da pirinç pilavını böyle severdi...”

Gene “bacanak”, gene bacanağın hatırlattığı baldız!

“Baldızın da böyle mi sever pilavı?”

Farkına bile varmadı:

“Rahmetli kocası neyi severse o da onu severdi.”

“Demek bu yüzden evlenmemiş?”

“Yook, herkesi, öyle her önüne çıkan erkeği beğenmemesinden. İnan bana, şu adliyede, jandarma nezarethanesinde seni görünce yaptığını başka hiçbir erkeğe karşı yapmamıştır!”

“Beni gözü kesti desene?”

Kemal Ağa kaşığını sahana dayayıp doğruldu:

“Sen de hani avratların gözünün kesmeyeceği gibi değilsin ki!”

“Mersi.”

“Ak’a ak, kara’ya kara arkadaş. Benim lafım harbi. Gördü, beğendi. Hele duysa ki bir ucun paşa, Saray-ı Hümayun’a dayanıyorsun, ohooo...”

“Ne yapar?”

“Yakanı bırakmaz!”

Müfettişler Müfettişi'nin memnurluktan sırtı kaşındı. Şimdi dışarda baldızla birlikte olmalıydılar. Bir yatakta yan yana, sırtını ona kaşıtmalıydı. Hooş, henüz çok erkendi. Gözleri ışıklı, cıva pırıltıları içinde, çekici, zekiydi ama, kadın olarak göğsü, beli, kalçaları, hele hele bacakları nasıldı? Bir hafız hanımdan feyz almış, çömezlik etmiş, tarikata girmişti. Bakalım o, az çok bildiği, daha çok da kestirdiği gibi, uzun perhiz günleri ve gecelerinde başından neler geçmişti?

Kemal Ağa ise taşı adamakıllı gediğine koyduğundan emin, yarın herhalde koşup ziyarete gelecek baldıza müjdeyi verip vermemeyi düşünüyordu. Verse, çalmadan oynayan kadının alevlenivereceğine kuşkusu yoktu. Ama hayır, vermemeliydi. İşi kendi hâline bırakmalı, yürüyen atın başına vurmamalıydı. Sonra henüz çok erkendi gerçekten de. Adam kerli ferliydi ya, ayı mı, kurt mu belli değildi henüz. Toprak sahibi, zengin kadını kaldırıp henüz iyice tanımadığı birinin ağzına... “Atmak doğru değil!” diyecekti ya, utandı böyle düşündüğünden. Ne ayıydı ne de kurt. Pehlivan yapılı, aslan gibi adamdı. Doğrusu bacanağı olsun isterdi. Yalnız bacanağı değil, partilerinin ileri gelen bir üyesi! Bu hepsinden önemliydi. Baldızı alır, karının toprakları başına geçer, bacağına zaman zaman karadonu çekerse, köylünün gönlü akıverir, seçimlerde göz kırpmadan oylarını veriverirlerdi.

Yemekten sonra baklava yenmiş, önlerinden sofra olduğu gibi kaldırılmış, meydancılar ibrikle leğeni getirmiş, eller yıkanmış, kahveler önlerine konmuştu.

Kemal Ağa, “İster zengin ol ister fıkara, yak bakalım yemekten sonra bir cigara!” diye, Yenice paketini uzattı.

“Hayır,” diye elinin tersiyle itti, “cigaralar da benden!”

“Yapma be bacanak, benden’i, senden’i, teklif tekerlek var mı?”

“Yok ama, usulü, şurutu bu! Hep bana, rabbena olmaz. Dostluk kantarla, alışveriş miskalle...”

Bayılırdı Kemal Ağa bu türlü konuşmalara. Babasının sağlığında, cahil adamın illa okusun, memur olsun düşüncesiyle verdiği okulda birkaç yıldan fazla okumayıp işi haylazlığa vuran bu zengin adamda okumuşluğa karşı sonradan dehşetli bir yakınlık uyanmış, ama iş iştenden geçtiği için de buna artık imkân bulamamıştı. Onun için, okumuş insanlara bayılırdı. Okumuş, ağzından bal kaymak dökülen, gösterişli insanlara vurgundu adeta. Yeni partisini bunun için çok seviyordu. Yeni partisinden başındakiler halktan gelme, okumuş ama halklılığını yitirmemiş, alçakgönüllü kibirsiz kimselerdi. İş başına böyleleri geçerse, toprakları daha kolay sürülüp ekilecek, ürünleri bugünküyle kıyaslanamayacak kadar üstün değerlerle satılacaktı.

Müfettişler Müfettişi'ne baktı: O, hafifçe şekerlemeye başlamıştı. Vakit uyku için henüz erkendi ama, adam besbelli çok yorgun olacaktı.

“Bacanak,” dedi. “Ooo bacanak!”

Müfettişler Müfettişi sıçradı:

“Hıh?”

“Uygun geldi, haklısın. Yerine geç de yat!”

Kendi yatağını göstererek ayağa kalktı, gerekli emirleri verdi meydancısına. Müfettişler Müfettişi şöyle bir, “Zahmet olacak...” dediyse de üzerinde durmadı. Ne diye zahmet olacaktı? Madem “bacanak”tılar ya da öyle olmalarını istiyordu, çeksindi cezasını!

Başköşedeki, ağanın yatağına girmeden önce, ağa için evden gönderilmiş, ama bir türlü giyemediği tertemiz mavi pijamaları çekti, yorganın altına girdi. Tuhaf, şimdi de uykusu kaçmıştı. Yumulu gözleriyle uyanık, bir yandan baldızı, öte yandan da annesiyle “kenef karı”sını düşünüyordu. Ne olursa olsun, sevici, suratsız, üstelik huysuz mu huysuz o “bok karı”dan kurtulsun da nasılına düşerse düşsündü. Bütün mesele ondan kurtulmaktı. Kurtulmaktı ya, yanaşacak mıydı ayrılmaya bakalım. “Yanaşmazsa kendi bilir. Ben baldızı egafıma alayım hele, o da

İstanbul'da yolumu beklesin. Hoooş, hiç sanmıyorum beklemez. Çocukları büyüdü. Ayrılmaya razı olursa ben de iyi kötü bir şeyler yakıştıırım, aç kalmaz!”

Düşünde karısı, baldız, annesi, daha gerilerde de İstanbul'daki iş arkadaşlarıyla uğraştı durdu. “Baldız” meselesini işitmişti güya “kenef karı.” “Ayrılmam da ayrılmam!” diye ayak diriyor, bas bas bağıırıyordu.

“Dünya dünyaya geçse ayrılmayacağım efendim, zorla mı?”

Baldız sert bir hareketle karısını boğazından yakalamıştı:

“Ayrılacaksın!”

“Ayrılmayacağım. İstersen öldür!”

“Neden ayrılmıyorsun?”

“Çünkü aç kalırım. Ondan başka bana bakacak kimsem yok!”

“İstediğin kadar para vereyim sana.”

Ve baldız, koynundan deste deste, bitmez tükenmez paralar çıkarıp vermiş, vermiş, vermişti. Deste deste paraları alıyor, gözlüklü, çirkin gülüşüyle saksığanı hatırlatarak öylesine gülüyordu ki, neredense peydahlanan İdris, “Çıldırdı!” diyordu. “Vallahi çıldırdı!”

6

Üç gün sonra cezaevine ziyaretine gelen İdris, çıldırmak değil de Müfettişler Müfettişi'ni sevinçten göklere uçuracak şu haberi verdi:

“Ayrıлма dilekçesini ben yazdım. Adliyeye birlikte gittik, mahkemeye verdik seni. Yakında sana tebliğ ederler!”

Gerçekten de sevinçten göklere uçabilir, hüngür hüngür ağlayabilirdi. Bu ne inanılması imkânsız şeydi! “Kenef karı” demek kendiliğinden razı olmuştu ayrılmaya?

“Nasıl oldu yahu? Nasıl olur? Rüyasını gördümdü üç gün önce, ayrılmam da ayrılmam diye bas bas bağıırıyordu. Bu kadar

kolay, böylesine tereyağından kıl çeker gibi... Peki, annem ne dedi bu işe?"

İdris boş bulunarak, "Annen mi?" diye sordu. "Annenden haberin yok mu?"

Müfettişler Müfettişi bir şeyler sezerek baktı:

"Yoo, ne var?"

İdris kendini toplamıştı ama, iş de işten geçmiş, ok yaydan fırlamıştı.

"Ne oldu anneme çabuk söyle!"

"Biliyorsun sanmıştım..."

"Neyi yahu?"

"?.."

Demek haberi yoktu annesinin ölümünden? Ama nasıl olur? Şöyle bir düşündü, ölçtü biçti... Karısıyla o müthiş kavgada ya da hemen sonra ölmüştü kadıncağız. Evet evet, haberi yoktu Kudret Yanardağ'ın. Kavgadan sonra çekip yazıhaneye gelmiş, ordan Boğaz'daki otele baskın yapmışlar, daha sonra da tutuklanıp buraya postalanmıştı:

"Biliyorsun sanmıştım. Doğru. O gün işte, hani yazıhaneye gelmiştin ya? Boğaz'daki otele gitmiştik, baskına. Sonra da olanlar olmuş, seni tevkif etmişlerdi. Ha... İhbarı yaparı öğrendim!"

Müfettişler Müfettişi bir an, annesinin ölüm haberini unutarak, "Kim?" dedi.

"Otelin iki sahibinden biri, emekli bir vali eskisi!"

"Vali eskisi mi?"

"Geçen gelişinde burada valiymiş. Sonra emekliye ayrılmış, bacanağı bir emekli hâkimle o oteli açmışlar."

Şöyle bir düşündü sonra, "İyi ama," dedi, "o zaman vilayete geldiğimde vali makamında yoktu. Vali muaviniyle konuşmuştum."

"Tamam, o da öyle söylemiş şurda burda. Seni tevkif edip buraya sevk ettikten sonra otele tekrar gittim. Beni tanımadılar tabii. Sordum, soruşturdum. Vali o zaman odasında gizlenmiş,

ara pencereden seni vali muaviniyle konuşurken görmüş. Yani o seni tanıyor, sen onu tanıımıyorsun!”

Kudret Yanardağ eliyle alnına vurdu:

“Şimdi oldu. Demek... Vay anasını, içerdeymiş ha?”

“İçerdeymiş.”

“Demek benden sonra emekliye sevk etmişler?”

“Etmişler. Senden bilmiş. Sema seni savcılığa şikâyet edince, mesele memlekette çalkalanmaya başlamış. Tabii valinin haberi olmuş. Savcı ile görüşmüş. Soruşturmayı genişletmişler...”

“Netice?”

“Orası belli değil. Esnaflardan bazılarının ifadesini almışlar. Şimdi bırak, ben buraya, bir daha İstanbul’a dönmemek üzere geldim. Hani bir zamanlar, nüfus dairesinde kâtiplik ederdin ya?”

Müfettişler Müfettişi’nin gözleri parladı:

“Evet?”

“Gene öyle, tezgâhımızı kurup... Bütün mesele, seni buradan çıkarmak!”

“Peki, Deve’yle ötekiler ne oldu?”

“Ne olacak? Onlar yeni ekiplerini kurdular bile.”

“Benim yerime kimi aldılar?”

“Tanımazsın, ben de tanımiyorum ama kalıp kıyafet yerinde bir başkası kendiliğinden düştü. Boş ver. Biz kendimize yeteriz!”

Yeterler ki yeterlerdi!

Bir zamanlar olduğunda gene İdris, Kudret Bey adına sağda solda konuşacak, gene “erbab-ı mesalih” çevrelerinde fırıldak gibi dönecek, gene lokanta ya da meyhanelerde içkilerin daniskası içilip yemin yiyeceğin çeşidi yenecekti bedavadan. Bütün bunlardan başka, köylüler tereyağı, kaymak, bal, bahçeciler turfandaların çeşidini getireceklerdi hediye olarak. Ve annesi...

Birden annesini hatırlayınca, gözlerindeki ışık adeta söndü:

“Demek annem?” dedi.

“Sen sağ ol. Haberin var sanmıştım, boş bulundum...”

Bir yandan karısının hiçbir zorluk çıkarmadan, kendiliğinden ayrılmaya razı oluşuyla, İdris'i eski mutlu günlerinde olduğunca yeniden bulmasının sevinci, öte yanda annesinin ölümü. Annesini, dünyalar kadar sevdiği annesini artık bir daha hiçbir zaman göremeyecek oluşunun verdiği acıyı, "kenef karı"nın kendiliğinden ayrılmaya kalkmasıyla İdris'i yeniden bulmanın verdiği sevinç karşılıyor, acısını azaltıyordu. Ah biraz daha dışını sıkıp ölmeseydi de şu günleri de görseydi fukara!

Derin bir iç geçirdi, sonra gözlerinden yuvarlanan yaşları kocaman elinin etli sırtıyla sildi:

"Cenazesi nasıl kalktı?"

"Sorma," dedi İdris. "Anamdan emdiğim burnumdan geldi.."

"Niye?"

"Karın hiç ilgilenmedi. Hani ebesi var ya, aziz dostu?"

"Evet?"

"Ona kaçtı."

"Peki kız? Oğlanlar?"

"Onlar malum, kendi havalarında. Kızın için birtakım dedikodular dolaşıyor ortalıkta."

"Ne gibi?"

"Mahalle bakkalı var ya?"

"Evet?"

"Ona epeyce bir borç yapmış. Şimdi onunla yaşıyor diyorlar. Hatta adam oğluna mı, kendine mi ne nikâhlayacakmış..."

Üzerinde durmadı:

"Oğlanlar?"

"Oğlanlar üniversiteyi bırakmışlar, çalışıyorlarmış. Daha doğrusu, sevgilileri varmış, sevgililerinin babalarının yanında çalışmaya başlamışlar. Velhasıl sen daha Anadolu'da dolaşırken onlar mercimeği fırına vermişler. Herkesin işi tıkırında. Sen şimdi yalnız kendine bak!"

"Peki karı? Karının niyeti ne olabilir?"

"O da Ebe Hanım'la birlikte oturacakmış."

Başını salladı, içini çekti:

“Anlaşıldı,” dedi. “Anlaşıldı... Anneciğimin ölümü olmasa, ben istedim tek göz, Allah verdi iki diyeceğim ama, anneciğim...”

Bir süre hiçbir şey konuşmadan oturdular. Sonra İdris izin alıp kalktı. Bundan böyle buradaydı artık. Yazıhanesindeki yazı makinesini de getirmişti. Üst yanı bir portatif masayla biraz kâğıt vesaire kalıyordu ki önemi yoktu. Kudret Yanardağ hiç düşünmesindi. Dışlerini birazcık sıktılar mı, yaşayışları eskisinden çok, ama çok daha iyi olacaktı!

İdris kalkıp gittikten sonra, kâtip, “Misafiriniz neden acele etti ağabey?” diye sordu.

“Sonra gene gelecek.”

“İstediği kadar oturabilir misafirleriniz, onun için hiç merak etmeyin.”

“Sağ ol.”

İdarenin merdivenlerini inerken, meydancı uzun uzun bağırırdı:

“Kemal Ağaaa!”

Kudret Yanardağ gene “baldız”ın geldiğini anlayarak, az bekledi. Dün değil, önceki gün gelişinde ısrar etmiş, Kemal Ağa da çaresiz Kudret Bey’e haber gönderip baldızıyla tanıştırmıştı. Çok hoşlanmıştı Müfettişler Müfettişi kadından. Gözlerinin karasında gerçekten de çakan, şimşeklenen, pırıl pırıl bir şeyler vardı. Yüzünün yarısıyla gülmesi, gülerken gözlerinden kadınca bir şeylerin akması fena çarpmıştı Müfettişler Müfettişi’ni. Şimdi belki de gene çağırtacaklar, kadınla birlikte üçü oturacaklardı.

Meydan yerine açılan kapıda rastlaştılar Kemal Ağa’yla.

Anlamazlıktan gelerek, “Hayrola?” dedi.

Çiftçi Kemal Ağa göz kırptı:

“Seninki!”

Bu “Seninki!” sözü çok hoşuna gitti. Gerçekten de yavaş yavaş onunki oluyordu.

“Gelsene,” dedi, “bacanak.”

Can attığı hâlde, “Bilmem ki...” diye nazlandı.

Bacanak kolundan çekti:

“Bileceği, bilmeyeceği yok. Yürü!”

Kâtibin odasına yeni baştan çıkarlarken, “baldız” da içeri girmişti. Kemal Ağa, “Avrat benim için değil, senin için geliyor!” diyecekti, kendini tuttu. Henüz erken sayılırdı. Nasıl olsa ateşin bacayı sardığı belliydi. Dün değil önceki günkü gelişinde ağız ağıza verip nasıl konuştuklarını, “baldız”ın, yanı başındaki eniştesini unutup adamın etli kocaman elini avuçları içine nasıl aldığını biliyordu. Hatta giderken, sözde yakışıklı adama duyurmamaya çalışarak ya da çalışmak isteyerek, “Ben bu adama tutuldum enişte!” demişti; şakadan! Beriki ya? O da ondan geri kalır hâlde değildi. Boyuna “baldızın” lafını etmiş, lafı döndürüp dolaştırarak “baldız” üzerine getirmişti.

Geçenki görüşmelerinde olduğu gibi, gene kâtibin odasında karşılıklı oturdular. Kâtip bir iş bahane ederek onları baş başa bırakmıştı. Kadının gözlerindeki şimşekler şimdi adeta yıldırımlaşmışlardı. Öyle bakıyordu ki Müfettişler Müfettişi’ne... Ama Müfettişler Müfettişi geçenki kadar neşeli değildi. Yüzünde, gözlerinde tuhaf bir keder okunuyordu ki kadının birden aklı giderek, “Bir şeye mi üzüldünüz?” diye sordu.

Müfettişler Müfettişi uykudan uyanırcasına baktı genç kadına: “Bilmem?”

“Keder size hiç yakışmıyor ama?”

“...”

Elini avuçları arasına alırken, Kemal Ağa kalktı:

“Cigaramla çakmağımı koğuştta unutmuşum...”

Dünyada hiçbir şey “baldız”ı bundan daha çok sevindiremezdi. Eniştesinin ardından minnetle baktıktan sonra, adamın sırtı tüylü kocaman elini dudaklarına götürdü, hırsıyla öptü:

“Ben ağlarım ama?”

“Müfettişler Müfettişi de kadının elini kavramıştı:

“Niçin?” diye öptü. “Ha? Niçin?”

“Sen niye sıkıntılısın?”

Derin bir iç geçirdi.

Kadın telaşlanarak adamın elini sarstı:

“Ha? Niçin?”

“Sormayın,” dedi başka bir yana bakarak. “O kadar kederliyim ki tarif edemem.”

Kadının telaşı büsbütün arttı:

“Niçin diyorum. Benden gizli mi?”

“Hayır.”

“O hâlde?”

Ağır ağır, üstüne basa basa, tam da hep o Müfettişler Müfettişi etkisiyle anlattı: Annesi ölmüştü onu tevkif edip buraya yollarlarken. Sonra karısı... Karısı da ondan ayrılmak için dilekçe vermişti mahkemeye; bugün yarın dava herhalde başlayacaktı.

“Baldız”ın gözlerinde sevinç şimşekleri çaktıysa da annesinin ölümü karşısında sevincini belli etmemeliydi. Çünkü bu da ayrıca sevinmesine vesileydi. Günün birinde evlenirlerse, daha şimdiden kaynana belasından kurtulmuş oluyordu ki, geçen sefer anlattığınca, annesi meleklerin meleği olsa bile!

“Başın sağ olsun canım,” dedi.

Bu “canım”, içini gıcıkladı Müfettişler Müfettişi’nin.

“Sen sağ ol,” dedi o da karşılığında.

“Karin niçin ayrılıyormuş?”

Güldü acı acı:

“Tevkifimi haysiyetine yakıştıramamış!”

“Aaay..”

“Ay, ama, bırak. Annemin ölüm haberi olmasaydı...”

“Ne yapardın?”

“Zil takıp oynardım, sevincimden hüngür hüngür ağlardım!”

“Sevincindeen?”

“Tabii...”

“Niçin?”

“Hiç sevmemiştim, sevememiştim de ondan!”

“Neden evlendindi?”

“Annemin zoru ve onun hatırı için...”

“İyi ki öldü...” diye geçirdi genç kadın. “Peki ama, insan sevmeyiğı bir yemeğı hatır için yer mi?”

“Yemez, haklısın. O zaman çok gençtim, annem de dünyada her şeyimdi!”

Adamın kocaman elini sımsıkı yakalayıp gözlerinin ta içine şehvetle baktı:

“Şimdi?”

Anlamadı:

“Ne şimdisi?”

“Dünyada her şeyin kim şimdi?”

Anladı:

“Sen!”

Eniştesi yanlarında değıl, kâtip gizli deliklerden gözetliyor, gözetlemiyor vız gelirdi. Adama deli gibi sarıldı, boynundan öptü:

“Canım!”

Müfettişler Müfettişi de ondan hoşlanıyordu ama birden bu kadar çılgın bir yakınlık karşısında ağırdan almayı uygun bularak kadını kolları arasına almaktan vazgeçti.

Buysa berikini kızdırmadıysa bile kuşkulandırmıştı:

“Niye beni kucaklamıyorsun?”

Çevresine bakınan Müfettişler Müfettişi:

“Gören olabilir!”

“Olsuuun...”

“Ayıp.”

“Bir nokta koydun mu?”

“Kaybolur ama o, eski, Arap harflerindeydi. Yeni harflerde var mı öyle şey?”

Kadın yeniden sarıldı, çenesinin hemen altını öptü. Tam zamanında ayrılmışlardı, Kemal Ağa’nın kalın öksürüğü gelmiş-

ti dışardan. Adam içeriye girip yüzlerine bakınca işi anlayarak gülümsedi. “Bacanak”tan çok “baldız” kızarmıştı; yanlarına yaklaşıncı da “baldız”ın ellerinin titrediğini fark etti. Tamamdı canım, işler yoluna girmişti işte. Kadın istemese bu ilinti uzar da uzardı. Ama kadın çalmadan oynuyor, bunu her hâliyle belli ediyordu. Hatta şimdi bile eniştesine “Ne diye geldin sanki? Biraz daha geciksen olmaz mıydı?” demek istercesine bakmıştı.

Sonra kendini toplayarak, “Annesi ölmüş,” dedi.

Kemal Ağa’nın bundan haberi yoktu:

“Annesi mi ölmüş? Sahi mi bacanak?”

“Bacanak” sözüne Müfettişler Müfettişi de güldü memnunkula, “Baldız” da.

“Maalesef,” dedi Müfettişler Müfettişi.

“Telgraf mı aldın?”

“Hayır.”

“Ya?”

“İstanbul’dan sekreterim gelmişti az önce, konuştuk. Laf arasında o söyledi.”

“Baldız”la “bacanak” bakiştılar. Ya, demek sekreteri de vardı? Hani devletin gizli işlerinde kullandığı bir memuruydu? Ne olursa olsun, “baldız” için fark etmeyecekti. İster şehirde çalkalandığınca, devletin gizli işlerinde çalışan biri, ister kendi hesabına gazeteler çıkaran bir işadamı olsun. Seviyordu zorla mı? Adliyede, jandarma nezarethanesinde ilk gördüğü gün vurulmuş, önceki günkü konuşmalarındaysa içindeki sevda alevlenmişti. Ne ayıptı ne de günah. O gün cezaevinden ayrıldıktan sonra “Hocanım” a koşmuş, heyecanla her şeyi uzun uzun, ballandıra ballandıra anlatmış, hatta “Hocanım” da “Kız bu yaşında beni bile iştahlandırıyor!” diye gülmüştü. Sonra kasabaya istemeye istemeye gitmiş, Kemal Ağa’nın karısı olan ablasına, ardından da altmışlık annesine içini açmış dökmüştü: Ölen rahmetli kocasından daha uzun boylu, daha enli, çok daha da yakışıklıydı. Hani alımkâr olsa bir iki demez hemen “peki”yi

basar, ondan sonra da tarlalarıyla çiftliğinin başına geçirip otur-
turdu. Eniştesi adam olsun da bu işi pekiştirsindi işte. Hooş o
da hoşlanmıştı adamdan, anlıyordu. Yatağını vermişti. Yemeği
birlikte yiyor, bir an birbirlerinden ayrılmıyorlardı. Annesi, ilk
gözağrısının üstüne gelen ve kızını sevdalandıran yeni damat
adayından dolayı sonsuz bir memnunluk içindeydi. Çılgın kızı
ilk kocasının ilk zamanlarında yerde durmaz, gökte durmazdı
Allah vermeye. “Çok muhabbet tez ayrılık getirir,” demişti
bilenler. Bu muhabbetin çokluğundan olacak, adamcağız daha
evliliğine doymadan uçuruma yem olup gitmişti. Onun için,
buna karşı bir parça ağırbaşlı olmasını isteyecekti ama, kadın,
tıpkı ilk kocasına olduğunca, ortada da henüz ne fol ne de
yumurta varken, çalmadan oynamaya başlamıştı.

“Sekreterinizi tanımak isterdim...”

“Tanırsınız bundan böyle. Çok girgin, son derece de işbilir
ve o nispette sadık bir insan, hayır hayır arkadaşır!”

“Meraklandırıyorsunuz insanı.”

“Gerçekten meraklanılacak kadar vardır.”

Usullacık sordu:

“Evli mi, bekâr mı?”

“Bekâr, hiç evlenmedi...”

“Kaç yaşlarında?”

“Ben akran.”

Ve ne olursa olsun, eniştesinin yanında soruverdi:

“Senin kadar yakışıklı mı?”

Enişte bir kahkaha attı. Müfettişler Müfettişi sözde utanarak,
“Aman canım,” dedi. “Benim nerem yakışıklı?”

“Baldız” eniştesine dönmüştü:

“Hatice için aklımdan geçti,” dedi.

Enişte anlattı:

“Hatice, amcasının öksüz ve yetim kızıdır. Az buçuk toprağı
var, hayrımıza sürüp ekiyoruz. Ailemiz efradındandır, ayrı gay-
rimiz yoktur.”

“Baldız”a döndü:

“Demek beyefendinin sekreterini amcanın kızına... Ha?”

“Allah biliyor ya, aklımdan geçti!”

Müfettişler Müfettişi sevinçten uçuyordu ama belli etmiyordu. Demek İdris’e de bir kapı açılmıştı. Bundan böyle talihleri onları büyük şehir dolandırıcılığından toprak sahibi büyük çiftçiliğe mi sevk ediyordu? İyi ama, çiftçilikten ne anlardı ki?

Gene “bacanak”a sordu.

Bacanak:

“Benim anlamamla senin anlamaman fark etmez: Çiftçibaşımız akıllı adamdır. Irgatbaşları ırgatları bulur. Irgatlar çalışır, didinirler biz de yeriz!”

“Doğru,” dedi.

“Sen sadece benim baldızı idare etmeye bak. Çiftliğin idaresi ne senin ne de benim üstümüze vazife!”

Ne demekti o? Baldızını idareyi anlamıştı ama, çiftliğin idaresi neden üzerlerine vazife değildi? Evet, Müfettişler Müfettişi ağzı altın dişlerle dolu bir budala olsaydı böyle düşünürdü ama, o ağzı altın dişlerle dolu “bacanak”ı gibi bir budala mıydı? Şimdilik, yani şu cezaevinden kurtulup büyük topraklara sahip oluncaya kadar sesini çıkarmayabilirdi ama da, sonra? Cezaevinden çıkıp, “baldız”la evlenip büyük topraklara sahip olduktan sonra ne olacaktı? Alışmış kudurmuştan beterdi be!

“Gene ne düşündün?”

Kendine geldi:

“Banka kredileriyle aranız nasıl?”

Birden anlayamadı “bacanak”:

“Hangi banka kredileriyle?”

“Banka kredilerinin hangisi olur mu? Ekip biçme, çapa zamanları paraya ihtiyacınız olmaz mı?”

Kemal Ağa güldü:

“Haa, şu mesele... Valla bacanak, partin iktidarda olursaaa canın cennette, olmazsaaa...”

“Olmazsa?”

“Anla işte. Şu sıra bizlere banka kapıları kapalı gibi bir şey. Büsbütün kesmediler krediyi amma, eh işte, naznan. Bereket, elde az buçuk para var da dosta düşmana muhtaç olmuyoruz. Ankara’da tanıdıkların vardır herhalde?”

Bozmadı:

“Canım orasına karışma. Soruşumun sebebi başka...”

Bir çeşit azarlanmaydı ama hoşuna gitmişti bacanağın.

“Muhalefet partililerinden oldun mu yandın senin anlayacağıın...”

“Mühim değil. Banka kredisi mesele değil yani!”

“Muhalif olsan da mı?”

Sertçe baktı:

“Evet, muhalif de olsan mühim değil!”

Bu da kibarca, ikinci bir azardı ama, üzerinde durmadı “bacanak”. Azarlasa da yakışıyordu adama. Yakışıyordu ya, yarın “baldız”la evlenir, ellerindeki topraklardan çoğunun “baldız”a, yani “karısına” ait olduğunu öğrenirse nasıl bir tavır takınırdı? Karısıyla birlik olup onu işin dışına atar mıydı? Gerçi büsbütün de tırlı değildi, vardı iyi kötü biraz toprağı ya, asıl gücü baldızının topraklarından geliyordu.

Adama korkuyla baktı. Tuhaf bir düşünceliliğin esmer gölgesi vurmuştu yüzüne. Bir şey ya da bir şeyler düşünüyor gibiydi. Baldızını düşündüğünü bilse sevinecekti ama, şu ikidir azarlaması karşındaysa pek sevineceği gelmiyordu. İlk zamanlar çok uysal, tatlı, ağzından yağ bal akan biriydi. Şimdiyse bir hayli sertleşmişti ki, bu sertlik baldızını tanıyıp birbirlerine hayli alıştıkça artmıştı.

Müfettişler Müfettişi de bunu düşünüyordu işte. Ay madem onunlaydı, yıldızın kuyruğuna çarpardı. Madem annesi ölmüş, karısı ayrılmak için dilekçe vermiş, karşısına “baldız” gibi dul ama halli mallı üstelik ilik ilik şehvet bir kadın çıkmıştı, aradaki bu “bacanak”ın ne diye ağzının kokusunu çekecekti?

Kalktı. Meydancılar da yerlerinden fırlamışlardı. İçlerinden biri aptesane ibriğini kaptı:

“Tuvalet mi bey ağabey?”

Karşılık vermeye lüzum görmedi. Ayaktakımıyla mı uğraşacaktı?

Meydancı anlamış, önden koşmuştu. Müfettişler Müfettişi’yse, ardında tuhaf bakışlar bırakıp çıkmıştı koğuştan. Merdiveni tam inecekti, soldaki sofamsı yerde sıravardıya oturmuş “bey”lerden biri seslendi:

“Beyefendi, Kudret Beyefendi!”

Durdu, sesin geldiği yana büyüklenererek baktı. Kısa boylu, tıknaz, koyuca esmer bir kravatlıydı:

“Tenezzülen,” dedi, “bir acı kahvemizi içmez misiniz?”

Hoşuna gitmişti:

“Memnuniyetle. Dönüşte hay hay...”

Para çalmaktan yedi buçuk yıla hükümlü bir eski zabıt kâtibi idi ki, arkadaşları kısaca “Zabıtçı” diyorlardı. Çeşitli kadınlarla düşüp kalkanlara vergi bir fıkra, hikâye zenginliğine sahipti. Zaman zaman arkadaşlarına limon kolonyasından içki hazırlar, bu yüzden cezaevi helaları mis gibi kolonya kokardı.

Arkadaşlarının yanına döndü:

“Herifteki azamet ağır ceza reisinde yok,” dedi.

Arkadaşları da tapucu, bankacı, icracı gibi, cezaevinin en mürekkep yalamışlarıydı ki, eli kalem tutmayan, ama koyunlarında üçü beşi bulunan tutuklulara dilekçe, temiz layihası, mektuplar yazarak tutturabildiklerince vurgunlar vurur, sonra da paraları kırışırldı. Onun için cezaevine yeni bir tutuklu geldi mi, kurt gibi izlerlerdi adamın eli kalem tutup tutmadığını. Bunu ilk bakışta anlayamazlarsa, birkaç gün sabırla beklerler, yeni gelen kravatlıya ayrı ayrı dört, beş koldan bulaşıp kimliğini, daha çok da elinin kalem tutup tutmadığını, içerde yani cezaevinde tutuklulara dilekçe, temiz layihası, mektup yazıp yazmayacağını iskandil ederlerdi. Kravatlı şayet yolsuz da, geçimini bununla sağlamaktan

yanaysa, g z llikle anlaşma teklif ederlerdi. Anlaşma çeşit  eşitti. Yıllardır yatan, daha da yıllarca yatacak olanların yanında yeni gele-nin esamisi okunmazdı elbette. Hissesine düşen değil de, eskilerin uygun göreceği payı alıp Allahına ş kretmeliydi. Etmezse, “icabı icra” olunurdu: Bir serseriye üç beş verilerak cezaevi avlusunda ya yumruk ya kafa ya da kabasına sustalı attırılırdı. Kravatlı takımının canı tatlıydı. Onun için hacet kalmaz,  okluk aralarına yeni karışan kravatlı, sofralarına oturmak, karnını doyurmakla yetinirdi. O zaman mesele yoktu. Aralarında geçinir giderdi.

şu Kudret Yanardağ denilen zat  zerineyse henüz hiçbir kaniya varamamışlardı. Herif gerçekten dolandırıcılıktan mı gelmişti, yoksa gerek cezaevi gerekse şehirde  alkalandığınca, “Ankara”nın bir “gizli görevlisi” miydi? Kalıp kıyafetine bakılır-sa “gizli görevli” olması akla daha yakındı. Kalıp, kıyafet, oturup kalkış, öyle her önüne gelene değer vermeyiş...

Herife yakışıyordu büyük adamlık hakçası!

Ardında ibriğiyle meydancısı, tuvaletten dönüşü de gidişi kadar saltanatlıydı herifin. Giderken olduğunca, dönerken de cezaevi avlusunun tutuklular kaynaşan  ğultusu hemen hemen kesilmiş, millet yol açmıştı. Adam sanki ya cezaevi müdürü ya da infaz savcısı veya ağır ceza reisiydi. Hani yukarıya bağlı gizli bir görevli olmadığı anlaşılsa, kolaydı. Ver iki serserinin eline üç beş kuruş, ikişer domatesle kokmuş birkaç da yumurta veryansın etsinler, bozsunlardı fiyakasını. Ama bilinmiyordu. Ne olursa olsun öğrenmeye  alışmalıydılar.

Merdiveni ağır ağır çıkarken, beş eski tutuklu yaşlı başlı adam ayağa zıp diye kalkmış, bir halı seccadeyle örtülü sedirin başk şesini ona vermişlerdi.

Oysa görmüş geçirmiş bir büyük adam  alımlıyla başköşeye geçerken, “Rahatsız olmayın,” demişti. “Buyurun, oturun!”

Zabıt k tiplikleri, icra memurlukları, banka şefliklerinde bulunmuş, sırasına göre huzurlarından iş sahiplerini kovmuş, sırasına göreyse üstlerine  emkirmiş bu kır sa , kır bıyıklı insan-

lar, onun huzuruyla küçülmüş, ufalmış, hatta hiçleşmişlerdi. Saçlarında tek ak yoktu herifin her şeyden önce. İkincisi kalıp kıyafet okkalıydı. Üçüncüsüye çok ciddiye. Hiç konuşmadan sadece otursa ya da arada yan gözle baksa yetebilir, azarlamaktan daha çok etki yapardı.

“Kahveyi nasıl emredersiniz beyefendi?”

“Sade”, “az şekerli”, “orta” filan demesi bekleniyordu. Demedi:

“Kim pişirecek kahveyi?”

Şaşılar: Kim mi pişirecekti? Bu da laf mıydı yani? Kahveyi, hepsinin içtiği, içtiklerini yazdırdıkları bir idamdan dönmüş otuz yıllık hükümlü pişirecekti elbette.

“Ömer,” dedi Zabıtcı. “Bizim Fırıldak Ömer pişirecek.”

“Nasıl adamdır?”

Anlattılar karmakarışık, her kafadan bir ses çıkarak: Su yüzünden hasımları karısının yolunu gözleyip pusuya düşürmüşler, ırzına geçmişler. Çok erkek huylu olan kadın eve gelmiş, kocasının tabancasını almış, durumu anlattıktan sonra kendine kıymış. Aslında ağır başlı biri olan Ömer, o anda çıldırmıştı adeta. Kanlar içinde yatan karısının elinden kıyıya fırlamış tabancayı almış, “ihhak-ı hak” kafasıyla, yani hakkını kendi aramak için, hasımlarının bahçesine girmiş, başta hasımlarının yetmişlik ninesi, beşikteki sabiye varana kadar önüne kim çıkmışsa tam yedi kişiyi temizlemişti.

Müfettişler Müfettişi şaşmadı. Tıpkı tıpkısına bir ağır ceza hâkimi soğukkanlılığı içindeydi. Ne şöyle dedi ne de böyle. Koğuş kapısına doğru el çırpıttı önce, sonra da seslendi:

“Feyzi, oğlum!”

Kemal Ağa’nın kahvecisi koşarak geldi:

“Buyurun beyefendi?”

“Bana kahve yap!”

“Başüstüne efendim.”

Birden akıl ederek:

“Arkadaşlara da bak.”

Şimdiye kadar görülmemiş şeydi. Misafir, misafir geldiği yerin kahvesini beğenmiyor, kendi özel kahvecisine kahve ısmarlıyordu. Biraz da hakaret kokan bu davranış karşısında ne yapmalıydılar?

O, “Kusura bakmayın,” dedi. “Biliyorum, hareketim proto-kole aykırı ama, ne yapayım, elimde değil!”

Ve atmasyona başladı:

“Paşa dedeme cennetmekân Abdülhamit Han-ı Sâni kahve içirememişti, bütün istirhamlarına rağmen! Düşünün, kün dedi mi kün, feyekün dedi mi feyekün, her sözü kanun mesabesindeki koskoca bir zıll-ullah fı-l-âlem kahve içirememiş. Babam pek öyle değildi, ama ben?”

Celallenmişti. Ordakileri dehşetle gözden geçirdikten sonra:

“Canım kadar sevdiğim, beni canı kadar seven içişleri bakanı dostum...”

Sözlerinin aşırılığını idrak edip daha fazla konuşmamakta maslahata uygunluk görmüşlerin edasıyla, düzeltmeye çalıştı:

“Dostum dedimse hani... Efendim, hilkatin acayip bir tezahürü, veraset yoluyla intikal ettiğimiz irsi huylarımız var. Az önce babam pek öyle değildi dedim, gerçekten de babam, kendi babasına değil, babasının babasına, yani dedesine çekmiş. Bense kendi dedeme! Evet, dostum içişleri bakanının ziyareti-ne gitmiştim. Odacıyı çağırdı, ne emrettiğimi sordu. Halbuki huyumu bilir. Köftehor bilmezden geldi. Belki de beni tongaya bastırıp bıyıkaltından kıs kıs gülecek, nasıl Kudret diyecekti, ne oldu senin meşhuur irsi intikal? Hani deden Abdülhamit’in kahvesini içmemişti?”

Oradakiler altüst olmuşlardı. Dinleyenler sadece oradakilerden de ibaret değildi. “Beyefendi”nin “beyler” tarafına davet edildiğini işiten cezaevi halkıyla, Kemal Ağa da merakla koşmuş, bir kıydan “aslanını” gururla gözetiyordu. Günlerdir böylesine haşmetli olmamıştı bacanağı. Helal olsun, helal olsun böyle adama bir değil bin baldız!

“Bir tarihte Ankara’da bir işim vardı. Maliye Vekâleti’nde. Gittim, baktım, vekil yok. Sordum, başvekilin yanındaymış. E, işim var, uçakla derhal dönmem lazım. Ne yapayım? İki satır bir pusula odacının eline, koşturdum başvekile. Sağ olsunlar, hepsi de hatırnazdır, hatırımı dirhem dirhem sayarlar...”

Milletin düşünüp, ölçüp biçmesine meydan vermeden yeni bir palavra bombardımanı:

“Başvekil de sevişiriz, yalnız... Evet, isterse can-ı azizim, şekerden lezzetim olsunlar. Politikalarıyla uyuşmuyorsam... Efendim?”

Tam bu sırada evrakı temyizde, otuz yıla hükümlü delidolu bir tutuklu, cezaevi kalabalığının arasından fırlayıp Müfettişler Müfettişi’nin ellerine sarıldı. Öpecekti, çekti:

“Çok yaşa, çok yaşa... Ne istiyorsun?”

“Beyim, şu temiz ireizini de tanıyon mu? Zatiniz gibi bi bey-efendi nasıl tanımaz? Deden irahmetli madem cennetmekân Sultan Hamit’nen ahabmış, sen de mücerret temiz ireizini...”

Elini adamın ellerinden çekti:

“Dur bakim şöyle, geri dur da anlat. Evet?”

Adam ayaklarının ucuna diz çöktü, başladı ağlamaya:

“Kimim kimsem kalmadı köyde, bir anam var, onun da ayakları tutmaz ki gelsin. Vallaha billaha tillaaha sillaha ben o suçun suçlusu deelim amma ağnadamıyom. Ellerinden ve de ayaklarından öperim beem. Temiz ireizine bir mektup yazsan da, disen ki Nebi’nin o cinayetnen töbe alagası yok, senin sözünü mü geri kor? Kurban olurum beem!”

Kahveler gelmişti. Önce Müfettişler Müfettişi’ne ikram edildi. O, eğilip bükülerek birtakım protokol cambazlıklarına girişmeden uzandı, aldı, sonra da cebinden Yenice paketine davranırken, Kemal Ağa adamakıllı küçülmüş, yakında bacanak olacakları böylesine anlı şanlı, ağzından yağ bal akan adama sigara ikram etti. Aldı “bacanak” ın çıktığı çakmakla da yaktık-

tan sonra, “Bir uygun zamanda gel, beni bul!” dedi Nebi’ye. “Ayıp olacak ama, madem suçsuzsun...”

“Bacanak” dikiliyordu, elleri önünde kavuşuk. Kalmak mı, yoksa az önceki yerine çekilmek mi gerektiğini kestiremiyordu. Müfettişler Müfettişi elinin tersiyle, hatta pek de bakmadan, “Geç, otur şöyle!” dedi.

Dünyalar “bacanak”ın, gösterilen yere süklüm püklüm geçip oturdu.

“Çok mert adamdır temiz reisi,” diye ardını getirdi az önceki sözlerinin. “Hakikat âşığıdır... Ayıp olacak dedim, çünkü her bayramda tebrik tebrik üstüne, sair zamanlarda mektup mektup üstüne yazar da bir cevap olsun yakıştırap gönderemem. Mamafih bakmaz kusuruma... Evet, evet, bir müsait zamanda hatırlat bana da, oldu mu?”

Nebi’nin dili dolaşmıştı adeta:

“Sağ ol beyim, Allah her duttuğunu altın etsin, Allah iki cihanda aziz eyleyip, yokluk kederi göstermesin...”

Adamı sanki duymuyordu. Zaten oradakiler herifi palas pandıras uzaklaştırmışlardı beyefendinin huzurundan. Başta kravatlıların zabıtcısı, olanca saygılarıyla Nebi hakkında bilgi vermeye koyulmuşlardı:

“Efendim, af buyurun, budalanın biridir...”

“Sonra, suçlu sabittir!”

“Köylüleri var burada, bir sefer de onları dinlerseniz daha iyi olur...”

“İki sefer İstanbul’da, akıl hastanesine sevk olundu!”

“...”

“...”

Palavra bombardımanı geç vakte kadar sürdü. Akşam yemeği zamanı çoktan gelmişti. Kravatlılar, yemeği birlikte yeme tekli-finde bulundularsa da gülerek kalktı:

“Kahve için cari olanlar, yemek için de varittir. Malum a? İrsiyet!”

Kemal Ağa'yı kolundan hoyratça çekti:

"Buna anlatmıştım. Dedem, cennetmekân Abdülaziz'in sofrasında..."

Birden Aziz değil, Hamit diye savurduğunu hatırlamıştı ya, ne çıkardı? Ha Aziz olmuştu, ha Hamit! Ardından uzun uzun susuldu. Bir ara, "Lakin," dedi biri.

Çevresine bakındı. "Okkalı adam!" diyecekti ama, arkadaşları nasıl bir kanıdaydılar acaba? Bankacı, "Okkalı adam," dedi. İcracı, "Evet, oturaklı..."

Zabıtcı, "Bizimle ortaklaşa çalışmaz ve de hisse almaya tenezzül etmez," dedi. "O bu değil ya, biz bundan faydalanalım arkadaşlar!"

"Nasıl?"

"Bak, temiz reisi... Ha?"

"Yalnız temiz reisiyle değil, başbakan, bakanlar tekmil arkadaşımıymış!"

Kravatlıların dilekçelerini Erika marka incecik "Baby" makinesinde tape edip küçük bir ücret alan sarı saçlı, mavi gözlü delikanlı korkarak sordu:

"Peki ama ağabey, madem bu kadar tanıdığı var..."

"Ne diye içeri atılmış?" diye soracaktı, meydan vermediler, işlerine gelmemişti. Onlar da bu kadarını yememişlerdi belki ama, kulağına gidebilirdi. Oysa bu alım, bu çalım, bu palavrayla ne işler görmezdi?

Gece, koğuştta yatakları yan yana zabıtcı, icracı, bankacı fısıfısıf konuştular:

"Faydalanalım bundan!"

"Palavrasına hızlı..."

"Ya sahiden yukarının adamıysa?"

"Olsun."

"Tabii tabii... bize ne zararı dokunur?"

"Bunu yanımızda gördüler mi, keselerin ağzı açılır. Ha?"

"Hem de nasıl!"

“Temiz reisine tavsiye alacağız, ver iki bin!”

“Başbakandan filan falan, ver beş bin!”

“Oldu, vallaah oldu...”

“Kulağına gitse bile...”

“Gitmez ki!”

“Ağzımızı sıkı tutarsak gitmez...”

“Gitse bile...”

“Onu da görürüz be!”

“O kadaaaar...”

7

Cezaevinin, izinden dönen ufak tefek, cılız mı cılız müdürü, karşısındaki iriyarı Müfettişler Müfettişi’ne dehşetle bakmış, bakmasıyla da büsbütün ufalmış, siskalaşmış sanmıştı kendini. Gerçekten de, söylendiği kadar vardı adamın heybeti. O ne boy, bos, kalıp, kıyafetti!

“Beyefendi”yle karşılaşmadan önce, kâtip ve başgardıyanla ayrı ayrı görüşmüş, adamın her iki görevli üzerinde de etkili olduğunu anlamıştı. Güya bunca yıllık müdürdü. Daha bir günden bir güne kâtiple başgardıyanı kuzu kuzu yönetememiş, mutlaka takışmışlar, birbirlerinden yakınıp durmuşlardı.

Kâtip, “Sapına kadar büyük adam Müdür Bey!” demişti. “Sonra, şehirde dolaşan rivayet doğru. Çünkü, Ankara’da büyüklerden yığınla ahababı var!”

Başgardıyan da aynı kanıyı paylaşıyordu kâtiple, bilmeyerek: “Herif dört yüz dirhem ama, laf aramızda, bilmem sizin işinize gelecek mi?”

“Niye?”

“Geceleri mahkûmlarla koğuştaki kumar oynamamanız lazım!”

“Sen kendine bak. Esrar, afyon, sustalı satışlarına yani...”

“Hepimiz ayağımızı denk almalıyız!”

“...”

“...”

Avlusunun bir kıyısında hükümlü bir kasabın irili ufaklı bıçak, satır kullanarak hemen her gün boğazladığı koyunları tıpkı tıpkısına dışardaki kasaplar gibi hükümlülere sattığı bu cezaevinde bey belirsiz, meydan ıssızdı. Başgardiyan, gardiyanlar içerde satılan esrar, afyon, çeşit çeşit bıçak ve sustalı satışından pay alır, aldıkları payı müdürle paylaşırlardı. Cezaevi, pazaryeri gibiydi. Çeşitli sebze, yumurta, ceket, pantolon, yatak yorgan herhangi bir bitpazarı usulüyle satılır, koğuşlarda kumar oynanır, hatta halli vakitli hükümlüler dişçi, hastane dümeniyle dışarı çıkıp geceyi dışarda bile geçirirlerdi. Bilmem ne bey ya da ne ağa, hastane, dişçi dümeniyle aldığı rapora dayanarak, çokluk jandarmasız tek gardiyanla çıkar, evine uğrar, yer içer, eşi dostuyla ala ala hey, derken saatler akıp akıp karanlık basınca, gardiyanın bütün yalvarmalarına karşılık vakit gece yarısını bulur. Bulsun, ne çıkar? Nasıl olsa zilzurna sarhoş kuru müdür bu saatte barbut atmıyor mu hükümlü koğuşlarında? Başgardiyan hükümlülere karşı gebe değil mi? Üstelik muhabbet de tatlı mı tatlı... “Verin şurdan bir zarfla kâğıt bana!” Verilir. Müdür Bey’e paldır küldür bir sarhoş ağzı: “Muhterem Müdürüm; Evdeyim. Dostlarla muhabbeti sardırdık. Böyle zamanları bilmez değilsin ya! Nasıl olsa sen de şimdi talihini deniyorsundur. Allah bana iyi eğlenceler, sana da barbutta bol şanslar versin. İstersen gel, bekliyoruz. Muhabbet bildiğin gibi değil!”

Görüşme ya da bayramlarda cezaevi büsbütün âlem olurdu. Koskoca avlu hükümlülerin kadınlı erkekli, çoluk çocuklu ziyaretçileriyle tıklım tıklım, çaylar kaynarken yemek sofraları hazırlanır, yenilir içilir, tatlı tatlı gülüşüp konuşulmaktan geçtim, halli mallı tutuklular, ziyaretçi kalabalığı içinde dost ya da sevgililer bile bulurlardı.

Müfettişler Müfettişi, kâtip, müdür, kravatlılar, hatta bütün şehre olduğu kadar, cezaevi müdürüne de “Ankara’ca, gizli

bir görevde kullanılan yüksek bir memur” kanısını vermişti. Vermişti ama o, bundan şiddetle kaçınır gözükersen, çalımına getirip “herhangi bir vatandaş”tan başkası olmadığı üzerine fazlaca basmıştı. Dilediğince bassın, ya numara yapıyorsa? Ya hiç ummadıkları anda analarına karları yağdırırsa?

Hele cezaevinde satılan esrar, afyon, sustalılarla müdürün gece yarıları zilzurna sarhoş gelip koğuşlarda hükümlülerle kumar oynadığından söz açınca, müdürün akli gittiyse de, Müfettişler Müfettişi renk vermedi:

“Allah şansınızı açık etsin Müdür Bey!”

Fena hâlde korkan müdür kekelemişti:

“Şey, hani ben...”

“Telaş etmeyin üstadım, ateşe devam. Benden değil size, hiç kimseye en küçük bir zarar gelmez. Tam tersi, gerekirse fayda gelir!”

Müdür ilk zamanlar “Ne olur ne olmaz!” gibilerden, eskisi gibi ne cezaevine gelip kumar oynadı ne de esrar, afyon satışlarından pay aldı. Hatta sabahları dokuz dedi mi vazifesi başında da bulundu ama, sonraları baktı ki adam gerçekten de zararsız, geçenin dört ucunu eskiden olduğunca kaptı koyuverdi: “Adaam sen de...” diyordu kendi kendine. “Battı balık yan gider. Binin yarısı beş yüz, o da bende yok. Herif dedikleri gibiye çok çok beni burdan attırır. Değilse? O zaman hiçbir şey değişmez. Savcı da benim gibi düşünüyor. İhtimal vermiyor Ankara’nın gizli bir görevlisi olduğuna. Bir avuç içi kadar şehirde neyi öğrenecek? Yukarıdakilerce şehrin tutumu zaten bilinmiyor mu? Kimin kimi ayrıca öğrenmeye ihtiyacı var? Tırhallı bir hâlliyiz. Boş veeer...”

Hele günler geçip de adamın çiftçi Kemal Ağa’nın baldızıyla işi iyice ilerlettiğini öğrenip İstanbul’daki karısının ayrılma işlemine giriştiği de yayılınca, “Yok canım...” dedi, “Herif kıyak. Kelle kulak yerinde oluşundan faydalaniyor ama, gene de bana ne? Varsın faydalansın!”

Artık Müfettişler Müfettişi için gerçekten bir zamanların masal günleri yeniden başlamıştı. Baldız iki güne bir geliyor, müdürün odasında sabahlardan akşamlara dek oturuyor, sevişiyorlar, kadın her gün artan, çılgın bir aşkla “sözlü”süne yağdırıyordu: Para, giyim, kuşam, yem yiyecek, yatak yorgan, eliyle işlediği çeşitli yastık örtüleri, yatak çarşafı, şu, bu... Hele bir gün anası, yakın akrabalarıyla gelip de adamı onların da beğenmesi, kadını çılgına çevirdi. Varsa Kudret Bey’di, yoksa Kudret Bey!

Kemal Ağa unutulmamışsa bile, bir kıyıda kalmıştı. Ama o bunu hiç yadırgamıyor, hatta kıskanmıyordu. Tam tersi, böyle kalıplı kıyafetli, konuştukça ağzından yağ, bal, şerbet akan bir beyler beyefendisine “bacanak” oluştan gurur duyuyor, sağda solda, “Bizim bacanak mı? Oooo... Ağırlığınca altın eder. Adamın bilmediği yok, derya!” diyordu.

Öte yandan “baldız”sa gerçekten deliye dönmüştü Kudret Bey’in aşkından. Bir yandan annesi, öte yandan ablası, uzak, yakın akrabaları adeta reklamını yapıyorlardı adamın:

“Kim? Bizim Kudret mi?”

Annesi azarlayıveriyordu:

“O ne biçim laf kız? Bey diyemiyor musun? Adam haza bey, beyefendi!”

Ablanın içinden hafif bir kıskançlık geçse bile gene de, “Soy azmaz. Adamın paşa torunu olduğu her hâlimden belli!” derken her kafadan bir ses, veryansın gidiyordu:

“Yarın bakmışsın af olmuş...”

“Aflık neyi var? Suçu yok ki! Suçu olsa hemen mahkemeye çeker, cezayı basıverirler. Adamın ki çekememezlerin iftirası. Bizim parti iktidara gelsin hele... İsterse mahkûm olsun, on yıl yesin. Beklerim. Değil on yıl, yirmi yıl, otuz yıl gene beklerim. Onun uğrunda, onu bekleye bekleye ölsem ne gam?”

Bir gün cezaevi müdürü:

“Kudret,” dedi, “istersen bu yakınlarda bir ev bulalım sana, Nefise Hanım kasabadan buraya nakletsin. Geceleri...”

Müfettişler Müfettişi'nin gözleri parladı:

“Evet?”

“Evine git!”

“Olur mu?”, “Olmaz mı?”, “Nasıl olur?” falan’a girişmedi:

“Bakalım,” dedi. “O da olur belki bir gün...”

Ertesi gün “sözlüsü” Nefise gelince, müdür odasını onlara bırakıp çıktı. Kadın, “Kudret,” dedi, “artık duramıyorum. Her an, gece gündüz seninle, senin dizinin dibinde olmak istiyorum. Çık artık şurdan, kurtulmanın yolunu bul şekerim!”

Kudret Yanardağ hiç telaşlanmadı. “Müdür Bey diyor ki...” de demedi. Kadının ağlayıp sızlanmalarının aşırı bir hâl aldığı sıra saçlarını okşadıktan sonra, “Dur,” dedi, “acele etme. Bakalım, bir şeyler yaparız.”

Kadın umutla doğruldu:

“Mesela?”

“Mesela... İlk aklıma gelen... Cezaevi yakınlarında bir ev bulup...”

“Bulup Kudret, bulup?”

“Seni içine atmak aklımdan geçiyor!”

Kadının heyecanı aşırı bir hâl almıştı:

“Peki sen?”

“Ben de ara sıra gelir görürüm seni!”

“Ara sıra mı? Geceleri gelemes misin?”

Kafasında melunca bir şimşek çaktı:

“O da olur, olur, olur ama...”

“Evet?”

“Biraz para isteyen bir iş. Hapishane müdürü rüşvet alan biri. Yalnız, ağzından kaçırma. Bana karşı herif dehşetli iyi. Görüyorsun. Odasını bize bırakıveriyor!”

Kadın çılgın bir atılışla Müfettişler Müfettişi'nin boynuna sarıldı:

“Peki, peki, çabuk söyle: Bu işin olabilmesi neye bağlı?”

“Acele etmemeye...”

Kadınınsa nasıl patırtıcı, nasıl her şeyin hemencecik oluvmesinden yana olduğunu gayet iyi biliyordu.

“Benim her işim acele şekerim. Müdüre beş bin mi vereceğiz? On bin mi?”

Kafasında yeni bir şimşek:

“İş, müdürle bitmez. Onun için...”

“Onun için?”

“Deveden büyük filleri unutmamak gerekiyor!”

“Açık konuş: Savcı mı? Vali mi? Ankara’dakiler mi?”

Kadını çıldırtan bir “hah hah hah”la güldü:

“Çok zekisin Nefise. Hani biliyor musun? Buraya gelip seni tanımak, benim için Cenab-ı Hakk’ın bir lütfu oldu...”

Kadın, etekleri zil çalarak kasabaya koşmuş, bankadaki cari hesabından elli bin lirayı Kudret Yanardağ adına ayırtıp, şehirdeki bankaya aktardıktan sonra, hesap defterini de getirip vermişti:

“Azsa, bir elli bin daha... Ha?”

Çok önemsiz bir şeymişçesine hesap defterini müdürün masasına bırakıp, “Bunu yapmamalıydın,” dedi.

Kadın kuşku içinde:

“Neden?”

“Ne paşa dedem ne de beybabam böyle şeylere tenezzül etmemişlerdir. Sanki şu anda içimden bana bakıyor, ‘Yazıklaaar olsun sana Kudret!’ diyorlar. ‘Biz seni böyle mi yetiştirdik? Bir kadının elli bin liracığın’...”

Eliyle ağzını kapadı:

“Ben herhangi bir kadın mıyım Kudret? Sonra, biliyorum, elli bin lira senin gibi bir beyefendiye... az ama, sana değil ki bu. Müdüre ver, savcıya ver, valiye ver... evi ben tutarım, dayar döşerim. İstersen bankadaki bütün paralarım...”

Tilkiye “Tavukları bekler misin?” diye sormuşlar, “Ayağıma diken batır!” demiş. Kudret Yanardağ da kadına öyle bir baktı ki, kadın yutuverdi. Hatta kasabaya, annesine koşarak müjdeyi verdi:

“Anneciğim, el âlemin sözüne kulak asmayın. Ne dedim adama biliyor musun?”

“Ne dedin?”

“Dedim ki, bankadaki bütün paramı, tapulu arazimi, çiftliği falan senin üstüne yapayım. Ne cevap verdi biliyor musun?”

“Ne cevap verdi?”

“Paşa dedem, beybabamdan böyle şey görmedim. Allahını seversen Nefise, bana mal, mülk, para lafı etme. Benim gözüm malda, parada, pulda değil, sende dedi!”

Az sonra komşudan gelen ablası bunları işitince sararıverdi:

“Benim gözü çıkarsa elimde avucumda neyim varsa çekip çekip aldı. Aaaaah talih ah!”

Odasına çekildi, iki çocuğunun arasında uzun uzun ağladı. Herkesin şansı böyleydi işte. Adam demek bu kadar helal süt emmiş biriydi ki, tarla, takım, çiftlik, bankadaki paralara filan dönüp bakmamıştı. İki bacıydılar güya. Bir ana bir babadan doğmuşlardı. Kendi talihsizliği yanında kız kardeşininki... Nefise'nin ikinci kocasıydı bu. İlki de bunun gibi, hatta şimdi konduğu tarlaların anlı şanlı ağasıydı. Gözlerini yumunca karısına dağ taş mal bırakmıştı. Kendininki? “Kemal Ağa, Kemal Ağa,” diye iri iri söylendi. “Bir tutturmuş parti. Çılgın herif, parti parti ama, işte partin de seni aramıyor! Eller işbaşına geçecek, devir, devran sürececek, sen hapislerde çürü, bizim de ömrümüz ah'la vah'la geçsin!”

Ertesi gün kırış kırış annesi, kızının geceyi uykusuz geçirdiğini hemen anlamıştı:

“O ne kızım? Gene uyuyamadın mı?”

Derin bir iç getirdikten sonra, “Uyumaz oluyum da arkamın üstüne uyuyum...” dedi.

“Niye kızım?”

Gözlerinde boncuklanan sessiz bir ağıttır tutturdu. Anne daha da telaşlanarak:

“İyi amma yavrum, çocukların yanında, aç değil, susuz değil-sin. Niye uyku tutmuyor? Niye ağlıyorsun? Bir yanın mı ağrıyor? Sancın mancın mı var?”

“Yok, ne sancım var ne mancım...”

“Peki, zorun nerenden?”

“Nefise’nin talihi benden daha parlak. Onun adamı asilzade. Ne parada ne de pulda gözü var. Benimki niye elimde avucumda nem varsa çekip çekip aldı?” diyemeyeceği için “Talih,” dedi, “ne deyim talih, gözün çıksın!”

Annesi hemen anlamıştı kızının zorunu. Gene kardeşini kıskanmıştı besbelli. Haklıydı belki ama, ne yapacaklardı? Var mıydı çaresi?

Abla:

“Yarın ev tutarlar, herif de geceleri gelir kızının koynuna girer, oooh. Biz? İzinnamemiz, nikâhımız varken...”

“Canım,” dedi anne, “deli deli başlama gene. Kudret Bey’in eli kolu uzun. Yabancı mı? Enişten olacak yarın. Söyleriz Nefise’ye, bacanağını da düşünür!”

“Hayır,” diye parladı abla. “İstemiyorum!”

“Niye?”

“Niyesi miyesi yok. İstemiyorum. İnsan olup kendi akletmeli. Onunki daha nikâhlısı bile değil. Benimki? Güya nikâhlım. Allah canını alsın nikâhlı gibi!”

Anne, büyük kızına sezdirmeden durumu küçüğe anlattı. Küçük “A, tabii tabii...” dedi. Ablasının ne kadar alıngan olduğunu bildiği için, bu işe eniştesi akıl etmiş süsü verecekti. Durumu Müfettişler Müfettişi’ne usulüyle anlattı. Müfettişler Müfettişi kurt gibi kavramıştı. Hemen o gece koğuştta açtı meseleyi:

“Nefise ev bulmuş,” dedi. “Bana bak!”

Bacanağının içinden de tam bu sırada bir garipseme geçmişti. O, adliyeye taksiyle falan gidip geliyordu ama, o kadardı. Müdürle senli benli konuşamıyor, karşılaşsalar eziliyordu adamın karşısında!

“E, okumuşluk böyle işte. Okumuşluk insana laf söz öğretir. Zamanında ben de okusaydım...”

“Sen de müdürle konuşsana şu mesele için!”

“Hangi?”

“Benim gibi, haftada birkaç gece sen de kırar, gider karınla sabahlarsın!”

Bacanak iç geçirdi. Bunu müdüre nasıl söyleyebilirdi? Hem söylese bile, karısını gayet iyi tanıyordu. Küçüğünün bulduğu evde, sığıntı gibi oturabilir miydi hiç?

“Ne düşündün?”

“Karımla konuşayım da, bakalım...”

Gece hep bunu indirdi kaldırdı: Karısıyla nasıl konuşacaktı? Kadın daha çok da, kardeşinin şu Kudret Bey’i bulmasından sonra, iyice değişmiş, hırçınlaşmıştı. “Bak Kudret Bey’e! Nefise böyle böyle, ınalımı mülkümü, bankadaki paralarımı senin üstüne yapayım demiş de, istememiş. Erkek dediğin böyle olur. Sen?”

Şimdi bu meselede... Böyle böyle dese, hemen taşı gedğine koyacaktı:

“O evvel lazımdı. Eniştem nakledince hatırlamak marifet değil!”

Belki de kız kardeşinin bulduğu, kiraladığı, dayayıp döşeyeceği evde oturmak, haftada birkaç gece de olsa kocasıyla buluşmak istemezdi. Nitekim birkaç gün sonraki buluşmalarında gerçekten de, “O evvel lazımdı,” dedi.

“Düşünemedim, aklıma gelmediydi...”

“Niye gelmiyormuş? Benim, nerem eksik Nefise’den. Enişteme bak. Bir Nefise demiyor mu. Ağzından bin Nefise dökülüyor! Kâtibin odasında görüşüyorlar, kâtipse Kudret Bey’in görüştüğü zamanlarda olduğunca onları yalnız bırakıp çıkmıyor, arkası dönük, kayıtlarıyla uğraşır görünüyordu.

“Demek malımı mülkümü... Ha?”

“Üstüne yapayım, bankadaki parayı üstüne çevireyim demiş de istememiş. Haza erkek! Senin gibi...”

“Başlama gene!”

“Başlamaymış. Bir partidir tutturdun. Sana ne partiden?”

“Neyse ney. Herkesin işi başka, düşüncesi başka...”

“Neymiş başka olan?”

“O da çıksın, o da girecek partiye!”

“Kim demiş!”

“Kendi diyor...”

“Nefise bize açmadı hiç?”

“Ne bakıyon açmadığına? O kalıp, o kıyafet, ağızda o dil, laf, söz olduktan sonra...”

“İster misin mebus da olsun?”

“Olur, hakkı...”

“Sen?”

“Ben olamam. Bana ne bakıyon? Hem sen bennen uğraşma?”

Kadın, “Kötü kaderim,” diye yerindi.

“Bana bak diyorum, kötü kaderim mötü kaderimi bırak. Beğenmiyorsan bugünden tezi yok. Bir istidanın başında!”

“Çocuklar? Çocuklar n’olacak?”

“Yaa, demek arada çocuklar olmasa dünden razısın ayrılmaya?”

Kadın karşılık vermedi ama, ayrılrsa da neye yarardı? Yeryüzünde ikinci bir Kudret Yanardağ bulmak mümkün müydü? İç geçirdi, sonra, “Hadi hadi,” dedi. “Keselim bu sözleri...”

“Kızım herkes enişten gibi olamaz. Öyle adam dünyaya binde bir gelir. Gözümüzü açalım da adamın kıymetini bilelim. Müdür karşısında böyle el ovalıyor!”

Ve atmaya başladı:

“Yalnız müdür mü? Savcı, vali...”

Birden aklına gelerek, “Haa,” dedi, “İdris’e kızı gösterdiniz mi?”

“Gösterdik ama...”

“E?”

“Nerde Kudret Bey, nerde İdris!”

“Canım herkes Kudret Bey gibi olamaz diyoruz anlamıyor-sun. O bir düşüş yahu, düşüş!”

“Doğru.”

“Kız ne diyor?”

“İdris Efendi için mi? Ne desin? Etekleri zil çalmaya başladı. Evde kalmış bir kız...”

“Çalmayıp da ne yapacak desene...”

“O evde kalmış, soluk, neşesiz kızda bir canlanma, bir neşe başladı ki görme. Vay Allah vay dedim, biz araya gitmişiz. Sennen evlendiğimiz sıra yirmimi bitirmemiştim. Oysa nerdeyse otuzunda!”

Birden gözleri parlayarak canlandı:

“Bana bak. İzni kopar, evi ben bulacağım!”

“Bacıyın bulduğu ev bayağı büyükmüş...”

“Hayır, istemiyorum. Benim evim ayrı, mobilyalarım ayrı olmalı. Nefise Hanım’ın ablasıyım ben, küçüğü değil. Anladın mı? Evi ben bulur, dayar döşerim. Sen izni koparmaya bak!”

Kemal Ağa’yı bir düşüncedir almıştı. Şimdi ne yapacaktı? İzni, Kudret Bey olmadan nasıl alırdı?

Bütün gece ölçtü biçti. Söze neresinden başlarsa uygun düşerdi? Şöyle diyebilirdi mesela: “Müdür Bey, sizden ben de bir ricada bulunmak istiyorum...”

Bu başlangıcı uygun bularak ardını getirdi: “Buyur bakalım,” der müdür. “Benim hanım da mahpushane yakınında bir ev kiralamak istiyor. Bana da bazı akşamlar izin verir misiniz?”

Müdür ne derdi? Herhalde: “Kudret Bey’den mi özendiniz?” O zaman? Ya Kudret Bey’e derse ki: “Senin ki senden özendi, geceleri evine gitmek için benden izin istedi.” Ne der Kudret? Canı sıkılmaz mı? Ondan saklamasam? O zaman da baldıza söyler, “Senin enişte bizden özendi, onlar da ev tutup geceleri çıkmak istiyorlarmış.” Baldız koşar ablasına, “Yaa, demek böyle abla? Madem böyle bir niyetin vardı, benden niye sakladın?”

Vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Yanı başındaki pufla gibi üst üste yatağında fosur fosur uyumakta olan Kudret Bey’e baktı: “Bir çuval inciri berbat ederiz. Avrat öfkelenir, kel tavuğa döndürür gayri beni. Zaten aramız şeker renk. En iyisi...”

En iyisinin ne olabileceğini de bulamıyordu. Kudret Bey'e açsa baldızına söylerdi. Müdüre çıkıp anlatsa, müdür, Kudret Bey'e mutlaka duyururdu. Bu sefer Kudret Bey öfkelenmese bile, gönül koyardı.

Tuvalete gitmek üzere yatağından kalktı.

8

O gün İdris, elinde bir istanbul gazetesi, geldi:

“Selam!”

Müfettişler Müfettişi müdürün makamında, müdür de masanın yanı başındaki koltuğa yatar gibi uzanmış uyukluyordu. İçeri giren İdris'in selamıyla gözlerini açtı, doğruldu:

“Aleykümselaaam İdris Bey. Buyrun!”

Ayağa kalktı. Kudret Bey'den o kadar memnundu ki, ziyaretçisi kadın ya da erkek, bir bahaneyle çıkıp gitmeyi, Kudret Bey'i misafiriyle baş başa bırakmayı huy edinmişti.

Yalnız kaldıkları zaman İdris, elindeki gazeteyi Müfettişler Müfettişi'nin önündeki masaya serdi:

“Tanı bakalım şunu...”

Gazetenin beşinci sayfasındaki bir dansöz resmini parmağıyla gösterdi. Kudret Yanardağ, resme baktı, heyecanlandı:

“A a... Sema!”

“Evet, Sema.”

“Dansözlük mü yapıyor?”

“İlana göre öyle. Vedet dansöz...”

“Ne demek o?”

“Biliyorsam Allah elimden alsın!”

Sema, İstanbul'daki gece kulüplerinden birinde çalışıyordu. Gazetedeki ilana göre oryantal danslar yapıyormuş. Burası ilgilendirmiyordu Kudret Yanardağ'ı.

“Şu kariyı bulsak, davasından vazgeçirsek de şuradan kurtulsak be İdris?”

İki eski dost anlayışla bakıştılar uzun uzun. Bu meseleyi zaman zaman görüşmüşlerdi ama Sema'nın nerede olduğunu bilmiyorlardı. Tesadüf, şimdi adresini ellerine geçirmiş bulunuyorlardı.

İdris:

“Anlatmıştım ya, zabıt kâtibiyle iyice ahbap olduk. O gün içtik. Ertesi gün dosyayı çıkardı, baktık: Karının şikâyetinden başka seni burada tutan şey yok!”

“Pekii... Esnafın ifadeleri?”

“Havayla cıva.”

“Para verdiklerinden bahsetmiyorlar mı?”

“Deli misin? Veren de alan kadar ceza yer. Bizim çanklılar bunu bilmeyecek kadar eşek mi? Karıyı bir an evvel gidip bulmak lazım. Lazım ama...”

Müfettişler Müfettişi son derece sakindi:

“Ama?”

“Oraya kadar gitmek, bulmak, konuşmak, davasından vazgeçirmeye razı etmek..”

“Paraya bağlı şeyler değil mi?”

“Değil mi?”

“Doğru. Ne yapacağız?”

“Valla hiç bilmiyorum. Şu, bana bulduğunuz amca kızından üç beş diyeceğim amma...”

“Serseriye bak!”

“Öyleyse sen iste karıdan oğlum!”

“Çok ayıp olur. Ben paşa torunu bir beyefendinin oğluyum!”

“Caart!”

“Değil miyim?”

“Mezar taşlarında öyle ama, bugün?”

“Paranın yanımda zerrece kıymeti yok!”

İdris masadan alayla çekildi, elleri arkasında, odanın içinde gitti, geldi.

Müfettişler Müfettişi ona alayla bakıyordu. Bir ara göz göze geldiler. İdris, “Parayı bulmaya bak aslanım,” dedi. “Yoksa boşu boşuna yatarsın. Bir an önce çıksan fena mı?”

Gene, “Parra?” dedi.

Omuz silkti:

“Yok!”

“Bul.”

“Nerden?”

“Nerden bulursan bul lan, kayarto. Kudret Yanardağ değil misin?”

“Öyleyim.”

“Öyleysen bul, yarat!”

“Ne kadar lazım?”

Bunu büyük bir ciddilikle sormuştu. O kadar ki İdris’in tuhafına gitti:

“Ulan bana bile yedireceksin nerdeyse mangırlı olduğunu...”

Pantolonunun arka cebinden banka defteriyle bankanın çekini çıkaran Müfettişler Müfettişi, çeki açtı. Müdürün stillo-sunu aldı, hep aynı ciddilik içinde tekrar sordu:

“Beş bin yeter mi?”

İdris kahkahayla güldü:

“Ah Deve görmeliydi şimdi seni...”

Müfettişler Müfettişi hâlâ alabildiğine ciddiydi:

“Yazıyorum, beş bin yeter mi?”

“Yaz ulan, beş yüz yaz, dişimi kır!”

Pantolon cebinden çıkardığı bir tomar para içinden ayırdığı bütün bir beş yüzlüğü masanın üstüne, İdris’e doğru attı. İdris parayı aldı:

“Sahte mahte olmasın?”

“Benim babam beyefendi, dedem paşa oğlum. Sizin gibi zibidiler yapar sahtekârlığı. Beş adet de binlik yazıyorum!”

Çeki “Hamiline” düzenleyip uzattı. İdris inanmazlıkla aldı, okudu, şaşıtı:

“Ulan sahi mi söylüyorsun?”

“Okusana, görmüyor musun?”

“İçerdeki kravatlılardan mı tırtıkladın?”

“Ne münasebet? Onlara daha o zaman yardım edeceğimi, hisse almayacağımı söylemiştim. Bak!”

Sözlüsü Nefise’nin bankaya Kudret Yanardağ adına yatırmış olduğu elli bin lirayı gösterdi. İdris’in gözleri büyüdü:

“Ne diyorsun?”

“İstersem bütün parasını, tarlalarını, çiftliğini, bütün menkul veya gayrimenkulunu üstüme yapmaya hazır!”

“İstemiyor musun?”

“Şimdilik hayır.”

“Sebep?”

“Hele git, Sema işini hallet, gel, sonra konuşuruz!”

İdris gözlerine inanamıyordu. Dışarda “Kudret Beeey, Kudret Beeey!” diye bağırان meydancının sesinden anladıklarına göre, herhalde gene Nefise gelmiş olacaktı. Kalktı:

“Çeki cebine sok, parayı tahsil et. Hiç vakit geçirmeden atla İstanbul’a, gör kariyı, şayet herhangi bir aksilik yahut ne bileyim daha fazla para gerekirse tel mi çekersin?”

“Yıldırımla... İki, üç, beş dersem...”

“Anlarım ki iki bin, üç bin, beş bin... Hemen tellerim. Haydi tüy!”

İdris telaşla çıktı.

Müfettişler Müfettişi odanın sokağa bakan penceresinin tül perdesini çekti, storunu yarı yarıya indirdi, Nefise’yi karşıladı:

“Gel bakalım canım benim, canımdan azizim, şekerden lezizim. Kız gün geçtikçe güzelleşiyorsun. Bütün gece seni düşündüm. Uykuya geçmişim bir ara, derken sen...”

Nefise al al yanaklarıyla koştu, yanıp tutuştuğu adamın kollarına kendini attı:

“Ben? Ben ya? Geceleri hayalimde, gündüzleri düşümdesin!”

“Fakat gördüğüm rüya...”

“Ben de gördüm!”

“Nasıl gördün?”

“Sen söyle: Sen nasıl gördün?”

“Hayır sen önce...”

Birden kendini erkeğin kollarından kurtarıp yeni sutyenini gösterdi:

“Yeni sutyen aldım, bak. Nasıl? Güzel mi?”

Kadını kucakladı, göğsünü sutyeniyle falan öptü, sonra az önce İdris’in oturduğu koltuğa birlikte çöktüler. Neden sonra kadın eteklerini düzelterek kalktı:

“Bizim il başkanına anlattım seni. Çok merak ediyor!”

Müfettişler Müfettişi’nin kaşları çatıldı:

“Bana baak...”

“Ne var?”

“Çok bahsediyorsun o il başkanından!”

Kadının çok hoşuna gitti erkeğin bu kıskançlığı. Boynuna sarıldı, yanaklarından öptü, öptü, sonra, “Sen de beni öp!” dedi.

Uzun öpüşlerden sonra Müfettişler Müfettişi yeniden il başkanına döndü:

“Hâlâ anlamadın mı çok kıskanç olduğumu?”

Kadının dünyalar kadar hoşuna gitti bu. Adam daha öncelerini bilse, belki de vazgeçerdi evlenmekten. Ama ne yapsındı? Kocasını uçuruma yem olmuştu. Genç, cıvılcı, sevilip okşanmaya muhtaç bir kadındı. Gerçekten sevdiği kocasının ölümü onu yarı deli hâle getirmiş, o da oldubitti pek beğendiği il başkanına.. Hem canım, bir kere galiba başkanlık odasının tül perdelerle loşlanmışlığında, bir kere de hususi arabasında. Fakat çok ağzı sıkı adamdı. Zaten Nefise’ye gelene kadar akşam olurdu. Kadınlar çevresinde böyle, kum gibiydi.

“Anlamaz olur muyum şekerim?” dedi. “Kıskançsın biliyorum. Zaten onun için seviyorum seni ya! İdris Ağabey ne için gelmişti?”

Hiç de kıskanmadığı kadına bir süre dargın dargın baktıktan sonra, “Her gün gelir,” dedi. “Ne var?”

“Hiç. Durup konuşmak istedim, işim acele dedi fırlayıp gitti. Haa, amcamın kızı abayı fena yakmış. İllaki nişan da nişan diyor. Ne düşünüyorum biliyor musun?”

“Ne?”

“Onlara nişan yapalım diyorum, biz de düğünsüz derneksiz, alalım iki yüzük, takıverelim bitsin gitsin. Mahkemeden bugün de haber yok mu?”

“Hangi?”

“Karının ayrılma davasından?”

“Henüz yok ama, mühim değil o. Tek celsede karara bağlanır sanıyorum. Çünkü malum ya? İçeri düştüm, itibar zedeleyen bir suç...”

Boynuna sarılıp yanaklarını gene çılgın öpücüklerle boğarken, “Kurban olsun,” dedi. “Senin kesip attığın tırnağa kurban olsun. Nasıl bir kadın bu Allah aşkına?”

“Anlatmıştım ya uzun uzun... Kupkuru, gözlüklü, sinir yükü bir şey. Allah bizimle, korkma. Tek celsede şerefsizim...”

“Tek celsede ha? Ah nerde o günler?”

“Nerdesi falan yok. Tek celsede dediğime bak.”

“Ya fikrini değiştirirse?”

“Değiştirmez. O artık başka dallarda dolaşıyor...”

“Nasıl yani? Bir sevdiği mi var?”

“Var.”

Nefise’nin gözleri büyüdü:

“Senin gibi bir kocanın üstüne ha?”

“Sevdiği erkek değil!”

“Ya?”

“Anla işte.”

“Yoksa?”

“Ne yoksası?”

“Kadınlar, kızlarla mı?”

“Anla işte dedim ya!”

Nefise her şeyi anlamış, dalmıştı. Hafız Hanım da böyleydi. Kocasının motosikletiyle uçuruma uçup parça parça olduğu günlerden bir hafta mı, on beş gün sonra mı ne, yakın ahbabları onu alıp bu Hocanım’a götürmüşlerdi okuyup üflemesi için. Bir erkeği hatırlatan Hocanım o gece, okuyup üflemek bahanesiyle kadını çırılçıplak soymuş, sonra da...

“Ne düşündün?”

“Hiiç.”

“Pek daldın da...”

Fena sıkışmıştı. Bir şeyler söyleyip karşısındaki kurdu kandırmalıydı. Olabilirdi ki aklına kötü şeyler gelir, şüphelenirdi.

“Ha?”

“Pek daldın..”

Güldü:

“Dalışım şu, hani sana bahsetmiştim, bir Hocanım vardı?”

“Evet?”

“O da öyleydi!”

“Sevici mi?”

“Hıı...”

Aklına gelenler gibi düşünmüş olacaktı ki, adam gene sertçe baktı.

Kadın katıla katıla güldükten sonra, “Nasıl da tahmin etmiştim,” dedi.

“Neyi?”

“Neyi olacak? Aklına kim bilir neler geliverir hemen diye...”

“Gelir, seviyorum seni, ne yapayım?”

Müfettişler Müfettişi’nin oltasına fena yakalanan kadın memnun, kollarını uzattı:

“Canım, kaymağım. Kucakla beni!”

Kucakladıktan sonra tekrar koltuğa bıraktı. İlk zamanlar, şu şimdi ayrılmak için dava açan karısına karşı da böyleydi. Kadını sevip okşamalar, daha çok da dilbazlıkla alıştırıp şımartmalar,

tepesine çıkarmalar, sonra da hemen hemen unutuvermek! Bu, kadını sinirli yapmıştı. Sinirli kadının dırdırı, adamın bu dırdırlarından bıkip usanması, derken nefreti, kadını büsbütün çileden çıkarmış, sevgiden çılgına dönmüş kadına cinayet işleyecek hâller gelmişti. Kocasının kafasına vazolar fırlatması, hakaretlerin çeşidini reva görmesi, öfkesini alamayıp baygınlıklar geçirmesi hep aşırı sevgisindendi. Gayet iyi biliyordu ki, kadına eski ilgiyi gösterse kadın hastalıktan yeni kalkmışçasına düzelecekti. Ama olmuyordu, içinden gelmiyordu. O zaman kadın kocasında yitirdiği şeyleri başkalarında aramış, çirkin olduğu için bulamamış, derken karşısına çıkan Ebe Hanım'a teslim olmuştu.

“Beni hep böyle sevecek misin?”

“Şüphe mi ediyorsun?”

“Etmiyorum ama...”

“Evet?”

“Korkuyorum, içim titriyor!”

“Neden?”

“Bir gün artık sevmemeye başlarsın diye!”

“Nasıl ihtimal veriyorsun buna?”

“Vermek istemiyorum ama...”

“Ama?”

“Kör şeytan işte... Kudret!”

“Canım?”

“Beni her zaman, çok çok sev olmaz mı?”

Hemen karşılık vermedi. Kadın bu susuştan anlam çıkararak,

“Neden sustun?” diye sordu.

Güldü:

“Ben de senden aynı şeyi isteyebilir miyim?”

“Seni çok sevmemi mi?”

“Değil mi ya?”

“Sevmiyor muyum?”

“Bugün için demiyorum. Yarın?”

“Yarın daha çok seveceğim!”

“Ben de...”

Birden aklına gelerek, “Haa,” dedi. “Ablamdan bahsetmeyi az kalsın unutacaktım... Ablam var ya?”

“Var.”

“Beni öyle kıskanıyor ki!”

“Neden?”

“Senden.”

“Hoppalaa...”

“Yanlış anlama. Seni gördükten sonra kocasından sıtkı pek sıyrıldı. Annemin anlattığına göre, boyuna talihsizliğine ağlıyor-muş. Bir de şu, ev tutup geceleri eve geleceğini duyması çılgına çevirmiş. O da ayrı bir ev tutacakmış. Fakat eniştem pısırtığın biridir. Cezaevi müdüründen çekinir, konuşamaz. Bizim il başkanıyla bile...”

Adamın çatılan kaşlarına dikkat ederek, “Affedersin,” dedi. “Ama bir şey anlatmak istiyordum da onun için. Hem senin gibi yakışıklı, aslanlar gibi bir erkeğin, önüne geleni kıskanması doğru mu? Dünyanın hiçbir erkeği, nazarımda senin eline su dökemez!”

“Peki devam et...”

“Ne diyordum?”

“Enişten il başkanıyla bile...”

“İl başkanıyla bile doğru dürüst konuşamaz, utanır, sıkılır. Onun için, müdürle görüşsen de... Ama o türlü görüşeceksin ki eniştem çakmayacak!”

Hiçbir şey anlamayan Müfettişler Müfettişi:

“Ne diyeceğim müdüre? Enişten neyi anlamayacak?”

“O, yani eniştem, senden habersiz şu işi, geceleri eve çıkma işini müdürle halletmek isteyecek. Müdürü önceden ayarlarsan, he der. Yani, kendi eliyle kesmiş olacak göbeğini. Ablam da gururlanacak bundan. Ev tutma işini o da benden saklıyor. Ayrı bir ev bulup döşeyecekmiş!”

Her şeyi bir çırpıda anlayan Müfettişler Müfettişi üzerinde durmadı. Nefise gittikten sonra makamına gelen müdüre duru-

mu anlattı. Müdür hiçbir zorluk çıkarmayacak, adam ne zaman böyle bir ricada bulunacak olursa hemen kabullenecekti.

Ertesi gün odasına çekinerek gelen Kemal Ağa'yı bu yüzden aşırı iltifatlarla karşıladı:

“Vaay Kemal Ağa, buyurun.. Hangi dağda kurt öldü yahu? Ben de merak ediyordum nerelerde diye... Hoş geldin, sefalar getirdin. Geç otur, şöyle!”

Kemal Ağa kulaklarına inanamıyordu. Sakın rüyada falan olmasındı? Bu müdür şimdiye kadar onu bu türlü karşılamamıştı hiç. Ama anlıyordu ki, rüyada falan değildi.

“Sağlığınız beyefendi...”

Yutkundu, gösterilen yere ilişti. İliştiği koltuğun şurasını burasını tutuyor, eziyor, dişlerini sıkıyor, bu arada sıkıntıdan terliyordu. Meseleyi neresinden, nasıl açmalıydı ki Kudret Bey'in kulağına gitmesin?

Müdür anlamıştı. İşini kolaylaştırmak için, “Evet?” dedi. “Sizi dinliyorum. Bir arzunuz var galiba?”

Zorla, “Var,” diyebilirdi.

“Nedir?”

“Bizim hanım da cezaevi yakınlarında bir ev arıyor. Bulmuş da galiba. Yalnız...”

“Evet?”

Birden vazgeçti izin istemekten:

“Hiç, yani, bulmuş bir ev onu arz etmek...”

“İstediniz...”

“İstedim evet.”

“Sonrası yok mu bunun?”

Suçlu suçlu güldü. Bu gülüşünse kendini ele vereceğini gayet iyi anlamıştı. Nitekim masasından kalkın müdür, yanına geldi. Tepeden baktı:

“Haftada hiç olmazsa birkaç gece eve gitmek istemez misiniz?”

“Lütfederseniz, neden olmasın?”

Müdür güldü. Odanın içinde gitti geldi, sonra gene tam karşısında durdu:

“Kolay. Zaten biliyorsunuz Kudret Bey de daha önce böyle bir istirahatda bulunmuştu. Sıra ile, haftada birkaç gün.”

Üst yanını dinleyemedi. Sevinç ıslıl ıslıl bir rüzgâr olmuştu sanki, kulaklarında uğulduyordu... Müdürün yanından nasıl çıktı, koğuşa nasıl geldi, nasıl yatağına uzandı hatırlayamadı. Vay anasını, koparmıştı şu işi be!

Az sonra koğuşa gelen Kudret Yanardağ’dan sevincini mümkün değil saklayamayacaktı. Saklayamayınca da bir çuval incir berbat olacak, Kudret, Nefise’ye, Nefise de ablasına söyleyecek, ablasıysa kocasının başına kakacaktı. Hayır hayır söylememeliydi. Söylemeyecekti de. Ama bilmiyordu ki, ondan sonra müdüre uğrayan Kudret Yanardağ her şeyi öğrenmiştir!

Nitekim ertesi gün cezaevine uğrayan Nefise, Kudret Bey’den her şeyi öğrenmiş, birkaç gün sonra meseleyi öğrenip çiftlikte övünen ablasının karşısına dikilerek, “Kudret olmasaydı o iş yatardı!” demişti.

“Hangi iş?”

“Deminden beri sağa sola övündüğün iş!”

“Anlamadım... Hangi iş kız?”

“Kocan müdürden izin koparmış ya!”

“Kimden duydun?”

“Anlatıp duruyorsun ya sağa sola?”

“E?”

“Benimkinin sağa sola dağıttığı elli binin hatırı için oldu o. Benim elli binim, Kudret’in hatırı olmasaydı eniştem zor alırdı müdürden izini!”

Çiftlikte yeni bir şey öğrenilmişti: Kudret Bey demek geceleri evinde geçirmek için müdüre elli bin vermişti? Peki müdür bu parayı yalnız mı cebe indirmişti?

Müdürle müdürün üstündeki, hatta daha yukarıdakiler aleyhine yakıştırılan bu elli binlik rüşvet hikâyesi önce çiftlikte

büyüdü, genişledi, dal budak saldı; sonra kasabaya, daha sonra da şehre uzanıp yayıldı. Herkes bundan söz açıyordu: Müdür haftada birkaç gece evine, karısının yanına gönderdiği Kudret Bey'den elli bin lira rüşvet almış!

Müdür o gün telaşla geldi. Kudret Bey'i çağırıp sordu.

Kudret Bey şaşırđı:

“Yoo,” dedi. “Ben böyle şeyden bahsetmedim!”

“Peki, nasıl yayıldı?”

Hemen kendini topladı:

“Bana mı soruyorsun?”

Müdür masasına geçip oturdu. Başını avuçları içine aldı.

“Korkunç,” dedi bir ara. “Çok korkunç hem de...”

“İyi ama, korkunç olan nedir?”

“Savcının, sonra da Ankara'nın kulağına gitmesi!”

“Ne olur?”

“Ne olacak? Sinek küçük ama, mide bulandırır Kudretçiğim!”

“İyi ama ben sana elli bin değil, elli para bile verdim mi?”

“Vermedin ama, gel de milletin ağzını tut!”

Sertleştđ:

“Mahkûm koğuşlarında kumar oynar, hapisanede esrar, afyon, sustalı, kama satışlarından avanta alırken korkmuyordun bu kadar?”

Müdür sarsıldı. Vay anasını, adamın suratı birden değişmiş, Müfettişler Müfettişi oluvermişti. Sakın bunca zamandır şehirde dolaşanlar doğruydu da, adam gerçekten “Ankara'nın gizli bir yüksek memuru” muydu?

Müfettişler Müfettişi tam zamanında ayağına kalkmıştı:

“Ben gidiyorum!”

Müdür de kalktı:

“Beş dakika daha oturmaz mısınız?”

“Neden oturacakmışım? Ne var?”

“Hiç yani, şey...”

“Ne?”

“Esrar, afyon, bıçak satışlarından dediniz... Evet ama, biliyorsunuz ki... Fakat hayır, söylemek istediğim...”

“Ne geveleyip duruyorsun birader? Ne söyleyeceksen söylesene!”

Müdür kızara bozara:

“Şehirde dolaşan şayia doğru mu?”

“Ne şayiası? Elli bin almadın mı?”

Büsbütün şaşaladı:

“Ben, ben, bendeniz mi? Sizden mi?”

“Evet, sen sendeniz!”

“Ben sizden elli bin mi aldım?”

“İnkâr mı ediyorsun?”

“Aman beyefendi, rica ederim...”

“Benden elli bin almadın mı be? Bir kısmını savcıya, üst yanını da Ankara’ya göndereceğim demedin mi?”

Müdürün eli ayağı çözülmüş titriyordu:

“Merhamet!” diye ellerini uzattı. “Allahınızı severseniz...”

“Çek pis ellerini. Ben, Allahımı da severim, peygamberimi de. Hem birtakım paralar al, hem de inkârdan gel! Ben sana gösteririm...”

Müdürün odasından yapma, ama yüzde yüz gerçek çalımı içinde, çıktı gitti. Çok memnundu. Bu suretle hem bankadaki elli binin müdürle savcı ve Ankara’dakilere sarf edildiği gibi bir yalan bulmuş, hem de müdürü tam anlamıyla avucunun içine almıştı. Keyfinden uçuyor, bundan böyle müdürü haraca bağlamayı kuruyordu. Madem geceleri cezaevine sarhoş gelip hükümlülerin koğuşlarında kumar oynuyor, paralar kazanıyor, esrar, afyon, sustaltı, kama satışlarından da pay alıyordu, versindi gereken haracı!

Müdürse korkudan büsbütün kurumuş, kabuğuna yapışmıştı. Öyle ki, gidip meseleyi savcıya açmayı düşündü, cesaret edemedi. “Ateş olmayan yerde duman olmaz!” diyeceğini biliyordu savcının. Kaldı ki şayet açarsa, cezaevine gelecek, Kudret

Yanardağ'ı görüp soracaktı. Birdenbire tavır değiştiren Kudret Bey, "Evet, verdim. Bir kısmını size verecekti, bir kısmını da Ankara'daki daha büyüklere gönderecek. Benden parayı bu amaçla almıştı," derse ne yapardı?

Çok geçmeden korktuğuna uğradı. Savcı o gün cezaevine geldi, ateş saçıyordu bakışları.

"İşittiklerim doğru mu?"

Anlamamış gibi:

"Ne işittiniz beyefendi?"

Müdürden az uzun, az da toplu savcı, "Açık konuşuyorum," dedi. "Kudret'ten elli bin mi almışsın?"

Sendeledi:

"Hayır, asla!"

"Yalan söylüyorsun, bütün şehre yayılmış, Ne yaptın paraları?"

Yemin üstüne yemin para etmiyor, savcı gittikçe öfkeleniyordu. Bir ara zile bastı. Koşarak gelen başgardiyana, "Bana Kudret Bey'i çağır!" dedi.

Sonra müdüre döndü:

"Ateş olmayan yerde duman olur mu? Sonra velev yalan. Bilmiyor musun bir işin vukuundan şüyuu beterdir?"

Müdür fena kısılmıştı. Doğru söylüyordu savcı. Az sonra gelecek olan Kudret Bey "Evet, benden size ve Ankara'dakilere verilmek üzere elli bin aldı!" derse, nasıl kalkardı bunun altından? "Kalkamazsam, kovarlar. Daha fenası yok ya!"

Az sonra gelen Kudret Yanardağ, savcının karşısına gerçek bir görevli, "Ankara'nın gizli görevlerle yolladığı" heybetiyle geçince savcı ezildi. Şehirde dolaşan söylentiler doğru muydu yani? Adam "Ankara'nın görevlisi" miydi?

Üstelik, "Ne var?" demişti. "Neden çağırttın beni?"

Bu, tuz biber ekmişti.

"Efendim, şehirde dolaşan bir söylenti dolayısıyla bilginize başvurmak gerekti de..."

Bir sigara çıkarıp rahatlıkla yaktı:

“Yani şu elli bin lira meselesiyle mi ilgili?”

“Gerçekten böyle bir para verdiniz mi?”

Lafı uzatmadı:

“Gerekirse ben bunu Ankara’ya yazar, durumu bildiririm!”

Geldiği gibi çıkıp gitti.

Savcı da ne yapacağını şaşırmıştı. Müdüre döndü, şaşıknlıkla:

“Ne yapacağız?”

9

Canlı bir Beyoğlu gecesi idi.

Cebinde Kudret Yanardağ’dan aldığı beş yüzün üstüyle gıcır gıcır beş tane de binlikle İdris, ağır ağır Galatasaray’ı sol kaldırımında geçti. İstiklal Caddesi’nin her iki kaldırımını bu saatlerde olduğunca gene omuz omuzaydı.

Solda, Çiçek Pasajı’nı geçiverince, Avrupa, daha çok da Paris ya da Roma, belki de Trieste’deki benzerlerini şiddetle hatırlatan Degüstasyon Lokantası’nın önünde durdu. Yemek yememişti. Üstelik Sema ile de buluşacaktı... Cepte gıcır gıcır beş tane binlik, Beyoğlu’nda nefis gece, daha sonra döneceği memlekette otuzuna varmamış pek öyle güzel değilse de şirin, daha çok da candan bağlanıvermiş bir genç kadın...

Daldı Degüstasyon’dan içeri.

Kalabalıktı. Sigara dumanlarının iyice yoğunlaşmış tülü içinde masaları dolduranların hemen hep bir ağızdan konuşmaları, el kol hareketleri, siyah giysileri içinde birer diplomat gibi ciddi garsonlar, masalarda çeşitli salatalarla karides, istakoz, et yemeklerinin çeşidi...

Felekten bir gün çalacaktı bugün!

Çevresine bakınırken, yukardan, lokantanın üstündeki bölümden kalın bir ses:

“İdriis!”

Baktı, bakmasıyla da beyninden vurulmuşa dönerek, işin işten geçtiğini anladı. “İdriis” diye seslenen Deve’ydi. Şu, çok değil, birkaç ay öncesine kadar birlikte adam söğüşledikleri, söğüşlemedikleri sıralarsa Cağaloğlu’nda, işhanındaki yazıhanede çokluk simit, çay, kaşar peyniriyle günlerini geçirdikleri, ama zaman zaman da taksilere bir “teftiş heyeti” çalımıyla binip, İstanbul’un yakın ya da uzağındaki işyerlerine baskınlar verip, tırtıkladıkları paralarla Boğaz, Beyoğlu, Adalar’daki pahalı lokantalarda demlenip, kahkahaların en gamsızını attıkları arkadaşlarından Deve!

Canı çok sıkıldıysa da çaresiz, gidecekti. Gidecek, masalarına oturacak, onlarla yiyip içecekti ama, cebindeki gıcır gıcır beş tane binlikten, otuzuna varmamış karı adayından, hele hele Kudret Yanardağ’ın başına konan devlet kuşundan söz açmayacaktı. Maazallah, devlet kuşunu öğrenirlerse, daha çok da Deve, hemen yarın, ne yarın? Bu gece tren varsa atlar, giderdi adamın yanına. Ondan sonra kurtulabilirsen kurtul!

Merdiveni düşünceli düşünceli çıktı. Üst kat da aşağısı gibi omuz omuzaydı. Zorla Develerin masasına geçti:

“Merhabayın arkadaşlar!”

Kudret Yanardağ hariç, bir zamanların dehşet saçmış “teftiş heyeti” tam kadro, ordaydı. Bir de kalıp kıyafet yerinde, tanımadığı genç irisi. Bu, herhalde “çete”nin, Kudret Yanardağ’dan boşalan yeri doldurduğu adam olacaktı.

“Merhaba!”

“Merhaba İdris!”

“İdris Bey hoş geldiniz...”

“...”

“...”

Kudret Yanardağ’ın yerini almış genç irisi bomboş gözlerle bakıyordu. Sıra ona gelince soğukça, “Merhaba arkadaş,” dedi. Deve onları tanıştırdı:

“Eski arkadaşımız, kardeşimiz İdris Bey. Hani zaman zaman anlatırım ya? Hepimizin akıl hocasıydı, gene de öyle.”

İdris'in "Esağfurullah"ı duyulmadı bile.

Deve, genç irisi yeni "Müfettişler Müfettişi"ni de İdris'e tanıttı:

"Kadromuzun yeni elemanı, kardeşimiz Orhan Bomba!"

İdris gülüverdi. Deve de güldü. Sonra hep güldüler. Ama ne İdris "Neden Bomba?" diye sordu ne de Deve "Bomba"yı açıklama gereğini duydu.

Deve'nin merakı başkaydı, İdris'in çabucak toparlanıp Erica Baby yazı makinesini kaptığı gibi ortarlardan toz oluş nedenini anlayamamıştı o zaman. Şimdi yeniden karşısında gördüğü, daha doğrusu hiç hesapta olmayan bir zamanda karşılarına çıkıveren eski arkadaşlarının durumunu merak etmişti.

Masaya gelen siyahlar içindeki garsona çatal, bıçak, tabak, rakı, su bardakları getirmesi söylendi.

"Bak bakalım beyefendi ne yiyecekler!"

İdris, Deve'ye gözucuyla baktı. Bu, "Ne zamandan beri bey-efendi olduk kayarto? Dalga mı geçiyorsun?" anlamına bir bakıştı. Deve anladı, üzerinde durmadı. İdris de "beyefendi"liği benimsemiş göründü.

"Karides var mı karides?"

Rum garson el ovalayarak olmadığını söyledi. Daha doğrusu, varmış, az önce müşteriler temize havale etmişler.

Garson çekildikten sonra Deve, "E," dedi, "ne var ne yok? Kudret'ten ne haber?"

İşte en nazik noktaydı. Ne karşılık verebilirdi? İyi dese iyiliğinin nedeni, kötü dese kötülüğünün nedenini soracak, eşeleyecekti.

"Yatıyor," dedi.

"Mahkemeye çıkmadı mı?"

"Çıkmadı. Çünkü delil yetersizliği var. Burada Sema'yı görmeye geldim. Karıyı kandırıp davasından vazgeçireceğim. Ondan sonra da Kudret kuyruğu kurtaracak!" dese, Deve'nin balta olacağını gayet iyi biliyordu.

"Henüz erken sayılır..."

Deve'ydi bu, kül yutar mı hiç?

“Ne demek erken?” dedi. “Tevkifine karar verilmiş, enselenmiş, içeri atılmış bir insan. Böyle davalar bir an evvel görülür. Zat-ı vâlâlarının İstanbul'a teşrif sebebi ne?”

İdris'in sırtı kötü kötü kaşındı. Namussuz herif, uzun boyluydu, uzun boylular da çokluk dangalak olurlardı ama, bu şeytanın kendisi değilse bile mutlaka bir yakınıydı: Amca, dayı, hala oğlu falan!

“Haklısın, haklısın ama... Valla ne diyeceğimi şaşırdım.”

“Peki mahkeme kâtibiyle falan o biçim, ha?”

“Henüz hayır.”

“Peki Kudret boş mu duruyor hapishanede?”

“Ne gibi?”

“Ne gibisi var mı? Herifin attığı her adım numara, dümen, üçkâğıt!”

Kudret Yanardağ'ın yerine buldukları yeni “teftiş heyeti reisi” Orhan Bomba'ya döndü:

“Bu arkadaşlar iyi bilirler, sen onun kesip attığı tırnak olamazsın. Çünkü o...”

Orhan Bomba'nın bozulduğunu anlayarak, “Gücenme yok,” dedi. “Bunları mahsus anlatıyorum ki, bundan sonra öyle davran. Çünkü, baskınlarda heyecanlanıyorsun! Heyecanlanmak bizim mesleğin baş düşmanı. Öyle değil mi İdris?”

İdris, şurdan nasıl kurtuluv ereceğini düşündüğü için, Deve'nin anlattığı şeyin ne olduğunu pek anlayamamıştı.

“Ne?” dedi.

“Bizim meslekte diyorum, baskınlara baş şartı soğukkanlılık, heyecanlanmamak değil midir?”

Her şeyi kavrayıvermişti:

“Evet,” dedi. “Katiyen heyecanlanmamak!”

“Bunun eli ayağı titriyor gazel gibi...”

“Olmadı... Derhal çakılır, herif telefon eder polise, tabanca çeker. Baskın verdiğiniz işyeri zinhar şüphelenmeyecek sizden?”

Orhan Bomba rakısını yudumladıktan sonra, “Yavaş yavaş,” dedi. “Alışacağız.”

Deve sözü aldı:

“Boğaz’daki bir yoğurthaneye baskına gittik. Tıpkı sizin zamanınızdaki gibi. Ben koştum, kapıyı açıp ‘Buyurun beyefendi!’ dedim. Yoğurthane sahibi kurt, anam avradım olsun. Birden baktım, eski baskınlardan birinde gözümün ısırdığı bir hıyar orada değil mi?”

İdris birden heyecanlanmıştı:

“E?..”

“E’si, sağlığın. Yanlış bir numara derhal fiyasko ve analarımıza kar yağdığının resmi. Hiç orali olmadım, gerçeği açıkladım: **Esnaf Haberleri** gazetesinden geliyoruz, reklama ihtiyacınız var mı? Abone emreder misiniz, dedim. Hinoğlu hin bıyıkaltından güldü. Bereket ses çıkmadı. Bu, (Orhan Bomba’yı işaret etti) şaşaladı. Nerdeyse hani biz buraya teftiş heyeti olarak gel-medik miydi falan diye soracak. Öyle değil mi lan?”

Orhan Bomba başını salladı, güldü. İdris’e, “Bey ağabey,” dedi, “arabalar falan geldi, dolduk, doluştuk. İşe başlayalı üç gün ya olmuş ya olmamış. Sanırım ikinci baskınımız. Yoğurthane basmaya gittik. Ben? Teftiş heyeti reisi. Hava değişince şaşırdım, haksız mıyım?”

İdris, “Değilsin,” dedi, “değilsin ama, bu cenabet iş öyle bir netameli iştir ki, yeniyim, tecrübesizim falan tanımaz. Bir çuval inciri berbat ettin mi, istikamet kodedir!”

Anason kokusu yüklü sıcak hava ağırlaştıkça ağırlaşıyordu. Dışarı pek öyle sıcak değildi ama, bu ne de olsa bu kadar müşterinin sigara dumanlarıyla hayli loşlaşmış lokanta insanı terletiyordu. Deve ceketini çoktan çıkarmış, gömleğinin kollarını dirseklere kadar sıvamıştı. Ötekiler de ceketleri çıkarıp gömleklerinin kollarını dirseklere kadar sıvadılar. Laf lafı açmış, her kafadan bir ses çıkıyor, Kudret Yanardağ zamanındaki baskınlar anlatılıp gülünüyor, bu arada çeşitli mezelerle kadehler art arda devriliyordu.

İdris üçüncü kadehi de yuvarladığı hâlde kafayı bulamıyordu bir türlü. Çok içmezdi oldubitti ama, üç kadeh devirince de dünya sallanmaya başlar, neşesi artar, başka insan olurdu. Çevresinde konuşulanlara kulak verir gözüktüğü hâlde anlamıyor, şuradan bir an önce tüyüp Sema'yı bulmaktan başkasını düşünmüyordu.

Deve birden heyecanla döndü:

“Dur ulan İdris,” dedi, “dur be. Senin Sema’dan haberin var mı?”

İdris sarsıldı:

“Yoo,” dedi.

“Galatasaray’ın altındaki bir gece kulübünde oryantal danslar yapıyor. Geçende Kudret’ten bahsettik. Karı sevdalı değilse de, gerçekten sevmiş ayıyı be!”

İdris oralı olmaz göründü:

“Adaam sen de. Herifin Sema mema gördüğü mü var?”

“Karı da istidayı dayamış, ayrılacakmış ha?”

“Ayrılsın bakalım...”

Birden dikkat ederek:

“Peki sen orda ne yapıyorsun? Burdan ne için apar topar gittin? Şimdi neden geldin? Herif fena mı kısılmış?”

Artık susmak ya da geçiştirmekle olmayacaktı:

“Hapishanede kâtip eskileri falan var. Zimmet, ihtilas suçluları. Onlarla birlikte dümenini yürütüyor işte, ne yapsın?”

“Sen? Sen ne yapıyorsun?”

“Ne yapacağım? Adliye civarında bir saçak altı uydurdum...”

“İnanmam!”

“Niye?”

“Sennen Kudret aynı şehirde olacaksınız da dümen çevirmeyeceksiniz? Aklım almaz!”

İdris boş bulunarak bilek saatine baktı. Bakmasıyla da pişman oldu. Buysa Deve’nin gözünden kaçmamıştı:

“Ulan, bilek saati mi aldın?”

Yüreğine inecekti İdris'in. Çünkü Kudret Yanardağ'ın oraya gitmeden önce satmıştı saatini, yol parası yapmıştı.

"Düşürdük canım," dedi. "Rehin, birine bir temiz layihası yazdım. Parası yoktu, ödünç verdi..."

Gözlerinin içine kurnazca bakan Deve, "İnanmam," dedi. "Bilirsin kolay kolay kül de yutmam!"

Sıkılmaya başlamış, sıkıntısından kıpkırmızı kesilmişti.

"A a... kızardı! Ulan, var sende bir kincifırlık!"

"Ne kincifırlığı olacak yahu?"

"Paralısın sen!"

"Been? Nerden?"

"Ulan sen, o kayarto... Hele o. Onun duruşu, bakışı, konuşuşu paradır be, dalga mı geçiyorsun? Karı marı piyastos edemedi mi?"

"Hapis adam, nerden etsin?"

"Eder o. Daha doğrusu, karılara karşı bir mıknatısiyeti var hergelenin... (Orhan Bomba'ya döndü) Serçe kuşu nasıl baykuşun ayağına gider, karılar da bu Kudret hergelesinin ayağına öyle gider!"

İdris'e döndü:

"Öyle değil mi ulan? Yalan mı?"

"Doğru."

"Doğruysa vardır iyi kötü, güzel çirkin, altmışlık, yetmişlik, bin yaşında ulan. Ha? Kansıız duramaz o! Hem yahu yeni, zengin karı egaflamak için bahanesi de var hazır. Karı ayrılmak üzere dayanmış istidayı. Bu yeter de artar da. Ah ulan ah, yanındaymışım gibi çakıyorum. Müdürü, savcıyı, ne bileyim hâli vakti yerinde birini mutlaka bulur, kendine baktırır. Herifin karısı mı, kızı mı, baldızı, kız kardeşi mi, anası mı ulan, nenesi mi tavlalar be! Malımı avucumun içi gibi bilirim."

Boş rakı kadehine rakı doldurdu, havaya kaldırdı:

"Bunu onun hatırı için içiyorum, onun şerefine içiyorum."

Sarhoş olmuş gibiydi. Bir an durdu, şaşılâşan gözleriyle Orhan Bomba'ya baktı:

“Doldur ulan kadehini!”

Genç irisi adam doldurdu.

“Birlikte içeceğiz Kudret’in şerefine!”

Çevresine bakındı:

“Ne duruyorsunuz? Doldursanıza!”

Hep doldurdular. Yalnız İdris iki parmak koymakla yetindiyse de bu, Deve’nin gözünden kaçmadı. Rakı şişesini yakaladı, İdris’in birtakım mazeretler ileri sürmesine falan kulak asmadan doldurdu:

“İçemem ne demek? Pirimiz, üstadımız, aziz arkadaşımızın şerefine içeceğiz!”

Kadehler tokuştu, içildi.

Deve oturduğu yerde sarsıldı adeta. Susuz rakı çarpmış mıydı birden? Yoksa soğuk algınlığı dolayısıyla mı çarpmıştı rakı? Alnını masanın kıyısına dayadı, bir süre öylece durdu. Neden sonra doğruldu:

“Kayartoyu ağzıma besmelesiz aldım, çarptı!” dedi. Masa kahkahalarla güldü. Gerçekten de, Müfettişler Müfettişi’ne tam da yakışmıştı bu söz.

İdris ayağa kalktı birden, bilek saatine baktı:

“Bana müsaade arkadaşlar!”

Ötekilere göre hava hoştu ama Deve, “Mangırlı kalkışı,” dedi. “Ulan İdris, ulan hergele, doğru söyle: Mangırlı mısın?”

Gülmeye çalışarak:

“Piyango çıktı, duymadın mı?”

“Boş ver piyangoya. Buradan apar topar savuşman içime kurt düşürmüştü zaten. Neye, kime güvenerek atlayıp gittin?”

“Hiç. Bilirsin, Kudret Yanardağ’ı...”

“Çok seversin, bilirim ama gene de parmağını yalamak için bal lazım. Kudret imkânı yok voli vurmuştur. Bırak yalanı, yeminle falan da bilirsin aram hoş değil!”

Birden iskemlesini itip ayağa kalktı:

“Dur, üstünü arayacağım!”

İdris ateşe basmışçasına irkildi:

“Ayıp ediyorsun ama?”

“Arayacağım ulan...”

Arada iskemleler falan olduğundan hemen geçemedi. İdris’se faydalanmasını bildi, hızla döndü, daracık merdiveni koşarak inmeye başladı. Bu, Deve’yi fena bozmuştu:

“Tutun!” diye bağırdı. “Yediklerinin parasını vermeden kaçıyor!”

Bu, Avrupa’nın herhangi büyük kentlerinden birindeki güzel bir lokantayı hatırlatan yerde böyle sululuklar olmazdı. İdris dehşetle durdu, mahvolmuşçasına, “Ayıp yahu,” dedi. “Çok ayıp yapıyorsun ama.”

Deve de yetişmiş, yılışık, cıvık sarhoş kahkahalarıyla gülüyor, tehlikeli bir yalpayla sallanırken, el kol hareketleri sağı solu rahatsız ediyordu.

Deve kaba kaba “ayıbının anasına avradına...” sövdü. “Ayıpmış. Niye ayıp oluyormuş lan? Bu nezaketi Anadolu’dan mı getirdin? Burası İstanbul oğlum. İstanbulluların nezaket derisine ihtiyacı yok! Burdan başka da İstanbul yok yeryüzünde.”

“Peki,” dedi İdris. “Yok, biliyorum.”

Deve şimdi de komut vermeye başlamıştı:

“Rahaaat... oool! Rahat diyorum lan deyyus, rahata geç-sene!”

İdris de birden sarhoş oluverdiği için, şakaya vurarak rahata geçti. Sonra komuta uyararak hazır oldu. Yeniden rahat, tekrar hazır ol! Ardından da:

“İleriiiiii marş!”

İdris rap rap kapıya gitti, açıp çıktı. Kurtulmuştu ama, içerde de Deve, avını kaçırmışların heyecanı içinde kapıya koşmak istiyor, garsonlar bırakmıyorlardı. “Bırakın, bırakın yahu!”

“Ayıp, çok ayıp oluyor. Vallahi yakışmaz size beyim...”

“Niye yakışmazmış? Heriften alacağım var, kaçırdınız yahu!”

“...”

“...”

“?..”

Uzun tartışma sırasında kafasında şimşek çakarak, “Onun hesabını vermem!” diye diretti. “Şerefsiz, namussuzum verirsem. Ben size yakalayın, hesabını alın dedim, dinlemediniz. Vermem, verirsem anamla Kâbe yolunda...”

Ağzını kapatıp zorla yukarı çıkardılar. İskemlesine oturdu:

“Bana kaynat bir sade kahve,” dedi.

Kahve gelinceye kadar, dalgalı bir denizde sallanıp durdu sanki. Kafasında eski, mutlu günlerinin filmi başlamıştı: Meserret Kiraathanesi’nde pineklemektedirler. Bir gün önceki volilerini son meteliğine kadar Beyoğlu lokantalarıyla pavyonlarında yemişler. Bugün yeni voli ya da voliler olmalı ki, akşam yeniden başlayabilsinler Beyoğlu’nu yaşamaya. Arkadaşlarından birisi, daldığı gazetenin içinden fırlayıp kalkar: “Buldum!”

Gazetede ki havadis hızla gözden geçirilir. Kim bilir hangi işyerinde herhangi bir kaza. Tamam. Bu kadarı yeter. Pırıl pırıl taksiler kiralılır, doluşulup kaza yerine doludizgin gidilir. Arabalar kuvvetli frenle dururlar. “Teftiş Heyeti Başkanı” Kudret Beyefendi zııt zııt eden ayakkabılarıyla öndedir. Deve yan yan, büyük bir saygı içindeymişçesine koşar, işyerinin kapısını açar: “Buyrun beyefendi!” Beyefendi olanca kibir, azamet, çalım, palavrasıyla dalar içeri. İşyeri sahibiyle zerrece ilgili değil. Hem ne demek o? Burada bir kaza olmuştur, bir iş kazası. Neden? Niçin olmuştur? Patron işyerinde bütün şartları yerine getirmiş midir? Örneğin kazada yaralanan ya da ölen işçinin sigortası yaptırılmış mıdır? Normal stopajlar yapılmış mıdır? İşyeri sahibinde telaş, daha çok da korku. Bu korkuyu esans koklamışçasına aliverir Kudret Yanardağ, bastırdıkça bastırır, sonra da “Yaz!” der. “Yaz!”

Ayağa kalktı:

“Arkadaşlar paramız var. Şimdi bir taksiye atlayıp gidelim mi o kayartının yanına?”

Kimse bir şey anlamamıştır:

“Hangi kayartının?”

“O işte, Müfettişler Müfettişi deyyusun...”

“Şimdi? Bu saatten sonra?”

“Öyleyse gidip Sema’yı bulalım. Haydin!”

Hesap görülmüş, görülmemiş, önden fırtına gibi yürüdü, merdiveni indi, sokağa çıktı. Beyoğlu gecenin bu ileri saatinde bile, taksileri, dolmuşları, tramvay, otobüsleri, iki kaldırımındaki omuz omuza insanlarıyla akıyordu.

“Taksi!”

Taksiler, dolmuşlar, tramvay, otobüsler akıyor, Deve’nin haykırışı tramvay çanları, motorlu taşıt homurtuları arasında eriyip gidiyordu.

Yeniden:

“Taksi ulaaan!”

Ne yapsa boş, taksiler, dolmuşlar, öteki taşıtlar geçip gidiyorlardı. Derken arkadaşları çıktı lokantadan. Onlar daha ayıktılar, daha da akli başında. Ama Deve çığırından çıkmıştı bir sefer: Neden, neden onlardan kaçmıştı çünkü arkadaşları? Ya paralıydı ya da artık İstanbul’da bıraktığı arkadaşlarını küçümsüyor, onları konuşulmaya değmez buluyordu.

Kaldırıma oturdu:

“Bırakın beni, gidin. Ben burada sabahlamak istiyorum!”

“Yahu kalk, abey, çok ayıp oluyor...”

“Herkes bize bakıyor!”

“Rezil olacağız...”

“...”

“...”

Orhan Bomba güçlü kollarıyla kaldırmaya çalıştı. Ötekiler de yardım ettiler de zorla kaldırdılar.

Bu sefer de, “Sema’ya gideceğiz, illaki Sema’ya gideceğiz,” diye tutturmuştu. Önlerinde duruveren pırıl pırıl bir gri taksiye saktılar: “Çek Ekspres Pavyon’a!”

Trafik gereği, birtakım yollardan geçen taksi, Ekspres Pavyon’un önünde durdu. Nerdeyse sızmak üzere olan Deve,

arkadaşlarının yardımıyla arabadan indi. Yarı kapalı gözleriyle, Harmandalı'nın melodisini mırıldanıyordu. Derken kapı önünde oynamaya başladı:

Lay, la, lay lay lay lay, lay, la,
Trayla lay, la, lay lay lay, lay, lay, lay!

...

Pavyon kapısının yanıp sönen renk renk ışıkları altında sözde Harmandalı oynuyor, tutmasalar yuvarlanacak. Ne içeri giriyor ne de çekip gitmekten yana. İdris'i falan unutmuş. Buraya neden, niçin geldiklerinin de farkında değil. Önemli olan, oynadığı Harmandalı!

"Ağabey, ağabeyciğim..."

"Çok ayıp oluyor, gireceksek..."

"Girelim gireceksek!"

O hâlâ, yarı kapalı gözleriyle:

"Lay la lay lay, tra lay la lay lay lay lam, trayla la lay lam, tralayla lay lam lay lay..."

...

...

Sımsıkı tutmasalar yuvarlanacak. Bereket Orhan Bomba'ya! Birden durakladı. Arkadaşlarının arasında çırpındı. Baktı ki olacak gibi değil, sordu:

"Beni, beni niye tutuyorsunuz arkadaşlar?"

Gene:

"Ayıp oluyor ağabey..."

"Valla, çok ayıp oluyor..."

"Bak, garsonlar falan kapıya döküldüler!"

"..."

"..."

Diyaframı kısık gözleriyle kapıya, kapıdaki garsonlara baktı.

"Bunlar mı?" dedi. "Bunlara karşı mı?" Onu tutanları da sürükleyen dehşetli bir çabayla pavyon kapısına, kapıdaki garsonların üzerine yürüdü.

“Ayıp mı oluyor? Ayıplıyor musunuz bizi?”

Zaman zaman pavyonlarına baskınlar yapmış, yemiş, içmiş, aşırı sululuklarla sözde eğlenmiş bu adamı, daha çok da bu adamı garsonlar tanıyorlardı.

“Estağfurullah beyefendi!”

“Estağfurullah...”

Arkadaşlarına döndü:

“Bakın, ayıplamıyorlarmış, estağfurullah dediler!”

Gene garsonlara:

“Patron içerde mi?”

“İçerde beyim.”

“Sema?”

Hepsi birden, “Çıktı efendim,” dediler.

İçlerinden biri:

“Yanında tanımadığımız biri vardı...”

Deve huylanarak kulak kabarttı, sonra arkadaşlarına döndü. Hile sezmişti. Ona öyle gelmişti ki, yanındaki yabancı İdris’tir!

“Demek yabancı? Tanımadınız mı?”

“Tanımadık efendim.”

“Nasıl adamdı?”

“İyice dikkat etmedim ama, orta boylu, ince, gözleri birbirine yakın...”

Başta Deve, ötekilerin de kafalarında şimşek çaktı: Tamam, İdris olmalıydı bu! İdris’in ufak, kara gözleri birbirine çok yakındı.

Deve heyecanlandı:

“Sağlama İdris’ti... Peki, bizden niye sakladı Sema’yı görme-ye geldiğini?”

Gerçekten de, neden saklamıştı?

“Bu işin içinde bir bit yeniği var!”

Birden başı kalktı:

“Arkadaşlar,” dedi, “bunları bulacağız!”

Orhan Bomba:

“Nasıl?”

Evet, nasıl bulacaklardı? Koca İstanbul’du burası. Kadının şimdi kiminle yaşadığını, nerede yatıp kalktığını bilmek zordu.

“Evi nerde? Yahut hangi otelde kalıyor o kaltak?”

Garsonlar bakiştılar: Kaldığı oteli, yaşadığı adamı biliyorlardı ama, söylemek doğru olur muydu?

“Valla hiç belli olmaz efendim,” dedi genç garsonlardan biri.

“Malum ya, dansöz milleti bunlar!”

Deve, arkadaşlarına döndü. Bayağı ayılmıştı:

“Bu gece onları bulmalıyız!”

“Nerde?”

“İstanbul kazan, biz kepçe... Nerde olursa!”

“Zor,” dedi biri.

Bir başkası:

“Vakit çok geç oldu. Kim bilir neredeler...”

“Benden paso!”

“...”

“...”

Deve yeniden sarhoş olarak tehlikeli bir sendeleyişle Orhan Bomba’ya tutundu:

“Sen bennen var mısın?”

“Varım be ağabey!”

Ötekilere döndü, Yavuz Sultan Selim edasıyla:

“Erkek olan benimle gelir, olmayan kenef karısının yanına döner, marş!”

Az ötede bekleyen taksiye gitti, Orhan Bomba’yla birlikte girdiler. Ötekiler gelmedi. Zaten lüzum da yoktu.

“Çek oğlum Boğaz’a!” dedi.

Araba çevik bir manevradan sonra Boğaz yolunu tuttu...

Fakat kafasına fena yerleşmişti şu İdris. Herifin anasının gözü olduğunu biliyordu. Sineğin yağını hesap eder, içinden pazarlıklı, “deyyusun biri”ydi. Kudret’ten kim bilir nasıl bir mektup almış, etekleri nasıl zil çalmıştı da onlardan ayrılıp

yazı makinesini kaptığı gibi fırlayıp gitmişti. Şimdi ya? Demek İstanbul'a geleli bir hayli olmuştu ki, işlerini ya görmüş ya da görmek üzereydi. Böyle olmasa Beyoğlu'nda ne işi vardı? Para yemeye çıkmıştı. Ah ne diye elinden kaçırmıştı sanki deyyusu!

"Bilemezsin," dedi. "Öyle dürzüdü ki, içinden pazarlıklı, sineğin yağını hesap eden... Bak İstanbul'a gelmiş, bizi es geçti. Niye? Paralı da ondan. Ama diyeceksin ki sana ne? Öyle değil kazın ayağı. Yemiş içmişliğimiz, gezip tozmuşluğumuz var! Neden bizden kaçtı? Buraya niçin geldi gizlice? Sana bir şey deyim mi? O Kudret orada boş durmaz. Şerefsizim, ya cezaevi müdürünü ya mahpus birilerini mutlaka kafese sokmanın yolunu bulmuştur. Ne dedim demin lokantada? Baykuş pezevenk! Serçeler nasıl kendi ayaklarıyla düşerler yem olurlar? İş çıkacaklar da öyle, kendileri gelirler. Karı kancıktan da şansı çok açıktır. Hele karı ayrılmak için müracaat ettiğine göre, etekleri zil çalışırdur hergelenin. Hemen, hemen yeni bir veya birkaçını peydahlamıştır. Burda bir kocakarısı vardı, İfakat Hanım. Karısı anlattı o gün, onunla mercimeği fırına vermiş de kavga, gürültü, kıyamet... Midesiz deyyusun da biridir!"

"Çocukları?"

"Kızı mahalle bakkalıyla mı, oğluyla mı ne o biçim! Oğullarına gelince, tıpkı tıpkı babaları. Hıh demiş burnundan düşmüşler. Okula mokula birer tekme, kapmışlar zengin birer kız, şimdiye Allah bilir iç güveysi bile girmişlerdir. Karı zaten Ebe Hanım'la Allah ne verdiyse... Bu gece Emirgan'da filan yakalarsak şerefsizim kurtulamaz elimden. Ah, lokantada üstünü arayacaktım onun, bırakmadınız!"

Deve'nin tahmin ettiği gibi, Emirgan'daki çay bahçelerinden birinin bir köşesinde, Sema ile muhabbeti sardırmışlardı. Fokur fokur kaynamakta olan semaverden çay koyan Sema, "Valla İdris Ağabey," dedi, "iş benim dilekçemle bitecekse mesele yok.

O zamanki şikâyetim de şunun bunun teşvikiyle olmuştu. Fakat yazık olmuş. Demek içerde şimdi?”

“İçerde...”

“Gidip görmeliyim öyleyse. On beş gün sonra bu çalıştığım yerle kontratım bitiyor, başka bir pavyona geçeceğim. On gün izin alır...”

“Gitmek mi dedin?”

“İcap etmez mi? Ben Kudret Bey’i çok severim. Hele karısını görüp tanıdıktan sonra... Adam yakışıklı, çok yakışıklı hem. Her kadını mesut edebilir. Beni evlenme vaadiyle aldatmasaydı ellerin sözüne gene de vallahi aldırış etmezdim. Ama, aldattı!”

“Neyse, olan oldu, geçen geçti. Yarın mahkemeye bir dilekçe... Ha?”

“İsterseniz mahkemeye ben kendim geleyim?”

“Sen şimdi dilekçeyi ver, gerekirse sana tel çekerim...”

“Yeni bir şeyler ayarlamadı mı?”

Sakladı:

“Yok canım. İçerde kimi görüp de ayarlayacak?”

“Ah nedir o? Bir kadına şöyle bir baksın, kâfi!”

Birden adeta kulaklarını diken Sema, “A a...” dedi, “bakın kim indi taksiden!”

İdris döndü, çay bahçesinin önünde duran taksiden Deve’nin indiğini görerek telaşlandı:

“Kalk, kalk tüyelim!”

Çayları falan öylece bırakıp kalktılar. Garsona hesabı İdris ödedi. Bereket Deve’yle yanındaki arkadaşı onların bulunduğu çay bahçesine girmemişlerdi.

Öbür kapıdan bitişik bahçeye, ordan da asfalta çıktılar.

“Arkadaşınız değil mi? Neden gözükmek istemiyorsunuz?”

“Sarhoş,” dedi. “Aşırı sarhoştur da...”

“Ne biliyorsunuz?”

Fena yakalanmıştı:

“Canım, fazla eşeleme...”

Sema apkın apkın başını salladı:

“Sizi siziii... Arkadaşlarınızı görüyor musunuz? Yazıhaneye uğradınız mı diye sordum, görmüyorum, uğgramadım dediniz demin...”

Güldü:

“Her şey, her zaman aıklanmamalı. Benim buraya gelişim arkadaşlarımı değil, sizi, yalnız sizi görmek için. Beyoğlu’nda tur atıyordum. Degüstasyon’un önüne gelince eski İstanbul gecelerimizi hatırladım. Seni bulacaktım, haydi şurda tek başıma iki kadeh atayım dedim, girdim. Bir de baktım ki bunlar, takım hâlinde. Ben ne dertteyim onlar ne dertte. Onlar işin ala alahey’inde!”

Yoldan geçmekte olan boş bir arabaya seslendi:

“Taksi!”

Araba durdu, bindiler.

10

İdris’ in bütün zorlamaları boşa gitti. Sema, adamın iste-diğince şipşak bir dilekçe yazıp davasından vazgeçtiğini bildir-mekten çekindi. Belki ekinmeyecekti, ama, İdris’in bir şeyleri saklar gibi davranması, dalması, söylediği yalanı unutup az önce sarf ettiklerinin tam tersi konuşması kadını iyice kuşkulandırmıştı. En çok da Deve’den kaçışı!

Ertesi gün öğleye doğru uyandı, kaldığı otelin kâtibine, “Beni,” dedi, “bugün bir bey arayacak. Adı İdris. Akşam pav-yonda buluşalım, söyle!”

Otel kâtibi not etti.

Sema bir taksiye atlayıp Cağaloğlu’ndaki yazıhaneye geldi. İyi bir tesadüf. Deve, akları kıpkırmızı gözleriyle canavar gibi, çay içiyordu. Sema’yı görünce, “Vaay,” dedi. “Vay abla... Seni böyle sabah sabah buralarda görmek ne saadet!”

Yerinden fırladı, elini sıktı:

“Hoş geldin, buyur... Çay? Kahve?”

“Bir çayını içeyim ağabey...”

Deve, içinde şehvet kıpırdanışları, çaycıya koştı, merdiven başından seslendi:

“Ramazaaaan!”

Aşağının alacakaranlığından genç bir ses:

“Hop ağabey?”

“Otuz altı numaraya iki demli. Simit de al bize!”

“Derhal ağabey, şipşak!”

Sema boş atıp dolu tutmak ya da hiç olmazsa, İdris’in sır saklarmışçasına tuhaf hâlinin nedenini bir solukta öğrenmek istiyordu. Hepsi hepsi, şu dilekçe meselesi. Gerçi bunu herhangi bir avukata, yirmi, yirmi beş lira danışma ücreti vererek öğrenirdi ama maksadı Deve’yi konuşturmak, gece rastlaştıklarını, birlikte içtiklerini saklayan adamın gizlediği şeyi öğrenmek istiyordu.

Deve, “E,” dedi. “Ne var ne yok?”

“Güzellik be ağabey. Gece İdris Ağabey bana geldi.”

Deve adeta heyecanlandı:

“Nereye? Pavyona mı?”

“Evet.”

“Vay hergele vay. Bizden öyle bir kaçtı ki!”

“Niye?”

Deve, akları kıpkırmızı gözleriyle geceyi şöyle bir düşündü: Degüstasyon’da güzel güzel içmişlerdi. İçmişlerdi de değil, içerlerken herif ayaklanıvermişti. Rakı bu, şişede durduğu gibi durmuyordu ki! Hükmetmişti, neden ani olarak kalkmıştı bu adam?

“Evet,” dedi, “şişede durduğu gibi durmuyor, hükmetti. Neden zengin kalkışıyla kalktı bu hergele? Ben de kalktım. Maksadım çamurlaşmak, bırakmamak!”

“Neden?”

“Sarhoşluk dedim ya? Arabacılığa benzemez, sarhoşluk derler. Sahiden de benzemiyor. Şimdi daha iyi hatırlıyorum, herifin duruşunda, konuşuşunda bir tuhaflık vardı. Bunca yıllık arkadaşımı bilmem mi? Huylandım. Zaten Degüstasyon’dan içeri girip etrafına bakınırken yukardan seslenişimle de ‘Eyvah yakalandım...’ der gibi bir hâl almıştı. Bir insan neden huylanır? Niçin arkadaşlarından kaçmak ister!”

“Doğru. Bana da öyle geldi ağabey...”

“Ya, dedim kendi kendime, o hergeleyle birlikte iyi bir voli vurdular, paralı, ya da vurmak üzereler, geçmişleriyle alakalarını kesmek istiyorlar!”

“Çok doğru.”

“Çamurlaştım. Çamurlaştım ya, arkadaşlar... Bırakmazlar. Yahu durun, ananız yahşi, babanız yahşi... Hayır. Derken herif parladı kaçtı, bir dilim ekmek oldu. Bastırdı mı beni öfkeden bir hüznün? Başladım mı kocca İstiklal Caddesi’nin kaldırımına çöküp ağlamaya?”

Sema katıla katıla güldükten sonra, “İlahi ağabey,” dedi. “Atlayıp benim oraya, pavyona kadar gelseydiniz...”

“Geldik!”

“Peki?”

“Kapıda garsonlar birisiyle çıktığınızı söylediler...”

“Demek geç kalmışsınız. Seans sırasında gördüm bunu, kıyı masalardan birine geçip oturdu. Anladım beni görmek isteyeceğini. İşim bittikten sonra buluştuk. Hemen çıkalım, seninle görüşecek çok mühim bir işim var dedi. E, ne de olsa Kudretçiğimin adamı, arkadaşı...”

Karşılıklı gülüştüler.

“İçerdeymiş!”

“Kudret mi? İçerde tabii.”

“Hiç bilmiyordum. Benden bir dilekçe istedi...”

Deve safi kulak kesildi:

“Ne dilekçesi?”

“Kudret Bey’i, otelcinin nikâhlı karısının bana verdiği altın bilezikleri iç etti diye şikâyet etmiştim savcılığa da, tevkif edilmişti ya?”

“Haa, sen mi şikâyet etmiştin?”

“Şekerim, bununla bizim otelcinin evinde tanıştık. Burasını anlatmamıştım size... Otelciyle metres yaşıyorduk ya?”

“Bunu da pek bildiğim yok...”

“Kudret Bey anlatmadı mı?”

“Belki anlatmıştır, unuttum. Sonra?”

“Sonra, otelcinin kaba saba karısı gece beni, kocasını Kudret Bey’e şikâyet etmişti. Herifin kalıbı, kıyafeti malum ya? Kadın onu Ankara’dan gelmiş büyük bir memur sanmış...”

Deve bir kahkaha attı:

“İşin püf tarafı bu işte. Yalnız otelcinin karısı değil, otelci, emniyet müdürü, vali... Bütün bir memleket, şarapçısı, işadamı, otelcisi, irili ufaklı esnafıyla onu Ankara’dan gelmiş, şehrin nabzını eline almış bir Müfettişler Müfettişi sanır!”

“Gerçekten de çok heybetli adam. O zaman işte öyle, kadın şirretleştii, bağırıp çağırmaya başladı. Kudret Bey işe el koydu. Hani Allah biliyor ya? Ben de Müfettişler Müfettişi sanmıştım. Sanmıştım ama, ne olursa olsun, hoşuma gitmişti. Benim için yakışıklı erkekti. Müfettişler müfettişliğinin hiçbir önemi yoktu. Uzatmayalım, bizi barıştırma yolunu tuttu. Çünkü kadının kocası otelciyle evinde, metres hayatı yaşıyorduk. Sevmiyordum herifi. Maşa gibi, pis bir adam. Allah karşıma Kudret Bey’i de çıkarmıştı, zaten ayrılıp İstanbul’a dönmek niyetindeydim... Bana, otelciden gizli randevu vermişti. İstanbul’da buluşacaktık. Bu arada, otelcinin karısından bana verilmek üzere bileziklerini de almıştı. Şayet İstanbul’a gelince, verdiği randevuya sadık kalsaydı, vallahi bilezikleri falan aramayacaktım. Ama durmadı sözünde, beni kızdırdı. Ben de...”

“Üst yanını biliyorum.”

“Karısı ne âlemde?”

“Kadın ayrılıyor!”

Sema birden dikkat kesildi:

“Sahi mi? Neden?”

“Kocasının tevkifini haysiyetsizce bulmuş!”

Sema güldü:

“Kendi yaşayışı çok mu haysiyetliymiş? Kokmuş, kuru bamyâ. O hâline bakmaz sevicilik yapar. Pis. Demek ayrılıyor adamdan?”

“Ayrılıyor. Müracaat bile etti...”

Sema buraya mim koydu. Demek Kudret Bey bekârlığa, yani özgürlüğe kavuşuyordu? Özgürlüğe kavuşmasının iki yönü vardı. Biri karısından ayrılmak, öteki de Sema’nın vereceği dilekçeyle hapisten çıkmak. Karısından ayrılıp hapisten çıkınca ne yapacaktı? Hapiste olduğuna göre paraya ihtiyacı vardı. Yarından tezi yok, hatta şuradan ayrılınca postaneye uğrayıp Kudret Yanardağ adına biraz para çıkarmalıydı.

“Şu İdris’in buraya geliş sırrını çözemedin mi?”

Sema düşüncelerinden sıyrıldı:

“Çözemedim ama, istersem...”

“Bravo, çözebilirsin!”

“Demek dilekçeyi vermeyeyim?”

“İdris’e verme. Öğren sırrını, sonra. Hatta istersen, beni dinle, izin al çalıştığın yerden, atla eksprese, git, gör!”

“Doğru. Bu daha iyi.”

“Hatta...”

Sema, Deve’nin ağzından çıkacak sözü heyecanla bekliyordu. Çıkmayıp uzayınca sordu:

“Hatta dediniz?”

“Birlikte gidelim!”

“Oluur...”

“Birlikte gidelim. Hem ticaret hem ziyaret. Onu benim kadar anlayamazsınız. O, kalıbı, kıyafeti yok mu? İşte hayatta bütün sermayesi bu!”

“Kadınlar için tabii.”

“Kadınlar için, arkadaşları için. Her gören, zıtt zıtt zıtt yürüyüşüyle bir büyük adam olduğunu düşünüyor. Heybeti, görenlerde bunu uyandırıyor. Hergele farkında işin, öyle lastikli, öyle nereye çeksen oraya giden tarzda düşündürür ki insanı, hayretler içinde kalırsın. Neyse, demek birlikte gideceğiz?”

“Gidelim.”

Kalktı. El sıkıp çıktı.

Deve, çaylarla simitlerin hâlâ gelemeyişine içerleyerek tam odadan fırlamıştı ki, çaycı, simitler ve çaylarla geldi:

“Kusura bakma ağabeyciğim, yeniden demledim de...”

“İyi ya, bırak şuraya...”

Çaycı çaylarla simitleri masanın üzerine bırakıp çıktı. Deve çaylara şekerleri attı, karıştırmaya başladı. Kudret’in yeni yeni voliler peşinde olabileceğine inanmak isteyen yanı ağır basıyordu. Onu İdris’e bırakmamalıydı. Daha doğrusu, İdris’e kaptırmamalıydı. Sema da davasından vazgeçeceğine göre, herif olabilirdi ki delil yetersizliği ya da hukuki birtakım kaşkarikolarla fırlayıp çıkabilirdi. Onun fırlayıp çıkması demek, para fabrikasının yeniden çalışmaya başlaması demekti ki böyle bir fabrikanın musluklarından faydalanılmıyordu. Yoksa Orhan Bomba, şu, bu onun yerini tutamazlardı, tutamıyorlardı da.

Sema da postaneye giderken hemen hemen aynı şeyleri düşünüyordu. Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşurdu. Herif karısından da ayrılıyordu hazır, önce biraz para yollayarak hatırını sormalı, arkadan da atlayıp gitmeliydi. Barlarda, pavyonlarda iş kalmamıştı. Gerçi henüz el üstünde tutuluyordu ama, birkaç sene sonra ne olacaktı? Her gün çeşitli erkeklerin çeşitli solukları altında çekilmez bir hayatı sürdürmek kolay mıydı? Kudret Bey’le o gece, otelcinin evinde karşılaştığı anı düşündü: “Adam beni görünce çarpılmıştı adeta. Sevmişti beni canım, biliyorum sevmişti ama, ben... Öfkede akıl olmuyor işte. Allah belasını versin bileziklerin. Galiba bir parça tamahkâr

yanım mı ayaklanmış; yoksa hayır, tamahkâr yanım filan değil, yazıhanede karısıyla karşılaşmıştık da, beni aldattığını sanmıştım. Öyle ya, bana bekâr olduğunu söylemişti. Neyse canım, şimdi iki satır ve biraz parayla ararım olur biter. Daha sonra da atlar giderim oraya, mahkemede lehine tanıklık yaparım, davamdan da vazgeçerim...”

Onunla evlenebileceğini bile düşünmeye başlamıştı. Hâlâ pek çoklarının yanıp tutuştuğu, bayıldığı bir kadındı. Kudret’i ise “kenef karısı” bile boşuyordu. İki satırla gönlünü alır, para yollardı. Zavallı adam, belki de hapishane köşelerinde beş parasız inim inim inliyordu!

Postane kapısındaki satıcıdan süslü bir zarfla kâğıt aldı, içeri girip heyecanla döktürmeye başladı: “Canım, canımın içi, bir tanem! Dün akşam arkadaşın İdris Bey geldi beni buldu. Senden uzun uzun konuştuk. Duruma göre, ben bir dilekçe verir davamdan vazgeçersem kurtulacakmışsın. Bu iş bu kadar kolaysa, senin için, hiç durur muyum? Demek benim canikom benim yüzümden yatıyor hapislerde? Vah şekerim, vah ton-tonum benim. Hiç merak etme. Dilekçeyi vermez belki de mahkemeye koşar gelirim. Öyle ya da böyle, seni mutlaka kurtaracağım. Tel havalesiyle üç yüz yolluyorum. Gelince görüşür, seni paraya boğamazsam bile ihtiyaçta bırakmam. Bereket versin içerdesin. Dışarda olsan karı kancıklar yakana sarılırlardı. Ben gelinceye kadar dişini sık. Hani bildiğin gibi değilim. İstanbullular peşimde, böyle. Ama sen varken, film artistleri bile umurumda değil. Öper öper öperim! Senin: Sema.”

Parayı da yatırıp postaneden çıktı. İçi içine sığmıyordu. Bir ara atlayıp “kenef karı”sını görmeye gitmek geçti içinden. Yüzü buruştu. Ebe Hanım’la falan az yatıp yuvarlanmamışlardı. Üstelik sülüğe benzeyen “kenef karı”nın ona nasıl tutulverdiğini de unutmamıştı. Şimdi gene herhalde “Vay Semacığım! Gökte ararken yerde buldum seni!” diye sarılacak, alıp Ebe Hanım’a götürecekti. “Yoo...” diye geçirdi. “Ebe Hanım’a

gitmem. Apartmana şöyle bir uğrar, hâlini hatırlar, asılırsa işim acele derim, başka gün için randevu verir, sonra da randevuma gitmem!”

Aklına iyice yattı. Vakti boldu bugün. Gece yarısına kadar sağda solda oyalanacağına, gider “kenef karı”yı görür, hiç haberi yokmuş gibi davranarak boşanma işini ondan öğrenir, yanına gidince Kudretçiğine bilgi verirdi. İstanbul’dan dışına dokunan haberler götürmeliydi!

Apartmandan girdi. Nemli loş merdiveni çabuk çabuk çıkar-ken, üçüncü katın açık kapısında altmışlık ama kendini hâlâ genç sanmaktan gelen davranışlar içinde bir kadınla karşılaşp üzerinde durmadı. Çiğ bir kırmızıyla boyalı dudakları cıyak cıyak bağınyordu sanki. Sırtındaki genç işi, kısacık geceliği öylesine şeffaftı ki, tenine giydiği kombinezon gözüküyordu.

“Deli saraylı!” gibilerden geçirip dördüncü kata çıktı. Yüreği kötü kötü çarpıyordu. Görüverince kim bilir nasıl şaşacak, boynuna nasıl sarılacak, bir erkeği hatırlatarak yanaklarından, dudaklarından kim bilir nasıl öpecekti!

Zile ikinci sefer basmaya hacet kalmadan kapı açıldı: Orta yaşlı bir kadın, daha doğrusu bir hanım, hanımcık:

“Kimi aradınız efendim?”

“Şehvar Hanım burada oturmuyor mu?”

Kadın şöyle bir düşündükten sonra, “Yoo,” dedi.

“O hâlde özür dilerim. Demek çıkmışlar?”

Merdiveni ağır ağır inmeye başladı. Gene o deminki kadın, gülümseyerek bekliyordu. Belki de Şehvar gibi, bacaklarına bakıyordu da, konuşma kapısı açacaktı.

Merdiveni üçüncü kata inmişti ki, genç özentisi içinde kırım kırım kırtan yaşlı kadın, “Kimi aradınız acaba?” diye sordu.

“Şehvar Hanım’ı aramıştım...”

Kadının sıvanmışçasına pudralı yüzünden sıkıntının gölgesi geçti:

“Nesi olursunuz Şehvar Hanım’ın?”

“Hiiç, ahabı.”

Yaşlı kadın Sema’yı yukardan aşağı, aşağıdan yukarı süzdükten, “Herhalde Şehvar’ın sevgililerinden” gibi düşündükten sonra, “Onlar buradan çıktılar!” dedi.

“Nereye acaba?”

“Arka sokakta Ebe Hanım’ı var onun...”

“Haa evet. Oraya mı çıktılar?”

“Oraya kendisi çıktı. Çocukları da her biri bir yere dağıldılar...”

“Yaa,vah vah...”

Kadın kuşkuyla sordu:

“Madem ahabısınız, neden bilmiyorsunuz başlarından geçen felaketi?”

“Felaket mi? Ne felaketi?”

“Kudret Bey’i. Kudret Beyefendi’yi de tanırırsınız herhalde?”

Sema, “Kudret Bey, Kudret Beyefendi” derken yüzü aydınlanan, adeta gençleşen kadına bir şeyler sezerek baktı:

“Nasıl tanımam?”

“O hâlde buyurun, birer yorgunluk kahvesi içelim, hem de o beyler, beyefendiler beyefendisinden konuşalım. Buyurun!”

Kadında galiba iş vardı. Girmemezlik etmemeliydi. Gene de, “Bilmem ki,” dedi. “Rahatsız etmiş olmayayım?”

“Aman efendim, estağfurullah...”

Sema girdi. Kadın da kapıyı kapayıp ardından gitti.

“Bu tarafa efendim, salona buyurun!”

Salon, salonun eski, ağır, değerli möblesi kadının görmüş geçirmiş bir insan olduğunu anlatıyordu. Zaten karşılıklı oturunca bu daha iyi anlaşılmıştı. Mutlaka bey, beyefendi ya da paşa hanımı olmalıydı.

“Kahveyi nasıl içersiniz fem?”

Kadın belki de bir eski saraylıydı kim bilir? “Kahveyi nasıl içersiniz efendim?” değil de “fem” deyişi, onun sarayla ilintisini açıklamakla beraber, böyle bir ilintiden dolayı değil,

sırf bunu kibarlık kibarlığı sanmaktan gelen bir alışkanlık da olabilirdi.

“Orta şekerli rica edeceğim ama, zahmet olacak...”

“Aa... Ne zahmeti evladım? Ben de içecektim...”

Çeyrek saat sonra, ellerinde kahve fincanları, tatlı tatlı konuşmaya başlamışlardı.

“Kudret Bey nerede, Şehvar nerde fem?”

“Değil mi ama?”

“Demek pis kadın nihayet adamın yakasından düşüyor?”

Dürdane Hanımefendi’nin içinde umut filizleri kıpırdamaya başlamıştı.

“Düşüyor efendim. Kadın dilekçe bile vermiş!”

“Allah Allaaaah... Öyle bir beyler beyefendisinden ayrılmak için insan aklını kaybetmiş olmalı, değil mi fem?”

“Değil mi ama?”

“Doğrusu Kudret Beyefendi uğruna yıllarca beklenir. Ne yılları? Ebediyete kadar!”

“Haklısınız efendim.”

“Zavallı adamcağız, gurbet ellerdeki hapishane köşelerinde kim bilir nasıl inliyordur?”

Genç işi mendilini, tıpkı tıpkısına bir genç kız ya da kadın davranışıyla gözlerine götürdü. Yaş toplanan göz pınarlarını sildi, iç geçirdi.

“Ah yavrum ah, bilemezsiniz o adamcağızın o çirkef karıdan çektiklerini...”

Anlatmaya başladı: Kudret Beyefendi evde karıdan dayaklar mı yemezdi? Kafasında vazolar mı parçalanmazdı? Çöpçüye pis çöp tenekeleri mi koşturmazdı? Hele bir anacığı vardı, zavallı kadını yere yurda koymazdı. Allah vermeye. Kudret Beyefendi’nin tevkifi sıralarındaydı işte, bir kızılca kıyamet ki düşman başına bile temenni etmem, yazık, acırım. Adamcağız el, yüz kan revan içinde öyle bir kaçış kaçtı ki evden...

Sema hayretler içindeydi. O kalıp kıyafet yerinde adam demek o “kenef karı”dan dayak yiyecek kadar kılıbıktı?

“... Anacığ^ı ya? Tanır mıydınız anacığ^ını?”

“Yoo, hayır...”

“Melekler gibiydi rahmetli! Evde barındırmazdı zavallıyı o Şehvar iti de affedersiniz, kadıncağ^ız gider bir yerlerde çalışırdı!”

“Bir yerlerde mi çalışırdı!”

“Yaa... Ne yapsın? Bu şirreti başına musallat eden o. Oğlunun başına bela etmenin kefaretinin ödemek için bir canlı gölge, bir hayali fener gibiydi... Ölümünde, ölüsünün kaldırıldığı sıra bile evde bulunmadı. Ahbabım dediniz de fazla bir şey söylemek istemiyorum şekerim. Yoksa...”

“Ben bu taraflarını hiç bilmiyorum.”

“O hâlde ahbabınız değil, şöyle bir tanıdığınız olacak?”

“Evet evet, şöyle bir tanıdığım.”

Dürdane Hanımefendi sır verircesine, sesini kısarak, “O karı sevici ayol,” dedi, “sevici!”

Sema gülmemek için kendini zor tuttu. Ama gene de yeni öğrenmişçesine şaştı:

“Yaa? Bakın bilmiyordum bunu... Vah vah vah... Kudret Bey’den ne için ayrıldığı yahut da ayrılmak istediğ^ı anlaşıyor şimdi!”

“Tabii şekerim. O tıynette bir kadın, Kudret Beyefendi gibi bir erkekten ne anlar? Zevk almaz ki?”

Sema kahvesini çoktan içmiş, öğreneceklerini öğrenmişti. Bu arada anlamıştı ki kadın, Kudret Bey’den yanıktır. Eşleşse, herhalde her şeyi saçıp dökecek, belki de hâlâ damağında kalan Kudret Beyefendi’nin kollarında geçirdiğ^ı aşk gecelerinin tadından söz edecekti.

“Neden kalktınız şekerim?”

Bilek saatine baktı:

“Uğrayacağım birkaç yer var da...”

Dürdane Hanımefendi misafirinin ardından kat kapısını kapayıp kapıya sırtıyla dayandı: Bu genç, çok güzel kadın mutlaka Şehvar’ın sevgililerinden olacaktı. Kudret Bey’le bir geçmiş

olsa Şehvar'ı ne diye arasındı? Herhalde eski bir tanıdığıydı, belki de uzun zamandır yoktu buralarda... Yolu İstanbul'a düşünce gelip aramış olacaktı. Belki de şu anda arka sokağa geçmiş, Ebe Hanım'ın evini soruyordu!

Merakla mutfğa geçti. Mutfak, apartmanın arka bölümündeydi. Basma perdeli penceresi Ebe Hanımların sokağına bakıyordu. Uzun uzun bakındıysa da yoktu kimseler. Evi bulup girmiş olamazdı. Belki de mahalle bakkalına gitmişti sormaya. Mahalle bakkalına gitti de sorduysa, tam da üstüne basmış olacaktı. Şehvar'ın kızıyla uzun zaman oynayan bakkal, kızı evlatlığına veriyordu ki, Şehvar'la akraba olacaktı.

Pencerede uzun uzun beklediyse de ne gelen vardı ne giden.

"Tuhaf," diye geçirdi. "Şehvar'ın Ebe Hanım'la arka sokaktaki evde oturduğunu öğrendi. Neden gidip aramadı?"

İyice meraklanmıştı. Eski mantosunu sırtına geçirip evden çıktı, bakkala geldi:

"Vaay Dürdane Hanım Teyze... Hoş geldiniz!"

"Teyze mi? Ağzını yırtarım senin!"

Bakkal güldü:

"Töbe, ağzımdan kaçiverdi..."

"Teyze senin kaynanan!"

Bakkal gülererek düzeltti:

"Benim değil, oğlumun..."

"Canım, şekerim... Açma kutuyu, söyletme kötüyü!"

"Peki peki... Emriniz?"

"Az önce buraya şık bir genç kadın geldi mi?"

"Yoo..."

Bakkal iki yanına bakındı:

"Bana uğradı, daha doğrusu Şehvarların oturduğu kata çıktı, taşındıklarını bilmiyormuş, bana sordu. Arka sokakta, Ebe Hanım'la oturuyor dedim, bir dilim ekmek oldu kadın!"

"Genç, güzel mi dedin?"

"Bir içim su gibi, artist gibiydi..."

“Yazık olmuş. Duyarsa kaynana hanım dövünür. Emriniz?”

Güldü:

“Viski var mı?”

“Maalesef Dürdane Abla...”

“Öyle ya, gelin hanımdan müşteriye sıra kalmıyor desene!”

Bakkal yakındı:

“Yalan da değil hani...”

“Allah yardımcın olsun, ne deyim?”

Geveze kadın çıkıp gittikten sonra bakkal uzun uzun düşündü: Onu arayan kadın, hem de şık, bir içim su, artist gibi kadın kim olabilirdi? Bir saat sonra gelen Kudret Bey’in karısı, oğul-luğunun da kaynana adayı Şehvar Hanım’a sordu:

“Sizi şık, güzel bir hanım aramış?”

Bakkal “seviciliğine atıf” yapıyor sanarak kızdı:

“Bana bak bakkal eskisi!”

“Vallahi şaka yapmıyorum ha, şerefsizim aramış.”

“Aramışsa benim evim var, yerim var... Sen bırak onu bunu da, ne oluyor kızın askı muamelesi?”

“Oğlanın kâğıtları gelmemiş daha. Malum ya? Ta Erzurum’dan gelecek kayıtlar. Ama eli kulağında, bugün yarın gelir!”

“Bana viski ver...”

“Yok.”

“Yok ol!”

“Peki ama, ne yapayım? Alev Hanım kızınızdan müşteriye fırsat kalmıyor ki!”

Az sonra Dürdane Hanım gene geldi, para bozdu. Yaşına başına bakmadan, genç kadınmışçasına iki dirhem bir çekirdek giyinmişti. Karı bayağı hızlıydı be! Kim bilir nereye gidiyordu şimdi, kiminle buluşacaktı?

Postaneye gidiyordu. Süslü bir mektubu hazırlamıştı Kudret Beyciğine, postaya atacak, bir de beş yüzlük yollayacaktı. Adam madem boşanıyordu “kenef karı”sından, kim bilir, belki de... Neden olmayacaktı? Yaşı altmışı birazcık geçse bile, içindeki

duyular, etinin tazeliği yaşının ilerlemişliğini örterdi. Hem canım böyle şeyleri düşünmenin âlemi var mıydı? Rahmetli kocasından kalan emekli maaşı, kat, bugün satsa antikadır diye binler, on binlerce lira verecekleri möblesi, tahviller, altınlar, şusu busuyla bayağı zengin sayılırdı. Kudret Bey’le buralardan çeker başka yerlere giderlerdi. Katına da yüz bin veriyorlardı zaten. Bir başka semtte, bir başka, daha ufak yeni bir kat satın alır, Kudretçiğiyle kumrular gibi yaşardı ömrünün sonuna kadar. Onun kollarında gözlerini yumduktan sonra da, varsın her şeyi Kudretçiğine kalsındı.

“Kocakarıya dikiz!”

Sertçe döndü: Aa... Ona söylenmişti.

“Ne baktın haminne?”

Yirmi yaşlarında bir genç irisiydi.

“Ayıp ayıp oğlum. İnsan tanımadığı kimselere laf atar mı?”

“Annamadıım,” dedi delikanlı. “Asıl tanıdıklara atmaz...”

“Çok ayıp ama?”

“Ayıp bana değil, sana. Genç kadınmışın gibi giyinmişsin...”

“Canım sağ olsun,” diyecekti, lafı uzatmaktan vazgeçti.

Dilediği gibi giyinirdi, kimseyi alakadar etmezdi. Postanenin yolunu tuttu.

11

Ne savcı ne de cezaevi müdürü, “elli bin liralık rüşvet” söylentisinin üzerinde durdular. Daha doğrusu, ele güne karşı, durmamak gerekliliğine inanıyorlar, üzerinde durmazlarsa unutulacağını sanıyorlardı. Savcı, “Şüyu vukuundan beterdir!” diyor. Cezaevi müdürü de “Çok doğru...” diye ona katılıyor, ikide bir de, yerli yersiz yemini basıyordu: “Ne elli bin lira ne de elli bin paradan haberim var. Allah bin belamı versin yalan söylüyorsam. Çocuklarımın hayrını görmeyeyim!”

Ama koskoca şehrin de ağzı torba değildi ki büzülüversin!

Muhalf partilerden en dişlisinin, ilçe kadınlar kolundaki cırcır baldızın ortaya attıkları, bir çığ gibi büyüyor, iktidarı kötülemek için alabildiğine faydalanılıyordu:

“İktidarın elle tutulur yeri kalmamıştır. Milletin yıllardır iliğini, kanını emiyorlar!”

“Bir cezaevi müdürü, basit bir cezaevi müdürü elli bin lira rüşvet alırsa, daha irilerini düşünün!”

“Devletin bütün kademeleri çürümüş. Rüşvet almış yürümüşür. Hani tez gün, tez saatte Allah yardımcımız olsun!”

“Olacak olacaak... Dinsizin hakkından imansız gelir!”

“E, meşhur sözdür: Her Firavun’un bir Musa’sı!”

“Partimiz iktidarı alsın hele... İliğimizi, kanımızı kurutanların iliğini, kanını kurutacağız!”

“Hani o günler?”

“Yakın, yarından da yakın!”

“?..”

“!..”

Cezaevi müdürüyle savcı iyice huzursuzdular. Söylentinin er geç Ankara’nın kulağına gideceğini, hiç ummadıkları anda da müfettiş ya da müfettişlerin baskına gelebileceklerini düşünerek, ayaklarını denk alıyorlardı.

Cezaevi müdürü kafayı çekse bile, o kafayla cezaevine kumara gelmiyordu. Genel olarak cezaevinden kumar, esrar, afyon, sustalı, kama satışları kaldırılmıştı. Hatırlı tutukluların dişçi ya da hastane dümeniyle dışarda içki içip genelevlere kaçamak yapmalarına da son verilmişti. Başta cezaevi, bütün şehrin antenleri gerilmiş, Ankara’dan gelmesi pek mümkün müfettişler beklenmeye başlanmıştı.

Sonunda geldiler. Hem de bir değil, iki kişi. İkisi de ufak tefek, ikisi de sıska, soluk şeylerdi. Arabacı Kel Mıstık, adamları çantalarından tanıyarak şehre yaydı ama, müfettiş böyle mi olurdu? Müfettiş dediğin cezaevinde tutuklu Kudret Bey gibi olur-

du. Boylu boslu, kelle kulak yerinde, baktı mı insanın yüreğini ağzına getiren...

Müfettişlerin ikisi de “Ankara besisi” değildi!

Adamlar rasgele bir otele inip gerekenlerin yüzlerce sayfayı bulan ifadelerini aldılar. Anı gibi çalışıyorlardı. Henüz ne cezaevi müdürünü görmüşlerdi ne de savcıcı. Aldıkları ifadelere göre, elli binin verildiğini gören yoktu. Tevatür yoluyla işitmişlerdi ama, “Allah’tan korkarlardı göremediklerine, gördüm demeye!”

Ama alınan ifadelere göre, cezaevi bir âlemdi: Avlusunda kasap koyun kesiyor; kilo kilo et satıyor, cezaevine esrar, afyon, sustalı, kama sokuluyor, geceleri tutuklu koğuşlarında kumarın daniskası oynandıktan sonra, fitil gibi sarhoş cezaevi müdürü de bu oyunlara katılıyordu çokluk.

O gün Müfettişler Müfettişi idareden çağırıldı. Koğuştaki, ipek pijamasıyla yatağına yanlamış, İstanbul’dan az önce gelmiş üç mektubu okuyordu. Mektuplardan ikisi pembe zarf kâğıtlıydı ki, ikisi de ayrı üsluplarda, ama aynı aşk temasını işleyen zarif şeylerdi.

Üçüncüsü eski arkadaşlarından, Deve’den gelmişti. Rasgele bir zarf kâğıt, paldır küldür bir yazı.

Onu en sona bırakarak ilk mektuptan, Sema’dan geleninden başlamıştı. Sema özür üstüne özür dileyerek yalvarıyor, af diliyordu. Kadın, Kudret’ini unutamamıştı. Çok seviyordu. O geceyi hâlâ düşlerinde görüyor, düşlerden heyecanla uyanıyor, uzun zaman kendine gelemiyordu. Evet, biliyordu, suçluydu ama, Sema’yı da suç işlemeye iten gene kendisiydi. Bekâr olduğunu söylemiş, aldatmıştı onu. Ya verdiği randevuya gelmemesi? O zaman işte anlamıştı feci şekilde aldatıldığını, öfkeden deliye dönerek o cahilliği yapmıştı. Şimdi ise durumun değiştiğini öğrenmişti İdris Ağabey’den. Sema’nın vereceği bir dilekçe, o, taparcasına sevdiği adamın “zindan”dan kurtulmasını sağlamaya yetecekmiş! Madem öyle, bir değil bin dilekçe verebilir, hatta bizzat mahkemeye gelerek tanıklık bile yapabilirdi.

Kudret Yanardağ'ın içi titredi: Karı ya çıkar gelirse bir gün? Elinde pembe mektup, uzun uzun düşündü: Bırak gelmesini, şu mektuplar bile Allah'tan, idarece kontrol edilmeden verilmişti. Ya maazallah kontrol edilseydi? Tılsım bozuluverip iplikleri pazara çıkıvermez miydi?

İkinci mektubun sahibini birden hatırlayamadı. Kimdi bu Dürdane? Eski harflerle, gayet işlek bir yazıyla yazılmış mektup, baştan başa eski tarzda “aşkın efgan ve eninleri”yle doluydu. “Hürmetkârınız”, “cariyeniz”, “perestişkârınız” gibi artık çok gerilerde kalmış deyimlerden örülü bu mektup, gayet kibar bir tarzda evlenmekten, şayet evlenirlerse tüm “emval-i menkule ve gayri menkulesiyle, tahvil ve nukutu”nu “efendisine seve seve verip, gereken ferağ ve devirleri derhal” yapacağından dem vuruyordu.

“Allah Allaaaah... Kim bu Dürdane yahu?”

İşte tam bu sırada çağırılmıştı idareden. İki kadının da ayrıca posta havalesiyle yolladıkları paralar, evlenme teklifleri... Ama daha önemlisi, Dürdane'nin kimliği.

Cezaevi avlusunun uğultulu kalabalığını bir kral heybetiyle yarıp geçerken, kalabalık hayranlıkla ona bakıyor, dalgın, öfkeli hâli dikkatlerden kaçmıyordu.

İdarenin merdivenlerini çıkıp çoktan kaybolduğu hâlde gözler o yana dikili bekleniyor, bu gidişiyle “beyefendi”nin belki de idareyi birbirine katacağı sanılıyordu.

O çalımla cezaevi müdürünün odasına girdi. Sıska müfettişlere zerrece önem vermeden, hatta onları görmemezlikten gelerek müdüre tepeden baktı:

“Ne var? Beni niçin istettin?”

İki müfettiş baştan ayağa dikkat kesilmişler, adamın kalıp kıyafeti önünde, daha çok da yüz kilonun üstündeki ağırlığı altında ezilmişlerdi.

Müdür kırıla döküle, “Efendim,” dedi. “Müfettiş beyler... Bilginize müracaat edecekler de...”

Müfettişlere döndü:

“Siz müfettiş misiniz?”

İkisi iki yandan:

“Evet efendim.”

“Nerden belli? Kimlikleriniz?”

İki adam öylesine bir etki altında kalmışlardı ki, adeta telaşla davrandılar, kimliklerini çıkarıp gösterdiler. Müfettişler Müfettişi şöyle bir baktı, o kadar:

“Ne müfettişisiniz? Benimle alakanız ne?”

Bir işaret üzerine müdür de, savcı da dışarı çıktılar, durum, “müşekkel” adam”a anlatıldı.

O, anlatılanları zerrece önemsemeden ayakta dinledi, sonra, “tuhaf,” dedi. “Benim gibi bir adam Allah’a bile rüşvet vermez. Bu biir, ikincisi, kim benden rüşvet istemeye, hele hele almaya cesaret edebilir? Partim ve ben, şimdiye kadar memleketin cılkını çıkaran iktidara karşı kararlıyız. Çok yakın bir gelecekte iktidarı alıp...”

Tümceyi bağlayamayacaktı, unutmuştu. Unutması Dürdane Hanım’ın kimliğini çözemeyen şuurlarından gelmiş olabilir.

“Efendim?” dedi.

İki müfettiş iki yandan:

“Hakk-ı âlînin var beyefendi...”

“Yerden göğe kadar haklısınız!”

“Evet, iktidarı alıp, laçkalaşmış iktidarın cıvatalarını sıkıştıracağız. Unutmayın ki beyler bu millet, donanmasının teknelerini gümüşten değil, altından; yelkenlerini de ipekten değil canfes-ten yapar!”

Müfettişler gülmemek için kendilerini tuttular ama, gene de “herif”teki ağırlığın altında yeniden ezildiler.

“On milyon kilometre murabbalık Âl-i Osman ülkesi, yani anayurdumuz, bugün onda bire indiyse suç kimin?”

Müfettişlerin tek laf etmeyişlerini, onların iktidara bağlı, iktidarın birer memuru olmalarına vererek, üstüne basa basa,

“İktidarın,” dedi. “Evet, iktidarın. Bu haksız, çürüyüp kokuşmuş iktidar er veya geç yıkılacak, yurdumuzda da nurlu ufuklar olanca azametiyle...”

Hay Allah belasını versindi şu Dürdane’nin! Gene, “Efendim?” dedi.

Ama yurdumuzda da nurlu ufuklar olanca azametiyle ne olacaktı? Birden “Dürdane”yi hatırladı ve elinde olmayarak, “Dürdane!” dedi. “Evet Dürdane!”

Müfettişler tuhaf tuhaf bakıştılar. Ne demek oluyordu bu? Yoksa adam deli miydi? Oysa, “Efendim,” diye yumuşakça başladı. “Dür, malum, inci demek. Dane de tane. İnci tanesi yani. Bir hanımefendi tanımıştım. Saraylı. Bugün el’an berhayat. Alabildiğine zengin. Kendilerinden bir mektup aldım az önce de...”

Yumuşaklık birden kayboldu, ciddi bir sertlik yerini aldı, adeta çıkıştı:

“Bitti mi? Soracağınız şeyler bittiyse beni huzurunuzda daha fazla...”

İkisi iki yandan, “Esağfurullah,” dediler. “Buyrun efendim, gidebilirsiniz!”

Ağır gövdesiyle birlikte odaya çöken ağırlığını da sürükleyip çıktı. Müdürle savcı yan odanın aralık kapısından sadece baktılar. Acaba ne ifade vermişti?

Oysa, cezaevi halkının meraklı bakışları altında salına salına hep o kral heybetiyle yürüyordu. Bir ara, kalabalığın iyice arttığı sıra, durakladı:

“Bok herifler,” dedi. “Elli bin yenilmiş, yutulmuş, ben-den bilgi istiyorlar. Ne bilgisi? Hangi bilgi? Para kendilerine senet karşılığı verilmez ki ibraz edelim!” Birkaç adım sonra, “Yakında,” dedi idareden yana bakarak, “çok yakında bu milletin sahipleri işbaşına gelecek ve sizden saçı bitmemiş yetimlerin hakkını arayacaktır!”

İktidarın değişmesini daha çok da bir af için isteyen cezaevi halkı bir anda coştı:

“Yaşaaa!”

“Var ol aslaaan!”

“Allah seni başımızdan eksik etmesiin!”

“...”

“...”

Alkış alkış, kıyamet kopuyordu. Cezaevi müdürü, savcı, iki müfettiş şaşkınlıkla dışarı fırlamış, bu birdenbire parlayan çılgınlıkların nedenini öğrenmek istiyorlardı.

“Ne var yahu, n’oluyor?”

“Vallahi bendeniz de anlayamadım beyefendi...”

“Bir isyan başlangıcı falan olmasın?”

“Zannetmem, çünkü...”

“Çünkü isyanı gerektirecek hiçbir...”

“...”

“...”

Müfettişler Müfettişi ise avludaki alkış ve tezahüratı dışarda bırakıp koğuştan içeri bir kahraman gibi girmişti:

“Bu millet, bu asil millet, iliklerine kadar dolu. Bütün mesele onun dilinden anlamak ve anlayacağı dille konuşmakta!”

“Bacanak” koşarak gelmiş, ellerine sarılarak üst üste öptükten sonra, “Allahına kurban olurum senin! Milleti tek mil coşturdun. İdare it gibi korkuyor. Hani seçimlerde kürsüye çıkıp bu biçim bir veriyorsen, mebus olduktan başka, milleti tüm partimize çekersin şerefsizim!”

İşlerin, daha doğrusu talihinin hızla değişmekte olduğunu görüyordu kaç vakittir. Madem değişiyordu, madem tutacağı yolu seçmişti, o hâlde yarın, mebus falan olunca yoluna çıkıp sırnaşıklıklarda bulunacaklara karşı da enerjik davranmalı, dostluklara paydos demeli, aradaki mesafeyi gerektiğinde açmalıydı. Kimdi bu “bacanak?”. O, çoktan şansını yitirmişti. Kendisini büyük toprak sahibi saymasına karşılık Müfettişler Müfettişi öğrenmişti ki, toprakların asıl önemli parçası yarın karısı olacak kadınındı. E?.. Madem böyle, toprakların sahibi oydu, bacanağı

değil! Bacanak bu topraklar ve çiftlik içinde pek pek bir kâhya durumuna razı olmalıydı. Daha sonra bu şansı da elinden alıp defetmekte sayılamayacak faydalar olabilirdi.

“Sen bu laubali konuşmaları bırak,” dedi.

Bacanak şaşaladı:

“Hangi laubali konuşmaları?”

Koğuşun başköşesindeki yatağına geçerken, iri gözleriyle sadece, ama hışımla baktı. Buysa bacanağı, haddini bilmeye itmişti. Çekinerek yatağa sokuldu, diz çöktü:

“Bacanak,” dedi, “biliyorsun, ben cahil insanım!”

“Bu bacanak lafına da sinirleniyorum...”

“Sinirlenme. Bey derim, beyefendi derim, beyefendi hazretleri derim, yeter ki kızma!”

Tiksinerek baktı:

“Görüyorsun mektup okuyacağım!”

“Peki peki, affedersiniz.”

Kızması gerekirken kızmıyordu bacanağa nedense. Azarlamak bile yakışıyordu adama. Yarın seçim nutuklarını çeker, milletvekili olursa daha da artacaktı çalımını ki, varsın artsındı. Ciğeri iki para etmeyenlerin çalımından geçilmiyordu da, bu? Yabancı mıydı? Eli kulağındaydı işte, nerdeyse mahkemeye çıkıp bir celsede karısından boşanacak, ardından da baldızıyla evlenecekti. Helal olsun, helal olsun ona bağırıp çağırmak da, sövüp saymak da hatta.

Avluya çıktı. Millet küme küme, hep “beyefendi”nin lafını ediyordu: Ne adamdı ya! Yukardaki müfettişler gibi bin tanesi fostu yanında. Herifin bir heybeti vardı, duvarlar titriyordu. Yarın atlasın kürsüye, millete bir iki nutuk çeksin... Sonra, hapis yattığı da isabetti. Mahkûmların hâlinden, dirliğinden anlayan birinin meclise girmesinde sayılamayacak kadar çok fayda vardı. Belki de “umumi af” çıkartır, cezaevlerini boşaltırdı!

“Ağırlığınca altın eder şerefsizim!”

“Ne altını? Elmas eder, pırlanta eder...”

“Duydunuz mu, içinde müfettişleri itin götüne sokmuş?”

“Yok bee?”

“Şerefsizim ki ha. Müdürün meydancısı anlatıyor, demiş ki müfettişlere, siz kim oluyorsunuz da benim ifademi almaya kalkıyorsunuz? Benim yanımda tahsiliniz ne, kaçır paralık adamlarsınız da beni ayağınıza çağırıyorsunuz?”

Hayret arttıkça artıyordu:

“Deme bee?”

“Herif tam da Namık Kemal desene...”

“Namık Kemal kaç para eder yanında?”

“O öyle deyince, müfettişler ne yapmışlar gayrı?”

“Ne yapacaklar? Titre ha titre!”

“El öfelerler, aman efendim, zaman efendim...”

“İt gibi yalvarırlar!...”

“...”

“?..”

Oysa, mektupların üçünü de okumuş, gururu okşanmıştı. Sema üç yüz tellemişti. Dürdane beş yüz. Sekiz yüz lira... Önemli değildi rakam olarak ama, kadınların ilgilenmesi hoşuna gitmişti. Yoksa sekiz yüz lira, dışının kovuğunu dolduramazdı. İstese Nefise bütün malını, mülkünü üstüne yapıverir, cebindeki banka defterine yüz binler ekleyebilirdi. Peki ama, karılar, akıllarına uyup geliverirlerse ne yapardı? Nefise üstüne titriyordu. Değil Sema’yla Dürdane’nin kalkıp gelmeleri, şu süslü mektupları bile görse kıyametleri koparır, belki de kendini vururdu!

Yeniden gururla güldü. Nefise kendini vursa da havadis İstanbul gazetelerine yansısı, sütun sütun yazılar çıksa, boy boy resimleri basılsaydı!

Yaşlılığını kapatabilmek için suratını pudrayla adeta badanalan, dudaklarını cıyak cıyak bir kırmızıyla boyayan, takıp takıştırmakla köhneliğini gidereceğini sanan Dürdane şöyle dursun, gerçekten bir içim su Sema demek onu hâlâ seviyordu? Bak bu

işine gelirdi işte. Yarın buradan çıkar, seçimlerde nutuk üstüne nutuk atar, milletvekili falan seçilip meclise girerse...

Gururla öksürdü.

Evet, meclise girerse... Tabii ne yapar yapar bir de araba uydururdu ki, bu arabaya bir metres elbette lazımdı. Bu, neden Sema olmasındı?

“Sahii,” diye geçirdi içinden, “o zaman en azından birkaç metresim olmalı. Ama o zamana kadar da Sema’yla yetinebilirim. Gelsin, gerekirse akrabam diye tanıtırım hapishaneye. Nefise’ye de... Kız kardeşim desem? İlk zamanlar bunu yese bile sonraları?”

Elinin bir davranışıyla, “Sonrasına Allah kerim...” demek istedi.

Dürdane Hanımefendi’nin mektubuna yeniden göz attı. Bu kararı ne yapardı? Sema, hatta Nefise’nin yanında havayla cıvaydı kadın olarak ama, gene de malını mülkünü, tahvil ve nakitlerini üzerine yapmaktan dem vuruyordu. Doğrusu mal mülk için nikâhlayamazdı onu. Zaten gereği de yoktu. Nefise vardı. Binlerce dönüm tarla. Yarın seçime “büyük toprak sahibi” olarak girecek, Meclis’e de adımını bu kişilikle atacaktı. Onun için... “Ulan hiçbirini nikâhlamasam ne olur? Karıların üçü de tapıyor. Bütün mesele meclise girinceye kadar. Ondan sonra? Ondan sonrasına Allah kerim be yahu... Sen koskoca bir Kudret Yanardağ’sın. Dünyaya geliş sebebin, daha doğrusu dünyaya gelişindeki hikmet, boş atıp dolu tutmak için. Bunca enayi insanlara benim gibi gözü açıklar da lazım. Allah gafururrahimdir. Yemesini bilmeyen kullarına elbette yemesini bilenler gönderecekti. Efendim?”

Bıyık altından güldü.

“Beni düşündüren tek şey anamdı. O da öldüğüne göre... Ko sarhoşu yıkıldığı yere kadar!”

Deve’nin mektubunu aldı, gülmeye başladı. Ne hergeleydi şu Deve. Demek İdris’in İstanbul’a boşuna gelmediğini şipşak

çakmıştı? Çakardın... İt gibiydi deyyus. O da gelmekten söz ediyordu. Hani bir işaret çekse, kadınlı erkekli yığınla insan koşup gelecekti. “Kenef karı” bile. Ayrılmak istiyormuş da, tevkifi haysiyetsizce bulmuş da falan da filan da... “Ulan köpek. Sana yazsam ki: Şehvarcığım, sana bi binlik telledim. Acele gel. Ben burada parayla oynuyorum, eteklerin zil çalarak gelirsin be!”

Derin bir iç geçirdi. Şunların hepsini başına toplasa, her biriyle ayrı ayrı, erkekçe konuşsa, dese ki: Büyük toprakların sahibi olarak meclise girmek istiyorum. Beni gayet iyi tanırırsınız. meclise girdikten sonra da büyük voliler vurmam işten değil. Hep birlikte bal tutup parmaklarımızı yalasak olmaz mı? Güldü. Aklına gene uzun boyu, kocaman elleri ayaklarıyla Deve gelmişti. Uçardı be, uçardı vallahi. Hatta ne diyeceğini de biliyordu: “Kudret. Sen bir dahisin!”

Kafasında canlanan Deve’ye sanki, “Ne dersin?” diye sordu. O da sanki:

“Ne diyeceğim? Hastaya kar sorulur mu?”

Ve konuşma sürüp gitmeye başladı:

“Sorulmaz, haklısın!”

“Yap, çat, vur, kır. Yeter ki sızıltıya meydan verme!”

“Sizlerin yardımınızla meydan vermem. Vermem ama millet benden hizmet beklemez mi?”

“Millet mi? Hangi millet? İlet be, illet!”

“?...”

“Anasını beygir kovalasın milletin. Çamura saplan da gör. Bir tekme de o vurur!”

“...”

“...”

“Millet”se, onu Namık Kemal’lerle kıyaslayıp, hatta daha büyük tutarak, şefaath bekliyordu. “Müfettişler Müfettişliği” unutulmuştu. Daha büyüktü. Çok çok daha büyüktü elbette. Müfettişleri nasıl azarlamış, avluda tutuklulara neler demişti:

“Yakında, çok yakında bu milletin sahipleri işbaşına gelecek ve sizden saçı bitmemiş yetimlerin hakkını arayacaktır!”

Kimdi milletin sahipleri? Elbette bu ve bunun gibilerdi. Arayacaklarına, saç bitmedik yetimlerin hakkını söküp alacaklarına hiç şüpheleri yoktu!

Yüzyıllar boyu her yerde olduğunca, burada da “gerçek bir kurtuluş” arayan kalabalıklar, önceleri cezaevi duvarları içinde “aradığını bulmuş”çasına ona dört elle sarılmış, pireyi deve yaparak onu göklere çıkarmış, sonraları bu tevatür ve hayal gücü cezaevi duvarlarını aşarak şehre yayılmaya başlamıştı. İşte bu adamdı aradıkları. Bunu seçer, Ankara’ya gönderir, meclise sokarlarsa “saç bitmedik yetimlerin hakkını söküp almakla” kalmaz, milletin işlerini yoluna sokar, ekmeği, yemi yiyeceği bollıştırırdı. Herif dinine diyanetine de sağlammış. Camileri onartır, şapkayı attırıp fesi, kalpağı getirir, hilafeti ihya ederdi. O zaman Cenab-ı Allah da kaç vakittir esirgediği rahmetini üzerlerine serper, dünya daha güzel, daha yaşanası, daha da bol olurdu!

Dışardaki ürünün derecesini Nefise’den öğreniyordu. Kadın şehirde tuttuğu eve yerleşmiş, hemen her gün uğruyor, ona kucak kucak havadisler getiriyordu: Bir gün partilerinin il başkanı ziyaretine gelecekti. Şehirde söylenenleri o da duymuş, hatta Genel Merkez’e allayıp pullayarak yazmıştı da, telefonla emir vermişlerdi: “Bu adamı hiç vakit geçirmeden partimize al!”

Kudret Yanardağ iktidara karşı çalışacaktı ama, hele şu davaları bitsin!

İki gün sonra İdris çıkageldi.

Müfettişler işlerini bitirmiş, Ankara yolunu tutmuşlardı.

Gene müdürün odasında karşıladı İdris’i. İdris, İstanbul anılarından söz açacağına, heyecanla, “Gece geldim,” dedi. “Bir otele indim. Senden bahsediliyordu Kudret. Hem de nasıl bir bilsen!”

Şaşmadı. Nefise’yle, zaman zaman bir kuyruklu yıldız ısıltısıyla gelen arabacı Kel Mısıtık’tan uzun uzun dinlemişti şehrin ondan nasıl söz ettiğini.

“Biliyorum,” dedi.

“Sonra lokantaya gittim, gene sen, hep sen!”

Üzerinde durmaz davrandı:

“Biliyorum biliyorum... Sen İstanbul’dan haber ver!”

İdris, İstanbul serüvenini kısaca ama zaman zaman öfke-lenip, daha çok da Deve’ye küfrederek anlattı. Kudret bütün bunları biliyordu, hatta onun bilmediklerini de.

“Sema buraya geliyor,” dedi.

İdris’in yüzü asıldı:

“Bırak şu müptezel o....uyu. Bana randevu verdiği hâlde gelmedi randevusuna. Sonraa, dilekçe yazıp vermekten de kaçındı kahpe!”

Kudret Yanardağ kadının zarif mektubunu uzattı. İdris aldı. Okurken hayretler içinde kalıyordu. Bir ara, “Vay anasını!” dedi. “Sende şeytan tüyü mü var arkadaş?”

Gene gururla gülümsedi:

“Bilmiyor musun olduğunu?”

“Pavyonda nasıl tutulduğunu görsen aklın durur. Böyle olduğu hâlde...”

“Ya buna ne buyrulur?”

Dürdane’nin mektubunu uzattı. İdris onu da aldı, bir solukta okudu:

“Mal, mülk, nukut, esham... Vay anam vay! Peki buradaki ne olacak?”

“Kim, Nefise mi? Duracak!”

“Sema?”

“O da gelecek ve Ankara’da benimle oturacak?”

“Kartaloz ya, kartaloz ne olacak?”

Kudret Yanardağ bir kahkaha attı:

“İstanbul’da yolumu bekleyecek!”

“Mal, mülk, nukut, senetler?”

“Bendenizin emrine tahsis edilecek, ben, nasıl uygun görürsem öyle yaşayacak!”

“Hepsini birden nikâhlayamazsın ki?”

“Lüzum var mı?”

“Yok mu?”

“Yok tabii.”

“Razı olurlar mı?”

“Neden olmasınlar? Şeriatın kestiği parmak acır mı?”

İdris’in kafasında şimşek çaktı:

“Haa... Şimdi oldu işte. Ulan on ikiden vuruyorsun ha!”

Güldü:

“Ulan deme ulan, ben bey'im, beyefendiyim, beyefendiler beyefendisiyim. Pekiii... Deve ne olacak diye sorsana!”

Onun mektubunu da uzattı. İdris asık suratla Deve'nin paldır küldür mektubunu da okuduktan, okkalı birkaç küfür sıraladıktan sonra, “Halis hıyar,” dedi. “Yarma eşşoğlu eşşek. Degüstasyon'da bana akla kararı seçtirdi!”

Onları uzun uzun anlattı.

Kudret Yanardağ üzerinde durmadı. Ne olursa olsun, Deve'nin de yarınki günlerde çok önemli bir yeri olacaktı. Birbirlerine sövüp saymak, birbirlerini burunlamak hoş değildi. Önlerinde, tabii kullanabilmek şartıyla, nurlu ufuklar açılıyordu. Sırt sırta verip bundan faydalanmalıydılar.

“Düşün... Binlerce dönüm toprağın sahibi bir milletvekili olmuşum. Attığım attık, tuttuğum tuttuk. Sonra daha mühimi bakalım milletvekilliğinde kalacak mıyım? Yoksa milletvekilliğini de bir atlama taşı yapıp... Ha?”

“Korkuyorum senden arkadaş!”

“Niye?”

“Yarın bakmışsın milletvekilliğini de az bulup?”

“E?”

“Bakan, derken başbakanlığa göz dikmişsin!”

Kıs kıs güldü:

“Neden olmasın?”

Gözlerini tavana kaldırdı:

“Allah, Allah bu oğlum!”

Kâtip kapıyı vurduktan sonra aralayarak haber verdi:

“Hanımefendi geldiler beyefendi!”

Kudret Yanardağ, uşağına emreder gibi:

“Gelsin!”

Alı al, moru mor gelen Nefise heyecan içindeydi. İdris’in farkına bile varmadı:

“Ah Kudret, canım Kudret... Şehirde hep sen konuşuluyorsun... Kadınlar, erkekler, büyük küçük, esnaf memur... Herkes herkes senden bahsediyor. Hani mahkemeden beraat kazanır da tahliye olursan alkış alkış, kıyametler kopacak!”

Birden İdris’in farkına vararak, “A...” dedi, “pardon. Çok affedersiniz, öyle heyecanlıyım ki, fark edemedim. Hoş geldiniz!”

İdris bozmadı:

“Hoş bulduk.”

“Ne var ne yok İstanbul’da?”

“Hiç, güzellik, sağlık.”

“İşlerinizi görebildiniz mi bari?”

Attı:

“Kudret Bey’in işlerini yani, gördüm sayılır. Onca mal, mülk. Efendim paşa dedelerinden kalma çiftlikler, arazi, işhanları, binalar... Kapanın elinde kalmış. Sağ olsun, mala mülke hiç ehemmiyet vermez!”

Nefise boynuna sarılıverdi:

“Benim malım da, mülküm de, her şeyim de onun! Öyle değil mi Kudret?”

Kudret Yanardağ’ın kafasında şimşek çaktı:

“Teyzemle akrabamdan bir hanımefendinin buraya gelmeleri muhtemeldi. İş hususunda görüşeceğiz...”

İdris’e döndü:

“Ne zaman geliyorlar demiştin?”

Zeki İdris, Sema’yla Dürdane’yi çakmıştı:

“Gün tayin etmediler ama, belli olmaz. Bir gün çıkıverirler...”

Kudret Yanardağ’ı birden bir sıkıntı basmıştı adeta. Bu, Nefise’nin gözünden kaçmadı:

“Ne o canımın içi? Niye birden sıkıldın?”

Derin bir iç geçirdikten sonra, “Ne dersin?” diye baktı İdris’e. “Söyleyelim mi?” İdris hiçbir şey anlamadığı hâlde, şaşkınlık da göstermedi:

“Valla siz bilirsiniz,” dedi.

Bu kadarı yetti de arttı. Nefise sırnaştı da sırnaştı. Neydi bu söylemekten çekindikleri? Kötü bir haber miydi? Ne olursa olsun öğrenmeliydi. Haydi, ne duruyordu Kudretçiği? Neden söylemiyordu? Canı sıkılır diye mi? Hiç de bile. Ne kadar kötü olursa olsun söylesinlerdi. Yalnız ölüme çare yoktu. Üst yanı havayla cıvaydı.

Neden sonra Kudret Yanardağ, “Benim kenef karı ayrılmaktan vazgeçmiş!” dedi.

Nefise’nin olanca neşesi uçuvermişti. İdris’e baktı:

“Sahi mi İdris Ağabey? Sana mı söyledi?”

İdris durumu kavramıştı:

“Oradaki arkadaşlara söylemiş, davasını geri almış!”

Ağlayacak hâlde gelen Nefise, birden coşarak, “Elinden geleni geri koymasın,” dedi. “Evlenmek yalnız hükümet nikâhıyla olmaz ya, şeriat nikâhıyla da olur. Öyle değil mi Kudret? Asıl nikâh şeriat nikâhıdır!”

“O zaman da dört karı almaya kalkarsam ya?”

“Canın sağ olsun. Şeriatın kestiği parmak acımaz!”

12

Değişen yeni şartlara göre ne türlü hareket etmesi gerektiğini günler, gecelerce düşündü.

Ne yapmalıydı? Deve değil de, kadınların mektuplarına nasıl cevaplar yazmalıydı? Ağızlarına birer parmak bal mı çalmalı, yoksa soğuk mu davranmalıydı?

Geceydi, gecenin de ileri bir saati. Yanı başındaki yatakta bacanağı horlayıp duruyordu. Nefretle değilse de küçümseyerek

baktı. Bir yolunu bulup ayrılmalıydı bu herifle, bu koğuştan. Gerçi cezaevinin en hatırlı, ne temiz koğuşuydu ama, gene de ayrılmalı, ayaktakımıyla her an burun buruna olmaktan kurtulmalıydı? Tek ya da iki kişilik koğuşlar vardı, bu koğuşlar, idarece hükümlülerin cezalandırılmasında kullanılıyor, ölüme çarptırılmışlarla, “tecrit cezası” verilmişler atılıyorlardı buralara. Müdür de, savcı da adamakıllı suyuna gidiyorlardı. Bunlardan birini ister. Hayır demeyeceklerine inandığı için, yıkatır, temizletir, badana filan, dayar döşer, sonra da geçip otururdu. “Evet evet,” dedi, “ayaktakımıyla her an burun buruna tadı yok!”

Esnedi.

Önemli olan kadınlardı, kadınlar!

Sema, yazdığı gibi, gerçekten trene atlayıp gelebilir miydi? Sanmıyordu. Herhalde mektubunun karşılığını bekleyecekti. Sonra, bu kasaba onun için bir hayli netameli sayılırdı. Otelciye uzun zaman metreslik yapmış, sonra da adamın nikâhlı karısıyla kavga etmişti. Onun için, hemen gelemezdi. Dürdane Hanımefendi’yse...

Güldü. Altmışından sonra saz çalmaya kalkıyordu haspa! Malını, mülkünü, nakitini ve hisse senetlerini seve seve kaptıracak, sonra da sefalete düşecekti. Peki ama deli miydi bu kadın? Herkesin eline geçmeyecek mal, mülk içinde rahat rahat otur, ömrünün sonuna kadar da hanım hanımcık, dilerse aptes, namaz, mevlit, mukabeleler içinde avun git, ama elindeki, avucundakini kurtlara kuşlara kaptırma! Hayır, serçe kuşunun baykuşa yem oluşu gibi, mahvını hazırlayacak olana koşuyordu illaki. Kudret Yanardağ olmasa bir başkası, bir başkası olmasa daha bir başkası. Oysa dünyada Kudret Yanardağlardan çok daha halim selim, akılları şeytanlığa ermeyen ayaktakımı vardı. Yoğurtçu, sebzeçi, bakkalın çırağı... Bunlardan birini peyle, ver eline üç beş, odununu yardırır, yoğurdunu ayağına getirtir gibi işini gördür!

Evet, bu kart karı koşup gelir miydi acaba? Sema’dan daha iştahla geleceğine şüphesi yoktu ama, bu da Sema gibi, mek-

tubunun karşılığını bekleyecekti. Budalalar... İki de Kudret Yanardağ'ı "zindan"da inim inim inler sanıyorlardı. Hangi zindan? Hangi inim inim inlemek?

Neyse, vakit geçirmeden ikisine de ayrı ayrı yazmalı, hemen gelmemelerini bildirmeliydi.

Sonra... Karısının boşanmaktan vazgeçtiği yalanını da Nefise'ye zamansız açmıştı galiba? Kadın şer'i nikâha da razıydı ya, mahkeme bir celsede boşanmayı verir, bu da Nefise'nin kulağına giderse... Demez miydi ki: "Ya, demek beni aldattın? Niçin yalan söyledin bana? Yakışır mı senin gibi bir bey, beyefendiye yalan atmak?"

İç geçirdi, kendi kendine: "Ne yapayım?" diye sordu. Öyle ya, ne yapmalıydı? Uzun uzun düşündü. Düşündükçe aklı dağılıyor, kadını kandırmak için ne türlü davranması gerektiğini bulup çıkaramıyordu. Tam, Deve'ye mektup yazmak için kâğıt kaleme sarıldığı an, aklına geldi. "Kolay be! Nefise'nin bağlılığını denemiş olamaz mıyım? Karı zaten yanıp tutuşuyor, denemeye, lüzum yok ama, saçı uzun aklı kısa, üstelik âşık da. Onu deneyişime memnun bile olur!"

Aklına yatmıştı... Neşelendi. Bu neşeyle kâğıda kaleme sarılıp, "Deveciğim!" diye başladı. Anıları olanca renkliliğiyle bir türkü gibi geçmeye başlamıştı kafasından. Meserret Kahvesi'nde gazeteleri didik didik edişleri, işyerlerindeki iş kazalarına koşup gidişleri, ceplerinde on para yokken iki üç taksiye doluşup baskınlara adeta uçuşları, baskınlardan vurduklarıyla geceleri eğlenişleri, ceplerindeki paraları son meteliğine kadar ezip ertesi gün kahve parası bulamayışları...

Allı, telli, pullu, gümbür gümbür bir mektup olmuştu. Onun buraya, bu kasabaya, bu Allahlık koyunların dolu olduğu yere gelmesini istiyordu. Önlerinde "nurlu ufuklar" vardı. Gene eski sanatlarını sürdüreceklerdi ama, daha büyük çapta, çok daha büyük parçalar kopararak!

"Ah Deve ah," diyordu, "biz yıllar yılı İstanbul'da lüzumundan çok emek sarf ederek üçün beşin yoluna bakmışız. Burda,

bu otların arasındaysa değil üç beş, binler, on binler, hatta yüz binlerin sözü olmuyor. Hemen hemen kendiliğinden düşen bir kadın ‘Laf aramızda Lokman Hekim’in ye dediği... Gelince göreceksin ya!’ adı Nefise. Bir işaretimle tekmil malını mülkünü üstüme yaptırabiliyor. Şaka etmiyorum. Bu işlerde hiç yaşa basmayacağımı bilirsin. Ama diyeceksin ki, ne duruyorsun? Hayır, kazın ayağı öyle değil. Kapkaççılık istemez, tam tersi, kadını malı mülkü için değil, kendisine karşı olan aşırı sevgimden dolayı istiyorum hissini vermekte. Bu hissi verdim de öteye bile geçtim. Kocca bir çiftliği, dört bin dönümden fazla tarlası var. Üstelik yeni kurulan muhalif partinin kadınlar kolunda. Bir de tarikata girmiş ama, her şey, hatta Allah bir yana ben bir yanayım. İdris’e de amcasının kızını yamıyoruz. İstersen haber ver, sana da bir tane uyduralım. Karım mı diyeceksin? Nikâhımdan düşmez mi diyeceksin? Boş ver. Medeni nikâh da ne oluyor? Şeriatın kestiği parmak acımaz monşer, şer’i şerif üzre istersen dört tane al!”

Mektup bu tempoyla gürül gürül gidiyordu. Derken, ona bin lira tellediğini, arkadaşlarıyla Degüstasyon’da Kudretçiğinin şerefine demlenmesini de ekleyip mektubu bitirdi. Şevkle zarfladı, yapıştırdı. Yapıştırdı ama, ne yapıyordu be? Deli miydi? Yoksa aklını mı kaçırmıştı birden? Bu mektup, bu hâliyle bal gibi bir vesikaydı ki, Deve gibi hergelenin elinde bulundukça Kudret Yanardağ’a karşı bir şantaj vesikası olarak kullanılabilirdi.

Aklından gene kocaman elleri, ayakları, uzun boyu, ağır bedeniyle Deve geçti. İçinden ona aksi aksi bakıyordu.

“Mektubumu kullanır mısın lan?”

“Hayır turşusunu kurarım! Ananı bile bellerim deyyus...”

“...”

“...”

Beller mi bellerdi. En iyisi, daha ağırbaşlısını yazmaktı. Hem ne diye para gönderecekti? Deve binliği alır, yer yutar, sonra da boyuna asılırdı yeni paralar için. Bundan da vazgeçmeliydi

şimdilik. Ona ihtiyacı varsa bile, daha sonra, çok sonraları. Hele eline şantaja yarayacak vesika vermek?

“Allah göstermesin!” dedi, zarflanmış mektubu ufak parçalara böle böle yırttı, yırttı, çöp sepeti olarak kullandığı büyükçe bir karton kutuya attı.

Demek birden, ani olarak karar verip uygulamaya geçmemeliydi. Yapacağı işi uzun uzun, bütün yönleri ve ayrıntılarıyla düşünmeli, hatta düşünüp karar verdikten sonra da bir iki gün beklemeliydi. Yoksa çuvalalayabilir, işlerin içine edebilirdi. “Kedinin boğazına ciğer asma kabilinden, Deve’nin eline vesika ver, sonra da avucunun içine gir. Herif beni mana mana oynatır şerefsizim. Hem kim bilir? Yarının sahibi Allah! Buraya kadar tıkr tıkr yürüyüp gelen işler, bundan sonra, hele seçimlerde otomobile, tayyareye binmeyecek mi? O zaman? O zaman Deve’den kurtulmak gerekirse? Kurtulamazsın ki! Herif çamur. Elinde el yazınla yazılmış mektup, Demokles’in kılıcı gibi her an tepende. Ha indi, ha inecek...”

Sesli sesli esnedi, yaşaran gözlerini iri yumruklarının tüylü sırtıyla sildi. Yatmalıydı ama, uyku tutacak mıydı bakalım? Koğuşa dünyadan habersiz, uykunun derin sularında, yer yer horluyordu. Horlasındı varsın. Yarın bunlar, bunlar gibi binler, on binler, yüz binler ona oy vereceklerdi. Versinlerdi eşşoğlu eşşekler! Dünyaya geliş sebepleri bundan başka ne olabilirdi? “İçimden geçenleri duymalılar şimdi. Vay anam vaaay, beni düdüğe kor üfürürler! Hooş, bende bu palavra, onlarda da palavraya kanma ihtiyacı olduktan sonra, onları daha çok aldattım!”

Yorganın altına girdi, sırtüstü uzandı. Yorulmuştu bayağı. Yorgunluk bedeninden seller gibi akıyordu. Bir süre bu selin akışını tatlı tatlı dinledi. “Ya sabanıyla çift sürenler? Fabrikalarda on iki saat çalışanlar? Yük taşıyanlar? Geceleri başkalarının evini barkını, malını mülkünü sabahlara kadar bekleyenler? Adaaam

sen de! Başka düşünecek şey mi kalmadı? Herkes senin gibi gözü açık olsa, sana ne hacet kalırdı?”

Yan döndü.

Cezaevinde günleri çok hareketsiz geçiyordu. Dışarda koş oraya, koş buraya oyalanmaktan geçtim, bu koşmalar jimnastik yerini tutuyor, yağlanmasını önlüyordu. Kaç vakittir düşündüğü şey gene aklına gelip oturdu: Namaza başlasa? Namaza, niyaza, oruca, şuna buna inanmıyordu ama, bütün gün oturup yağ bağlamaktan kurtarabilirdi onu. Sonra şu bilmem ne köylü hoca, ak sakallı hoca... Birinde bozuk şivesiyle, “Ah bey ah,” demişti, “hani bir de namaz kılsan yok mu ya...”

Bu “Yok mu ya...”nın geldiği anlamı kim bilir kaçınıcı sefer, gene uzun uzun düşündü: Bir de namaz kılsa, hacı hoca takımı onu büsbütün sevecek, ona büsbütün bağlanacaktı. Sahi, madem yeni partiye girme kararındaydı, bu partiden milletvekili seçilme şansını görüyordu kendinde, ne diye başlamasındı namaza? Paşa dedesinin saraya mensup olduğunu yaymıştı. Tek partinin “din düşmanlığı”ndan bıkip usanan tutuklular ona dört elle sarılmışlardı. Burada dört elle sarılanların önemi pek olmasa bile -ki vardı- dışarı çıkınca, dışardakilerin önemi çok büyüktü.

“Halk bizde, hacıların, hocaların ağzına bakar. Hacılar hocalar da benim ağzıma bakacak olursa, halkı avladım gitti demektir. Halkın avlanmasıysa oyların avlanması demektir. Oylar, o oylar... O oylar insanı milletvekili de yapar, bakan da, başbakan da!”

Sağına yattığı yerde göz kırptı: “Şimdiye kadar milletvekili-ne, bakana, belki de başbakana benzemeye çalışarak aldattım. Bundan böyle milletvekili, gerçekten milletvekili, olup...”

Birden bir gıcık, kalın kalın öksürdü.

“... Bu cigara bokunu da bir türlü azaltamıyorum vesselam. Hayvan gibi öksürtüyor. Deve de içer, hem de boru gibi ama, bir şey olmuyor ayı oğlu ayıya!”

Soluna döndü.

Gözlerini sıkı sıkı yumdu. Rezaletti bu. Uyku tutmuyordu yahu! Gözleri biber saçılmışçasına kötü kötü yanıyordu oysa, sık sık esniyor, uykudan da geberiyordu. Bir yandan uykusuzluktan geberiyor, öte yandan da ak sakallı hoca kafasının içinde canlanıveriyordu:

“Ah bey ah... Bi de namaz kılsan yok mu ya...”

Geçenlerde bir gün laf arasında Nefise de il başkanının namaza niyetlendiğini söylemişti. Namaza başlasa, bunu da Nefise duysa... Kadın sevinçten çıldırırdı!

“İyi ama, damdan düşercesine olmaz ki bu. Düne gelinceye kadar namaza niyaza boş ver, bugün yırtık dondan çıkar gibi Allahü ekber’e başla. Bırak ki yediririm ama, gene de bir kılıf bulmak lazım!”

Kafası şimdi de buna takılmıştı: Nasıl bir kılıf bulmalıydı namaz işine? Öyle bir kılıf olmalıydı ki, başta ak sakallı hoca, hatta yanı başındaki yatağında hırtça uyumakta olan bacanağı, zabıt kâtibi eskisi zabıtcı, şu bu ısrar etsinler o da akli yatmışçasına...

“Oldu,” diye geçirdi, “buldum. Ulan ne kafa be!”

Gerçekten de ne kafaydı!

Gece düş görmüş, düşünde de ak sakallı bir “pir-i fani”, namaza başlamasını söylemiş olabilirdi. O zaman? O zaman millet paçaları sıvar, her biri bir yandan, bozuk ya da düzgün şivelerle veryansın ederlerdi!

Tekrar sağına döndü ve bacanağını gördü. Yüzü asıldı. Hiç sevmiyordu. Sevmediği için de her fırsatta tersliyor, zaman zaman da işi hakarete yapıyordu ama, herifin iliği mi boktu ne, darılıp küseceğine büsbütün dört elle sarılıyor, ayaklarının altında bir köpek gibi yaltaklandıkça yaltaklanıyordu. İyi ama, yaltaklanmasa da dikilse, ikide bir de lafına taş koysa daha mı iyiydi? Yoo... O zaman büsbütün nefret ederdi ama, öyle ya da böyle sevmiyordu!

Sabaha yakın uykuya geçti, uykusunda da ak sakallı, şivesi bozuk köylü hocayı gerçekten gördü. Adam daha bir uzayıp uluhileşmişti.

“Kudret Bey, namaza başla!” dedi.

Kayboldu.

Uyandığı zaman herkes kalkmıştı yataklarından. Kahvaltı hazırlığı içindekilerin telaşı ya da oturmuş bir şeyler tıkananlar... Gözlerini hafifçe açmış, koğuşu gözden geçiriyordu. Yanı başında bacanak, kahvaltı için meydancılara emirler veriyor, “beyefendi” uyanmasın diye de sesini kısarak konuşuyordu.

Kudret Yanardağ, önce derinin derin inledi. Bu öyle bir iniliydi ki, maveradan geliyor izlenimini uyandırıyor, koğuş bakışıyordu. Ne oluyordu beyefendiye?

Ne türlü davranılmasının uygun düşeceğine henüz varılmamıştı ki, beyefendi, “Laaa ilahe illallah, Muhammeden Resulullah!” dedi. Az önce öte dünyasal duyu, yerini bambaşka anlama vermiş, millet sanki taş kesilmişti. Ne oluyordu? Gerçekten ne oluyordu bu adama? Onlar da aynı şekilde mırıldanarak iman tazelediler. Derken beyefendi uyandı, yatağında oturdu. Sanki tere batmıştı, ipek pijamasının koluyla alnını sildi, gülümsedi:

“Hayırdır inşallah deyin!”

Koca koğuş hep bir ağızdan, “Hayırdır inşallah,” dedi.

Bacanak ayrıca sordu:

“Ürya mı gördün bacanak?”

Kudret Yanardağ parladı:

“Hayır. Ulan şimdi kötü kötü söyleteceksin ha!”

Bacanak bozulacağına keleş keleş gülmekle yetindi. Kudret Yanardağ, bacanağına karşı duyduğu nefreti belirten bir “Lahavle vela kuvvete illa billaaaaah,” çektikten sonra gözlerini koğuşa kaldırdı:

“Şu, ak sakallı Hoca Efendi var ya?”

Ha, evet, vardı, biliyorlardı.

“Sekizinci koğuştaki değil mi?”

“Koğuşunu bilmem, ak sakallı. Zaman zaman gelir, arkamı sıvazlar...”

Gene bacanak, “Temam tamam,” dedi. “Akyazılı Mestan Hoca...”

“Sakalı daha da uzamış, boyu da minare kadar olmuş. Beni kucakladı, mescit gibi bir yere getirdi, ‘Lailahe illallah, Muhammeden resulullah de,’ dedi. Korkudan her yanım titriyordu, söylediklerini aynen tekrarladım. Namaza başla dedi, kayboldu!”

Anlaşılmıştı. Anlaşılmıştı ama, bu çok büyük bir rüyaydı. Cenab-ı Allah’ın bir işareti. Derhal namaza başlamalıydı!

“Kurban olduğum, sizin namaza başlamanızı istiyor mücerret...”

“Bu ürya, bu üryaya pardon vallaha!”

“Mestan Hoca’ya yaptırılım tabirini...”

“Öyle ya, madem üryada onu görmüş...”

“...”

“...”

Hocaya haber vermek için koğuştaki birkaç dini bütün yekindiyse de, bacanak hepsinden önce koştu sekizinci koğuşa. Koğuş bozuk havasıyla pis pis kokuyordu. Hoca çoktan aptesini almış, sabah namazını kılmış, yeniden yatmıştı. Bacanak paldır küldür gitti, fakir hocayı sarsarak uyandırdı.

Neye uğradığını birden anlayamayan hoca, karşısındaki büyük çiftçiye görünce oturuverdi:

“Buyur Kemal Ağa, şöyle buyur!”

Bacanak oturmadı, vakti yoktu. Bacanağı hayırlı bir rüya görmüştü. Bir zahmet koğuşa kadar gelsindi!

“Nasıl bir ürya?”

“Üryasına zatınız girmişsiniz. Kucaklayıp mescide götürmüşsünüz. Namaz kılmaya başla demiş, iman tazelettirmişsiniz...”

Cahil ama zeki hoca her şeyi kavramıştı. Cenab-ı Allah’ın bir lütfu olmalıydı bu. Adamın rüyasına onu değil de hiç tanınmayan bir başkasını sokabilirdi. Madem onu sokmuştu, o hâlde faydalanmasını istiyordu. Sordu, laf olsun diye:

“Yeşil görmüş mü üryasında?”

Bacanak düşündü, bulamadı. Görmemişti galiba ama gene de belli olmazdı.

“En iyisi hemen gidclim, kendisiyle görüş!”

Hoca güldü, bir daha güldü, başını salladı:

“O buraya gelsin,” dedi. “Çünkü malum ya? Vacib-ül vücud ve tekaddes hazretlerinin emri ilahisini yerine getiren bir insanın...”

Bacanak hak vererek koştu. Bacanağına usulüyle anlatıp ama gene de herifin öfkesinin ayaklanmasına engel olamayarak ardına düştü. Akyazılı Hoca’nın pis koğuşuna geldiler. Kudret Yanardağ’ın yüzü kokudan buruştuysa da aldırmadı. Hocanın yatağı yanına geldi, diz çöktü. Adamın mavi değil, mor damarları fırlak kuru elini üst üste üç sefer öptükten sonra, yatağın ayakucuna dizüstü çöktü.

Hoca “Anlat bakalım rüyanı!” demedi.

“Üryanda yeşil gördün mü?” diye sordu. Kudret Yanardağ hatırlamıyordu ama ne çıkardı?

“Gördüm. Mescitte bir sanduka vardı, üzeri yeşil şal örtülüydü, hatta saçakları da yeşil püsküllüydü!”

Akyazılı istediğinden âlâ almıştı karşılığı. Gözlerini yumdu, uzun uzun murakabeye vardıktan sonra üst üste üç sefer titredi, gözlerini açtı, sonra:

“Sana her zaman söyledim: Bi de namaz kılsan yok mu, ya, diye hani?”

“Evet evet, tamam.”

“Ben her gice üryasını görürdüm de onun için öyle dirdim. Dimek Vacib-ül vücud ve tekaddes hazretleri senin namaza başlamanı istiyor. O kadar didim dinnemedin, kurban olduğum kendi, benim vasıtamla dimek...”

“Haklısın hocaefendi. Dinlemedim de değil, malum ya? Tek parti, tek şef rejimi, malum!”

Bütün suçlar karşılıklı olarak “tek parti tek şef”liğe yükleniverdi. Ah neler çekmişlerdi o “tek parti, tek şef”likten! Din

adamlarını “muzmahil” etmişler, kuluna Allahını unutturmak için ellerinden geleni geri komamış, şehirlerdeki nice nice camilere asker doldurmuşlar. Allah’ın mekânını depo yapmışlardı. E... Cenab-ı Allahın parmağı yoktu ki adamın gözünü oysun, işte böyle yapardı! Her Firavun’un Musa’sı gibi, bunlara da yeni partiyi göndermiş, “bilumum seyyiatın cezasını” çektirmeye yeni partiyi memur etmişti!

Koğuştaki havanın uygunluğu gözünden kaçmayan Kudret Yanardağ, fırsatı kaçırmadı:

“Yeni partinin, emr-i ilahi’yi yerine getireceğinden kimsenin şüphesi olmasın. Her şeyin bir vakti ve saati var. Vakti ve saati dolmadan ne civciv yumurtasında kabuğa tık eder ne de tohum yerin zemininde çatlayıp yarılır. Bu dünya, bu âlemi fani Sultan Süleyman’a bile kalmamış, öyle değil mi hocaefendi?”

Hocaefendi cahildi, şivesi bozuktu ama, çıkarlarının da yönünü bilmeyecek kadar budala değildi. Sonra bu adam hoca moca olmadığı hâlde ne güzel, ne doğru konuşuyordu!

“Hay haay,” dedi bir zamanlar feyz aldığı kırmızı sakal hoca gibi, “hay haaay! Emr-i ilahi olmadan ne civciv tık der ne de tohum çatlar!”

Kalktılar.

Kudret Yanardağ hocanın kulağına, “Efendi Hazretleri,” dedi, “sabah lokmasını birlikte etsek, bize bu şerefi verseniz... Kabil mi acaba?”

Hoca düşündü, keyifle, okşanan gururuyla derin derin düşündü: “Kurban olduğum, bunca zamanda beni arayıp sormayanları kaldırıp ayağıma gönderdin. Keremine bin şükür!” diye geçirerek, “Eh,” dedi. “Hem konuşur, hem de lokma ederiz...” Beyefendinin Akyazılı Hoca’yla fakir koğuştan çıkması herkesin dikkatini çekmişti. Bu hem varlıklı, hem ağzında dili herkesten fazla dönen, kaleminden kan damlayan, cezaevini avucunda tuttuktan başka, bu yakınlarda teftişe gelen müfettişleri bile azarlayıp rezil eden bu adam, nasıl oluyordu da “fi’l-i

livata”dan zanlı fakir Akyazılıyı yanına alıp koğuşuna götürüyordu? Ne vardı bu fakir hocada?

Çok geçmeden “beyefendi”nin gördüğü düş yıldırım hızıyla cezaevine yayıldı: Vay anasını... Demek Cenab-ı Allah fakir Akyazılı yoluyla, namaza başlaması için beyefendiye emir göndermişti ha?

Dini gevşek, imanı zayıf bazıları, “Yahu,” dediler, “haber gönderecek başkasını bulamamış mı kurban olduğum?”

Dini, imanı kuvvetli bazıları:

“Suuus cahil! Kurban olduğumun keremine senin aklın mı erer?”

“Gaafil!”

“Kırk gün günahkâr, bir gün tövbekâr!”

“Fi’l-i livata diyorsun. Bakalım sahiden fi’l-i livata mı?”

“İftira, şerefsizim ki iftira!”

“Ah o tek parti, tek şef devri...”

“Hangimizinki iftira değil ki?”

“Ama gün gelecek, bütün bunların hesabı...”

“...”

“...”

Akyazılı başköşeye oturtulmuş, masa yerine kullanılan yuvarlak hamur tahtası önüne konulmuştu. Kudret Yanardağ kendi eliyle yüz havlusunu hocaefendinin bağdaş kurulu dizleri üstüne koydu. Bacanak, meydancılarla birlikte kahvaltıyı hazırlıyor, etekleri zil çalıyordu. Tertemiz iki bardağı, hiç lüzum yokken, yeniden yıkayıp beyefendiyle efendi hazretlerinin önlerine götürüp koydu. Mor çinkodan süt güğümünü meydancının elinden alıp koşturdu. Kızarmış ekmeklerin fazla yanıklarını bıçakla kazıdı, köyden yeni gelmiş tereyağını hocaefendiyle beyefendinin önlerine saygıyla koydu. Bu ne bulunmaz, ne hayırlı, hatta ne mübarek gündü! Bacanağının namaza başlaması çok iyi olacaktı. Bu millet dinine, diyanetine bağlı bir millettir. Şunca yıl baştakiler her türlü inkârı ve kötülüğü etmiş, milleti dinin-

den diyanetinden ayırmaya savaşımlarsa da ayıramamışlardı. Elbette ayıramazlardı. Neler konuşulmuştu az önce hocaefendinin koğuşunda? Zülcelal'in izni olmadan civciv bile civcivken kabuğuna tık diyemez, tohum çatlayamazdı toprağın altında. Eeeh, demek Rabbilâlemin dinsizlerin cezasını verecekti yakında. Parmağı olmadığı muhakkaktı. Parmağı olmadığı için de kimsenin gözünü oyamaz, her şeyi vakti saatine bırakırdı. Yeni partiyi bunun için kurdurmuş olabilirdi. Olabilirdi ne kelime? Elbette bunun için kurdurmuştu!

Akyazılı kendini bildi bileli yapmadığı bir kahvaltının tadını çıkarıyordu. Kızarmış ekmeklere kalınca tereyağı sürüyor, üzerlerine halis bal “tıla” ediyordu. Sonra yağla bal sürülmüş dilimlerin yağlı ballı yüzleri karşılıklı gelmek üzere dilimleri birbiri üzerine koyuyor, iki dilimi kuvvetli dişleriyle ısıırıyordu. Derken sıcak ekmeklerin birleştiği yerden yağlı ballar sızıp akmaya başladı. Önce avucu içine, sonra da bileklerine doğru. Aksındı, varsın aksınlardı. Yıllar yılı nerde görmüştü böyle kahvaltıyı? Köyünde, erkek suratlı karısıyla birlikte çalışmaya giderlerdi ama, kazançları neydi? Kuru birer parça bazlamayla çökelek peyniri. Geceleri çokluk aç yattıkları olur, arada bir de muska işi filan düşüp birkaç kuruş kazandı mı, süt, yoğurt uydurur, bayram ederlerdi.

Muska işini hatırlayınca içinden gene “iktidar”ın karanlık, ağır baskısı geçti. Ne karanlık yıllardı gerçekten de o yıllar. Yağmur duasına çıkamazsın. Muska yazamazsın, ağırlı sızılılara okuyup üfleyemezsin. Kazara okuyup üfledin ya da iki satırcık muska yazdın, şıp, jandarma gelir, karakola çağırır, karakolda da başçavuş açardı ağzını yumardı gözünü, Firavun'du iktidar, mücerret Firavun! Gerçi son yıllarda biraz biraz soluk aldırır olmuşlardı din adamlarına amma, gene de yetmezdi. Din adamının soluğunu kesen hangi iktidar payidar olmuştu ki? Allah'tı bu, gafururrahimdi. Hiç kendi adamını, kendinin “Lailahe illallah”ını ilâ edenleri yetim ve öksüz bırakır mıydı?

Bileğinden aşağı ılık ılık sızmakta olan yağlı balları yaladı, sonra süt içti. Kim derdi ki, şu dinibütün adam bu hapishaneye gelecek, gece üryasında Akyazılı Hoca'yı görecek, görünce de ona karşı üstün saygılarla koşup pis koğuşundan alıp beyler koğuşuna getirecek? İşte böyleydi Cenab-ı Allah'ın keremi. Ona, keremine inanmayanlar kâfirdiler kâfir!

Kahvaltıdan sonra kahveler, sigaralar içildi. "Beyefendi", bacanağının kulağına eğilerek:

"Müdürle görüşüp hocaefendiyi bu koğuşa almak istiyorum. Yalnız üstü başı pek perişan. Ben de söylerim ya, Nefise gelince hatırlat bana, senin kariyı görsün, senin iç çamaşırlarından, elbisenin bir şeyler..."

Bacanak heyecanlandı:

"Çok iyi olur beyim..."

Sonra hocaefendiye döndü, aynı alçak sesle fısıldadı:

"Efendi hazretleri, zat-ı âlînizi bizim koğuşa almak istiyorum... Ne dersiniz?"

Akyazılı bu kadarını mümkün değil düşünmemişti. Ne diyecekti?

"Âlâ ve rana," dedi. "Madem böyle arzu buyuruluyor..."

"Arzu benim arzum değil, Zülcelal'in arzusu. Zat-ı âlînizi madem elçi tayin buyurdular, bana başka türlü hareket gerekmez!"

"Allah, celle celalühu!"

Öğleye doğru meydancılar koşarak geldi, "hanımefendi"nin teşriflerini haber verdiler. Kudret Yanardağ, bacanağına anlamlı bir baş işareti çekerek, hocaefendiyle birlikte olduklarını, az sonra geleceğini bildirmesini söylemek istedi. Bacanak her şeyi gayet güzel anlayarak koştu. Cezaevi müdürü "hanımefendi"nin hatırını sorup, az sonra gelecek Kudret Bey'le karşılaşmamak, hem de onları her zamanki gibi yalnız bırakmak için, çıktı gitti.

Bacanak odaya soluk soluğa, heyecanla girdi:

"Sorma sorma olanları," dedi. "Seninki gece rüyasında Akyazılı Hoca'yı görmüş, namaza başlıyor!"

Nefise de heyecanlanıverdi birden:

“Namaza mı başlıyor? Sahi mi enişte?”

“Şerefsizim ki ha!”

“Aman ne iyi. Kurban olduğum, demek bütün kalplere ilham buyurdu. Bizim il başkanı da başladı. Peki nasıl oldu bu?”

Anlattı: Kudret Bey gece rüyasında sakallı bir pir görmüş-tü. Hazretin sakalı göbeğinde. Kudret Bey’i kucaklayıp... “Mescide” diyemezdi, ihtişamlı olmazdı, onun için, “Mısır’daki Ezher Camisi’ne” götürmüş, orda saçaklarına varana kadar yemyeşil örtülerle döşeli bir odada...”

Nefise:

“Yeşil hem murat hem de tez, çabuk rüyada. Sonra?”

“Sonra, haşyetullahtan kocca cami zangır zangır titremeye başlamış. Hafiften bir seda: Namaza başla ve başlat demiş...”

Nefise sevinçten çıldıracaktı. Çeyrek saat sonra tıpkı tıpkısına hep o kral azameti içinde salına salına gelen Kudret Yanardağ’ın ellerine sarılarak öptü öptü ve ağladı:

“Çok şükür, çok şükür sana Allahım!”

Kudret Yanardağ anlamıştı bacanağının gene pireyi deve yaptığını. Onun için, “Niye? Ne var?” diye sormadı. Kadın uzun hıçkırdıktan sonra, çevresine telaşla baktı. Bereket eniştesi toz olmuştu.

“Demek Ezher Camisi’ne gittin gece?”

Her şey anlaşıyordu:

“Evet,” dedi.

“Her yan yeşilmiş, hı?”

“Saçaklara varıncaya kadar, yemyeşildi!”

“Yeşil murat, hem de tezden kavuşulacak bir murat demektir, rüyada. Ben gene de bizim Hafız Hanım’a yordururum ya, hiç şüpheden olmasın yeşilin murat olduğuna...”

“Doğru, haklısın. E, vakti saati doldu ki zat-ı kibriya bana, benim gibi kim bilir kimlere aynı ilhamda bulundu. Şimdi bana bak...”

Kadın, adamın kocaman ellerini avuçları arasına almış, kıllı sırtlarını okşuyordu:

“Emret sultanım!”

“Beni gece rüyamda kucaklayıp Ezher Camisi’ne götüren hocaefendiyi benim koğuşa alacağım. Fakat adamcağız çok fakir, üstü başı pek perişan. Hatta, Allah’ın gücüne gitmesin ama pis pis de kokuyor. Sen bugün akşama kadar ne yap yap adama çarşıdan iki uzun don, fanila, iki gömlek, çorap, iki takım pijama falan al, getir veya birisiyle gönder. Hamam yaptıralım. Demin kahvaltıyı birlikte yaptık, görmeliydin. Nasıl obur gibi tıkindı, şaşardın!”

“Kudreet?”

“Canım?”

“Tıkindı dedin...”

“Tıkindı Nefise! Kıtlıkta kalmış gibi hem de...”

“Öyle bile olsa, Cenab-ı Rabbilâlemin’in elçisine tıkindı demen yakışık almaz!”

“Almaz, biliyorum ama, yalnızız şurda, senden benden başka kimse yok ki?”

“Allahüteala yok mu?”

Kavramıştı:

“Haklısın, yerden göğe kadar hem de. Bir daha bu türlü yakışksız sözler sarf etmemeliyim.”

Kadın, hocaefendi için bütün istenenleri, il başkanı avukatın adamıyla gönderecekti ama, şu eve geceleri gelme işi ne olmuştu?

Kudret Yanardağ oynak zekâsıyla şöyle bir düşündü:

“O, tamam...” dedi.

“Nasıl tamam?”

“Biliyorsun, müfettişler henüz gitti. Bakalım altından ne çıkacak? Vaziyet durulsun, salah kesbetsin hele... Mamafih...”

“Mamafih?”

“Salah kesbedeceğini hiç sanmıyorum!”

“Nasıl?”

“Nasıl olacak? Adamların yaptıkları tahkikat, bilhassa müdürün aleyhinde. Daha düne kadar, sen de biliyorsun ya! Cezaevi avlusunda koyunlar kesilir, etleri satılırdı. Esrar, afyon, bıçak ticareti yapıldığını bilmem nerdeki sağır sultan bile işitmişti!”

“Elli bin? Elli binlik rüşvet meselesi?”

Güldü:

“Canım karıcığım... Herkes gibi sen de mi inandın buna?”

“Karıcığım” sözüyle içi kabaran Nefise, bir yandan adamın boynuna sarılmış, öte yandan hayretle sormuştu.

“Yani ne? Vermedin mi?”

Kadını dudaklarından öptükten sonra:

“Gözlerimin içine dikkatle baksana!”

“Bakıyorum, baktıkça da içim kaynıyor!”

“Benim de öyle, benim de öyle ama... Bu gözlerde enayiliğe dair bir şeyler var mı? Ben adama elli bin lira değil, elli kuruş bile vermem rüşvet olarak!”

“Ya?”

Cebinden banka defterini çıkarıp gösterdi:

“Oku bakım şunu, ne yazıyor?”

“Kırk beş bin. Niye elli bin değil?”

“İdris’i İstanbul’daki işlerimin tasfiyesi için göndermiştim ya? Beş binini ona vermiştim...”

Kadın yeni baştan, çılgın gibi atıldı adamın boynuna. Öptü, öptü, öptü. Sonra da çıkıştı:

“Sen niye öpmüyorsun?”

Attı:

“Eskitmekten, soldurmaktan korkuyorum...”

Kadın adeta çıldıracasına, “Hiç korkma,” dedi. “Ne eskirim ne solarım. Fakat Kudret, ah Kudret... Duramıyorum, vallahi dayanamayacağım artık. Bütün gece rüya üstüne rüya. Çıldırıyorum bee!”

Kalktı, oda kapısını kapadı. Kudret Yanardağ sertleşti:

“Aç kapıyı!”

“Neden?”

“Olmaz şimdi...”

“Neden olmasın?”

“Olmaz da onun için, aç!”

Kadın şımarık şımarık omuz silkti:

“Napim napim napiiim...”

Kudret Yanardağ kalktı, kapıyı açıp geldi yerine oturdu. Kadın sırtıyla duvara dayanmıştı, kara gözleri şehvet dolu, vahşi vahşi bakıyordu.

“Piiis,” dedi.

O sırada içeri müdür girmeseydi, kadın belki de gene kapattırdı kapıyı. Müdür girdi, kadının bakışını yakalamış olacak ki, “Ne o abla?” dedi. “Küstün mü?”

Nefise omuz silkti:

“Ona küsebilir miyim hiç?”

Kudret Yanardağ durumu müdüre anlattı: Sekizinci koğuştaki bir hoca vardı, Akyazılı. Gece rüyasına girmiş, Ezher Camisi’ne götürmüştü onu. Orada bir ses, namaza başlamasını emretmişti. E, böyle mübarek bir insanı fakir fukara içinde yokluk ve açlığa terk etmek Allah katında istenilen bir şey olmasa gerekti. Onun için...

Müdür, Akyazılı’nın suçunu hatırlayarak gülüverdi. Kudret Yanardağ da hatırlamıştı aynı şeyi ama, Nefise’nin yanında tadını çıkararak konuşamazlardı.

“Hadi,” dedi kadına, “sen git, dediklerimi yolla!”

“Kendim getirsem?”

“Kendin yarın gel,” diye göz kırptı.

Nefise bunun, “Yarın gelersen, müdürle işi ayarlarım, demin can attığın şeyi yarın yaparız!” anlamına geldiğini anlayarak, “Peki,” dedi. “Demek iki külot, iki ten fanilas, gömlek, pijama... Terlik de ister...”

“Tabii tabii...”

“Adamla gönderirim.”

“Gönder.”

Nefise gittikten sonra Kudret Yanardağ sordu:

“Herifin fi’l-i livatacılığına mı güldün?”

Müdür, tek parti, tek şef politikasına yüzde yüz bağlı bir insan olduğu için, yeni yeni dillerde dolaşan “demokrasi” ya da halkın çokluk kullandığında “demirkırası”ye inanmıyor, Serbest Fırka zamanındaki gibi, bunun da gelgeç olacağını sanıyordu. Böyle sandığı için de, son zamanlarda gevşeyen “tek parti tek şef” otoritesinden faydalanan hacı, hocaların gizliden gizliye açtıkları Kuran kurslarında millettten para sızdırmakla kalmayıp, şu Akyazılı gibi, arada kurstaki çocuklara da sataştıklarını iştliyordu. Akyazılı tevkif edilip ilk geldiği gün her şeyi itiraf etmişti müdüre:

“Cenab-ı Allah kimseyi şaşırtmasın, beyim. Oldu bir iş amma inan ki ben ilk değilim. Deyyusun oğlu suçu üstümüze yıktı!”

Kudret Yanardağ gülererek dinlemişti müdürün anlattıklarını:

“Canım efendim,” dedi, “bana ne hocanın ahlak yanından?”

“İyi ama, bu nasıl inanç? Nasıl iman beyefendi?”

“Devir sana uymazsa sen devire uyacaksın müdür!”

“Peki siz gerçekten inanıyor musunuz böyle şeylere?”

“Siz tek parti, tek şefe?”

“Ben inanıyorum!”

“Ben inanmıyorum. Sen şimdi bırak bunu da, herifi bizim koğuşa ver. Sonra da şu tecritlerden birini, iki kişilik olanını bize...”

Müdür gülererek göz kırptı:

“Vereyim ha? Ne olacak?”

“Hiç. İbadete orada başlayacağım da..”

“Sübyan koğuşundan bir de eli yüzü düzgün çocuk vereyim mi?”

“Şakayı bırak, sahi ver o iki kişilik tecritlerden birini!”

Müdür, “Yetkim yok,” dedi.

“Niye?”

“Yok da ondan. O koğuşlar malum, idamlıklarla tecritleri mahkeme kararıyla istenenlere mahsus. Bununla beraber sen, bana hitaben bir dilekçe yaz. Sebep olarak da, umumi koğuşla-

rın şu sıra politikaya çok elverişli olduğundan bahset. Herhangi bir siyasi tartışmanın suça teşvik edebileceğini, bundan kaçınmak için tek kişilik hücrelerden birinin tahsisini iste. Oldu mu?”

“Oldu ama, dilekçeye ne lüzum var?”

“Usulen savcıya yollayacağız. Savcı tetkik edecek, gereken derkenarı yazıp bana yollayacak. Ben de derkenara göre...”

“Anlaşıldı. Anlaşıldı ya. Hoca? Hocayı ne yapacağız?”

“Ona karışmam!”

“Karışmam ne demek yahu? Karışiver...”

“Canım, geceleri aynı koğuşta yatmanız şart mı?”

“Değil ama, can yoldaşı olurdu.”

“Gündüzleri, koğuşlar açılınca gelir!”

“Gelir mi?”

“Gelmek isterse gelir, bizce hiçbir sakınca yok. Senin tecridin suçundan dolayı değil ki!”

“O hâlde mesele yok. Dilekçeyi hemen yazayım, yahut gece yazar, sabahleyin... Ha?”

“Oldu.”

Nefise, istenenleri il başkanının adamıyla gönderinceye kadar, hemen oracıkta Sema, Dürdane ve Deve’ye ağırbaşlı, kısa, uslu akıllı, ilerde şantaj olarak kullanılması imkânsız mektuplar yazıp zarfladı: Şimdilik otursunlardı oturdukları yerde, gelmelerine lüzum yoktu. Ama ilerde durum değişebilir, onlara ihtiyacı olabilirdi. Olunca da yazar, hatta tellerdi acele gelmelerini. Bununla beraber, candan ilgilerine çok sevinmişti. Sağ olsun, var olsunlardı.

“Evlat,” dedi il başkanının adamına, “bunları hiç bekletmeden, pulla ve postaya hemen at!”

Genç adam aldı:

“Merak etmeyin efendim, hemen atarım...”

O akşamüstü hocaefendi cezaevi hamamına yollanıp iyice yıkattırıldı, yeni çamaşırlarını giyindi. Koğuşa döndüğü zaman yüzü gözü açılmış, nurlanmıştı adeta.

“Ah beyefendi,” dedi, “felekte bir de tecrit koğuşuna birlikte verilseydik...”

Kudret Yanardağ başını bilgiç bilgiç salladı.

“O da olacak, hiiç merak etmeyin. Bu kadarı oldu ya...”

“İnşallah, inşallah.”

“Savcı nezdinde teşebbüste bulunacağım. Hemen değilse bile bir müddet sonra koparınız işi. Koparınca da, dualarımızı gürül gürül eder, namazlarımızı birlikte, hatta cemaatle kılar, zat-ı kibriyaya hep birlikte hamdü senada bulunuruz değil mi?”

“Hay hay efendiciğim, hay haay...”

“Müdürün de sana karşı teveccühü var. O suçu işlemediğin, iftiraya uğradığın kanaatinde...”

Akyazılı'nın aklına yatmadı:

“Bana karşı teveccühü ha?”

“Evet. Ne var?”

“Sanmam!”

“Niçin?”

“Niçin olacak beyim? İktidara köpek gibi bağlı da ondan!”

“?..”

“O bir deccaldır, lanet-ullahi aleyh'tir. Öylelerinden iyilik me'mul olmaz!”

Tutuklanıp cezaevine ilk yollandığı günü hatırlamıştı. Üstüne vazifeymiş gibi, sorguya çekmiş, azarlamış, hatta bağırıp çağırmış, hakaretler savurmuştu: “Mustafa Kemal'in yerinde ben olacaktım ki, topunuzun kökünü kazıyacak, sarıklarınızı boyunlarınıza dolayacaktım! Kuran kursundaki bir sübyana ilişilir mi ulan deyyus?”

Ağzı da leş gibi rakı kokuyordu.

Kudret Yanardağ, “Rabb-ül-âlemin neye kadir değil?” dedi. “Civcivin tıklaması, tohumun çatlaması gibi, kim bilir, belki de bu türlü ecinni tayfasının yüreklerine ilhamda bulunmuştur!”

Hoca tertemiz sakalını avuçlayıp sıvazlarken, “İnşallah,” dedi. “Allah, yalansa sahi etsin!”

Takvimler 1950'nin nisan başlarını gösteriyordu.

Kudret Yanardağ, müdürün isteğine uyarak savcılığa dilekçesini vermiş, bekliyordu ki, o sabah aniden mahkemeye çağırıldı. Bundan Nefise'nin bile haberi yoktu. Bir taksiye jandarmalarla binip adliyeye gitti. Heyecanlıydı ama belli etmemeye çalışıyor, sonucu merak ediyordu. Sema'dan henüz bir cevap gelmiş olamazdı. Olamayınca, bir davacısı var demekti ki, şayet mahkeme aksi bir karar verirse temyiz eder, kadını gereğince kullanırdı.

Usulen adliyenin jandarma nezarethanesine sokuldu. Duvar diplerine çömelmiş yalın ayaklı, yarım pabuçlu, sefil tutukluların arasında ünlü sarı iskarpinleriyle zııt zııt zııt dolaşüyor, günler haftalar, hatta aylardır varverdiği aşamaları düşünüyordu: Cebinde sigara parası yoktu bu şehre tutuklu olarak getirildiği gün. Jandarma Komutanlığı, ardından cezaevi... “Hayır,” diye geçirdi, “cezaevinden önce burası, şu nezarethane. Nefise'yi burada tanıdım ilk. Kara gözleriyle ateş gibi bakıyordu. Sonra cezaevi. Bacanağın himmetiyle Nefise, Nefise'nin aşkı, aşkının doğurduğu elli bin, ondan sonrası çorap söküşü. Fakat... Evet fakat, mahkûm ederlerse kim bilir ne kadar yatarım daha. Oysa seçimlere yetişmeliyim. Hem de beraat yoluyla! Hakkıyla beraat edebilir miyim? Sanmıyorum. Olsa olsa delil yetersizliği. Ne olursa olsun, buradan çıkmalıyım. Bütün mesele buradan çıkmakta!”

Birden gözüne Kel Mıstık çarptı: Adliye bodrumunun alacakaranlığında, jandarma çavuşuna yaklaşmış... Herhalde onu soruyordu. Soruyordu ya, ne biliyordu buraya getirildiğini?

Kel Mıstık nezarethanenin demir parmaklığına sokulmuştu bile:

“Beyefendi, günaydın beyefendi!”

O da sokuldu:

“Günaydın Mıstık... Ne bildin burada olduğumu?”

Geveze adamın çenesi açıldı:

“Cezaevine vardığımdı zatınızı görmek için. Erkenden adli-yeye sevk olunduğunuzu söylediler. Meraklandım. Yoksa şu meseleden mahkemeye mi çıkacaksınız?”

Gayet iyi bildiği hâlde, “Sanırım,” dedi.

“Dime be bey? Hani bi beraat... Hı?”

Etlı avuçlarını açtı, iri gözlerini nezarethane tavanına kaldırdı:

“Allah!” dedi. “Neye kadir değil ki?”

“Beyefendi?”

“Efendim?”

“Bir gece üryanda bir pir sakallı mı görmüşsün?”

“Gördüm.”

“Boyu uzun, sakalı göbeğindeymiş de seni kucağına alıp, töbe töbe. Allah’ın huzuruna götürmüş, Allah da, namaza başla ve başlat, mı demiş?”

Güldü:

“Kimden duydu?”

“Ohooo... Milletin ağzında tekmil. Ne diyorlar biliyor musunuz?”

“Ne diyorlar?”

“O adam ermiş diyorlar.”

“Benim için mi?”

“Senin için ya ne belledin? Yeni Parti’lilerin ağızları tüm kulaklarında. Seni mebus seçeceklermiş partilerine girersen. Dedim ki, o adam zati mebus, mebustan da büyük. Ne yap-sın sizin mebusluğunuzu?”

Gözlerini gene nezarethane tavanına kaldırdı:

“Allah ne isterse o olur!”

Nefise heyecanla gelip arabacı Mıstık’ı kıyıya itince, Kel Mıstık da Müfettişler Müfettişi’nin bugün yargılanmaya başla-nacağını şehre yaymaya gitti.

Nefise de Kudretçiğini görmek için cezaevine koşmuşsa da, adliye sevk edildiğini öğrenerek bir taksiye atlamış hemen gelmişti. Ne vardı? Hangi davaydı görülecek olan? Şu iftira davası mı, yoksa... Çünkü Kudretçiği karısının davasından vazgeçtiğini çılatmıştı.

“Şu canım,” dedi, “iftira davası!”

“Avukat tutsak olmaz mıydı?”

“Hacet yok demiştim sana değil mi canımın içi?”

“Dedin ama...”

“Avukat beni benden iyi bilemez, beni benden daha iyi müdafaa da edemez!”

“Orası öyle ama, gene de bir avukat... Çünkü kanunlar, kanunların püf taraflarını avukatlar...”

Kadının sözünü sertçe kesti:

“Benden daha iyi bilemezler!”

“Peki peki, kızma...”

Şehvar’a yularını teslim etmesine karşılık, Nefise’nin yularını eline iyice almıştı. Şehvar’da erkek yanlar fazlacaydı, bundaysa kadınlık, daha doğrusu dişilik ilik ilikti.

Nefise, “Dün geç vakit annemler geldi,” dedi.

“Yaa? Nerde kalıyorlar?”

“Bende!”

“İdris’inki?”

“Annemi sürükleyen o zaten. Alyansları falan almış, hazırlamış. Aklıma ne geliyor biliyor musun?”

“Ne geliyor?”

“Karın madem ayrılmıyor, biz de şu senin hocaya bir gün şeriat nikâhı kıydırsak... Ha?”

Gerçekten de, Kudret Yanardağ da düşünmüş, hatta kadına da açmıştı bunu. Kadına açmıştı değil, sözü öyle ustaca döndürüp dolaştırmıştı ki, kadın kendiliğinden gelmişti buraya.

“Sahi,” dedi. “Bugün bakalım mahkeme ne olacak? Yarın bana uğra, akşam konuşayım hocayla, kıydırverelim bitsin gitsin!”

“...”

“...”

Saat on bire doğru iki jandarma muhafazasında mahkemeye çıkarılırken, gözlerine inanamadı: Başta arabacı Kel Mıstık, sanki bütün şehir adliyeye toplanmıştı. Hemen anladı. Kendisi için, sırf onu görmeye gelmişlerdi. O hâlde, kendini toplayıp, her zamankinden çok bir “kral” büyüklüğü takınmalıydı. Takındı da. Zıt zıt zıt yürüyüşü, kelepçeli bileklerine karşın, Namık Kemal görünüşü... Mahkemeye, siyasi bir suçlu tavırlarıyla gidiyordu. Kalabalık dalgalandı, birden Kel Mıstık'ın sesi yükseldi:

“Allah kurtarsın beyefendiii!”

“Allah kurtarsın, Allah kurtarsın”lar makineli tüfek gibi çoğaldıktan sonra, gene Kel Mıstık, “Adalet istiyoruz!” diye bağırdı.

“Adalet!”

“Adaleet!”

“Allah iftiracıların boynunu altında kosuun!”

“...”

“...”

Ve bir alkış koptu.

Kudret Yanardağ şimdi gerçekten bir Namık Kemal'di. Buna kendisi de inanır olmuştu. Mahkemeye girdi, kalabalık çoktaan doldurmuştu sıraları. Mahkeme izdihamı önlemek, herhangi bir olaya meydan vermemek için, celseyi gizli yapmaya karar aldı ve kalabalık dışarı çıkarıldı. Buysa halkı daha çok etkilemişti.

Kel Mıstık, “Tabii yahu,” diyordu, “Kudret Bey onlara kök söktürecek. Halkın bunu görmesini isterler mi?”

Oysa hiç de öyle değildi. Mahkeme, dosyayı incelemiş, delil yetersizliğinden, tutuklunun daha fazla tutuklu kalmasına lüzum görmemiş, tahliyesine karar vermişti.

Kudret Yanardağ elini kolunu sallayarak çıktı.

Ne olmuştu? Serbest mi bırakılmıştı?

Kel Mıstık gene ortaya atıldı:

“Tabii serbest bırakılacaktı. Demedim miydi?”

Yepyeni bir alkış ve arkasından koca adliye binasını sarsan müthiş bir ses gümbürtüsü:

“Yaşasın adaleet!”

Nefise sevinçten ağlıyordu. Jandarmalar koşarak geldiler, formalitenin tamamlanması için cezaevine götürülmesinin gerektiğini bildirdiler. Usulen tekrar jandarma nezarethanesine inilip silahsız bir jandarmayla cezaevine sevki uygun görülmüşken, o sıra meydanda bitiveren cezaevi gardiyanına teslim edildi.

Kel Mıstık’ın arabasıyla cezaevine geldikleri sıra vakit öğle olmuştu. Müdür çıkmak üzereydi. Görünce durdu, durumu öğrenince Kudret Yanardağ’ı kucaklayarak kutladı:

“Ben esasen bunun alçakça bir iftira olduğunu biliyordum,” dedi. “Çünkü, suçluluk, insanların alınlarında yazılıdır!”

Nefise müdürün odasında bekledi.

Müdür, kâtip evrakları tamamlarken, Kudret Yanardağ içeri bir kahraman gibi girdi... Haber tutuklulara ulaşmıştı çoktaan.

“Geçmiş olsun bey!”

“Bey geçmiş olsun!”

“Haksızlıklarını suratlarına çarpmışsın hı?”

“Allah atını eşkin, dilini keskin eylesin!”

“Beyefendi aramızda yattın, hâlimizi dirliğimizi biliyorsun...”

“Bizi unutmazsın gayri değil mi?”

“...”

“...”

Hiç unutmuydu? Zülcelal onu yeryüzüne bu iş için indirmişti. Hele oylarınızı ona verin, hele iktidara geçsin, hepinizi, herkesi, tekmil yoksulları kurtaracak, yeryüzünden yokluğu, sefaleti kaldıracaktır!

Zııt zııt zııt... Koğuşları gezip dolaştı, zengin, fakir herkesle vedalaştı. Ancak Akyazılıyla sadece vedalaşmakla yetinmedi, onu kollarının arasına aldı, yanaklarını öperken hem ağladı hem de ağlattı. Bacanak da çocuk gibi ağlıyordu. Bundan böyle onu kim azarlayacak, kim sıçıp sıvayacaktı?

“Sus,” dedi Kudret Yanardağ. “Darısı sizin başınıza. Ağlayacak ne var? Sevinin, bayram edin. Çünkü seçimler yaklaştı. İktidara geleceğiz ve umumi afıa hepinizi yurtlarınıza, yuvalarınıza kavuşturacağız!”

Daha partiye bile girmemişti ama, ne zarar? Oyların sahipleri ondan bu türlü konuşma istiyorlardı. Anlıyordu bunu. Söz vermek senet vermek değildi ya! Çok çok denizdeki balığa pazarlıktı. Denizdeki bütün balıkları onlara vaat etmekle gerçekten vermek arasında dağlar vardı.

Elini pantolon cebine soktu, tomarla çıkardığı paralardan bir kısmını Akyazılının avucuna sıkıştırırken, “Ağlama,” dedi. “Bir ayağım burada. Ne hacetin olursa bana, doğrudan doğruya bana bildir. İşlerim dolayısıyla belki sık sık uğrayamam. Fakat, bacanağım burada, ona söyle, bana haber yollar o!”

Bacanağına döndü:

“Duydun mu! Hocaefendiyi hoş tut, her arzusunu emir telakki et!”

Bacanak her ne kadar kederliyse de, gene de hoşuna gidiyordu.

“Hiç merak buyurmayın efendim. Hocaefendimizin her arzusunu emir telakki edeceğim!”

Zabıtcıyla arkadaşları da gelmişlerdi. Onlara da ayrıca iltifat ettikten sonra, çevreye duyurarak:

“Herhangi bir işiniz olursa, temyizde, ne bileyim herhangi bir devlet dairesinde, benim bacanağa iki satır, o bana ulaştırır...”

İdarece evrakları tamamlanmış, salıverilme işlemi yerine getirilmişti. Cezaevi müdürünün kolunda, arkasında tutuklular kalabalığı, cezaevi çıkış kapısına zıtt zıtt zıtt, ilerledi. Durdu. Şapkasını kaldırdı:

“Allah sizi de kurtarsın arkadaşlar!”

Kalabalığın içten karşılığı:

“Amin!”

Ve cân-ı gönülden temenniler:

“Bizi unutma bey!”

“Felaket arkadaşlarını unutma!”

“Af çıkar bize af!”

“Sana güveniyoruz, oylarımızı toptan sana vereceğiz!”

“... ”

“... ”

Bütün gürültüleri ardında bırakıp dışarı çıktı. Yeni Parti’nin il başkanı soluk soluğa gelmişti:

“Geçmiş olsun beyefendi!”

Biraz soğukça, “Teşekkür ederim,” dedi, yanı başındaki Nefise’ye baktı.

“Kim bu adam?” demek istemişti. Bunu anlayan zeki kadın, “Bizim il başkanı,” diye kulağına fısıldadı.

Fısıldadı ya adamın tipini beğenmemişti Kudret Yanardağ. İnce, uzun, kırpık bıyıklı biriydi. Herhalde kolay kolay heyecanlanmaz, daha çok her şeyde kanun, kanunlara saygı, kanunlardan çekinme havası içinde olabilirdi.

“Partimize kadar teşrif eder misiniz beyefendi?”

Gene Nefise’ye baktı. O, dünden razıydı, hatta mutlaka gitmelerinden yanaydı. Kel Mıstık’ın arabasına atlayıp ele güne, daha çok da iktidar partililere karşı partiye şakır şakır gitmeliydiler.

“Peki, gidelim...” dedi. “Buyrun!”

İl başkanı bu nazik jesti, “Siz buyrun,” diye ikramda bulunarak değerlendirdi.

O, “hanım sultan”ı kolundan arabaya önce soktu. Sonra kendi girdi. Üçüncü yere il başkanı yerleşti. Kel Mıstık’ın kamçısı hayvanların yeleleri üzerinde şakladı, her keyifli anında olduğunca:

“Deheeeeyt aslanlarımım!”

Hayvanlar dünyadan habersiz, belki de kendilerine has konuşmalarıyla küfrederek her zamandan ağır arabayı çektiler.

Cezaeviyle parti il başkanlığı binası arasında epeyce yol vardı. Kel Mıstık, Nefise’nin aklından geçenleri biliyormuşçasına hayvanları boyuna kamçılıyor, daha çok da çarşılardan geçerken

hayvanların bozuk parkelerde şakırdayan nal seslerine dikkat ediyordu. Nal sesleri şakırdamalı, dükkânında alışverişindeki esnafı, evinin nevalesini düzmeye çıkmış aile babasını, şunu bunu ilgilendirmeli, safi dikkat kesilmeliydi. Arabada Kudret Yanardağ vardı. Hâkimlerden özgürlüğünü dişi tırnağıyla söküp almıştı. Millet işi gücü bırakmalı, yerlere kadar eğilerek selamlamalıydı beyefendiyi. Kimdi o be, kimdi? Bugün Yeni Parti'ye kaydolunmaya gidiyordu evet ama, ne belliydi? Yeni Parti'ye belki de yukardan aldığı emir gereğince girecek, partinin ne yolda yürüdüğünü hiç kimsenin bilemeyeceği üst makamlara rapor edecekti! Arabacı Kel Mıstık derlerdi ona... Mustafa Kemal Paşa'nın Yunan'ı İzmir'de denize döktüğü yıldan beri bu memlekette arabacılık yapıyordu. Hiçbir fırka ya da partiye girmiş miydi? Girmezdi. Neden? Çünkü onun için müşteri önemliydi. Şu ya da bu partiye girip kendini öteki partililere düşman edemezdi. Arabasına herkes binmeliydi. Sonra 1930'lardaki Serbest Fırka - Halk Fırkası patırtılarını unutmamıştı daha. O zaman Atatürk fırkacılığa izin vermiş, sonra da iznini geri almış, Serbestçilerin analarına karlar yağdırmıştı. Şimdi de İsmet Paşa aynı şeyi yapamaz mıydı? Of gibi de yapardı. İkinci Dünya Harbi'nde memleketi savaşa sokmayan bu adam oturduğu koltuğu ne diye başkalarına versindi?

Onlar gecelik külâhına anlatsınlardı Kel Mıstık'ın.

“Deheeyt aslanlarııım!”

Kel Mıstık'ın “Deheeyt aslanlarııım,” diye hayvanlarının yeleleri üzerinde kırbacını keyifle şaklatarak, caddelerden şakır şakır geçmesi milletin gözünden kaçmıyordu. Hele “Müfettişler Müfettişi” diye tanıdıkları adamla, Yeni Parti'nin il başkanını aynı arabada görünce antenleri geriliyor, şakır şakır nereye gittikleri dikkati çekiyordu.

“İster misin herif Yeni Parti'ye girsin?”

“Girmeyecek olsa ne diye il başkanıyla aynı arabaya binsin?”

“Zorlu mebus olur ha!”

“Herifteki kalıbı kıyafeti görmüyor musun? Mebus da olur, bakan da...”

“Demek beraat etmiş?”

“Hem de hakkını hâkimlerden söke söke almak suretiyle!”

“Aşk olsun...”

“...”

“...”

Araba, ardında yığınla meraklıyı sürükleyerek il başkanlığı binasına geldi, durdu. Kel Mıstık çevik bir hareketle yere atladı, Müfettişler Müfettişi’yle eşi “hanım sultan” a yol verdi. İl başkanı daha arkadan geliyor, “palavracı” dan huylanıyordu. Herif ağzı kalabalığın biriydi, muhakkak. Böylelerini genel merkez “evleviyetle” tutar, il başkanlığına getirmek isterdi. Onlarca önemli olan kanun, nizam, hak, adaletten yana olmak değil, palavrasıyla milleti ardına takmaktı. Genel merkezde de bu eğilimi görmüyor değildi. Ne diye ondan söz açmıştı sanki genel merkeze?

“Bu, çok köhne bir bina monşer!”

Aklından geçenler tuzla buz oldu:

“Efendim?” dedi şaşkınlıkla.

“Bu bina, diyorum... Yeni Parti için çok harap. Malum ya? Zarfla mazruf meselesi...”

İl başkanı taşı gediğine koyuverdi:

“Biz zarfları iktidara bıraktık. Tek meselemiz mazrufta!”

Merdiveni çıkacaktı, vazgeçerek, “Büyük bir laf ettiğinizi mi sandınız?” diye sordu.

İl başkanı aynı zamanda şehrin tanınmış avukatlarından biriydi, alındı:

“Büyük değil, gerçek!”

“Gerçeği nasıl anlıyorsunuz?”

“Halkımızın arzu ve isteklerine göre davranışlarda!”

“Halk din istiyor, diyanet istiyor... Siz?”

“Ben değil, çünkü benim şahsen önemim kısıtlı. Fakat partimizin ilkeleri...”

“Evet?”

“Din ve diyaneti istese de, bugün için temenniyle hareket edilmesinden yana...”

“Hani zarfa değil mazrufa önem veriyordunuz?”

“Şimdilik politika yapmaya da mecburuz!”

“İnşallah muvaffak olursunuz...”

Merdiveni çıkmaya başladı. Tahta, harap basamaklar çivilerinden laçka olmuşlardı ki, basıldıkça inlercesine gıcır gıcır ediyor. Kudret Yanardağ’ın zııt zııt zııt’ları siliniyordu.

Yukarı çıktılar. Merdiven başında bir an duran Kudret Yanardağ, az gerilerdeki il başkanına duyurarak:

“Ankara’ya gittiğim zaman genel merkeze de uğrayacağım tabii. Daha yeni, partimizin şerefiyle mütenasip daha gösterişli bir binadan bahsetsem mi dersiniz?”

Nefise iki cami arasında kalmışa benziyordu. Yukarı tükürse bıyık, aşağı tükürse sakal. Biri çılgınlar gibi sevdiği kocası, öteki, düne kadar aşırı içtenlikler kurduğu il başkanı!

İl başkanına döndü:

“Ne dersiniz beyefendi?”

“Ne diyeceğim? Selavat kuvvete bağlı. Partinin bugün için parası...”

Kudret Yanardağ sözünü kesti:

“Bu işler sadece partinin bütçesiyle olmaz. Gerçek partili, partisi için cebinden de harcamasını bilmelidir!”

İl başkanı altta kalmadı:

“Kim bilir, belki çokook harcamışızdır... Buyurun, benim odada istirahat buyurun!”

Kapıyı açtı, girmelerini bekledi. Kudret Yanardağ’la Nefise girdiler. Nefise’nin gayet iyi bildiği, nice nice serüvenlerin geçtiği bu oda maroken kanepeler, ağır ceviz masa, tül perdeler, kornişli kalın perdelerle bambu iskemleler ve tam karşıda da parti genel başkanının kalın bir çerçeve içindeki büyütülmüş fotoğrafıyla derli topluydu.

İl başkanı:

“Çay? Kahve?”

Kudret Yanardağ, “Az şekerli bir kahve bana,” dedi.

Nefise, koskoca il başkanına karşı saygısızlıkta bulunmamış olmak için, “Ben hiçbir şey istemem,” diye kırıttı. “Sabahtan beri adliyede, şurda burda burama kadar doldum, mersi!”

İl başkanı kahve söylemeyi bahane ederek kâtibin odasına geçti.

“Tam çattık ukala dümbeleğiyle,” dedi.

Zile bastı, odacıya:

“Git şurdan bir az şekerli söyle!”

Odacı çıktıktan sonra kâtibin masası yanındaki iskemleye ilişti:

“Hiç sevmem böylelerini. Şayet partiye girerse, işlerimiz adamakıllı zorlaşacak!”

“Kudret Bey mi?”

“Ne boksa.”

“Keşke genel merkeze telefon etmeseydiniz...”

“Ne bileyim? Bilir miydim böyle ukala dümbeleğinin biri olduğunu? Kelle, kulak, kalıp, kıyafet yerinde amma, o kadar. Cahil, cehlini ukalalıkla örtmeye çalışıyor. Bir şey değil, yukarısı da böyle gemi aslanlarına pek itibar eder hani. Aman canım, isterse etsinler. Kafam kızarsa basarım istifayı!”

Kahveci kahveyi getirinceye kadar kâtibin odasında kaldı. Sonra kalktı, kendi kendine içerleyerek kahvecinin önüne düştü, kapıyı açtı. Kahveci girdi, o da arkasından:

“Kahveyi beyefendiye ver oğlum...”

Pis bir huydu bu, sevmiyordu ama, elinde değildi. Kerli ferli biriyle karşılaşınca sıkılır, eli ayağı dolaşır, bunu örtmek için de tuhaf davranışlar yapardı. Gayet iyi biliyor, daha doğrusu tahmin ediyordu ki, herif yüksek tahsilden geçmemişti. Biraz eşleşse belki de lise öğrenimi de sıfırdı ama, iri yarıydı ki, il başkanı böylelerinden oldubitti ürkerdi. İş getiren, erbab-ı mesalihten bile... Ya da hâkim iriyarı, kelle kulak yerindeyse “bi hikmet-i

hüda” çekinir, muhakeme sırasında, velev gerekse bile, vırt zırt kalkıp söze karışmazdı.

Kudret Yanardağ’sa sezmişti adamın huyunu! İl başkanından anlamıştı ki, halkın istediği, ağzı kalabalık biri değildi. Halksa böylelerini istiyordu şu sıra. “Tek parti, tek şef”lik devirlerine atıp tutsun, bol bol dinden imandan söz etsin, hiçbir zaman yerine getiremeyeceği vaatlerde bulunsun...

İl başkanı bir ara pencereye gitti, dışarıya baktı, heyecanlandı: “Ooo...” dedi, “kalabalığa bakın!”

Nefise fırlayıp kalktı. İl başkanının yanına gitti, dışarıya baktı: “A...” dedi, “millet iyice toplanmış... Kudret gel bak!”

Kudret Yanardağ kahvesini ağır ağır içmeye devam ederek kalkmadı. Ne diye kalkacaktı? Halk elbette toplanacak, kim bilir, belki de ondan bir şeyler söylemesini isteyecekti. Gerekirse söylerdi. Şu pısırik, uyuşuk il başkanının inadına, halkın istediğince coşar da coşardı.

Kapı vuruldu, parti ileri gelenleri birer ikişer doldular odaya. Hiçbiri yakından tanımıyorlardı beyefendiyi ama, ne zarar? Genel başkandan daha kerli ferli, ondan daha kalıplı kıyafetli, çalımını ondan daha fazlaydı. Mıknatısa yakalanan demir parçacıkları gibi yanına sokuldular:

“Geçmiş olsun beyefendi!”

“Beyefendi geçmiş olsun!”

“Allah bir daha öyle yerlere düşürmesin!”

İskemlesinde bacak bacak üstünde, olanca heybetiyle oturuyor, uzanan elleri sıkıyordu.

“Vatan, millet, memleket sağ olsun,” dedi. “Gerekirse bir değil, beş, beş yüz defa da düşülebilir. Hapishaneler korkulacak yerler değildir. Orada da insanı bağrına basan evlad-ı vatan var. Memleket kocca bir denizse, hapishaneler o denizin suyundan birer göldür!”

İl başkanından başkaları, “Hakk-ı âlîniz var,” dediler.

“Binaenaleyh, Hazreti Yusuf mekânıdır orası...”

İl başkanı elinde olmayarak:

“Namık Kemal mekânı desek daha doğru galiba...”

Bakmadan gene azarladı:

“Önce Hazreti Yusuf, sonra Namık Kemal!”

Yerinden kalktı, il başkanına hışımla baktı:

“Şu millettten oy almak, iktidara gelmek istiyorsanız, dininden, diyanetinden bahsedeceksiniz. Üst yanı lafügüzaftır Bay Başkan!”

“Evet ama, din... malum-u âlîiniz...”

“İsteriz isteriz Kudret Bey’i isteriz.”

“İsteriz isteriz Kudret Bey’i isteriz.”

İl başkanının sözleri silinip gitti.

Kudret Yanardağ pencereye yaklaştı. Arabacı Kel Mıstık sanki orkestra şefliği yapıyor, tempo tutuyordu. Onu pencereden bakar görünce bir alkıştı koptu, ardından da:

“Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa

Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa”

“...”

Kıyametler kopuyor, kalabalık gittikçe coşuyordu. İl başkanının donukluğuna karşın, il yönetim kurulunun öbür üyeleri heyecanlanmış, halkın bu beklenmedik coşkunluğunu partileri için bulunmaz bir teveccüh saymışlardı:

“Beyefendi çıkıp birkaç söz söylemeniz...”

“Tam sırası...”

“Bulunmaz fırsat, faydalanmalıyız!”

Kudret Yanardağ tam zamanında taşı gediğine koydu:

“Ne dersiniz Bay Başkan?”

İl başkanının kanı donmuştu sanki. Ne diyebilirdi? Herif daha partiye resmen yazılmadan parsa toplayacak, bu da genel merkezin kulağına gidecek, genel merkez de oy avcılığı dolayısıyla mal bulmuşçasına sarılacaktı dört elle.

“Valla,” dedi, “ne diyeyim? Malum-u âlîiniz, henüz partimize şeref vermiş değilsiniz de...”

Kudret Yanardağ güldü:

“Bu o kadar güç bir şey mi? Alt tarafı teklif varakasını doldurup imzalamak!”

Teklif varakasını getirmek üzere iki üç kişi birden fırladı. Halksa dışarda kabına sığamayan, dalgali bir deniz gibi kıyılarını döve döve şehri cınlatıyordu:

“Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa

Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa

Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa”

Arkadan başkası:

“İsteriz isteriz Kudret Bey’i isteriz

İsteriz isteriz Kudret Bey’i isteriz

İsteriz isteriz Kudret Bey’i isteriz”

Teklif varakası gelmişti. Aldı, balkona fırladı. Korkunç bir alkış, ardından da:

“Yaşaaaa!”

“Var ooooool!”

“Allah seni kem gözlerden saklasıın!”

“...”

“...”

Tezahüratın dinmesini bekliyordu. Heyecan falan duyduğu yoktu. “Teftiş heyeti reisi” numarası yaptığı günlerin soğukkanlılığı içindeydi ki, az sonra il başkanına darbeyi tam vurmak için ağzına geleni söyleyecek, zaten heyecan içinde şahlanmış kalabalığı daha da coşturacaktı.

Gürültü, uğultunun sakinleştiği bir sıra, elindeki teklif varakasını havaya kaldırarak, “Vatandaşlarım!” diye bağırды.

Az önceki gürültü bıçakla kesilmişçesine şıp dindi. Koca kalabalık safi kulak kesildi sanki. O, ardını getirdi sözlerinin:

“Hakkımı, masumiyetimi koparıp alarak zindandan yeni çıktım!”

Kalabalıkta gene bir dalgalanış:

“Geçmiş olsuuuun!”

“Sebep olanlar kebab olsunlaaar!”

“...”

“...”

Teklif evrakını yeniden salladı:

“Ve işte partinizin teklif varakası... Onu şurda, gözlerinizin önünde doldurup evvela partinize sizler gibi üye, yani hiçbir rütbe ve nişanı olmayan, alelade bir vatandaş gibi sıraya gireyim müsaadenizle!”

Cebinden stilosunu çıkardı, hafifçe titreyen eliyle varakayı çabucak doldurup il başkanına uzattı. İl başkanı için iki de tanık gerekiyordu. Oradakiler gözlerini yumup bastılar imzayı.

Kudret Yanardağ, varakayı yeniden alıp tekrar salladı:

“İşte şimdi sizler gibi bir partili, sine-i millette sizler gibi naçiz bir vatandaşım!”

İl başkanı taş koyarak fısıldadı:

“Hepsi partimize kayıtlı olmayabilir!”

Kudret Yanardağ inadına, “Evet muhterem partili arkadaşlarım,” dedi. “Burada toplanan bilcümle vatandaşlarımı partimizden sayıyorum. Çünkü partimizden olmayanlar, henüz kaydolmamışlarsa bile, bize karşı olan teveccühlerinden dolayı buraya gelmiş, bize şeref vermişlerdir!”

“Bravoooo!”

“Şerefın vaar olsun!”

“...”

“...”

Sözü yeniden, heyecanla aldı:

“Başkan Bey’in zannettiği gibi, vatandaş kalplerindeki sevgi, birtakım formalitelerle gerçekleşemez. Çünkü bu millet, damarlarındaki asil kanın şevkiyle, gemilerinin teknesini gümüşten değil, altından; yelkenlerini de atlastan değil, canfesten yaptıracak kudrette ileri, zeki ve zengin bir millettir arkadaşlar!”

İl başkanı başını avuçları içine alarak balkon kapısından odaya, ordan da parti binasının çürük tahtaları basıldııkça

gıcır gıcır öten tozlu sofasına kaçmıştı. Kâtip yanına geldi, ne olduğunu sordu. Cevap verecek durumda değildi. Herif korkunç bir demagogdu. Demagogtu ama, ne yapabilirdi? Hiç istemediği hâlde üye de olmuş, işin kötüsü, yönetim kurulu arkadaşları herifi bağırırlarına basıvermişlerdi bile.

Dışardan yansıyan çılgın alkışları ürkütülmüş kocaman bir kuş vahşiliği içinde dinledi. Hayır hayır, onun anladığı particilik bu değildi. Onun anladığı particilikte “yalan”, “riya”, “sami-miyetsizlik” yoktu, olmamalıydı. İki meşrutiyette de bunların daniskasını kullanan hatiplerin sonu ne olmuştu? Hiç. Kırk altı seçimlerinde iktidar halkı aldatıp iktidara adeta zorla geçmişti de ne çıkmıştı? Serbest Fırka-Halk Fırkası çatışmalarında da bu türlü demagojinin çeşidi revaç bulmuştu. Sonrası?

“Hebaen mensura!”* dedi.

Adam “palavra”sına yeniden başlamıştı:

“Dinsiz millet yaşamaz arkadaşlar! Bunca yıl aziz ve kutsal olan, mübarek dininizi elinizden alıp, mukaddes camilerinizi depo olarak kullanan, oralara askerleri dolduran bir iktidarı Cenab-ı Allah elbette kahhar ismiyle kahredecektir!”

İl başkanı deli gibi koştu, adamı eteğinden çekti. O, tınmadı bile. Başkanın eline kuvvetle vurduktan sonra, “Eteğimi çekme başkan!” diye bağırdı. “Beni din, Allah, zat-ı kibriya, Zülcelal yolundan alıkoymaya kalkma! Aksi hâlde sille-i Rabbani’yi yer, ters mers olursun.”

Coşmaya hazır kalabalık yeniden, her zamankinden daha büyük bir heyecanla kim bilir kaçınıcı sefer coştı:

“Var oool!”

“Nuuuur oool!”

“Kimse bizi Allah yolundan saptıramaaaaz!”

“Partimizi sırat-ı müstakimde görmek istiyoruz!”

“Ali’nin aslanı devam eeeet.”

“Devam devaaaam!”

“...”

“...”

İl başkanı bitmiş, harap, kâtibin odasına koştu. Titreyen sesiyle, “Sabotör,” dedi. “Bu adam mutlaka sabotör. Bir kâğıt ver bana, çabuk bir kâğıt. Partiyi sabote ediyor, başımıza belalar yağdıracak. Bu şartlar altında ben, ben, ben...”

Kâtip bir tabaka beyaz kâğıt uzattı. Aldı kâğıdı. Dışardan yansıyanları endişeyle dinlemeye başladı.

“On milyon kilometre murabbalık bu vatan, korkaklık, pısrıklık, daha fenası da din-i mübinden sapma yüzünden onda bire indiyse, bunun vebali bir parça da sizlerde, babalarımız, dedelerimiz, amca, dayılarımızda ve nihayet bende, sizde, hepimizdedir. Bundan sonra gözlerimizi açalım arkadaşlar! Vereceğimiz kutsal oylarla, başımıza geçireceklerimize çok dikkat edelim. Gözü kapalı oy vermeyelim, kanmayalım, aldanmayalım. Kanarsak, aldanırsak emin olun düşmanlar bize bu toprakları da, onda bire inmiş, avuç içi kadar ufalmış bu kutsal toprakları da çok göreceklerdir. Çünkü bu millet, evet tekrar edeceğim, tekrarında fayda vardır, bu millet gemilerinin teknelerini pırlantadan, yelkenlerini canfesten imal edecek kadar zengindir arkadaşlar!”

“Bravoooo!”

“Bravo, bravo, bravoooo!”

“Yaşa. Var oooool!”

“Oylarımızı sana vereceğiiiiiz!”

“Allah seni, senin gibileri kem nazardan saklasın!”

“...”

“...”

O, sözlerini noktalamak için az durdu, kalabalığa tıpkı tıpkısına bir kral azametiyle baktı, uzun uzun baktı, sonra, “İşte arkadaşlar,” dedi, “sözlerimi bağlarken tekrarlıyorum: Gemilerimizin teknelerini canfesten, yelkenlerini de pırlantadan yaptırabilmemiz, kaybettiğimiz kutsal topraklarımızı yeniden

ele geçirmemiz ve nihayet krallara, imparatorlara, cumhurreislerine el öptürebilmemiz içiinin, derhal partimize koşun, kayıtlarınızı yaptırın. Aksi hâlde her şey hebaen mensura!”

Canfesle pırlantayı ters yerlerde kullanmış, “hebaen mensura”nın anlamını bilmiyormuş ne çıkar? Bütün mesele, partili sayısını artırıp oylara konmak, iktidara geçmekti. Daha doğrusu, meclise girmesiydi. Girince ne olacaktı? Milletin karnı mı doycak? Onda bire inmiş vatan toprakları bir zamanların “Âl-i Osman” ülkesi yüzölçümüne mi varacaktı? Yoksa gerçekten teknelerimizi pırlantadan, yelkenlerimizi canfesten mi imal edecektik? Korkunç alkuşlar arasında balkondan ayrıldığı sıra kalabalık, il merkezinin daracık merdivenlerinden içeri azgın bir sel gibi giriyordu. İl başkanı, şimdi artık boşalmış odasında, masanın başında istifa dilekçesini yazadursun, yönetim kurulu üyeleri “beyefendi”nin çevresini almış, takdir ve teşekkürlerini bildiriyor, halksa görülmemiş bir heyecanla itişip kakışarak kaydını yaptırmaya savaşıyordu.

Kâtip bu işe yetmeyecekti. Eline kalem, önüne bir masa çeken il yönetim kurulu üyeleri de kayda başlamıştı ki, Kudret Yanardağ, Nefise’yi elinden çekerek parti binasından aşağı indi. İdris ordaydı. Heyecanla boynuna sarıldı:

“Tebrik ederim, tebrik ederim Kudret. Bir harikaydın!”

Ges ges geçirerek, “Sahi mi?” dedi.

Nefise yerinde duramıyordu:

“Sahi mi de söz mü şekerim? Sen konuşurken tüylerim elbisesimden fırladı be. Sahi miymiş...”

Arabacı Kel Mıstık, kaydını yaptırmış, heyecanla çıktı parti binasından. Onları orda görünce koştu, ellerini yakaladı Kudret Yanardağ’ın, öptü öptü:

“Anam avradım olsun ne il başkanı ne de genel başkan senin gibi konuşamıydu. Meğer sen... Bundan böyle emniyet müdürünün yanına gidersem anamın donu başıma!”

Bu, “Emniyet müdürüne şifahi raporlar verirsem” anlamı-
naydı ki, kimse farkına bile varmadı. Gerçekten de, arabacı Kel
Mıstık artık Yeni Partili olmuştu.

“Buyrun, gideceğiniz yere götüreyim!”

Üçü arabaya bindiler. Kel Mıstık kırbacını gene hayvanların
yeleleri üzerine şaklattı keyifle:

“Deheceeyt aslanlarııııı!”

14

Yol ağzında Kel Mıstık, arabanın içine doğru hafifçe eğilerek
sordu:

“Nereye gideceğiz beyim?”

Nefise, “Bize,” dedi.

Kel Mıstık, Nefise’nin şehirde tuttuğu evi bilmiyordu. Kadın
semti söyledi. Mıstık hayvanları o yana sürdü. İdris de en az
halktan biri kadar hayrandı:

“Yahu seni bu kadar yıldır tanırım ama, bu kadarını müm-
kün değil, aklımın kıyısından bile geçiremezdim. O ne rahatlık,
o ne insanı sözlerinin cazibesine kaptırış. Pes vallaha...”

Kudret Yanardağ kıs kıs gülüyordu.

Nefise, Kudretçiğinin sol elini iki avucu arasına almış, sımsıkı
tutuyor, şimdi eve gidince annesi, ablası, amca kızının bulunuşu-
na hayıflanıyordu. Nerden de gelmişlerdi! Adam yeni çıkmıştı
hapisten, evine gelip dinlenecekti. Annesiyle amca kızı Hatice
haydi neyse, ablasına ne oluyordu? Kıskaç karının biriydi.
Ablaysa ne olmuştu yani? Kudret’i pek beğendiğini, Kudret’in
yanında kocasının çok sönük kalışına hayıflandığını, bu yüzden
de kıskandığını biliyordu. “Sağa sap.” Kel Mıstık saptı.

İdris, “Kırk altı seçimlerinde keşke yolumuz buraya düşsey-
di,” dedi.

Kudret Yanardağ bakmadan:

“N’olurdu?”

“Ne olacak, seçimi kazanırdın!”

“Kazanamazdım.”

“Niçin?”

“CHP’liler seçime hile karıştırmıştı, bilmiyor musun?”

“Ama gene de seçilen seçilmişti.”

Nefise, avuçları içindeki kocaman eli hırsıyla sıkarak, “Sen de seçilirdin!” dedi.

İdris:

“Bu söz gücü sende olduktan sonra...”

Yıllar yılı yakından, hem de çok yakından tanıdığı arkadaşının bayağı bilgili olduğunu da öğrenmişti. Demek ki sepetinde hayli pamuk vardı hergelenin. Canım ne de olsa paşa soyundan geliyor, yıllarca Osmanlı Devleti’ne hizmet etmiş ünlü kişilerin kanını taşıyordu damarlarında. Deve’yle ötekilerin sözlerine iyi ki uymamıştı. Onlara kalsa, Boğaz’daki lokanta terasında piyastos edilip içeri tıklıldıktan sonra onu kendi kaderine bırakmalıydılar. Hakkında ihbar vardı. Bir kere sabıkalandı mı, ondan sonra damgalı eşek gibi, yalnız İstanbul değil, Türkiye’nin neresinde buna benzer üçkâğıtçılık olsa, “Geel!” diyeceklerdi. Yalan da değildi hani. Değildi ama, malını bilirdi o. O boy bos, kalıp, kıyafet, baktığı yerden herkesi saygıyla kendine getiriş olduktan sonra ne yapıp yapacak, gemisini yürütecekti. Gayet iyi bildiği için de ardını bırakmamış, tutuklandığı şehre koşup gelmişti.

Pek bir şey söylememişti ama, o “Deve boku”nu davet etmişti. Ne lüzum vardı? Burda nice nice Develerden geçilmiyordu. En biri şu arabacı Kel Mıstık! Cahil mahil ama kurt gibiydi. Pireyi deve yaparak şehre öyle kurnazca yayıyordu ki, şehirliler bal gibi de yutuyorlardı. Deve gelip de ne yapacaktı burada? Anlıyordu Kudret’in dümenini. Taraf etraf istiyordu. Haksız da değildi ama, İdris’e kalsa, taraf etrafın daniskasını burda yerlilerden bulabilirdi. Az önceki şahlanışı neydi halkın? Onların içinden, bundan böyle, kim bilir ne biçim “Deve”ler çıkacaktı.

Kudret Yanardağ'sa, il başkanını düşünüyordu. Adamı fena hırpalamıştı. Hırpalamak ne kelime? Rezil etmişti milletin önünde! Adam büsbütün haksız olmayabilirdi. Karşı taraf hiç şüphe yok, Yeni Parti'yi kapatmak için fırsat arıyordu ama, ne olacaktı yani? Bu işler, görüyordu, ince eleyip sık dokumakla olmazdı. İl başkanının yoğurdu değil, dondurmayı bile üfleyerek yemesi partiyi katırın kuyruğu gibi, ne uzatıp ne de kısaltırdı. Yıllardır halk bu türlü konuşanlara hasretti. İktidar partisi hatipleri, İkinci Dünya Harbi'ne memleketi sokmamakla övünüyorlardı. Bunu çürütmek gerekirdi. İktidarın ak dediğine kara, kara dediğine ak demeliydi. İktidar, memleketi İkinci Dünya Harbi'ne sokmakla mı övünüyor? Hemen karşısına çıkmalı, "İyi halt ettiniz!" demeliydiler. "Bu millet anasından at, avrat, silahla doğan yiğitler yurdunun evlatlarıdır. Harbe sokmamakla milletin erkekliğini iğdiş ettiniz!"

Çok parlak buldu bunu. Zarif stilosuyla kenarları yaldızlı cep defterini çıkarıp kaydetti: "Milletin erkekliğini iğdiş ettiniz teması işlenecek!"

Nefise eski harfleri bilmediği için sordu:

"Ne yazdın şekerim?"

Defteri cebine soktu:

"Bundan böyle yapacağım konuşmalarla ilgili bir şey geldi aklıma da..."

Hatta çok daha ileri gitmeli, il başkanı gibi, yoğurdu değil, dondurmayı bile üfleyerek yiyenlerden temizlemeliydi partiyi. Evet evet, gerekliydi bu. Şayet böyle yapmaz, işi gevşek tutarlarsa seçimlerde gene kırk altıdaki hezimete uğrayabilirlerdi. "Ankara'ya, genel merkeze gidersem, bundan bahsedeyim. Serbest Fırka-Halk Fırkası çatışmalarına bakma. O zaman dünya İkinci Cihan Harbi'ni geçirmemişti ve başta Mustafa Kemal vardı. Şimdi Mustafa Kemal yok. İsmet olsa bile, dine dönüş onun zamanında, Şemsettin Hoca'nın başkanlığıyla başladı. Onlar madem dini siyasete alet ediyorlar, biz neden etmeyelim?"

“Sağdaki kapının önünde dur,” dedi Nefise.

İndiler. Kadın, Kel Mıstık’ı tanıdığı hâlde, gene de paraya davranır gibi bir hareket yapınca, Kudret Yanardağ fırsatı kaçırmadı:

“Hanım hanım, kendine gel! Erkeğinin yanında kancık, elini para için kesesine atmaz!”

Sonra çenesiyle Kel Mıstık’ı işaret etti:

“Senin paran onun yanında geçmez!”

Kel Mıstık, “Senin canın sağ olsun bey,” dedi. “Senin de, ablanın da, İdris Ağabey’in de paralarınız geçmez!”

Dizginleri toparlayıp hayvanlarının yeleleri üzerinde kırba-cını şaklattı:

“Deheceyt aslanlarııım!”

Cıvatarlarından laçka araba, cılız ama güçlü beygirleriyle çevik bir manevradan sonra döndü, ünlü şakırtısıyla çekti gitti. Nefise neden sonra:

“Adamı bari yemeğe buyur etseydik,” dedi.

İdris, “Yaa... Hiç fena olmazdı...”

Kudret Yanardağ kesti attı:

“Ayaktakımına gerçekten yüz vermeyeceksin. İşini gördüre-ne kadar. Çünkü, çünküsü yok, ayaktakımı işte!”

Nefise’nin betine gittiyse de üzerinde durup tartışmaya gir-memenin doğru olacağına inanıyordu. Kocasıydı o, hapisten yeni çıkmıştı, az önce söylediği sözlerle kalabalığı coşturmuş, il baş-kanını yerin dibine sokmuş, partinin üye sayısını hızla artırmıştı. Sahi, üç dört kişi, üç dört yandan harıl harıl üye kaydediyordu. Şimdiyse kim bilir kaç bulmuştu üye sayısı? İl başkanı kızsı bile ne yapabilirdi? Onu bozan, yerlere geçiren kendisi değil, Kudret Yanardağ’dı. Kocasıysa ne suçu vardı? Elinden geleni geri koma-sındı. İki sefer, evet tamı tamına iki sefer ama, kim görmüş, kim biliyordu? İkisinin arasında bir şeydi, inkârdan gelir, kocama kızdı, bana iftira ediyor, derdi ki, hayır, açık edemezdi bunu. O da evliydi, boyuyla beraber çocukları, gelinlik kızları vardı.

Kapının tokmağını hızlı hızlı vurdu.

Kudret Yanardağ, “Evde yoklar galiba?” dedi.

Nefise az geri çekilip ahşap evin sokağa bakan pencerelerine baktı. Hiçbir hareket yoktu.

“Komşuya falan geçtiler desem, kimseyi tanımazlar ki!”

“Anahtarı neden almadın yanına?”

“Ne bileyim? Bir yere gitmezler diye düşündüyüm...”

Kudret Yanardağ kızdı:

“Çekip bir otele falan gidelim yahu!”

Sonra akıl etti ki, Medeni Kanun gereğince evli değiller. Hiçbir otel, resmen evli olmayanları kabul etmez!

“Bok usul,” diye homurdandı. “Bu nikâh işlerini de hâline suyuna koyacağız inşallah...”

“Niye? Ne var?”

“Ne olacak? Medeni nikâh boku olmasa gider bir otelde geçirirdik geceyi!”

“Yaa,” dedi Nefise. “Ne iyi olurdu!”

İdris nişanlısını hatırlayarak iç geçirdi ama, tek laf etmedi. Kudret’in hapisten çıktığını, nutuk çektiğini nereden bileceklerdi? Hele çektiği nutkun milleti şahlandırdığından da haberleri olamazdı.

Ama yanıldıklarını beş dakika sonra anladılar: Nefise’nin annesi, amca kızı Hatice, ablası çıkageldiler. Kudret Bey’in beraat ettiğini işitmiş, koşmuşlardı ama, yetişememişlerdi. Millet partiye akın akın gidiyordu. Onlara katılmış, sürüklenmişlerdi.

Nefise:

“Kudret’in konuşmasını duydunuz öyleyse?”

Kocası gibi tombulca abla, “Tüylerimiz esvaplarımızdan fırladı vallaha,” dedi.

“Diline sağlık oğluuum, içim içime sığmadı. Seninle iftihar ettik tekmil!”

Amca kızı, İdris’in yanına sokulmuştu. Daha çok da büyük “abla”dan çekinmese adamın elini yakalayacaktı. Sadece elini adamın eline değdirmekle yetindi. Ona neydi “Kudret Bey Enişte”nin konuşmasından? Bu gece bir fırsatını düşürse,

İdris'e, ne zaman evleneceklerini soracaktı. Artık çekeceği kal-mamıştı Kemal Eniştesi'nin kıskanç karısından. Aklına İdrisçiği gelse de birazcık yüksek sesle gülünse, kadın hemen atmaca kesiliyordu: “Ne o? Aklına İdrisçinin mi geldi?”

Daha olmazsa basıyordu azarı: “Sevencik olma bu kadar, sevincik olma. Güllerin de yarılmasın... Zamanında biz de senin gibiydik amma, ne fayda?”

Başlıyordu içini çeke çeke ağlamaya. Onun için, yengesi, yani Nefise ablasının annesi sık sık, “Aman kızım, sakın karşılık verme. Bu karı yakında tımarhanelik olacak!” diyor, ekliyordu: “Nefise'yi kıskanıyor! Nefise şu kadar yaş küçüğü olduğu hâlde, nasıl oluyormuş da ikinci sefer evleniyor, hem de Kudret Bey gibisine kendini yamayabiliyormuş. Vallaha deli bu. Yakında aklını peynir ekmekle yer, dağlara düşer!”

Kudret Yanardağ ilk gördüğü evi pek beğenmişti ama beğendiğini belli etmek işine gelmemişti:

“Paşa dedemin zamanında, dadımın kız kardeşi bir Dilruba Abla vardı. Onun evini hatırlattı bana. Kozyatağı'nda. Eeeh eski günler!”

İdris, “Getir eski günleri de bugünü yakalım!” dedi.

Kudret Yanardağ'ın işine geldi İdris'in sözleri:

“Getireceğiz, eski günleri ihya edeceğiz. Mademki Müslümanız, mademki damarlarımızdaki kana işlemiş İslamiyet, elbette ihya edeceğiz o günleri!”

Başta Nefise, ablasıyla amca kızı etekleri bellerine sokmuş, yemek masasını hazırlıyorlardı. Nefise uçuyordu sevinçten. Ablasının nasıl fişıldayıp durduğu umurunda değildi. Bereket, evde yemek vardı. Taze soğan, marul da vardı. Güzel bir salata yapıverirdi şimdi Kudretçiğine, bir şişe de rakı aldırırdı. Aklına rakı gelince, salona geçti. İdris ve annesiyle tatlı tatlı konuşmak-ta olan kocasına sordu:

“Hangi rakıdan istersin şekerim?”

Kudret Yanardağ can attığı hâlde, “Rakı mı?” dedi, “Valdehanım izin verirler mi?”

Altmışın üstünde yaşlı kadın alışkındı öteki damadından:

“İç evladım iç!”

“Gerçi namaza da başladım ama, bilmem ki.”

Nefise, “İbadet de gizli, kabahat de şekerim,” dedi.

Kız kardeşinin omuzu üstünden Kudret Bey’e hayranlıkla bakmakta olan abla, “Tuh, şekerim diyor, hepimizin yanında!” diye geçirdi. “Şu sıra benimki de çıkmış olsaydı, iki bacanak karşılıklı oturup çekseydiler. Sonra da odamıza çekilip yatsaydık olmaz mıydı?”

Dehşetli bir erkek ihtiyacıyla sarsıldı, sonra yaşaran gözlerini ellerinin tersiyle silerek yan odaya geçti, başladı katıla katıla ağlamaya. Uzun uzun ağlamasına amca kızı gitti. O odadaki büfeden tabak alacaktı. Ablasını öyle kesik kesik hıçkırır görünce telaşlandı:

“Ablacığım ne var? Niçin ağlıyorsun?”

Karşılık vermedi. Şu, şu öksüz, yetim amca kızının bile nişanlısı gelmişti de, onunki...

“Git,” dedi, “git adamının yanına. Allah beni senin kadar bile sevmiyor!”

Tabakları alıp odadan çıkan amca kızı içlendiyse de, üzerinde durmadı. Ne derse desin, nişanlısı gelmişti ya! Onun da bulunacağı sofranın hazırlanmasına yardım ediyordu ya!

Mutfağa geçerken, sofada, İdris’le karşılaştı. Bu öylesine ani oluvermişti ki, az kalsın kucağındaki tabaklar yere düşecekti.

“Nereye?”

“Rakı almaya...”

“A a...”

“Niye?”

“Ben alıverirdim şekerim!”

İdris bir parça da sertçe, “Ne münasebet?” dedi. “Senin vırt vırt sokağa çıkmanı, bakkala, kasaba gitmeni istemiyorum!”

Ufacık elli, ufacık ayaklı Hatice otuzunu göstermiyordu. Başörtüsünün altından bir tutam saç fırlamıştı. Daha doğrusu ayna karşısında o türlü fırlatmıştı. Saçlarının şuradan buradan fırlayışı daha yakışıyordu ya da öyle geliyordu ona.

“Canım,” dedi. “Çıkmam, merak etme!”

Nasıl çıkmazdı oysa? Evin öteberisini o alırdı çarşıdan. Çiftlikte kaldıkları sıralar lüzum yoktu; uşaklar vardı, çiftlik ambarı yiyeceklerle dolu olduğundan, çarşıya pazara gitmeye de lüzum görülmezdi.

İçi, nişanlısının sözleriyle dopdolu, mutfığa girdi. Dünyalar onundu. Nişanlısı onu gözünden bile kıskanıyordu. Güldü kendi kendine. Onu öyle sevecek, öyle sevecekti ki!

“Ablacığım?”

Maltız ateşinde bir şeyler kavurmakta olan Nefise, “Hı?” dedi.

“İdris ne dedi biliyor musun?”

“Ne dedi?”

“Rakı almaya gidiyormuş, nereye dedim. Rakı almaya dedi. Ben giderim dedim de kızdı!”

Nefise terlemişti, gene de:

“Sahi?”

“Vallahi ha...”

“Demek çok seviyor?”

Yağ çekti:

“Seninki nasıl ablacığım! Benimki de demek beni öyle...”

“Ablam nerde? Salata yapacaktı güya...”

Sesini kısıp iki yanını kolladıktan sonra, “İçerde,” dedi.

“Ne yapıyor?”

“İçini çeke çeke ağlıyor!”

Anlamıştı, her şeyi anlamıştı. Demek kıskanç karının babaları tutmuştu gene?

“Patlasın,” dedi. “Beni öteki kocamdan da kıskanırdı. İkinci kocam, birinciden de iyi. Ne yapalım? Cenab-ı Allahtan daha mı iyi bileceğiz? Benim kaderim, kısmetim böyle, onunki öyle. Zorla güzellik olur mu?”

Gene de bir koşu ablasının yanına gitti:

“Ne oluyor gene elin adamına karşı, ne oluyor?”

Abla hiç sesini çıkarmadı. Nefise yanına oturdu:

“Allahın takdirine karşı mı geleceğiz? Kader, kısmet. Hiç belli olmaz, yarın bizimkiler iktidara gelir, bir umumi af çıkarırlar, seninki de kurtuluverir!”

Bir karşılık, bir şöyle ya da böyle bekledi, alamadı. Sedire yanlamış, dirseğini yastığa, çenesini de avucuna dayamış ağlayıp duruyordu.

“Kalk, kalk da şu salatayı yapiver!”

Derin bir iç geçirdikten sonra isteksizlikle kalktı, mutfığa geçti. Allah canını almıyordu ki kurtulsaydı şu pis dünyadan. Adamının içerde olmasına değil, talihinin küçüğü gibi kancık olamayışına üzülmüyordu. Kızlar kız başlarıyla kafes arkalarında koca bekliyorlardı da o, zengin, yakışıklı bir kocadan dul kalıp daha yakışıklısını buluveriyordu. Allahlık mıydı bu? Revayı hak mıydı? Cezaevine gittikleri zaman kaç sefer dikkat etmişti. Kocas, yeni eniştenin yanında öyle sönük kalmıştı ki, görenler bacanak değil, yanaşma sanabilirlerdi.

Yeşil soğanları yeniden yıkadı, marulu isteksizlikle dal dal ayırıp genişçe bir bakır tepsi içine yaydı. Çeşmenin kuvvetli soğuk suyu altına tuttu.

İdris Kulüp rakısıyla konserve dolmalar, tonbalıkları, ançuez tüpleri, doğranmış pastırma, kangal kangal sucukla geldi. Hatice bütün bunları alırken etekleri zil çalıyor, büyük ablasının çömeldiği yerden kıskançlıkla baktığına dikkat bile etmiyordu. Ama İdris’in gözünden kaçmadı bu. Öteberileri kabil olduğu kadar çabuk verip salona, Kudret’le kaynanasının yanlarına döndü. Yaşlı kadın bir dereceye kadar kendisinin de kaynanası sayılırdı ama, asıl Kudret’in kaynanasıydı tabii.

Kudret savuruyordu gene: Partileri elbette iktidara gelecekti, asla şüphesi yoktu bunda. Mademki bu millet dinine, diyane-tine bağlıydı ve memlekette de madem demokrasi kuruluyor, demokrasi de madem oya dayanıyordu, iktidara gelmemeleri için hiçbir sebep yoktu.

Yaşlı kadınsa bir şey anlamadan sadece dinliyor, yeni damadıyla eskisini kıyaslıyordu. Doğrusu o da yakışıklı, eli açık, daha

çok da kaynanasına karşı son derece hürmetkâr bir insandı. Ne ağlamıştı ölümüne ne ağlamış! Buysa, ondan ayrı çok ayrıydı. Beyler beyi, beyefendiler beyefendisiydi. Bugün partinin balkonuna çıkıp millete söylediği sözler, milletin galeyana gelişi, “Yaşaa!” “Var ool!” çığlıklarını ömrü oldukça unutamayacaktı. Unutamayacaktı ya, şu büyük kızı... Allah ne diye küçüğü böylesine sevindirmişti de, büyüğü mahzun etmişti? Kardeştiler güya ama, küçüğünü öylesine kıskanıyordu ki... Hak da vermiyor değildi hani. Küçüğün ilk kocası hâlli mallı bir gençti. Nefise daha on altısında yoktu evlendiğinde. Mektep çocuğu. Mektebe gidip gelirken görmüş, kanı kaynamış, sevmiş, büyük çiftçi babasını, konuşurken ağzından yağ, bal akan hanım hanımcık anasını gönderip istetmişti. Eh, kader, kısmet, kızın babası da sağdı o zaman, vermişlerdi. Sonraları motosikletiyle uçuruma yem olmuşsa da, karısına dağ taş, binlerce dönüm tarla bırakmıştı. Büyük kızının talihi küçüğünküne çekmemişti. O da birkaç yıl mektebe gidip gelmişse de, ağırca hastalandığından, babası “Gitmeyiversin. Okuyup da avukat, hâkim mi olacak?” diyerek alıvermiş, kızın da canına minnet, ayrılmış, mahallenin oğlanlarıyla...

Düşünmek istemiyordu. Yağmurlar yağmış, yarıklar kapanmıştı. Aslına bakılacak olursa, küçük de hıh demiş büyüğün burnundan düşmüştü. O da ortaokula gidip gelirken haylaz oğlanların peşine takılıp az boklar karıştırmamıştı!

Boyuna “demokrasi”den paldır küldür laf edip duran yeni damadını dinler görüldüğü hâlde, aklında başka şeyler, boyuna kavuk sallıyordu.

“Allah encamımızı hayreder inşallah,” diye kalktı.

Mutfağa gitti. Küçük kızıyla amca kızı harıl harıl çalışıyor, mezelerle yemekler hazırlıyorlardı. Büyük kızıysa bir kenarda melûl mahzun çömelmiş kaderine yas tutuyordu sanki!

Yanına sokuldu:

“Kızıuum, yavruuum, evladıuum...” dedi.

Büyük kız silsilesine sövülmüşçesine ayağa fırladı:

“Kızının da, yavrunun da, evladının da Allah bin türlü belasını versin!”

Mutfaktan nefretle çıkarken, “Düşün yakamdan!” diye bağırdı. “Ne istiyorsunuz benden?”

Nefise, annesi, amca kızı dondular. Neden sonra bakiştılar ama, ne diyeceklerdi? Huyunu biliyorlardı. Ellerinden gelen bir şey olsa ya da çarşıdan parayla alınması mümkün, hemen alırlar, onu kurtarırlardı ama, ellerinden gelen bir şey yoktu.

Çeyrek saat içinde Nefise’yle Hatice salonun bir kıyısına sofrayı hazırladılar, İdris Bey’in dışardan getirdiği mezeler beyaz tabaklara alınmış, birkaç çeşit salata, beyazpeynir, iri zeytin falanla sofraya donatılmıştı.

Kudret Yanardağ masanın başköşesine geçmeyi reddetti:

“Valdehanım, lütfen siz buyurun şeref köşesine!”

Valdehanım memnun, gene de nazlandı:

“Aman oğlum, bundan sonra evimizin reisi sensin...”

“Öyle bile olsa, gene de...”

Türk ananesinden uzun uzun söz etti ki, doğru muydu, eğri mi? Eski Türklerde anaya, ataya saygı başta gelirdi. Anasını, atasını saymayan, Tanrısını da saymazdı. Kadın, hele yaşlı kadınlar evin direğiydiler. Erkek, kadının koruyucusu, ama sözünden çıkılmaması gereken bir parçasıydı. Kadının saçı uzun ama, aklı kısa değildi. His bakımından kadın erkekten elbette ki üstündü. İlim bunu böyle nitelerdi!

Kadehine rakı koyup hafifçe sulandırdıktan sonra kaldırdı:

“Gecemizin ve hepimizin şerefine!”

İdris’le tokuşturdu. Tam içecekti, aklederek:

“Ablamız nerde?”

Kaynana, “Biraz rahatsız,” dedi. “Yatıyor!”

Üzerinde durmadılar.

Geç vakte kadar yenildi, içildi, tatlı tatlı konuşuldu. Bu arada yarın çiftliğe gidilmesi kararlaştırıldı. Bu vesileyle kasabalarını da

görüldü Kudret Bey. Bir soluk kasabada parti ilçesine de uğrarlar, gerekirse orada da birkaç söz söylerdi.

“İlçe başkanı nasıl adam?”

Nefise, “Acente sahibi,” dedi. “Acente sahibi ama, çok tatlıdır. İl başkanı gibi ukala değil!”

“İsterse olsun,” dedi. “Alır cevabını...”

“Yok yok, gayet tatlı adamdır. Bu, avukat, korkak, fazlaca kanuna nizama düşkün. O öyle değil...”

Vakit hayli ilerlemişti. Nefise heyecanla odasına koştu. Kaç vakittir onları bekleyen, bir gelininki kadar süslü karyolanın pike örtüsünü falan, hiç lüzum yokken düzeltti.

Kudret Bey’in tuvalete gittiği sıra, kaynana, “Allah rahatlık versin...” diye, Hatice’yi de alıp büyük kızının hâlâ gözyaşı dökerek oturduğu odaya geçti.

İdris için sofadaki sedire yatak yapılmıştı.

Kudret Yanardağ tuvaletten döndükten sonra İdris’i soyunur buldu. Yanına gitti. İdris güldü:

“Aaah bekârlık, ah!”

Kudret Yanardağ, “Sık dişini,” dedi. “Çoğu gitti azı kaldı!”

Kansının pembe bir ışıkla hafifçe aydınlık odasının yolunu tuttu.

15

Sema’yla Dürdane Hanımefendi mektupları alınca, Kudret Bey’in tutuklu bulunduğu şehre gitmekten vazgeçtiler. Sema hatta memnun bile olmuştu. O şehirde eski dostu otelci, daha kötüsü karısı vardı. Kudret Bey tutuklu olmasa bir derece. Ama tutukluydu. Otele inmesi gerekecekti Sema’nın. Bütün otelciler tanıyorlardı. Haber mutlaka eski dostuna ulaşacak, asılacaktı yeni baştan. Onun maksadı malum. Kudret Bey’i ziyaret, kurtulmasına yardım, bir de uzak ihtimal de olsa onunla evlenmekti.

Dürdane Hanımefendi'ninse canı bayağı sıkılmıştı. Adam madem hapisteydi, felaket içinde demekti. Ona can atması, ziyaretine gitmek istemesini sevinçle kabullenmesi, bunu minnetle karşılaması gerekirdi. Kaldı ki, bütün malını mülkünü, nakdini, esham ve tahvilatını da üstüne yapacağını yazmıştı.

Deve'ye gelince... O, mektubu alınca büsbütün kuşkulandı. "Hergele" herhalde işlerini yoluna koymuş olacaktı ki, gelmesini istemiyor, "Gerekirse sonra yazarım, gelirsin!" diyordu.

Gidecekti. En çok da İdris'e içerliyor, Kudret'i kendi aleyhine kazanmış olabileceğini sanıyordu. Bir şeyi şöyle ya da böyle sandı mı, sandığı gibi çıkardı o. Degüstasyon gecesi için kim bilir neler yudurmuştu adama. Belki de Sema'yı alıp...

Bu duyusu ağır basarak o gece atladı, Sema'nın çalıştığı pavyona gitti. Kadının izinli olduğunu öğrenerek, kuşkusu daha da arttı. Demek doğru düşünmüştü. Hergele, karnı da alıp gitmişti. E, içerdeki bir insan için paralı karı nur, nimetti. Hele paralı kadın Sema gibi olursa, kaymaklı ekmek kadayıfı demekti.

Arkadaşlarına durumu anlatıp atladı eksprese.

Bu şehre ilk geliyordu. Kudret'in başına bela olan şehri hiç de öyle ahım şahım bulmadı. Büyük, çok büyük bir köy görüntüsü içindeydi. Trenden indi. Kendi gibi inen üç beş kişinin ardına takılarak, birkaç taksiyle külüstür faytonun dolmuş yapıtları dışarıya çıktı.

"Şehre biir, şehre biir!"

Koştı. Öndeki daracık yere kalınca biriyle zorla sıkıştılar. Sıska ama güçlü iki beygirin çektiği, cıvatarından laçka araba şakırtıyla yürüdü. Geveze arabacı, kırbacını hayvanlarının yelesi üzerinde şaklatarak, "Deheeyt aslanlarım!" diye narayı basınca, arabanın gidişi hızlandı.

İstasyonu şehre bağlayan asfalt cadde kıyısındaki harap evler dizisi bitip tükenmek bilmeden uzarken, arada gümrah ağaçlara gömülmüş bir apartman yavrusu ya da köşk parlayıp geçiyordu. Ama Deve'nin gördüğü yoktu. Büyük ümitler kurarak, cebin-

deki üç beş kuruşu gözden çıkardığı bu gezi, acaba boş bir macera mıydı? Kudret fena kısılmıştı da kuyruğu kurtaramamış, Sema'ya dört elle mi sarılmıştı?

Bir ara arabacıyla, karşısındaki meşin minderde beşlik simit gibi oturan tüccar yapıtların konuşmalarına dikkat etti.

“Beyefendi mi? Çiftliğinin bulunduğu kasabaya gitti şu sıra!”

“Demek tevatür konuşuyor ha?”

“Tevatür de laf mı? Öyle konuşanı bu memleket, Mustafa Kemal Paşa'nın Yunan'ı İzmir'de denize döktüğü günden beri görmedi. Bak, hep biliyorsunuz, ben de o zamandan beri arabacıyım... Lakin pardon!”

Sağ baştaki sordu:

“Ne diyor?”

Ortakdaki, “Ne demiyor ki birader?” dedi. “Denmeyecek şeyler, lakin milletin demek isteyip de diyemediklerini diyor! Söylesene Mıstık!”

Kel Mıstık, “Bir sefer herif sapına kadar dinci,” dedi. “Beş vakit namazında, niyazında. Rakı makı koymuyormuş ağzına...”

Durakladı. Kudret Bey'in bu şehre ilk geldiği günleri hatırlamıştı. O zaman içiyordu, hem de eşşekler gibi ama, nesine gerekti? Madem halk böyle görüyor, böyle istiyordu, istedikleri gibi görsünlerdi.

Ardını getirdi:

“Akyazılı Hoca üryasına girmiş hapiste. Kucaklayıp Allah'ın huzuruna götürmüş. Allah, namaza başla ve...de başlat demiş. Akyazılı şimdi paraynan oynuyormuş içerde...”

“Hapishane müdürü, savcı mavcıyı teknil attırmış, hı?”

“Ne diyorsun bey? Hapisken Ankara'dan gelen müfettişler ifadesini almak istemişler de, herifleri azarlayıvermiş!”

“Ne diye?”

“Ne diye olacak? Siz kim oluyorsunuz da benim ifademi almaya cesaret edebiliyorsunuz, diye. Kovmuş herifleri!”

“Vay anasını...”

“Belli canım, o kalıp, o kıyafet, o tavur zavur...”

“Başka bir heybet var herifte canım!”

“?..”

“...”

“...”

Deve anlamıştı işi. Demek Kudret turnayı gözünden vurmuş, kendini şehre adamakıllı yutturmuştu? Sevindi. E, bal tutan parmağını yalayacaktı elbette. “Hergele madem işleri yoluna sokmuş, görsün bizi de. Görmez, tanımamaya kalkarsa, dökerim foyasını ortaya. İtoğlu it, yalancı teftiş heyeti reisliğinden, büyük adamlığa ha?”

İyi ama, hapisten nasıl kurtarmıştı kuyruğu? “Sormak olmaz. Şehre girelim, şunlar insin. Arabacının eline birkaç kuruş sıkıştırıp... Yahut da hayır, forsunu bozmamak lazım. Adamıyım, İstanbul’daki vekilharcı falan diye kafadan atar, arabacıdan durumu ustalıkla öğrenirim. Öyle ya, madem vekilharcıyım diyeceğim, birçok numaralarını da bildiğime göre, ham ahlat sorularla falso yapmamam lazım!”

Yolda arabacıyla müşterilerin konuşmalarından öğrendiğine göre, bir muhakemede hâkimleri susta durdurup beraatını koparmış. Buna inanamadı. Olamazdı öyle şey. Hâkimdi onlar, boru değil. Ötekisiyse, Boğaz’daki otelin terasında piyastos edilmiş, paldır küldür yollanmıştı buraya, yani suç işlediği, daha açıkçası, kendine yüksek memur süsü vererek adam söğüşlediği yere. Böyle biri ateş olsa düştüğü yeri bile yakamazdı. Kaldı ki, nerden baksan “sahtecilik” zanlısıydı. Hâkimleri nasıl susta durdurabilirdi? Adamını gayet iyi tanıdığı için, “Hâkimlerin karşısında kedi hatta sıçan, dışarda aslan kesilmiş, savurmuştur namussuz!” diye içten içe güldü. Ne olursa olsun, arabasının tekerine taş koymayacaktı!

Ufak tefek, kupkuru ama, geveze mi geveze arabacı hayvanlarının dizginini çekerek arabayı durdurduktan sonra, “Buraya kaaaaar!” diye bağırdı.

Çarşı içiydi, arabada da kendinden başkası kalmamıştı. Parasını verip indi. Vekilharcıyım falan diye kendini tanıtmaktan vazgeçmişti. Kim bilir, belki de İdris deyyusu vekilharç rolüne girmişti... En iyisi, tam bir yabancı gibi hareket edip Kudret'i bizzat gördükten, gereken direktifi aldıktan sonra ortaya çıkmaktı.

Çarşı içinde boydan boya yürüdü. Trenden gözüktüğü kadar harap değildi şehir. Sıra sıra dükkânlardan çoğu alelade bakkalie, ama arada İstanbul bakkaliyelerini hatırlatır cinsten olanlar da vardı. Yolda geveze arabacıyla yolcuların konuştuklarından öğrendiğine göre, Kudret, Yeni Parti'ye girmiş, milleti coşturan nutuklar bile atmıştı. Arabacı anlata anlata bitirememişti. Birden "YENİ PARTİ" tabelası gözüne ilişti. Bir ara girmeyi, hatta üye kaydolanmayı düşündüyse de, caydı sonra. Henüz yeri, yurdu belli değildi. Adres olarak nereyi gösterecekti? Fakat hayli kalabalıktı binanın önü. Girenler, çıkanlar... Besbelliydi ki millet, Yeni Parti'ye teveccüh ediyor, yurdun belki de her yanında olduğunca oluk oluk gidiyorlardı kaydolanmaya. İstanbul'da da öyle değil miydi? Seçimlerin iyice yaklaştığı şu günlerde İstanbul yer yer, semt semt coşuyor, kıyametler kopuyordu. Burası gene de sakindi. "Ne olursa olsun. Bana ne?" diye geçirdi. "Dümenime bakarım ben!" Akşam adeta çabucak inmiş, çarşının tozlu ampulleri sarı sarı yanmıştı ama, karanlığı yenemiyorlardı gereğince. Çarşı boydan boya aydınlanmıştı güya. Dükkânlarda ayrıca lüks lambaları ya da güçlü ampuller yanmasa, sokak elektriklerinin hiç hükmü olmayacaktı.

Karnı da fena acıkmıştı. Yolu üstündeki bir lokantaya girdi. Dışarıya bakan pencereleriyle kapı camekânları kirli tüllerle kapatılmış lokanta hemen hemen hınca hınç doluydu. İlk bakışta ikiye ayrılmışlığı belli olan müşteriler kıyasıyla içiyor, paldır küldür konuşuyorlardı. Konuşmalar doğrudan doğruya katılım üzerine ve yaklaşan seçimlerle ilgiliydi.

Deve bir kıyıdaki boş bir masaya oturdu, bir şişe Yeni Rakı'yla meze söyledi, başladı yuvarlamaya. Lokantanın solun-

dakilerin iktidar partisinden olduklarını hemen anlamıştı. O yandan bu yana laflar atılıyor, tehditler savruluyordu. Bir ara geniş omuzlu, iriyarı bir partili bu yana hınçla bağırıyordu:

“Demirkırası memirkırası, memleketi kardeş kavgasına mı sürüklemek istiyorsunuz? Komünist misiniz siz?”

Bu yandan kupkuru biri ayağa fırladı:

“Hâşâ, sözünü geri al!”

“Evet, komünistsiniz. Komünist olmasanız ikilik yaratmazsınız!”

“Yaratıp da ne yaptık?”

“Daha ne yapacaksınız? Adamlarınız ağızlarını açtılar mı, dini politikaya alet ediyorlar!”

“Yalan mı? Bu milletin dinine, diyanetine bağlı olduğu yalan mı?”

“Yalan diyen yok, amenna amma, ne demektir camilere asker doldurup depo yaptığımız!”

“Biz, olanları söylüyoruz arkadaş...”

“Olanlar zaruret yüzünden olmuşsa başa mı kakmak lazım?”

“Siyaset bu, her şey olur. Madem demirkırası ilan edildi, eşşeği sürenin...”

“Terbiyeli konuş!”

“Konuşmazsam ne olacak?”

Bir şişe fırlatıldı iktidar bölümündekilerden. İki şişeyle karşılık gördü bu. Derken lokanta bir anda harp meydanına döndü. Şişeler, bardaklar, sürahiler, tabak, bıçak, çanaklar fırlatılıyordu. Düdük çalarak bekçilerle polisler doluşacağı sıra Deve, kargaşalıktan kaçanlar arasında, içtiği rakıyla yediği mezelerin parasını vermeden sıvıştı. Rakısının yarısını bile içmemiş, mezeleri yiyememişti. O kargaşalıkta yolunu kaybeden şişe, tabak, çanak kırıklarıyla yaralanabilirdi. Yaralanmaktan geçtim, nerdeyse koşup gelecek zabıta memurları onu da alıp götüreceklerdi ki, işine gelmezdi.

Çarşı boyunca ağır ağır yürüyordu. Tıpkı tıpkı İstanbul ve elbette yurdun her yanındaki olaylardan biriydi. Memleketin tadı

kalmamıştı. Nesine gerekti seçimler? Kim seçilirse seçilsin, iktidara kim gelirse gelsindi, ona neydi? Ona göre gelen ağam, giden pašamdı. Tıpkı tıpkısına 1930'lardakine benzemişti. O zamanlar henüz futbol oynayan bir mektep çocuğuydu ama, gayet iyi hatırlıyordu olanları. Bugünkünden de beter bir kargaşalık içine yuvarlanmıştı memleket. Yer yer boğazlaşmalar, birbirlerini tabanca, bıçakla çekip çekip vurmalar, karakolluk olmalar, çekilen nutuklardan çılgına dönen kalabalıkların gözü dönmüş haykırışları, bayılıp ayılmalar, kanlı kinli olmalar, kardeşin kardeşe düşmanlığı... Tıpkı tıpkı o günlere dönmüştü memleket. Deve hoşlanmıyordu demokrasiden. Ona huzur lazımdı. Millet işiyle gücüyle uğraşsın, açık göz müesseseler çeşitli yollarla milleti üçkâğıda getirsinler. Deve de "sahte teftiş heyeti" baskınlarıyla esnafı kessin! "Hırsızlardan dolandırıcılık yoluyla kesinti yapıyorum, ayıp mı? Hırsızdan hırsızlık. Hangisinin vergi kaçakçılığı, alavere, dalaveresi yok? Ciddi bir inceleme yapılsın, her birinin verdiği verginin en az on, yüz, bin, hatta milyon katı vergi kaçır-dıkları meydana çıkar. Ama yapmazlar. Madem yapmıyorlar, ben de kendi usulümle söğüşlerim onları!"

Gece otelde, otel sahibiyle konuşuyordu. Otelci Yeni Parti'dendi. Atıp tutuyordu iktidar partisine. Ne dokuz yüz kırk altılardaki oy hırsızlığını bırakıyordu, ne de camileri kışla ya da depo gibi kullandıklarını. Hele memleketi İkinci Dünya Harbi'ne sokmayışlarıyla övünmelerine pek tutuluyordu.

"Bu millet anasından at, avrat, silahla doğar. Bu milletin iliklerinde kahramanlık vardır. Bu milleti savaştan alıkoymak ona karşı işlenmiş en büyük cinayettir. Keşke silahımızı kapıp biz de yürüseydik Rus'a karşı. Çünkü Rus..."

Bir gıcıktır tutmuştu. Boğula tıkana öksürdü öksürdü, sonra kocaman bir balgamı yere kaçırdı ağzından. Seslendi:

"Hidayet, gel sil şuraları."

Deve'nin midesi bulanmıştı. "Harp harp" diyen bu adam mı silahı kapıp düşmana karşı çıkacaktı?

Ta köşede, elinde gazete, dalmış gözüken birine dikkat ediyordu deminden beri. Lafa söze karışmıyor, bıyık altından kıs kıs gülüyordu zaman zaman. Kimdi bu adam acaba? Kravatlı, ufak tefek biri. Vakit geçip odasına çekildi. Yatmaya tam hazırlanmıştı, o ufak tefek adam, elinde gazete içeri girdi. Odada yalnız kalacaklardı. Üçüncü yatağın sahibi yoktu. Deve'yi görünce yeniden güldü:

“Bizim otelcibaşı hızlılardandır,” dedi.

Deve hoşlanmıştı adamdan:

“Gerçekten de hızlı ha... Harp olsa, sahiden silaha sarılır mı?”

“Efendiim?” dedi adam. “Silaha ha? Harp olmasını bile istemez!”

“Ya niye öyle konuşuyor?”

Adam acı acı güldü:

“Moda da ondan. Şimdi milletin yarısı Demokrat, yarısı da Halkçı. Birinin ak dediğine öteki kara diyor, kara diyeninkine de karşı taraf ak. Ak ne? Kara ne? Bunu düşünen yok. Kışkırtılmış kalabalıklar asıl istediklerini değil de, kösemenlerinin arzularını haykırıyorlar. Halk aç, halk sefil, halk cahil! Baştakiler bunu umursamadılar, yenilerse iktidara geçmek için laf ebeliği yapıyorlar. Geçtiler mi, kendilerinden öncekilerin yolunu tutacaklar. Halk gene aç, gene sefil, gene cahil kalacak!”

Deve hayatında belki de ilk, aklını yatırdı bu sözlere. Gerçekten de, yeniler eskilere yüklenirken veryansın ediyorlardı ama, iktidara gelince vaatlerini tutmuyorlardı. Gene de, “Boş vecer...” diye geçirdi. “Bana ne? İtler gibi boğuşsun eşşoğlu eşşekler. Yeter ki huzur çabucak gelsin. Ben dümenime bakayım!”

Yorganı kaldırıp girdi:

“Haydi bana eyvallah!”

Gazeteli ufak tefek adam “Güle güle” bile demeden arkasını döndü. Bu da nemelazımcılardan biriydi, iktidarlar bunlar gibilerin yüzünden dilediklerince yönetirlerdi memleketi. Sonra karşılarına başkaları çıkar, bir dalaşma, bir dövüş, bir kavg

gürültü, seçimi kazansalar bile hiçbir işe yaramaz, kendilerinden öncekilerin yolundan giderlerdi. Gayet iyi biliyordu ki, kürsülerde nutuk atanları gözleri dönmüş deli dervişleri gibi alkışlarken gırtlak yırtanlar, akşam evlerine döndükleri zaman karılarından sıcak yemek, ekmek, mümkünse tatlı istiyorlardı. Bulamayınca kariya kızıyor, ama bu yokluğun asıl nedeninin o alkışladıkları palavracılarla ilgili olduğunu göremiyorlardı.

Yatağına girdi, uyku tutmadı. Yatak komşusuysa horlarmaya bile başlamıştı. “Eşşek” diye geçirdi ufak tefek adam. “Eşşekoğlu eşşek hem de! Bu ve bunun gibiler, nutuk atanları gırtlakları parçalanıncaya kadar haykırıp alkışlayan dangalaklardan da beterdir. Bunlar hinoğlu hinler, bunlar nemelazımcılar, bunlar dümencilerdir! İktidara kim geçerse geçsin, yeter ki hasis çıkarlarına dokunulmasın. Dokunulmadı mı, kuyrukları kapıya kısılmadı mı yansın isterse memleket!”

Yorganı göğsüne kadar çekti.

Deve’ye uyku içinde sayıkladı:

“Ulan İdris, ulan alacağın olsun!”

Ufak tefek adam duydu bunları, üzerinde durmadı. İdris kimdi? Neden “Ulan İdris...” demişti?

Düşünde İdris’i görüyordu Deve. Güya, Kudret Yanardağ’ın arabacıdan duyduğuna göre nutuklar atıp dolaştığı yakın ilçelerden birinde onları yakalamıştı. İdris, Deve’yi görmüş, Kudret’in kulağına bir şeyler söylemiş, sonra da elinden tutup kaçırmaya başlamıştı.

Bütün gece onlarla, daha çok da İdris’le uğraşarak, sabahleyin kan ter içinde uyandı. Vay anasını, rüya görmüştü uzun uzun be. Gerçi rüyaya, kulak çınlaması, göz seyirmesine falan inanmazdı ama, gene de bir işler vardı bu İdris’te. Düşte gördüğünce, bir gün karşılaşsalar, mutlaka kaçırmak isterdi Kudret’i ondan.

Çabucak giyinip kara el çantasını aldı, otelin hesabını görerek çıktı. Dün akşam kafayı çekerken kavga çıktığı için sıvıştığı lokantanın önünden suçlu suçlu geçti. Sanki lokantacı onu bekliyordu. Kapıdan elini uzatıp kolundan yakalayacaktı!

Erkenci bir kahveye girdi, çay söyledi. Sonra kahvehane önünden geçmekte olan simitiden iki simit aldı. Hâlâ akşamki rüyanın etkisi altında, daha çok da İdris’le meşguldü. İstanbul’da onca yıl “teftişler” yapmışlar, paralar kazanmışlar, İstanbul’un en “kral” eğlence yerlerinde hep birlikte eğlenmiş, sırasında da hiçbir yerden metelik sızdıramadan kahvelerde günlerce oturup pineklemişlerdi. O zamanlar hiç böyle huyu yoktu. Ne Kudret’i onlardan kıskanıp koparmaya çalışır ne de kazanılan paraların paylaşılmasında su koyuverirdi. şimdi değişmiş miydi? Değişmiş olacaktı; o gece, Degüstasyon’da kaçışından anlıyordu bunu. Haydi o gece baktın arkadaşların su koyuveriyor, katın. Olur. Ertesi gün? Ertesi gün insan gelip aramaz mı? Basıp gidecekse bile bir “Allahaişmarladık” demez mi?

Yeni demli ayı önüne sıcak sıcak kondu. şekerleri attı bar- dağa.

Dememişti, bir “Allahaişmarladık” bile dememiş, bunu bile çok görmüştü. Eeeh, dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşurdu. Nasıl olsa karşılaşacaklardı bir gün. şayet rüyada gördüğü gibi, Kudret’i ondan kaçırmak isterse biliyordu yapa- çağını. Çok değil, bir yumruk bir tekme...

Kendine geldi birden: Dn istasyondan şehre inerken bin- diği fayton şakırtıyla, tam kahvenin önünde durmuştu. Aklında kaldığına göre, adı Mıstık olan arabacı arabasından atlayıp kah- veden içeri paldır küldür girmiş, ocağa doğru seslenmişti:

“Nerdesin lan kahveci güzeli, nerdesin sabah sabah?” Kahve ocağına doğru şımarık şımarık gitmiş, ocakyla şakalaşmaya baş- lamıştı ama, neler konuştuklarını ya da şakalaşırlarken birbirlerine ne biçim iltifatlar savurduklarını işitmiyordu. Gözleri arabanın sıska beygirlerinde, beygirlerden birinin kaldırım önünde şarıltıy- la işemesine bakıyordu. İstanbul’da bu biçim arabalardan hemen hemen kalmamıştı. Büyükada’yla Heybeliada’da vardı, o kadar.

Birden, “şununla ahabpılık kursam,” diye düşündü. Sahi ha, ahabpılık kursa, lafı döndürüp dolaştırsa, Kudret’in şu sıra hangi ilçede bulunduğunu ğrenseydi!

Arabacı Kel Mıstık ocaktan dönerken gözü Deve'ye kaymış, dün istasyondan şehre getirdiği yolcu değil de, rasgele biri olarak, bir baş selamı verip geçmek istemişti.

Selamı alan Deve, "Buyursana Mıstık Efendi," dedi. "Çay içelim!"

Avantaya bayılan Kel Mıstık bedavadan çay içme fırsatını kaçırmamak için hemen sokuldu:

"Selamünaleyküm."

"Aleykümselaaam... Buyrun."

Ve seslendi:

"Kahveci, bir çay alsanıza!"

Kel Mıstık bu adamı tanı mıyordu ama, gözü de ısırmıyor değildi. Bir yerlerde görmüştü...

"Beni nerden tanıyorsunuz?"

Deve güldü:

"Dün, istasyondan şehre getirmiştin ya!"

Hatırlar gibi oldu:

"Haa... Hele gözüm ısıyor diyorum. Nerden geldiniz?"

"İstanbul'dan."

Daldı. Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir'de Yunan'ı denize döktüğü yıllar... Askerlik yılları... O yıllarda işte, yolu İstanbul'a, Gümüşsuyu hastanesine uğramıştı. Yaralı bir er götürmüştü hastaneye. Tabii o sıralar İstanbul işgal altındaydı. Kel Mıstık da padişah askeri ydi ama karıştırıp altından Çapanoğlu çıkarmaya lüzum yoktu.

"İstanbul'da da parti çekişmeleri oluyor değil mi?"

"Soruyor musun?" dedi Deve. "Burdakinin beş misli!"

"E, tabii. Büyük şehir, güzel şehir, kalabalık şehir, okumuşu yazmış çok şehir. Bizim burda bile millet nerdeyse birbirine girecek. Sen hangi partidensin?"

Attı:

"Yeni Parti'denim tabii. Olmayan mı var?"

"Babana rahmet. Olmayan çok amma olmak lazım. İstanbul'da mı kayıtlısın?"

“İstanbul’da, Fatih ilçesine.”

“Buraya niye geldin?”

“Bir miras meselesi.”

İlgilendi:

“Miras meselesi mi? Kimlerden olursun burda?”

“Tanınmış bir aileden değilim. Vaktiyle, peder merhum burda askerlik yapmış. Yerli bir kızla evlenmiş, yani anamla. Tapu kayıtlarına baktıracağım. Bana kalsa adımımı bile atmazdım ya, anam, yaşlı kadın... Tutturdu, illa git, bak tapuya, benim orda babadan, dededen kalma bir şeylerim var mı diye. Ben de hem ticaret hem ziyaret. Ben kendim esas gazeteciyim!”

Kel Mıstık büsbütün dikkat kesildi.

“Gazete mi satarsın?”

Güldü:

“Hayır, gazeteye yazı yazarım...”

“O... desene ki İstanbul’dan gelen gazetelerin yazılarını tüm sen yazıyorsun?”

“O kadar değil canım. **Esnafın Sesi** diye bir gazetemiz var, oraya yazarım. Şu sıra seçimler yaklaştı ya? Arkadaşlar sen de git Anadolu’ya, gez dolaş, dönüşte gördüklerini yaz, dediler. Düşündüm, hem anamın gönlü olsun, hem de burada, daha çok da buranın ilçelerinde gördüklerimi yazayım dedim, geldim...”

Çaycı taze çayı getirdi, Mıstık’ın önüne koyarken, Deve’ye, “Bu deyyusa söylediğini bilsem getirmezdim,” dedi.

“Deyyus” sözü iltifatmış gibi gülümseyen Kel Mıstık, çayına kesmeşekerlerini atarken, “Ben, deyyus sözüne kızmam!” dedi. Sonra ocakçıya baktı. “Bey İstanbul gazetecisidir, bak, gazetesine yazar sonra seni!”

Ocakçının “İstanbul gazetecisi” üzerine pek bir fikri olmadığından, Deve’nin boşalmış çay bardağını alırken, “Seni yazsın,” dedi. “Bunu yaz bey. Sinema gibi adamdır ha!”

Kel Mıstık ardından keleş keleş güldü. Sonra çayını yudumladı, daha sonra ciddileşerek baktı Deve’ye.

“Yeni Parti’den olduğun iyi. Ben de girdim Yeni Parti’ye. Bunca yıl girmediydim. Girmezdim de. Neden dersen, esnafa partcilik yaramaz! Ben bir arabacıym mesela değil mi? Hem de Gazi Paşa’nın İzmir’de Yunan’ı denize döktüğü yıldan beri. Orası lazım değil, müşterilerim içinde her partiden insan olur. Vazifem adam taşımak. Şimdi Yeni Parti’ye girdim değil mi? Öteki partililer kızıyor, çokluk binmiyorlar arabama!”

“Bizim İstanbul’da da öyle. Kahveler bile ayrıldı. Her partili kendi partisinin kahvesine gidiyor, yahut da kendi partilisi bak-kaldan alışveriş ediyor...”

“Eskiden...” Sesini kısıtı. “Sen yabancım değilsin, istasyon-dan şehre adam götürürken müşterilerime bakar, hangisin-den şüphelenirsem eşeler, kimliğini bellerdim. Niye? Emniyet müdürüne şifahi rapor verirdim. Şimdi Yeni Partili oldum, bana ne diyorum. Emniyet müdürü bir kızıyor ki!”

“Niye?”

“Haber vermiyorum diye. Kızarsa kızsın, ne yapabilir bana?”

“Hiiç, ne yapacak?”

“Ben esasen gene de girmezdim partiye ya...”

Çayını yudumladı, sigara paketini çıkarıp uzattı:

“Yak bi dene...”

Karşılıklı yaktılar.

“Girişimin sebebi, buraya bi Kudret Bey geldiymiş bi tarihte. Kendi yok Allahı var, haza böyük adam! Boy, bos, ense, kalıp, kıyafet... Görsen sağlama ya milletvekili dersin ya da bakan makan. Öyle heybetli adam. Arabama bindiydi, bir baktım o zaman herife, belli, Ankara’dan geliyor. Besi Ankara besisi. Dedim kendi kendime. Mıstık dikkat et, herif hırlı değil, senin gözünden kaçmaz... Sordum: Teşrif Ankara’dan mı beyefendi? Ne bildin, dedi. Bilmeyecek ne var? O zamanki vali rüşvetçi-nin, hırsızın ve de kumarbazın teki. Fabrikatörleri, tüccarları kulübe zorla toplar, pokere oturtur. Ütülürse hasbi geçer, üttü mü Allah yarattı demez... Herkes şikâyetçiydi. Demek dedim

kısa aklımnan, bunu Ankara'dan hususi gönderdiler, tahkikat geçsin, rapor versin diye... Çıtlattım, baktım o değilden geliyor. Ben müfettiş filan değilim, herhangi bir vatandaşıım. Lan dedim içimden, herhangi bir vatandaşta Ankara besisi olur mu? Tavır, zavır, çalım müfettiş tavrı zavır ve de çalım. Kaçın kurasıyım ben? Kül yutar mıyım? Sonradan anlaşıldı ya, herif şehirde teftiş etmediği ne lokanta bıraktı, ne otel, ne banka, ne de postane!”

Deve laf olsun diye sordu:

“Demek gerçekten müfettişmiş?”

“Hem de Müfettişler Müfettişi!”

“Sonra?”

“Sonra gezdi, dolaştı, çekti gitti Ankara'ya. Çok geçmedi, valiyi aldılar efendi. Ardından ağır ceza reisini... Lakin valinin gitmesine millet bi sevindi ki...”

“Rüşvet müşvet kabul etmedi mi?”

“Kim?”

“Müfettişler Müfettişi?”

Kel Mıstık az kalsın, “İlahi beyim,” diyecekti, “ağzı olanın yememesi gayri kabil!” demedi. Çünkü aynı partidendiler.

“Etmedi şerefsizim!”

Üzerinde fazla durmamak için çabucak ekledi:

“Onu diyecektim, bu adam şimdi bizim partinin direği!”

Deve sahte bir hayretle, “Allah Allaaah,” dedi.

“İki üç ay önce bir şayia çıkardılar, güya adam İstanbul'da bilmem ne otelinde basılmış. Burdan da şikâyetçisi varmış falan fıstık, elleri kelepçeli, getirip hapse tıktılar. Ben yine yemedim. Hatta millet toplandı, yumurta, çürük domates, patatesnen falan taşlayalım diye. Şöyle bir düşündüm: Ulan devletin, hükümetin dubarasına akıl ermez. Olmaya ki devlet bu sefer de gene milleti sınamak için herifi tutuklamış olmasın, dedim. Aklıma yattı. Neden? Çünkü bende bir his var, Allahtan! Yadırgı birine şöyle bir bakıyım, şıp, hemen anlarım ayı mı, kurt mu? Allahtan! Dediğim çıktı efendi. Herif meğer desisey-

nen tevkif edilip gönderilmiş. Amaaaa... Kerametine kurban olduğumun Allah'ı, herife içerde bir ürya gördürür, Akyazılı bi hoca var, içerde, o, güya yeşillik bir yerde olurlarmış. Hicaz'da mı, Mısır'da mı ne? Bizim Müfettişler Müfettişi'ni kucakladığı gibi Allahüteala'nın huzuruna götürür. Allahüteala çatar kaşlarını, bundan böyle namaza başla, kılmayanları kıldır ve de Yeni Parti'ye gir, benim yolumda yürü, korkma. Seni başa geçireceğim, der. O koskoca Müfettişler Müfettişi aniden değişti efendi. Akyazılı şimdi lord oldu hapiste. Para oluk gibi akıyor. Ha... Herif, hâşâ hâşâ, Kudret Bey şimdi beş vakit namazında, ağzına rakının dirhemini koymadığı gibi, içenlerle de konuşmuyor!"

Çayını üst üste yudumlayıp boş bardağı tabağına koyduktan sonra heyecanla yeniden başladı:

"Son gün, aniden mahkemeye çıkardılar. Kimsenin haberi yok efendi. Bir ben. Benim haberim oldu, akşam üryasını gördüydüm, millete yaydım. Nasıl doldurdum adliyeyi, o kadar olur. Mahkemeye bir girdi, hâkimler makimler titre ha titre! Kolay mı? Allahütealânın sevgili kulu. Herif esasta Ankara besisi ve de kurban olduğumdan kuvvet alıyor. Ne var, dedi hâkimlere, beni buraya niye getirdiniz? Hâkimler hık mık... dedi, derhal beraat ettirin, yoksa, başınıza kıyametleri yağdırırım!"

"Ettirdiler mi?"

"O saat!"

"Çok enteresan... Bu zatı görmek isterdim."

"Zor."

"Niye?"

"Karisının çiftliğine diye gittiydi amma, duyduğumuza göre köy köy, kasaba kasaba dolaşıyormuş!"

"Ne yapmaya dolaşıyor?"

"Nutuk atıyor ki o kadar olur. Bunca yıldır hani şu memlekette arabacıyım, görmediğim, bilmediğim yok. Lakin bu memlekete böyle konuşan adam gelmedi efendi. Neler söylüyor

yahu, neler söylüyor! Allah söyletiyor! Kul töbe beşir edemez. O partimize girdi, partimizin üye adedi binleri, on binleri aştı gitti. Şimdi kazalarda mazalarda millet akın akın bizim partiye giryormuş!”

“Karısı demek çok zengin?”

“Ohoo... Dağ taş onun!”

“Peki adam evli değil miymiş Ankara’da?”

“Orasını bilemem. Elin adamına bakarsan, kadın bir görüşte vurulmuş, demiş: Olursa bu, olmazsa bir daha erkek milleti bana haram olsun!”

“Kadın mı, kız mıymış aldığı?”

“Kadın. Kadın dediysem dünya güzeli hani. Öyle bir insan çirkin ve de fakir karı alır mı? Esasa bakarsan, kadının eski kocası da yakışıklıymış ve de zengin. Motosikletnen çiftliğe yelli kelli giderken, motosiklettir yallah demiş uçuruma... Canım bunlar hep Allahüteala’nın kaderi yani. Avrat ilkin zengin herifle evlenecek, herif uçuruma yem olacak, avrat dul kalacak, Kudret Bey’e vurulacak. Kudret Bey’le evlenecek, mal mülk Kudret Bey’e geçecek, Kudret Bey de Allah partisine, yani bizim partiye girip Allah’ın emrini yerine getirecek, milleti din, iman yoluna davet edecek. İçerdeki hoca, Akyazılı Hoca, ahir zamanda çıkacak Mehdi budur diyormuş ellerin ağzına bakarsan...”

Dışardan seslendiler, Kel Mıstık, “Hooop!” diye kalktı. “Müşteri çıktı... Lakin mutlaka gör Kudret Bey’imizi, konuş. Madem bizim partidensin... Hadi bana eyvallah!”

Arabaya atladı, dizginlere yapışıp kırbacını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattı:

“Deheeeeeeyt aslanlarımım!”

Araba her zamanki şakırtısıyla uzaklaştı.

Deve, hiç vakit geçirmeden Kudret hergelesinin şeriat nikâhıyla üçkâğıda getirdiği anlaşılan kadının kasabasını defterine not etti. Gidip orada bastıracaktı. Vay anasını, demek böyleydi ha? “Aferin ulan!” diye geçirdi. “Helal olsun oğlum...”

Ocakçı, Kel Mıstık'tan, boşalan çay bardağını almaya gelmişti. Gülerek, "Kel'nen epey sardırdın ha bey?" dedi.

"Çok renkli insan..."

"Çook. Şehrimizin gülüdür gülü!"

"Bir Kudret Bey'den bahsetti... Sahiden anlattığı gibi mi?"

Ocakçı ciddileşti:

"Kim? Kudret Bey mi?"

"Evet."

"Öyle adam yeryüzüne bir daha gelmez şerefsizim... Boy, bos, endam, yakışıklılık... Hani ben de Yeni Parti'denim amma, genel başkanımız, Kudret Bey'in yanında fos!"

Kel Mıstık'tan boşalan iskemleye şöyle bir ilişti:

"İl başkanımız mil başkanımız havaynan cıva. Buraya yeni geldiniz demek?"

"Yeni geldim."

"Mutlaka dinleyin konuşmasını. Hangi partidensiniz?"

"Yeni Parti'den, İstanbul, Fatih ilçesine kayıtlıyım..."

"Öyleyse mutlaka mutlaka dinleyin!"

"..."

"..."

"..."

Kudret'in şeriat nikâhıyla evlendiği anlaşılan yeni karısının çiftliğine değil de, çiftliğin bulunduğu kasabaya tren de gidiyordu, taksi de. Deve taksiyle değil, trenle gitmeyi uygun bularak, tren saatini öğrendi. Çok vakit vardı trene. Daha iyiydi. Demek akşam orda olacaktı. Bir otele iner, hiç dikkati çekmeden, hep o İstanbul gazetesinin yazarı kişiliğiyle, bulur... Hayır, bulmazdı. Bir pusula yollardı önce, eski harflerle. Eşek değildi ya, anlardı. Gerekli formaliteyle kabul eder, ayrı bir odaya geçerlerdi ki, o zaman ne türlü davranması gerektiğini kararlaştırırlardı.

Tren vaktine kadar şehirde rasgele dolaşan Deve, yemek yediği lokanta, kahve, çay içtiği değişik kahveler, muhallebi sütlaç yediği tatlıcı dükkânları, sigara aldığı bakkaliyelerde yerini getirip yaptığı

iskandillerden öğrenmişti ki, herif kendini şehre adamakıllı yut-turmuştu. Milletvekili, bakan, Müfettişler Müfettişi'ni anlıyordu da, üstü örtülü de olsa ağızlarından kaçan “Mehdi-i resul”lüğü anlamıyordu. Demek herifte din bilgisi de vardı? Olabilirdi. Herifin paşazadeliği bilinen şeydi. Zamanında dedesinin konağı ya da yalısında din üzerine epey kürek çekmiş olacaktı. “Aşkolsun fırıldağına oğlum,” diye geçirdi. “İster misin herif seçimlerde mebus çıksın, Ankara'ya kapağı atsın? Ondan sonra...”

Kafasında şimşek çaktı: Kaç vakittir düşündükleri şeyi o zaman rahat rahat gerçekleştirirlerdi işte! “Zararlı akımlarla savaş” diye bir dernek kurarlar, Allah Allaaaaaah... O zaman kesintinin daniskasını yaparlardı! İstanbul'da bu temayı hayli işlemişlerdi. Hatta resmen de müracaat etmişlerdi savaş derneği için ama, izin alamamışlardı. Kudret bu fırtınada mebus çıktı mı, tamamdı. Başka bir şey istemezdi ondan. Şu savaş derneği iznini alsın, karışmasındı üst yanına. Deve hemen çetesini kurar, önce İstanbul'daki azınlıklardan başlardı işe: “Dernek genel merkezinden geliyorum. Zararlı akımlarla mücadele için genel merkez karar aldı. İki albüm hazırlayacağız. Birine, mücadele-mize katılıp maddi yardımda bulunanların, ikincisine de bulunmayıp kaçanların resimlerini koyacağız. Siz hangi albüme girmek istersiniz? Yahudi altına eder tabii. Sonra Rumlar, daha sonra Ermeniler... sıra bizimkilere gelir. Anam avradım olsun bütün Türkiye'yi bölge bölge, il il, ilçe ilçe dolaşır kes Allah kes yaparım. Milyoner olmak işten değil be!”

Aklına yeni tamamlanan apartman yavrusu geldi. İstanbul'un fakir semtlerinden birinde, üç katlı bir yapıydı ki, üç katını da kiraya veriyor, aydan aya her kattan eline geçen üçer yüz lirayı karısıyla iki kızı, üniversitede hukuk okuyan oğlunun geçimle-rine harcıyordu. Şayet gün gelir, Yeni Parti seçimleri kazanır, Kudret mebus olur Meclis'e girerse derneği kurar, vuracağı paralarla apartmanları ikileştirir, üçleştirir, belki de dörtleştirirdi.

Bilek saatine baktı: Tren vaktine şöyle böyle iki buçuk saat vardı.

Sema ile Dürdane Hanımefendi, Kudret Bey'den davet mektuplarını bekleyedursunlar, Ebe Hanım'la arası gittikçe şekerrenkleşmeye başlayan Şehvar, diken üstünde gibiydi. Ebe Hanım'a göre Şehvar, Kudret Bey'den ayrılma işinde çok acele etmişti. Şeref, haysiyet, izzetinefis, namus her zaman, her yerde, rasgele koşturulmazdı. Böyle şeylerin ardında koşacak olanlar hâlli mallı olmalıydılar her şeyden önce. Şehvar'sa, iyi kötü, kocasının eline bakıyordu. Kızı bakkalın oğluyla mercimeği fırına vermiş, anayı babayı unutmuştu bile daha şimdiden. İki oğlan da kız kardeşleri gibi, birer memuriyet uydurmuş, zengin kayınbabalar koltuğuna sığınmışlardı. Gün geliyor annelerine şöyle bir uğruyorlar, daha çok da haftalarca kaybolup gidiyorlardı. Peki? Elinde yoktu, avucunda yoktu, nesine güvenerek koşmuştu mahkemeye?

“Şekerim, dinle beni...” demişti Ebe Hanım. “Acele ediyorsun!”

Gözleri dönmüş Şehvar dikilivermişti:

“Sen değil, Allah'ı bile dinleyemem Ebe Hanım, düşme üstüme. Sahtekârlık, dolandırıcılıktan tevkif edilmiş bir kocayla artık kabil değil aynı nikâhı taşıyamam. Ele güne rezil olurum, ayol. Demezler mi ki, paşa kızı Şehvar, bu sahtekârın hâlâ nikâhı altında olmaya nasıl rıza gösteriyor? Hiç olmazsa ayrılıp ele güne karşı namusunu temizlesin?”

Ebe Hanım üstüne basa basa gene de durmuştu:

“Son pişmanlık akça etmez Şehvar. Sonra korkarım başını taştan taşa vurursun. Biraz bekle, adamın davası görülsün. Bakalım mahkûm mu olacak, yoksa bir kulpunu bulacak mı? El karın doyurmaz. Namusla, şerefle, haysiyetle bu zamanda ne peynir veriyorlar, ne ekmek, ne çay, ne de giyim kuşam. Dinle beni!”

Dinlememiş, koşmuştu mahkemeye.

Şimdi kara kara düşünmeye başlamıştı. Önce, çok genç ve güzel bir kadının onu Dürdane Hanımefendi'den sorduğunu

öğrenmiş, ama kadına gidip de onu arayan bu genç ve güzel kadının kim olduğunu, ya da olabileceğini soramamıştı. Nasıl sorardı? Dargındı kadınla; saç saça, baş başa kavga etmişlerdi. Üstelik, kıymetini bilemediği “Kudret Yanardağ Beyefendi’nin”, “Çingene maşası” karıdan ayrılmasını beklediğini, tüm malını mülkünü üstüne yapıp bu beyler beyi, beyefendiler beyefendisiyle evleneceğini mahalleye yayıp duruyordu. Böyle bir kadının ayağına gidip de, “Beni arayan genç, güzel kadın kimdi acaba?” diye sorabilir miydi hiç? Öte yandan büyük oğlu Yalım’ı yazıhaneye göndermiş, babasının candan arkadaşı “Deve”yi görüp babası hakkında yeni bir bilgileri olup olmadığını sordurmuş, adamın alelacele Kudret Bey’in yanına gitmiş olduğunu öğrenmişti. Adam neden gitmişti? Deve’nin çıkarsız, yaralı parmağa bile işlemeyeceğini kocasından çok işitmişti. Adam madem böylesine çıkarına düşküncü, tutuklu bir insanın yanına ne diye giderdi? Üstelik de cepten para harcayarak!

O gün Ebe Hanım, “Kalk, kendin git yazıhaneye...” dedi.

Son zamanlarda iyice tuhaflaşan bu kadının dilinden, daha çok da tavırlarından kurtulmak için gitmeliydi. Olabilirdi ki Deve’den bir haber, belki de mektup gelmişti!

Mümkün olduğunca erken gitti Çağaloğlu’ndaki yazıhaneye. Kudret’in yerine kullandıkları genç irisi oradaydı. Onu bir sefer görmüş, Deve tanıtmıştı. Tanıtmıştı ama, nerdeydi Kudreeet, nerdeydi bu kalıplı ama kalıplığı her hâlinden belli, kocaman kocaman ayaklı adam! Zaten Deve, o gittikten sonra uzun uzun dert yanmıştı.

“Günaydın beyefendi!”

Kalıplı genç ayağa bile kalkmaya lüzum görmeden, belki de bunu akıl edemeden, “Günaydın hanımefendi,” karşılığını vermişti oturduğu yerde.

“Terbiyesiz!” diye geçirmişti Şehvar. Geçirmişti ama, öfkesini hiç belli etmemeye çalışmış, gösterilen yere de oturmadan, damdan düşercesine sormuştu:

“Kudret’ten haber var mı?”

Genç irisi birden hatırlamıştı:

“A, var var. Hem de dehşetli güzel haberler var... Otursanıza!”

Ve anlatmaya başlamıştı: Deve uzun bir mektup yollamıştı. Mektubunda, önce cezaevine uğradığını, Kudret Bey’in delil yetersizliğinden salıverildiğini...

Şehvar, yıldırım çarpmış gibi ilişivermişti yanı başındaki iskemleye:

“Demek tahliye olunmuş Kudret?”

“Evet, Deve öyle yazıyor!”

“Peki nereye gitmiş? Şimdi nerdeymiş?”

“Müsaade edin efendim, anlatacağım...”

Şehvar kulak kesilerek dinlemeye başlamıştı:

“Cezaevine ilk girdiği sıralar oralı, çok zengin bir kadınla münasebet kurmuş. Kadın dehşetli zengin olduktan başka, Kudret Beyefendi’ye de fena tutulmuş...”

Şehvar’ın başı dönüyor, gözleri kararıyordu.

“... Dört beş bin dönüm tarlası, kocaman bir çiftliği varmış. Deve’nin yazdığına göre, sizden ayrılır ayrılmaz o kadınla evlenecekmiş. Hatta, ayrılmasanız bile nikâhsız yaşayacaklarmış!”

“?..”

“Dahası var. Kocanız, orada birdenbire günün adamı olmuş. Yeni Parti’ye girmiş, öyle nutuklar atmış ki, millet el üstünde tutuyormuş. Son mektubuna kadar Kudret Bey’le bir türlü karşılaşamamış. Çiftliğinin bulunduğu kasabaya gitmiş. Orda da adeta bir aziz gibi dillerde dolaşıyormuş. Şu sıra köylerde dolaştırıyor parti onu. Gölgesi gibi takip ediyorsam da ele geçirmek bir türlü kabil olmadı, ama mutlaka enseleyeceğim hergeleyi diyor!”

Şehvar’ın başında dünya fırl fırl dönmeye başlamıştı. Demek elinden kaçırdığı Anka kuşu şimdi böylesine parayla oynayan, yarın milletvekili olabilecek bir insan hâline gelmişti ha? Ne yapmış, ah ne halt etmişti! Keşke Ebe Hanım’ı dinlese de mahkemeye daha sonra, çok sonra müracaat etseydi. Hiç

etmeseydi ne lazım gelirdi? Öylesine zengin bir karıyı bulsa bile, kendisine büyük para teklif ederek ayrılımlarını yalvarır, Şehvar da hiç olmazsa durumunu düzeltir, Ebe Hanım'ın yanında sığıntı olmaktan kurtulurdu.

“Peki, bundan bir müddet evvel beni genç, güzel bir kadın aramış. Kim acaba, biliyor musunuz?”

Genç irisi kendi görmemişti kadını ama, adı Sema olacaktı. Şu sıra pavyonlardan birinde çalışıyordu. Kalkıp notlara baktı, pavyonun adını, kadının hangi takma adla çalıştığını söyledi. Şehvar'ın yüreği kötü kötü çarpmaya başlamış, Ebe Hanım, o ve kendisi, geçirdikleri üçlü anları yeniden yaşamaya başlayarak hatta Kudret'i bile unutuvermişti. Şimdi burdan kalkar, bezir değdirmişler gibi koşardı Ebe Hanım'a. Sema'nın çalıştığı yeri öğrenen Ebe Hanım kim bilir nasıl sevinir, boynuna nasıl sarılır, nasıl nasıl öpücüklere boğardı onu! Gerçekten de, bir saat sonra Ebe Hanım havadisi alınca, eski günlerin şen şakrak, neşeli Ebe Hanım'ı oluvermiş, Şehvar'ın boynuna sarılarak yanaklarını uzun uzun öpmüştü:

“Hemen, hemen bu akşam gidip bulalım çalıştığı yerde!”

Şehvar duraklamıştı:

“Pavyonda ha?”

“Ne olur?”

“Nasıl gireriz pavyona?”

“Kapıdan garsonlara söyler çağırtırız!”

“Mektup yazsak daha iyi değil mi?”

“Hayır. Çünkü mektubun eline varması uzun sürer. Hem belki de vermezler mektubu. Sonraa, kancık belki de dostlar, postlar peydahlamıştır. Nemize lazım, gidip aslanı yatağında bastıralım!”

Ebe Hanım o gün gecenin geç vaktini iple çekmiş, çekerken de kaç vakittir unuttuğu şarkılar, manilerle evin altını üstüne getirmişti. İkide bir de saate bakıyor, vaktin bir türlü geçme-yişine erkek gibi sövüp sayıyordu. İkisi iki yandan masayı çeşitli

mezelerle donatıp bir büyük Kulüp rakısının başına geçtiler. Radyoda ıvır zıvır bir konuşma, seçim üzerine havadisler vız gelip tırıs gidiyordu. Kudret Bey'in oralarda çok mühim bir "recül-i siyasi" oluşu bile umurlarında değildi. Yalnız Şehvar, "Ayrılırsa ayrılсын. Mahkeme henüz neticelenmediğine göre, davamdan belki de vazgeçerim. Olmazsa, atlar giderim, mahkemeye, boşanma kararı verilmişse bile, gene de yakasına yapışır, zengin karısından aldığı binliklere ortak olurum!" diye düşünüyor, kendi kendine ekliyordu: "Madem mühim bir siyaset adamı oldu, daha iyi. Hele yan çizsin, hele beni tanımazdan gelsin, alimallah onu oralarda duramaz ederim!"

Geç vakit, kafalar iyice dumanlı, evden çıkıp bir taksiye atlayarak Sema'nın çalıştığı pavyonun yolunu tuttular. Kapıdan Sema'yı takma adıyla sordular. Kaba saba kapıcı burada olduğunu, niçin aradıklarını, akrabası falan olup olmadıklarını sordu.

Ebe Hanım, "Akrabasıyız," dedi. "Teyzesi olurum ben!"

Kapıcı, oradaki garsonlardan birine:

"Git, Gonce'ye söyle, teyzesi gelmiş... Acele kendisini çağırıyor!"

Genç garson koşarak uzaklaştı. Pavyonun gülü, konsomatris Gonce'yi patronun odasında, yarı çıplak, viskisini yudumlarken buldu. Haber verdi. Sema irkildi. Teyzesi mi? Gerçi Yenikapı'da annesiyle birlikte sefil bir ömür sürmekte olan yaşlı bir teyzesi vardı ama, ne diye gelsindi buraya? Haftada ya da on beşte bir uğrar, para verir, hâllerini hatırlarını sorup dönerdi işinin başına. Yoksa annesine mi bir şey olmuştu?

"Neden buyur etmedin buraya?"

"Bilmiyorum abla, kapıcı böyle söyledi!"

Evet evet, yaşlı annesinin başına bir hâl gelmiş olabilirdi. Sırtına dökmesini alıp fırladı. Ebe Hanım'la Şehvar'ı fitil gibi sarhoş görünce beyninden vurulmuşa döndüyse de, belli etmemesi gerekiyordu. Hiç bozmadan koştu. Ebe Hanım'ın boynuna sarıldı:

"Teyzeciiiiim, hoş geldiniz!"

Sonra kapıcıya çıkıştı:

“Neden kapıda beklettin bayanları da içeri almadın, hayvan?”

Gerçekten de hayvansı biriydi ama alınmadı, tam tersi, sırtı. Pavyonda çalışanlardan pek çoğu gibi, kapıcı da Gonçe’ye baygındı:

“Girmediler, söyledim...”

Kadınlar da kapıcıyı doğrulamışlardı.

Sema, “Gelsenize,” dedi.

İki kadın bakıştı. Doğru olur muydu girmek? Girmeseler de kapıda bekleseler. Sema giyinip gelse, hâlâ bekleyen taksiye atlayıp eve dönseler?

Sema anlamış gibi:

“Vakit çok erken, daha çıkamam şimdi. Gelin canım!”

Ellerinden içeri çekti. Yolda:

“Pavyon hınca hınç dolu. Kereste kereste hacı ağalar. Belki size de birer tane buluruz...”

Ebe Hanım bir ara durdu:

“Bunca zamandır niye arayıp sormadın, kancık?”

Sema bin dereden bir su getirerek çok istediği hâlde bir türlü iki ucunu bir araya getiremediğini, hatta geçenlerde Şehvar Hanım’ı apartmanda aradığını, bulamadığını, orta katta oturan deli saraylı gibi, genç özentisi yaşlı kadından sorduğunu, kadının Ebe Hanım’ın evini tarif ettiğini söyledi.

“Evimi zaten bilirdin. Baktın, madem Şehvarlar taşınmış, bana gelsen neyin eksilirdi?”

Sema katıla katıla güldü. Sonra patronun odasına aldı onları:

“Şekerim bak sana teyzemle ahababını tanıtayım!”

Birbirlerine tanıttı. El sıkıştılar, hâl hatır sordular. Sonra Sema patronuna yaklaştı, kulağına, “Şekerim,” dedi, “annem çok hastaymış. Söylüyorum ya, bugünlük yarınlık. Ben biraz erken gitsem...”

Geniş omuzlu, kalın yapılı ama çok şık patron, “Lübnanlıyı ne yapacaksın?” dedi.

Sema omuz silkti:

“Ne yapacağım? Hiç. Çeker giderim, sorarsa fenalaştı gitti dersiniz!”

“İyi ya. Hanımlar otursunlar, sen git. Biraz dur yanında, boktan bir numara yap, üst yanı kolay!”

Patronun iki yanağını üst üste öptükten, bu öpüşlerle iki kadının yüreklerine birer avuç ateş attıktan sonra:

“Ben şimdi geliyorum!”

Fırlayıp odadan çıktı.

Yalnız kaldıkları zaman patronla aralarında soğuk bir hava esti. Patron ilk bakışta karıların fitil gibi sarhoş olduklarını, “teyzem” diye tanıttığının teyzesi filan olmadığını kestirmişti. Kim bilir, belki de o biçim dalgasıydılar. Nesine gerekti? Onun gibi yığınla “Gonce” vardı pavyonunda.

Sema fazla bekletmedi. Lübnanlıyı ani bir rahatsızlık numarasıyla uyutmuştu.

“Haydi çıkalım teyzeciğim!”

Kalktılar. Sema gene patronunun yanaklarını öptü, sonra dudaklarını öptürdü, “Kızmadın bana ya?” diye sorup, kızmadığını öğrendikten sonra iki kadınla birlikte çıktı. Bal renkli dökari, lacivert elbisesiyle hanım hanımcık oluvermiş, az önceki dekolterileriyle pavyonda bırakmıştı o biçimliğini.

Parası ödenmediği için hâlâ bekleyen taksiye girdiler.

“Nereye efendim?”

Sema kadınlara baktı.

Ebe Hanım iri iri, “Kavalyemiz sensin kızım,” dedi. “Nereye götürürsen gideriz!”

Şehvar, çoktandır unuttuğu yırtık bir kahkaha attı.

Sema, “Emirgan’a çek!” dedi.

Ebe Hanım ters ters baktı.

Sema:

“Niye kızdın teyzeciğim?”

“Şimdi, şimdi başlarım teyzenden ha o....u! Bizi evine götürmekten çekiniyor musun?”

Sema bir kahkaha attı:

“Çekiniyorum, evet. Beni iğfal ederseniz ya?”

Şehvar, “Hişşş,” dedi, şoförü işaret etti.

Araba serin gecenin içinde kayıyordu Emirgan’a doğru. Çeyrek saat sonra, çay bahçelerinden birindeki kuytu masada çaylarını içerlerken, Kudret Bey üzerine konuşuyorlardı. Demek Kudret Bey cezaevinden kurtarmıştı paçayı?

“Sizin ayrılma işi oldu mu?”

Şehvar iç geçirdi:

“Olmadı, olmadı daha ama...”

Sema:

“Ama?”

“Yarın gidip yeni bir dilekçeyle davamdan vazgeçtiğimi bildireceğim!”

Ebe Hanım:

“Bana öyle geliyor ki hâkim reddeder istidanı!”

“Niçin?”

“Boyacının küpü mü bu kızım? Bir ayrılacağım, bir vazgeçtim, sonra gene ayrılacağım. Mahkeme bu, çocuk oyuncacı mı?”

“Ne zaman uğramıştınız mahkemeye en son?” diye sordu Sema.

“Hiç uğramadım.”

“Ya mahkeme karar verdiyse?”

“Bana tebliğ ederlerdi herhalde.”

“Etmezler. Kararı verir hâkim, geçer gider.”

“... ”

“... ”

Şehvar, Sema’yı Ebe Hanım’la baş başa bırakıp bundan böyle ne yapacağını, ne yapması gerekeceğini düşünüyordu. Öylesine dalmıştı ki, Ebe Hanım’ın âşık bir erkek gibi genç kadının elini

avuçları içine alıp illaki bir gün onu evinde bekleyip beklemeyeceğini sorarken nasıl hırınlaştığına bile dikkat etmiyordu.

Bir mektup yazsaydı Kudret'e. Mektupta gayet açık, soğukkanlı bir ifade kullansa,  ocuğuyula ortada kaldığını, madem çok zengin bir kadınla evlenmek üzeredir, bir miktar para yollamasını rica etseydi. Gerçi atığı dava dilekçesinde, "Kudret Yanardağ'dan nafaka gibi, kendisi ve çocukları için hiçbir Şey istemediğini" belirtmiŐse de dul karısıyla çocukları için bir Şeyler düŐünmesini de ondan beklediğini falan belirtseydi?

Birden, karşıda kıyıya çekilmiş bir spor arabada dudak dudağaa geliveren iki genç gözüne iliŐiverdi. İliŐiverdi ama, üzerinde durmadı. pmek, öpüŐmek, yatmak filan falandan öylesine uzaktı ki Şu an. Zerrece sevmediğı kocasının yabancı bir kadınla evlenmek üzere oluŐunu iŐittiğı andan beri, içinde, iinin derinliklerinde bir yerler acıyordu. Onu kaptırmıştı ha? Kaparlardı elbette. Neden kapmasınlar? Boylu boslu, iriyarı, ağızında da dillerin en civeleğı dönen bir adamdı. O dil kimleri kimleri kandırmamıŐtı ki, büyük topraklara sahip genç bir kadını kandırmasındı? Hepsi hepsi, günün birinde milletvekili oluverirseydi ya? Yıl uğursuzundu galiba. Olur olurdu!

Ağlayacak kadar hislenmiŐti birden: "BaŐımdaki devlet kuşunu kış dedim uurdum. Keşke dinleseydim Şu ebe karıyı. Ne bileyim? Onu yle Boğaz otelinde enselenmiş diye işitince, paşa dedemden kalma bütün hislerim ayağaa kalktı. Öfkeyle kalktım, zararla oturacağım Şimdi!"

Derin bir i geçirdi, sonra sertleşti: "Hayır, zararla mararla oturmayacağım. Acındırarak mektup da yazmayacağım. Gerekirse sert, tehdit dolu bir mektup donatırım. Bana yüklüce bir para yolladı yolladı, yollamadı mı, alırım iki oğlanla kızı, dikiliveririm bir gün karşısına!"

FerahlamıŐtı. Elbette böyle yapacaktı. İlk evlendikleri sıralar yumuşak, yumuŐacıktı. Kocacığım kocacığım diye çevresinde pervane gibi dolanırdı da ne terdi? Hiç. Sonra sertleŐip maŐaa

terlik oyunlarına, hele hele kafasına vazo falan fırlatmaya başlayınca nasıl muma dönmüştü? Elbette, onu alıştırdığı sertlikle çıkacaktı karşısına. Oldu mu mesele yoktu. Olmadı mı? Açardı bayrakları. Kopan koptuğu yerde, kırılan da kırıldığı yerde kaldı. Yoksa hayat değildi yaşadığı Ebe Hanım'ın evindeki. Kız kendi havasındaydı, oğlanlar kendi havalarında. Bundan sonra at olup da kuyruk mu sallayacaktı? Kudret'ten bir şeyler koparırsa, ki koparacaktı, düğüm üstüne düğüm vurmali, ne kıza, ne de oğlanlara kurban etmeliydi!

“E, Şehvar... Hava epeyce soğudu...”

Ebe Hanım'a baktı.

“Soğudu.”

“Kalkalım mı?”

“Siz bilirsiniz.”

Sema hesabı gördü, kalktılar. Bir başka gün, gelip Ebe Hanım'ı evinde ziyaret vaadiyle Sema, Taksim'de ayrıldı. İki kadın taksi çevirmekten vazgeçip, Saraçhane'de inmek üzere, Aksaray dolmuşlarından birine girdiler. Yol boyunca Ebe Hanım'ın çenesi durmadı. Karıdan randevu almıştı. “Kancık” ne günü geleceğini kesinlikle söylememişti ama, yakın, hatta çok yakın günlerden birinde gelip “Ebe Hanımcığı”yla birkaç saat kalacaktı.

Şehvar, “Ya atlatırsa?” diye sordu.

Dişi bir pars kesiliveren Ebe Hanım, “Hı hııı...” dedi, “atlatır ha?”

“Ne yaparsın?”

“Şu anda bilmiyorum ama, alimallah onu yerde gökte duramaz ederim!”

Şehvar'a bu Kudret Yanardağ'ı hatırlattı. “Tabii tabii,” dedi. “Dinsizin hakkından imansız gelmeli. Ben de Kudret deyyusuna aynı şeyi yapacağım gerekirse...”

Birden Şehvar'a dikkat eden Ebe Hanım sordu:

“Kime kız?”

“Kudret’e!”

“Ne yapacaksın?”

“Atlayıp giderim, dünyasını zindan ederim ona be!”

“Ne hakkın var? Ayrılma davasını açan, nafaka filan istemeyen sen değil misin?”

“Benim ama...”

“Evet?”

“Ne bilirdim herifin başına böylesine bir devlet kuşu konacağını? Üstelik milletvekili olma şansı da büyükmüş. Anlatmıştım ya?”

Ebe Hanım’ın kafasında şimşek çaktı: Gerçekten de kariyu bu yola kışkırtmalıydı. Adam milletvekili olsa da olmasa da bindirip göndermeliydi. Dediği gibi yüklüce bir para koparabilirse ne âlâ, koparamazsa işi rezillığe dökmeli. “Dünyayı zindan etmeli”ydi. Ne olurdu? Hiiç, keskin sirkenin zararı küpüneydi. Para koparamazsa içeri düşer, Ebe Hanım da fazla bir boğaz beslemekten kurtulurdu.

Körükledi:

“Evet evet, sen gene kabadayılık yaptın, nafaka filan talep etmeden ayrılma teklifinde bulundun. Ama herif birden Karun olmuş. Hele milletvekili olursa... Milletvekili olursa şantajdan büsbütün korkup yılar, istediğin parayı verir. Çocukları var. Aptallığın lüzumu yok. Ayrılmak için yapacağın müracaata mâni olmaya çok çalışmıştım. Ama buna taraftarım Şehvar!”

Evde, geç vakte kadar bunu indirip kaldırdılar. Adam madem çok zengin bir kadınla işi uydurmuştu, üstelik milletvekili olma şansı da vardı, o hâlde ne diye hiç yoktan bir elli ya da yüz bin koparmasındı?

“Hani bir yüz bin koparırsak, değil mi?”

“Tadından yenmez!”

“Paraları çarçur etmemeli de...”

“Bir işe, yahut faize yatırmalı!”

“O zaman düşünürüz.”

“Tabii tabii...”

“Bu zamanda ne kızdan hayır vaaar, ne oğlandan!”

“Yok şekerim. İnsanın en iyi dostu para!”

“Ha şunu bileydin...”

“...”

“?... ”

“...”

17

Şabanlı Çiftliği, “doğusunda geniş yol, batıda çalılık, kuzeyde Hacı İshak mirasçıları, güney de sakızağacıyla çevrilmiş” dört bin beş yüz dönüm tarlasıyla havalinin en büyük çiftliği değildi ama, gene de hatırı sayılır çiftliklerdendi. Hele Kudret Yanardağ’ın, bu çiftlik sahibesi Nefise Hatun’la “dini nikâhla” nikâhlanması, attığı nutuklar kadar, belki de daha çok sevindirmişti kasabayı.

Partilerinin, gölgesinden korkan, pısırik il başkanını istifa zorunda bırakan bu, adeta gökten zembille inme adam, haftalardan beri durmak, oturmak bilmeden, yorgunluk nedir tanımadan havalıyı köy köy dolaşüyor, o, güneşten toprak rengini almış, uyuşuk köylüleri bile yediden yetmişe şahlandırıp ayağa kaldırıyordu.

“Yaşa beeeğ!”

“Allah seni başımızdan eesik itmesin beeeğ!”

“Vallaha kitap gibi laf itti dinime imanıma...”

“Epmeksiz, aşsız kalınır amma, dinsiz iymansız kalınır mı, abooo!”

“Allah atını eşgin, eymeğini pişgin etsin beeeğ!”

“...”

“...”

Dönen söylentilere göre genel merkez, “beyefendi”den fazlasıyla memnunmuş. Attırdığı uyuşuk il başkanının yerine geçmek istemeyip, “Benim gözüm sandalyede, koltukta değil.

Benim gözüm, halkımın gözü, kulağı, bilhassa bilhassa halkımın ağzı, dili olmakta!” diyormuş ki, köylünün de istediği buydu işte. Şimdiye kadar tek partinin Ankara’dan gösterdiği adaylara istemeye istemeye, korkuyla oylarını verir, sonra da dört yıl, bir daha yüzlerini göremezlerdi vekillerinin. Görseler ne olacaktı? “ceğiz”, “cağız”lı bir iki konuşma, ondan sonra dayan Memet... Yağmurlar yağar, karlar savrulur, fırtınalarda çatılar uçar, çalış didin toprak bire beş bile vermez, salgın hastalıklar bastırır, ciğer-pare yavrularını alır alır götürür, millet açlıktan bir deri bir kemik, vekillerinin kulakları bile duymazdı. Ama şimdi “Demirkırası” icat olunmuştu. Kudret Beğ’in de sık sık belirttiğince, eski çamlar bardak olacak, millet oyunu Ankara’nın gösterdiğine değil, canının istediğine verecekti ki, başta Kudret Beğ, vekilleri eski vekiller gibi oylarını alıp savuşarak, oy sahiplerini unutmayacaklardı!

Unutmayacaklardı ya, onlar ötekilerin değil, en çok Kudret Bey’in üstünde duruyorlardı. Hikmet-i hüda, dilinde sihir vardı bu zatın. Bir de dinden diyanetten çokça laf etmesi... Öteki konuşmacılar milletin dinini, diyanetini pek ağızlarına almıyorlardı. Korkuyorlar mıydı? Camilerini kışlaya çevirmiş bir “kara iktidar”ın nesinden korkmalıydı? Hazır “Demirkırası” de icat olunduğuna göre... Evet evet, korkuyordu öteki konuşmacılar! Sık sık, “Aman dini siyasete alet etmeyelim. İktidar öküz altında buzağı arıyor. Hele iktidara geçelim, sonrası kolay!” demelerinden belliydi korktukları. Kudret Beğ’e gelince, o korkmuyordu. Ciğer vardı herifte, yürek vardı mangal kadar ve de Hazreti Ali gücü! Kalıbı, kıyafeti, cızırdaklı ayakkabılarıyla pehlivan yapıldı herif. Aşkolsundu, aşkolsun ve de seçimde verecekleri oy helal olsun!

Öte yandan, hükümetin de gözünden kaçmıyordu Kudret Bey’in dini siyasete alet eden konuşmaları. Bu “nev zuhur” politikacı, ne politikacısı halis demagog, aldıkları raporlardan anlaşıldığına göre azdıkça azıyor, kanunları tepelemekten zevk alıyordu sanki, öküz altında buzağı arayan iktidar hükümeti

istese bin bir delil bulabilirdi konuşmalarında, tutuklar, atardı içeri ama, bu da “politik siyaset”e uymadığından, herifi tutuklamıyorlardı. Çünkü halk gemi azıya almıştı zaten. Herifi tutuklayıp içeri atarlarsa, muhalefetin ekmeğine yağ sürmüş olacaklar, herif kahramanlaşacaktı!

Kudret Yanardağ’ın “dini siyasete alet eden sözleri” polis, jandarma, iktidar partililer tarafından zapt ediledursun, adamın gözünü budaktan sakınmayan, olağanüstü çabası Yeni Parti Genel Merkezi’nce gözden kaçmıyordu. Gerçi şu sıralar yurt çapında olağanüstü bir çaba vardı Yeni Partililerce iktidarı söküp almak için ama, Kudret Yanardağ’ın çabası herkesten fazla görünüyordu. Eski il başkanının büyük bir öfkeyle atlayıp Ankara’ya giderek, herifin sap deyip saman dediğini, dini siyasete ahmakça alet ettiğini, boş, tamtakır, cahil biri olduğunu ısrarla belirtmesine iltifat edilmemişti. İlim, bilim de ne oluyordu? Siyasi partiydi bu. Gayesi milletten oyları toplayıp iktidara gelmekti. Bunun içinse bilim adamlarına değil, gerekirse madrabazlara, üçkâğıtçılara ihtiyaçları vardı, önce parti, parti iktidarı, sonra da gerekirse ilim, bilim. Yurt çapında ayaklanan kalabalıklar ilim bilim değil, ekmek istiyorlardı ekmek!

Kudret Yanardağ’ın “dini siyasete alet” etmesi de partiyi değil, doğrudan doğruya kendisini ilgilendirirdi. Hükümete düşen, kanunları ihlal etmiş bir vatandaş hakkında kovuşturma açmak, mahkemeye sevk edip gerekirse tutuklamaktı. Partinin tüzüğü meydandaydı. Bir partili, şayet partinin sözcüsü değilse, meydanlardaki kürsülerden sarf ettiği sözler için doğrudan doğruya kendisi sorumluydu. Kudret Yanardağ da öyle. Varsın halkın gözünü boyasın, başını döndürüp ellerinden oylarını kapmak için dini politikaya alet etsindi. Ne çıkardı bundan? Gerekirse tutuklanıp içeri atılacak kendisiydi, parti değil. “Laf aramızda monşer, keşke tutuklasalar da içeri atsalar. Katalavis?”

Genel merkezdekiler de aynı kanıdaydılar:

“Değil mi ama?”

“Hemen kulak gazetesini işletir, fısıltılar yayarız...”

“Tabii tabii... Ne demişiz? Dinsiz millet olmaz demişiz!”

“Camileri kışlaya çevirenlerden intikam alacağız demişiz!”

Gözler kırpılıyor, bıyık altından gülünüyordu:

“Fani dünya için değil, Allahüteala yolunda bir savaş!”

“O kadaaar...”

“Ayıklasınlar pirincin taşını!”

“...”

“...”

Kudret Yanardağ, genel merkezden de arka alınca, keçenin dört ucunu koyuvermiş, iktidara silme kantar yükleniyor, karşılığında çılgınca alkış, bitmez tükenmez “Yaşaaa!”, “Var oool!”, “Allah seni başımızdan eksik etmesin!”lerin daniskasını alıyor, kendine güveni arttıķa artıyordu.

Yanında Nefise, İdris, birkaç partili, haftalardır dolaşıp nutukların daniskasını çektiği köylerden toz içinde, yorgun geldi çiftliğe. Seçimler dolayısıyla satın aldıkları spor araba da tozlara bulanmıştı.

Biri sarı, öteki kara iki kurt azmanı köpek, arabayı, beyefendiyi gayet iyi tanıdıkları hâlde gene de grlar gibi sesleriyle koşup gelmiş, çevrelerinde yaltaklanmaya başlamışlardı.

apa zamanı ırgatların başında, kamçısıyla Allah yarattı demeden kafa göz, işçileri döven karayağız, sıırım gibi ırgatbaşı da koşmuş, beyefendinin ellerine sarılmıştı. Bir yandan köpekler, öte yandan ırgatbaşı, bir kısım işçiler, çoluk ocuk... Kurtarıcılarıydı o. Hepsini kurtaracak, hepsini ekmeğe, aşa kavuşturup dert, illetlerinden sıyrıp alacaktı. Kulaktan kulağa dolaştığına göre, açlık, sefalet, hastalıkların çeşidi eski parti zamanında camilerin kışla hâline getirilmesi, dinsizliğin alıp yürümesi yüzündendi. Akıllarının ermediği, hatta birçoğunun analarının karnında bile olmadıkları devirlerde insanlar neden böylesine a, böylesine sefil, hastalıklar bu biçim insafsız değildi? Kudret Bey gezip dolaştığı yerlerde bunun nedenini bas bas bağ-

nyordu ki yerden göğe kadar haklıydı: “Din vardı o zaman din! Halife vardı, padişah vardı!” Dini iman, halifeyi padişahı kaldırmışlar, Allahüteala’yı kızdırmışlardı. Kızınca da elini eteğini çekmişti dünyadan. Şimdi işler değişecekti Yeni Parti sayesinde. İnsanlar dinlerine dönecek. Allahüteala da onları affedip yeni baştan el atacaktı!

“Nefise bu arabayı değiştiririm!”

“Değiştirelim şekerim. Ben size o zaman söylemiştim ama...”

“Evet?”

“Hiç şekerim, değiştiririm, madem öyle istiyorsunuz...”

Çevresindekiler adamın bir de karısına karşı bu sert tutumuna bayılıyorlardı. İşte böyle olurdu erkek dediğin. Karısına bağırıp çağırmayan, hak ettiği zaman Allah yarattı demeden pestilini çıkarmayan erkek mi olurdu? Kadın, saç uzun aklı kısaydı. Erkeğin aklı elbette kadından çok fazla ererdi her şeye. Sonra din-i mübince, erkek, kadının küçük tanrısıydı. Bir tanrı, kuluna ne isterse yapabilirdi elbette!

Kafes telleriyle çevrili tavuk kümesinin önünde durdu. Avuç içi kadar ispençlerden, uzun bacaklı, yüksek boylu Amerikan'lara kadar cins cins tavuklar, horozlar.

Yanı başında, elleri göbeği üzerinde kavuşuk ırgatbaşına döndü:

“Bu kafesin yerini beğenmiyorum, ta karşıya kaldırın demiş-tim...”

“Demiştin beğ, kalkacak!”

“Neden kalkmadı şimdiye kadar?”

“Kalkacak...”

Yanına İdris sokuldu. Kaşları, kirpiklerine varana kadar toz içindeydi:

“Bu gece burada mıyız?”

Bakmadan, “Hayır,” dedi.

İdris'in aklı gitti. Eyvaah, eyvahlar olsun. Günlerdir köyden köye, tozlara bata çıka, en çıplak, en yalın güneşlerde

yana kavrula gez dolaş, neden sonra gel, yeni karının koynunda geceyi geçirme...

“Nereye gideceğiz?”

Bakmadan:

“Canım nereyi isterse oraya!”

Kudret Bey mudret bey, eski dost, ahbap, arkadaş falan filan, herif son haftalarda adamakıllı şımarmıştı. Attığı nutukları halkın alabildiğine alkışlaması, genel merkezin onu tutup il başkanının istifasını kabullenmesi, karısının kul köle olup bütün malını mülkünü üstüne yapması adamı iyice değiştirmiş, laf söylenemez hâle gelmişti.

Onu dört gözle bekleyen karısı “amca kızı”nın kapısında heyecanla dikildiği, üzeri saz örtülü, kerpiç eve yürüdü. Nefise gibi “şer’i şerif üzre” nikâhlı Hatice, sıkıntıyla gelen kocasına korkuyla sordu:

“Bu gece buradasınız değil mi?”

Derin bir iç geçirdi:

“Hayır.”

“Hayır mı? Neden?”

“Kral hazretleri öyle istiyor da ondan!”

“Amaaan İdris...”

“Anıanı zamanı yok kızım, ne yapayım? Gideceğiz, diyor. Gitmem denebilir mi?”

Kudret Yanardağ’ın kalın sesi:

“İdriiiiiis!”

Fırladı:

“Efendim beyim?”

“Arabanın silinip temizlenmesine nezaret et. En geç bir saat sonra hareket ediyoruz!”

“Başüstüne beyefendi...”

Küçük, şirin, şipşirin bir apartman yavrusundan başkası olmayan çiftlik evinin merdivenini ağır ağır çıktı. Orta katın merdiven başında durdu. Nefise orda bekliyordu onu.

“Banyo alacaksınız değil mi?”

“Hazır mı?”

“Gülten’e şofbeni yakmasını söyledim.”

“Çamaşır da hazırla. Kasabaya ineceğim...”

Kadın da yorgundu. Banyo aldıktan sonra çiftlikte kalıp geceyi baş başa geçireceklerini sanıyordu oysa.

“Kasabaya mı ineceksiniz?”

“Evet, ne var?”

“Hiç yani, şey...”

“?..”

“Dinlenseydiniz diyecektim...”

“Akla ihtiyacım olmadığını bilirsin. Hele saçı uzun aklı kısa-ların aklına.”

Kadını ardında bırakıp odasına hızla geçti. Çevik davranışlar-la soyundu. Kırmızısı bol kalın bornozunu sırtına geçirip bütün bu topraklarla bu çiftliğin gerçek sahibi, yarının milletvekili, kırk yaşında, kendinden emin, gururu adamakıllı okşanmışlığın sağlam adımlarıyla banyoya gitti, kapıyı açtı. Hizmetçi kız Gülten pırıl pırıl beyaz fayanslar üzerinde bir içim su, bir şeylerle uğraşıyordu. Beyefendiyi görünce korkup ürkmedi. Ardındaki hanımdan çekinerek, dışarı usullacık çıktı.

Sıcak su hazırdı. Gülten küveti doldurmuş sayılırdı. Kudret Yanardağ sırtından bornozunu çıkarıp karısına bakmadan uzat-tı. O, bu kadarla bile alabildiğine mutlu, kapı arkasındaki naylon askıya astı bornozu. Sonra kocasına hayranlıkla baktı: Geniş omuz, kalın kollar, bacaklar, inceden bir hayli kalın sayılabilecek bel, inadına kıl içinde bir göğüs. İçinden, başını bu göğse yas-lamak geçtiyse de cesaret edemedi. Öfkelenip, bağırıp çağırır, hatta sövüp sayabilirdi. Haklıydı da. O ne dertteydi, bu ne dert-te. Adam günler, haftalardan beri dur durak yok. O köyden bu köye, bu köyden o köye koşup durmuş, heybetli sesiyle nutuklar atmış, kilolarca toz yutmuştu. Şimdi bile yıkanıp arandıktan sonra şehrin yolunu tutacaktı ki, doğrusu değil bağırarak, vurup bir yanını kırsa haklıydı.

Beyefendi sımsıkı bir camız ağırlığıyla küvetin sıcak suyuna girip boylu boyunca uzandı. Nefise sünger, sabunla falan emir bekliyor, herkesin hayranlıkla çılgınlar gibi alkışladığı bu adamın kendisine ait olduğunu düşündükçe kabına sığamıyordu. Aklından gene ablası geçti.

Şu sıra ildeki kiralık evlerindeydiler annesiyle. Sık sık oraya gidiyorlar kalıyorlardı. Annesi: “Kızım ben bu delinin elinden bıktım. Açıkçası seni kısıkanıyor, Allah akıllar versin. Kurbağa camıza benzeyeceğim diye şişer şişer çatlarmış. Bu da bir gün çatlamazsa çok iyi. En iyisi, biz şehirde kalalım...”

“Yıka arkamı!”

Annesini, ablasını filan unutup geç kalmışçasına davran-
dı. Sabun, sünger, sıcak su... Bir anda küvetin suları bol bir köpükle doluvermişti. Adamın bir güreşçininki kadar sert adaleli sağlam gövdesini yıkamaya başladı. Kudret Yanardağ bayılıyordu. Gözlerini yummuş, kendini kadının usta ellerine bırakmış, Sema’yı yaşıyordu. Sanki Nefise değil de Sema’ydı şu an onu yıkayan. Hayli zaman geçtiği hâlde ne “Gel,” demişti, ne de şöyle yahut böyle. Kadının aklına uyup gelivermesi nasıl olurdu acaba? Bulamazdı kolay kolay ama, bulsa bile... “Adaam sen de. Nasıl olsa altından kalkarım. Kalkamazsam ne olur? Hatta günün birinde bizim serseri Şehvar da oğullarıyla kızını alıp gelse, iğrenç iğrenç çamurlaşa ne çıkar? Hiiiç. Çiftlikle tarlaların sahibi benim. Her halükârda bana tabi olan o. Her şeyi üstüme ferağ etmedi mi? Parasını verip satın almadım mı? Bitti. Keyfimin kâhyası değil. Sonra gerekirse Nefise gibi dört tane daha ve istediğim kadar cariyeye sahip olabilirim. Şeriatın kestiği parmak madem acımaz, o hâlde? Çeksin cezasını. Çeksinler cezalarını be!”

“Aklımdan ne geçiyor biliyor musun?”

“Ne geçiyor şekerim?”

“Şu seçimler bitsin hayırlısıyla... Çiftliğin bütün binalarını yıktırıp, İtalya’dan getirteceğim bir mühendise yepyeni planlar çizdirip, çiftliği baştan başa değiştirmek!”

“Sen ne istersen o elbette her şeyin en iyisi olur!”

“Evet evet... Lazım bu. O zaman sosyeteye karışacağız elbette. Çiftliğimizin Avrupai, modern, menden esaslar dahilinde işletilmesi gerekir. Başbakan, cumhurreisi bile gelip kalmak isteyebilirler. Ha?”

Nefise ürkütü:

“Gelirler desene?”

“Hem de evleviyyetle, yahut daha doğrusu ivedilikle.”

“Ne demek o?”

Şimdi uzun uzun izah mı edecekti?

“Anlatsam da aklın ermez...”

Banka kredileriyle çiftliği adam edecekti, adam! Bütün mesele, seçimleri kazanıp iktidara gelmeleri idi. Ondan sonrası kolaydı. Milletvekilliğinin avantajlarını henüz gereği kadar bilmediğinden, kim bilir, belki de önünde daha başka, çok başka “nurlu ufuklar” açılır, dönüp yüzüne bile bakmazdı çiftliğin.

Dürdane Hanımefendi’nin “deli saraylı”lığını hatırlayıp elinde olmayarak gülüverdi.

Nefise sordu:

“Neye güldün şekerim?”

Parladı:

“Bırak şu şekerim şekerim’leri. Yarın koskoca bir milletvekilinin eşi olacaksın. Evimize milletvekilleri, bakanlar, başbakan, hatta cumhurreisi gelip gidecek. Şekerim şekerim. Kenar mahallelilik iliklerine işlemiş. Ben senin yerinde olsam, kocamın peşine takılıp dolaşacağıma, çıtı pıtı bir İngilizce öğretmeni bulur...”

“Ortaokulda Fransızca...”

Sözünü kesti:

“Okumuştun biliyorum ama, olmaz. Asrımız Amerika asrı. İngilizce bilmeden milletvekili hanımı olunmaz!”

“Haklısınız... Kasabaya ben de gelecek miyim?”

Kesti attı:

“Hayır!”

“Peki.”

Canına minnetti, öyle yorgundu ki, kocasını yolcu ettikten sonra o da bir banyo alır, sonra da akşam yemeğini yer, vurur kafayı yatardı. Kocasını çok doğru söylüyordu. Elbette Amerika asrıydı bu asır, bir milletvekilinin karısı da İngilizce bilmeliydi. Ah ne diye zamanında kolejlerden birine gitmemiştii? Kolej mezunu olsaydı şimdi!

Kudret Yanardağ, köylerin acı tozu, kızgın güneşi sinmiş külot pantolonunu, ceketini, kasketinden kurtulmuş, kasabalık gri kostümünü giymiş, açık kırmızı bir kravat bağlamıştı. Ne giyse yakışıyordu! Nefise çıldırıyordu bu adam için. Demek ne giyse yakışan, ne giyse erkeklerin en yakışıklısı olan bu adamın karısıydı ha? Sahibiymiş onun? Sahibi ne demek? Esiri, kulu, kölesi!

Kudret Yanardağ ördek gagası sarı iskarpinleriyle zıtt zıtt, önden yürüdü. Nefise kocasının sarı çantasını elinde, ardından nazların en büyüğüyle gitti. Kapıda bir an duran kocasının kulağına fısıldadı:

“İkinci namazını kılsaydınız...”

Sert bir bakış fırlatıp çantasını karısının elinden almak istedi. Kadın vermedi:

“Geliyorum...”

Şoför tarafından gıcır gıcır silinip tozundan toprağından arınmış açık mavi spor arabasının yanına gittiler. İdris görünürlerde yoktu. Öfkeyle bağırdı gür sesiyle:

“İdriiiis!”

Başta ırgatbaşı, çiftlik yavaşmaları koşulları ama, İdris Bey de hazır, kerpiç evden dışarı fırlamıştı:

“Geldim beyim!”

Arabaya geçtiler. Araba, Nefise’yle Hatice’nin sallanan elleri, Karabaş’la Sarı’nın dost havlayışları arasında çiftlikten çıktı.

Nefise neden sonra iç geçirerek amca kızına baktı.

O da ona bakıyordu:

“Bari bu gece kalsalardı, değil mi abla?”

“Söyledim ama dinletemedim, işleri çok. Seçimlerden sonra dizimizin dibinden ayrılmazlar!”

“Yoksa o zaman da Ankara’dan mı sesleri gelir?”

“Öyle yahut böyle. Hadi bize gidelim...”

Göz kırptı. Amca kızı bunun “İkişer kadeh atarız...” anlamına geldiğini biliyordu.

Yan yana yürüdüler.

Hizmetçi Gülten, beyefendi geceyi çiftlikte geçirecek diye masayı olanca şirinliğiyle hazırlamıştı ama adam çekip gitmişti. Hanımefendiyle amca kızını karşısında görünce bayağı canı sıkıldı. Hanımefendi hadi neyseydi ama, şu amca kızına illet oluyordu. Zaman zaman, hanımefendi gibi emirler vermeye kalkıyordu ki, elinde değil, içten içe kızıyordu, zorla mı?

“Aferin sana Gülten. Viskilerimizi de çıkar dolaptan!”

Üzerinde yabancı bir marka taşıyan buzdolabından içki şişeleriyle zarif bardakları alıp geldi büfeden. Hanımefendiye kızmıyordu, hakkı yoktu kızmaya ama, ötekine... Eskiden kızmazdı oysa. Eskiden çalınma bile dikkat etmezdi. Ne zamanki beyefendi bir sabah tualete giderken koridorda Gülten’le karşılaşmış, hanımefendinin uykuda oluşundan faydalanarak öpüvermişti. O günden sonra amca kızına illet olmaya başlamıştı işte!

“Gülteen!”

“Efendim hanımefendi?”

“Sen bu masayı rakı için hazırlamışsın. Biz viski istedik. Al götür viskileri, rakı getir daha iyi. Bu kadar meze ziyan olmasın...”

“Peki efendim.”

Viski şişeleri, zarif bardaklar kalktı, yarısı içilmiş Kulüp şişesiyle kadehler geldi, başlandı. İkisi de kocalarının yanlarında olmayışına üzüldüğü, ikisi de onları düşünüyorlardı. Ama amca kızının kaç vakittir içini kemiren şey, gene içten içe başlamıştı: Ne diye tekmil malını mülkünü kocasının üstüne yapmıştı sanki?

“Hadi şerefe Haticeciğim...”

“Şerefe abla!”

İçtiler, meze aldılar.

Nefise, “Benimki mutlaka İngilizce öğrenmemi istiyor,” dedi.

“Haksız mı?”

“Haklı şekerim ama, bu yaştan sonra...”

“Hiç olmazsa gel, git, otur, kalk, nasılsınız, teşekkür ederim gibi bir şeyleri öğrenmeliyiz!”

“Bana da öyle geliyor...”

“Bizimki de tıpkı Kudret Enişte’m gibi. En iyisi bir İngilizce hocası bulup...”

Nefise çapkın çapkın güldü:

“Hoca kadın mı olacak, erkek mi?”

“A...” dedi Hatice, “kadın tabii!”

Nefise bir kahkaha attı:

“Erkek olsa insan daha kolay öğrenir şekerim... Şekerim dedim de aklıma geldi, benimki pek içerliyor bu şekerim sözüne!”

“Niye?”

“Kenar mahalle ağzıymış...”

Hatice canını dişine takarcasına, “Ablaa!” dedi.

“Hı?”

“Son zamanlarda eniştem çok değişti değil mi?”

Hatice açmasa o açacaktı ama gene de çekiniyordu. Tüm malını mülkünü adamın üzerine çevirtti diye başta Hocanım, annesi, ablası az veriştirmemişlerdi. Deli miydi bu kadın? Çıldırmış mıydı? Erkek milletine bu kadar bağlanmaya gelir miydi? istediği kadar yakışıklı, dilediğince ağzından yağ bal aksın, güvenilmezdi. Ya günün birinde Nefise’nin tutulduğu gibi, Kudret Bey de bir başkasına tutulur, ardından sürüklenir, Nefise’ye de tekme atarsa?

Hatice’nin, “Son zamanlarda eniştem çok değişti değil mi?”-sini cevaplandırdı:

“Çok.”

“Hocanım da artık pek gelmiyor, farkında mısın?”

Farkındaydı, her şeyin farkında. İş olacağına varmıştı. Şimdi, şu anda deliler, çılgınlar gibi seviyordu ya! Sonrasına Allah kerimdi.

“Farkındayım. Annemin de, ablamın da... Hepsinin, hepsinin farkındayım Hatice. Ama ok yaydan çıktı. İş olacağına varacak.”

Hatice kızdırdığını sanarak pişman oldu, açtığına. Nitekim genç kadın öfkeli olduğu zamanlarda yaptığına, kadehini silme doldurup bir seferde dikti. Çarpılmışçasına sendeledi oturduğu yerde, sonra düzeldi. Gözleri dolu dolu, baktı amca kızına:

“Ne olur? Başkasını sever, bana atar mı tekmeyi? Atsın, Sürünür müyüm? Sürüneyim. Bunca mal mülk benim miydi? Öteki kocamdan kalmadı mı? Ne demişler: Mal sahibi, mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi? Boş veer... İş olacağına varacak!”

Yeniden rakı koydu, kadehi eline aldı:

“Ben de başkaları gibi düşünmüyor değilim zaman zaman. Bak sen yabancım değilsin, şu namaz işi mesela. Anlıyorum ki adam dinine pek bağlı değil. Neden dersin, herkesin gördüğü yerde namazını kılıyor, görmediği yerde yan çiziyor. Aslına bakarsan, ibadet de gizli, kabahat de. Böyle öğrendik biz bunu. Sonra, şu resmi nikâh meselesi... Annem üzerinde çok duruyor. Haklı. Daha hapisteyken karısı boşanma davası açmıştı. Ne oldu? Kapağını hiiç kaldırmıyor. Ben de araya tatsızlık girmesin diye üzerinde durmuyorum. Dursam, terslenecek. Durmasam, ya kötüsü çıkarsa? İstemiyorum aramıza soğukluk girmesini...”

Hatice, “İyi olur inşallah,” diye kısa kesti.

Kadehlerini tokuşturup yeniden içtiler.

“Benimki büyük bir macera. Elimde değil. Mıknatısa tutulmuş demir parçacıkları gibiyim. Ne derse o oluyor. İtiraz edecek olsam, parlayıveriyor. Kızmiyorum, tam tersi hoşuma gidiyor. Öfke bile yakışıyor adama. Geçende niyeydi, bir şeye işte, kızdı. O kadar insanın içinde elinin tersiyle ağızma vurdu. Kızacağıma hoşlandım, dünyalar benim oldu. Bana öyle geliyor

ki, dövse, ayaklarının altına alıp ezse, her yanımlı gök çürük içinde bıraksa onu daha çok seveceğim. Hiç böyle olmamıştım. Bundan öncekini de severdim, biliyorsun, öldüğü zaman deli olmuş, dağlara düşmüştüm. Ama bu başka. Onu öyle bir siliş sildi ki... Mutluluk bu galiba? İnsanın hiçbir şey düşünmeden, ölesiye bağlanması, bağlanabilmesi. Bu duygu bambaşka bir şey. Bunu ne annem bilir, ne ablam, ne de Hocanım. Bilseler, sevmek cennetinin ne demek olduğunu idrak edebilseler o türlü konuşmazlardı. Ama bilmiyorlar!”

“Ablacığım hızlı gidiyorsunuz...”

“Bırak, tutma elimi Hatice. İçmek, içmek, içmek ve sızmak istiyorum. Sızdıktan sonra da bir daha ayılmamak!”

Gülten’e bir göz işareti geçen Hatice, rakıyı usullacık kaldırmasını anlatmak istedi. Gülten anlamazlıktan geldi; başı masadaki ellerinin bileklerine düşmüş hanımının yanına yaklaşarak, saçlarını okşamaya başladı:

“Hanımcığım, yatmak istiyor musunuz?”

Baş sertçe baktı. Sarhoş iki göz Gülten’e iri iri, vahşi vahşi baktı:

“Hayır, çekil.”

Gülten çekildi.

Genç kadın yeniden, sonra yeniden ve yeniden içti. Masadan kalktı. Sallanarak yatak odasına geçip kendini karyolasına attı.

18

Kasabanın en büyük kebabçısındaydılar.

Martta bastıran sıcaklar, mayıs ayı başlarında iyice artmış, dükkânın havasını daha da bunaltıcı hâle getiren sigara, kebab kokuları herkesi sapır sapır terletmeye başlamıştı. Ama kimsenin aldırış ettiği yoktu. Çeşitli partilerin çeşitli eğilimdeki üyeleri bir noktada birleşmişlerdi galiba: Din!

Deminden beri ağzından “yağ bal” akan Kudret Bey, hiçbir partilinin değinmediği, değinmekten çekindiği konuya enine boyuna dalmış, daha çok da yaşlıların gözüne biraz daha girmişti:

“Din,” diyordu, “din! Bu millet, bu asil millet aç kalabilir, susuz kalabilir amma dinsiz?”

İri gözleriyle çevreye baktı. Karşılığı onların vermesini istiyordu. Kebapçı dükkânının masalarını doldurmuş insanlarsa mesttiler onun sözlerinden.

Kızdı bayağı:

“Soruyorum, cevap verin: Dinsiz kalabilir misiniz?”

Tokat yemişçesine sarsılan dinleyiciler, “Hâşâ!” diye bağırdılar.

“Kalamayız!”

“...”

“...”

Kocaman eli havaya kalktı. Uğultu şıp, kesildi:

“O hâlde? O hâlde arkadaşlar, iktidara geleceklerin bu noktayı evleviyetle, hatta ivedilikle göz önünde tutmaları lazım!”

Uzun boylu, iriyarı kebabçı bir zarf getirip usullacık sıkıştırdı. Kudret Yanardağ aldı, baktı, sordu:

“Ne bu?”

“Mektup beyefendi, zat-ı âlinize... Gazeteciymiş...”

Zarfi yırttı, kısa mektubu bir solukta okudu:

“Beyefendi,

Gazetem adına Anadolu’yu dolaşmaktayım. Kutsal dinimizle ilgili çok değerli konuşmalarınızı dinledim. Dinsiz milletin payidar olamayacağına canıgönülden inananlardanım. Kabilse bir randevu rica edeceğim. Maksadım zat-ı âlileriyle bir mülakat yapmak...”

Kudret Yanardağ yazıyı tanıyordu, gayet iyi tanıyordu hem de, ama kimdi, sahibi?

Yanı başında hâlâ dikilmekte olan kebabçıya sordu:

“Nerde bu zat?”

“Burda beyefendi...”

“Burdaysa buyursun!”

Mektubu, eski Türkçe yazı gözüksün diye, mahsustan masa üzerine bırakmış, gelecek adamı bekliyordu. Az sonra iri bedeni, kocaman boyuyla Deve son derece saygılı, adeta koşarak geldi, ellerine sarılmak istedi. Çekmese öpecekti, Kudret Yanardağ’ın yüreği hop ettiyse de, adam mizanseni gayet güzel hazırlamış, uyguluyordu. Tanımazlıktan gelerek, “Estağfurullah,” dedi, “estağfurullah... buyurun!”

“Beyefendi”nin itibar ettiği gazeteciye başta kebabçı, orada-kilerin hepsi de itibar ederek yer açtılar, iskemle, sonra da kebab için tabak, çatal, bıçak koşturuldu ve sağdan soldan başlandı:

“Hoş geldiniz bey!”

“Hoş geldiniz!”

“Merhaba beyim...”

“Merhaba...”

“...”

“...”

Deve rolünü gayet güzel oynuyordu. Kudret Yanardağ’ı daha önce hiçbir yerde görmemiş, tanımamış gerçekten konuşmasını dinleyip cazibesine kapılarak bir mülakat ricasında bulunmak maksadıyla...

Kudret Yanardağ da rol bakımından ondan geri kalmıyordu:

“Bir mülakat,” dedi. Düşündü, ölçtü biçti. Solundaki İdris’e yan gözle bakıp sözlerini tamamladı:

“Bu akşam hemen... İdris Bey, otele kadar gidin lütfen, bize salonu hazır tutsunlar!”

İdris fırladı:

“Emredersiniz!”

Gelmişti eşşoğlu eşşek. Kulakları çınlayıp duruyordu zaten kaç vakittir. Demek buymuş. Peki şimdi ne olacaktı?

Kebabçı dükkânından kahrolarak çıktı.

Kudret Bey’s’e İdris’ten boşalan yeri adama ikram etti.

“Şöyle buyursanız...”

Deve çekingenlik gösterdi:

“Aman efendim, sekreterinizden boşalan yeri bendeniz...”

“Buyurun efendim, buyurun!”

Deve, kocaman siyah çantasıyla geçip oturdu. Az önce kebab yemiş, içki de içmişti ama...

“İçki mi?” dedi Kudret Yanardağ. “İçmeyin şunu ne olursunuz!”

Sonra gene sordu:

“Teşrif nereden?”

“Esağfurullah... İstanbul’dan geliyorum efendim...”

“Hangi gazete adına?”

“**Esnafın Sesi** gazetesi...”

Düşündü, uzun uzun düşündü:

“Hiç duymadım.”

“İşitmemişsinizdir beyefendi. Küçük bir gazetedir ama, büyük işler görebileceği mutlu günleri beklemektedir!”

Kudret Yanardağ memnun:

“Sanırım partimizi tutuyorsunuz?”

“Hiç şüpheniz olmasın beyefendiciğim. Bendenize sorarsanız, bu seçimlerde halkımızın zat-ı devletlerinin mensup bulunduğu partiyi tutması, damarlarındaki kanın icabıdır?”

Kudret Yanardağ coştı:

“Görüyor musunuz arkadaşlar? Duydunuz mu beyefendinin buyurduklarını? Elbette halkımız, damarlarındaki kanın muktezasınca ve elbette öz çıkarlarını müdrik olarak, Yeni Parti’yi tutacaktır. Çünkü Yeni Parti...”

Haftalardan beri attığı nutuklardan biriydi ve gene kendini tekrarlamaya başlamıştı. Coştı, coştı, coştı. Coşkunluğunun asıl nedeni, Deve’nin oynadığı, çok da başardığı roldü. Öğretse bu kadar başarılı olamazdı hergele!

“... Yeni Parti, bu millete kaç vakittir arzuladıklarını fazlasıyla verecek, milletimizi layık olduğu seviyeye ulaştıracaktır!”

Kebapçı dükkânında bir alkıştı koptu.

“Milletimizin layık olduğu seviye nedir?”

Durdu, soluğunu topladı.

“Milletimizin layık olduğu seviye arkadaşlar, hiç şüphesiz Osmanlı saltanatının kılıç zoruyla ulaştığı on milyon kilometre-karelik vatan sathına yeniden ulaşmak, dünyayı kılıcının önüne katıp Avrupa medeniyeti, uygarlık falan filan tanımamaktır!”

Yeni bir alkış, bravo sesleri:

“Tanımayacağız arkadaşlar! Dünya bizi tanıyacak, bizden korkacak, eskiden olduğunca yaramaz çocuklarını Türkler geliyor diye korkutacaklardır!”

Deve de alkışlıyor, o da başkaları gibi “Yaşa, vaar ol!” diye bağırırken, “Vay namussuz vay,” diye geçiriyordu. “Şimdi tam yerini buldu. Efendim, bizim üçkâğıtçılıklar herife az geliyordu, çakıyordum bunu ama, bu kadarını doğrusu düşünememiştim!”

Bir partili usulca yaklaştı, kulağına, “Birisi konuştuklarınızı not ediyor beyefendi!” dedi.

Alev dokunmuş ispiroto gibi parladı:

“Kim? Hangi? Nerede?”

Döndü, sonra ayağa kalktı. Adamı gördü. Bu ardında köy köy, kasaba kasaba dolaşp, “herif”in konuşmalarını not eden bir görevliydi. Yanına giderek, “Neler yazıyorsun?” dedi. “Konuştuğlarımı mı?”

Adam kâğıtlarını toplamaya çalışırken:

“Yoo...”

“Ya?”

“Mektup yazıyordum!”

Yeniden parladı:

“Yalan söylüyorsun, yalaan! Mektup yazmıyorsun. Çünkü yazamazsın ben konuşurken! Ben milletin ağzı, ben milletin dili, ben milletin gözü ve ben milletin kulağıyım. Sen bu millettan değil misin? Bu milletin duymak, görmek istediklerini konuşmak istemez misin? İstersin. Buna şüphem yok... İstersen

üç buçuk kuruş maaşlı biraz gelirli, bir zavallı kâtip ol! Fark etmez. Sen de bu vatanın evladısın, senin damarlarında da bu milletin asil ve necip kanı dolaşıyor. Bu kan, bu kan ki milleti-mizi asırlar boyu bitmez tükenmez göçlere itti; bu kan ki sell-i seyf ederek Avrupaların göbeğine daldı; bu kan ki sadrazamına bu millet dilerse gemilerinin teknelerini altından, yelkenlerini atlastan yapmaya kadir bir millettir dedirtti!”

Ve ufak tefek memuru büsbütün şaşırtarak, sözlerini şu söz-lerle noktaladı:

“Arkadaşlar, az gelirli arkadaş! Bu millet gerçekten de, gemi-lerinin teknelerini altından değil, elmastan, pırlantadan; yelken-lerini de atlastan değil canfesten yapacaktır! Buna hiç kimsenin şüphesi olmasın. Bunları da not et, amirine benden selam söyle, iktidarı söke söke alacaklarmış, de!”

Sertçe döndü Deve’ye:

“Buyrun beyefendi,” dedi. “Gidelim!”

Arkalarında gırtlakları patlarcasına “Yaşaaa!”, “Var ool!”, “Allah nazardan saklasın!” çığlıkları ve korkunç alkışlar bırakıp çıktılar. Spor araba kapı önünde bekliyordu. Girdiler, araba hareket etti.

Yolda konuşmadılar. Şoför vardı, doğru olmazdı. Ne bok olduklarını asla sızdırmamalıydılar. Otele gelinceye kadar hep kebabçı dükkanındaki mesafeyi muhafaza ettiler. Otelde, yalnız kalıncaya kadar mesafe gene bozulmadı. Neden sonra Deve, “Ya çıkar ağzından baklayı, yahut çıkaracağım ulan hergele!” dedi.

Kahkahanın tam sırasıydı ama, hayır. Kıs kıs gülererek İdris’e döndü:

“Yaklaşsana ulan eşşoğlu eşşek!”

İdris iskemlesini yaklaştıırken, “Ben eşşoğlu eşşek sözüne kızmam,” dedi.

Dereden tepeden konuşmaya başladılar. Uzun zaman ses çıkmayınca, ”Ulan,” demişti Deve, “bu deyyusta bir bokluk var. Boş durmaz!”

Kudret Yanardağ katıla katıla güldü:

“Tahmin etmiştim...”

“Bırak tahmini, zekândan bunu beklerdim desene, ayı!”

“Fakat Deveciğim bildiğin gibi değilim...”

“Farkındayım.”

“Neyin?”

“Neyin olacak? Dört bin dönümlük çiftliğe konmuşsun!”

“Dört bin beş yüz...”

“Karıyı nikâhla bari de, tarlaların otomatikman sahibi ol!”

“Anlamadım?”

“Ya?”

“Yoğurt!”

“İnekleşme de anlat!”

İdris’e döndü:

“Anlat şu köpeğe de anlasın ağasının ne adam olduğunu!”

İdris’in içinde “Deve”den dolayı pis bir huzursuzluk, anlattı:

“Karıyı nikâhlamaya lüzum kalmadan teknil menkul ve gayrimenkulleri efendimize geçti...”

Deve’nin ağzı bir karış açık kaldı:

“Demece?”

“Dedim gitti. Benim adım Kudret, oğlum!”

“Peki nasıl kıvırdın bu harika işi?”

“Din kuvveti, bir de aah ey mine’l aşk!”

“Yani?”

“Yani, şer’i şerif üzere bir nikâh, sonra az çok yüzüne bakılır cinsteniz, malum ya?”

“Övünme köpek, malum!”

Geç vakte kadar kahve kahve üstüne içip sigaraları bol bol tellendirerek oturdular. Sonra Deve ciddileşerek Kudret Yanardağ’ın elini tuttu:

“Buraya gelmesem, yani bu kasabaya, seni kabil değil anlayamayacakmışım. Sende cevher varmış be!”

“Var tabii...”

“Bırak şakayı, bundan adamakıllı faydalanıp bizde sağlam birer külah kapalım. Gün bugün, saat bu saat oğlum. Ha?”

“Seçimleri kazanalım da...”

“Kazandınız gitti ulan. Büyülemişsin milleti. Kahvede senin lafın, lokantada senin lafın, çarşıda, pazarda, dükkânlarda, kor-karım evlerde, her yerde sen, senin lafın! Şehir, kasabalar böyle, köyler elbette dünden böyledir!”

İdris, “Bu iş oldu canım,” dedi. “Atı alan Üsküdar’ı geçti...”

Deve ona döndü:

“Senin İstanbul’da, o gece Degüstasyon’daki namussuzluğun neydi ulan?”

İdris çabuk çabuk anlattı: Zifir gibi sarhoştı. İstanbul’da görülecek işi vardı oysa. Asılmış da asılmıştı. Mesele bu!

“İnanayım mı?”

“İster inan, ister inanma lan, deyyus. Aramızda gelmiş geçmiş var mı? Onca yıl kardeş kardeş adam söğüşlemedik mi? Benim maksadım Sema’yı görmek, davasından vazgeçirmek, elinden bir dilekçe koparmaktı. O o....u da yan çizdi yaa...”

Kudret Yanardağ gururla:

“İster misiniz bir tel çekip getirteyim?”

“Kimi?” dedi Deve.

“Sema’yı!”

“Zor.”

“Niye?”

“Bir Lübnanlısı var onun şimdi, görme. Zebellah bir Arap, para dersin boyuna Amerikan doları harcıyor deyyus, su gibi. Onu bırakır da sana...”

“Bahse giriyor musun? Bir tel çekeceğim, en geç öbür gün burda. Ne dersin?”

Deve düşündü düşündü:

“Boş ver,” dedi. “Sen, ben, İdris kâfi hatta vâfiyiz. Nerde çokluk, orda bokluk. Hele işe karı kancık da karıştı mı, koyuver yakasını!”

“Bir de Dürdane Hanımefendi’m var benim. Anlatmıştım İstanbul’da ama, bilmem unuttun mu? Altmışlık, lakin mal, mülk, nakit, esham şu bu dolu. Anlaşılan kocası rüşvetçinin biriymiş. O da mektup yazdı, benimle evlenmek şartıyla her şeyini üstüme yapmaya hazır!”

“Ne duruyorsun?”

“Ne yapayım?”

“Patlat bir şeriat nikâhı da ona... Haa, ulan İdris. Sen de evlenmişsin?”

Kahkahalarla güldüler. Kudret Yanardağ:

“İstersen seni de evlendirelim!”

“Var mı öyle mallı mülklü bir şey?”

“Çook.”

“Çok ha?”

“Çok tabii.”

“Bizim köroğlu, çocuklar n’olacak ya?”

“İstanbul’da efendimize duahan olacaklar, burdaki de...”

“Evet?”

“Malı mülkü, cilvesi kadınlığıyla...”

“Hizmet edecek ha?”

“Tabii ve beli!”

Derin bir iç geçirdikten sonra, “Düşünelim,” dedi.

“Bence uzun uzun düşünmeye hacet yok. Yapacağın nikâh şeriat nikâhı. Şeriatın canı sağ olsun. Şeriatın kestiği parmak acır mı?”

“Acır arkadaş. Boş ver ham ervah safsatalarına. Öyle acır ki hem de, insanın anasını bile beller!”

Kudret Yanardağ’ın gözlerinde birden şimşek çaktı:

“Dur yahu Deve...”

Eli sertçe kalktı:

“Deve deme, bozulurum, gergedan!”

“Şakayı bırak, sana benim Dürdane’yi yapım, hı? İfakat Dürdane Hanım, pardon hanımefendi!”

“Yani senin altmışlığı? Ben hurdacı mıyım lan?”

“Değil misin ulan? Sen kendin hurdasın deyyus. Yaşın kaç?”

“Ne bakıyorsun yaşıma? Ben erkeğim oğlum!”

“Ne zamandan beri?”

“Anamdan doğdum doğalı, hem ben...”

“Peki peki, gülün ne çiçek olduğunu biliriz. Şaka bi yana, karı bildiğin gibi değil, adamakıllı hızlı!”

Deve göz kırptı:

“Ne biliyorsun?”

“Tecrübemle sabit oğlum!”

“Yani bana metresini peşkeş ha?”

“Şeriat nikâhıyla be!”

“Geç bir yaprak. Pezevenk miyim ben taş arabası.”

İstanbul’da Meserret Kahvesi ya da yazıhanede filan olduğunca İdris’in ağzından kaçırverdi:

“Değil misin?”

“Vay, yerden bitmeye bak yerden bitmeyee...”

İdris kaçtı. Deve tıpkı tıpkı yazıhanede olduğunca hamle etti. Kudret Yanardağ araya girmese, salonda bir kaçma kovalama başlayacaktı.

“Ulan, eşekler boşandı diyecekler aşağıda. Güya beyler, beyefendiler siyasetle ilgili mühim meselelerle meşgul. Oturun şuraya da rezil olmayalım!”

Deve geri döndü, eski yerine tekrardan oturdu:

“Ağzını tut hıyar ağanın öyleyse!”

“İdris, geç yerine!”

“Peki ağabey, ben ağabey sözü dinlerim...”

Kudret Yanardağ üzerinde durmadı. Deve’ye, “Aklımdan ne geçiyor biliyor musun?” dedi.

“Senin gibi ermişliğim yok henüz...”

“Dinle bak: İfakat Dürdane Hanımefendi’yi Ankara’ya yerleştirsem nasıl olur?”

“Yedek parça olarak mı?”

“Hayır.”

“Ya?”

“Teyzem diye!”

“O niye?”

“Mebus olunca Ankara’da oturacağım ya?”

“Yok canım.”

“Ya?”

“Ulan anla işte be!”

“Anladım... Karının evini geneleve çevireceksin.”

Kudret Yanardağ gülüverdi.

Deve başını salladı:

“Şerefsizim, boynu ensesinden kesilecek deyyusun tekisin!”

“Niye ulan?”

“Soruyor bir de...”

“İyi ama oğlum, Ankara’da nasıl olsa bir garsoniyere ihtiyacımız olmayacak mı?”

“Olacak mı?”

“Karı kancık düşürürsek otele mi götüreceğiz?”

İdris kıs kıs gülüyordu. Deve’nin gözüne ilişti bu. “Ay, ay,” dedi, “bu da gülüyor!”

İdris ciddileşti:

“Niye? Ben insan değil miyim?”

“Kudret Bey ağabeyine sor, söylesin!”

Kudret Yanardağ güldü. Güldü ya, şaka diye ortaya attığı şeye akli birden iyice yatmıştı. Neden olmasındı? O karı bu işlerden başka neye yarardı?

“Ben ona bir mektup yazacam arkadaş...”

“Garsoniyerlik dalgasını mı?”

“Oha... Garsoniyerlik dalgası yazılır mı lan?”

“Ya?”

“Katını satsın, Ankara’ya gidip orda yeni bir kat alsın ve ağa-nın Ankara’yı teşrifini beklesin!”

Deve esnedi. Bu, İdris’i de esnetti.

“Ben yatmaya gidiyorum beyefendi.”

“Ben de...”

İkisi de kalktılar.

Kudret Yanardağ, “Gidin zıbarın,” dedi. “Benim biraz işim var...”

Yalnız kalınca salonda boydan boya gitti, geldi, tekrar giderken aklına büsbütün yatmıştı bu iş. Kâğıt kalem alıp masa başına geçti: “Ruhum, ruh-u revanım, canım, can-ı azizim, şekerden lezizim...” temposunda, kadını iyice okşayan şeyler döktürüyordu. Arada duruyor, kendi kendine gülüyor, çalmadan oynayan “Deli Saraylı”nın mektubu alınca nasıl çılgına dönüvereceğini tasarlayarak büsbütün coşuyordu. İfakat Dürdane Hanımefendi İstanbul’daki apartman katını hiç vakit geçirmeden satmalı, paraları koynuna sokup Ankara’nın yolunu tutmalıydı. Orada, güzel havalı semtlerden birinde güzel bir apartman katı satın alıp dayamalı, döşemeliydi. Seçimler iyice yaklaşmış, mebusluğu hemen hemen garantilemişti. Allah’ın izniyle mebusluğu kopardı mı, soluğu Ankara’da alacaktı. O zaman, şerefleriyle mütenasip bir yerleri olmalıydı başlarını sokacak!

Kalemî kâğıdın üstüne bırakıp kalktı. Elleri arkasında, salonu düşünceli adımlamaya başladı. Gitti, geldi, tekrar giderken, “Teyzem diye tanıtırım etrafa onu!” diye düşündü. “Elbette teyzem. En az yirmi yaş büyüktür benden, nikâhlayacak değilim ya!”

Geri döndü, yazdıklarını hayli alaycı bularak yırttı, yeni kâğıt çekti, yeniden daha ciddi başladı. Vaat ettiği mektubu geciktirmesinin sebebi, durumunun ne olacağını bilmemesiydi. Şimdi durumu bir dereceye kadar düzelmiş sayılabilirdi. Cenab-ı Allah’ın lütfu inayetiyle halkın ona karşı olan teveccühü gün geçtikçe artıyordu ki, sonu herhalde milletvekilliğiyle bitecekti. Herhalde ne demek? Elbette milletvekilliğiyle bitecekti. Bu, elle tutulur, gözle görülür şekilde apaçıktı. Kudret’in hanımefendiden ricası, İstanbul’daki katını satıp Ankara’ya göç etmesiydi.

Görmüş geçirmiş bir hanımefendi olduğundan, katı, bir milletvekiline yaraşır şekilde dayayıp döşeyerek, Kudret'ini sabırla beklemeliydi. Söz veriyordu, çok bekletmeyecekti. Hiç vakit geçirmeden...

İfakat Dürdane Hanımefendi ümitlerinin zevale uğradığı sıra aldığı mektupla yeniden canlanmıştı. Üst üste iki gözlük takarak heyecanla birkaç sefer okuduğu mektupla coşmuş, yatak odasına koşarak kendini genç bir kadın heyecanıyla karyolasına sırtüstü atmış, birkaç sefer de orda okumuştur “Kudretçiğinin” mektubunu.

Demek çıkmıştı hapisten? Politikaya karışmıştı? Mebus olacaktı ha? Ah ne iyi, ne iyiydi! Eski kocası valiydi, ikinci kocası milletvekili olacaktı demek? Eee... Cenab-ı Allah'tı bu. Kırk yıl dul kalacak değildi ya! Canım, kaç vakittir zaten rüyasını görüp duruyordu. Bir yerlere çıkar olurlarmış Kudret'le. Yüksek bir yerlere. İfakat Dürdane Hanımefendi çekiniyor, Kudret'se elinden çekerek, “Yürü karıcığım, korkma. Ben yanıdayım!” diyordu. Çıktılar mı, çıkmadılar mı? Uyanıvermişti de, Kudret'in rüyada tuttuğu sağ elini uzun uzun öpmüştü. Demek buymuş gördüğü rüya? Satardı, vallahi de billahi de satar, “Kudretçiği”nin istediğinden âlâ yepyeni bir kat satın alır, dayar döşerdi.

Karyoladan sıçrayıp kalktı. Mutfığa geçti, Ebe Hanım'ın tarafına baktı. Kimseler yoktu. Ah olsalardı, ah o mektubu gösterip o karıyı, teneşir horozu karıyı çatır çatır çatlatsaydı!

Pudralandı, boyandı, sırtına ince mantosunu alıp bakkala koştu ilkin.

“Bakkalbaşı pazar ola!”

“Hoş geldin küçükhanım, diline sağlık!”

“Sen alay et, alay. Bak. Kudretçiğimden mektup aldım!”

“Hani bakiim...”

Bakkal, komşu, komşular... O neşeyle kapı kapı dolaştı, mektubu önüne gelene okuttu. Kabına sığamıyor, uçmak geliyordu içinden. Kudretçiği vaat ettiği mektubu yollamıştı şükür. Bir de “Yollamaz, beni aldatıyor. En az yirmi yaş büyüğü bir kadına neden yollasın? Ben onun dengi miyim? Yirmi yaşındakiler bile çıldırırlar ona!” diye düşünebilmişti. Yaşı altmıştı ama cami yıkılsa da mihrap yerindeydi. Bilmiyor muydu kendini o? Pudraya, allığa mallığa lüzum yoktu, tozpembeydi cildi. O gece Kudret de öyle dememiş miydi? Demek adamın damağında kalmıştı tadı? Şaşkaloz Şehvar yansındı...

Gerçekten de bakkaldan, mahalleden işittikleriyle çatır çatır çatlayan Şehvar, ekini belli etmemeye çalışıyordu ama kendi kendini yiyordu alimallah. Nasıl olurdu, nasıl olurdu da altmışındaki kariya o türlü mektup yazar, evlenme teklif edebilirdi? Evlensin, yeniden yurt yuva sahibi olsundu ama kart, kırış kırış bir Deli Saraylı’yla değil!

İfakat Dürdane Hanımefendi katına müşteri bulmaları için bir değil, üç komisyoncuya birden başvurdu. Komisyoncular kollarını sıvadılar. Hanımefendinin katı doğrusu şahaneydi. Her komisyoncu birkaç alıcı birden getiriyor, hanımefendiyse alıcıların çokluğundan şımararak, her sonra gelene, bir öncekine istediği fiyattan fazlasını istiyordu.

Şehvar bütün bunları işittikçe çıldırıyordu. Nasıl olur, nasıl olurdu? En az yirmi yaş büyük bir kart kariya nasıl evlenme teklif eder? Milletvekili olduktan sonra, Ankara’da nasıl, nasıl birlikte oturmaktan söz açardı? Bu adamda hiç mi akıl, hele hele hiç mi mide yoktu? Ebe Hanım, “Ah Şehvar,” diyordu, “ah... Ben sana acele etme demiştim o zaman, dinlememiştin.”

Ellerine sarılıyordu Ebe Hanım’ın ağlayarak:

“Eşeklik ettim Ebe Hanım, vallahi eşeklik!”

“Esağfurullah ama şekerim, inan bana, bu sana hakaret!”

“Bana da öyle geliyor. Peki, ne yapım?”

“Ne yapacaksın? Atla git, bul. Buradayken kafasına vazo fırlatmak marifet değil. Bak, yazının kaşkolozuna gidiyor. Yolundan çevir onu. Olmadı mı? Sarıl gırtlığına, üç beş, on... Ne koparabilirsen kopar, atla gel!”

“Öyle yapım Ebe Hanım, bu sefer dinleyeceğim sözünü. Ah nasıl pişmanım, nasıl, bilemezsin!”

Kızıyla oğulları da Ebe Hanım gibi konuşunca, aklına iyice yattı. Kaç vakittir güttüğü domuzun huyunu bilmez miydi o? Karşısına bir dikilsin, “Kudret!” diye bir bağırsın, hoşafın yağı kesilir, başlardı eskiden olduğunca titremeye!

Kızından, oğullarından, daha çok da Ebe Hanım’dan aldığı paralarla bir gün deli gibi atladı trene. Rezil rüsva edecekti gerekirse onu. Başkası, yaşça daha küçüğüyle evlense, vallahi de billahi de bu kadar kızmazdı. Ama o kartaloz, o kokmuş, o anası yaşındaki kariyla evlenmeye kalkması... Ebe Hanım doğru söylüyordu hem de. Belki de evleneceği yoktu da sırf kendisine nispet olsun, duyup kıskansın diye... Tabii tabii, kıskansın, kıskançlıktan çatlasın diyeydi. Ama soracaktı bunun hesabını. Bakalım adam çatlatmak ne demektir, nasıl olurdu?

Yolda hep Dürdane’yi düşündü. Utanmaz, arlanmaz, yaşından başından, gerdanı, yüzü, ensesindeki kırıksıklıklardan âr etmez hayasız karı! Elinde Kudret’in mektubu, kapı kapı dolaşır, “Bakın, Kudretçiğimden mektup geldi. Sağ olsun, beni de düşünüyor. Mebus olunca Ankara’da oturacağız!” derdi ha? Daha çok Dürdane’leri sulu dereye götürür de susuz getirirdi. Midesiz köpeğe gününü gösterecekti!

Yol boyunca, mora kaçan acı bir kırmızıyla dudaklarını boyadı durdu. Boyadı durdu ama, ne o? Kompartımandaki üç erkekten hiçbirini dönüp de bakmıyordu. Neden? Dürdane’den de mi yüzüne bakılmazdı? Dürdane, Kudret gibisini peşine takıyordu da, o? Dürdane’den hem yaşça küçük, hem de gözleri hafifçe şehlaydı ki, beybabasının memuriyetle bulunduğu Gaziantep’te “Kalk gidek gözlü” der, bayılırlardı.

Tam karşısında oturmakta olan yirmilik genç adamı göz hap-sine almış bir şeyler kuruyordu. Şu delikanlıyı tavlasa, Kudret'e birlikte, kol kola gitseler. Kudret onları öyle görünce ayaklarına kapanıp, "Karıcığım ben ettim sen etme!" dese.

Belli etmemeye çalışarak eteğini yukarıya az çekti. Diz kapakla-rı fırlak dizleri, kuru bacaklarının bir bölümü meydana çıktı ama, genç adam da aptalın biri olacaktı. Karşısında erkeksiz bir kadın oturuyordu. Budala gibi dışarlara bakmanın âlemi var mıydı?

Eteklerini az daha çekip bacaklarını biraz daha açtıktan sonra sigara paketinden sigara aldı, ağzına koydu. Çakmağı vardı ama mahsustan çıkarmamıştı. İstiyordu ki genç adam farkına varsın, kibrit ya da çakmağını çıkarıp yaksındı.

Uzun uzun beklediği hâlde tınmayınca, "Küçük bey," dedi. "Ateşiniz var mıydı?"

Genç adam bir an baktı:

"Hayır, yok."

Gözleri kadının dikkati çekecek kadar açılmış bacaklarına kaydı, kıpkırmızı kesildikten sonra utançtan gebererek, kom-partımandan çıktı.

"Aptal!" diye homurdandı arkasından.

19

Zaman, Kudret Yanardağ'ı halkın gözünde her gün biraz daha büyütüp yüceltmek için alabildiğine çalışıyordu sanki.

Önce, o gece, kebabçı dükkânında söylediklerini not edip amirlerine rapor hazırlayan sivile söylediği sözler, bire bin katı-larak şişirilip yayılmış, şimdi de, İstanbul'dan gelen kocca bir gazeteciyi kendine kul köle edişi dillere dolanmıştı.

"Vay anasını, koskoca gazeteciyi ha?"

"Hem de İstanbul gazetecisini!"

"Kim bilir neler dedi ki gazeteci pes etti hı?"

“Ne diyon kardaşım? Herif bildiğin gibi değil!”

“Derya anam avradım olsun.”

“Bunca yıl bu memlekette öyle konuşmaları kimden duyduk?”

“Hiç kimseden!”

“Milletin haklarını kurtarırsa bu adam kurtarır arkadaş!”

“Allah atını eşgin, aşını pişgin etsin!”

“...”

“...”

“Müstaî il başkanı”na rağmen, aklı eren okumuşlar bile, “Doğrusu adamda çok iş var!” diyorlardı, “Dini politikaya alet et, buna karşılık öküz altında buzağı arayan bir iktidar seni kahretmesin. Hayret.”

Gerçekten de hayretti ama, iktidarda da bardak dolmak üzereydi. “Herif” saldırının dozunu alabildiğine artırmış, din, iman, cami, çarşı derken yarın halife, padişah diye tutturacak, öbür gün de “liva-yı şerif”i çekip, “Kalkın ey ehl-i din!” diye milletin önüne düşecek mi düşecekti.

Her ne pahasına olursa olsun, bu adam tutuklanmalı, bu ses kesilmeliydi artık. Biliyorlardı, seçimler arifesinde büyük tedbirsizlik olacak, “herif, “din-i mübin” aşkına zindana atılmış bir “kahraman-ı din” mertebesine yükselecekti ki, hataydı, hem de “hatayı azim!”

Evet ama, başka çare de kalmamıştı galiba.

O gün Deve, kürsüye heyecanla çıktı:

“Çok muhterem ve saygıdeğer vatandaşlarım!” diye başladı.

Deminden beri, kıyılarını döven dalgalı bir deniz gibi coşmuş kalabalık, uzun boylu, geniş omuzlu, kocaman elli ayaklı, iri başlı bu adama dikkatle baktı: Bu değil miydi Kudret Bey’e kul köle olup İstanbul’u, gazeteciliği mazeteciliği bırakan?

Ta kendisi!

“Belki bilmiyorsunuz,” diye ardını getirdi sözlerinin, “ben, İstanbul’un büyük gazetelerinden birinin, seçimler dolayısıyla halkımızın nabzını yoklama vazifesiyle görevlendirip güzel Anadolu’muza çıkardığı bir gazeteciyim!”

Hiç gereği yokken bir alkıştı koptuysa da, yer yer “Hiişt”, “Sırası değil be!”, “Alkışlanacak yeri bilmiyorsunuz!”, “Kesin de dinleyelim!” sesleri alkışı kısa kestirdi.

“İstanbuluyum da. İstanbuluyum ama, İstanbul’da ben Kudret Beyefendi ayarında konuşan konuşmacıya rastlamadım. Onun için, bundan böyle beni de sizler kadar buralı ve sizden biri sayabilirsiniz aziz yurttaşlarım!”

Artık sus mus para etmedi. Şiddetli bir alkış koptuktan başka, yer yer coşkun sesler yükseldi:

“Yaşaaa!”

“Var ooooool!”

“Allah sizleri başımızdan eksik etmesiini!”

“...”

“...”

“Kalbim sizin için çarpıyor, çarpacak; kanım sizlerin kanıyla paralel akıyor, akacak; canım sizler, bu topraklar için feda olsun sevgili vatandaşlarım!”

Coşkun bir alkış koptu, bundan öncekileri siliverdi.

Neden sonra o, eliyle yüreğini bastırıp sanki heyecanını dindirmek isteyerek, sözlerinin ardını getirdi:

“Bu nasıl oldu? Beni buraya, buralılara hangi sihir bağladı? Hemen belirteyim, beni buraya buralıların alınlarında okuduğum mertlik, civanmertlikle, Kudret Yanardağ Beyefendi’nin gerçekleri pervasızca haykıran cesur sesi bağladı aziz vatandaşlarım!”

Kalabalık, gök gürültüsünü andıran bir alkıştan sonra, hep beraber tezahürata başladı:

“Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa

Ya ya ya, şa şa şa, Kudret Kudret çok yaşa

Ya ya ya, şa şa şa. Kudret Kudret çok yaşa”

“...”

“...”

“Şimdi muhterem vatandaşlarım, sizlere naçizane son sözlerimi söyleyip yerimi çok sevgili Kudret Beyefendi’ye bırakacağım!”

Yeniden alkış, yeniden “Ya ya ya, şa şa şa”lar.

“Hakikatler bir güneştir!”

Kalabalık hep bir ağızdan:

“Güneştiiiiir!”

“Balçıkla sıvanmaz!”

“Sıvanmaaaaaaz!”

“Çünküüüü!”

“Çünküüüüüüü!”

“Sıvanamaaz!”

“Sıvanamaaaaaaaaaaz!”

“Hangi el ki hakikatleri balçıkla sıvamaya kalkar...”

“Sıvamaya kalkaaaaar!”

“O el halk tarafından kırılır!”

Kalabalığın aşırı heyecanlar içindeki denizi şahlanmıştı:

“Kırılır!”

“Bravooooo!”

“O elleri kıracağıızzz!”

“O ellerin sahiplerini kahredeceğiiiiz!”

“İşte bunun için, nurlu ufukların mimarı olarak gördüğüm, hayır hayır, keşfettiğim Kudret Beyefendi’nin sekreterliğine, hiçbir maddi menfaat talep etmeden, talip oldum ve kendileri bendenizlerine bu çok güç vazifeyi lütfen vermek tenezzülünde bulundular. Burada, yani huzurlarınızda kendilerine alenen teşekkürlerimi sunar, yerimi kendilerinin ulaşılmaz belagatlarına saygıyla terk etmekle kesb-i şeref eylerim!”

Kürsüden indi, Kudret Yanardağ oracıktaydı, elini sıkarken kulağına, “Vay i..e vay!” diye fısıldadı.

Sonra kürsüye çevik bir hareketle sıçradı. Takdimci:

“İşte Kudret Beyefendi!”

Alkış, alkış, alkış... Kıyametler kopuyor, gırtlaklar yırtılırcasına haykırılıyordu ki, Kudret Beyefendi ona çok yakışan kül rengi kostümü içinde elleri göğsü üzerinde çapraz kavuşuk, dimdik

dikiliyor, meydanı doldurmuş kalabalığın korkunç tezahüratını tatlı bir tebessümle seyrediyordu. Tezahüratınsa durup dinmeye hiç niyeti yoktu.

“Yaşaaaaaa!”

“Var oool!”

“Allah kem nazardan saklasıın!”

“Seni doğuran ana nur olsun nuur!”

“...”

“...”

Bir ara beyefendinin üzeri tüylü, ağır, kocaman eli kalktı. Alkış ve çığlıklar şıp, kesildi. Meydan sanki uçurum sessizliğine gömülüverdi bir an.

O, “Sevgili vatandaşlarım,” diye başladı ama, birden, hiç beklenmeyen cırlak bir kadın sesi yükseldi:

“Sevgili vatandaşlara kurban ol!”

Kudret Yanardağ, “kenef karı”sının geldiğini, görüşmek istediğini biliyordu, hatta bir de randevu istemişti ama, ne çıkacaktı onu karşısına alıp konuşmaktan? Öküz ölmüş, ortaklık ayrılmış, mahkeme kararını vermiş, birbirlerine yabancı olmuşlardı. Olmuşlardı ama, kadın sarhoştur galiba. Sarhoş olmasa böyle bir günde, bu türlü müdahaleye cesaret edemezdi. Ne olursa olsun, durumu kurtarmak zorundaydı. Aksi halde bütün prestiji yıkılır, mahvolabilirdi.

Deve’yle İdris kadının üstüne canavar gibi atılmışlar, ağzını kapatmaya çalışıyor, sürüklüyorlardı. Halksa hayretler içindeydi. Bir kıyidan durumu memnunlukla gözetmekte olan “müstafi il başkanı” sonucu umutla bekliyordu.

Kudret Yanardağ, “Hayır!” diye bağırды, “ağzını kapamayın, bırakın konuşsun. Bir diyeceği var herhalde. Çünkü arkadaşlar hakikat, arkadaşımızın az önce buradan belirttiği gibi, bir güneştir. Güneşe balçıkla sıvanmaz!”

Şehvar’ı bıraktılar. Kadın gerçekten de sarhoştur. Yoksa bu cesareti nasıl, nasıl gösterebilirdi?

Yalpalayarak, berbat bir sarhoş konuşmasıyla, “Kudret,” dedi, “günlerdir ben buradayım, Allahsız Kudret!”

Ve halka döndü:

“Günlerdir çılgınca alkışladığınız şu adam, yalancı, dolandırıcı, madrabaz bir üçkâğıtçıdır!”

Sendeledi, yıkılacaktı, tuttular.

“İnanmayın ona, sizi aldatıyor, arkadaşlarıyla aldatıyor sizi. Şayet onu milletvekili seçerseniz, Ankara’ya yerleşecek. Deli saraylı İfakat Dürdane’yle birlikte yaşayacak, evlenecek onunla, evlenecek!”

İşin suyu çıkmış, millet kahkahalar atmaya başlamıştı.

“Gülmeyin, ağlayın böyle bir alçağı alkışladığınız için!”

Kahkahalar dindi, homurtular oldu:

“Kim bu yahu?”

“Tadını kaçırmaya başladı!”

“Defedin şunu gitsin be!”

“...”

“...”

Öte yanda “müstafi il başkanıyla” adamları kadını “Yaşaaa!”, “Bravooo!” diye alkışladılarsa da halk bu alkışa katılmadı. Çünkü Kudret Yanardağ asla paniğe kapılmadan, göğsü üzerinde çapraz kavuşuk kollarıyla dikiliyor, dudağındaki acı gülücükle sadece sonucu bekliyordu. Buysa kalabalığı kendi lehine etkilemişti.

Kadın saçma sapan, tutarsız bir şeyler kusmuş, soluğu kesilerek Deve’yle İdris’in kollarına kendini yarı baygın bırakmıştı ki, Kudret Yanardağ kollarını indirdi, başladı:

“Evet sevgili yurttaşlarım... Kim bu kadın? Tanıyor musunuz onu?”

Kalabalık cevapladı:

“Hayır, tanımıyoruuuuuz!”

“Bu memlekette bu kadını görmüşlüğünüz var mı?”

“Yooooooooook!”

“Peki ne hak ve sıfatla bana ağız dolusu hakarette bulunabilir? Bu cüret ve cesareti kimden almış olabilir?”

“İktidardaaaaaan!”

“Bravo aziz yurttaşlarım, zekânıza hayranım, hepinizin önünde bütün kalbimle ve saygıyla eğilirim!”

“Yaşaaaaaa!”

“Var oool!”

“Kılına dokunamazlar, sen bizim canımızsıııın!”

“...”

“...”

“Sorarım size yurttaşlarım: Böyle bir karınız olsa, bu türlü kadınlık haysiyetine yakışmayan harekette bulunsa, ona ne yaparsınız?”

“Gırtlığını sıkaaaar...”

“Yahut da, dan dan dan!”

“...”

“...”

“Ben bu ayyaş, bu kumarcı, kadınlık iffetini ayaklar altına almış bu seviyesi düşük hanımı ne gırtlakladım, ne de çekip vurdum. Çünkü kadın denilen mahluk, Cenab-ı Allah’ın erkek kullarına bir emanetidir!”

Korkunç alkışlar.

“Ben bu dostlar değil, düşmanlarıımın bile başına diyemeyeceğim aşağılık emaneti, sırf Allahımın emanetidir diye boşamadım bile!”

“Allah Allaaaaaaaaah!”

“Ya latiiiiif!”

“?...”

“...”

“Tam tersi sevgili vatandaşlarım... İftiraya uğrayıp iktidar tarafından haksız yere zindana atıldığım, yani kolumun kanadımın en kırık olduğu sıra, beni bir gurbet hapishanesinde yapayalnız bırakıp aleyhime dava ikame ederek, boşanma istedi!”

“Vay kansız vay!”

“Vay cibiliyeti bozuk karı vay!”

“Böylelerini ben olsam, ah ben olsam...”

“...”

“...”

“Suçum yüz kızartıcıymış, utanç veriyormuşum ona. Pekâlâ dedim, kader dedim, ne yapalım dedim... Bükük boynumla gittiğim mahkemeye, başıma gelen iftiranın mahiyetini az çok bilen şanlı Türk hâkimi bizi bir celsede ayırmak kadirşinaslığını gösterdi.”

“Yaşasın Türk hâkimleriii!”

“Yaşasın adaleceet!”

“Yaşasının...”

“...”

“...”

“Şu anda benimle hiçbir ilgisi yoktur bu hanımın. Beni boşamıştır. Böyle olduğu hâlde, sırf iktidarın iğvasına uyarak, belki de üç beş kuruş gibi küçük bir menfaatin şevkiyle, duydunuz, hepiniz şahitsiniz, bana ağız dolusu hakaret etti. Eeeey kanun, kanunu temsil eden vatandaşlarım nerdesiniz? Haksız yere hakarete uğramış bir vatandaş olarak davacıyım bu hanımdan, bizi alın, götürün, gereken kovuşturmayı lütfen yapın!”

Kalabalığın çılgın alkışları arasında kürsüden indi. Görevliler de zaten harekete geçmiş, Şehvar’ı adeta sürükleyerek, deminden beri Müfettişler Müfettişi’ni avuçları patlarcasına alkışlamakta olan Kel Mıstık’ın arabasına sürüklediler. Kadın arabaya girmek istemiyor, Kel Mıstık’sa koskoca Kudret Bey’e ağza alınmayacak sözler sarf etmiş olan bu kadını arabasına almak istemiyordu.

Kudret Bey zıtt zıtt zıtt geldi:

“Mıstık, yavrum... Neden almak istemiyorsun arabana?”

Koştı, beyefendinin ellerine sarıldı:

“Kurban olurum sana beyefendi, senin için canım feda!”

“O hâlde bizi, görevli beylerin istedikleri yere kadar götürür!”

“Emredersiniz beyim, emredersiniz paşam, emredersiniz...”

Görevlilerle birlikte arabaya bindiler. Kudret Yanardağ eski karısını sımsıkı tutuyordu. Bıraksa yuvarlanabilirdi, öylesine sarhoştur. İdris’le Deve arkadan izliyorlardı arabayı.

Kel Mıstık tam zamanında kamçısını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklatarak narasını patlattı:

“Deheceyt aslanlarım!”

Bu olay da ayrıca, Kudret Yanardağ lehine iyi bir puan olmuş, şehir, kadınlar bile, beyefendiye yerden göğe kadar hak vermişlerdi:

“Doğrusu çok sabırlı insanmış!”

“Ben olacam da, kürsüde konuşacam da, zilli gelip dırdır edecek ha?”

“Anam avradım olsun gırtlığını sıkıveririm!”

“Bırak gırtlığını, tabancamı çeker, dan dan dan!”

“Erkek adammış ne yapacan?”

“Herifin ağzından Allah kelamı düşmüyor, karının?”

“Rakı!”

“Hem boşanma davası aç, boşan, hem de...”

“Böylelerini yaşatmayacaksın efendi. Yaşatmayacaksın ki ibret-i âlem olsun!”

“Herifi en sıkıntılı zamanında bırak, mahkemeye ver, sonra da...”

“?..”

“...”

Şehir günlerce çalkalandı. Yayılan söylentilere göre adamcağız gene de acımış, davasından vazgeçmiş, üstelik on bin mi, yirmi bin mi, yoksa elli bin mi lira verip savmıştı. E artık bu kadarı da fazlaydı. Hiçbir erkek, namuslu hiçbir koca bundan daha dürüst hareket edemezdi. Karı seni en nazik zamanında bırakıp boşanma davası açsın, ayrılsın, bütün bunlar yetmezmiş

gibi iktidardan para alıp siyasi hayatına kastetsin, ondan sonra da... Yok canım yok. Bu adam mutlaka mutlaka ermiş olacaktı. “Peygamber” demeye dilleri varmıyor, “Ermiş” diyorlar. Ermiş bir Allah adamı olmasa bu sabrı, bu soğukkanlılığı mümkün değil gösteremezdi!

Kudret Yanardağ karakolda Şehvar’la yalnız bırakılmalarını rica etmiş, yalnız bırakılmışlardı.

Maksadı, kadının iktidar tarafından elde edilip edilmediğini öğrenmekti. Kadın, eski kocasının üzerleri tüylü kocaman ellerine sarılarak hüngür hüngür ağlarken, onu affetmesini, davacı olmamasını yalvarmıştı. O dilekçeyi verip boşanma davasını açtıktan sonra itler gibi pişman olmuştu ama iş işten geçmişti. Geri dönemezlerdi artık. Sonra asıl sebep, o kaknem, o deli saraylı, buruşuk Dürdane’ye yolladığı mektup! Hiç mi mide yoktu Kudret Bey’de de ona evlenme teklif etmişti? Ayol altmışın üstünde, akar, kokar, pisin biriydi. Genç, güzel, alımlı çalımlı bir şey olsaydı vallahi de billahi de gam yemezdi. Ama o? Nasıl mideydi bu, nasıl? Kudret Yanardağ gülmüştü:

“Orasına senin aklın ermez. Üzerinde durma!”

“Peki neden çocuklarını sormuyorsun? Çok sevdiğin kızını, Alev’ini?”

“Ben yüz kızartıcı bir suçtan hapislere atılmış, utanç verici bir baba değil miyim? Böyle bir babanın hakkı var mı çoluğu, çocuğunu sormaya?”

“Kudret, Kudretçğim... Biliyorum, artık sana bu türlü hitaba hakkım yok ama, bağışla! Zaten yaralıyım, yarama parmak basıp canımı yakma daha fazla!”

“Kızımdan, oğullarımdan haberim var!”

Şehvar şaşmıştı:

“Deve mi söyledi?”

“Deve, İdris, şu... bu...”

“Ne yaptım ben, ah ben ne yaptım? Nasıl da senin kadrini, kıymetini bilemedim?”

“Bana annemin ölümünden bahset.”

Şehvar sarsılmıştı. Nasıl bahsetsindi? Cenaze kaldırılırken olsun başında bulunmamıştı ki.

Gene de, “Sorma,” demişti, “sorma Kudret. Zavallı, Kudret diye diye.”

Burası yalandı ama, Kudret Yanardağ’ı bile ağlatmıştı.

İşte bunun üzerine Kudret Yanardağ, iç cebinden çek defterini çıkarıp beş bin liralık bir çek doldurup vermişti ki kadının elinde çeki görenler, beş bini elli bin sanmışlardı.

“Bu parayı afiyetle ye. Sonra da sık sık yollayacağım paraları bekle ve dilini tut. Şunun bunun, hele hele iktidarın ayartmasına sakın kanma. Çünkü, gördün, işi bambaşka tuttum. Mebus olmak işten bile değil. Çocuklarımin gözlerinden benim yerime öp. Nikâh var, yok aldırma. Çocuklarım da bana, yani babalarına güvensinler!”

Kalkmış, görevlilere, davasından vazgeçtiğini söylemiş, işi resmiyete dökmemelerini tekrar tekrar rica etmişti.

Şehvar, elinde çek, basıp gitmiş, Kudret Yanardağ da karakol kapısına İdris, Deve ve arabacı Kel Mıstık’la çıkmış. Kel Mıstık millete müjdeyi vermişti:

“Davasından vazgeçti, elli bin lira da ayrıca verdi!”

Kudret Yanardağ duymuş, üzerinde mahsustan durmamıştı. Hemen o gece spor arabaya atlayıp çiftliğin yolunu tutmuş, bir saat sonra da içki masasının başına geçip Gülten’in can-ı gönülden hazırlayıverdiği çeşitli mezelere yumulmuşlardı. Deve kadehini kaldırıp, “Şerefe!” demişti. Sonra da Kudret’e göz kırpıp:

“Bu kıza iliştin mi?”

“Yok vallaha... Niye sordun?”

“Evlenme teklif edeceğim de!”

“Çüüş!” demişti İdris.

“Niye lan bastıbacak? Sana çüş olmuyor da bana niye çüş?”

“Ben gencim sana nazaran!”

“Benim de elim kolum, boyum bosum... Ulan beni yarsalar senin gibi dört tane İdris ederim be!”

Kafaları buldukları sıra da asılmıştı kıza yarı şaka:

“Bana varır mısın kız?”

Kırıtmıştı:

“Neden varmayayım?”

İdris’e dönmüştü:

“Duydun mu bastıbacak?”

Gülten gülüvermişti:

“Hanım duymasın!”

Deve, Kudret Yanardağ’a sordu:

“Sahi nerde sizin hanımlar?”

“Komşu çiftliğe misafirliğe gitmişler.”

Geç vakte kadar yemiş, içmiş, sonra da bundan böyle ne türlü davranmalarının gerekli olduğu üzerinde durmuşlardı. Deve’ye göre, Kudret, dini siyasete fazla karıştırıyordu. İşitildiğine göre hükümet, ne pahasına olursa olsun onu tutuklamaktan yanaymış!

Kudret Yanardağ umursamamıştı:

“Adaam sende...”

“Öyle ya, alıştın içeriye ama, müdür değişmiş, ne haber?”

“Benim için fark etmez!”

“Belli olmaz. Sıkı bir talimat verirlerse yanarsın...”

Ayağa kalkmış, parmakları arasındaki sigarayı somururcasına çektikten sonra, ağız dolusu bir duman bırakmıştı:

“Hâlâ anlamıyor musun? Halk benimle! Halkın, din adamlarının benimle olması ne demek? Korkmuyorum. Atsınlar içeri sıkıysa. Bir dahaki konuşmalarında hilafet ve padişahlığı öveceğim. Korkmuyorum evet, ya devlet başa ya da kuzgun leşe! İnsan hapishanelerden korkmamalı. Hapishaneler insana geniîş şöhret temin eder. Genîş şöhretin sonu da mebuslukla biter arkadaş. Korkmuyorum, korkmayacağım. Bildiğimden de bir dikiş payı geri kalmayacağım, o kadar!”

Haber şehirde bomba gibi patladı:

“Kudret Yanardağ tevkif edilmiş!”

Neden tevkif edilmişti? Niçin? Suçu neydi? Cezaevine gönderilmiş miydi? Şimdi nerdeydi?

Arabacı Kel Mıstık'ın cıvataları laçka, arabası şehrin ana-caddesinden şakırtıyla geçerken, arada bir duruyor, Kel Mıstık arabasından atlayıp bazı dükkânlara uğruyor, elini ağzına siper ederek küçük bir fiskos, sonra yeniden arabasına atlayarak, öfkeyle yapışıyordu dizginlere:

“Deheceeyt kahpe hayvanlar!”

Artık hayvanlar da kahpeydi, laçka cıvatalar da. Yalnız hayvanlar, yalnız laçka cıvatalar mı? Devir de, devran da, alan da, satan, ip tutan da! Ne duruyordu bu memleket, bu memleketin insanları ne duruyorlardı? Bırak memleketin insanlarını, deminden beri anacaddede bir aşağı bir yukarı, haberi kendi partililerine ulaştırıyordu da, kılları bile kıpırdamıyordu be! Ne zaman duydun? Kimden işittin? Ne zaman duyduysa duydu, kimden işittiyse işitti. Herifi alıp götürmüşlerdi işte! Yuuuh, yuhtu ervahlarına be! Meydanları doldurup adama alkış tutan, gırtlakları parçalanırcasına, “Yaşaa!”, “Var ool!”, “Allah kem nazardan saklasın!” diyenler miydi bunlar? Herif Allah yolunda zindanlara atılıyordu da, kimsenin aldırdığı yoktu. Bu muydu insanlık? Particilik, Allah’a bağlılık bu muydu?

“Deheceeyt geçmişini bellediğim hayvanlar!”

Hızını alamadı, kamçısını kim bilir kaçınıcı sefer şaklattı beygirlerinin yeleleri üstünde:

“Kansızlaaar, uyuşuklaaar, deyyuslaaaar!”

Şehrin iktidar partililerinde sevinç, muhalefette, ama daha çok da Yeni Partililerde mosmor bir öfke bekleniyordu. Yeni Partililer, ne türlü davranmaları gerektiği üzerinde henüz tam bir karara varmamışlardı. Durum herhalde genel merkeze

bildirilmiş, alınacak direktif bekleniyor olmalıydı. Zaten aklı erenler, “Yapılacak en doğru hareket, genel merkezin direktifini beklemek!” diyorlardı. “Dini siyasete alet etmesi doğru değildi!”

Genel merkez çok geçmeden yayımladığı bildiride, “Herhangi bir üyemizin yaptığı konuşma partimizi bağlamaz,” demişti. “Tüzüğümüz meydanda. Konuşmada suç unsuru varsa, ilgililer gereken işlemleri yaparlar...”

Öbür muhalefet partileri de paylaşıyorlardı bunu:

“Genel merkez haklı!”

“Tabii canım. Başka türlü hareket edemezlerdi.”

“Dinin siyasete alet edilmesi esasen hoş değil!”

“Değil ama...”

“Evet ama, herif haftalardan beri dini siyasete alet edip duruyor. İsteseler mâni olamazlar mıydı?”

Kıs kıs gülünüyordu:

“Canım efendim fazla eşleme.”

“Neden?”

“Bu memlekette oy alabilmenin pratik yolu dini siyasete alet etmektir. Üyesine dur demedi, işler sarpa sarınca, herifi feda ediverdiler!”

“Orası öyle. Demek iktidarın susuşunda sebep varmış?”

“Elbette mirim. İsmet’i yeni mi tanıyoruz? Sustu mu, bil ki altında bir çapanoğlu var!”

“Valla ben onu bunu bilmem. Benim bildiğim, bu memlekette ne demokrasi olur ne de kakokrasi. Bir elleriyle verdiklerini öbür elleriyle çekip alırlar!”

“İsmet dedin ama, İsmet’in suçu ne? Hükümetin başında İsmet yok ki!”

“Olmasın. İlham onun. Hani imkânsız ya, gün gelse de iktidar muhalefete, muhalefet de iktidara geçse, söz gene de İsmet’indir, onun dediği olur!”

“Yok artık, deve.”

“Tam tersini düşün, iktidar yer değıştirsın de gör deve mi, fil mi?”

“?..”

“!..”

Günlerden beri “Allah yolu”, “din doğruları” üzerine çektiğı nutuklar, son günlerde doz bakımından gerçekten de tadı kaçırıp bardağı taşırmıştı. En son konuşmasında “Sevgili vatandaşlarım, aziz din kardeşlerim” diye başlamış, “Siz her şeye kadersiniz. İsterseniz hilafeti ve saltanatı bile getirebilirsiniz,” diye ardını getirmiş, “Ve getirmelisiniz!”e varmış, tutucularla gericileri coşturmuştu. Coşmuşlardı ama, gene de biliyorlardı iktidarın “İsmet”ini: Susar susar, tam zamanında?

O gün Kudret Yanardağ’ın, kanına susamışçasına yaptığı konuşmada coşanlar, adamın tutuklanışı karşısında sinmiş görünseler bile, alttan alttan homurdanıyorlardı gene de:

“Harekete geçti deccaller!”

“Seçimlerin arifesinde bu ne cesaret?”

“Ne demiş adam? İsterseniz hilafeti ve saltanatı bile getirebilirsiniz, demiş.”

“Onunla kalmamış hocaefendi, getirmelisiniz demiş. Laf aramızda, ne demektir bu? Zorla da, şerle de getirin demektir. Yani?”

“Malum efendim, malum! Fena mı olur sanki?”

“Aman efendim, fena olur mu? Fena olmaz, her şey yerinde ve tam zamanında söylenmeli. Vakitsiz öten horozun boynunu koparmazlar mı?”

“İyi ama, hani demukraasi vardı?”

“Bu memlekette ipleri kendi ellerinde olmayanlara ne demukraasi var, ne de kakukraasi!”

“Eeeh, bu gidişle başlarına elbette taşlar yağacak bir gün!”

“Ona ne şüphe? Kurban olduğumun parmağı yok ki gözlerini oysun!”

“Bir gün bir tufan, bir afat, bir zelzele...”

“Allah sen gösterme yarabbi!”

“Göstereceek, hem de öyle bir gösterecek kiii...”

“Kendi yolunda fedayı can edenleri sahipsiz bırakmak sânin-dan mıdır?”

“Hâşâa... İmkân mı var?”

“Adamcağızın suçu ne? Zat-ı Kibriya’nın nam-ı zîşanını ilaya müsaraat!”

“Millet, millet değil ki...”

“İllet, haza illet!”

“Arabacının dediği gibi, kanları donmuş uyuşuklar mecmuası!”

“Ulan şöyle bir davran, aç liva-yı şerifi, çek al adamcağızı ellerinden, göster kendini...”

“Hayıır, beklerler. Bakalım ne olacak...”

“Hazreti İsa’yı çarmıha gerdirenler bunlar değil mi?”

“Sussss!”

“Sus ama, sus sus sus, bıçak kemiğe dayandı artık!”

“Dayandıysa huruç eyle, aç liva-yı şerifi. Ne duruyorsun?”

“Viran olası hanede evlad-ü iyal var!”

“!...”

“...”

Çarşıda esnaf, mahallelerde kadın, erkek, hatta çoluk çocuk yer yer toplanıyor, seçimlere çok yaklaşıldığı sıra yapılan bu tutuklama üzerine her kafadan bir ses çıkıyor, gericilerin “Başımıza taşlar yağacak, üsluplu homurtularıyla heyecanları arttıkça artıyordu.

Artan heyecanların belki de vahim hâllere meydan verebileceğini öngören hükümetse, adamı tutuklamadan önce her türlü tedbiri almış zabıtada izinler kaldırılmış, hatta jandarma bile alarına geçirilmişti.

31 Mart’tan bu yana, Menemen ve daha başka ayaklanmalardan tecrübeli iktidar, halkın durup dururken, kendiliğinden ayaklanmasından değil, heyecanlarının körüklenerek kışkırtılmasından çekiniyordu. İstese, bir zamanlar İttihatçıların faydalandığı ileri

sürülen tarzda bir 31 Mart'ı körükler, ayaklanmayı silah zoruyla bastırır, sıkıyönetimi kurar, üç beş kişiyi sallandırıp ortalığa cayırtıyı verdikten sonra da demokrasiye çekiverirdi paydosu!

Ama istemiyordu. Zaten durumda da herhangi bir 31 Mart ya da Menemen kokusu yoktu. Heyecandı, sadece heyecan!

Esasen “herif”in haftalardan beri şehir, kasaba, köy demeyip yaptığı kışkırtmalarının bir gün bir ayaklanmaya sebep olabileceğini, bununsa iktidarın ekmeğine yağ sürüleceğini yalnız iktidar değil, “müstafi il başkanı” gibi, çeşitli muhalif partililerle, tarafsız aydınlar da söyleyip duruyorlardı.

“Demedik miydi?”

“Nasıl?”

“Bu tevkifin arkası gelir artık, çorap söküşü gibi!”

“Zannetmem.”

“Neyi zannetmezsın?”

“Arkasının geleceğini. Şayet demokrasiye paydos demek isteselerdi, herifi tevkif etmez, gericiği körüklerlerdi!”

“Doğru. Buna münferit bir vaka nazarıyla bakmak lazım!”

“Belki ama, öyle bile olsa gene de kıyasetsizlik!”

“Nedir kıyasetsizlik olan?”

“Seçimler arifesinde herifi tutuklayıp bir din mazlumu, bir kahraman payesine çıkarmak!”

“Bak buna bir diyeceğim yok. Bu vesileyle herif kahraman olduktan başka Yeni Parti de domuzuna oy alır!”

“1946’da da almıştı...”

“Yıl elli şimdi!”

“Ne olursa olsun, İsmet yapmazdı bunu.”

“Herifi kahramanlaştırmayı mı?”

“Evet.”

“Bakalım haberi var mı?”

“Ondan habersiz bu memlekette sinek bile kanadını oynatmaz be, sen neden bahsediyorsun?”

“Doğru.”

“İçimdeki korku hep nedir bilir misin? Serbest Fırka mace-rası!”

“Benden de al o kadar...”

“Serbest Fırka’ya nasıl ki Mustafa Kemal paydos demişti, İsmet de bunlara diyecek ve demokrasinin üstüne tüyü dikecek!”

“...”

“...”

Şehirse içine kapanmış, ama tekmil antenlerini germiş, mos-mor bir homurtu hâlinde bekliyordu.

Gelecek günler ne getirecekti?

İsmet yurdun birçok yerindeki bu türlü konuşmalara içerle-yerek, gidişe dur diyecek miydi?

Kudret Yanardağ şu anda neredeydi?

İfadesi alınmış mıydı?

Cezaevine ne zaman yollanacaktı?

Yollanmadıysa hangi yollardan götürülecekti?

“...”

“...”

Bütün bunlar da önceden göz önünde tutulduğu için, gereken tedbirlerde kusur edilmemiş, adamın sorgusu çabucak yapılmış, hiç akla gelmeyecek zamanda, akla gelmeyecek yollardan cezaevi-ne sevki planlanmıştı. Aynı plan çerçevesi dahilinde, adamın daha önce olduğunca, umumi koğuşlardan birine verilmesi de asla caiz görülmediğinden, savcı, cezaevi müdürüne açmıştı telefonu:

“Aloo...”

Cezaevi müdürü:.

“Evet beyefendi?”

“Herifin tutuklandığını biliyorsun.”

“Biliyorum efendim.”

“Arka tecritlerden birini çok acele hazırlat!”

“Emredersiniz efendim.”

“Herifin tutuklanıp cezaevine yollanmak üzere olduğu haberi yayılmasın!”

“Yayılmaz efendim.”

“Buna bilhassa dikkat. Görevlilere sıkı sıkı tembihi unutma!”

“Unutmam beyefendi.”

Cezaevinin yeni müdürü iriyarı biriydi ama, gölgesinden de korkardı.

Dehşetli bir sorumluluk duygusu içinde, başgardıyanı çağır-
dı: Durumu, adamın tutuklanıp nerdeyse cezaevine sevk edil-
mek üzere olduğunu, Sayın Savcı’nın şiddetli emirlerine göre,
bunun herkesten saklanması gerektiğini olanca önemiyle anlattı,
tek kişilik arka tecritlerden birinin de ivedilikle hazırlatılmasını
bildirdi ve ekledi:

“Dediğim gibi, sakın mahkûmlara duyurulmasın!”

Başgardıyanın tuhafına gitti. Ulan amma da ödlele herifti bu
be!

Yukardan verilen emirlerin hangisi önemsizdi ki! Onlara
bakarsan evin yolunu şaşırdın. En tepeden inme, en sıkı emir
bizde pek pek üç gün ciddiye alınıp uygulanır, dördüncü gün
gevşemez miydi? Gene de, “Merak etmeyin efendim,” dedi.

Bu müdürü ilk günden beri gözü hiç tutmamıştı başgar-
dıyanın. Gölgesinden korkuyordu be! Nerde eski müdür,
nerdeydi bu. Eski müdür, eski savcıyı da avucunun içine almış,
esrar, afyon, sustalı satışlarına göz yumduktan başka, kafayı
çekip çekip geceleri mahkûm koğuşlarında zar bile atardı.
Başgardıyan, “müdür” diye ona derdi işte! Bu? Gölgesinden
korkuyor, avanta almak, kumar oynamak şöyle dursun, alın-
masına bile meydan vermemeye çalışıyordu elinden geldiğince!

Sıra gardiyanlarından birini çağırdı:

“İki meydancı al yanına, arka tecritlerden birini temizlet!”

“Hayrola baba?”

“Kudret Yanardağ’ı tutuklamışlar, geliyormuş ama bana bak,
mahkûmların yanında gevezelik etme!”

“Ne gibi yani?”

“Herfin gelmek üzere olduğunu söyleme kimseye!”

Gardiyan göz kırptı:

“Emir seninkinden mi?”

“Deyyus. Herkesi de kendi gibi gölgesinden korkar sanıyor!”

Gardiyan havadise çok sevinmişti. Demek enselemişlerdi sonunda? İyi, iyi, gelsindi... Eli açık, hovarda adamdı. Yeni müdür geldi geleli yolları kapanmış, iflahları kesilmişti be! Koca hapisanede kala kala eli açık bir Kemal Ağa kalmıştı; Kudret Bey’in bacanağı! Bir o, zarlarına bakıyordu ara sıra. Üst yanı santim sektirmiyordu.

Hızla giderken birden gardiyan arkadaşlarından biriyle karşılaştı. Az kalsın çarpışıyorlardı:

“Önüne baksana lan, hayvan!”

Durdu:

“Pardon, çok dalgınım...”

“Niye?”

“Sana bir şey söyleyeceğim ama, aramızda kalacak...”

“Ne zaman kalmadı ki?”

“Seninki geliyormuş!”

Anlamadı:

“Kim benimki?”

“Kudret!”

Heyecanlandı:

“Yanardağ ha?”

“Arka tecritlerden birini temizletip hazırlatacağım. Başgardiyan emir verdi!”

Çekti gitti.

İkinci gardiyan, gidenin arkasından uzun uzun baktı. Adam köşeyi dönüp çoktaan silinmişti oysa. Bakıyor, görmüyordu. Demek gizli tutuyorlardı? Bacanağının da haberi yok muydu acaba? Gitse, çıtlatıp bahşişi koparsa, kimin, nerden haberi olacaktı?

Aklına yatmıştı.

Bacanak, Akyazılıyla cezaevi avlusunda volta atıyordu. Yanlarına gitti:

“Kemal Ağa, bi dakika.”

Akyazılı bekledi. Kılığı kıyafeti adamakıllı düzelttikten öte, koynunda da ellilikler, yüzlükler, ziyarette gelen karısına her hafta yağ, peynir, et verdikten başka, yandan bir, arada iki ellilik de sıkıştırıyordu. Demek ondan gizli bir havadisi vardı gardiyanın Kemal Ağa’ya ki, bir kenara çekmişti? Az sonra heyecanla gelen Kemal Ağa, “Hocam,” dedi, “üryan çıktı!”

Akyazılı hiçbir şey anlamadı. Son günlerde o kadar çok rüya görmüş, görmemişse bile uydurmuştu ki, gene de, “Hayrola?” dedi.

Beriki sır verircesine:

“Bizimkini tevkif etmişler!”

Akyazılı anladı. Günler, haftalardan beri çektiği nutukların esintileri cezaevine ulaşp duran Kudret Yanardağ, demek sonunda “Deccal”ler tarafından tutuklanmıştı?

“Demedim mi? Kötü kötü üryalar görüyorum, bu adamın başında bir şeyler dolanıyor demedim miydi?”

İçten içe müthiş sevindiğini hiç belli etmeyerek, onu tutuklayanlara sövdü saydı, sövüp saymakla da kalmayarak köpürdü, taşıtı...

Bu arada iki gardiyanla başgardiyan da “Benden duymuş olma!” diye haberi yayıp durdukları için, bacanakla Akyazılının çevresi gittikçe büyüyen bir meraklı kalabalık tarafından sarılı-verdi. Yarım saat içinde duymayan kalmamıştı.

“Kudret Bey tevkif edilmiş!”

Kalabalık arttıkça Akyazılının heyecanı da artıyordu:

“Nasıl tevkif ederler? Ne hakla? Ağzından Allah kelamı düşmeyen bir mübarek kişiyi tevkif edenler gazab-ı ilahiden korkmazlar mı? Yarın onların yüzünden başımıza taşlar yağarsa çoluk çocuğumuz ne halt eder?”

Bütün koğuşlar avluya boşalmıştı adeta. Gerçekten de, Hocaefendi’nin dediğince, Cenab-ı Allah öfkelenir de başlarına taşlar yağdırırsa? Çoluk çocukları taşlar altında helak olmazlar

myıdı? Hocaefendi'nin dediği gibi, baştakiler yoksa gerçekten “deccal” mıydılar?

Akyazılı önce bir “Lailahe illallah” çekti, sonra yalan yanlış bildiği birtakım duaları yüksek sesle karmakarışık okuyarak, avluyu dolduran sinirli kalabalığın tansiyonunu yükseltti. Ne demekti, ne demekti bu? Kim tevkif etmiş zat-ı kibriyanın sevgili kulunu? Buna cesaret edenler, Lemyezel'in gazab-ı ilahisinden korkmuyor, kulundan utanmıyorlar mıydı? Gözleri kör, kalpleri mühürlü birtakım ne idüğü belirsiz, fakir fukaranın başına taş mı yağdıracaktı? Kurunun yanında yaşın da yanması revayı hak mıydı? “Allahülaaa hüvelhayyülkayyuuuum. Latenhuzihusinetün...” Bilmedikleri bir dilin, anlamadıkları ama, anlamadıkları için de maveradan gelirmiş duyusunu veren sözleri sinirlerini adamakıllı kamçılıymıştı. Tiril tiril titriyorlardı. Ne yapmak lazımdı? Allah'ın herhalde çok yakın olan gazabını üzerlerinden uzaklaştırmak için, “deccal”lere bir şeyler yapmaları gerekiyordu. Neydi bu? Ne olabilirdi? Ne yapmalı, nasıl davranmalıydılar ki Cenab-ı Allah'ın hoşuna gitsinlerdi?

“Kıyamet alametleri!”

“Kıyamet alametleri ki kıyamet alametleri!”

“Tuuu...”

“Allah belalarını versin, gözleri çıksın!”

Akyazılı da dehşetli heyecanlanmıştı. Kalabalığın elektrikli baskısı onu da sarmış, heyecanlandırdıklarının heyecanı, onu da elinde olmayarak heyecanlandırmıştı. Zangır zangır titriyordu. Titremekle olmaz, bir şeyler söylemeli, bir şeyler yapmalıydı...

İdareye çıkılan taş merdivenin ikinci basamağına zıpladı. Kendisini bile şaşırtan heybetli bir sesle, “Eeeey ümmeti Muhammet, eeeey din kardaşlarım!” diye bağırdı.

Koca avludaki kalabalığın uğultusu şıp, kesildi.

“Kudret Bey, Kudret Bey'imiz, canımız ciğerimiz ve de Allahüteala'nın sevgili kulu tevkif edilmiş diyorlar. Neymiş suçu? Neden tevkif edilmiş? Buraya ne vakit getirilecek? Bütün

bunları bizlerden ne için saklıyorlar? Öğrenmek istemez misiniz?”

Kalabalık hep bir ağızdan, devcesine haykırdı:

“İsteriiiiiiiiz!”

“Elbet istersiniz, elbette isteriz. Canımızdan çok sevdiğimiz bir hak âşığını bizlerden saklamak için, tek kişilik tecrit koğuşlarından birini hazırlıyorlarmış. Müdür çıksın, malumat versin! Kudret Bey’imiz, canımız ciğerimiz hangi suçtan tevkif edildi? Buraya ne zaman gelecek? Onu ne için bizden saklamak istiyorlar?”

Gür bir ses, “Müdür dışarı çık!” diye bağırdı. Ve sesler, patlayan mısırlar gibi, başladı:

“Dışarı çık müdüüür!”

“Hesap ver, hesaaap!”

“Kudret Bey’i bizden ayıramazlaaaaar!”

“Onu bağrımıza basmak istiyoruuuuuz!”

“İstiyoruuuuuuuuuz!!”

“Mü-dür

Mü-dür

Mü-dür.”

...

Müdür başından beri tutukluların avludaki davranış ve homurtularının farkındaydı ama, ne yapacağını şaşırmıştı. Savcının gizli tutulmasını önemle emrettiği haberin nasıl duyulup yayıldığını anlamıyor, cezaevinin belki de bir isyana sürüklenme istidadı gösteren heyecanından üst makamlara bilgi veremiyordu. Verse, savcı, “Ben sana bunu çok gizli tut demedim miydi?” diye sormayacak mıydı? Ne karşılık verebilirdi? Başgardiyana durumun önemini gereğince belirtmişti. Başka ne yapabilirdi? İşte başgardıyan da karşısındaydı.

“Başgardıyan, nasıl sızdı bu haber? Mahpusların kulağına nasıl gitti?”

Başgardiyan da çaresizdi:

“Allah belamı versin ben görevlilerden başkasına tek lakırdı ettimse beyefendi! Bunca yıllık başgardiyanım. Yasağın ne demek olduğunu yeni mi öğreneceğim?”

“Böyle olması lazım ama, yayılmış haber. Sen kime söylemiş-tin tecridin temizlenip hazırlanmasını?”

“Tatar Recep’e!”

“Çağır bana şunu...”

Tatar Recep zaten kapı önündeydi, geldi.

“Sen mi ağzından kaçırdın Kudret Bey meselesini?”

Makineli tüfek gibi başladı:

“Töbe müdür bey, vallaha billaha töbe. İki çocuğum var, eğer ağzımdan kaçırdıysam Allah ikisini de elimden alsın!”

“Peki peki... Tecridi kim temizliyor?”

“İki âdembaba bayım. Burdalar. Çağırayım mı?”

“Çağır bakim.”

Yeni müdür geldi geleli cezaevine esrarla afyonun sokulmaması yüzünden, iki âdembabanın ikisi de harmandı, yani esrar içemiyor, afyon atamıyor, dalgalarını bulamıyorlar, krize tutuluyorlardı ki, bunu da arada cezaevi revirinden uçlanabildikleri “Lavdanom”la geçiştirmeye çalışıyorlardı.

“Anam avradım olsun Müdür Bey, ben daha az önce öğrendim Kudret Bey Ağabey’in geleceğini...”

Ötekinin yalınayağını cam kesmişti:

“Bana ne Kudret Bey Ağabey’den beyim? Ayağımı cam kesti duramıyorum. Dediler bana tecritlerden tek kişilik biri temizlenecek. Sandım idamlık için hazırlanıyor. Sonra şöyle bir düşündüm, hangi idamlığa oda temizlendiydi? Nah, ekmek çarpsın, aklıma Kudret Bey Ağabey geldiyse. Koğuşa bile uğramadım daha şerefsizim...”

Dışardaysa avlu inip inip kalkıyordu:

“Mü-dür”

Mü-dür”

...

Kalabalık gittikçe öfkeleniyor, coşuyordu. Bu müdür geleli beri koğuşlardan kumar kalktığı gibi, esrar, afyon, sustalı mustalı da içeri sokulmaz olmuştu. Hapishane demek sustalı, esrar, afyon demekti. Nerden gelmişti bu yemeyen, yedirmeyen de-yus da be!

İçlerinden biri haykırdı:

“İ..e müdür!”

Yayılıyordu. Avlu tempo tutmaya başlamıştı bile:

“İ..e Müdür

İ..e Müdür”

...

Bir başkası:

“İ..e müdür istifa!”

“İ..e müdür istifa!”

...

Artık kalabalığı kendir kement zapt edemiyor, müdüre karşı kaç vakittir duyulan nefretin kini şahlandıkça şahlanıyordu:

“İ..e müdür istifa!

İ..e müdür istifa!”

...

Müdürse odasında, şaşkınlık içinde, sinirli sinirli dolaşiyor, idare merdiveninin azgın tutuklularca tutulduğunu kestirdiğinden, kaçamayacağını anlıyordu.

“Ne yapalım? Ne yapalım dersiniz?”

Kâtip de sevmiyordu müdürü. Onun da avanta kapıları kapanmış, yolları kesilmişti.

“Müdür sizsiniz beyim,” dedi.

Eski müdür zamanında çıkar ayrılıklarından dolayı suları pek akmayan başgardıyan, yeni müdür gelip yolları kesildiği için, kâtiple barışmıştı müşterek düşmana karşı.

Kâtibi destekledi:

“Öyle ya, müdür sizsiniz. Ne yapılması gerektiğini bilmeniz lazım!”

Lazımdı ama bilmiyor, bilemiyordu işte. Telefona sarılmak vardı ya, işine gelmiyordu. Zerrece sevmediği, sevmediğinden geçtim, iri gözlerini ayıra ayıra konuşmasından yıldığı savcı koşup gelecek, başlayacaktı: “Bu ne rezalet müdür? Bu ne basiretsizlik, ne biçim idareciliktir? Ben sana haberi sakla diye emir vermedim miydi?”

Dışarda jandarmaların mekanizma şakırtısı!

Pencereye koştu, heyecanla baktı: Karakol komutanı, jandarmalarını silah başı etmişti. Avludaki galeyan için şüphesiz emir bekliyordu! Gereken emri verse, savcının kulağına gidecek, herif iğrenç gözlerini ayıra ayıra başlayacaktı.

Ama dışarda da tempo sürüp gidiyordu:

“İ..e müdür istifa!

Deyyus müdür istifa!

İ..e müdür istifa!

Deyyus müdür istifa!”

...

Hay Allah... Bunca yıllık yaşamı boyunca işitmediği rezilce sözlerdi. Nasıl susturacaktı bunları? Bunlar nasıl susardı? Jandarmaya değil de çaresiz, savcıya mı telefon etseydi acaba?

Savcıysa çoktaan haber almış, taksiyle yıldırım gibi gelmişti. Bir an içerdeki pis tezahüratı dinledi. Sonra öfkeden çılgına dönerek, jandarma onbaşıyla silahbaşı etmiş erleri alarak cezaevinden içeri daldı.

Hiç beklenmiyordu. Tezahürat sanki bıçakla kesiliverdi. Kalabalık şaşkına dönmüş, kaçışıyordu ki, savcı yayından fırlamış ok gibi daldı. İçlerinden en kalıplısını sille tokat yere yıktıktan sonra bir başkasını, daha sonra daha bir başkasını yerlerde sürükledi. Kalabalık paniğe uğramış, lahzada dağılıvermişti ki,

savcı, az önce Akyazılının çıkıp nutuk attığı taş merdivenin üçüncü basamağına zıpladı, dehşetle gürlemeye başladı:

“Edep, terbiye yoksunlarını, kanunları, nizamları hiçe sayanları bulup çıkaracağım, ezeceğim kafalarını! Ne demek? Ne demek oluyor bu? Koskoca bir cezaevi müdürüne karşı bu ne biçim tezahürattır? Müdür futbol hakemi mi? Sizler futbol seyircisi misiniz? Kimden aldığınız cesaretle kanuna, nizamlara karşı gelebiliyorsunuz? Burada bey belirsiz, meydan ıssız mıdır? Ben size kanunun ne demek olduğunu öğreteceğim!”

Öfkeden zangır zangır titriyordu:

“Başgardiyan gel buraya!”

Başgardiyan koşarak geldi, selam verdi, put kesildi:

“Emredin beyim!”

“Topla gardiyanlarını, hepsini doldur koğuşlarına, kapıları kitle. Ben emir verinceye kadar açmayacaksın!”

Başgardiyan, gardiyanlar koşuştular. Tutuklular koğuşlara doldurulup kapılar üzerlerine kilitlendi.

Savcıysa öfkeyle idarenin taş merdivenini bir solukta çıkmış, müdürün karşısına dikilmişti:

“Müdür müdüüür... Ne rezalettir bu müdür? Kendine i..e müdür diye bağırıyorsun, keyifleniyor musun yoksa? Yazıklaaar olsun sana, yazıklaaar olsun senin müdürlüğüne ve işgal ettiğin makama!”

Müdür erimiş, akmış, solmuş, bitmişti. O koca gövde sanki balmumundandı da, ateşte eriyivermişti. Titreyen elinde tutmaya çalıştığı istifa dilekçesini kekeleyerek, uzattı:

“Ha ha haklısınız beyefendi, ye yerden göğе ka kadar haklısınız...”

Savcı büyük öfkesi içinde dilekçeyi aldı:

“Nedir bu?”

“Be be ben, bendeniz, bu bu vazifeyi bundan böyle göğөremeyeceğim. Lü lütfen ka ka kabul buyurun efendim!”

Savcı anlamıştı:

“Pekâlâ,” dedi. “Sen istifa etmesen bile ben yukarıya yazacaktım zaten!”

Dilekçeyi katlayıp cebine soktu, hâlâ öfkeli, sordu:

“Nedir bu rezalet? Bunlar niçin ayaklandılar?”

Müdür çevresine şaşkınlıkla baktı. Orda, hazır olda dikilen jandarma çavuşu, başgardianla kâtipten yardım bekledi sanki.

“Bi bilmiyorum beyefendi...”

“Peki, neden bana derhal telefon etmedin?”

“Ya yatışirlar sanmıştım efendim, ra rahatsız etmemek için, malum-u âlîiniz...”

“Başefendi telefon etmese, odana çıkar seni linç ederlerdi be!”

Müdür boynunu büktü. Savcı acılamakla beraber, “Dilekçenizi idari işleme koyacağım,” dedi.

Odadan hızla çıktı.

Koridorda başgardiyana:

“Koğuşları kilitlediniz mi?”

“Kilitledik beyim!”

“Hırıltı, zırlıtı?”

“Yok beyim, hiçbir şey yok!”

“Peki neden ayaklanmış olabilirler?”

Tam sırasıydı taşı iyice gediğine koymanın:

“Müdürün idaresizliği! Ben burda bunca yıllık başgardiyam, değil böyle, bunun urubu bile olmadı. Neden? Müdürler dirayetliydi de ondan!”

Savcı başını sert sert salladı. Buraya akli başında, gözü pek, vurdu mu Allah yarattı demeyen bir müdür lazımdı.

“Yarın sabah,” dedi, “koğuşları gene her günkü saatte açarsınız. Yarın, dikkat edin, gece herhangi bir patırtı çıkarabilirler. Ben evdeyim. En ufak bir kıpırdanısta... Anlıyorsunuz ya?”

“Size telefon ederim beyim!”

“Şimdilik bu kadar...”

“Evet beyim.”

Koğuşlar iki saat sonra zaten kapanacaktı. Onun için, pek bir sızıltı olmadı. Yalnız, koğuşların kapanacağına yakın tuva-

lete gitmeyi âdet edinmiş bacanakla onun gibiler yakınıyorlardı ki, başgardıyanla gardıyanlara gün doğmuştu. Böylelerini teker teker çıkarıp helaya bizzat götürüyor, dönüşte avuçlarına sıkıştırılanı “Ne zahmet ettin canım...” mırıltıları içinde alıp kaşla göz arasında ceplerine indiriyorlardı.

Akyazılı, kabağın başında patlama ihtimaline karşı tiril tiril titremekteydi. Herkesten önce yatağına girmiş, üşütme tuttu dümeniyle yorganı tepesine çekmişti. Yorgan altındaysa terleyip duruyordu. Savcı şayet soruşturma açarsa, “şu pis”, “şu boklu” mahpusların her şeyi bülbül gibi söyleyeceklerini biliyordu. Kendilerini kurtarmak için onu ele verip yakalatabilirlerdi. Güvenilir miydi hiç bu “murdarlar”a? Hükümet de bunların uyuşukluğunu bildiği için, gemi azıya alıyor. “İstihda”tı arttırdıkça artırıyordu. Yıllar yılı “deccaller idaresi”ne kuzu kuzu boyun eğenler bunlar değil miydi? Camileri kışla hâline getirildikten başka, başlarına gâvur icadını geçirip, Kuran yazısının yerine de Latin harflerini, yani gâvur yazısını kuzu kuzu kabul lenmemişler miydi?

“Bok herifler!”

Düşünde savcıyı gördü. Bir yerlerde olurlarmış. Herif bugünkü gibi hızla gelip ensesinden yakalamıştı:

“Hapishane halkını ayaklandıran senmişsin. Asacağım seni!” deyip darağacına sürüklemişti. Yalvarmış, yakarmışsa da savcı dinlememiş, cellada teslim etmiş, cellat da ipi boynuna takarken...

Uyandığı sıra gecenin geç vaktiydi. Kulak verdi, derinlerde ayak sesleri, açılıp kapanan paslı kilit gıcırıltıları... Yoksa Kudret Bey’i mi getirmişlerdi?

Yatağından usullacık kalktı, dizleri üzerinde kapıya gitti. Çatlaktan dışarı baktı ama pek bir şey gözük müyordu. Yalnız, bir ışık, galiba bir el feneri ışığı, tecritlerin bulunduğu üst katta bir süre dolaştı. Sonra arka tecritlerden birinin elektriği yandı ama içerisi gözük müyordu.

Uykulu bir ses, “Kudret Bey’i getirdiler galiba!” dedi.

Olay İstanbul gazetelerine yansdı, havadis Türkiye'nin her yanına yayıldı.

Şehvar tel çekerek geçmiş olsun dedi, herhangi bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sordu.

Dürdane “yıldırım” teliyle büyük geçmiş olsunda bulundu, dairesini sattığını, isterse paraları birtamam yollamaya hazır olduğunu bildirdi. Yıldırım teli, “telgraf” değil, adeta mektuptu.

Öte yandan Nefise, yeni müdür gelene kadar cezaevi müdürlüğünü de üzerine almış sert savcüyı bakanlığa şikâyet etti: Kocasını tek kişilik hücrelerden birine sokmuş, görüşmeyi, haftanın belirli günlerinde, öteki hükümlü ya da henüz zanlı tutuklular gibi tel ardından yaptırdığını, “...bu haksızlığın önüne geçilmesini...” istedi. Aldıran olmadı. Bu tarz görüşme bir haksızlıkta, Türkiye'nin bütün cezaevlerinde, bütün zanlı ya da hükümlülere uygulandığına göre, Türkiye ölçüsünde bir haksızlık demekti ki, görüşmelerin toptan değişmesi gerekirdi.

Savcı, cezaevini görülmemiş bir sıkıya almıştı. Kuş uçmuyordu. Adam gece yarılarında kadar çalışıyor, çokluk da gecenin geç saatlerinde, hiç umulmadık bir anda geliveriyordu. Öyle ki, Kudret Yanardağ bile adamın kül yutmaması karşısında sıkılmaya başlamıştı. Pufla gibi yatağı, ipek pijamaları, iç çamaşırı, yiyeceğin daniskasına, hatta hatta hizmetine bir meydancının bakmasına, çeşitli İstanbul gazetelerinin verilmesine, istediği kitapları getirtebilmesine karşılık, görüşmelerde eskiden olduğunca hiçbir imtiyaz tanınmıyor, ötekiler gibi, tel arkasından ziyaretçisiyle görüşmesi değiştirilmiyordu.

İlk günler böyle geçti. Savcının nasıl olsa koğuşuna uğrayıp onu görmek isteyeceğini umduysa da, adam asık yüzüyle cezaevi içinde vakitli vakitsiz dolaştı, onun koğuşuna uğramadı. Başgardıyan, çeşitli gardıyanlarla sıkı bir kontrol altında tutu-

yor, her an ne yaptığını hemen hemen biliyordu da, gitmiyordu koğuşuna.

Kudret Yanardağ kızdı. Ne demek oluyordu bu? Bir pusula yazıp davet etmeyi ya da çağirtmasını istemekten de kaçınıyordu. Savcıyı çağirtmak rizikoydu. Ya gelmezse? Ayağına gitmek de kendisi için alçaltıcı olabilirdi? Öyle ya da böyle, ikisinden birini istemek zorundaydı ama hangisini?

O gün Nefise'nin ziyaretine gitmedi.

Kadın öfkeyle savcının yanına çıktı. Savcı, müdürün odasında, masa başında, bir şeyler yazmaktaydı. Kadını zerrece önem vermeden, asık yüzle karşıladı. Masanın yanına kadar geldiği hâlde başını kaldırıp da bakmadı. Nefise dikildi, dikildi, dikildi. Savcı neden sonra, hâlâ bakmadan, “Ne var?” dedi, “bir şey mi istiyorsunuz?”

Hiçbir şey istemiyordu ama, konuşması gereken şeyler vardı: “Kocam bugün görüşme yerine gelmedi!”

Savcı önündeki evraklarla meşgul:

“Bana ne?”

“Hasta mı acaba diye öğrenmek istiyorum da.”

“Hastaysa cezaevinin doktoru, reviri var!”

“Şüphesiz ama, öğrenmek de hakkım değil mi?”

Savcı, el altından Kudret Yanardağ, Nefise, Deve ve İdris hakkında gereken soruşturmayı yaptırmış, Nefise'nin Medeni Kanun'a göre değil, şer'i nikâhla evli olduğunu öğrenmişti. Başını sertçe kaldırdı:

“Ne sıfatla?”

“Eşi sıfatıyla!”

“Nikâh cüzdanınızı görebilir miyim?”

Nefise sarsıldı. Yoktu. Fena yakalanmıştı. “Yanımda değil,” diyebildi. Savcı üzerinde durmaz görünerek kesti attı:

“Bir dahaya yanınıza alın. Almazsanız, tel arkasından da görüşmenize izin vermeyebilirim!”

Nefise çıldıracaktı. Bağırıp çağırmak, çiftliğinden, tarlalarından söz açmak, yarın partileri iktidara gelirse bunun

hesabını vermeye hazır olmasını falan karıştırmak istediye de vazgeçti. Adam patırtıya kulak asacaklardan görünmüyordu. Ayaklanmada cezaevine dalıp koca bıyıklı, kerli ferli tutukluları yumrukladığı, “isyanı” tek başına bastırdığı şehre gardiyanlar yoluyla yayılmıştı. Nefise de işitmişti. Onun için, olabilirdi ki adam işi hakarete vardırır, ok yaydan fırlar, hiç istenmeyecek şeyler olabilirdi. Bu istenmeyecek şey de, makamında hakaret ettiği savcı tarafından kovuşturma açılıp tutuklanmasıydı.

“Pekâlâ,” dedi. “Bundan sonra emirlerinize göre hareket ederiz.”

Savcının tepesi attıysa da, kendini tuttu:

“Hakkınızda hayırlı olur!”

Nefise kahrolarak çıktı. Yolda başgardiyanın, “Ne yaptınız?” sorusuna, “Deveden büyük fil var!” deyip geçmekle yetindi. Deve’yle İdris dışarda bekliyorlardı. Ağlayacak kadar hırslı, Kel Mıstık’ın arabasına bindiler. Arabacı Kel Mıstık değilse de, Deve’yle İdris kadının bozuk çaldığını anlamışlardı, sormadılar. Ama o sormalarını istiyor, sormamaları karşısında da kendi kendini yiyordu.

Bir ara, “Terbiyesiz herif,” diye homurdandı.

Deve:

“Müdür mü?”

“Savcı.”

“Pardon. Herif kazık kaktı müdüriyete be...”

“Ama, deveden büyük fil var!”

İdris “deve” sözüyle arkadaşına baktı, o da farkındaydı, bakıştılar ama gülmekten çekindiler. Ah ah, ne diye bütün bunlara meydan vermişti sanki Kudret Yanardağ? İş tadında bıraksa da oralara düşmese daha iyi değil miydi?

“Az kaldı,” dedi Nefise. “Çok az kaldı. Seçimleri alalım, isterse Kudret seçilmesin. Yeter ki iktidar bize geçsin. Ben o suratsız sordurturum...”

Kel Mıstık usullacık:

“Abla nereye gideceğiz?”

“Partiye.”

Kel Mıstık kırbacını hayvanlarının yeleleri üzerinde şaklattıktan sonra, “Karı söktürememiş, belli!” diye geçirdi. “Gelirken epey attı tuttuydu ama, demek hava. Tabii canım, koskoca savcı... O bu değil ya, partimiz seçimleri kazanamazsa yaş. Bizim karı da gözümü oyar gayri. Neme gerekti benim particilik. Kudret Bey’i içeri attılar. Seçimler de geldi çattı. Ne yapacak bakalım.”

Sordu:

“Abla?”

“Ne var?”

“Seçimler geldi çattı. Kudret Beğ içerde. Ne olacak?”

Nefise anlamadı:

“Ne ne olacak?”

“Seçimlere nasıl katılacak?”

“Parti aday gösterdi. Seçimi kazandı mı, telgrafla tahliye ederler ki, Allah o günü hele bir gösterebilirsin. O savcı olacak herife bir çift sözüm var!”

Deve:

“Tenezzül bile etmeyin.”

“Bana kalırsa da öyle,” dedi İdris.

Nefise boşandı:

“Sanki karşısında yarım pabuçlu bir mahalle karısı varmış gibi, başını kaldırıp yüzüme bile bakmadı be! Masasının önünde dikil dikil dikil. Akıl, önündeki hokka takımını kap, kafasına geçir dedi ama, kör şeytana uymadım gene de. Bir dahaya evlenme cüzdanınızı da getirinmiş. Pis herif. Getirmeyeceğim işte. Akıl, atla git Ankara’ya. Genel başkanla görüş, bir tepeden inme yaptır diyor ama, neyse. Şu seçimler hele geçsin...”

Birden aklına 1946 seçimleri geldi. Herkesin ağzında dolaştığına göre seçimleri kazansalar bile bakalım iktidarı teslim alabilecekler miydi? “İsmet vermez!” deniyordu. “Bir kınıcıfırlık çıkarır, allem eder, kallem eder işleri üçkâğıda getirir!”

Nefise'nin içini kapkara bir sıkıntı dolaştı. Ona da öyle geliyordu. Seçimleri alsalar bile iktidarı devretmeyebilirlerdi. İktidarı tutan gazeteler, hemen hemen bir ağızdan, Yeni Parti'nin kazansa bile, hükümeti yönetecek kadrosu olmadığını her fırsatta yazıp duruyorlardı.  günde ellerine yüzlerine bulaştırabilirlerdi. O, bu değil. Kudret Yanardağ kazanmalıydı seçimi, hapisten otomatikman çıkmalıydı. Kazanamazsa, burundan fitil fitil getireceklerine zerrece kuşkusu yoktu.

Yeni il başkanı onları tam da Nefise'nin istediği biçimde karşıladı.

“Vay efendim buyursunlar... Nerelerdesiniz? Kudret Bey tutuklanalı beri güzel yüzünüze hasret kaldık.”

Masasına geçti, zile bastı. Gelen odacıya:

“Bak oğlum hanımefendiye, bak beylere...”

Çaylar, kahveler söylendi. İl başkanı o dehşetli dışa dönük, neşeli havasıyla boyuna diller döküyordu:

“şöyle buyrun hanımefendi, siz de şöyle... Fakat Nefise Hanım haberler istediğimizden l! Memleket tek vücut hâlinde şahlanmış vaziyette. İktidarı büyük çoğunlukla mutlaka mutlaka alacağız!  gün önce Ankara'da, genel merkezdeydim, Genel merkeze, hatta Ankara'ya coşkun bir neşenin sevinci hâkim. Alacağız, seçimleri mutlaka alacağız!”

Koltuğuna oturdu, masanın kristalini avucunun iiyle sildi.

“O zaman Kudret Beyefendi'yi yıldıırım telgrafiyla hapisten çıkarıp Ankara'ya davullar, zurnalarla yolcu edeceğiz!”

Nefise deriin bir i geçirdikten sonra, “İnşallah,” dedi.

“Zerrece şüpheniz olmasın. Bence bu, iki kerre iki dört eder kadar kati. Göreceksiniz...”

Birden farkına vararak:

“Sizin canınız mı sıkkın?”

Deve:

“Hem de nasıl!”

İdris yerinde kımıldandıktan sonra, “Sıkılmayacak kadar da değil,” dedi. “şunların anına otun tıkanığını bir görsek...”

İl başkanı yerinden heyecanla kalkıp, Nefise'nin yanına gitti. Kadın içini çeke çeke ağlamaya başlamıştı. Bu, il başkanını daha da telaşlandırdı:

“Ne var hanımefendi? Nahoş bir şeyler mi geçti yoksa?”

Deve'ye baktı, bakışını İdris'e kaydırды:

“Ha?”

Deve, “Malumu âliniz,” dedi, “müdür istifa etmişti... Savcı, yeni müdür gelinceye kadar vekâlet edecekmiş. Bununla beraber, herif bizzat müdürlük yapıyor. Bu bakımdan...”

İl başkanı anlamıştı. Sordu:

“Yoksa bir terslik mi çıkardı?”

Nefise boşandı:

“Beni yarım pabuçlu bir mahalle karısı sandı ahlaksız herif. Ama alacağı olsun. Atlayıp Ankara'ya gideceğim, görür o. Deveden büyük fil var!”

“Hayret!”

“Kudret'i tecride atmaya hakkı var mı bunun kuzum?”

Mesleği doktorluk olan il başkanı işin hukuki yanını bilme-mekle beraber, gene de, “Yok,” dedi. “Tecrite mi atmış?”

“Evet. Eskiden ne zaman gitsem müdürün odasında görüşürdük. Şimdi tel arkasından. Bir uğultu, bir gürültü, ne konuştuğumuz anlaşılmıyor. Herkes hemen her an konuşuyor. Bugün gelmedi konuşma yerine. Savcıya çıktım. Beni masası önünde uzun uzun bekletti terbiyesiz... Bir kadına karşı ne türlü davranması gerektiğinden habersiz!”

“Sonra?”

“Sonra, tepem attı. Dedim vereyim şunun ağzının payını, fakat olmaz. Vazgeçtim. Hani şu seçimleri kazansak yahut da hiç olmazsa Kudret seçilse de telgrafla tahliye edilse... O zaman, o zaman bilirim ben ona söylenecek sözü!”

Tam bu sırada il başkanının avukat kardeşi içeri girdi. Üçüyle de tanışıyordu. Ağabeyi kadar değilse de, gene de cafcıflı bir hâl hatır sormadan sonra, Nefise Hanımefendi'nin meselesine

gelindi. İl başkanı durumu kısaca anlattı elini kardeşinin omuzuna koyarak:

“Hemen şimdi atla, cezaevine git. Savcı, müdüre vekâlet ediyormuş. Gör, Kudret Bey’in vekâletini almak istediğini söyle. Beyefendiyi çağirt. Hanımefendi hasta olmalarından endişeli. Gör, görüş. Sonra, haa... Beyefendiyi tecrite koymuşlar. Buna hakları var mı?”

Genç kadına sordu:

“Mahkeme kararı var mı bu hususta?”

“Bilmem, sanmıyorum..”

Avukat kısa kesti:

“Neyse, ben şimdi hemen gider, öğrenirim durumu. Merak etmeyin, gerekirse...”

Gerekirse ne yapardı? Henüz bilmiyordu ama, ağzından kaçırvermişti işte. Odadan çıktı.

Kel Mıstık sofada sinirli sinirli dolaşmaktaydı. İl başkanının kardeşini görünce, kasketini çıkarıp saygıyla selamladı.

“Beni cezaevine kadar çabucak götürüver Mıstık!”

Anlamıştı, sevinçle koştu. Yolda sordu:

“Kudret Bey’i mi göreceksiniz?”

“Evet.”

“Çok ceza verirler mi?”

“Kime?”

“Kudret Bey’e...”

Avukat güldü:

“Adam mebus olacak be!”

“Olunca?”

“Olunca telgrafla tahliye edilir, atlar gider Ankara’ya!”

“Yok be, Allah be!”

Bacak bacak üstüne attı. Kendisi seçilecekmiş, tahliye olunup Ankara’ya kendisi gidecekmişçesine sevinmişti. Kırbacını hayvanlarının yeleleri üzerinde keyifle şaklattıktan sonra, haykırdı:

“Deheeeceyt aslanlarııııı!”

Yoldan geçenler güldüler. Herif gene neye sevinmişti acaba? Öfkeli zamanlarında da bu kırbaç şaklar ama, ardından da kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit gibilerden silme kantar giderdi hayvanlara.

Avukat cezaevinden serbestçe girdi, müdür adına savcının yanına çıktı. Müdürün makamında oturmakta olan savcı, avukatı adliyeden tanıdığı için, buyur etti, yer gösterdi. Ama muhalefet partisi il başkanının kardeşi olduğunu da biliyordu. İktidar ya da muhalefet ayrımı yapmazdı; devletin görevlisiydi o! Yetkileri çerçevesi dahilinde gerekeni yapar, başkasından yana da değildi. Muhalefet partisi il başkanının kardeşine verdiği önem, adamın hem kanun adamı oluşu hem de henüz hiçbir aykırı istekte bulunmamış olmasındandı. Kudret Yanardağ için gelmiş olabileceğini kestirmemiş değildi ama, bu da onca önemli sayılmazdı. Suç işleyip tutuklanmış bir tutuklu, kendine elbette bir avukat tutmak isteyecekti.

Nitekim karşılıklı hâl hatır, hoş beşten sonra avukat, cezaevine geliş nedenini açıklayınca, konuşmaya başladılar:

“Hay hay,” dedi savcı. “Çağırtayım mı?”

“Lütfen.”

Zile bastı. Odaya gelen kâtibe, Kudret Yanardağ’ı çağırmasını söyledi. Sonra da, “Efendim,” dedi. “Az önce bir hanım gelmişti. Kudret Bey’in eşiymiş. Yüksek konuşmasa belki de aldırış etmeyecektim. Ama başladı sinirli sinirli... Ben de evlenme cüzdanlarını görmek istediğimi söyledim. Biliyorum olmadığını. Hani çok özür dilerim, böylelerine hem kel hem fodul derler!”

“Hakkıâliniz var efendim. Kadın, zayıf mahluk... Kulağıma çalındığına göre, Kudret Bey’in İstanbul’da hanımı, çocukları varmış. Buraya getirildiği zaman bu hanımla tanışmış, evlenmek istemişler. İstanbul’daki hanımla mahkemelik olduklarından, bu kabil olamamış tabii. İstim arkadan gelsin kabilinden, Medeni Kanun’u sonraya bırakıp... Şer’i bir nikâh kıyıvermişler!”

“Efendim, biliyorum. Biliyorum ama, takdir buyurursunuz ki, konuşmalarda adap vardır. Eski müdür bunları fazlaca şımartmış. Laf aramızda, bu hanım müdürün odasında buluşurmuş Kudret Bey’le! Düşünün, resmi bir makam ne hâle getirilmiş!”

“Çok çirkin.”

“Bıçak, afyon, esrar satışları, hastane, dişçi dümenleriyle kapı kâğıtları alıp çıkmalar, gece yarlarına, hatta hatta ertesi gün sabahlara kadar dışarlarda kalmalar... Dahası var, önceki müdür, kafayı çeker çeker gelir, koğuşlarda hükümlülerle barbut atarmış!”

Avukat bütün bunları bildiği hâlde, gene de hayret etmiş görünerek, “Vah vah vah,” dedi.

“Tabii şimdi hiçbir yok. Bundan sonra da olmayacak!”

“Bir şey sorabilir miyim?”

“Hay hay, buyrun...”

“Kudret Bey’i neden tecride koydunuz? Mahkeme kararı yahut sorgu hâkimliğince falan...”

“Hayır hayır... Hiçbir karar yok ama, istesem, idareten de onu tecrit edebilirdim. Çünkü suçunun mahiyetini biliyorsunuz. Tabii aynı cümleden olmak üzere, cezaevindeki ayaklanmadan da haberiniz var?”

“İşitmiştim efendim.”

“Ne mahkeme kararına ne de benim idari otoritemi kullanmama hacet yoktu. Çünkü, ilk tutukluluğu zamanında makamınıza dilekçeyle müracaat etmiş, politik birtakım mahzurlardan dolayı tecridini bizzat kendisi istemişti. Ben sadece bu dilekçeden bahisle, aynı şeyi tekrar isteyip istemediğini sordum. Müspet cevap alınca...”

İtiraz edecek hiçbir şey kalmamıştı avukata. Çaresiz, “Haklısınız,” dedi.

Tam bu sırada Kudret Yanardağ, ıslıl ıslıl ipek pijaması üzerine giydiği devetüyü renkli, lacivert kordonlarla garnili kısa sabahlığıyla kapıda belirdi. Eskiden olsa büyük bir çalımla odaya dalar, konuşmaların en yükseği, en şaşırtıcısıyla palavralar sallardı. Şimdi kâtibin çıkmasını bekliyordu. Kâtip çıktı.

“Buyrun,” dedi.

Kudret Yanardağ rugan terlikleriyle girdi, savcının masası önünde edeple bekledi. Avukatı tanıımıyordu. Ne için çağrılmıştı acaba?

Savcı son derece ciddi, bakmadan, avukatı çenesiyle işaret ederek, “Avukat bey sizinle görüşmeye gelmiş,” dedi.

Avukat da zaten ayağa kalkmıştı. Kaç vakittir seçim konuşmalarının en cesurunu yapan bu adamın konuşmalarını dinlemişti ama, kendisiyle tanışmak şerefine nail olamamıştı henüz. Gerçi konuşmaları pek öyle ahım şahım, ilmi değeri olan şeyler değilse de, halkı alabildiğine sarıyor, bundan dolayı da genel merkezce tutuluyordu.

Avukat kısaca kendini tanıttı: Yeni Parti il başkanının kardeşiydi. Avukattı. Beyefendinin, şayet isterlerse, vekâletini almaya gelmişti.

Kudret Yanardağ ayakta dikiliyor, savcı “Buyurun oturun...” falan demediğinden, o da teklif edememiş, sadece ayağa kalkmak, ayakta konuşmakla yetinmişti.

Kudret Yanardağ, savcıya gözücuyla baktı. “Herif” kül yutmuyordu, belliydi. E, tabii canım, memleket halkının tümü de gölgesinden korkan, hôt deyince al sana bilmem ne diyeceklerden değildi ya! Böyleleri de olacaktı elbette. Böylelerine fazla zorlatmaya gelmezdi. Torpile çarpmak yüzde yüzdü ki, “Geç yiğidim, geç!” hesabı, çalıyı dolaşmak çıkar gereği idi.

Avukat gereken bilgiyi verdi. İstediklerini notlayan avukat, noteri ya da vekâletnameyi tanzim ettirip imza için noter kâti-biyle gönderme vaadiyle çıktı gitti.

Kudret Yanardağ usullacık sordu:

“İşim bitti mi beyefendi?”

Savcı gene bakmadan, “Bitti,” dedi.

“Gidebilir miyim?”

Cevap olarak, zile bastı. Odaya koşarak gelen kâtibe, “Beyi koğuşuna bizzat götür!” dedi.

Bunun, “Bizzat götür, yani, herifi bacanağı, Akyazılı, şu bu tanıdıklarıyla konuşturma!” anlamına geldiğini biliyordu.

“Başüstüne efendim!”

Yolda kâtip, “Aaaah ah,” dedi. “Nerden başımıza çıktı bu bela?”

Kudret Yanardağ’ın kuyruğu hemen doksan derece dikilmişti:

“Neden?”

“Hepimize kan kusturuyor!”

“Öyle mi?”

“Farkında değil misiniz?”

“Yoo...”

“Eskiden ablayla müdürün odasında görüşürdünüz...”

“İstesem gene görüşürüm!”

Kâtip hiç sanmıyordu ama, gene de, “Sahi mi?” dedi.

“Elbette sahi, hatta az önce özür diledi. İsyandan ötürü böyle hareket ettiğini, kusura bakmamamı rica etti. Canım efendim, zamanı gelince insafsızca hesap sorabilmek için, böylelerinden hiçbir şey istememek lazım! Çünkü...”

Kâtip gerçi ondan yanaydı ya, gene de ağzını sıkı tutması gerekirdi.

Birbirini tamamlayan birtakım merdivenleri çıkıp yarı karanlık dehlizleri de geçtikten sonra koğuşunun kapısında durdu. Çevreyi iyice kollayıp önceden hazırladığı iç içe iki onluğa kâti bin avucuna sıkıştırdı.

“Aman beyefendi, ne lüzum vardı?”

Koğuşa hızla dalıp bir mektupla çıktı:

“Bunu postaya, bu akşam yetiştirirsen çok makbule geçer!”

Kâtip korku içindeydi. Eskiden olsa değil gizliden gizliye mektup kaçırmak, hanımefendiyi bile hani şu tek kişilik tecride sokmanın yolunu bulur muydu bulurdu!

Mektubu, içi giderek, yüreği çarparak aldı.

“Ne olacak bu?”

“Postaya dedim ya!”

“Ha, evet... İyi akşamlar!”

Hızla uzaklaştı.

Kudret Yanardağ meydancısına, “Bana güzel bir salata yap,” dedi.

İnce, uzun boylu adam marul olmadığını söyledi. Vardı oysa. Maksadı başkaydı.

“Git, al gel!”

Para verdi.

Meydancı fırladı. Kapiya indi, gardiyanlardan marul isterken, adamına göz kırptı. Topacık gardiyan anlamıştı. Marul gelinceye kadar kulağına eğilip bir şeyler söyledi, sonra gene koşarak koğuşa döndü.

Topacık gardiyan idareye çıkmış, savcının odasına girmişti bile:

“Kâtibe bir mektup vermiş beyim!”

“Yaa!”

“Evet.”

“Peki, git sen!”

Gardiyan geldiği gibi sessizce çekildikten sonra savcı, kâtibin odasına girdi. Kâtip ayağa fırladı. Savcı:

“Tutuklulara dışardan gelen mektupları kontrol ediyor musunuz?”

“Elbette efendim!”

“Ya tutukluların yollamak istediklerini?”

Kâtibin rengi kül gibi oldu. Nasıl olmasın? Kudret Yanardağ’ın az önce verdiği mektup yazı makinesinin yanında duruyordu. Savcı farkına varırsa yanmıştı şap gibi!

Savcının gözünden kaçmadı bu. Nasıl kaçardı ki, astarlı, çok iyi bir zarftı. Üzeri “Sayın Bayan İfakat Dürdane” diye yazılıydı.

Uzandı aldı:

“Bu ne?”

Kâtip nerdeyse heyecandan bayılacaktı:

“Mektup efendim...”

“Kimin?”

“Benim,” diyecekti, diyemedi. Ya savcı inanmaz da açırse?

“Ha? Kimin?”

Ok yaydan çıkmıştı artık, saklayamazdı:

“Kudret Bey’in efendim...”

“Sende ne geziyor?”

“Postaya atmamı rica etti.”

“Kontrol etmedin mi?”

“Edecektim, yapıştırmıştı da...”

Savcı, kâtibe öyle bir baktı ki kâtip yıldırım çarpmış gibi bir an sallandı. Onu dehşetli korkusu içinde bırakıp odasına geçti. Mektubu hemen yırtıp okuyabilirdi ama öyle yapmadı. Adamın havalardaki burnunu iyice sürtmek, palavrasını kırmak için zile bastı. İçeri giren gardiyana Kudret’i çağırmasını söyledi.

Sonra masasından kalktı. Elinde mektup, odada köşeden köşeye gidip gelmeye başladı. İş bu kadar sıkı tuttuğu hâlde, demek gene oynayabiliyordu adamları? Kâtip böyleydi de başgardiyan? Sıra gardiyanları? Kim bilir, belki de para vermişti herif? Öyle ya, para almasa kâtip ne diye herifin davulunu çalsındı.

Az sonra içeri giren Kudret Yanardağ’a mektubu göstererek, “Tutukluların postaya yollayacakları mektupların zarflarının açık olması lazım, bilmiyor musunuz?” diye sordu.

Kudret Yanardağ limon gibi sarardı.

“Biliyorum efendim...”

“Neden yapıştırdınız?”

“Şeyy...”

“Çünkü idarenin kontrolünden kaçıracağınızı sanmıştınız değil mi?”

Adamın düşünmesine meydan vermeden tekrar sordu:

“Kaç para verdiniz kâtibe?”

“Hi hiç, hiç...”

“Ama kâtip aldığıını söylüyor?”

“Ya yalan söylüyor efendim!”

“Emin misiniz?”

“E e eminim efendim!”

Savcı, kâtibin odasına geçti: Kudret Yanardağ’ın çağırıldığını, adamın geldiğini görmüş, mahvolduğunu anlamıştı.

Savcı hiçbir başlangıca lüzum görmeden, “Kudret’ten aldığıın paraları ver!” dedi.

Kâtip itirazda bulunamadan, pantolon cebine el attı. Kudret Yanardağ’dan aldığı paraları çıkarıp uzattı. Savcı aldı, Kudret Yanardağ’ın yanına döndü:

“Bunlar ne?”

İşin saklayacak yanı kalmamıştı. Başını eğmek zorunda kaldı. Savcı, “Allah yolu, din yolu... Çektiğin nutuklardan utan biraz!” dedi. “Adaylığını koymuşsun. Şimdi tutup idari işleme koysam, rüşvet vermek ve cezaevi disiplinini ihlalden mahkemeye versem, bunu da İstanbul gazetelerine aksettirsem... Ha?”

“...”

“Seçmenlerinin nazarındaki değerin sıfıra iner mi inmez mi?”

Artık iyice yenilmişti. Bunu yapmamalı, bu seferlik affetmeliydi. Ya da affetmesi için, gerektiğinden çok fazla alçalmalıydı, Ona hiç yakışmayan yenik, keleş bir gülüşle mırıldandı:

“Bunu yapmazsınız,” dedi. “Seçimler arifesinde siyasi şansıyla oynamazsınız. Çünkü...”

“Çünkü asaletim elvermez değil mi? Ben asil değilim Kudret Bey. Babam beni yetiştirmek için el kapılarında tutmadığı iş kalmadı. Siz belki asilsiniz, bilmiyorum. Hele bu milletin kaderiyle oynayabilmek için adaylığınızı koymuşsunuz. Fakir halkımızın kaderini ellerine almaya kalkanlar, her şeyden önce onlara karşı sevgi ve saygı duymalıdırlar! Yazık, çok yazık...”

Kudret Yanardağ torpile adamakıllı çarpmıştı ama, savcının konuşmasından da anlıyordu ki, onu ne mahkemeye verecek ne de teşhir edecekti seçmenlerine karşı.

“Beni affedin,” dedi. “Yalvarırım!”

Savcı, adamın nerelere kadar alçalabileceğini öğrenmek için, “Sizi affetmeme imkân yok,” dedi. “Çünkü kanun...”

Ellerine sarıldı:

“Yalvarırım, n’olursunuz...”

“Çünkü kanun, bana suçluyu affetmek yetkisini vermez!”

“Ayaklarınızın altını öpeyim!”

“Demek bu kadar alçalabiliyorsunuz?”

“Ocağınıza düştüm, beni rezil etmeyin seçmenlerime karşı!”

“Yani maksudınız illaki seçilip meclise girmek ha?”

“Yalvarırım...”

“Günün birinde seçilirseniz, olur a, karşılaşırsak...”

“Elbette karşılaşıcağız beyefendi, hiç şüphemiz olmasın!”

“Bana ne vaat ediyorsunuz?”

Gözleri parladı:

“Emrettiğiniz, emredebileceğiniz her şeyi!”

Elinde mektup, masasına geçip oturdu. Öfkelenmekten çok derin bir acı içine yuvarlanmıştı. Bu adam, bu adamlar mı milletin çıkarı için çalışacaklardı?

“Kudret Bey, şayet seçilirseniz, şahsım için hiç, ama hiçbir şey istemeyeceğim sizden. Bu fakir millet için, bu fakir millettten, yoksul halktan yana olmanızı rica edeceğim, yalvaracağım!”

Ve ekledi:

“Buyrun, gidebilirsiniz!”

22

Seçimler yurt ölçüsünde, Milli Mücadele’den hemen sonra ancak Mustafa Kemal Paşa’ya gösterilmiş çapta bir şahlanışla Yeni Parti lehinde gelişip duruyor, buysa başta ana muhalefet, herkesi şaşırtıyordu. Demek millet “tek parti, tek şef”likten böylesine yüz çevirmişti?

Millet tam anlamıyla şahlanmıştı!

Millet, belki tam bir şuurla değil ama, iktidarı değiştirmek istemekle bitmez tükenmez iş, iş karşılığı kazanç, kazançla da dünya nimetlerine kavuşmak istiyordu. Herkesin evi barkı, herkesin çoluğu çocuğu vardı. Yıllar yılı varlıklıların varlığına bakmaktan usanmışlar, artık ona kendileri de kavuşmak için, çok şeyler vaat eden Yeni Parti'ye oylarını vermekten başka çare kalmadığına inanmışlardı.

Yeni Parti konuşmalarda eti, ekmeği, tuzu, şekeri, basmayı, sigara, yağ, bal, mesken her şeyi her şeyi ucuzlatacağını, yer yer de olsa, çok eski devirlerdeki bolluğu yaratabilmek için, gerekirse din-i mübine sarılacağını vaat etmişti. Parti genel merkezi “dini politikaya alet” etmekten dikkatle kaçınmışsa da, fısıltı gazetesini harıl harıl işlemiş, din adamlarının manevi güçleri artmıştı. Kudret Yanardağ telgrafla tahliye edildi. Nefise kocasını almak üzere mavi spor araba önde dizi dizi partili arabalarla gelmişti cezaevi kapısına. Deve, İdris, Kel Mıstık çılgınlar gibi içmişler, kaplarına sığamıyorlardı.

Cezaevinin yeni müdürü geldiği için, Nefise, savcıya kaç vakittir söylemeyi kurduklarını söyleyemedi. Zaten öfkesi geçmişti. Ama hele işler yoluna girsin, “Paşa hazretleri” iktidarı Yeni Parti'ye devretsindi!

Bütün endişe buradaydı işte! İktidar herhangi bir bahaneyle seçimi “eksik” sayıp iktidarı teslim etmezseydi ya? Onun için sevinçler, pırıl pırıl bir güneş sıcaklığına ulaşamıyor, gölgeleni-veriyordu.

Kudret Yanardağ, “Beyefendi bizi unutma! Af çıkarttır, umumi af çıkarttır. Bak, hepimiz oylarımızı sana verdik!” diye arkasından haykıran tutukluların seslerini içinde taşıyarak, Nefise'yle mavi spor arabaya girdi. Cezaevinin önü mahşeri hatırlatan bir kalabalıkla dolmuş, o, krallara yakışır bir çalının kendini beğenmişliğiyle alkışlayanları şapkasını çıkarmak suretiyle selamlıyordu.

Birden, kalabalık arasında kâtip gözüne ilişti. İşinden atıldığını biliyordu. Kalabalığın arasından çıkıp beyefendiye koşmak isteyeceği anlaşılıyordu ama, sırası mıydı? Kâtiple matiple uğraşacak durumda mıydı?

“Ne duruyorsun şoför, çeksene!”

Araba yürüdü. Arkasında renk renk, çeşit çeşit taksiler, dolmuş, hususiler, faytonlar, daha arkada da partili yayalar...

Deve’yle İdris’i bile unutmuştu.

Aklına birden savcı gelerek yüzü buruştu. Günlerden beri neden silinmiyordu o “herif”in hayali içinden sanki? İstemiyordu efendim, istemiyordu!

Partinin önüyse büsbütün kalabalıktı. Kudret Yanardağ, üstü açılmış spor arabasında ayağa kalkmış, elinde rölöve şapkası, sıcaktan zırl zırl terlese bile aldırış etmeyerek halkı selamlıyor, alkışlara, “Yaşaa!”, “Var oool!”, “Allah seni başımızdan eksik etmesiiiii!”lere sıkıntılı, ama zarif olmasına bilhassa dikkat ettiği selamlarla karşılık veriyor, şuradan hayırlısıyla kurtulup bir an önce Ankara’ya kapağı atmaya düşünüyordu.

Arabadan indi. Parti binasına girerken, partililerin iki sıra olup tuttukları çılgın alkışların arasından hızla geçti. Nefise takipte güçlük çekmişti ama, gene de peşini bırakmamıştı. Merdiveni çıkarken koluna tutunup sordu:

“Ankara’ya tabii ben de geleceğim değil mi?”

Sert bir bakış fırlattı:

“Neden o?”

“Bensiz mi gideceksin ya?”

“Canım, bu sonra düşünülecek şey, sırası mı şimdi?”

Partinin öteki milletvekilleri de oradaydı. Salon tıklım tıklımdı. Kudret Yanardağ, salona çıkılan merdivenin başında gözükünce, yepyeni çılgın bir alkış daha koptu. Önce gelmiş yeni milletvekilleri, bu, genel merkezin de çok tuttuğu yeni arkadaşlarını özel bir sevinçle karşılayıp kutladılar. Çünkü o kendilerine

benzemiyordu. Gözünü budaktan sakınmamış, hapislere, hapislere ne kelime? Zindanlara girmişti bu milletin özgürlüğü için!

Sarıldılar, öpüştiler, koklaşıp ağlaştılar. Sevinç gözyaşlarıydı döktükleri. İktidarı alacak, yurdu cennete çevirecek, yurttaşı da düşlerinde bile göremeyeceği bir mutluluğa kavuşturacaklardı.

O gün, davul zurna sesleri arasında, bayraklar, defne dalları, mevsim çiçekleriyle donatılmış uzun bir konvoy, şehrin garına çılgınlarla geldi. Yeni milletvekilleri halkın gerçekten pırıl pırıl sevinç gözyaşları ve alkışları arasında trene girdiler. Tren de konvoy gibi çiçekler, defne dalları, bayraklarla donatılmıştı.

Halkın alkışları arasında tren Ankara'ya hareket etti.

Aynı gün, yurdun hemen her yanından çiçekler, defne dalları, bayraklarla donatılmış trenler, otobüsler, taksi, hususi ya da uçaklar davul zurna sesleri ve alkışlar arasında milletin pırıl pırıl umutlarını artlarında bırakarak Ankara'ya hareket etmişlerdi.

Basıncöy - Nisan 1969